ARCHIVUM RÁKÓCZIANUM

II. RÁKÓCZI FERENC LEVÉLTÁRA

KIADJA
A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI BIZOTTSÁGA

ELSŐ OSZTÁLY: HAD- ÉS BELÜGY

XII.

BUDAPEST, 1935
KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

199/108
9dl
zöld

II. RÁKÓCZI FERENC LEVÉLTÁRA

HAD- ÉS BELÜGY

XII.

Gb 970:2

II. RÁKÓCZI FERENC FELSÉGÁRULÁSI PERÉNEK TÖRTÉNETE ÉS OKIRATTÁRA

KÖZZÉTETTE,
TÖRTÉNETI BEVEZETŐ TANULMÁNNYAL ÉS JEGYZETEKKEL ELLÁTTA

DR LUKINICH IMRE

II. KÖTET.

108

FÜGGELÉK:

II. RÁKÓCZI FERENC KIADATLAN LEVELEI KÁROLYI SÁNDORHOZ 1708—1711

3905/950

I/12

BUDAPEST, 1935
KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

DK

PÁZMÁNY EGYETEM
BUDAPEST
KÖNYVTÁRA

1 B2 00127700 ELTE EK

LEHMANN GOTTFRIED KAPITÁNY FELSÉGÁRULÁSI PERÉNEK OKIRATTÁRA

LEHMANN GOTTFRIED
KAPITÁNY FELSŐGÁRULÁSI
PERÉNEK OKIRATTÁRA

Lehmann Gottfried kapitány felségárulási perének iratai Rákóczi Ferenc felségárulási perével szoros kapcsolatban állanak. Azt a képet, melyet Rákóczi ad fogsága történetéről Önéletrajzában, a Lehmann-féle periratok jól kiegészítik, egyúttal azonban alkalmul szolgálnak arra is, hogy az Önéletrajz adatait ellenőrízhessük. Megállapítható, hogy Rákóczi előadása, bár Rákóczi csak évtizedekkel az események megtörténte után vetette papírra emlékeit, megfelel a periratok ténymegállapításainak. Míg azonban Rákóczi Önéletrajza csak a bécsújhelyi várból való menekülésnek és előzményeinek előadására szorítkozik, s azzal már nem foglalkozik, hogy mi lett a sorsa azoknak, akik a regénybe illő menekülés közvetett vagy közvetlen tényezői voltak, a Lehmann-per iratai a későbbi fejleményekről is tájékoztatnak s ezzel feleletet adnak azokra az önként felmerülő kérdésekre is, melyek a Lehmann-perben érdekelt egyének további sorsára vonatkoznak.

Lehensfeldi Lehmann Gottfried 1664-ben született Pomerániában, nemesi családból. 1689-ben császári szolgálatba lépett s a gróf Castelli-dragonyos ezredben szolgált, ahol csakhamar elérte a kapitányi rendfokozatot. 1698—99. táján a bécsújhelyi jezsuiták hatása alatt elhagyta az evangélikus vallást, melyben felnevelkedett és katolikussá lett. Nem sokkal utóbb meg is nősült, házasságából egy gyermeke született.

Már említettük, hogy 1701 tavaszán Laxenburgban teljesített szolgálatot, ahol ezidőtájt a császári ház tartózkodott. E szolgálati beosztása alatt megnyerte magának József római királynak, a későbbi I. József magyar királynak jóindulatát[2] s mikor ugyanez év májusában határozni kellett a tekintetben, hogy kire bízassék a politikai foglyokat őrízni hivatott katonai őrség parancsnoksága, kétségkívül magas

[1] 1701 november 11-i első kihallgatásának jegyzőkönyve és végrendelete szerint.

[2] L. a bevezetést. I. 89—90. ll.

pártfogója közbelépésére Lehmannra bízták ezt a kitüntetésszámba menő feladatot, bár rangsora szerint ilyen fontos és bizalmas természetű megbizatásra nem volt meg még a jogcíme.[1] Parancsnokságának történetét és általában további sorsát a bevezetésben részletesen tárgyaltuk.

A periratok a *Kriegsarchiv*ban találhatók : *Hofkriegsrath, Exp. 1701 dec. nr. 222. jelzet* alatt.[2]

[1] 1701 november 11-i első kihallgatási jegyzőkönyvének 2., 3. pontjai.

[2] Vö. HKR. Prot. Exp. 1701. p. 804. Dec. nr. 222. Vide sub nr. 215.

1.

Bécsújhely, 1701 június 15.

Lehmann kapitány jelentése új foglyok érkezéséről.

Egyidejű hitelesített másolat.

Monsieur, sonders hochgeehrter Herr etc. Es wird wohl bekant sei, dass verwichenen Erchtag wieder zwei Arrestanten aus Siebenbürgen, als des bereits gefangen sitzenden *Adam Way* Bruder, namens *Michel* Way und dann ein Bruders Sohn, genannt *Ladislaus Way*,[1] welcher eine Tellikische Tochter hat,[2] frühe umb 9 Uhr hieher gebracht und zu meiner Verwachtung nebens denen anderen übergeben worden, welche dann auf der Seiten, wo Ihro Maiestät der Kaiser, wann sie hir sein, zu residiren pflegen, in zwei vorhero zubereitete Arrest-logementer einquartiert. Soviel von hier. Was zu Wien passirt, bitte umb Communication und die-

[1] A leszármazást a következő tábla mutatja:

Vay Péter (1574—1647)

Ábrahám	*Mihály* († 1707)	*Ádám* († 1711)	Kata	Erzsébet
László fel. gr. Teleki Bóra.				

V. ö. *Nagy Iván:* Magyarország családai. XI. (Pest, 1865.) 99—100. ll.

[2] Gróf Teleki Mihály erdélyi kancellárnak († 1690) Bora nevű leánya. *Nagy Iván:* XI. 82. l.

sen Brief[1] an behörige Ort zu befördern, anbei mich in seiner Affection zu erhalten etc.

Aus der Burg zu Neustadt, den 15. Junii, 1701.

ergebenst schuldigster Diener
G. Lehman von Lehnsfeld Haubtman.

Alul: Collationirt etc. Actum Neustadt, den 4. Decembris, 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.
(P. H.)

Jegyzet: A levél Lehmann kapitány harmadik vallomásáról felvett jegyzőkönyv mellékletei közt található. A vallatási jegyzőkönyvből azonban nem tűnik ki, hogy a levél kihez volt intézve.

2.

Bécsújhely, 1701 augusztus 8.

Lehmann kapitány jelentése Rákóczi börtönhelyiségéről és arról, hogy Rákóczi állandóan ártatlanságát hangoztatja.

Egyidejű hitelesített másolat.

Tit. sonders hochgeneigter Herr. Ich wollte gern etwas remarquabel Neues von meinen Herrn Patienten avisiren, so aber fället dato von ihnen nichts vor, als dass sie bei diser grossen Hitze in ihren squalidis carceribus sehr tormentiret werden und überaus nach der sanctam et acceleratam justitiam seufzen, dann sie sich den langen Verzug der Sachen bei ihrer vorgebenden höchten Unschuld nicht einbilden können und warumben dieses procedere, so doch wider alle jura Hungariae, als Diploma Imperatoris Leopoldi conditio I. Decret. 1. 1659.;[2] art. 20. Ferdinandi anno 1622.;[3] Matthiae

[1] Azt a levelet érti, mely ehhez a június 15-én kelt levélhez volt mellékelve, s mely levél Lehmann harmadik vallomása szerint Baadenben tartózkodó feleségének szólt.

[2] *Leopoldi I. Decretum anni 1659.* „*Prima conditio:* Quod universas et singulas regni libertates, immunitates, privilegia, statuta, jura et consuetudines... firmiter et sancte observabit, per aliosque omnes inviolabiliter observari faciet."

[3] *Ferdinandi II. Decretum anni 1622. art.* 20. §. *1.:* „Ut nimirum ii, qui insolentia, inquietudine ducti, a motibus

Reg. Decreti II. art. 3.[1] Uladislai decr. I. art. 13.[2] Item Decreti II. art. 3.[3] und dann zu Presspurg a. 1687 art. 6.[4] Gott weiss, dass sie unschuldig und diese falsche und perjuriose Delation contra omnem sanam rationem, capacitatem et possibilitatem, wovon ich doch gern den Ausgang vernemben will.[5] So viel habe ich aus Ungarn von einem guten Freund, dass man zu ihrer Sustentation 2000 fl. aus ihren Gütern colligiert, was dieses vor ein Absehen, kann ich nicht begreifen.

et tumultibus concitandis sibi non temperarent, quive cum Turcis vel quibuscunque aliis, clam vel palam perniciosos tractatus instituere, legationes suscipere, Turcas, Tartaros, aut alias quascunque nationes et gentes in perniciem regni et christianarum provinciarum concitare, animare, sollicitare et advocare, sicque in perniciem legitimi regis et regni rebellionem, factionem et seditionem moliri praesumerent, cohibeantur." etc. §. *2.* : „Ut si qui deinceps tales esse ex certis et evidentibus indiciis et signis praesumpti fuerint, cujuscunque tandem dignitatis et praeeminentiae homines existant: ii ad instantiam fisci regii extra omnes omnino judiciorum terminos, ad terminum competentem peremptorie et ad personalem comparitionem, in praesentiam domini comitis palatini et consiliariorum, judicumque regni et tabulae regiae ordinariorum, qui ad manus haberi poterunt, cum declaratione negotii evocentur."

[1] *Matthiae I. Decretum II. anni 1464. art. 3.* : Quod nos aliquem vel aliquos ex regnicolis sine praelatorum et baronum regni consilio, nota seu crimine infidelitatis damnare non valeamus."

[2] *Uladislai II. Decretum anni 1492. (I.) art. 13.* : „Regia Maiestas neminem regnicolarum sine praelatorum et baronum consilio, nota seu crimine infidelitatis damnare valeat."

[3] *Uladislai II. Decretum anni 1495. (II). art. 3. 1. §.* : „Quodsi regia majestas quempiam regnicolarum suorum nota infidelitatis condemnare voluerit, tunc universis dominis praelatis, baronibus ac caeteris regnicolis unam generalem diaetam, sive congregationem ad certum terminum instituat, ad quem etiam is, contra quem aliquae notae infidelitatis objiciantur, per literas praeceptorias regiae majestatis... personaliter et non per procuratorem evocari debebit."

[4] *Leopoldi I. Decretum anni 1687. (IV.) art. 6.* : Statutum est, ut a modo imposterum si quospiam regnicolarum notorie delinquere contingeret, modalitate legum regni superinde conditarum et processus in iisdem fundandi, contra eosdem procedi possit et debeat."

[5] Lehmann a jogi adatokat harmadik kihallgatásának jegyzőkönyve szerint Szirmaytól kapta.

Wormit adieu, bitte gleichfalls umb Communication, wann etwas neues passiret.

Den 8. Augusti, 1701.

G. Lehmann v. Lehnsfeld.

Alul: Collationirt etc. Neustatt, den 4. Decembris, 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.

(P. H.)

Jegyzet: A levél Lehmann kapitány harmadik vallomásáról felvett jegyzőkönyv mellékletei közt található; a jegyzőkönyvből nem tűnik ki, hogy a levél kinek szólt.

3.

Bécs, 1701 szeptember 6.

Gróf Buccelleni udvari kancellár levele Lehmann kapitányhoz, melyben egy eset kapcsán arra figyelmezteti, hogy Rákóczi őrizete tekintetében pontosan teljesítse kötelességét.

Egyidejű hitelesített másolat.

Wohl, edl gebohrner Herr etc. Mir ist leid, dass meines Herrn Haubtmanns Schreiben ich nit allezeit, wie ich verlange, zu beantworten die Zeit habe. Diesen Abend umb 7 Uhr ist Herr Leutenant,[1] welcher in aldort vorgenombenen examine der Arrestierten ein Dollmetschen abgeben, zu mir komben, hat von meinem Herrn Haubtmann einen Gruss und ein sub sigillo volante von Ragozi an seine Gemahlin geschribenen Brief mir behändiget mit Vermelden, er würde übermorgen widerumb hinüber reisen, wan ich etwas zu befehlen hätte, wolte es gern mitnemben.

Weillen ich aber berichtet worden, dass gemelter Herr Leutenant bei der Ragozin gewesen, habe einige verdenkenden Gedanken mir einfallen lassen, dass, weillen er Herr Leutenant kein Erlaubnus zu der Ragozin zu gehen begehrt, noch erhalten, etwas nit wohl stehendes angesponnen werden möchte. Ich halte zwar jedwedern Menschen für ein ehrlichen Mann,

[1] Kertzil András Adalbert hadnagy. V. ö. a bevezető tanulmánnyal. I. k. 100—101. ll.

bis ich ein anderes erfahre, allein ist in derlei Materi der Argwohn nit übel zu nemben, diffidentia enim securitatis Mutter. Ich weis, dass es nit möglich, dass mein Herr Haubtmann allezeit bei der Wacht seie, einfolglich Herr Leutenant denselben übergeben miesse et tunc etc. Dieses aber wolle mein Herr Haubtmann bei sich in secreto behalten, so lieb demselben sein aigene Reputation und die schuldige Treu gegen Ihre Kaiserliche Maiestät ist, die meinem Herrn Haubtmann beiwohnende Vernunft und bishero erzeigte conduite wird denselben anweisen all etwa besorgender Gefahr nothdürftig zu steuren und wofern etwa bei jetzt umlängst veränderten Zimmer des Ragozi[1] ein mehrere Gefahr wäre seines effugii, so bitte meinen Herrn nichts unverlängt zu berichten, damit die gezimmende Remedur vorgekeret werden könne.

Mit dieser Gelegenheit solle meinen vielgeehrten Herrn Haubtmann nochmahlen unerindert nit lassen dass ich gar glaubwürdig vernomben, dass der Ragozi ausser denen Brieffen, welcher er a sigillo volante alhero geschiket und tali modo auch von seiner Gemahlin empfanget, bitte also umb Gotteswillen der Sach nachzuforschen und sich zu bemühen, auf den rechten Grund zu komben. Vielleicht ist under des Herrn Burggrafen Bedienten einer, oder der Zimmerwarter, durch welchen dergleichen geschehen kann? Dieses habe in aller Eil meinem Herrn berichten und dessen behärlicher Wohlgewogenheit mich empfehlen wollen etc.

Wienn, den 6. Septembris, 1701.

bereitwilliger Diener
Julius Friedrich Gr. Bucelleni.

Alul: Collationirt und ist seinem Original ganz gleichlautend. Actum Neustatt, den 4. Decembris, 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler mp. etc.

(P. H.)

Jegyzet: Ez a levél is Lehmann kapitány harmadik vallomásáról felvett jegyzőkönyv mellékletei közt található.

[1] Buccelleni gr. levelének ez a helye határozza meg közelebbről azt az időpontot, melyben Rákóczi új helyiségbe jutott. Rákóczi Önéletrajza. (*Domján Elek* fordítása) 129—130. ll. L. bevezető tanulmány I. k. 95—96. ll.

4.

Bécs, 1701 november 8.

A haditanács utasítja gróf Lamberg Ferenc Zsigmondot, hogy igyekezzék minél pontosabban felderíteni Rákóczi szökésének körülményeit.

Egyidejű hitelesített másolat.

Der Römisch Kaiserlichen Maiestät HKR., Cammerer und Stattguardi Obristenwachtmeister alhier, Herrn *Franz Sigmund Grafen von Lamberg* etc. hiemit zu erinnern und gleich wie derselbe aus dem von des Castellischen Regiments bestellten und zu Verwahrung des Fürsten Ragozi, auch der übrigen Statsgefangenen in der Neustatt beorderten Haubtmann *Lehmann von Lehensfeld* eingeschickten Berichtsschreiben umbständlicher ersehen wird, wasmassen der gedachte Fürst Ragozi durch Hilf einiger Instrumenten aus seiner Gefängnus gebrochen und durchgangen seie.

Also hat man der Noth ermessen hirinfalls sogleich all- ungezaumbte Anstalten zu verfügen auf den Grund der Sachen, auch die Spur sothaner Flucht zu komben und ihme Herrn Grafen in Ansehen der ihme beiwohnenden Dexterität, die Commission aufzutragen. Welchemnach dann derselbe sich alsogleich nach ersagten Begeben, alda bei seiner Ankunft, vermittelst behöriger Requisition, wofern von der Niederösterreichischen Canzlei keine Befelch bereits verhanden wären, durch die Burgerschaft und dero habende Wachten alle Statt-thor verspörrn und wohl verwachten lassen, sodann wann der Herr Bischof[1] alda ist, umb dass er in allen Clöstern und geheiligten Orten die genaue Nachforschung machen und vorkeren möge, wohl wissent, dass einem in puncto perduellionis et laesae maiestatis reo keine Kirchenfreiheit zu statten komben könne, — die Erlaubnus begehren ; bei dessen Abwesenheit aber selbige selbsten nemben und alle Clöster, jedoch ohne strepitu und ohne Soldatengewand durch-

[1] A bécsújhelyi püspök 1695—1718-ig gr. Buchheim Ferenc Antal volt. (*F. C. Böheim:* Chronik von Wienerneustadt. Wien, 1830. 228. l.)

suchen, auch sonsten alle ausführ- und umständliche Information einziehen und nach solcher die weitere Vorsorg, Nachfrag auch Nacheilung veranstalten wolle. Wobei dann auch erdeuter Haubtmann über obgemelten seinen Brief in höchster Geheimb zu examiniren, auch ob er allen Fleiss und Wachtsambkeit nach der ihme gegebenen, hiemit in Beilag abschriftlich angeschlossener Instruction[1] vorgekert habe, wohl nachsuchen, wie nit weniger die übrige Oberofficiers und endlich die an selbigen gestandene Wachten zu scharfer Red- und Antwort zu stellen, folgbar auch zu sehen, ob nach des Herrn HKR. und Generalfeldwachtmeister *Philipp Christoph Grafen Breuners* mündlicher Ordre und gemachten Anstalten solche gesetzt und bestelt waren. Nach widerigen Befund dessen dann auch erwehnter Haubtmann sowohl, als übrige Officiers alsobald in Arrest zu nemben und wohl verwahrter anhero zu bringen. Endlichen aber auch die instrumenta, oder corpora delicti neben dem Ort des Durchbruchs wohl zu beschauen und zu erwegen wären, ob solches nit vieleicht eine fingirte Sach, der reus aber etwo bei offener Thür auskomben seie.

Welches dann ihme Herrn HKR. und Stattguardi Obristwachtmeistern zu seiner Verhaltung und Direction hiemit in specie angezeigt und mitgegeben, in genere aber alles weiters zu verfügen überlassen wird, was derselbe hirinfalls zu I. K. Maiestät Diensten und Erforschung auch Betrettung des fugitivi dienlich und gedeilich erachten wird, wie dann auch in dessen bekanten Eifer das gute Vertrauen gesetzt und ihme ingleichen der hiesige Kaiserliche Kriegsgericht- und Regimentsschultheiss Herr *Seyfrid Leonhard Kyrchler* beigegeben, auch an seine des Herrn Graffens fernweitere Verfügung gewisen worden.

Ex Consilio Bellico. Wienn, den 8-ten Novembris, 1701.

Carl Locher von Lindenheimb.

Alul: Collationirt und ist seinem wahren Original ganz gleichlauthent. Neustatt, den 17. Novembris, 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler
der Kais. Kriegsgerichts- und Regiments Schultheiss mp.

(P. H.)

[1] Az utasítás nem található meg a periratok közt.

Jegyzet: Gr. Lamberg megbizatására vonatkoznak a *Kriegsarchiv* alábbi adatai :

1701 november 8. Der HKR. an den Grafen von Lamberg. (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 521. — November No. 50.)

„Wirdt Ihme die Inquisition wegen des flichtig wordenen Ragozy aufgetragen, und die dem Haubtmann Lehemann ertheilte Verwachtungs-Instruction pro norma beigeschlossen."

1701. november 8. Der HKR. an den Regiments-Schulteissen, Seyfried Leonard Kirchler. (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 521. — November No. 49.)

„Wirdt dem Grafen von Lamberg zur Ragozischen Inquisition zuegegeben."

1701. november 8. Der HKR. an den Grafen von Lamberg. (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 522. — November No. 51.)

„Fernere Erinderung wegen Inquisition über des Ragozy Flucht."

1701. november 10. Der HKR. an den Obristen Marchesen degli Obizzi. (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 523. — November No. 60.)

„Zur Nachricht, dass der Graf Lamberg, und Regiments-Schultheiss Kirchler zur Ragozischen Inquisition nacher Neüstatt beordert."

5.

Bécs, 1701 november 9.

A haditanács pótló utasításai gróf Lambergnek a vizsgálat lefolytatására vonatkozólag.

Egyidejű hitelesített másolat.

Hoch- und Wohlgebohrner Graf etc.

Wür haben demselben zu fern weiters bessere Untersuchung der von dem Fürst Ragozi fürgenombenen Flucht aus seiner Gefängnus hiemit unverhalten wollen, wasmassen nöthig seie, dass der aldortige Burgermaister[1] befragt werde, was er für indicia disfalls gehabt habe, so er I. M. geheimben Rath und österreichischen Hofcanzlern Herrn Grafen Buccelleni etc. hinterbracht hat und ob auch wan er solche dem zu Verwachtung der Gefangenen beorderten Haubtmann

[1] Leopold von Schwingheim.

eröfnet habe, und was folgbar von ihme Haubtmann dargegen für praecautiones vorgekert worden ? Hienegst ist der Lieutenant wohl zu examiniren, was selbiger das letztemahl, als er hier ware, bei der Fürstin Ragozin im Haus und im Zimmer bei dem Cammerdiener, allwo ihn des Herrn Hofcanclers Bedienter begegnet, gemacht habe.[1]

Ferrer wird cum derogatione omnium jurisdictionum dem Burggrafen sowohl, als Zimmerwertern und all übrigen Bedienten in Schloss aldort zu der Neustatt anbefohlen, dass sie dem Herrn Grafen über sein Examen und Anfrag Red- und Antwort geben sollen, also dass von diesen wohl zu erforschen sein wird, was für Leut von Zeit zu Zeit alda aus- und eingangen, auch warumben dem Haubtmann von der Wacht die Schlüssel nit seien behändiget worden. Zu welchem Ende wir dann einen aignen Curier abschicken wollen, umb dass der Herr Graf über dieses sowohl das behörige nach bekannter Dexterität vorzukeren, als was selbiger nun praeliminariter und bei fürwehrender seiner Anwesenheit befunden, oder bereits verfüget habe, in Zuruckschickung dieses Expressen, zu berichten bedacht sein möge. Denselben benebens göttlicher Bewahrung empfehlend. Wien, den 9. Novembris, anno 1701.

Des Herrn Hofkriegsraths freund- und dienstwillige

N. der Röm. Kais. Maiestät Hofkriegsrathspraesident und Räthe.

Címzés : Dem Hoch- und Wohlgebohrnen Herrn Herrn Franz Sigmund Graffen von Lamberg der Röm. Kais. Maiestät Hofkriegsrath, Cammerer und Stattguardi-Obristenwachtmeister in Wienn etc. Neustatt per cursorem.

Aluol : Collationirt und ist seinem wahren Original ganz gleichlautend. Neustatt, den 17. Novembris, 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.

(P. H.)

[1] V. ö. Kertzil hadnagy 1701 nov. 18. körül kelt vallomásával. (33. sz. irat.)

6.

Bécsújhely, 1701 november 9.

A Rákóczi Ferenc szökése napján a bécsújhelyi várkastélyban szolgálatot teljesítő dragonyosok vallomásai.

Eredeti.

Inquisitio der Schildwachtern, welche an den Tag, als der Ragozi durchgangen, von Stundt zu Stundt gestanden.

Christian Geyer aus Steür gebürtig, 40 Jahr alt, 14 Jahr Soldat, so von 8 Uhr vormittag bis 10 Uhr vor des Ragozi Zimmer—Eingang die Schildwacht gehabt, sagt :

Der Haubtman wäre frühe in Schlafrock aus seinem nechst daran gehabten Zimmer zu ihme Ragozi hinein gegangen und ware bei ihm ein viertl Stundt gebliben. Über ein Zeit darauf hette der Fürst Ragozi ihme Deponenten einen Brief selbst herausgebracht, selbigen Herrn Haubtman einzuhändigen; der Brief wäre verpetschiert gewesen und eine Yberschrift. Solchen hätte Deponent auf Befelch seines Haubtmanns dem Corporalen Simon Scheiber geben muessen, selbigen nacher Wienn zu bringen. Des Fürsten Pagge[1] wäre nie erlaubt gestandten ohne Dragoner in die Statt zu gehen ; hätte auch gesehen abents, da es ganz finster ware, wie Herr Haubtmann sein Bruder der Corneth[2] mit einer dritten langen Persohn auf der Achsel ein Mantl-Sack tragent,[3] so das Gesicht verwendet, aus seinem Zimmer heraus und weckgegangen. Geglaubt, dass weillen der commandirende Haubtman mitgehe, dass solches nichts nach sich ziehete, er Deponent aber wäre zu der Schildwacht nur gangen, selbiger

[1] Berzeviczy János Ádám.
[2] Lehmann Jakab Kristóf.
[3] V. ö. Rákóczi Önéletrajzával. 140. l.

ein Licht anzuzünden, der Haubtmann fragte ihne, wo Deponent hingehen wolle? Er sagte, ein Licht der Schildwacht zu bringen. Der Corneth wäre der erste eingehen gewesen, deme der lange mit dem Mantl-Sack nachgefolget, gleich nach disen wäre der Haubtmann gangen ; da der lange allein gegangen wäre, hätte Deponent ihne wohl aufgehalten, weillen aber Herr Haubtmann dabei gewesen, hätte ihme nichts arges eingebildet.

Georg Händl aus Möhren gebürtig, das Jahr Soldat, 30 Jahr alt, sagt :

Hätt obigen Geyer umb 10 Uhr bis 12 Uhr abgelöst ; in diser seiner Schildwacht gesehen, dass der Haubtmann in einem Schlafrock zu dem Fürsten gegangen und eine viertel Stundt bei ihm gebliben. Der Pagge hätte nie aus der Burg allein gehen dörffen.

Johann Georg Horofski aus Pohlen gebürtig, 30 Jahr alt, 6 Jahr Soldat, sagt :

Hätte den Händl umb 12 bis 2 Uhr abgelöst, wehrend diser 2 Stundt nichts gesehen, auch nichts zu sagen wusste, ausser was bei seiner anderten Ablösung, als von 6 bis 8 Uhr beschehen : nemblich, der Herr Haubtmann und der Corneth in sein Haubtmann Zimmer gegangen und hierauf ihrer drei herausgekommen, gleich über die Stiegen hinab sich begeben, worunter der dritt der damals in der Mitten, der Haubtmann aber zuletzt gegangen ; ein lange Persohn gewesen und auf der Achsel ein Mantl-Sack getragen und das Gesicht von ihme verwendet ; in einem weissen Rock, Stiffel an und ein Säbel umb gehabt ; nichts Übels geglaubet, weillen der Haubtmann, als Commandant anbei gewesen ; bekennent zugleich, dass ehunder, als dise drei erst verstandnermassen weckgangen, der Haubtmann in des Fürstens Zimmer gewesen und hette under dem Rock heraus was getragen, mit der Hand haltent.

Georg Händl hette ihme Geyer widerumb von 4 bis 6 Uhr abgelöst, sagt :

> Da wäre der Pagge dreimahl zum Herrn Haubtmann und wider zu seinem Fürsten hinein gegangen, der Pagge wäre auf dem Gang herausgestanden, der Haubtmann wäre widerumb mit seinem Bruder, dem Corneth in sein des Haubtmans Zimmer gangen ; der Haubtmann hette von ihme Deponenten darauf ein Licht anzünden zu geben verlanget. Deponent hätte gemelt, er stundte Schildwacht, worauf Herr Haubtmann geantwortet : Gehe nur fort, ich will schon entzwischen Achtung geben und wäre hierauf abgelöst worden.[1] NB. *Geyer* und *Horofzky* setzen bei, dass wie Herr Haubtmann mit seinem Brudern und den dritten langen Persohn weckgegangen, einige Zeit ausgebliben.

Christian Geyer hätte widerumb die Schildwacht von 6 bis 8 Uhr gehabt :

> während diser zwei Stundt wäre der Dragoner *Jacob Caraffy Adeck* gekommen, ihne Deponenten gefragt, ob der Pagge nit hinein gegangen, deme er mit nein geantwortet. Über dises ist er Jacob komben und den Corporaln *Fleischmann* gehollet und in des Ragozi Zimmer hinein gegangen, gleich widerumb herauskomben, vermeldent, dass weder Fürst, noch Pagge darinnen ; der Corporal hätte den Haubtmann gesucht und wäre mit dem Haubtmann und Fendrich[2] in des Fürstens Zimmer gegangen ; gleich darauf schickte der Haubtmann den Corporaln zu Herrn Burggraffen umb den Schlüssl zu hinden Thürl und hätte der Haubtmann und Fendrich von der Schildwacht weck genomben ; der Fendrich hätte in Herausgehen

[1] Ezt Rákóczi is felemlíti Önéletrajzában. 139. l.
[2] Erről a zászlósról Rákóczi is megemlékezik. Önéletrajza 140. l. Neve : Abel János volt.

gemeldet: man müesste ja wissen, wer aus- und eingangen. Herr Haubtmann hätte hierauf gemeldet, sie sollten still sein.

Alle drei Deponenten bekennen anbei, dass der Haubtmann gleich bei anbrechenden Tag per posta mit Vorgebung nacher Wienn zu gehen, weckreisen wollen und den *Horofzky* Dragoner mitzunemben gedenket, er Deponent habe aber solches dem Wachtmeister angebracht, welcher ihme Haubtmann, als er zum Thor hinaus verlanget, in Arrest angehalten.

Der *Georg Händl* sagt: a parte Herrn Haubtmann in seinem Arrest erinnert zu haben, besser gewesen zu sein, wan ers alsogleich angezeigt, alle Anstalt gemacht und die Thor spören lassen, der ihme aber geantwortet, er hätte mit der Statt nichts zu schaffen.

Jacob Carraffe de Adeck, ein Böhm, 15 Jahr Soldat, gegen 30 Jahr alt, sagt:

Dass sein Haubtmann ihme gefohlen, dem Fürsten in Wassertragen und Aufdecken zu bedienen, wie er ihme dann allezeit frühe auch das Handwasser gebracht und des Pagge Pett auf gebethet. Als er solches auf selbigen Tag seines Durchgehens thun wollen, hätte ihm der Pagge gemeldet, er solle nit mehr hinauf kommen, bis er ihn rueffen wurde, der Fürst wäre krank, müesse alles still sein, so er auch underlassen.[1] Ein Dragoner wäre zu ihm komben und gefragt, wo der Pagge hinkomben,sagte ihm, wäre erst vor einer halben Stundt in der Küchel gewesen. Der Corporal *Fleischmann* mit eben disen Dragoner hätten eben falls ihne angeredet, ob er von ihm Pagge nichts wusste? Deponent sagete hierauf, die Sache kommet ihm verdächtlich vor und glaubete, weillen ihn der Pagge selbigen Tag

[1] Rákóczi is említi Önéletrajzában. 128. l.

verbotten hätte, wie vorhin sonsten beschehen, nicht mehr, bis auf sein Befelch, in die Zimmer zu komben, er hätte etwan dem Fürsten vergeben, der Corporal solte zu dem Fenderich gehen und solches andeuten. Corporal sagte, es gefahlet ihm nit, als er ex post innen worden, dass der Pagge ohne Dragoner vor das Thor gangen. Deponent sagt zu dem Corporalen, er solle es dann Haubtmann hinderbringen, fragent: wer solches ihme Pagge erlaubt? Der anfangs geantwortet, er nit, doch ferner gemeldet, er wusste schon, schweigets nur still. Der Corporal hätte ihm Deponenten in des Fürsten Zimmer zu gehen geheissen und als er den Fürsten auch nit gefunden, hätte er solches ihm Corporaln also gleich hinderbracht, welcher es dem Haubtmann gesagt, der gemeldet: schweigets still, schreiet nichts und wäre auch in die Zimmer gangen und das erste Gätter angriffen und das andere lossgemachte hindann gestossen. Der Fenderich begehrete gleich larma, auch alle Orth zu besetzen und zu schauen ihne Fürsten auf zu bringen, Haubtmann aber sagte: Meine Kinder schweiget still, es ist doch alles unsonsten. Wären zwar wohl in Thürgarten gangen, aber niemand gefundten. Als der Pagge aber zu dem Thor hinausgangen, hätte ihm die Thorwacht angehalten, er aber gemeldet, der Haubtmann hätte es ihm erlaubet, wie dann auch er Haubtmann, der mit ihme Pagge gegangen, der Schildwacht gemeldt, sie solte ihme nur passiren lassen. Der Tambour hätte Deponenten gesagt, dass Haubtmann wollte, dass Deponent in aller frühe darauf mit ihm nacher Wienn reise, dessen er sich beim Wachtmeister befraget, der ihm geantwortet, wann der Haubtmann hinauskommet, er nur mit ihme hinausgehen solle und als der Haubtmann kommen die Reis fortzusetzen, hat er Deponenten gemeldet, er solle sein Mantlsack, auch Pistollen hollen. Als nun Deponent

hinab gegangen, wäre ihme der Haubtmann mit 4 Mann arrestirter zuruckgekert begegnet.

Thomas Müller, aus Möhren gebürtig, 10 Jahr Soldat, 30 Jahr alt, sagt:

Dass am Montag ein viertl auf sieben Uhr abent spat, als er die Thorwacht gehabt, der Paggi und der Haubtmann mit einander redent herausgegangen. Als aber Deponent ihme Pagge anhalten wollen, hätte selbiger gesagt, der Haubtmann habe es erlaubt und weilen der Haubtmann nichts darwider gemeldt und zuruck gegangen, als habe er ihne Pagge passiren lassen. Wie nun der Corporal befohlen, man solte das Thor spören, hätte Deponent gesagt, der Pagge wäre noch daraussen in der Statt, seinem Vorgeben nach bei den Jesuitern, wegen seines kranken Fürstens.[1] Der Haubtmann hätte den Tambour wider geschickt und befohlen, das Thor zuzuspören, er wusste schon, wo der Pagge wäre. Der Haubtmann, sein Bruder Corneth, auch noch einer, so einen Mantlsack auf der Achsel getragen, in weissen Rock, mit Stiffel und Sporen und einem Säbl, lang von der Persohn, wären zugleich bis zu ihme Deponenten gekommen und als der Corneth mit dem Langen über die letzte Post ausser dem Thor gegangen, wäre der Corneth wider zuruckgekeret, mit seinem Bruedern Haubtmann lateinisch geredet, darauf der Haubtmann zuruckgekeret, er Corneth aber hätte sich völlig weck hinaus begeben.

Johannes Kritsch, von Ungarischen Brodt gebürtig, 30 Jahr alt, 14 Jahr Soldat, confirmirt obigen Millers Aussag durchgehents.

Gottfridt Wurmbrandt, aus Schlösien gebürtig, 10 Jahr Soldat, 32 Jahr alt, sagt:

Wäre ihm nichts anders wissent, als dass Herrn Haubtmanns Brueder der Corneth etli-

[1] V. ö. Rákóczi Önéletrajzával, 139. l.

chemahl hier bei ihme gewessen. Gegen den Tag, den 8-ten huius wäre der Haubtmann hinabkomben und das Thor ihme zu öfnen zweimahl inständig verlanget, welches er nit gethan. Der Fenderich und Wachtmeister auch sie wären mit dem Gewöhr gegen ihn komben und anstatt der Hinauslassung, zum Arrest angehalten, worauf Haubtmann eüsserister schrocken gemeldt : Wolt ihr euch gegen eurn Commandanten aufwerfen? Worauf sie geantwortet : Des Herrndienst erforderts, wäre bei solcher Beschaffenheit kein Commandant mehr und stundte hierüber wider ihne die Verdacht, weillen er sich auch ohne dem mit dem Fürsten sehr familiar gemacht und meistenteil bei ihme in Zimmer gewesen.

Gregori Löw, ausser Stockerau bei Enzersdorf im Thall gebürtig, 9 Jahr Soldat, über 40 Jahr alt, sagt :

Von seinem Cameraden,gedachten *Johann Kritsch* gehört zu haben,dass der Pagge in der Statt seie ; wäre also zu denen Jesuitern gangen, sich zu erkundigen, ob er nit da wäre, welche mit nein geantwortet und als er hierauf zu dem Haubtmann ginge und solches widerumb erinnert, hat selbiger geantwortet: er wusste es schon, sollten nur das Thor schliessen. In Übrigen confirmirt er durchgehents erstgemeldt *Wurmbrandts* Aussag.

Rudolf Melone, aus Böhmen gebürtig, 8 Jahr Soldat, 30 Jahr alt, bekennet :

Hätte selbigen Tag, als Ragozi durchgangen, in der frühe bei dem Thor die Wacht gehabt und den Cornet, des Haubtmann Bruedern ankommen sehen, welcher hinein in die Burg gegangen ; hierauf er gleich abgelöset worden. Als der Pagge aber hinausgegangen, wäre Deponent just darzue komben, der Corporal hätte dem Haubtmann gefragt, ob er solches ihm erlaubt, worauf Haubtmann mit ja geant-

wortet und hierüber das Thor zuspören lassen. Der Haubtmann habe auch den anderten Tag in aller frühe auf Wien per posta weckgehen wollen, so Deponent dem Wachtmeister berichtet, welcher ihme nit allein verhindert, sondern zum Arrest angehalten.

Johann Philipp Fleischmann, Corporal, 12 Jahr Soldat, 34 Jahr alt, aus Würtzburg gebürtig, sagt:

Er wäre zur Zeit des Thorspörens hinabgegangen; die Schildwacht allda hätte ihm gemeldt, der Pagge wäre daraussen, worüber Deponent vermeldet, was das seie, man wusste ja, dass schärfist verbotten stundte, die Schildwacht hätte ihm geantwortet: der Haubtmann wäre selbst mit ihm bis zum Thor gekommen, der ihm solches erlaubt, sich sodann widerumb umbgekeret, der Pagge aber hinausgegangen. Deponent alsogleich zum Haubtmann komben, selbigen befragt, ob er die Erlaubnus gegeben und ob er zwar anfangs gemeldet nichts zu wissen, so wäre doch der Tambour von ihme Haubtmann wusste komben und die Post gebracht, der Haubtmann wusste schon, der Pagge wurdte schon wieder kommen. Deponent murrete darwider, der Haubtmann bätte, man solte nur bis morgen stillschweigen, kein Aufruhr machen, wollte auch morgen in aller frühe auf der Post ihne einhollen. So Deponent dem Wachtmeister gesagt und müesste man ihne auf keine Weis wecklassen. Haubtmann hätte auch Deponenten ersuecht, denen Dragonern zu sagen, dass kein Aufruhr gemacht wurdte und als die Dragoner solches inner wordten, hätten sie in das gesamt gemeldet, den Haubtmann müesste man arrestieren, so auch beschehen. Zu ybrigen confirmirte Deponent des *Caraffi* Aussag wegen des Fürsten und wan er ihme nit hinein zu gehen befohlen hätte, wäre alles verschwigen geblieben bis gegen Mittag.

Nicolaus Zendt, von Stäz gebürtig in Österreich, 18 Jahr alt, Tambour under des Haubtmanns Lehman Companie, sagt:

Der Haubtmann wäre oft zum Fürsten hineingangen und hätte alle Tag bei ihme gespeiset; wan der Fürst gefasst, wäre er zu dern Wayen zum essen gangen. Ihme seie wissend, dass der Haubtmann einen weissen Dragoner-Rock mit weissen Aufschlägen machen lassen, so albereit 14 Tag Deponent hätte müessen den Schneider hollen und ihme sodann das Stuck Tuech heraustragen. So oft Herr Haubtmann mit seinem Brueder geredt, auch mit dem Schneider, hätte er ihn allezeit weckgeschaft, oder lateinisch mit seinem Bruedern geredet. Der Schneider hätte den Rock selbst gebracht zwei Tag vorhero, als der Ragozi entwichen ist, der Cornet hätte sein Pferd eines in der Samoldin Hauss gestellet,[1] wäre ein Schimmel gewesen, das anderte hätte er in das Zeughaus gethan. Deponent sagte, warumben er den Schimmel nit auch darzue gethan, sagte er, wäre kitzig. Den Dragoner-Rock hätte müessen in seinem Zimmer aufhenken und als der Fürst durchgangen, wäre selbiger nit mehr da gewesen, wie auch des Pagge Degen. Der Haubtmann hätte Stiffel von Fischleder gehabt, Cornet hätte ihm Deponenten befohlen, umb 4 Uhr nachmittag sein Pferd, so in Zeughaus gestanden, zu satlen, zu probiren, ob es ihme in Pumern zu gehen dauerte und wäre gantz nass widerumb heimbgekommen. Der Haubtmann hätte Deponenten befohlen, er solle hinaus gehen und Acht haben, wan der Landtgutscher komben würd, dem wird der Pagge ein Druhen aufgeben. Der Briefträger wäre komben und avisirt, dass der Landtgutscher schon da stundte, der Haubtmann hätte also ihme Deponent einen Dragoner, namens *Conradt* anbefohlen, solche Druhen,

[1] V. ö. Rákóczi Önéletrajzával. 141. l.

so oben gewölbt und rauch, mit einem roten Kalbleder überschlagen und mit Eisen bewahret wäre, hinaus zu tragen und auf dem Wagen zu bringen. Die Druhen wäre sehr schwör gewesen ; so ungefähr vor 3 Wochen beschehen. Als der rumor entstanden, dass der Pagge entwichen, hätte Haubtmann Deponent gerufen und befohlen, er solle sagen, er wusste es schon. Haubtmann hätte Deponent auch befohlen, er solte den *Caraffe de Adeck* sagen, sich fertig zu halten, er müesste mit ihm nacher Wien. *Caraffe de Adeck* meldeten aber, er hätte kein Geldt, was er mit ihm thun solte und hätte gewaislet und gesagt, wann nur der Fürst nicht durchgangen wäre.

Der *Carraffe de Adeck* ist wegen des Silber befragt worden.

Bekennt, das Silber wär bei ihm in Gewölb gewesen umb selbiges zu butzen ; bestundt in 24 Däller, 6 Schissl, 2 Paar Sibermesser, Löffl und Gabel, welches er widerumb auf des Pagge Befelch hinauftragen müessen. Der Pagge hätte alles aufgeschrieben und in die Druhen eingemacht ; darauf ist der Pagge zu dem Haubtmann gangen, folgents diese Druhen mit Silber von ihm Deponent in des Haubtmanns Zimmer zu des Pettfuessen gesetzet. Der Pagge ware zu Deponent komben, sagent : er solle zu dem Haubtmann gehen, die Silber-Druhen hinabtragen. Deponent sagte : hätte ihm Ader lassen, kunte nit. Pagge meldete, soll schauen, wo er einen anderen Tragoner bekommete, hätte just dem *Conradt* angetroffen und ihm zum Haubtmann geschickt, welcher die Druhen aus dessen Zimmer zum Landtgutscher hinausgetragen, hätte sodann gemeldet, es wäre schwör gewessen, der Pagge aber hätte vorangesagt, es wären nur seine Kleider darinnen.

Johannes Schwenckh Pixenmeister alhier sagt:

Der Haubtmann hätte bei ihme ein Flinden und ein Paar Pistolen angefrimet, die Pistollen allbereit vor 3 Wochen, die Flindten aber erst vor 8 Tagen gemachter empfangen. Hatte Deponent gesagt, ob er ein dergleichen Flindten, wie er von Wien hat, machen kunte und wie theur. Deponent sagt ja, per 9 Thaller, endlich 13 fl. Haubtmann hätte Deponent bei Armb gezuckt und gemeldt, er habe seine Flindten gleich jetzt verkauft, sag nit sagen, wie theur er es verkauft. Deponent habe diese verkaufte Flindten haben wollen nur auf zwei Tag umb die verlangte Flindten nach zu machen, welches der Pagge nit zulassen wollen, weillen er es bald brauchen und vonnöthen hätte. Nach zwei Tagen hätte Deponent dem Pagge selbst wider Flindten eingehändiget, der ihme ersuecht, bei dem Rimer ein Riemen darzue, umb selbigen umbhencken zu können, machen lassen. Item hat er Pagge ein Paar Pistollen, so er von der Riedelspergin erkauft, neu schifften lassen. So oft er Pagge zu ihm komben, wäre allezeit der Dragoner Taffeldecker mitgangen.

Thomas Märttl, auch Pixenmeister alhier, sagt:

Dass der Corporal ihn hätte zum Lieutenant gehollet, der ihme in die Gegängnus des Way geführet, kunte aber mit ihm der Sprach halber nicht reden, durch den Lieutenant aber dollmetschen lassen,[1] er möchte zwei Scheibenröhr, zwei Flindten und ein Corbinerlauf haben, welche Deponent gemacht und verkauft. Der Way hätte das Geld dem Lieutenant solches zu bezahlen gegeben, umb

[1] Gr. Buccelleni 1701 szeptember elsején kelt levele (l. 3. sz. irat) is említi, hogy Kertzil hadnagy volt a bécsújhelyi magyar foglyok tolmácsa a vallatások alkalmával. Mikor 1706. elején kiszabadult s Rákóczi szolgálatába lépett, magyar nyelvtudása miatt csakhamar jelentékeny szerephez is jutott. V. ö. bevezető tanulmány. I. k. 136—137. ll.

die Flindten 13 fl., Scheibrohr 24 fl., Corbiner-Lauf 4 fl. und die schlechte Flindten 8 fl. 30 kr. Dieses Gewöhr wäre in des Lieutenant Zimmer gehangen, hätte nochmahlen hinaufgehen sollen, mehrers Gewöhr zu haben, so er aber, weillen sie es nit wohl bezahlt, nit getann.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.

(P. H.)

Kivül: Inquisitio, die Ragozische Entwichung betreffendt.

7.

Bécsujhely, 1701 november 9.

Denck Péter Pál bécsújhelyi korcsmáros vallomása.

Eredeti.

Aussag des Peter Paul Denckns burgerlichen Gastgebers in der Vorstatt alhier beim Guldnen Brun.

Am Sontag, den 6. dits ist ein Kerl in neu weissen Dragoner-Rock von aignem Tuch-Aufschlög, mit gelbmessenen Knöpfen, von mitlerer Statur, weisslichen Haar und Part, in Deponentens Würtshaus gegen 4 Uhr abents mit zwei Pferden ankommen, der auf einen Rappel mitlergröss gesessen und ein lichtpraunes Ross ein Stutzschwaif mit einer Sattldeck bedeckter an der Hand geführt. Obgedachter Kerl ist bis Montag, als den 7. dits in des Deponentens Würtshaus geblieben, bis zwischen 6. und 7. Uhr abents, welcher aber eben diesen Tag gegen 4. Uhr abents dem Würt die Zäch bezahlt, vermeldent, dass wann sein Ritmeister entweeder von Wienn oder Graz anherokomment auf der Post, er nicht mehr Zeit hätte ihm dem Würt zu bezahlen. Nach gepflogener Bezahlung aber hat dieser Kerl obgemelte zwei Pferd aufgezahmter, ja in aller Bereitschaft gehalten und unterdessen unter der Hauseinfahrt bei einem Hencktüschl aufgelehnter gesessen und speculiert. Da nachmahls mehr gegen 7. Uhr

abents einer an das Gaststubenfenster zur ebner Erd kommen, alda angeklopft und gefraget: ob nicht da des Gulden Prun Wirtshaus und ein Reitknecht alhier seie? Deme mit ja zur Antwort geben worden; darauf diser zum Hausthor gangen, deme die Würthin begegnet, gegen welcher er sein Gesicht abgewendt und als sie Würthin um ein Licht geschrien, ehe aber dieses gebracht worden, trade er in das Haus hinein und da hat der Kerl als von diesem benambester Reitknecht, die schon in der Bereitschaft gestandene zwei Pferdt geschwind aus dem Stall geführt und wie das Magd mit dem Licht ankommen, hat er sich wider mit dem Gesicht abgewendt, vermeldent, er brauche kein Licht. Da der Reitknecht die zwei Pferdt vor das Würtshaus hinaus geführt und ein 10 Schritt darvon auf der Gassen aufgesessen und anfenglich als den Weeg nacher Wienn nehment, kehrte er widerum umb und gegen der Statt zue. Die Kleidung dessen ist von weissen Tuch, gleich der Dragonern mit gleichen Tuch-Aufschläg und Knöpf gewest, darunter ein zimetfarbe Vesta, soviel man Dunkel halber hat ausnehmen können, wie auch von mannbarer Statur, corpulent, in Gesicht löschet, ein junger Mann, sein Haar gleicher einer Parucken, die aigentliche Farb, wie oben gemeldt, hat wegen der duncklen Zeit nit können verkennt werden. Angezogener Kerl, oder Reitknecht hat mit einen, des Deponentens seinen Dienstbothen geredt und gefragt, wie es dem Fürsten Ragozi ergehe, ob er nicht bald loos werde, er vermeine aber, dass der Fürst bald loos wird werden.

Leopold von Schwinghaimb mp.
Burgermaister. (P. H.)

Johann Carl Perger Ober-Statt-cammerer mp. (P. H.)

Leopold von Männer mp.
Stattschreiber. (P. H.)

Kívül: Anheut, dato den 11. Novembris a. 1701. hat eingangs ernennter Deponent auf vorher beschehen Vortrag des Juraments und Erinderung des Meineidts über diese seine gethane Aussag, ein cörperlichen Aid in debita forma ebgeleget.

8.

Bécsújhely, 1701 november 10.

Sambold Borbála vallomása.

Eredeti.

Aussag der Barbara Samboldin bürgerlichen Wittib alhier.

Anheunt acht Tag, als den 3. dits ist ein der Deponentin Haus Jungfrau Anna Elisabeth, welche Herr Haubtmann Lehmann in der Kost gehabt, sambt ermelten Herrn Haubtmanns Herrn Bruedern Cornet untern löbl. Montecuccolischen Regiment, gegen 1 Uhr mittags kommen und sie Deponentin gebetten, dass sie ihme sein Pferd, welches ein Spiegl Schimmel von zimlicher Gröss gewest, einstellen lassen wolle ; so sie Deponentin aus Mangl einer rechten Stallung zwar recusirt, endlichen auf sein ferrers Anhalten verwilliget. Da nachmahls eben selbigen Tags gegen 5 Uhr abents durch des Herrn Haubtmanns Lehmanns Tampour, obgedachtes Pferd zu ihr gebracht worden ; unter wehrenter dieser Zeit, hat sie Deponentin zum öfftern sowol gegen dem Tampour, als Herrn Haubtmann selbst vermeldt, und ersucht, dass sie doch das Pferd, welches aus Mangl des Stalls nur in ihren Kraut- und Holzgewölb stehet, wollen hinwegbringen lassen, warumben sie dan dises Pferd nicht zu des Herrn Haubtmanns seinen Pferden stellen? Worauf er Tampour geantwortet, dass es nicht lang alda wird stehent verbleiben, dan es wird ja der Knecht bald kommen. Am Montag darauf, als den 7. dits ist eben Herr Haubtmann Lehman zu ihr Deponentin ins Haus vormittag zwischen 8 und 9 Uhr kommen, deme sie abermahlen ersucht das Pferd aus ihrem Haus zu bringen, welcher ihr geantwortet : Mein Müetterl, sie wolle nur wenig Gedult haben, heut auf den Abent wird der Knecht kommen und solches abhollen. Eben disen Tag, den 7. huius, ist mehrgedachten Herrn Haubtmanns Brueder, der Cornet zu ihr Deponentin ins Haus gegen 5 Uhr abents kommen, welcher von ihr Deponentin ein Fuetter vors Pferd

verlanget und weillen sie keines gehabt, so hat er zum Weiss Rössl in das Würthaus umb ein halbes Massl Habern und soviel Hackerlin geschickt, darmit das Pferd gleich gefuettert, sodan gesattelt und aufgezähmt und wieder von hinnen gangen und zur selbigen Zeit in disem Tag, als die Patres Pauliner alhier umb ½ 7 Uhr abents, wie sonst das gewöhnliche Zeichen gegeben, da ist mehrgedachter Cornet an ihr Deponentin Haus kommen, derselbe angeklopft und als ihm durch der Deponentin Dinstmensch mit einem Licht die Hausthür eröffnet worden, ist er Cornet gleich dem obbemelten Ort, wo das Pferd gestanden, zuegangen, deme einer von grosser Statur in einen neu weissen Dragonerrock mit einen verprambten Huet und darauf gehabten Puschenpand gefolget.

Leopold Schwingheimb mp. (P.H.)
Burgermeister.

Johann Carl Perger Ober-Stattcammerer mp. (P. H.)

Leopold von Männer Statschreiber mp. (P. H.)

Kívül: az iratra vezetve, hogy tanut a szokásos módon vallomására 1701 november 11-én megeskették.

9.

Bécsújhely, 1701 november 10.

Grosshofer Katalin cselédleány vallomása.

Eredeti.

Aussag der Barbara Samboldin bürgerlichen Wittib alhier ihres Dinstmenschens Catharina Grosshoferin, alt 26 Jahr.

Am Montag, als den 7. dits ist des Herrn Haubtmanns Brueder, der Cornet zwischen 6 und 7 Uhr abents an ihr Samboldin Haus kommen und angeklopft und als sie Deponentin mit einem Licht die Hausthür eröffnet, in das Haus hinein und dem Ort, wo das Pferd gestanden, zuegangen, deme ein grosser Kerl in neuen

Dragonerrock, Huet mit Pender, mit einem Sabl an ein neuen Riehm, auf der Achsel ein Mantl-Sack grauer Farb tragent gefolget, welcher mit einem schwarzen Part verwaxen gewest und sehr geschwizt. Da der Cornet das Pferd gleich aus dem Stall geführt und in der Hauseinfahrt beede mit einander der Mantlsack aufgebunden, auch die Steigpigl lenger gemacht, darbei er Cornet vermeldt hat : geschwind und als Deponentin zu ihme disen Kerl gesaget, er könte nicht zum Hausthürl hinaus, wan er herinnen aufsitze, darauf er dieser Kerl das Pferd hinaus vor die Hausthür geführt, der Cornet aber habe sie Deponentin, als sie mit dem Licht wollen hinaus leichten, von dem Hausthürl zurück ins Haus hinein gedruckt, vermeldent, man sehets zuviel und das Thürl zuegedruckt.

Leopold von Schwingheimb mp.
Bürgermeister. (P. H.)

(Ugyanazon aláírások, mint az előbbieken.)

Jegyzet : Az iratra vezetve, hogy tanú 1701 nov. 11-én vallomására a szokásos módon az esküt letette.

10.

Bécsújhely, 1701 november 10.

Kaldinger János György szabómester vallomása.

Eredeti.

Aussag des Hanns Georg Kaldingers bürgerlichen Schneidermeisters alhier.

Anheunt acht Tag, als den 3. dits, hat Herr Haubtmann Lehmann durch einen Dragoner ihme Deponenten in die Purgg hinein zu ihme beruefen lassen und befragt, ob er nicht ihme etliche Dragoner-Röck verferttigen wolle, zu einer Prob aber durch ihme Deponenten die Mass an ihme selbst nehmen lassen, mit Vermelden, dass er den Rock nur fein lang machen solle, dan er habe unter ihm starcke Kerln ; da ihme Deponenten durch dem Tampour ein ganzes Stück weisses Tuch ins

Haus gebracht worden, worvon er Deponent vier Elln herunter geschnidten, den Rest durch gedachten Tampour der Herr Haubtmann widerum abhollen lassen. Nachdeme er Deponent aber das Muster der messenen Knöpf ihme Herrn Hauptmann wegen der Grösse vorgezeiget, so hat derselbe vermeldt, das es schon recht weren, er Deponent aber wolle bei Hineinbringung des Rocks in die Purgg seinen Dragonern nicht sehen lassen, dass solcher viel beschnarcht werde. Er Deponent habe disen Rock verfertigter den 5. dits gegen 4 Uhr abents ihme Herrn Haubtmann unter dem Mantl in die Purgg hineingebracht, welcher von der Wacht gefragt worden, ob der Probrock schon fertig seie.

Leopold von Schwingheimb mp.
(P. H.)

(Ugyanazon aláírások, mint a két előbbin.)

Jegyzet: Utána folytatólagosan jelentés, hogy tanú 1701 nov. 11-én az esküt a szokásos módon letette.

11.

Bécsújhely, 1701 november 10.

Új utasítások a bécsújhelyi államfoglyok őrizetére vonatkozólag.

Egyidejű hitelesített másolat.

Dem Röm. Kais. Maiestät under dem löbl. General von der Cavallerie Graf Castellischen Dragoner-Regiment bestellten Fendrich und die Zeit commandirender Officier, der zu Verwachtung der alhier inhaftirten Statt-gefangenen commandierten Mannschaft, Herrn Johann Abel[1] hiemit anzufügen. Obschon derselbe von dem vorhin commandierenden Officier, Herrn Haubtmann Lehman von Lehenfels die von Einem Hochlöbl. Kais. HKR. gedachten Herrn Haubtmann zugefertigte Instruction von ihme bereits empfan-

[1] Abel János zászlós, aki Lehmann kapitányt letartóztatta; utóbb Lehmann helyére pályázott. (Kriegsarchiv. HKR. Prot. Exp. 1701. p. 788.)

gen und derselben in allen mit eisseristen Punctualität nach zu leben hat, weillen aber dannoch dieselbige einige Vermehrung nöthig zu haben scheinet und einige particularia, so darinnen nit expresse enthalten, sondern den Eifer und Dexterität des commandirten Officirs überlassen wollen: Als ist von einer hieher abgeordneten Commission erforderlich erachtet worden, nit allein obberührte Instruction zu unfehlbahrer Observation nochmahlen vorzulegen, sondern noch darzue folgende Puncten under gleichmässiger Obligation beizurücken und zwar:

Erstlich solle das Thor der Burg allezeit, vor es gar finster wird, gespöret werden, nach disen aber aus keiner Ursach, es müesste davon die höchste Noth sein, nit mehr eröffnen lassen; den commendirendten Officier aber solle allezeit, sobald es gespöret worden, berichtet werden, welcher dann auch zu Zeiten unvermuthet zu sehen soll, ob es wahrhaftig gespöret sei, oder nit? Und bei widerigen Befund der Ursach nachforschen, umb die Delinquenten nach von Diensten abzustraffen; und was hier mit Burgthor gemeldet wird, hat mit den klein hindern-Thierl sein gleiche Bewandtnus, wessen dann auch Herr Burggraff erinnert werden wird; solte aber wider bessers Verhoffen, derselbe ungehindert diser Erinnerung, diser Spör-Ordnung sich widersetzen, müesse solches sogleich Einem hochl. Kais. HKR. berichtet werden, umb sich ausser Verantwortung zu stellen.

Andertens, weillen in der Haubt-Instuction vorgesehen ist, dass in die Burg niemand Frembder eingelassen werden solle, umb alle gefehrliche Pratigen zu verhindern, entgegen aber auch dem Burggrafen und Rändtmeister ihre Ambtirungen nit gehemmet werden können und also fast nit möglich, dass aus diser Ursach nit einig Unbekante hinein kommen sollen: als wird hiemit verordnet, dass darbei Leuthen, so sich doch nit ausgeschlossen werden können, doch gleich geradt vom Thor zu der Stiegen, welche an selbige Ort weiset, geleitet werden und sich forderist bei dem commandirenden Officier anmelden solten, ohne ihnen zu zu lassen weithers herumb zu vagiren, noch weniger sich der grossen Stiegen zu bedienen, welche zu denen Arres-

tanten führet und zu disem Ende wird in früh gedachter Stiegen eine Schildwacht zu postiren sein, welche allen, wer es immer seie, ausser der Gefangenen Bedienten und denen ablösenten Wachten, selbigen Aufgang verwähre, die Communication aber über den Gang, wo die Wachten stehen, sowohl gegen der Capellen und des Burggrafen Wohnung, als aufwerts in den oberen Stock, oder von denen selben herab, solle niemanden, seie einheimbischen, oder frembden, ohne sonderbahrer Ursach und vorgehender Erlaubnus des commandirenden Officiers jemahls gestattet werden.

Drittens, weillen die Finsterkeit die meiste und grösste Gelegenheit des letzt beschehenen Fehlers gegeben, als werden alle Wachten die Leichter frühe anzuzünden gedacht sein und zwar sobald als sie auf ungefähr 10 Schritt einen Man nicht mehr recht werden ausnemben und erkennen können, wie, dann auch hierüber Herr Burggraf wird ersucht werden, an den benöthigten Kerzen keinen Abgang leiden zu lassen und dises sowohl vor die Wacht bei denen Thor, als denen Schild und anderen Wachten bei denen Gefangenen zu verstehen und wird man sich anbei Ab-oder Aufnembung der Täg, oder derselben Helligkeit zu richten haben.

Viertens, weill es nun begönnet kalt zu werden und zugleich auch umb die Wachten allerter zu halten, sollen künftighin wenigst bei der Nacht, das ist nach ausgegebener parola (welche allezeit bei gespörten Thor und nach geschlagenen Zapffenstreich zu geben ist) die Schildwachten alle Stund und nicht alle zwei, wie bishero, abgelöset, von denen Corporallen aber und Wachtmeister öffters patrolirt werden, welches auch zu Zeiten dem Commandirendten Officier selbsten zu thun obligen wird.

Fünftens, wird ihme commandirendten Officier sonderbahr obligen, wenigst alle andere Tag alle Gefangene zu besuchen, alwo er in der dem Praetext der Höfligkeit sich ersehen kann, ob in disem Zimmern etwas machinirt wurde, oder sonsten darin was zu finden, was ihm verdächtig fallen möchte und falls sich dergleichen was eraignete, so bei ihm auch ein geringer Argwohn erwecken künte, hat er in so weit alle Höflich-

keit und Bescheidtenheit auf Seiten zu setzen, bis er alles genau und ernstlich undersucht habe und auf dem Grund der Wahrheit gekommen seie ; in disen Fall mag er auch der Arrestanten sonst zugelassene Bediente besonders zu arrestiren, doch ohne gedachten Arrestanten einigen neue, anstatt deren aufzunemben zu erlauben, weniger ihnen selbsten ainige aufzunemben, sondern soll in solchen Fall einen wohl vertrauten Tragoner ihme indessen zuegeben, bis er den casum sambt allen Indicien und Umbstandten Einem Hochl. Kais. HKR. wird berichtet und hierüber zulängliche Befelch erhalten haben, nicht weniger würde in disem Fall ihme freistehen, die Wachten nach Guettbefinden zu verstärcken, oder zu verschärffen, doch von ein und andern alsogleich zu berichten, auch wo es der Sachen Wichtigkeit erforderte, durch aigene Stafetta, oder auch Currier, worzue Herr Burggraf die Unkosten nit abschlagen wird, damit von hocher Instanz bei Zeiten behörige Verordnung komben mögen. Er wird auch beflissen sein öffters von aussen vor die Fenster der Gefangenen hingehen, zu recognosciren, ob nit auch von dorten gefährliche Neuerungen zu ersehen weren ; niemand Unbekannten aber, es seie bei Tag oder Nacht, under demselben herumb zu vagiren gestatten. Weillen aber dannoch ungehindert sowohl der ersten Instruction, als diser derselben Vermehrung noch viel Sachen und casus überbleiben, welche nit alle vorgesehen werden können, sondern des commandirendten Officiers fleissiger Obsicht und embsiger Treu überlassen müssen, als wird derselbe im übrigen auf alle Weis gedacht sein, alles also zu veranstalten, damit der durch dises Commando intentirte Zweck erreichet und Ihro Kais, Maiestät Dienst befördert werde, deme derselbe nach bekannter Dexterität wohl zu thun wissen wird.

Actum Neustadt, den 10-ten November, 1701.

Collationirt und ist seinem wahren Original gantz gleichlauthent.

Neustadt, den 17-ten Novembris, a 1701. .

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.

(P. H.)

12.

Bécsújhely, 1701 november 11.

Lehmann kapitány első kihallgatásáról felvett jegyzőkönyv.

Interrogatoria, worüber der arrestierte Haubtmann under den löbl. General von der Cavalleria Grafen Castelli-Dragoner Regiment in puncto des ihm under seinem Commando anvertraut- und entwichenen Ragozi, auch dessen Pagge zu examiniren.

Generalia.

1. Wie Deponent heisse? Wie alt? Was Religion? Verheirat? Und wie lang in kaiserlichen Diensten? Von wanen gebürtig? Was Stands?

Resp. Gottfried Lehman von Lehenfels, 37 J. alt, seie hir vor drei Jahren catholisch worden, verheirat, 12 Jahr in kaiserlichen Diensten, aus Pommern gebürtig, ein Edelmann.

2. Von wem er dises gehabte Commando erlanget und überkommen?

Resp. Vermög des kaiserlichen Hofkriegsraths-Decret, durch seinen Herrn Obrist-Leutnand[1] beordert worden.

3. Ob Deponent solches nit angesucht, oder begehrt habe, weillen die Reih nit an ihme gestanden?

Resp. Bezieht sich auf seine vorgezeigte Ordre.

4. Warumben er dann solches Commando begehrt?

Resp. Seie verstanden.

5. Ob Deponent vorhin mit dem Ragozi jemahls bekant gewesen und wo?

Resp. Sein Leben lang nit.

6. Ob er nit mit des Fürsten Gemahlin vorhin, oder Zeit dieses seines wehrenden gehabten Commando bekant, oder correspondirt habe?

Resp. Auch nit.

[1] Br. Reythin, a Castelli-dragonyosezred alezredese. (Kriegsarchiv. HKR. Prot. Reg. 1701. p. 527.)

7. Ob er den Ragozi nit für unschuldig hin und wider gehalten und seine Erledigung gewunschen?

Resp. Ragozi hätte vielmahls und zwar einmahl als er communicirt, mit selbiger Communion contestirt, dass er unschuldig wäre, mit viel tausend argumentis hätte ihme auch gekränket, dass er nit under seinen Ungarländischen Landsrechten stehe,[1] wäre nur ein Haas, weillen er Ragozi heissen thätte.

8. Aus was er dise Unschuld abnemben können?

Resp. Wuste nit, hätte es nur ex relatis.

9. Was er von hochlöbl. kais. Hofkriegsrath für ein schriftliche und Herrn Grafen Breuner mündliche, seines ihm anvertraut gewesten Commando Instruction gehabt, auch solcher in allen punctis schuldigst nachgelebet?

Resp. Die Instruction ist schriftlich verhanden, der mündlichen wuste er sich nit aigentlich zu erinnern, glaube aber, es wäre wegen Herrn Grafen Solari Ankunft[2] gewesen.

[1] V. ö. Lehmann 1701 aug. 8-i levelével.

[2] Gr. Solari Viktor Amade ezredes volt megbízva a foglyok kíséretével. Solari a Lajta mellett lévő Bruckban adta át foglyait a Lehmann kapitány parancsnoksága alatt álló ötven főnyi dragonyos-szakasznak. Erre vonatkoznak a *Kriegsarchiv* következő adatai:

1701. május 25. Der HKR. an den Obrister Grafen Victor Amadaeus de Solari. (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 236. — Maius No. 199.)

„Auf seines vom 22-ten dises, dass die aus Hungarn mitbringende Arrestanten geradt nacher Neüstatt zu lifern, und dem Castellischen zu Ihrer Verwachtung destinierten Officier zu übergeben."

1701. május 26. Der HKR. an den Castellischen Regts. Obstlt. Baron Reythin. (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 239. — Maius No. 211.)

„Solle sogleich 50 Dragoner unter einem Haubtmann *nacher Bruckh an der Leytha commandieren*, und an Solar anweisen zu Überbringung der Gefangenen nacher Neüstatt."

1701. május 26. Der HKR. an den Obrister Grafen Victor Amadaeus de Solari. (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 239. — Maius No. 212.)

„Dass die anher bringende Gefangene an der Leyta von 50 Castellischen Dragoner übernohmen, und vollents nacher Neüstatt überbracht, die übrige Convoye aber wider zuruck in Ihre Quartier geschickt werden solle."

10. Ob ihme von einem hochlöbl. kais. HKR. die Instruction[1] geändert worden?

Resp. Bezieht sich auf sein eingegebene Brief und Ordre, bestehet in Erlaubnus der heiligen Messe, des geistlichen und weltlichen Leesens, wegen Schreibzeug und anderer Sachen ad fallendum tempus. Menachirung der Leut auf den Posten, etlicher Inhaftirten Entlassung, derselben Diener, auch Aufernembung eines, oder des andern neuen Bedienten.

11. Ob er niemand ohne Erlaubnus zu dem entwichenen Ragozi gelassen, soll alle benennen, wer selbige gewesen seind, zu was Zeit und wan, auch die schriftliche Erlaubnus vorzeigen?

Resp. Einmahls hätte der P. Bernhard Augustiner in Wienn, als selbiger die Zimmer beschauet, mit ihm Ragozi eundo vor seinem Arrestzimmer, mit Gebeug eines guten Morgens geredet und sodann seinem leiblichen Bruder, den Cornet, den verfluchten Menschen hinein gelassen, dann den hiesigen Burggrafen, Spesirscommissarium bei Mittagszeiten, sein Bruder wäre kürzlich alda gewesen, der übrigen Zeit wan, künde er sich nit erinnern.

12. Ob ihme nit ernstlich anbefohlen wäre alles, was zu ihm Ragozi, ja sogar die Speisen hinein und das Geschirr widerumb heraus zu visitiren?[2]

Resp. In Anfang wäre es strictissime beschehen, zum End aber underlassen worden.

13. Wie dann das gefundene Stricksail nebst denen Instrumenten, Zangen, Hacken, Hammer etc.[3] zu ihm Ragozi hinein komben?

[1] A kapitánynak adott utasításnak csak a tartalmát ismerjük, a kapitánynak a 10. pont alatt adott feleletéből. Az instructio 1701 május 27-én kelt, amit a következő adat igazol:

1701 május 27. Der HKR. an den Castellischen Rgts. Hptm. Lehmann. (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 241. — Maius No. 221.)

„Instruction für den Castellischen Regiments Haubtmann Lehemann, wie Er sich bei Verwachtung der nacher Neüstatt bringenden Arestanten zu verhalten."

[2] V. ö. Rákóczi Önéletrajzával. 125—126. ll.

[3] L. mindezekre vonatkozólag Rákóczi Önéletrajzát is. 135. l.

Resp. Wuste nit, Ragozi miesste es am besten bekant sein; wäre kranck gelegen, der Leutenant hätte das Commando gehabt, wuste nit, ob es under ihm beschehen, seie seither zehen Tag wider von seiner Kranckheit aufgestanden.

14. Ob Deponent nit mit ihme Ragozi oft und lang zu den Fenstern, in specie bei dem entbrochenen Gätter hinausgeschauet, zu was Zeit und wan zum leztenmahl?

Resp. Vielmahls, die Fenster wären allzeit offen gestanden.

15. Deponent hat ja für ordinari bei ihm Ragozi gespeiset?

Resp. Nit für ordinari, sondern wann er ihme hat ruffen lassen; der Lieutenant hätte auch bei ihm gespeiset.

16. Wo der dann sonsten gespeiset?

Resp. Bei dem Spesirscommissarium und als er weck, hin und wider bei den andern Arrestanten.

17. Ob ihme wissent, dass der Lieutenant Albert Kirschel[1] mit der Ragozin geredet und wo her?

Resp. Bezieht sich auf (titl.) Hoffcanzlers Handbriefl.

18. Was Deponent wehrender Zeit, als er bei dem Ragozi allezeit und sonsten gewesen, mit einander discuriret habet?

Resp. Hätte die Zeitung, so der P. Sagl[2] gebracht, gelesen, von der heiligen Schrift discuriret; P. Sagl hat nach Belieben zu dem Ragozi gehen dörffen; producirt Herrn Graffens Breuner Brief von 4-ten Junii 1701.[3]

19. Wer dise Winterzimmer vor den Ragozi vorgeschlagen und ob solches auf des Ragozi Ansuchen beschiehen?[4]

Resp. Der Burgermeister hätte Brief hirzue gehabt.

20. Ob Deponent über die gehabte Instruction bei höchster Verantwortung ferrer adhortirt worden,

[1] A már többször említett Kertzil András Adalbert hadnagy.

[2] P. Sägl János, a bécsújhelyi jezsuita rendház főnöke.

[3] Az iratok közt nem található.

[4] V. ö. Bevezetés. I. k. 94—96. ll.

alle genaueste Obsicht der Sicherheit der Arrestanten zu observiren?

Resp. Bezieht sich auf die Brief, so er eingelegt, kunte allein die Wacht nit versehen.

21. Wer die Schildwachten also postirt hat, dass die erste ausserhalb des anderten Ragozischen Zimmer stehen solle?

Resp. Er habe solches gethan ; erstlich hätte er es vor das erste Zimmer zwar gestellet, folgends hinaus vor das anderte Zimmer, kunte sich nit besinnen, ob es auf Ersuchen des Ragozi, oder anderen Officier beschehen ; sein Fehler wäre es, dass er es gelitten und wisse albereit, dass er dessenthalben Straff leiden wird miessen.

22. Ob Deponenten nit anbefohlen worden Inquisition zu thun, durch wen verschiedene Brief ausser deren sub sigillo volante von Fürsten nach Wienn und wider zu ihme komben, mithin solches gebührent vollzogen?

Resp. Hätte den Brieff der gantzen Wacht vorgelesen und inquirirt, nichts aber erfahren ; sein Fürstens Taffeldecker habe er in Verdacht gehabt und also weckgeschaft.

23. Wie Deponent und warumben in Arrest komben?

Resp. Wusste nit, habe wollen auf Wienn gehen, solches zu berichten ; seine Leut hetten es gethan und der Burgermeister folgends confirmiret.

Specialia.

1. Weillen Deponent schriftlich eingegeben, dass Ragozi oft gesagt, dass er seiner Gemahlin schreiben wolte, sie solte bei dem König in Pohlen und Schweden soviel vermögen, dass beede bei Ihro Kais. Maiestät für ihme intercediren möchten, warumben Deponent solches gehöriger Orthen nit berichtet und verschwigen ?

Resp. Habe nit gewust, dass solches zu berichten stünde, hätte es etlichmahl gesagt, berufft sich auf seine (titl.) Herrn Hofcanzler zugeschribene Brief, wie dass er Ragozi ausser seiner Landtsrechten nit angehalten werden künte, habe als Obergespan geschworen

und kunde nit perjurus werden, auch nicht sein Tag gethan.

2. Weillen Deponenten vermög seiner Instruction, verbotten gewesen, mit ihm Ragozi und keinen Arrestanten von deren Schuld, oder Unschuld, weniger ihres Arrests halber das Geringste zu discurieren, warumben er dann solches gethan, laut der facti species ?

Resp. Hätte ihme weder absolvirt, noch hierzue condemnirt ; Ragozi hätte gesagt, justus dolor treibe ihme zu solchen Discurs, sein Deponenten Gütigkeit wäre allzu gross ; im übrigen habe alles Herrn Hofcanzler berichtet ; man hätte ihm ablösen sollen, die er oft angesuchet.[1]

3. Ob Deponent sonsten von des Ragozi dessein was wisse und was, soll frei bekennen, vermög seines Anerbietens ?

Resp. Wisse nichts von seinem dessein, nömbe es auf sein Fertigkeit, was er aber wuste, wäre gegenwärtige Aussag.

4. Ob Deponenten wissent, dass Herr Lieutenant Heinrich Albert Kirschel[2] mit der Ragozin in Wienn geredet, wie er es wisse und wie oft es beschehen ?

Resp. Seie oben verstanden, wäre nit zu Wienn gewesen.

5. Ob ihme nit wissent, durch wen die von Herrn Hofcanzler und Herrn Grafen Breuner titl. bedeut, verschlossene Brief hin und her getragen worden ?

Resp. Wisse nichts darvon.

6. Woher Deponenten wissent, dass der jezige Burggraf dem Ragozi Hilf zu seinem effugio anerbothen habe, solle alle circumstantias entdecken ?

Resp. Seie ihm nichts positive wissent, habe nur

[1] Erre vonatkozik a következő adat a Kriegsarchivból : *1701. június 23. Der HKR. an den Castellischen Rgts. Obstlt. Baron Reythin.* (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 297. — Junius No. 221.)

„Notificatur, dass dem Commissariat seine eingeschickte und vorgekehrte Logierung der Castellischen Compagnie communiciert worden. Wegen des Haubmanns Lehemann, dass Ihme zur Compagnie zu gehen erlaubt wurde, kan solches für dismahlen nicht bewilliget werden."

[2] Helyesebben Kertzil András Adalbert.

Mungizen (?) gehört, der Cammerdiener Menegatti wäre zu befragen, weillen er es zu ihme Deponenten, Menegatti und den Pagge gesagt haben solte.

7. Weillen Deponent schriftlich eingegeben, er hätte viel Sachen suspicieret, soll sagen, was und wan, mit allen Umbständen, auch warumben er solche suspiciones nit gleich den Kais. Hofkriegsrath und Herrn Hofcanzler schuldigst erinnert ?

Resp. Die Geistlichen wären ihme suspect vorkommen, wie auch der Bedienten Vertraulichkeit mit den Schlossleuten ; bekennet, dass Deponent wider sein Instruction gefehlt habe, so weit, dass er gar zu gütig gewesen und habe grosse Commiseration getragen, glaubent, quod afflicto non sit addenda afflictio, voraus, weillen er instructus gewesen, mit ihme Ragozi höflich, discret umbzugehen ; bittet umb Gnad, man solle mit ihm derenthalben nit verfahren, seine treue Dienst consideriren.

8. Ob Deponent nit den Tag selbsten der Ragozischen Entweichung bei ihme Ragozi im Zimmer gewesen, wie oft, was Zeit und wie lang geblieben ?

Resp. Seie frühe morgens ein-oder zweimahl hinein gegangen, nit aber lang darein geblieben ; hätte bei dem Röndmeister zu Mittag gespeiset und bis vier Uhr bei ihm alda verharret ; hierauf in sein Zimmer, nachgehents in Schloss hin und wider gangen ; wäre auch bei dem Fendrich, Corporal und beeden Wayen gewesen ; abends kurz vor dem larma ungefähr 7 Uhr wäre Deponent mit ihnen in das Vorzimmer gangen, weillen man gesagt habe, Ragozi wäre krank, folgends geglaubt, dass er im Bett lage.

9. Ob Deponent dann nit gesehen, dass das Gätter schon damahls losgebrochen ware ?

Resp. Hätte nichts gesehen, auch nit nachgeschauet.

10. Ob Ragozi damahls im Bett gelegen, oder auf ware ?

Resp. Wäre vor dem Caminfeuer im Schlafrock gestanden und gesagt ihme nit recht wohl zu sein.

11. Was das für ein Brief, welchen der Ragozi dem Christian Geyer selbst gegeben, Deponent aber

dem Corporalen Simon Schirer[1] zu geben befohlen, ob solche verpetschirt, oder offen gewesen, auch warumben er solchen verpetschirter angenomben ?

Resp. Seie der Brief, den Deponent titl. Herrn Hofcanzler geschicket und sub sigillo volante gewesen.

12. Ob Deponent wissent gewesen, wie der Pagge aus der Burg gegangen.

Resp. Nein.

13. Ob er solches erlaubt und warumb ?

Resp. Hätte nit erlaubt.

14. Ob er nit selbst mit dem Pagge bis zu der Thorwacht redent hinabgegangen ?

Resp. Sagt, seie nit mitgegangen, sondern als er ein Geschrei gehört, wäre Deponent hinabgegangen, die Dragoner gefraget, was das für ein Geschrei ; folgends zu dem Wachtmeister gangen, solches abzustellen, hätte den Pagge nit gewust, noch gesehen.

15. Ob er nit gehört, dass ihne die Schildwacht anhalten wollen, er Pagge sich aber mit des Deponenten Erlaubnus entschuldiget ?

Resp. Sagt nein und da sie es gethan, wäre ihr Schuldigkeit gewesen ohne Dragoner ihme nit passiren zu lassen, weillen es also befohlen stunde ; wegen der vorgeschuzten Erlaubnus hätte Pagge leichtfertig gehandlet.

16. Ob Deponenten nit wissent gewesen, dass der Pagge nit mehr komben werde und woher er es gewust ?

Resp. Seie ihme nichts wissent gewesen ; der Corporal,[2] wie er auf den Abend Deponenten gefragt, ob er die Erlaubnus dem Pagge gegeben, hatte ihme geantwortet : nein ; expost seie beigefallen, er wurde bei dem P. Sagl sein, weillen Ragozi gesagt hätte, seine Gemahlin werde seinen Cammerdiener schicken.

17. Was er dann geglaubt, dass der Pagge in der Statt zu thun habe ?

Resp. Seie erst verstanden.

[1] Ugyanezt Geyer dragonyos is előadta nov. 9-i kihallgattatása alkalmával ; bizonyára ez a vallomás volt alapja a 11. kérdés feltevésének. Geyer a káplárt Simon Scheibernek nevezi.

[2] Johann Philipp Feischmann, kinek vallomása a nov. 9-i kihallgatási jegyzőkönyvben olvasható.

18. Ware der Pagge ohne seiner Erlaubnus hinausgegangen, wie Deponent dem Corporalen anfangs gesagt, warumben hat er dann bei dem Ragozi nit mehrer Obsicht getragen, weillen ihm dises billich einen Argwohn machen hätte sollen ?

Resp. Deponent wäre bei dem Michl Way mit dem Fendrich gewesen, alda ein Glas Wein getruncken, als der Corporal komben zu sagen, dass der Pagge hinaus wäre, Deponenten gemeldt ; er hätte es nit erlaubet, auch erschrocken und glaubt, er wäre zu P. Sagl, oder etwan zu einem Weibsbild gangen, hirüber befohlen, man solte suchen und schauen, wo er seie, worauf gleich der rumor, dass Ragozi entwichen, entstanden.

19. Ob dem Pagge öfters erlaubt gewesen ohne Dragoner in die Statt zu gehen ?

Resp. Niemahls, allzeit, wäre sein universal Regul, niemand ohne Dragoner hinausgehen zu lassen.

20. Ob er nit dem Corporalen endlich die dem Pagge gegebene und von ihm in seiner Gegenwart vorgeschutzte Erlaubnus bestättiget habe ?

Resp. Negat absolute, sondern dieses fall ihm bei, er Pagge wird gewiss zum Cammerdiener gangen sein, welchen die Fürstin öfters plfegte zu dem P. Sagl zu schicken, umb soviel mehrers, als Ragozi selbigen Tag frühe gesagt, sie wurde den Cammerdiener zu bemelten P. abordnen.

21. Warumben Deponent ungehindert des Pagge gewusten Ausbleibens die Spörrung des Thors anbefohlen ?

Resp. Wuste sich dessen nit zu erinnern.

22. Ob Ragozi damahls schon durchgegangen wäre ?

Resp. Wuste es auch nit ; wie sie in das Zimmer komben wären, hätte ihne nit mehr gefunden.

23. Was Ragozi in diesen Tag für ein Kleid angehabt ?

Resp. Seie ingleichen ihme nichts wissent, hätte ihme den ganzen Tag sonst nit gesehen, als in seinem Schlafrock.

24. Ob ihme Deponenten wissent gewesen, dass Ragozi disen Tag krank sein solle ?

Resp. Seie ihm nit wissent gewesen, ausser was Ragozi ihm gesagt.

25. Was, wie und durch wen Deponenten wissent worden, dass Ragozi durchgangen ?

Resp. Gegen 8 oder 9 Uhr hätte der Corporal solche Zeitung gebracht, darauf waren sie in des Ragozi Zimmer gegangen und befunden, dass es wahr stunde ; sagt, wuste nit, ob das Thor schon gespört wäre, hätte sich auf die Underofficir allzeit verlassen, wüste sich aber nit zu erinnern, dass er selbigen Tag das Thor zu spören befohlen hätte.

26. Warumb Deponent verhindert larma zu machen und allen verbothen, darvon keine Meldung zu thuen, mit diesen Formalien : „seiets still meine Kinder, es ist doch schon geschehen."

Resp. Wäre gantz confundirt gewesen und geglaubt, Ragozi möchte in ein Closter sein,[1] also leichter zu bekommen, als wann larma gemacht wurde.

27. Warumb Deponent nit gleich selbigen Augenblick die Schuldigkeit observirt, die Sach nacher Hof gebührent erinnert und bis den anderten Tag auf 7 Uhr aufgeschoben ?

Resp. Sobald er sich erhollet gehabt hätte, wäre er gleich nach Wienn selbst gangen.

28. Ob Deponent nit dises gethan, umb den Ragozi Zeit zu machen sich desto sicherer zu entfernen ?

Resp. Wisse darvor nichts.

29. Auch warumben er nit gleich nachsetzen lassen, sogar keine Anstalt gemacht den flüchtigen Ragozi wider einzuhohlen ?

Resp. Habe kein Pferd alhier gehabt.

30. Es hat ja der Fendrich, Corporal und andere ihme Deponenten alsogleich, als es kundbahr worden, gesagt, er solle ohne Anstand Anstalt machen, die Thör zu verstörken, alle Posten versetzen, umb ihme Ragozi einzuhollen ?

Resp. Köndte sich nit besinnen, wäre ganz verlohren gewesen.

[1] Erre az eshetőségre a hadi tanács is gondolt. L. a haditanácsnak 1701 nov. 8-án gr. Lamberg Ferenc Zsigmondhoz intézett utasítását. (4. sz. irat.)

31. Warumben er dann solches seiner Schuldigkeit gemäss, nit bewerkstellet ?

Resp. Seie wie oben verstanden.

32. Ob ihme nit des Fürstens Silber[1] einem vertrauten Menschen in Verwahrung einzuhändigen, anbefohlen worden und von wem, auch ob er solches vollzogen ?

Resp. Hätte es vollzogen und dem Dragoner Caraffe de Adeck[2] anvertraut, welcher von dem Lieutenant, als dessen Compagnie Dragoner vorgeschlagen worden.

33. Wodann dises Ragozische Silber hinkomben ?

Resp. Wuste nit, wo es hinkomben.

34. Ob solches nit sein Deponenten Mensch nach Wienn geführt und wo sie es abzulegen Befelch gehabt ?

Resp. Sagt nein, sondern der Pagge hätte in einen Druhen seine Kleider gehabt, welcher er ihm mitgegeben, der Pagge habe ihm solches gesagt, dass er seine Druhen weckschicken wolle ; die Druhen hätte er nit gesehen, wäre wehrender seiner Krankheit beschehen, er habe es auch bona fide geglaubet.

35. Wie erstbemeltes Silber weckgekommen und warumben Deponent es weckzutragen und zu führen erlaubt ?

Resp. Wusste nichts darvon.

36. Ob ihm diese Weckführung keinen Argwohn für das Künftige gemacht und warumben er solches nit berichtet ?

Resp. Hätte geglaubt, dass es des Pagge Sachen wäre und keinen Argwohn hierauf getragen.

37. Wo solches Silber, als es weckgekommen, gestanden ?

Resp. Die Druhen stunde bei Deponenten, in welcher das Silber erstlich ware, folgends hätte der Pagge das Silber, auch der Dragoner Taffeldecker, nebst dem Cammerdiener heraus zum Brauch genomben, nachdem es aber eingepackt worden und gesagt, sie

[1] Rákóczi ezüstneműjének sorsa, mint látni fogjuk, a per folyamán állandóan foglalkoztatta a bíróságot. A haditanács nov. 12-én visszakövetelte az ezüstneműt gr. Aspremontól. (Kriegsarchiv. HKR. Prot. Reg. 1701. p. 526.)

[2] V. ö. Caraffe de Adeck nov. 9-i vallomásával.

wolten das Silber butzen lassen, glaube Deponent, dass unten wo solches stehen gebliben.

38. Ob sein Bruder nit öfters bei ihme gewesen, auch ob er selbigen mit dem Ragozi Reden gemacht, woher er solche Erlaubnus gehabt, von wem, soll es produciren ?

Resp. Sagt, wäre zwei oder dreimahl zum Ragozi hineingangen mit seiner Deponenten Erlaubnus ; seie auch einmahl ohne Erlaubnus darinnen gewesen.

39. Ob sein Bruder nit eben den Tag der Entwichung bei ihme gewesen, wie lang und was er da gemacht, wer auch sonst noch bei ihnen in seinen Zimmer sich befunden hat ?

Resp. Seie bei ihm auch ein Dragoner Joseph Gefähler von Deponenten Compagnie und seines Bruders Knecht sowohl vor-, als nachmittag gewesen.

40. Wan dieser sein Bruder von ihm weck und wie weit er mit ihm gangen, auch zu was Zeit ?

Resp. Wäre umb 5, als noch nit völlig finster ware, mit seinem Knecht weck, Deponent aber mit ihm nit weiter, als bis zum Gang gegangen.

41. Ob sonst noch jemand anderer etwan mit ihnen zugleich weckgegangen ?

Resp. Wuste nit, als seinen Knecht, so vor diesen auch mit ihme alhier gewesen.

42. Wer dann dieser gewesen, der auf der Achsel den Mantelsack getragen ?

Resp. Wäre sein Knecht gewesen.

43. Ob Deponenten nicht wissent, wieviel sein Bruder Pferd hier gehabt, wo selbige gestanden, warumben separirter und nit in einem Stall ?

Resp. Sagt, habe ein Pferd bei einer Wittib stehen gehabt, so des Knechts und nichts nutz war, selbiges sein lebenlang mit kein Aug gesehen ; das anderte stund erstlich im Zeughaus, darnach im Würtshaus bei dem Weissen Rössel.

44. Deponent sage die Ursach, warumben sein Bruder, nachdem er mit diesen Mantelsack-trager schon in die Statt gekommen, zurückgekeret, was sie damahl mit einander geredet, auch umb wie in einer veränderten Sprach ?

Resp. Als sein Bruder mit seinem Knecht weck-

gegangen und selbigen fortgeschickt, wäre der Bruder widerumb zuruckgekert und von ihme Deponenten in seinem Zimmer sich beurlaubet, der Fendrich wäre mit ihm sodann bis zum Thor gegangen, der Bruder kunte weither kein Sprach.

45. Warumb Deponent gleich nach dieser Separirung das Thor zu spören anbefohlen ?

Resp. Glaube nit, dass er solches gesagt.

46. Deponent kann ja nit widersprechen, dass er einen weissen Rock angefreiet und fertigen lassen, soll die Ursach sagen und wo solcher Rock sich befindet ?

Resp. Hat von einem Kaufmann bis 5 Stuck erkauft und diesen Rock machen lassen, den Rock hätte er seinem Bruder geschenkt, so weisser Aufschläg gehabt, habe seinem obbenenten Dragoner eine dergleichen gegeben, so den Erchtag darauf weck ist, ein Rock ist hier, der andere zu Wienn gemacht worden.

47. Was dieser, der den Mantelsack getragen, für ein Kleid angehabt ?

Resp. Hätte den weissen Rock angehabt, so er vorhero schon gehabt acht Tag vor der Flucht, die Leut hetten es gesehen.

48. Warumben Deponent bei Anfreiung dieses Rocks dem Schneider verbotten selbigen nit sehen zu lassen ?

Resp. Negat, wäre in seinem Zimmer offentlich gehencket.

49. Wohin und durch wen dann dieser Rock gebracht worden ?

Resp. Seie oben verstanden.

50. Wann solches beschehen, solle sagen, wie der Rock ausgesehen ?

Resp. In simili.

51. Warumben er nit auch rothe Aufschläg nach der Regiments-Mundirung, darauf zu machen befohlen?

Resp. Er wäre vor seinen Bruder gemacht worden.

52. Ob Deponent nit denselbigen Tag der Ragozischen Entweichung aus dessen Zimmer was getragen hat und was es gewesen ?

Resp. Nichts, hätte nachmittag ein Schlafrock angehabt.

PÁZMÁNY EGYETEM BUDAPEST KÖNYVTÁRA

53. Was die Ursach, dass er solches under seinem Rock versteckter gehabt ?

Resp. Seie verstanden.

54. Warumb Deponent die erste Schildwacht under Praetext ein Licht anzuzinden, so gefährlich weckgeschicket ?[1]

Resp. Habe einen Brief sigilliren wollen.

55. Deponenten ist und muss ja wissent sein, dass dieses wider alle Kriegsordnung und Gebrauch streite ?

Resp. Warumben dann die Schildwacht darauf weckgegangen.

56. Ob nit kurz vorhero, als der Pagge entwichen, öfftermahlen in des Deponenten Zimmer und von dannen wider in des Ragozi Zimmer gegangen ?

Resp. Seie wahr, hätte ein Bogen Papier begehrt, habe seinem Bruder das Jägerhorn schenken wollen.

57. Warumb Deponent darauf verreisen wollen und wohin ?

Resp. Seie oben verstanden.

58. Wann er Gedancken getragen nacher Wienn zu gehen dieses vorzubringen, warumben er dann nit alsogleich, ohne einzigen Verzug bei erhaltener Wissenschaft dahin per posta gereiset und so lange Zeit und Stund dem Ragozi, sich zu entfernen, Weil zugelassen?

Resp. Da er sich besinnen könne, hätte es freilich gethan.

59. Soll die Ursach sagen, dass er von den Wachtmeister angekünden Arrest parirt und nit, wie einen Commandirenden Officier gebühret, seine Underhabente zum Gehorsamb zu bringen gesuchet ?[2]

[1] V. ö. Händl György nov. 9-i vallomásával és Rákóczi Önéletrajzával. 139. l.

[2] Bár a vizsgáló bíróság megrótta Lehmann kapitányt azért, hogy tiszt létére eltűrte, hogy alantasai elfogják, — a haditanács úgy Abel zászlóst, mint a Horn nevű őrmestert megjutalmazta; az előbbi elnyerte Lehmann, az utóbbi a hadnagy rangját. Erre vonatkoznak a következő adatok a *Kriegsarchivból:*

1701. december. Gesuch des Fähnrichs Johann Abel an den HKR. (HKR. Prot. Exp. 1701. pag. 788. — December No. 114.)

„Abel Johan Castellischer Regiments Fendrich umb

Resp. Sagt hätte es gethan, habe ihnen vorgehalten, was sie thun, wer ihm das Commando geben, kunte es nemben, das wäre ein Revoltirung und vor anbrechenden Tag beschehen.

60. Ob Deponenten nit bewust gewesen, dass bei dem soganannten Brun-Würt,[1] alhier in der Vorstatt zwei Pferd auf einen Officier gewartet, soll solchen benennen.

Resp. Kunte nit wissen, was in Würtshäusern eingestellet wurde.

61. Ob er nit auch ein gewiss lutherisches Buch bei dem Ragozi gesehen, wer ihme solches gegeben und warumben er es zugelassen ?

Resp. Der Pagge ist lutherisch,[2] hätt eines gehabt.

62. Ob Deponent auf diese seine Aussag leben und sterben kann ?

Resp. Soviel ihm bewust seie.

63. Deponent soll sich in allen recolligiren, alles mit Warheit frei bekennen, keine Überweisung, weniger eine Schärfe erwarten.

Resp. Stunde in der Justiz Händen und wann ihm einer überwiesen kunte, wäre es ohne Anstand mit ihm.

64. Warumb Deponent von dem arrestirten Sirmay die ungarische Articul, oder das Jus Tripartitum[3] so oft verlangt und zu was End gebraucht ?

Resp. Habe darinnen, sich zu erkundigen, gelesen.

Conferirung des treülosen Haubtman oder Leüthenandt vacant werdenden Stölle, so den Ragoczy entlassen haben.

1701. december 13. Der. HKR. an den Grafen Magnus Castelli. (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 564. — December No. 64.)

„Es seye zwar Ihme jüngsthin untern 26-ten passato bedeütet worden, dass die apert werdende Lehemannische Compagnie dem aggregierten Haubtmann Grondeckher solle conferieret werden, — nachdeme aber sich geeüssert, dass der Fendrich Abel, und Wachtmeister Horn bei des Ragozy Verwachtung Ihrer Trew beobachtet, Ihme Fendrich gedachte Lehemannische Compagnie und dem Wachtmeister des Leüthenandts Kerzl, so auch reatus befunden worden, seine Leüthenandt-Stöhle zu verliehen, dem Haubtmann Grondeckher aber bei erster Apertur zu accomodieren."

[1] L. erre vonatkozólag Denck Péter Pálnak nov. 9-i vallomását.

[2] Berzeviczy János Ádám.

[3] V. ö. Lehmann 1701 aug. 8-i levelével.

65. Wie oft Deponent bei dem burgerlichen Riemer Michl Koch gewesen und was er bei ihme gethan ?

Resp. Wäre etlichmahls bei ihm gewesen, sei sein alter guter Freund und ihme blos heimbgesucht.

66. Warumben er dem ihme anbefohlenen Medicum dem Ragozi nicht zugelassen, sondern einen andern genomben, wie solcher heisse und von wanen ?

Resp. Hätte den Medicum, umb willen selbiger die ungarische Natur besser verstehe, genomben, sei ihm auch keiner in specie vorgeschrieben worden.

Schliesslichen bittet Deponent mit weinenden Augen, weillen er sehe, dass wider ihme procedirt würde, ihm nur gnädig zu sein ; erkenne, seine grossen Güte halber in vielen geföhlet und hirdurch sich strafbahr gemacht zu haben, verlange Barmherzigkeit und Gnad. Als man nun zu der Confrontation ex collectis indiciis, adminiculis, circumstantiis, conjecturis ac oculari facta inspectione fictae effragationis höchste nothig zu schreiben erachtet und dass solche vorgenomben werden solle : hat auf gütig und scharf bewegliches Zusprechen Seiner Hochgräflichen Gnaden[1] endlich Deponent frei bekennet, was zu sein, dass sein Bruder der Cornet ihm Ragozi aus und durchgeholfen, er Deponent habe connivendo gewilliget und solches geschehen lassen, nit aber gedacht, dass er durch die Wacht komben solte ; bekennet, dass der Ragozi in Deponenten Zimmer under der Spänischen Wand gesteckt gewesen,[2] er seie nit mitgegangen, sondern sein Brudern gesagt, wann er bei der Wacht erdappet werde, möge er es selbsten biessen. Darauf er geantwortet : lass mich nur gehen. Deponent hätte ihm Bruder gesagt : Umb Gotteswillen, wan nur Ragozi in der Welt nichts Übels angestiften thäte ; der Bruder hätte geantwort : Ragozi habe ihm Treu geschworen, dass er nur wolle in Schweden gehen, den Weeg über Dänzig nemben, wolte ein Exempl der ganzen Welt zeigen, dass nit war seie, was man von ihm praesumiret, seine Gemahlin wird wissen, wo er seie, oder er wird

[1] Gr. Lamberg Ferenc Zsigmond, aki a kihallgatásokat vezette.

[2] Erről Rákóczi is megemlékezik Önéletrajzában. 140. l.

ihr bald schreiben; er wäre gangen erstlich auf Somerein,[1] sodann weithers; bei der türnauischen Post[2] soll man auch fragen; der Lieutenant hätte von der Ragozin ein silbernen Degen, Uhr bekommen, wäre auch zu befragen; die Silberdruhen wäre bei der sogenannten Wagnerin, die bei der Aspermontin in Diensten, abgeleget worden; der Ragozi hätte einen Hund gehabt mit einem Halsband, welches Halsband dahin gerichtet wäre, dass man Brief hineinstecken können, dieser ist mit dem Pagge ausgeloffen und also seind die Brief auspracticirt worden, er habe es erst auf die letzt inen worden; von diesen Hund hätte P. Sagl Wissenschaft gehabt;[3] die Brief wären an seine Gemahlin gewesen, welche er Ragozi, wie auch seine Kinder, sonderlich lieb hat. Bittet fussfallend Ihro Röm. Kais. Maiestät, möchten gegen ihm gnädig und barmherzig sein, dass ihm doch gegen dieser seiner frei wahrhaften Bekantnuss nichts schimpfliches wiederfahren möge, in deme er sovielmahls gebetten, ihme ablösen zu lassen, wann solcher beschehen, ihme dieses Unglück nit zugestanden wäre, Actum in der Kaiserlichen Burg Neustatt, den 11-ten Novembris 1701.

G. Lehmann von Lenensfels Haubtmann

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp. (P. H.)

Kívül: Erste gütige Aussag Haubtmann Lehmans v. Lehensfeld.

Jegyzet: A jegyzőkönyv végén a kapitány aláírása csak másolatban van meg. A hadbíró aláírása azonban eredeti.

[1] Somorja.
[2] A nagyszombati pósta.
[3] L. erről a bevezető tanulmány 105—106. ll., továbbá a titkos tanács 1701 november 9-i jegyzőkönyvét. Tört. Tár. 1897. 392. l.

13.

Bécsújhely, 1701 november 11.

Lehmann kapitány kegyelemért könyörög gr. Lamberg útján a császárnál.

Egyidejű hitelesített másolat.

Hochgebohrner Graf etc.

Euer Hochgräfliche Gnaden bitte nochmahlen umb die 5 Wunden Christi, sie legen doch eine gnädige Interposition bei Ihro Kais. Maiestät vor mich armen Verführten ein, dass weillen ich in dero Diensten bereits viele Blutstropfen vergossen und viel Ungemach, die Zeit, dass ich diene, ausgestanden und noch nie keinen Fehler gethan, sondern dieser der erste, dass ich gütig gewesen und connivendo geschehen lassen, allein absolute weither nicht interessiret, dass mir Gnade vor Recht widerfahre und nicht ins Hönckers Händen gerathe ; im übrigen will ich gern alles ausstehen, was mir andictieret wird, massen Ihro wenig mit einer Hand vollen Blut gedienet, weillen I. K. M. der allermildeste und barmherzigste Herr von der Welt seie, so bitte ich umb Gnade und Barmherzigkeit, der höchste Gott wird es wider ersetzen und will dies Unglück in andern Fällen wider redressiren und wann sie mir das Leben schenken, so versprich ich bei meiner Verdamnus den Ragozi wider zu lifern, es seie lebendig, oder tod, er stecke auch wo er wolle, so will ich ihn aufsuchen,[1] nur lassen sie mich nicht in des Hänckers Hände komben, weillen ich es nicht so sehr verdienet. Gott wird es belohnen, weillen wir Menschen sein, die endlich

[1] Bár Lehmann kapitány itt arra ajánlkozik, hogy Rákóczit minden áron kézrekeríti, ha szabadon engedik, s ezt az ajánlatát meg is ismételte, a vallatások folyamán sohasem vádolta Rákóczit és őt sohasem támadta. Ez annál meglepőbb, mert saját öccsét, a zászlóst „átkozott"-nak („der verfluchte Mensch") nevezte, mert egyik főtényezője volt Rákóczi szökésének. Lehmann Szirmayban látta az értelmi szerzőt és vallomásaiban egyenesen meg is vádolta az öreg nádori ítélőmestert azzal, hogy tőle származott a szökés gondolata és annak megvalósításában is szerepet vitt.

wohl fehlen können und ist dieses mein erster Fall. Derwegen bitte ich nochmahlen umb Jesu Pein und Marter willen, man habe doch Barmherzigkeit mit mir, als der ich Gott vor diese unendliche Gnade wider bitten werde. E. Hochgräflichen Gnaden

unterthänigst armer Sünder und Gefangener
G. Lehman von Lehnsfeldt

Ihro Maiestät haben so vielen Gnade erwisen, die ein mehrers verschuldet, als ich, also bitte auch umb Jesus und aller Heiligen willen, sie lassen mir Gnade widerfahren.

Aus meiner harten Gefangenschaft, den 11. Novembris, 1701.

Collationirt und ist seinem wahren Original gantz gleichlauthent. Neustatt, den 17-ten Novembris, 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.
(P. H.)

Címzés: Dem Hochgebohrnen Graffen etc Frantz Sigmund Grafen von Lamberg etc. der R. K. M. Cammerer, Hofkriegsrath und der Wienerischen Stattguardie Obristwachtmeister und zu dieser Inquisition deputirten commissario.

14.

Wieschenau, 1701 november 11.

A szabadságon lévő Kertzil hadnagy levele Lehmann kapitányhoz.

Eredeti.

Wohl Edl gebohrner etc.

Hoffe, dass sich derselbe bei guetter Gesundtheit aufbefindten wird, solches zue vernehmen, wurde mich sehr erfreuen. Was mich anbelangt, bin den 4-ten nach Haus kommen, allein solang ich hier bin, mus ich die Zeit in Bett zubringen, dann s. v.[1] mein Fuss, der mir schon zur Neustatt Schmertzen genugsam verursachet, ist anjetzo sehr geschwollen und kann kaum darauf

[1] Sit venia; bocsánatkérő kifejezés azért, hogy a lábáról írt.

tretten und also ob ich schon mit der allhiesigen Herrschaft genugsame Freudt in den Jagen haben kunte, so verbittet mir alles der schmertzhafte Fuss. Mein Weib ist den 5. dieses von der Neustatt Aprilis[1] Kirchfahrt nach Haus kommen und bethaure, dass weillen sie schon vor der Purg gewesen, nicht abgestigen und nach Gebühr ihnen Reverentz gemacht; wann einige Schreiben an mich lauttend verhandten, bitte umb Remittirung. Ich werde, will's Gott, womöglich den 17-ten dieses in mein Guartier Watthoffen, umb selbes einzurichten und sodann ohne Verlihrung einiger Zeit und damit ich über die Erlaubnus nicht ausbleibe, mich nacher Neustatt wieder begeben. H. Fendrich Abel[2] befehle mich und lass bitten, er soll ihm die Zeit nicht lang verkommen lassen und gute Obsicht anstatt meiner bei denen Wachten tragen, werde in ander Begebenheit alles erwiedern. Übrigens mich etc. schuldigster Diener

A. A. Kertzil.

P. S. Gleich wie ich diesen Brief versigeln wollte, schickt Herr Baron Selb[3] seinen Commerdiener zu mir mit Bericht, er habe von Wienn Brief bekommen, welche melden, dass der Fürst Rakozi den 8. dieses wäre aus seinen Arest durchgangen, welches mich sehr befrembdet und kann dieses nicht glauben, Gott gebe, dass diese Zeitung nicht wahr ist, sonst wurde das Regiment einen Fleck hierdurch haben.

Den 11. abends umb 9 Uhr.[4]

Kívül: Monsieur Monsieur Lehemann de Lehnsfeldt, Capitain des Dragones au Regiment le General Comte de Castell.

Wienn-Wienerisch Neustatt (Zárópecsét).

[1] Bizonytalan olvasás.

[2] Ugyanaz, aki közreműködött Lehmann kapitány elfogatásában.

[3] Br. Selb, a Sereni-dragonyos ezredben alezredes; résztvett 1701—1702-ben a franciák ellen folytatott harcokban. (V. ö. Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. III., Wien, 1876.) 172. és 253. ll., továbbá IV. (Wien, 1877.) 114. l.

[4] A levél Wischenau-ben (Visnova) kelt; e község Morvaországban fekszik a kromaui kerületben. (Ritters geographisch-statistisches Lexikon. II. Leipzig, 1895. 1140. l.)

15.

Bécsújhely, 1701 november 12.

Pruner György fuvaroslegény vallomása Rákóczi ezüstneműjének Bécsbe való szállíttatásáról.

Eredeti.

Aussag des Georg Pruners Landgutscher-Knechts bei alhiesigen Landgutscher Hanns Saussinger, seines Alters bei 20 Jahr.

Ongefehr gegen 3 Wochen hat er Deponent alhier bei kais. Zeughaus am Eck auf offentlicher Gassen gegen 12 Uhr mittags in eine halbgedeckte Cales ein von 2 Dragonern aus der Purgg herausgetragene zimlich gross, mit Eisen beschlagene Reistruchen[1] mit eisern Handhaben aufgeladen und nacher Wienn, mit des Herrn Haubtmanns Lehmanns Costirungsfrauen Anna Elisabeth, geführt und solche Truchen zu Wienn in das Apermontische Haus[2] auf den Kollmarkt gebracht, welche er Deponent über 2 Stiegen hoch mit einem aldortigen Dienstmenschen hinauftragen helfen und der Schwere halber rasten muessen und sodan in eines daselbigen Herrnszimmer beigesetzet. Ihme Deponent aber seie weiter nicht wissent, wie dieser Herr, welcher in einem Schlafrock in dem Zimmer herumbgangen, heisse, oder wer derselbe seie. Obgedachte Anna Elisabeth hat ihme Deponenten dahin, als nemblich in das Apermontische Haus gewiesen, welche auch selbst in gemeltes Haus gangen, von dar mit ihme Deponenten

[1] V. ö. Nicolaus Zendt és Caraffe de Adeck dragonyos vallomásával, a bécsújhelyi dragonyosok 1701 nov. 9-i vallatásának során. (6. sz. irat.)

[2] Úgy látszik, hogy Lehmann nov. 11-i vallomása alapján, melyben a kapitány elismerte, hogy Rákóczi ezüstneműjét Bécsbe szállította sógorának, gr. Aspremont Gobertnak házába, történt a fuvaroslegény kihallgatása.

in das Würtshaus zum Guldnen Greiffen gefahren, auch folgends mit ihme widerum anhero zuruckgekert.

Leopold von Schwingheimb mp.
Bürgermeister (P. H.).

Johann Carl Perger Ober-Statt-cammerer mp. (P. H.)

Leopold von Männer Stattschreiber mp. (P. H.)

Jegyzet: Folytatólagosan az iratra rávezetve, hogy tanú letette az esküt vallomására.

16.

Bécsújhely, 1701 november 12.

Anna Erzsébet nevű leánynak vallomása a Rákóczi apródja utasítására Bécsbe szállított ládáról.

Eredeti.

Aussag der Anna Elisabeth Claudin, des Herrn Haubtmanns Lehmanns Costjungfrauen, ihres Alters in das 16-te Jahr.

Als ohngefehr vor 14 Tagen bis gegen 3 Wochen sie Deponentin von hier auf einer Landgutschen nacher Wienn gefahren, hat des Fürsten Paschy[1] ihr Deponentin eine mitters Reistrücherl verschlossener mit aufgeben, dass sie Deponentin solches Trücherl, ihr nitt wissent, was darinnen gewest, in den Apermontischen Haus zu Wien, der sobenembten Frau Wagnerin daselbst abgeben wolle, welches auch beschehen und ihr Deponentin hierzue weiter kein Schliessl mitgegeben worden. Bei disem Trücherl ware auch gewest ein mit schwartz glatten Leder von 3 guter Manns-spann lang, ein praid und einer hoch yberzogenes Futteral; ihrs weiter nicht wissent, ob solches gespört gewesen und was etwo darinnen war, welches auch in obgedachten

[1] Page, apród; Berzeviczy János Ádámról, Rákóczi apródjáról van szó.

Apermontischen Haus mit sambt obigen Trücherl mehrgemelter Frauen Wagnerin abgeben worden.

Leopold von Schwingheimb (L. S.)
Burgermeister mp.

(Alatta u. azon aláírások, mint az előbbi iraton.)

Jegyzet: Minthogy az iraton nincs feltüntetve, hogy a tanút megeskették, valószínű, hogy a megesketés, a vallomás lényegtelen volta miatt, elmaradt.

17.

Bécsújhely, 1701 november 12.

Pölzl Mihály levélhordó vallomása a Bécsbe szállított ládáról.

Eredeti.

Aussag des Michael Pölzls, Brieftragers alhier, seines Alters 56 Jahr.

Ohngefehr gegen 3 Wochen hat der Deponent mit dem Georg Pruner Landgutscher-Knecht die libellirte Reistruchen aufladen helfen, welche sehr schwer gewest und nacher Wienn geführt worden. In übrigen weiss er Deponent nicht, wo gedachte Truchen in Wienn abgeben und überbracht worden seie.

Leopold von Schwingheimb mp.

(P. H.)

(U. o. a többi aláírás is.)

Jegyzet: A tanut a lényegtelen vallomásra nem eskették meg.

18.

Bécsújhely, 1701 november 12.

A haditanács utasítása a foglyok őrizetére és a vallatások folytatására, arra való hivatkozással, hogy a császár nagyon érdeklődik az ügy iránt.

Egyidejű hitelesített másolat.

Hoch- und Wohlgebohrner Graf etc.

Über desselben auch gestern eingelangten Bericht und neben gelegten examine, oder Bekantnus des Haubtmann Lehmanns, so auch Ihro Kais. Maiestät in Unterthänigkeit vorgetragen worden, ist demselben unverhalten, wasmassen an der bishero angekerten Sorgfalt, so in einem, als andern, auch beschehener Untersuchung des facti der von dem Ragozi vorgenomben Flucht zwar gar wohl beschehen, gleich wie aber I. K. M. allergnädigst- und ernstlicher Befelch ist, dass der Sachen genauer auf den Grund nachgesehen und damit die complices, folgbahr auch die Spur obgedachter Ragozischen Flucht desto verlässlicher eruiret werden mögten, dass man in gedachten Haubtmann mit grösserer Schärfe setze. Also wird erstlich nöthig sein, wie es der Herr Graf bereits vernomben, dass selbiger nit allein aldorten noch ferrers verbleiben, sondern auch sich hinein in das Schloss verfügen und alda bis auf ferrere ordre wohnen mögte, umb alle fern weithere Obsicht wegen der noch übrigen Gefangenen zu reguliren und zu beobachten, so dann, dass gegen ersagten Haubtman die ordentliche articuli positionales der Complicität halber mit der gewöhnlichen Ordnung und Ort ihn Haubtmann besser convinciren und in seiner verübten That überwiesen und fangen zu können, von dem Herrn Kriegsgerichts- und Regimentsschultheis verfasset, dabei auch was etwo von Seiten der übrigen Soldateska, oder der Leuten aus der Burg, auch Burgerschaft suspect, oder ad confrontationem, auch sonsten dienlich vorgefordert; wie nicht weniger dem Herrn Burgermeister, oder Magistrat daselbsten deren weithere Inquisition hingegeben, insonderheit des gemachten Dragoner Rocks und der aufgehaltenen Pferden halber,

womit der reus entweichen, die ernstliche Nachfrag angestellt, folgbahr alles nach der peinlichen Hals-Gerichtsordnung[1] beobachtet, auch gegen dem Haubtmann, welcher auf diese gegen ihm streitente starke Inzichten und selbst gethane Bekantnus sogleich mit Eisen und Banden zu belegen und scharf zu verwahren ist, wofern die Güte sogedachter Complicität halber wider ihm nit verfangen solte, als dann auch die territio der peinlichen Frag und sogar endlichen ad ulteriores gradus torturae geschreiten werde. Wobei dann weithers dem Herrn Grafen zur Nachricht angedeutet wird, dass I. K. M. allergnädigst genemb gehalten, keinen sowohl von denen übrigen Arrestanten, als ihme Haubtmann selbsten einigen Geistlichen, oder andere Person und was Praetext es immer sein mag, zuezulassen, welche ohne offentliches Beisein der bestellten Wacht, auch in der Noth nit zugestatten und zuzulassen. Damit aber obgedachtes examen sowohl von Seiten des Herrn Graffens, als Herrn Burgermeister desto verlässlicher vorgekeret werden möge.

So haben wür auch beigelegtes Berichtschreiben hiemit übersenden und uns versehen wollen, derselbe in all weiteren Vorfallenheit alles und jedes wohl betrachten, erwögen und vollziehen werde, was hierunder I. K. M. allerhöchster Dienst, Reputation und decor erfordert, wie auch zu dessen bekannten Eifer, das sonderbahre gute Vertrauen gesetzt ist etc. Wienn, den 12. Novembris, 1701. Des Herrn Grafens freund- und dienstwillige

N. der Röm. Kais. Maiestät Hofkriegsraths-Praesident und Räthe.

Collationirt etc. Neustatt, den 17-ten Novembris, 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp. (P. H.)

Címzés: Dem Hoch- und wohlgebohrnen Herrn Herrn Franz Sigm. Grafen von Lamberg etc. Cito.

[1] A Halsgericht olyan bíróságot jelentett, mely a súlyos bűnügyekben volt hivatva ítélni. A Halsgerichts-ordnung az ilyen bíróságok ügyvitelét szabályozta; a legismertebb volt az V. Károly császár nevéhez fűződő: „Kaiser Karl V. und des heiligen römischen Reichs peinliche Gerichtsordnung" (1532.), melyet Carolina néven (Constitutio Criminalis Carolina) szoktak idézni.

19.

H. n. 1701 november 13. körül.

A haditanács által megállapított kérdések, melyekre, esetleg tortura alkalmazásának árán is, választ várt a kapitánytól.

Másolat.

Peinliche Fragstuck.

1-o.: Was ihn Haubtman zu disen schändlichen Laster bewogen?

2-o.: Wer dann, ausser seines Bruders noch darzue geholfen und interessirt?

3-o.: Was er und andere hiervon empfangen, oder zu hoffen gehabt?

4-o.: Was Sirmay mit Ragozi, ihm und dem Pagge, weillen er es zusambengelassen, geredet und ihm hiervon wissent ist?

5-o.: Wer das Weibsbild gewesen, so zu dem Ragozi hineingeführet worden und über Nacht bei ihm gebliben?

Kívül: Peinliche Fragstuck.

20.

Bécsújhely, 1701 november 13.

Lehmann kapitány levele gr. Lamberghez, melyben vallomása kiegészítéseként közli, hogy emlékezete szerint Rákóczi Danzigba készült; újból kijelenti, hogy vállalkozik Rákóczi kézrekerítésére.

Egykorú hitelesített másolat.

Ihro Excellenz, Hochgebohrner Graf etc.

Ich habe des Ragozi effugium besser nachgedacht und erinere mich, dass er mich oft gefraget, was Danzig für ein Ort und wie weit es von der in Liffland; ich bilde mir gäntzlich ein, er wird sich in diesem Ort eine Zeit lang aufhalten, bis er wird Schutz entweder von Schwe-

den, oder Pohlen, oder König in Preisen haben, als welcher letztere mit seiner Gemahlin verwand.[49] Wann I. K. M. sich meiner erbarmen und mir dissmahl dero Gnade und Clemenz wiederfahren liess, ich versichere bei meiner ewigen Verdamnus, ich wolte ihn schon finden, dass man sich seiner nichts zu befürchten hätte, man solte nur soviel Credit zustellen, damit ich den Fehler ersetzen und mein Leben erretten könte. Dan was ist mit meiner handvollen Blut gedienet, da ich noch kann dieses redressiren und villeicht erspriesslichere Dienste thun. Ich bitte nochmahlen umb die 5 Wunden Jesus willen, erbarmen sie sich doch meiner und lassen mir nichts geschehen, ich will alles wider gutmachen. Als der ich ersterbe

E. Excellenz

Aus meiner Gefängnus, den 13. Novembris, 1701.

treu unterthäniger armer Gefangener G. Lehman von Lehnsfeld.

Collationirt und ist seinem wahren Original gantz gleichlautent.

Neustatt, den 17-ten Novembris, 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.
(P. H.)

Titul : An Ihro Excellenz Herrn Grafen v. Lamberg.

21.

Bécsújhely 1701 november 13. után.

Lehmann kapitány második kihallgatásáról felvett ejgyzőkönyv.

Eredeti.

Anderte gütige Aussag nebst anbei beschehener Constitution.

1. Deponent bleibt ja allerdings bei seiner mit

[1] III. Frigyes brandenburgi választófejedelem, aki mint porosz király I. Frigyes nevet viselte, közeli rokonságba állott a hessen-casseli tartománygrófi családdal. L. erről *Hübner :* Genealogische Tabellen. Leipzig, 1712., a 178., 180., 209. és 210. leszármazási táblákat, továbbá *Thaly Kálmán :* II. Rákóczi Ferenc ifjúsága. 229. s köv. ll.

grosser Reu freiwillig aigenhändig underschriebenen gütigen Bekantnus,[1] welche er auch gleich illo die, als den 11-ten dits darauf mit seinem aignen Handbriefl an titl. Herrn Graffen von Lamberg confirmiret[2] und widerumb sub dato 13. eiusdem bestättiget und inständig umb Gnad gebetten?[3]

Resp.: Bleibt allerdings anbei und bitt ihme doch umb Gotteswillen Gnad und Barmhertzigkeit widerfahren zu lassen, in deme er sich verobligiret, bei Prostituirung der gantzen Welt ihme Ragozi wieder zustellen, oder dass er keinen Menschen sollte schaden und sich niemand vor seiner zu befürchten haben sollte.

2. Und weillen Deponent diese Bekantnus seines hierinfalls begangenen Fehlers meistens und blos in generalibus gethan, inquisitus solle auch die specialia mit allen Umbständen, ohne des geringsten Hinterhalt, von Anfang bis zum End angeben und bekennen.

Resp.: Sein Bruder hätte ihm Deponenten positive entdecket, dass er zu Wienn mit der Ragozin geredet und er habe die Pferd erkauffet, worauf Ragozi durchgangen; der Knecht wäre des Ragozi ein Schlabat und sein Unterthan, sein Bruder hätte auch hinterlassen, dass er auch nach Presslau sich begeben wird; hätte auch dieses factum darumb begangen, weillen Ragozi ihm versprochen, ihm ein Compagnie zu geben, auch ewig nit zuverlassen; wusste sonst keine specialia; der Bruder hätte zwei Röck zu Wienn bei dem Kissenpfening gekauft von dem Schneider, der ohne deme dem Regiment die Mundirung machet, darvon der Ragozische Knecht einen empfangen, den auch hätte er vertauscht umb den Rock, so Deponent alhier machen lassen und hätte solchen Rock zu seiner Compagnie geschickt.

3. Was ihm Deponenten dann zu solcher That

[1] Az 1701 november 11-i kihallgatási jegyzőkönyv, melyet Lehmann is aláírt. Megjegyzendő azonban, hogy a nov. 11-i jegyzőkönyv végén olvasható névaláírás nem eredeti, amiből következik, hogy a vallomásról két, azonos szövegű jegyzőkönyvet vettek fel, melyek közül Lehmann csak az egyik példányt írta alá.

[2] Egykorú hitelesített másolatát l. a 13. sz. oklevél a.

[3] Egykorú hitelesített másolatát l. a 20. sz. oklevél a.

bewogen und wie er darzue komben, durch wen und mit was Mittl und Weg der Anfang beschehen, auch sich hierauf eingelassen?

Resp.: Nichts anderst, als sein Ragozi continuirliches Lamentiren, sein vorschutzente Unschuld und die darauf getragene Commiseration hätte ihn bewogen. Ragozi hätte auch gemeldt, dass der Herr Hofcanzler des Sirmay seinen Bruder bona et praemia versprochen hätte, sollte was wider ihm aussagen,[1] wie auch dem Okolizani,[2] auch denen beeden Wayen aus Siebenbürgen, als sie noch alda waren[3]; Ragozi hätte auch gesagt, sobald er under der Protection stehen wird, wolte er bei I. K. M. selbst ein Inquisition hierauf begehren, warumb solches wider ihn beschehen.

4-o.: Wer dann aller darzue directe, oder indirecte geholfen und wie sie hiessen?

Resp.: Wusste weiter niemand, als seinen Brudern.

5-o.: Was Deponent dardurch für Schenkung empfangen, oder zu hoffen gehabt?

Resp.: Nichts, weniger was zu hoffen gehabt.[4]

6-o.: Es ist ja nit müglich, weniger vernünftig, dass Deponent ein solche That mit Hasartirung Ehr,

[1] Erre, a nevek felemlítése nélkül, Rákóczi is hivatkozik 1701 nov. 7-i, I. Lipóthoz intézett levelében. I. k. 16. sz. irat; továbbá Önéletrajza 130. l.

[2] Ez az adat arra mutat, hogy Okolicsányi Pál, talán az ellene 1701 aug. 16-án kiadott idéző parancs hatása alatt, visszatért Lengyelországból és jelentkezett; a haditanács egyelőre Bécsújhelyt őríztette. L. egyébként a bevezető tanulmány 135—136. ll.

[3] A fogalmazás félreértésekre adhat okot, mert ismeretes, hogy Vay Ádám csak 1703 május 18-án, Vay László és Mihály pedig 1702 márciusában hagyták el a bécsújhelyi várkastélyt. L. bevezetés 127—128. ll.

[4] Lehmann mindvégig állhatatosan tagadta, hogy a tett szolgálatokért bármit is kapott volna Rákóczitól. Rákóczi maga céloz arra, hogy a kapitány az ő szabadulása esetén tőle „bőséges jutalmat remélt". (Önéletrajza 126. l.) Gonzales jezsuita generálisnak 1701 dec. 10-én P. Wolffhoz intézett levele azt állítja Rákóczinak Bécsbe szállított ezüstneműjéről, hogy az „conversa in pecuniam", a kapitány megvesztegetésére használtatott fel. L. bevezetés 106. l. — Semmi közvetlen adatunk sincs azonban arra vonatkozólag, hogy a kapitány valamiféle ellenértékben részesült a tett szolgálatokért.

Reputation, Leib und Leben umbsonst, umb nichts eingehen und einwilligen können?

Resp. : Seie verlohren gewesen und oben verstanden.

7-o. : Deponent bekenne also frei, ohne Respect jedermäniglich, erwarte etwan keine Schärfe, wie mit dieser Entlassung interessirt und solche mit That, Hilf und Rath secundirt hat?

Resp. Wusste nichts anderst, als was er albereit ausgesagt : sein Bruder hätte das gantze Werk dirigirt und gestiftet.

8-o. : Ob Deponent von des Ragozi Befreundten, oder sonst angehenten, wer die auch sein, nichts correspondirliches gehabt?

Resp. : Niemahl nichts.

9-o. : Wie der Strick von 18 Clafter zum Praetext, als Ragozi zum Fenster sich hinabgelassen hätte, in sein Ragozi Zimmer gekommen?

Resp. : Wusste nit, wäre krank gelegen, auch damahls viel Possen beschehen.

10. : Deponenten ist ja wissent, dass der Lieutenant mit der Ragozin geredet, weillen er selbsten bekennet hat, dass selbiger ein silbernen Degen und Uhr zu Schencken bekommen?

Resp. : Die Uhr habe Deponent gesehen und muthmasslich von der Ragozin sein muss.

11-o. : Weillen Deponent in Entlassung des Ragozi gewilliget, als kann er nit leugnen, wohin und in wo dessen dessein bestanden, auch actu bestehen möchte?

Resp. : Sein Absehen wäre gewesen absolute über Dänzig zum König aus Schweden, oder König in Preising zu gehen, alda Protection zu nemben ; wollte zeigen, was Unrecht ihm beschehen, das contrarium remonstriren, dass er der einige nicht seie, darvor man ihme ausgegeben und mit nechtsten sich melden ; solches hätte sein Bruder ihm Deponenten gesagt. An König in Pohlen wolte er sich nit addressiren.

12-o. : Deponent soll umbständiglich sagen, wie der Pagge durchkomben?

Resp. : Seie durch das rechte Thor gegangen.

13-o. : Ob dass Silber auf des Ragozi Verlangen und mit wessen Rath und That weckgeschicket wor-

den, auch warumben just in des Apermont Gemahlin Behausung und nit zu ihr Ragozin selbsten?

Resp. : Bezieht sich auf seine vorhin gethane Aussag, ausser dass die Wagnerin von dem Ragozischen Haus erzogen worden und er Ragozi öffters sein Sachen alldahin anvertraut.

14- : Ob Deponent, oder Ragozi öfters mit diesen Wagner et uxore correspondirt, auch durch wen?

Resp. : Er Deponent kenne ihn nicht, im übrigen wusste er nichts ; das Mädl hätte ihm Deponenten gemeldt,[1] dass dieses Silber in das Apremontische Haus abgelegt worden.

15-o. : Ob Deponenten nit wissent, ob solches Silber zum Versetzen, Verkaufen, oder ad depositum überschicket worden?

Resp. : Wusste nichts.

16-o. : Deponent soll frei bekennen, wem die Pferd, worauf Ragozi durchgangen, auch wer dieser Knecht gewesen?

Resp. : Seie oben verstanden.

17-o. : Ob der Ragozi mit den Sirmay, oder einen von denen Way conferirt habe, es seie durch seinen Pagge schriftlich, oder sonst wem, auch ihme Deponenten selbsten, soll sagen was?

Resp. : Der Pagge seie mit Deponenten bei dem Sirmay gewesen, hätten lateinisch geredt, und habe alles gehört.

18-o. : Und weillen Deponent mit dieser beschehenen Entlassung interessirt, darein gewilliget, als soll Inquisit bekennen, wie Ragozi und Deponenten Bruder mit ihm sich underredet, auf was Art und Weis selbige den Weg von hieraus und wohin genomben, soll hierinfalls die Wahrheit bekennen und abermahl kein Schärfe erwarten.

Resp. : Wusste nichts anderts, als, dass er von hier aus nach Somerein, Türnau,[2] folgends gegen Dänzig gehen werde, sein Bruder hätte gesagt, alda zu Dänzig wolt er Ragozi sich aufhalten.

[1] Anna Erzsébet nevű leány, kinek vallomása a 16. sz. okiratban található.

[2] Rákóczi az ő Önéletrajzában bőven foglalkozik menekülése történetével. (142—146. ll.)

Als ihme der Befelch abgelesen worden, dass er ratione complicum die torturam auszustehen habe, wann er es in der Güte nit andeuten werde, dicit, man solle den Tragoner Georgl befragen, ob nit die Ragozin alhir bei ihm Ragozi im Zimmer gewesen, und dieses wäre geschehen, als er Deponent krank lage, albereit vor 14 Tagen, oder 3 Wochen,[1] der Leuthenant hätte damahls das Commando gehabt und dieser miesste interessirt sein. Dicit ulterius, der Pagge wäre auch bei dem Sirmay allein gewesen. Item fatetur, dass der Pagge auch bei dem Adam Way gewesen seie, was sie aber geredt haben, wusste er nit.

Hirauf ist der Dragoner *Georg Ditscher* vorgefordert worden, sagt, dass under dem Commando des Lieutenant selbiger zu dem Ragozi ein Weibsbild, das Gesicht schwarz mit Schlairl bedeckter, just als Deponent Schildwacht gestanden, umb 6 Uhr nachts dem Ragozi in das Zimmer geführt, welche bis gegen Tag 4 Uhr bei ihm gebliben, er Deponent auch damahls wider die Schildwacht gehabt.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.

P. H.

Kívül: Anderte Aussag und Constitution Haubtmanns Lehman von Lehnsfeld.

22.

Bécsújhely, 1701 november 16.

Hiemer Ferdinánd jelentése a vizsgálóbizottsághoz arról, hogy miket észlelt a bécsújhelyi várban Rákóczival kapcsolatban.

Hochlöbliche Kaiserliche deputirte Inquisitionscommissions.

Gnädig-, und hochgebiethender Herr Graf. Auf dero gnädigen Befelch erindere ich auf des Fürsten Ragozi Entwichung aus dem Arrest soviel:

[1] Rákócziné látogatása október 24-én történt. L. erre nézve a bevezető tanulmány 101—102. ll.

1. Habe ich dem Herrn Haubtmann und Leutenant alles, was sie zu vermauren, zu vermachen und zu schlissen begehrt, nach ihren Willen gleich machen lassen.

2. Habe dem Herrn Haubtmann, beförderist dem Herrn Lieutenant, wann sie die Arrestirte für unschuldig defendirt, allzeit contrapart gehalten und dass die Arrestirung nit ohne Ursachen werde geschehen sein, jedermann zu vermuthen habe.

3. Ist mir die öfftere hinüber heimbliche Schickung des Grossmeisters suspect worden, habe also ein- und andersmahl die Brief zu lesen begehrt, weil selbige aber nur an ein privat Weibsperson und nit an die Ragozin adressirt, habe ihn gehen lassen.

4. Als den 7-ten dits die Entwichung geschehen, ist des andern Tags frühe vor 7 Uhr nach Eröffnung der Burg der Dragoner Warmgreu zu mir herausgeloffen und ich gleich herauf zum Herrn Burgermeister bittend, er wolte zu den Thoren schauen und Leut zum Ausschicken bestellen.

5. Da ich hernach wider in die Burg ginge umb mit dem Herrn Burggrafen deshalben zu reden, sagte er mir auch, dass der Ragozi durchgangen wäre und noch gestern im Garten und Zwinger gesucht hätten; sagte ich: warumben doch er nit hette herausgeschickt und larme gemacht, er hette hirinfalls gar unrecht gethan und ob zwar er anfangs gewolt, er hätte die Schlüssel hergegeben zu suchen, so er doch hernach gesagt, er habe geschlossen, sein Tochter habe die Schlüssel hergegeben und seie mitgegangen.

6. Hierauf lamentirte auch der Burgthorwarte, dass man die Burg in Hofgarten eröffnete ohne sein Beisein, er gehöre zur Aufspörung.

7. Obwohlen ich zur Aushelfung nit muthmassen will, so zweifle doch, ob nit der Herr Burggraf und seine Tochter von der Entwichung eine Wissenschaft gehabt haben und ob nicht der Ragozische Pagge Urlaub bei ihnen genomben, weil er gantz familiar mit ihnen war.

8. Es hat vor etlichen Tagen vor der Entwichung der Herr Burggraf zwar im Räud-Ambt gesagt, der

Ragozi habe ein grossen Peitl Gold, ich habe ihne aber weither nichts darauf befragt.

9. In wehrendem lösen hat der Ragozi durch den Taffeldecker mich umb Leihung meines Zün,[1] weillen sein Silber in der Kuchel und durch die Soldaten verderbt würde, anreden lassen, er wolte ihme selber Zün schaffen und mir das meinige gleich wider geben, habe es also herglihen und weil ich gedacht, dass Silber möchte weckgeschickt werden, bin ich zu des abgeschickten Cammerdiners Callesch gegangen, nachgeschaut, habe aber nichts darin ersehen können. Welcher mir und sonsten weither nichts wissent, mit gehorsambster Empfehlung erinnern sollen etc. gehorsambster.

Neustatt, den 16. Nov. 1701.

Ferd. Hiemer.

Collationirt etc. Neustatt, den 17. Novembris, 1701.

Seyfridt Leonhardt Kirchler etc. mp.

23.

Bécsújhely, 1701 november 16.

Lehmann kapitány kegyelmet kérő levele grófj Lamberghez.

Egyidejű hitelesített másolat.

Ihro Excelenz, Hochgebohrner Graf etc.

Ich armer, von aller Welt verlassener unglückseeliger, durch meine Gütigkeit und Erlaubnus betrogener und verführter Gefangener, falle nochmahlen mit blutigen Tränen zu dero Gnaden Füssen und bitte umb alle Schmertzen und Pein unsers Seeligmachers und dessen lieben Mutter, sie haben doch Barmherzigkeit mit mir, dass weillen dises der erste Fehler, so ich mein Lebtage begangen und allezeit wohl gehand-

[1] A jelentést író Hiemer cinkedényeiről van szó. Itt kell megjegyezni, hogy Hiemer Ferdinánd a bécsujhelyi várkastély gazdasági ügyeit intézte.

let, über solches Unglück von lauter Bekümernus, Reu und Leid schir ausser Sinnen, dass ich under des Henckers Händen nicht gerathe, dann ich bereits, soviel mich zu erinern gewust, alles gebeichtet. Solte ich aber keine Gnade erlangen und alle Clemenz und Barmherzigkeit Thüren vor mich verschlossen sein, bitte ich nur umb dise einzige Hulde, dass falls man ja meinen Tod verlanget und keine Barmherzigkeit mir ausgeübet werden soll, ich hir in loco delicti bei meinem Trouppe durch einigen derer Händen getödet werden möge, dann ich es mit meinem Tod signaliren will, dass ich absolute keine üble Intention, dass hiedurch I. K. M., oder dem publico einiger Schaden zuwachsen wolte, wie es dann auch nicht beschehen wird, sondern meine pure Gütigkeit mich darzue gebracht und glaube ich, dass es ein sonderlich Dessein von Gott, dass mir just alhier zu Neustatt, da ich professionem fidei catholicae bei hiesigen Herrn Patribus Jesu gemacht,[1] diss Unglück betroffen, also wolte ich auch gern, dass meine Knochen bei ihnen verscharret bliben, wann diser Fähler mit nichts anders auszusöhnen, als mit meinem Todte. Gott weis, dass ich nichts darvon habe, desto freudiger will ich auch mein Leben endigen, damit man nicht glaube, dass ich hiedurch eine Bosheit lucri causa, vel dammum faciendi verübet, dann was hilffe es mir, wann mir einer die gantze Welt schenken wolte und ich solte mein Leben darfür geben. Also bitte ich vor alle meine vorige treu geleistete Dienste, mir dises zur Gnade aus, dass wann alle Hulde aus, nur ich sterben soll, mit diesem Todte angesehen werden möge und nicht schimpfilch mein Leben endige. Gott der Vatter aller Barmhertzigkeit und Belohnung, wird es wider vergelten, weillen es von ihm schon vorgesehen gewest, dass ich hir sollte zu Fall komben, also resigniere ich auch alles seinem göttlichen Willen und bereite mich zu allem. E. Excellenz wird Gott seegnen und ich werde im Himmel vor dero Wohlfahrt bitten, was sie mir hier Gutes auf Erden

[1] Lehmannak 1701 nov. 11-i vallomásáról felvett jegyzőkönyv szerint (l. 12. sz. iratot): „seie hir vor drei Jahren catholisch worden", tehát 1698—99. körül.

erwisen, als der mein Leben endigen will. E. Excellenz treuer Vorbitter bei Gott

G. Lehman von Lehnsfeld in Banden und Ketten unglückseeliger Gefangener.

Aus meiner Gefangnus, den 16. Novembris, 1701.

Collationirt und ist seinem wahren Original gantz gleichlauthent.
Neustatt, den 17-ten Novembris, 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.

Kívül: An Ihro Excellenz, den hochgebohrnen Graffen und Herr Franz Sigmund Grafen von Lamberg etc. Umb die Wunden Christi füssfälligstes Bitten von mir, inen vermelten unglückseelig armen Gefangenen.

24.

Bécsújhely, 1701 november 16.

Prämer János bécsújhelyi várkapitány nyilatkozata arról, hogy sem ő, sem családja nem állott összeköttetésben Lehmann kapitánnyal s terveiről sem volt tudomásuk.

Egyidejű hitelesített másolat.

Das von der Röm. Kais. Maiestät löbl. Hofkriegsrath deputirten Inquisitori wegen des aus dem Arrest entwichenen Ragozi, auf öffters desselben an mich gethanenes Befragen, ich sambt meiner Frauen, Kindern und Dienstleuten mit ihnen Arrestanten, noch dem commandirenten Haubtmann die geringste Correspondenz, noch Wissenschaft ihres Vorhabens gehabt :[1] bezeuge hiemit auf mein Ayd und gutem Gewissen. Neustatt, den 16. Novembris, a. 1701.

Johann Bapt. Prämer
kais. Burggraf. (P. H.)

Collationirt etc. Neustatt, den 17-ten Novembris. anno 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.

[1] Ez a nyilatkozat a várkapitány részéről azért volt szükséges, mert Hiemer Ferdinánd imént közölt jelentésében (22. sz. irat) nem nyilatkozott kedvezően a várkapitányról és családjáról.

25.

Bécsújhely, 1701 november 16.

A bécsújhelyi vár alkalmazottainak vallomásáról szóló jegyzetek.

Eredeti.

Examen mit denen Schlossbedinten. Neustatt, den 16. Novembris, 1701.

Herr Burggraf[1] dicit, wuste craft seiner eingelegten schriftlichen Fassion, nichts, wäre seiner Ambtirung nachgangen ; hätte wohl ein und andern von dem Haubtmann, seinem Brudern und sein Ziehmädl herausgehen sehen ; am Montag zu abendszeit wäre der Taffeldecker[2] zu ihm Herrn Deponenten komben, sagent, der Pagge wäre weck, hat die Schlüssel verlangt und geben lassen ihme zu suchen ; morgens gegen Tag entstunde der Rumor, dass Ragozi und Pagge durchgangen, Haubtmann hätte illo die der Entwichung von dem Cammerdiener Brief empfangen, wie er glaubet.

Herr Rändsmeister[3] legt sein Fassion mit B. schriftlich ein, was ihm in allen wisent.

Zimmerwerter hätte erst den anderten Tag gegen 7 Uhr gehört, dass Ragozi und der Pagge durchgangen, legte sich bei Zeiten schlafen, wusste durchgehents nichts.

Carl Christoph Prämer, Herrn Burggrafens Vätter dicit, er habe zur Zeit, als der Haubtmann kranck lage, ein Weibsbild abends mit dem Lieutenant über die Stiegen sehen hinaufgehen, hätte einen Schopf getragen und das Gesicht mit einem schwarzen Schlaire vermumelte, glaube mit einem grien, oder rothen Pölz, sie hätte gefragt, wie es dem Haubtmann gienge.[4]

[1] Johann Bapst. Prämer, kinek nyilatkozatát a 24. sz. alatt közzétett irat tartalmazza.

[2] Jacob Carraffe de Adeck dragonyos.

[3] Valószínű, hogy ez a várbeli számtartó azonos Hiemerrel, kinek jelentését a 24. sz. irat tartalmazza.

[4] Rákóczi feleségének október 24-i látogatására vonatkozik.

Thorwarte wuste gar nichts.

Grasmeister dicit, der Haubtmann hätte ihm befehlen, so sechsmahl beschehen, nacher Wienn Pottenweis mit Brief geschickt und bezahlt; solche Brief hätte er in das Böckhen-Haus in die Riemerstrasse bei einer Frauen so zwei Töchter oder Menschen gehabt, abgelegt, worzue die Frau Zehrerin selbst gekommen, an welcher der Brief gelautet; diese wäre in ein anderes Stübl gangen und die Antwort geschriben, auch ihme Deponenten herausgeschicket; zum drittenmahl hätten die Jungfrauen ihme in die Wollzeile geschickt in das Baad, alwo die Zehrerin gewohnet, ware auch allezeit sodann dahin gegangen und die Brief ihr abgelegt, die jederzeit die Antwort durch das Mensch herausgeschickt; wäre ein junges Weibsbild von 30 Jahren; das letztemahl hätte er einen Brief an seinen Bruder, den Cornet, so auf der Widen, bei dem Goldenen Capauner gewesen, welches ihme hiesiger bürgerliche Reimer gesagt, gehabt, hat ihme selbsten eingehändiget, hat noch vorhero an ihne einen übertragen müssen, solchen hätte er aber der Zehrerin geben, welche ihme Cornet selbigen eingehändiget; das letztemahl wäre an Sambstag vor der Entwichung beschehen.

Hierauf ist der Haubtmann befragt worden:

Sagt, dass in der Wollzeil im Baad wäre sein Quartir gewesen, darinnen wohnete ein Wittib, nahmens Zehrerin, der Baderin Tochter daselbst, diesen Frauen hätte er Commision geben, so zu befragen in seinen Affairen, als Wäsch, Kleidung und dergleichen, in specie wegen 600 fl. die bei Herrn Otto, wohnet in Neuberger Hof, erhoben worden, diser hätte sie herumbgebracht, welche er dem Herrn Pichl alhier nach Frankfurt an die Oder übermachet; die Bief, so er empfangen, hätte er, seiner Gewohnheit nach, verbrent.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.

(P. H.)

26.

Bécsújhely, 1701 november 16.

Tanúvallatások Rákóczi feleségének október 24-i bécsújhelyi tartózkodására vonatkozólag.

Ferrere Inquisitio.

Michael Hagen Dragoner sagt: Er hätte die Schildwacht vor dem Thor gehabt, der Leutenant wäre einem Weibsbild, so schwartz vermumelt, entgegen gangen und selbige zwischen ihres Armb in die Burg abends geführet, welche den anderten Tag gegen 6 wider von ihme heraus geführt worden; er Deponent stunde damahls bei Feuer, da solches gesehen.

Hanes Clement Dragoner sagt: Als er bei dem Haubtmann die Schildwacht seines Arrests gehabt, hätte selbiger ihme befragt, was man von ihme redet; under disen Discurs hätte er gemeldet, dass ihm nichts schaden würde, dass die Schildwacht ausgesagt habe, es wären zwei in sein Zimmer und drei herausgangen; Haubtmann sagte: auch den 24-ten October wäre die Hura gekommen und als Deponent gefragt, möchte gern wissen, wie dann das Gätter ausgebrochen worden, Haubtmann sagte, die Hura die Fürstin hat alle instrumenta und Schneidmesser hereingebracht, ihme Deponenten angeredt, mein Kind sage nichts von disen, was wir anietzo geredt haben.

Hierauf constituendo negat Haubtmann in tantum, als er nur gesagt hätte, der Leutenant habe ein Weibsbild hinein geführet, es wird gewiss die Ragozin gewesen sein.

Hans Litauer Dragoner sagt: Bemeltes Weibsbild wäre bei dem Weissen Rössel logiert, die Würthin hätte ihm solches gesagt, dass Zieh-Mädl hätte ihr Würthin gemeldet, ihr Schwester würde zu ihr Würthin einzukehren komben.

Die *Würthin* bei dem Weissen Rössel sagt, dass der Cornet mit einem halbdeckten Wagen gegen abend kom-

ben wäre, worinnen bei ihm ein Weibsbild gewessen, beedte abgestigen und hinauf in ein Zimmer gangen, der Cornet ware folgends gleich weckgangen, widerumb komben, den Schlüssel verlangt und hätte sie beede auf ein Augenblick verlohren, der Tambour wäre expost komben und die Sachen abgehollet.

Tambour sagt, wäre in das Würtshaus zum Weissen Rössel geschickt worden des Cornet Mantl-Sack zu hollen, wuste aber von keinem Weibsbild; will auch offenbahren, dass Haubtman ihme in seinem Arrest einiges Silber, so in natura als Knöpf verhanden, circiter 14 loth gegeben, auch ein Thaller geschenckt, solle nichts sagen darvon, man wird ihm jetz sein Kopf nemben und Deponent wird ihme mit mehr bedienen können. Welches Silber sequestrirt worden.

Haubtman meldet hirauf, dises Silber hätte der Pagge in sein Zimmer liegen lassen und solches dem Tambour angebrachtermassen gegeben.

Das *Zieh-Mädl* sagt, der Haubtmann hätte sie zu dem Weissen Rössel geschickt umb zu fragen, ob nit sein Bruder komben ist? Hätte miessen bis 7 Uhr warten, so zweimahl geschehen; sie hätte nur der Würtin gesagt, als ob ihr Schwester komben thäte, wäre wider zuruckgangen und gemeldet, sie köndte ihn nit erwarten.

Caraffe de Adeck Dragoner dicit, dass der Leutenant das Weibsbild entzwischen in sein Zimmer geführt hätte.

Haubtmann bekent endlich auch, wahr zu sein, dass er einmahl von sein Zimmer durch zu dem Sirmay durch die hineinstehente Thür gegangen, hoc in passu der Pagge, Ragozi ingleichen und hätte der Leutenant den Ragozi zum ersten dahin introduciret, wäre praeterpropter zwei-dreimahl beschehen. Neustatt, den 16. Novembris, 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.

(P. H.)

27.

Bécsújhely, 1701 november 16.

Azon kérdések, melyekre vonatkozólag a vizsgáló bizottság (vagy talán a hadi tanács) határozott és félre nem magyarázható írásbeli választ várt a kapitánytól.

Eredeti.

Puncta, Worüber der arrestirte Haubtmann die Wahrheit zu erstatten.

1-o. : Soll er die genuinam facti speciem von Anfang bis zum End schriftlich verfassen, nemblichen, wer der primus auctor diser Ragozischen Entlassung gewesen, wan solches angefangen, was von Zeit zu Zeit solcher Befürderung underlassen, wer zu ihme Ragozi ein- und zugelassen worden und was für Behelf hierzu beschehen sowohl zu Wienn, als hier oder aliunde, auch wer ferrer hirvon gewust, mitgeholfen, oder mit Rath und That an die Hand gestanden, es seie vor, oder in, auch nach der Entlassung, auch was er inquisitus hirdurch für ein Nutzen zu hoffen gehabt und haben können ?

2-o. : Was ihme von Pagge und Sirmay, weillen selbige wider alle Instruction mit einander geredet und zusamben gelassen worden, wissent ?

3-o. : Soll ingleichen all- und jede directe, oder indirecte interessirte complices ohne Respect andeuten, in summa alles beibringen, was ihm wissent sein mus, kann und mag ?

4-o. : Was sein Bruder für ein Weibsbild mit dem Leutenant zum Ragozi gebracht, Wan solches beschehen, mit allen Circumstantien, absonderlich auch wegen des Silbers ?

Kívül : Puncta.

28.

Bécsújhely, 1701 november 17.

Lehmann írásbeli válasza a feltett kérdésekre.

Eredeti, mindvégig Lehmann saját kézírása.

I. M. I.

Gleich wie Gottes Gnade und Barmhertzigkeit unendlichen ist und will nicht den Todt des Sünders, sondern dass er sich bekehre und lebe, also habe auch mein allerunterthänigstes Vertrauen zu Ihro Kais. Maiestät, als einen irdischen Gott, sie werden sich meiner, als eines armen verführten und durch lauter Gütigkeit zu diesem Fall gebrachten Sünder, der wahrhaftig keine üble Intention gehabt und seinen Fehler bekennet, Leid und Reue darüber traget und sein lebtag nichts zu Ihro Maiestät Undiensten begangen, auch erbarmen, mir gnädig und barmhertzig sein und Gnade vor Recht ergehen lassen und nach Christi und St. Pauli Lehre sich richten, dass sie mitleydig und barmhertzig sein und dass hertzige erbarmen, als die auserwehlten Gottes ziehen, dann mit meinem Unglück niemanden gedienet, oder auf das mindeste und einer allergnädigsten Strafe mich ansehen.

Erstlichen bekenne und beichte ich zwar auf das mir in examine vorgehaltene, was mir von der Ragozzischen Entlassung wissend, dann weiln ich mich selber nichts verschone, andere ohne Beschwerung meines Gewissens so weit anzeige, als mir bei meiner Verwirrung und Kümmernüs des Gemüthes einfallen will, ehe ich mich in des Henkers Händen, die ich in Ihro Kais. Maiestät in die 13 Jahre hero wahrhaftig treu geleistete Dienste[1] nicht erworben, begeben, nemblichen *wer der primus auctor dieser Ragozzischen Entweichung.* So hat der Ragozzi sich immer beklaget, gewinselt und geseufzet, dass man mit Ihme so hart auf eines Menschen falsche Angebung, von deme er glaube, dass er sei von einigen malevolis nur zum Instrument gebrauchet

[1] A november 11-i első kihallgatás alkalmával annyit mondott: „12 Jahre in kaiserlichen Diensten".

worden, dass man nur seine Güter gern haben wolte[1] und weiln er Ragozzi hiesse, nur pur des Nahmens wegen verfolget würde ; wie dann einsmahls in der St. Stephani Kirch der Canonicus Du Bois seiner Gemahlin begegnet und des Longval Landtsmann wäre und ihr frei in das Gesicht gesaget, es wäre nicht das erstemahl, dass er dergleichen angestiftet ; also dieser solches bei Ihro Hochwürden, dem Herrn Pater Menegati[2] zu weegen gebracht haben müsste, dass sich Ihro Kais. Maiestät zu solcher Captur resolviret hätten. Gott wisse, er wäre unschuldig und habe er auch zu 2 mahlen seine Contestation allerhöchstgedachten Maiestät beigebracht, als auch durch den hiesigen Beichtvater Pater Sagell[3] zu wissen gethan. Indem er aber wohl vermerket, dass hochgedachte Hochwürden H. Pater Menegati das gantze Werk dirigirten und von welchem cum summa reverentia der H. Hoffcantzler dependirte, also suchte dieser ihn in allen zu hemmen, massen er nichts mehr begehrete, als die Justiz nach seinen Landesrechten, worauf er geschworen und also kein periurium begehen und sich in keine andere ihm nicht bekante, noch in Ungarn introducirte Rechte ainlassen ; ja man hielte ihn so hart, dass man nicht einmahl seine Gemahlin zu ihm herüber lassen wollte, da man doch dem Türken solches erlaubet und hätte hochgedachter Herr Hofcantzler sine crimine dicendo, dass Szirmai seinem Bruder und dem Ockolitschani bona et pecunia versprochen, worüber er eine particulaire Inquisition begehren würde, sie solten nur wieder ihn etwas aussagen und alle diese contraventiones giengen ihm so hefftig in Kopf herumb, dass er wohl abmercke, sie wollen ihm machen verlieren. Bevoraus da der Herr Hofcantzler Excellence gar sein guter Freund nicht wäre, auch solches schon vormahlen in dem Appermontischen Process[4] gezeiget,

[1] Ugyanezt állította Rákócziról Longueval is 1701 június 21-i kihallgatatása alkalmával. (I. k. 206. l.)

[2] P. Menegattira vonatkozólag l. I. k. 150. l. Amit itt Lehmann kapitány Rákóczi vádjaként felemlít, aligha bír komoly alappal ; Rákóczi maga sem említi ezt önéletrajzában. V. ö. bevezetés I. k. 23. l.

[3] P. Sägl memoranduma 1701 aug. 17-ről, I. k. 183—187. ll.

[4] A Rákóczi—Aspremont birtokper történetére L. *Wellmann Imre :* A Rákóczi-birtokok sorsa c. tanulmányát *(Lukinich I.:* Rákóczi-emlékkönyv. II. k. Budapest, 1935. 96. s köv. ll.).

auch hier bei dem examine in limine necdum incepti judicii contra formam processus den Longval sine exceptionibus et interrogatoriis ab ipso datis ad juramentum gelassen, da er doch der gantzen Weld darthun wolte, dass dieser Mensch ein perjurus et falsarius, also er sich zu etwas anders entschliessen müsste, dann der Hofcantzler, als praeses bei dem judicio delegato nur suchen würde ihn zu stürtzen, indem dieses sein primus actus ministerialis. Haec fuerunt formalia, worvon ich ihn zwar abgemahnet, darauf er zur Andwort gegeben: so sehe ich wohl, dass ich von Gott und Menschen auf die Art verlassen bin.

Endlichen hat das Unglück vor ungefehr 4 oder 3 Wochen meinen Bruder aus seinem Quartier[1] hieher zu mir geführet, welcher willens gewesen nach Hause zu reisen und mir der Ragozzi von mir discurrendo vernommen, dass mein Bruder bei mir und bei der Frau Gräfin von Draskowitz, so des Ragozzi gute Freundin, im Quartier wäre, hat er mir mit seinen guten Worten persuadiret, ich möchte ihm solchen doch sehen lassen; darauf ich durch sein Anhalten mich commoviret und ihn ad fallendum tempus introduciret; da sie dann miteinander von Jagdten, weiln mein Bruder auch ein liebhaber der Jägerei, discurirten und wie mein Bruder sich beuhrlaubete und ihn fragte, ob er nicht etwas zu befehlen hätte, er gienge ietzo auf Wienn und zum Hauptmann Seidlitz, bei welchem mein Bruder den Ragozzi schon vorm Jahr, wie er einmahl ohnweit Heinberg[2], allwo der Seidlitz damahlen im Quartier, gejaget und mein Bruder sich eben zu der Zeit beim Seidlitz aufgehalten, gesehen, hat er geantwortet: er wolle alle gute Freunde, die ihn kennen, grüssen.

Als nun wenige Tage darnach mein Bruder wieder hieher gekommen und bei mir vorgegeben, sein Herr

[1] Lehmann kapitány öccse Jakab Kristóf a Montecuccoli-vértesezredben szolgált mint zászlós; az ezred egy része akkor Bécsben állomásozott, a zászlós szállása Draskowich grófnő palotájában volt; a grófnő viszont Rákóczinak, illetőleg Rákóczi feleségének lévén barátnéja, a zászlósnak és Rákóczi feleségének ismeretsége, mint arra már rámutattam (Bevezetés 91. l.), itt kezdődhetett.

[2] Hainburg.

Obrister[1] wolte ihm ehe keine Erlaubnus geben, er soll solches seinem Rittmeister bevor hinterbringen und wären 6 Pferde tauglichen vor Courassiers beim Seidlitz,[2] die er gern wolte vor die Compagnie haben, das Stück zu 50 Thaller (worüber den Hauptmann Seidlitz zu befragen), ich aber bin damahlen gleich krank gelegen, so hat mein Bruder gesaget, er habe die Fürstin zu Wien gesehen, und mit ihr geredet, dass er die Ehre gehabt ihren Herrn gesund zu sehen, sich aber die zwei Tage über, dass er hier gewesen, an den Pagen addressiret und beim Leuthenand geschlaffen, so hiesige alle Dragoner schier wissen werden, insonderheit der Corporal Sigmund, dass mein Bruder beim Leuthenand geschlaffen ; in dieser meiner Krankheit aber, da der Leuthenand das Commando und ich gern von hier gewesen, wann man mich auf mein Ansuchen entlassen hätte, soll ein gewisses Weibesbild am Abend zu dem Ragozzi in sein Zimmer gelassen worden sein, welches, wie mir nachmahlen mein Bruder erzehlet, die Ragozzin selbst gewesen sein soll, die mein Bruder mit einer Calesche ins Weisse Rössell gebracht, da dann der Leuthenand gekommen und sie in dem Wirthshaus abgeholet und zu ihm geführet, am morgen aber wieder abgefordert und der Dragoner Georg Fischer[3] zum Guldenen Brunnen gebracht. Und ist mein Bruder auch darauf wieder fortgeritten und nacher Wienn gegangen und von dannen hiher und Pferde mitgebracht sambt einem neugeworbenen Reuter, so vormahlen in des Ragozzi Diensten und wie er berichtet, sein Unterthan gewesen.

Darauf er mir offenbahret, er wolle schauen, wie er dem guten Fürsten helffen könne ; er habe von der Fürstin zu Wien gehöret, dass der Schwedische Abgesandte zu ihr gesaget, sein König[4] habe ihm in commissis

[1] Gr. Montecuccoli Herkules, a róla elnevezett vértesezred parancsnoka.

[2] Bizonyára br. Seydlitz, Castelli-dragonyosezredbeli kapitányról van szó. Seydlitzre vonatkozólag l. Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. V. 566, VII. 335, VIII. 102, 299. stb. Később ezredes lett.

[3] A november 13-a után kelt kihallgatási jegyzőkönyv Georg Ditscher-t említ.

[4] XII. Károly.

gegeben, er soll sich seines wegen der Alliance, die sein Herr Grossvater mit der Künigin gehabt,[1] annehmen und wann er Dienste unter Schweden verlangte, könte er ein Regiment bekommen und mein Bruder eine Compagnie und würde ihm sein lebtag darbei geholfen sein ; er wolle es hassardiren, ich solte ihm nur nicht contraire sein und eben habe ich hier beim Schneider einen probe Rock vor meine Compagnie-recrouten von dem Tuch, so ich hier beim Kaufmann Piegell gekauft und Mäntell machen lassen, denselben hat mir mein Bruder ausgetauschet und einen andern Rock, welchen er zu Wienn in Küsten-Pfenning bei dem Schneider, der unsere Regimentsmundur machet, gekaufet und denselben hier gelassen und den meinigen genommen, welchen der Ragozzi angezogen und ich meinem Dragoner von meiner Compagnie, nahmens Joseph Gufäller, den anderen mitgegeben. Wie ich nun meinem Bruder zu Gemütke geführet : Bruder, Bruder, was thut ihr, ihr werdet mich in gross Unglück bringen. Darauf er mir zur Andwort ertheilet : Ihr seid so catholisch worden und könnet bei uns, oder in Schweden nicht stehen, erlaubet nur mir, dass der Fürst darf in eurem Zimmer hinter die spanische Wand kommen, wir wollen es schon machen, hindert uns nur nicht an unserm Prope, es wird kein grosser Allarm daraus entstehen, dann er an keinen verdächtigen Ort gehet, das uns schaden wird, auch seine Sachen mit Recht ausführen, wie unschuldig er bei Ihro Majestät angegeben und dass alles nur mit Fleiss angestifte passiones und Falschheiten sein, wessfalls er im Arrest und ist er weder vere convictus, nec confessus, nec condemnatus.

Worauf ich zu diesem facto conniviret und er der Ragozzi in mein Zimmer, wie die Wacht das Licht

[1] Kétségkívül arra a szerződésre utal, mely 1643 őszén I. Rákóczy György és Torstensohn közt jött létre. A szerződést a svéd tábornok Krisztina királyné nevében kötötte meg az erdélyi fejedelemmel. (Közzétéve : Actes et documents pour servir à l'histoire de l'alliance de George Rákóczy etc. Budapest, 1874. 280—82. ll. V. ö. *Szilágyi S. :* I. Rákóczy György és a diplomácia. Budapest, 1878. 24—25. ll.) — II. Rákóczy György és X. Károly közt 1656 dec. 10-én létesült szövetség. *(Szilágyi S. :* Erdély és az északkeleti háború. II. k. Budapest, 1891. 190—196. ll.) Rákóczi az előbbire utalt.

angezündet, gesprungen und er mit ihm fortgangen,[1] ich aber habe nicht vermeinet, dass ihm die Wacht passiren lassen würde. Kurtz darauf kombt mein Bruder wieder zu mir und bittet mich umb Gottes-willen, ich solte ihn doch nicht verrathen und still sein, der Fürst habe ihn unterm freien Himmel zugeschworen, dass er nirgend andershin, als nach Dantzig gehen und sich daselbst so lang aufhalten würde, biss er Protection von Cron Schweden, weilln ihm solche versichert, bekäme, oder der König in Preussen sich seiner annähme, dann er nirgendshin gehen wolte, so nicht in Alliance mit Ihro Kais. Maiestät, darmit er Intercession erhielte und seine Sachen pro iustitia ausmachen könte und wolte er sich mit ehesten melden, dann er seine Gemahlin und Kinder nicht verliesse ; er wäre in gar zu grosser Verfolgung zu Wien bei etlichen, wäre er ein Jesuit worden, oder hätte er eines ministers Tochter geheurathet, so wäre ihm dieses nicht geschehen und habe er seine erste Route auf Kerentschin[2] über Tirnau genommen. Auf welches mir mein Hertz gantz beklummen und der Angstschweiss ausgebrochen und nicht gewust, was ich thun sollen, sonsten ich andere Anstalten gemacht, auch mich gar leicht den Abend, da mein Bruder von mir Abschied genommen, salviret hätte, wann ich nicht gantz confus und ausser Sinnen gewesen ; mein Bruder herentgegen ist fort und in sein Quartier zum Weissen Rössell gegangen ist. Also nichts, als meine Gütigkeit und Barmhertzigkeit und dass mein Bruder mich so sehnlich gebethen ihn nicht in Unglück zu bringen, so mich zu der Connivenz des effugii des Ragozzi bewogen.

Imgleichen adscribire ich diess gantze Werk demjenigen zu, dass man mich auf meine so vielfältig gethane Instanz nicht hat wollen ablösen lassen, dann ich willens gewesen, alle die Sachen mündlichen zu entdecken, doch wann Gott einen Menschen züchtigen und seiner Vernunft berauben will, findet er auch gar leicht eine Ruthe darzue, wie wir der Exempel sowohl in geistlichen von Salamon und David, als prophanen His-

[1] V. ö. 1701 november 11-i kihallgatásának jegyzőkönyvével.

[2] Trencsén.

torien haben ; derowegen bitte ich mehrmahlen umb die Barmhertzigkeit Gottes, man wolle mir doch gnädig sein, massen dieses nicht zur Undienst Ihro Maiestät gethan, sondern dero hindurch einen Nutzen zu verschaffen vermeinet[1] und ich diesen zu erst mein lebtag begangenen Fehler in andere Weege wieder doppelt ersetzen und wann man mir auch Credit geben, will den Ragozzi entweder lebendig oder todt lieffern, weiln ich bei dem Unglück nichts anders, als alles nützliches vor Ihro Maiestät intendiret und ist, dass ich alles nicht gleich offenbahret, mein gar zu gutes Gemüth schuld daran.

Von des Ragozzi Page und Szirmai hat es diese Beschaffenheit, dass der Page vorgegeben, er sei mit dem Szirmai verwand[2] und wie der Szirmai sehr krank, hat mich der Page ersuchet zu ihm hineinzulassen, dass weiln man vermeinet, er sterben würde, er nochmahlen mit ihm reden könte ; so bin ich im Anfang mit drinnen gewesen und da ist der discurs von indifferenten Sachen von seinem Zustande gehalten worden. Nochmahlen wie der Szirmai sich wieder ein wenig recolligiret, ist der Page pro distractione mit dem alten und seinen Bedienten zu spielen hineingegangen ; kann man also es Szirmai Bedienten fragen, was sie vor Discurs geführet ; mir ist nicht sonderliches von diesem Discurs bewusst. Anbei ist der Ragozzi selbsten, wie ich krank gelegen, beim Szirmai gewesen und wo ich nicht irre, hat der Leuthenand mit ihnen auch einmahl gespielet. Mehrens hat sich des Ragozzi Page gerühmet, der Alte würde ihm 100 Duggaten auf ein neus Kleid schenken. Wie ich ihm gefraget, wo er dann das Geld hernehmen wolte, antwortet er mir, wann es gleich nicht alles baar Geld, er hat noch Credit bei Kaufleuten zu Wien, wann er nur erstlichen aus dem Arrest, ist es nicht gleich baares Geld, sufficit, wann ich nur ein schönes Kleid

[1] Lehmannak az a védekezése, mely szerint nem járt el rosszhiszeműen, hanem éppen ellenkezőleg, abban a meggyőződésben volt, hogy Rákóczi megszöktetésével a császárnak tesz szolgálatot, — itt fordul elő először. Utóbb többször visszatért erre a védekezésre. V. ö. egyébként bevezető tanulmány I. k. 120—122. ll.

[2] L. bevezető tanulmány I. 138. l.

bekomme, er muss schon halten, was er mir versprochen.

Im übrigen ist mir bekand, dass der geistliche Herr von Nesselroth,[1] des Ragozzi guter Freund, der ihn allezeit durch den hiesigen Herrn Pater Sagell mit Toback versehen, auch der Herr Theodor von Zinzendorff einsmahls zum Pater Sagell geschicket, sich des Ragozzi Zustand zu vernehmen und wo er ihm dienen könte, er sich seiner Affection zu versichern hätte; auch dass die Fürstin oft lamentiret, sie habe zu Wien nichts zu leben und bekäme sie nichts von den confiscirten Gütern, sie müsse alle ihre Mobilien versetzen, der Jude[2] Openheimer wolle ihr bei diesem Zustande nichts mehr vorstrecken und mehr dergleichen lamentationes. Nun ist des Ragozzi hier gehabtes kleines Taffell-silber von dem Pagen in seiner Truchen, eben wie ich krank gelegen und an dem Tage vormittag, als die Fürstin hier am abend gewesen sein soll, das ist auf den 24-ten Octobris, nacher Wien zu der Ragozzischen Hofmeisterin, der Frau Wagnerin, die sich in dem Appermontischen Hause der Zeit aufhalten soll, weggeschicket und von Dragonern auf den Wagen, wormit das Mägdell ohnedeme zu ihren Freunden nacher Wien gefahren, getragen, bei mir aber vorgegeben worden, es wären des Pagen seine Kardes (!), dann ich mich, weiln ich das Commando damahlen dem Leuthenand übergeben, nicht mehr der Obsicht angenommen, noch annehmen können und repetire also meine fussfallende Bitte umb die Wunden Christi, man erbarme sich doch meiner und lass mich in kein Unglück fallen. Gott wird es belohnen, wann man einen gefallenen Sünder wieder aufrichtet.

Überdies hat der Ragozzi auch noch einen schönen Ring, welchen er 1.000 Thaller aestimiret und bis 200 Duggaten in Golde gehabt und wird er solches Zweiffels ohne haben mitgenommen. Das mehrere kann man sie fragen, auch ihren Cammerdiener, der bei ihr zu Wienn sich aufgehalten und unterweilen hieher zum Pater Sagell geschicket worden, examiniren, ob er nichts

[1] Talán arról a gr. Nesselrode Ferenc Vilmosról van szó, aki utóbb pécsi püspök lett.

[2] Oppenheimer Sámuel, az egykorú emlékekben „Hofjude" néven említve, hadseregszállító és bankár volt.

mehr von seinem effugio und was vor Herren ihr Haus am meisten frequentiret, weiss, weil man mich nur zum Deckmantell gebrauchet und ietzo muss ich das Unglück in Eisen und Banden eingekerkerter allein sehen. Wann ich nicht so viele remonstrationes Sr Excellenz Herrn Hoffcanzler gethan, dass allerhand Unterbauungen vorbeigingen, man solte mich umb Gotteswillen doch ablösen lassen,[1] es dürffte nichts Gutes entstehen, so könte man mir etwas beimessen, dass ich studio und gern hier gewesen, so aber werden die es zu verandworten haben, die mich hierann verhindert und dass ietzo alle Trümmer auf mich springen sollen. Ich remittire mich abermahlen auf die unendliche Gnade und Barmhertzigkeit des allermildesten und allergnädigsten Herrens, sie wollen mir doch umb Jesus, Maria und Joseph willen Gnade vor Recht wiederfahren lassen und dass ich sonsten in dem Krieg und unter dero Waffen bereits viel Ungemach gelitten und mein Blutt vergossen und noch in occasionem vor dem Feind thun will. Wormit ersterbe

Einer in Inquisitionsachen angeordneter löbl. Commission aus dem Kerker, den 17-ten Novembris, 1701.

armer von aller Weld verlassener
unglückseelig in Eisen und Banden
gefangen sitzender und verführter
G. Lehmann von Lehnsfeld. (P.H.)

Közvetlenül utána :

Summa totius substantiae huius speciei facti wegen des Ragozzi Evasion :

Erstlichen sage ich sub conscientia aus und zeige mich an, dass ich darvon gewust und der Ragozzi mir versprochen, wie er fortgangen, mich nicht zu verlassen, weiln ich mich seiner erbarmet und in diesem conniviret, allein bei Verlust meiner Seel und Seeligkeit nicht einen Kreutzer Geld gegeben, wird mir auch kein Mensch unter der Sonnen es beweisen.[2]

[1] V. ö. Bevezető tanulmány I. k. 91. l. és a nov. 11-i kihallgatási jegyzőkönyv „Specialia" 2. pontjához adott jegyzettel.

[2] Erről már volt szó az 1701 nov. 13-a után felvett második kihallgatási jegyzőkönyvvel kapcsolatosan.

2-do : Denunciire meinen Bruder, als Principalen des gantzen Werks, welcher alle Hülfsmittel sowol an Pferden, als Instrumenten und Gelegenheit darzue herbeigeschaffet, auch ihn weggeführet und von dem Ragozzi, wie er mit ihm draussen gewesen, 200 Duggaten, in specie, die ich zuvor nicht gesehen, sondern er mir gesaget, empfangen, ihm auch versprochen worden sein lebtag versorget zu sein und wann er der Ragozzi ein Regiment in Schweden bekäme, solte er eine Compagnie und mehrens haben. Das Geld zu den Instrumenten und Pferden zu kauffen, hat er mir auch gesaget, dass er solches vom Pagen empfangen.

3-o : Ist die Ragozzin am 24-ten Octobris abends gegen 7 Uhr von Baaden verkleideter, als ein Mensch, mit einer Galesche sambt meinem Brueder hieher ins Weisse Rössell gefahren kommen, da sie dann der Leuthenand, weiln ich krank gelegen, ins Schloss und zu ihm ins Zimmer geführet, woselbst sie eine gantze Nacht geblieben, des morgens frühe wieder abgeholet und solang, bis das Thor aufgemacht, in des Taffeldeckers, oder Leuthenands Zimmer gebracht, nachmahlen hinaus in den Guldenen Brunn geführet worden und wieder auf Baaden gegangen. Kann man also ihre Leute, die Cammerfrau und den vormahl gewesten Cammerdiener, welcher sich vor einen königlichen Trabanten ausgegeben, diesfalls examiniren, ob ihnen nichts darvon wissend.

4-o.: Ist dem Leuthenand Andreas Adalberth Kirtzell hiervon wissend.

5-o.: Des Ragozzi Page, nahmens Bershowitz,[1] somit ihm fort und durchgegangen.

6-o.: Ist der Ragozzi und sein Page, wie ich krank gelegen, disjunctim beim Szirmai gewesen und haben mit ihm gespielet und glaube ich, dass der Page 100 Duggaten vom Szirmai wird bekommen haben.

Ezen irathoz csatolva :

Praesuppositis omnibus istis in facti specie narratis, mercke ich nunmehro ernstlichen ab, dass mir das Wasser in die Kähle lauffent, da man mich bereits zu

[1] Berzeviczy János Ádám.

dreimahlen cum tortura gedrohet, als habe ich dieses ad ultimum gradum rei veritatis et omnia contraria reicienda in meiner vorigen Aussage vorbehalten, bekenne aber nunmehro gantz offenhertzig, mit erbiethen es allemahl ad faciem, toties quoties verlanget wird, darzuthun, wie ich zu der Connivenz des Ragozzi effugii gekommen.

Erstlichen, als der Ragozzi sich gegen mir so heftig beschweret, auf was Art er zu diesem Unglück des Arrests gekommen und mir darbei offenbahret, dass er eine andere Resolution zu fassen gezwungen würde, bin ich ohngefehr am Abend zu dem Szirmai gegangen und ihm von den Gedanken des Ragozzi erzehlet ad animum ipsius expiscandum, was er darzue sagen würde, weiln er sich allezeit berühmet, er wäre so gar unschuldig, dass der Ragozzi das effugium intendiret, darauf er mir geantwortet: „Certe si Dominatio Sua hoc facit, maiorem obligationem ipsi habebit, quam suo parenti et est miserandus ille miser juvenis, sed Sua Dominatio debet cum ipso ire". Ad haec respondi: „Hoc facere nequeo, honor et reputatio inde periclitantur". „Ah! — replicuit, — quid inde in aliis recompensabitur". Auf welches huic discursui non alterius inhaerendo weggegangen und Abschied von ihm genommen.

Nicht lang darnach haben sie beide durch den Pagen die Sache solang gekartet, bis durch diesen die Conferenz dahin gedien, dass sie beide mit einander selbst zusammen gekommen, da dann die Sache vollends abgedroschen worden. Ich aber gebethen worden, nichts zu offenbahren und mich doch dessen zu erbarmen und hat mir der Szirmai eine gewisse Wittfrau seiner Verwandten, so ohnweit Eperies ein Schloss hat, zu verheirathen angetragen; wie er aber vernommen, dass ich bereits beweibet, hat er doch zu mir gesaget: „Tamen debet esse Hungarus, est nimis boni animi". Ad quae respondi: „Quid mihi cum ista litigiosa patria?" Und hat mir auch würklichen eine Portion ohnweit Miscots[1] schriftlichen geschenket, so ich ihm aber durch seinen Bedienten Caroli[2] wieder zurückgegeben und

[1] Miskolc, melynek közelében terült el Szirmay birtokainak egy része.

[2] Károlyi Sándor irnok.

nicht acceptiren wollen. Immitels ist mein Bruder darzu gekommen, wie man vermerket, dass es bei mir nicht anschlagen wollen und hat ihn der Ragozzi darzu aufgeredet, dass er alle Mittel und Wege zu seinem effugio verschaffet, ich habe zwar sowohl an meine Instanz, als dem Herrn Hoffcantzler Excellenz eröffnet, dass einige Unterbauungen unter Handen und also umb Dimission angehalten, damit ich solche bello modo hätte mündlichen beibringen können, was die Intention dieser Leute ; man hat mich aber nicht erhören wollen.

Indessen sind die des Szirmai mitgethane Offerta meinem Bruder beigebracht worden, welcher ein nasenwitziger Lapp und alles acceptiret, ist auch darauf nach Wien gegangen und von ohngefehr zu der Ragozzin gekommen, welche jederzeit ein hefftiges Verlangen ex amore conjugali ihren Herrn zu sehen getragen und weiln sie den Consens von Hoff nicht erlangen können zu ihm herüberzukommen, hat er sie verkleideter hieher geführet, da sie dann der Leuthenand im Wirtshaus zum Weissen Rösell abgeholet und zu ihm in sein Zimmer gebracht, auch des morgens frühe wieder abgefordert und hinaus zu dem Guldenen Brunnen bringen lassen, von dannen sie nach Baaden gefahren und glaube ich, dass sie von dieser Anstald des effugii wenig wird gewust haben und hat der Szirmai dem Ragozzi Geld vorgestrecket, wie man solches, wann man seine bei sich habende Sachen gleich sequestriren thäte, schriftlichen in obligationibus finden wird. Ingleichen ist mir bekand, dass der Szirmai einsmahlen zu mir gesaget, er habe noch 10 m. und mehr Gulden Geld bei denen Kaufleiten zu Wien, die er jezo zu mehren sich nicht getrauete.

Nun gestehe ich, dass ich alle diese machinationes in tempore gleich aperte hätte an Tag geben sollen, ich habe aber nicht gewust sie zu convinciren, bis das intentum peractum, dann ex corpore delicti cognoscitur reus ; gleichwohlen habe ich so viel entdecket, dass grosse Unterbauungen obhanden, man hat mir nicht Glauben beimessen wollen, bis endlichen das Werk in aprico ; auch hat der Szirmai dem Ragozzi einen Wegweiser von seinem Guth Majorbiel,[1] 2 Meile unter

[1] Magyarbél h. Pozsonytól k.

Pressburg mitgeben wollen, der ihm bis Somerein,[1] und von dar auf die erste Post Kerentschin[2] bringen möchte, welches mir der Page alles erzehlet. Indem ich nun durch dieses effugium Ihro Maiestät einen mehrern Dienst, als Undienst zu thun meinete, weiln sich die Leute in allen so Engel sein gestellet, als habe zu diesem conniviret umb sie völlig zu convinciren und ihre Güter wegzunehmen, nicht vermuthend, dass mir ein solch Unglück mit Eisen und Banden begegnen solte.

Überdies als ich von meinem untergehabten Dragonern in Arrest genommen worden und durch meine Thüre zu dem einen Diener des Szirmai, Caroli geruffen : „Rogo dignetur Domino Magnifico dicere, det mihi consilium, quid faciam, sum captus et arrestatus". Tunc Szirmai per istum longinum curavit respondi : „Si potest aufugere, aufugiat in monasterium". Ad haec ego : „Non possum, vigiliae ante portam". „Illi nihil Suae Dominationi facere possunt, debet omnia negare et si omnes contra ipsum jurabunt, tamen non ultra bis Suae Dominationi torturae subjicere queunt". Desuper ego respondi : „Huic non annuam, omnia revelabo".

Ist also das totum huius cardinis, dass der Szirmai den Ragozzi zu diesem wird induciret haben und mich, der doch nichts, als Ihro Maiestät nützen, durch diese Connivenz abgezielet, auch in Unglück mitgebracht, mithin glaube ich, dass der Szirmai den Ragozzi in dies Arrests Unglück gezogen, auch wieder gern herausbringen wollen, welches ich his rebus sic stantibus mit bluthigen Thränen bedaure, dass mann diese Ungnade darauf spüren muss. Lebe aber nochmahlen der allerunterthänigsten Hoffnung, Ihro Kais. Maiestät werden mir Gnade vor Recht wiederfahren lassen, als in dem Kerker, den 17. Novembris, 1701.

armer, unglückseeliger, in
Eisen und Banden hafftender und
verführter Sünder
(P. H.) G. Lehmann von Lehnsfeld mp.

[1] Somorja h.
[2] Trencsén.

29.

Bécsújhely, 1701 november 17. után.

Lehmann kapitány harmadik kihallgatásáról felvett jegyzőkönyv.

Eredeti.

a)

Dritte gütige Aussag des Haubtmann Lehmans.

Interrog. 1. Deponent bleibt ja allerdings, als er durch die zu erkente Tortur zu genauerer Bekantnus, sonderlich ratione complicum gebracht werden sollen, bei denen von ihme schriftlich de dato 16-ten[1] und 17-ten[2] jetzt abgeloffenen Novembris ausgehändigten Bekantnuss?

Resp : Ja, bleibt allerdings anbei.

2. Wer Deponenten die Ungarischen iura an die Hand geben und mit wem er hirinfalls consultirt, craft deren er den Ragozi aller Orthen für unschuldig erachtet und sogar schriftlich erkennet, auch proclamiret, craft seines Handbrieffels von 8. Augusti laufenden Jahrs?[3]

Resp : Der Sirmay hätte es an die Hand geben aus seinem bei sich habenden Tripartito, der P. Sabl Jesuiter Salmischer Regiments Caplan hätte es dem P. Sagl alhier zugeschriben.

3. Wer diejenige Persohn, eben laut seines aigenhändigen Handbrieffels de dato 3. Septembris[4] jüngsthin, so den eingeschlossenen Brief abzuhollen gehabt und was dessen Inhalt gewesen, auch was das für ein Brief, dessen Deponent gleichfalls in seinem Handbrieffel von 15-ten abgeloffenen Junii[5] Meldung thut?

Resp : Der Brief seie der Frau Haubtmannin in der Wollzeill im Baad wohnent lauthent und eben auch der

[1] Lehmann kapitány 1701 november 16-i, kegyelmet kérő levele gr. Lamberghez (23. sz. irat.)

[2] Lehmann kapitány 1701 nov. 17-i, sajátkezű írásbeli válasza. (28. sz. irat.)

[3] V. ö. a 2. sz. irattal és a hozzáfűzött jegyzetekkel.

[4] Ez a levél nincs meg a periratok közt.

[5] Jelen kötet 1. sz. irata.

andere Brief, darvon in dem von 15-ten Junii Meldung beschiht, an sie gewesen.

4. Vermög abermahligen seines Handbrieffels von 10. Octobris[1] meldet Deponent von einem Duzet Dugaten ; soll sagen, zu was End es beschehen und wer der Bewusste, deme nachzuforschen gewesen?

Resp : Der Jordan hätte ihm Deponenten geschriben, vernomben zu haben, dass der Ragozi bald auf freien Fuss gesetzt würde, darauf Deponent geantwortet, wann dieses war, selbiger ein Duzet Dugaten bekommen soll.

5. Wem Deponent die 50 species Dugaten, laut obigen Brieffels von 8. Augusti, in einem Schächterl zu übermachen gedencket und wan solche übermacht worden, auch wer es empfangen?

Resp : Hat es nach Haus schicken wollen, zu diesen Ende, weillen er vor einem Jahr, wie es dem Regiment bekannt, seinem Herrn Generaln 1000 fl. wegen der Completirung noch geben miessen, die er allda aufgenomben und nach und nach zu bezahlen getrachtet. Jordan hätte geschriben, auf einmahl solche auf der Post zu schicken wäre zu viel, hierauf hatte Deponent solche 50 Dugaten durch hiesigen Kaufmann Pichel seiner Frau übermachet.

6. Deponent hat in seiner anderten gütigen Aussag int. 17. frei bekennet, alles gehört zu haben, was der Ragozische Pagge mit dem Szirmay geredet ; soll sagen ohne Hinterhalt und zu Verhütung aller Schärfe, wessen sie sich underredet haben?

Resp : In seiner Gegenwart wäre nichts in disen Affairn, sondern Burlerien geredet worden, im überigen bezieht er sich auf seine fassiones.

7. Was für Brief gewesen, so der Cammerdiener dan und wan gebracht, auch wie solche der Ragozi bekommen?

Resp : Wusste nichts, hätte nur einmahl ein Zetl empfangen, ohne Underschrift, worinnen gestanden, dass seine Excellenz Herr Hofcanzler mit der Fürstin geredet hatte, Ragozi ihr Mann thäte sich nur renitent zeigen, dass er nit antworten wolle, thäte sein Sach

[1] A levél hiányzik a periratokból.

hirdurch nit besser machen. P. Sagl wäre allezeit hereingangen, der Cammerdiener zu niemand andern, als zu ihm P. Sagl in das Collegium.

8. Deponent soll sich nit aufhalten, ferrer frei bekennen, es seie weltlich, oder geistlich, sonderlich wegen des Bevilaqua,[1] die von dieser Entweichung gewusst und Vorschub gegeben.

Resp : Wusste nichts hirvon zu sagen.

9. Ob nit Deponent von einem hiesigen burgerlichen Schlosser ein Druhen mit einem rauhen Deckl beschlagen lassen, zu was Ende, diese ist ja die Druhen gewesen, worinnen das Ragozische Silber durch- und ausgebracht worden ?

Resp : Wäre die complete Druhen gewesen, der Fourier hätte es bestellt.

10. Zu was Intention Deponent einen höchst verbottenen Haggenschlüssel mit einem grossen Rohr bei gedachtem Schlosser machen lassen wollen, soll hirinfalls die clare Wahrheit bekennen und die Schärfe auch nit erwarten ?

Resp : Hat solchen Haubtschlüssel zu seinen Drühen und Kästen nur haben wollen.

11. Dieses hat ja kein anderes Absehen gehalten, als im Schloss einen Ausgang aufspörren zu können, Ragozi und die Arrestanten hinaus zu practiciren, mithin zu solchen Behuf und Ende Behelf herein zu bringen ?

Resp : negat.

12. Von welchen Schlüssel, Ort und End Deponent die Abzeichnung genomben, weillen er solche dem Schlosser auf einem Papir mit einer Bleichfeder gerissener gezeigt und gemacht ?

Resp : Seie oben 10. verstanden.

13. Der Schlosser hat ihm Deponenten ja solchen zu verfertigen recusirt, mit Vermelden : er dörfte dergleichen verbottene Schlüssel nit arbeiten, es lage ihm sein ehrlicher Nam und Handwerk daran, also

[1] A titkos tanács november 12-i jegyzőkönyvében ezt olvassuk róla : „Es seie ein gwisser geistlicher Bevilaqua, der Ragozin Kaplan, der gesagt habe : Ragozi werde in 8 Tagen auskommen." Tört. Tár. 1897. 393. l. Említés van róla Rákóczi 1701 június 20-i kihallgatási jegyzőkönyvében is.I. k. 241. l.

ja von selbsten ihme Deponenten bekant sein miessen, dass es ein verbottene Sach gewesen ; soll sich also nicht aufhalten, sondern lieber frei gütig, als durch Schärfe die Wahrheit bekennen ?

Resp : In simili.

14. Weillen Deponent mit folgenden Formalien schriftlich bekennet, dass der Sirmay „tamquam senex vulpes, qui iam dudum promeritus esset, ut capite plexus fuisset et ille in omnibus fax, autor et tuba" seie[1] und solches ihme darthun will, ob Deponent bei solchen annoch verbleibt, soll sagen, wie er dieses probieren will ?

Resp : Bleibt anbei, will ihm alles in das Gesicht schwören, wird ihm auch nichts leugnen können, seine Schriften und obligationes werden es auch weisen ; seie auch unstreitbahr, dass Sirmay das Gelt zu der Entweichung hergeschossen, will auch solches bei Gott allezeit verantworten ; Sirmay hätte ihme in das Unglück eingeführt und darzue gebracht, solche verba mit ihm gesprochen die quasi crimina laesae Maiestatis in sich halten under andern : „Quid Bucelleni bucellabitur, est magnus syllocissimus politicus augustissimae aulae, est chymera, rebellio imaginaria, desiderant quaerere ignem in isto fumo et non potest inveniri" et multa alia turpissima.

15. Zu was Zeit es gewesen, dass des Sirmay langer Bedienter, der Schreiber,[2] auf dem Gang ihm Deponenten gesagt, wann der Hof wuste, was er von dem Alten (id est Sirmay) weiss, man wurde mit ihm anderst verfahren ?

Resp : Wuste sich aigentlich nit zu entsinnen, doch wäre es zur Zeit gewesen, als er noch in dem alten Arrestzimmer stunde.

16. Wie vil Gelt dann Sirmay zu seiner Entweichung Darlehensweis gegeben, dann weillen Deponent laut schriftlichen Bekantnus, die Obligation hirauf, so

[1] Lehmann már nov. 17-én kelt írásbeli vallomásában is azt állítja Szirmayról, hogy Rákóczi szökésének ő volt az értelmi szerzője. Ezt a meggyőződését mindvégig állhatatosan hangoztatta, úgy hogy a haditanács szükségét látta annak, hogy Szirmay szerepével bővebben foglalkozzék.

[2] A már néhányszor említett Károlyi Sándor.

Ragozi ihm Sirmay ausgehändiget, gesehen, Deponent es wissen muss ?

Resp : Wären zwei obligationes, eine wenigst pro 600 fl., die andere pro 100 Dugaten, so Deponent aus unten in denen Obligationen abgenobmen ; den Pater Sagl alhir habe er auch auf einem blechenen Thurn 100 Dugaten gegeben.

17. Mit was Gelegenheit solche Obligation ihm Sirmay zukommen und der Ragozi das Gelt darfür empfangen ?

Resp : Durch den Pagge.

18. Deponent bekenne auch, mit wessen Mittl dann der Ragozische Pagge den Adam Way ersuchen können, dass er den Fendrich[1] zu ihm einladen sollte, selbigen zu berauschen, damit die beschehene Flucht nit verhindert wurde ?

Resp : Der Pagge hette es gesagt, Adam Way sollte den Fendrich beruffen, zu disen Ende, wie gefragt worden.

19. Und weillen gleichfalls Deponent bekennet hat, dass oben der Adam Way mit dem Sirmay persöhnlichen Conferenz gehabt, soll also bekennen, wie oft und wie sie zusamben komben können, soll nichts verhalten, gestalten er sich selbst ultro schriftlich anerbothen, alles dises ihm Sirmay darzuthun ?

Resp : Der Way hätte Deponenten sagen lassen, er wollte ihn heimbsuchen, so er auch zugelassen, folgends wäre selbiger durch sein Deponenten Zimmer zu dem Sirmay gangen. Wie die Criminal-clag komben, habe Sirmay gemeldet, der Hoff wolle gern Rebellion ausbreiten, causam communem machen, könnte aber keine complices finden, das wäre des Ragozi grösstes Glück.

20. Ob nit ungarische Stätt anbei interessirt, die mit Gelt hirzue secundiren wollen, soll selbige benennen ?

Resp : Wusste nichts hirvon, Sirmay hätte Ragozi zu disen Stand allein gebracht.

21. Der Leutenant hat ja zum erstenmahl, als er nach Wienn, der Adjuta halber, beordert ware, den

[1] A szintén már többször említett Abel János.

Abend vorhero bei abhollender Losung ihme Deponenten erinnert, ob er was ferrers nach Wienn zu befelchen habe, worauf Deponent gesagt, er solle die Fürstin heimbsuchen und als der Leutenant solches versetzte, wann es erlaubt wäre, warumb nit, Deponent hirauf gemeldet: niemand hätte solches verbotten, dann weillen die Arrestanten schon examinirt, kunden sie nichts mehr widersprechen, was sie bekent hätten.[1] Und was Ragozi ihm Leutenant anbei für ein mündliche Post an die Fürstin aufgegeben?

Resp: Es kan sein, dass Deponent solches geredet habe, dass aber der Fürst ihm die Post aufgeben, glaube er und als der Leutenant bei der Fürstin gewesen, wäre er den anderten Tag zu dem Bucelleni komben, welcher ihne gefragt, was die Fürstin guts mache?

22. Wie Leutenant von Wienn zuruck komben, selbiger hat ihm ja die von der Fürstin geschenkte Uhr gezeigt, worauf Deponent gemeldet, er hat solche gar wohl annemben können?

Resp: Negat.

23. Ragozi hat Deponenten ja sagen lassen, als der Leutenant sie Fürstin zu ihm Ragozi führen sollen, dass er Deponent solches zulassen möge?

Resp.: In simili.

24. Warumben Deponent wider alles Commando und gehabte Instruction, die zu dem Sirmay geschickte Potten zu ihme und zwar sogar durch sein selbst aignes Zimmer hineingelassen und wie oft?

Resp: Erstlich wär der Dreissiger von Edenburg[2] alhier gewesen, des langen Sirmayischen Bedienten[3] Bruder und noch einer, so sich vor des Bedienten Caroli Bruder ausgeben, hätten ihn Deponenten gebetten, mit dem Sirmay reden zu lassen, so er auch erlaubt und durch seine Zimmer gangen; dicit quoque, der Leutenant wäre mit dem Pagge bei dem Way Adam gewesen und gemeldet, der Fürst wäre ein guter Herr, wann er ihme dienen könte, wollte es gern thun; altera die hätte der Pagge ihm Leutenand gesagt,

[1] L. erre Kertzil hadnagy 1701 november végén tett vallomását.
[2] A soproni harmincados.
[3] Károlyi Sándort érti alatta.

dass die Fürstin herauskomben werde, der Pagge hätte gemeldet : die Fürstin wäre schon da und ihren Pagge gesehen, worauf der Leutenant sie herein gehollet.

25. Weillen die Schildwacht vor dem ersten Ragozischen Zimmer postirt gewesen, warumben hat dann Deponent dem Leuthenant befohlen, selbige weck und vor das anderte Zimmer hinaus zu setzen ?

Resp. : Negat, wusste auch nit, wie solche hinausgesetzt worden.

26. Weillen Leutenant einmahls ihne Deponent befragt, warumb der Ragozi aus Zinn anjetzo speise[1] und er ihme geantwortet : die Fürstin hätte das grosse Servis Silber aus Manglung der Mittel verzetzen miessen[2] und also die kleine Servis hineinschicken miessen, als hat Deponent ja gewusst, dass das hiesige Silber von hier weckgeschickt worden, warumben er solches zugelassen und solche Correspondenz gehabt ?

Resp : Der Ragozi hätte solches gesagt.

27. Was Deponent mit Ragozi für Gold abgewogen, damahls als der Leutenant die gewöhnliche Losung abgehollet und er Deponent be einem Tischel mit dem Fürsten gesessen ?

Resp : Ragozi habe gesagt etliche Dugaten zu haben, wollte gegen des Deponenten seinen Dugaten selbige wegen, ob sie auch so gewichtig stunden, worzue Deponent sein allzeit bei sich gehabte Goldwag gebraucht.

28. Ob Deponent nit einen Diemand-ring gehabt, von wem er solchen bekommen und wohin er selbigen geschickt ?

Resp : Wäre nur ein Ring mit einem saubern weissen Christall gefasst, so er von seiner liebsten gehabt, gewesen.

29. Deponent muss bekennen, dass er dem Leutenant selbst anfangs befohlen, durch sein Zimmer den Ragozi in des Sirmay Zimmer zu introduciren, fol-

[1] V. ö. Hiemer Ferdinánd 1701 nov. 17-i jelentésével. (22. sz. irat.)

[2] Már hivatkoztunk arra, hogy Gonzales jezsuita generális tudomása szerint Rákóczi felesége azért zálogosította el az ezüstneműt, hogy a kapitányt megvesztegethesse. L. 21. sz. irat 5. pontjához írt jegyzetet.

gends auch zu dem Way gekommen, damit es nur die Wacht nit sehen könne ?

Resp : Negat und hätte der Leutenant ihne selbsten hineingeführt.

30. Was Deponent bei dem P. Wolff für Brandeburgische Dienst gesucht und die kaiserliche verlassen wollen ?

Resp : Sagt, der P. Wolff wäre sein particular Freund, selbigen ersucht wegen seiner Affairen bei Brandeburgischen Hof zu helffen, hätte ihm zwar einmahls geschriben, wann er nit alhir stehen köndte, er ihm hirzue aldorten verhilflich sein möge, so er aber widerrathen habe.

31. Als Leutenant einmahls ein Schloss für das Zimmer zu Verhütung, dass Ragozi nit zum Sirmay komben köndte, vorgeschlagen, warumben Deponent darwider gemurrt und Verdruss gezeigt ?

Resp : Wegen eines gezeigten Verdruss negat.

32. Wer das Schloss widerumb aufgemacht und weckgenomben und wo es hinkommen ?

Resp : Wusste es auch nit, wo das Schloss hinkomben, das Schloss wäre zwar aufgemacht worden, umb den Sirmay die Heilige Mess zu hören, dardurch tragen zu können, miesste auf dem Tisch verligen, oder verstossen worden sein.

33. Was das für ein Schachtl, welche aus dem Collegio alhir dem Ragozi zuekommen, mit einem falschen Titul, als ob es von des Leutenant Befreunden gewesen und was sich darinnen befunden, es ist ja der silberne Degen, so der Leutenant, umb willen selbiger sie herein geführet, bekommen ?

Resp : Von der Schachtl wusste er nichts.

34. Deponent bekenne frei, ob der Leutenant sonsten zu der Ragozischen Entweichung mit Rath und That geholfen, oder einige wahre Wissenschaft gehabt ?

Resp : Kunte gar nichts positive sagen.

35. Deponenten ist ja wissent, dass wann ein Soldat wider sein Commendo treulos handlet, sonderlich in dergleichen Fällen, er, vermög kais. Kriegsarticul und allen Rechten gemäss, in die Lebensstraf fallet ?

Resp : Sagt, wann einer treulos ist, seie es war,

er hätte aber keine Untreu hierdurch zu begehen gedenket, sondern nur Ihro Maiestät Nutz und Interesse zu observiren,[1] auch diese raison genomben, weillen die Arrestanten sich allezeit Engl rain gemacht und jactiret, dass man sie nur verfolget, als hab er geglaubt hierdurch rechtlich zu confundiren.

36. Deponent bereuet ja diesen sein also straffmässig begangenen Fehler, kunte ja auch über alle diese seine gethane Aussagen, schriftlich von sich gegebene Fassiones, confirmationes leben und sterben ?

Resp : Bereuet es von Grund seiner Seelen, hätte es nit also übel ausgelegt, wie er es dann bei Gott dermahls eins verantworten will, dass er es zu keinem Schaden Ihro Maiestät gethan, sondern blos deroselbigen Interesse behaubten zu machen ; im übrigen bleibt er bei allen Aussagen, bittet umb Gnad und Barmherzigkeit, solchen Fehler zu vergeben, hätte einmahl dieses nec lucri causa, nec damni ein solches verübet, mit diesen annexo, dass sein principal Gedanken gewesen wäre, weillen der Langevall Rittmeister durch sein Denunciation ihm ein meritum gemacht hätte, habe er auch solches thun wollen, umb in causa principali fundirter aufkommen zu können, folgends ein grosses meritum hierdurch zu erlangen.

b)

Eredeti.

Additionalia durch des Lieutenants Aussage.

37. Ob Deponent nit einige Schriften dem Ragozi concipirt, welche der Pagge abgeschriben ?

Resp. Sagt, seie nichts importirliches gewesen und ware public beschehen, dann wann es was privati gewesen wäre, solches clam beschehen miessen.

38. Deponent hat ja sich verlohren zu sagen, so

[1] Mint említettük, Lehmannak ez az indokolása, mely a nov. 17-i írásbeli vallomásban fordul elő először, gyakran megismétlődik.

oft Herr Graf Breuner geschriben,[1] dass es von dem Fausen-[2] und Calendermacher beschehen seie ?

Resp.: Sagt, er hatte es nit positive geredet, sondern das Sprichwort wäre bei ihm gewesen, wann er sonst einige scharfe ordre empfangen, zu reden, was das für Fausen wären.

39. Deponent kann nit laugnen, dass er alsogleich durch Staffeta den einigen Brief, so S^e^ Excellenz Herr Hofcanzler geschriben,[3] andeutent, wie Leutenant zu der Ragozin gegangen, ihme nacher Wienn zugeschicket, darvon copia *A.* mit Erinnerung, er solle sich zu entschuldigen sollen ?

Resp. Seie ex amore christiano beschehen, ihne Leutnant von Unglück zu warnen.

40. Ragozi ist ja zu End Augusti zum erstenmahl zu dem Sirmay komben und zwar bei erlangter Gelegenheit, als der Spesir-commissari zu Wienn ware und dessen Zimmer, so Deponent hirauf überkommen, hirzue tauglich gestanden.

Resp. non negat.

41. Weillen der Leutenant sagt, dass Deponent eben anbei gewesen, wie Ragozi und Sirmay einander befragt, was sie in examine aussagen miessen, als kann er solches nit laugnen ?

Resp. non negat.

42. Warumben dann Deponent tempore examinis bei der Thür, unangesehen der von Herrn Seyfrid, als darbei gewesenen Concipisten, als des Leutenants Abhaltung, gleichwohl heimblich zugelasset ?

Resp. Dicit fecisse ad expiscendos animos istorum hominum.

43. Weillen Deponent vorgibt, das die Fürstin durch dieses effugium ihre dotalitia auch verlohren hätte, so mus sie ja anbei complex sein ?

Resp. Sagt solches tantum praesumptive zu glauben.

[1] Gr. Breuner Fülöp Kristóf, Bécs ezidőszerinti katonai parancsnoka, vezérőrnagy és a Haditanács tagja.

[2] Jelentése: tréfacsináló. Fause: nugae, fallaciae.

[3] Gr. Buccelleni 1701 szeptember 1-én kelt leveléről van szó. (3. sz. irat.)

44. Weillen Deponent vorgeben, dass Sirmay in Wienn bei denen Kaufleuten 10 m. fl. Gelt habe, soll sagen, wo und ob ihme keiner dergleichen bekant?

Resp. Wusste nichts anders, als seine Fraue des Sirmay hette ihm einmahls sagen lassen, sie könte kein Interesse von den Kaufleuthen haben, Sirmay hätte geantwortet, sie solle nichts sagen, dass er Gelt alda habe, man wurde es ihm auch nemben; dieses hat Deponent selbst aus seinem Mund gehöret.

45. Deponent hat auch in seiner Fassion eingebracht, wie dass der Schwedische Herr Gesandte in commissis gehabt hätte, wegen Ragozi sich zu interponiren; woher ihm solches wissent, soll die specialia erclären?

Resp. Sein Deponenten Bruder hatte es ihme gemeldet und solches habe der Ragozi ihme Cornet vertraut, mit diesen Specialien, dass der Schwedische Herr Gesandte gemeldet hätte, sein König habe es ihme in commissis geben, weillen sein des Ragozi Grossvatter mit König in Schweden in Alianz gestanden;[1] der Sirmay hätte ein gantzer Keller voll Wein Tockheyer zu Maiorbil,[2] ausserhalb Presspurg ligen, hätte zu solchem Ende mitgebracht, ein- und andern darmit wegen seiner Sach zu reguliren, glaube bei einem Edlman bei dem Postmeister, der Carolus als Bedienter wuste es.

46. Deponent hat in seiner Fassion ingleichen angeben, dass Sirmay ihme einige seine Befreundin mit einem Gut possessionirter in Ungarn zu einer Erkantnus zu verheiraten angetragen, soll sagen wie selbige hiesse?

Resp. Nit weit von Eperies wäre ein Junge Wittib, wusste aber ihren Namen nit, hätte vorhin einen Walschen Herrn gehabt, die Bedienten wusten es, wäre ihme Sirmay sein nechste Befreundtin.

47. Weillen Deponent ebenfalls vorgeben, dass der Herr Nestelrath[3] dem Ragozi Taback überschicket, soll

[1] Utalás a II. Rákóczy György erdélyi fejedelem és X. Károly svéd király közt 1656 dec. 10-én kötött szövetségre. Lehmann ezt már nov. 17-i írásbeli vallomásában is felemlítette.

[2] Magyarbél, Pozsony megyében.

[3] Nesselrode Vilmos Ferenc gr.

sagen wan und mit was Gelegenheit, auch wie Ragozi solcher zukommen und ob nichts als allzeit Taback gewesen ?

Resp. Die Ragozin hätte durch den Cammerdiener ihme Ragozi Rauchtaback, so drei-, oder viermahl beschehen, zugeschickt, vermeldent: der Nestelrath thäte ihm selbigen praesentiren und solche Taback wäre durch P. Sagl ihm zukommen.[1]

Haubtmann rucket bei, dass er ihm Sirmay per portam seines Zimmers gesagt habe, der Ragozi wäre schon durchgangen, man thäte ihm schon nachsetzen, der Sirmay hatte geantwortet: non capient, non capient.

c)

Eredeti.

Confrontatio, so den 2 Decembris 1701 beschehen.

Der Leutnant sagt in seiner gütigen Aussag, int. 12., dass der Haubtmann gemeldet nit verboten sein zu der Ragozin zu gehen.

Haubtmann thut solches in seiner dritten Aussag int. 21. negiren. Doch hat er confrontando gestanden, discursive dieses geredet zu haben, wie dass die Instruction selbst zeigete, dass solches nit verboten stunde, wurde auch nit soviel austragen.

Ad. int. 17. dicit Leutenant, dass der Haubtmann die Wacht aus dem ersten Zimmer des Ragozi weck zu thun anbefohlen, welches Haubtmann int. 25. darauf widerspricht, doch gestanden, dass er in momento, als Sirmay ad audiendum Sacrum zum Ragozi getragen worden, wohl gesagt habe, die Schildwacht thäte alda nur irren, mit diesen wäre selbige gewichen und allezeit daraus gebliben.

Int. 36. sagt abermahlen Leutenant, dass er wegen der Verdächtigkeit, dass Ragozi durch des Haubtmanns Zimmer zu dem Sirmay gelassen worden, ein Schloss vorgeschlagen, so ihn Haubtmann verdrossen, welches

[1] Ez az első adat arra vonatkozólag, hogy Rákóczi is dohányzott.

er int. 31. negirt, endlich confrontando ausser des Verdruss gestanden.

Ad int. 45. gibt Leutenant vor, der Haubtmann wäre zweimahl zu dem Ragozischen Cammerdiener vor die Burg hinausgangen. Haubtmann sagt ja, dass erstemahl hätte der Cammerdiener vorgebracht, dass der Graf Palffi des Ragozi braune Pferd kauffen wollte, secunda vice wäre es ein blosses Compliment gewesen, wie es dem Fürsten gehe ?

Lieutenant sagt in seiner facti specie, dem Haubtmann gleich die Ragozische Uhr gezeigt zu haben, welches der Haubtmann nit widerspricht.

Haubtmann fatetur int. 29. dass Leutenant den Ragozi selbsten zu dem Sirmay und Way introduciret und als solches ihme der Leutenant absolute negirt, hat endlich Haubtmann solches geschehen sein lassen, doch wäre sein Intent allezeit gewesen, niemahls nichts Übels zu tentiren.

Ehe man ad votandum geschritten, hat Haubtmann beiligentes Memorial nr 8.[1] eingelegt und solches öffentlich abzulesen gebetten, so aber von keiner Erheblichkeit befunden worden.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.
(P. H.)

Kívül: Dritte gütige Aussag des Haubtmann Lehmanns und Confrontation.

d)

Egyidejű hitelesített másolat.

Lehmann vallomásának folytatása:

Den Augenblick fällt mir ein, dass der eine Lange Kerl, des Sirmay sein Schreiber,[2] auf dem Gang einsmahl zu mir gesaget, wann der Hoff wusste, wass ich

[1] Alább következik, de valóban alig van benne érdemleges adat, mint azt a jegyzőkönyvvezető Kirchler is megállapítja.

[2] Károlyi Sándor.

von dem Alten weiss, sie wurden mit ihm anderst verfahren ; über welches auch küntfig der Leutenant kann befraget werden, ob er solches auch nicht zu ihm gesaget. Ich glaube, wann man diesen Kerl scharf hielte, er wurde noch wunderliche Dinge beichten und eben dieser ist es, so mir die Antwort wegen der Tortur von seinem Herrn gab.

Quod Ragozio pecuniam ad iter continuandum mutuo dederit, nam ego vidi obligationes, quas Ragozius hic ipsi in arresto dedit et quas infallibiliter secum habet, si modo res suas sequestrabunt et quid plus ? Idem Adam Vaj est rogatus per Ragozi Page, ut isto die invitaret dominum Vexilliferum[1] et ipsum perpotaret, ne Ragozi impediretur fuga, non solum Sirmay, sed Vay invicem habuerunt conferentiam. Ego omnia probabo, si modo mihi sint clementes, considerent promovenda et ad istos homines convincendos quaecunque facta, feci ad servitia Suae Maietatis, nam mea intentio nunquam mala. Hic miser Vay est quidem homo boni animi, sed ille senex vulpes iam dudum promeritus, ut capite plexus fuisset, ille in omnibus fax, auctor et tuba, quod ego cum juramento in caput ipsius probabo.[2]

Ille bestialis lurco nihil potest negare, debent modo homines suos terrefacere, si non omnia mecum, tamen multa confirmabunt, hoc extra dubium.

Collationirt etc. Neustatt, den 4. Decembris, 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.

(P. H.)

[1] Abel János.

[2] Lehmann vallomása most is nyílt vád Szirmay ellen : látni fogjuk, hogy ehhez a meggyőződéséhez mindvégig ragaszkodott.

30.

Bécsújhely, 1701 november 17.

Vallatások Rákóczi feleségének október 24-i bécsújhelyi látogatására vonatkozólag.

Eredeti.

Johannes Puchenauer und des Leutnants Compagnie Dragoner sagt, der Lieutenant hätte befohlen mit ihme zu gehen vor das Ungarthor,[1] forderist aber zu schauen, ob es offen wäre ; Leutenant hätte ein Weibsbild bei dem Armb führent hinaus zum Thor bis dahin gebracht, der Knecht hätte noch geschlaffen. Leutenant selbigen aufgeweckt, ihne Deponenten aber wider zuruck geschaft.

Neustatt, den 17 ten Novembris, 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.

(P. H.)

31.

Bécsújhely, 1701 november 18.

Gr. Lamberg Ferenc Zsigmond jelentése a Lehmann ellen folytatott vizsgálat eredményeiről.

Eredeti.

Hochlöblicher Kais. Hofkriegsrath.

Demnach E. Excellenz Gunst und Freundschaft beliebet mir mit Zueziehung des Herrn Kriegsgerichts- und Regiments Schultheissens[2] die Inquisition wegen der Ragozischen Entweichung, ut *A.*[3] umb hierauf auf die ware Spurr zu komben, aufzutragen, bin ich ohne Verzug zu gehorsamben Vollzug dessen noch selbige Nacht per posta nacher Neustatt gangen und als ich den anderten Tag summe mane alda ankomnen,

[1] Bécsújhely városának egy részét már a középkorban „Ungar-Vorstadt"-nak nevezték, itt volt az „Ungarthor" is.
[2] Seyfridt Leonhard Kirchler.
[3] A 4. sz. irat.

gleich bei dem Herrn Burgermeister einige Nachricht zuerlangen, abgestigen, folgends in die Burg, den locum effugii zu recognosciren mich begeben, auch in instanti einig erforderente Anstalt, wie ich albereit schon berichtet, zu besserer Obsicht der übrigen Arrestanten vorgekeret, nit weniger etwelche Dragoner auf alle Weg und Strassen ihm Ragozi nachzuforschen, beordert. In simili durch ordre, ut *B.*[1] dem Fendrich die vorhin gegeben Instruction vermehret, hab mich auch anbei undiquaque pro instruenda inquisitione in ein und andern informirt. Collectis nunc omnibus indiciis, ut C. D. E. F. G. H. J. K. L. M. N.[2] tam remotis, quam propinquis, verisimilibus, probabilibus, adminiculis, circumstantiis, conjecturis et facta oculari inspectione fictae effractionis, hab ich den Haubtmann, deme die custodia schärfist aufgetragen wäre, über einige zu Sach et ad magis captandum dienlich verfasste Fragstück, zu seiner *erstgütigen Aussag*, laut *O.*[3] gezogen, in also genau selbigen darzue angehalten, bis er endlich nach Beschlissung deren, ut in fine patet, mit weinenden Augen fussfallend sein reatum gestanden, auch dieses delictum sowohl illo die,[4] als den 13-ten eiusdem sub *P. Q.*[5] schriftlich confirmiret und umb Gnad gebetten.

Also dass, obzwar cum dictis indiciis man satsamb paratus stunde, ihn inquisitum zu genügen zu convinciren, einiger Confrontation unnöthig gewesen und ist hieraus das gantze factum, quo ad evasionem, funditus abzunemben, mithin alles das observiret worden, auch durchgehent beschehen, was E. E. Gunst und Freundschaft de dato 9-ten per cursorem[6] und 12-ten huius[7] medio postae, craft *R. S.* ferrer gnädig anbefohlen.

Was aber die in *P.* inserrirte Complicität betrifft, dass er Delinquent zu Bekantnus solcher in die Güte angehalten, widrigen per territionem der peinlichen

[1] Az új utasítás a 11. sz. irat.
[2] A 6, 7, 8, 9, 10, 15, 16, 17, 24, 25. és 26. sz. iratok.
[3] A 12. sz. irat.
[4] 1701 nov. 11-ről. A 13. sz. irat.
[5] A 20. sz. irat.
[6] Az 5. sz. irat.
[7] A 18. sz. irat.

Frag und sogar ad ulteriores gradus torturae geschritten werden solle, ist er Haubtmann zu solchen Ende, nach Inhalt der peinlichen Halsgerichtsordnung, forderist über sein erst-gütige Aussag und zweimahl eigenhändig geschribene confirmation *O. P. Qu.* mit *T.* constituirt[1] und noch über etwelch befundene Fragstück examiniret, folgends ihm der Befelch quo ad punctum torturae vorgelesen und ermahnet worden, selbige nit zu erwarten, sondern ehunder gütlich die ihm wissente complices zu offenbahren, worauf er weinent ferrer gebetten, ihne doch mit der Tortur zu verschonen, dann was er ausgesagt und nichts mehrers wusste und selbes auch mit seinem Todt, wohlwissent, dass er dessen reus stunde, bewehren will, nebst diesem annexo, dass gleich wie er selbst frei sein Schuld bekent, imo sogar sein leiblichen Bruder denunciret, was ihn dann bewegen solte, andere nit zu entdecken und also einiges Papir begehrt, mit Communicirung der Puncten, was man etwan von ihm zu wissen annoch verlangete, gestatten er sich pro hic et nunc eines mehrern zu entsinnen nit wusste, wollte alles, was ihm noch einfallen könte, genuine schriftlich entdecken, wie er dann auch über die puncta *U.*[2] solches mit *W.*[3] gethan.

Da aber ohnangesehen dessen, befunden worden, dass Delinquent sich hirdurch der anbefohlenen Tortur nit eliberiren kunte, mithin solche, worzue alle praeparatoria in paratis zu denen formirten peinlichen Fragstückhen *X.*[4] gestanden, vorlesen wollte, hat selbiger gütig oben, ut *W.* in fine sogar nebst seinem leiblichen Bruder, den Leutenant, Pagge endlich den Sirmay mit Y.[5] circumstantiose denuncirt. Derohalben weillen die Tortur vorzunemben nur im widerigen Fall der nit gütig thuenden Bekantnus anbefohlen stunde, als hat man auch solche bei gedachter Beschaffenheit nit vorgenomben.

Wann dann hiraus erhellet, dass das opus inqui-

[1] A 21. sz. irat.
[2] A 27. sz. irat.
[3] A 28. sz. irat.
[4] A 19. sz. irat.
[5] A 26. sz. irat függeléke.

sitionis, soviel nur immer möglich gewesen und sich alhir in loco delicti befinden können, vollzogen und nichts underlassen und all aufgetragene Befelch observiret worden, mithin cum in confessum et convictum nullae aliae partes iudicis, quam in condemnando supersint, einfolglich weillen er inquisitus gantzolose d sowohl wider alle Kriegsregeln mainaidig, als auch immediate contra Sanctionem Carolinam[1] art. 180. gesündiget, also womit maiori der sovielfältig wider ihne concurirenten Aggravantien halber, sonderlich in tam nefando delicto saltem eadem poena mortis, qua fugiens afficiendus erat, zu belegen. Quae poena mortis gleichfalls in der peinlichen Halsgerichts-Ordnung P. II. Art. 97. clar vorgesehen, solche auch alle jura statuiren. Farin. in prax. criminali lib. I. tit. 4. qu. 31. Gomez tom. 3. variarum resolutionum, cap. 10. u. 11. Menochius de arbitriis judicum lib. 2. cas. 301. nr. 1. Carpf: De rebus criminalibus part. 3. qu. 111. nr. 99. Als wird es allein an diesen beruhen, was ihm inquisito vor ein Recht und Urthl zu sprechen, was der Delinquent ansuchet, ist aus oben *P. Q.* und hiebeiligenten eingegebenen Memorial *Z.*[2] zu ersehen, welches jus aggratiandi, limitandi, ac aggravandi von E. E. Gunst und Freundschaft und sodann Ihro Röm. Kais. Maiestät dependiren wird.

Anbei hab ich meinen auch wollen, wie dass an gestert beiligentes Originalhandbrieffel ut *Aa.* von dem Leutenant de dato Wieschenau 11-ten huius[3] an Haubtmann lauthent, eingeloffen, welcher, uti ex dictis indiciis collectis auch hiebei aus *Bb.* constat,[4] ein complex ist und nit zweifle, die Anstalt beschehen zu sein, ihne arrestiren zu lassen, durch welchen noch mehrers hervor komben miesste. Und wird etwan auch der Haubtmann noch ferrer ad confrontandum, sonderlich mit dem Sirmay und dessen Bedienten nöthig sein. Was nun mit diesen in Y. benannten

[1] Az V. Károly császár nevéhez fűződő: „Peinliche Gerichtsordnung" 1532-ből, melyet röviden Constitutio Criminalis Carolina néven szoktak idézni.
[2] A 32. sz. irat.
[3] A 14. sz. irat.
[4] A 33. sz. irat.

Sirmayschen Bedienten und denen Sirmayschen Schriften zu thun, werden E. E. Gunst und Freundschaft zu verordnen sich gnädig belieben lassen.

So ich quo ad mera et ipsa substantialia umb Disponirung des weithern, auch wessen ich und Herr Regiments-schultheiss uns zu verhalten, weillen ex parte der aufgetragenden Inquisition albereit pro omni posse gehorsamber Vollzug adimpliret, ja alle Obsicht, nach Inhalt der ergangenen Befelch oben sub *R. S.* anbei regulirt, letztlichen auch sowohl die Ragozische hinderlassene Mobilien, als des Haubtmanns Effecten mit *Cc.*[1] *Dd.*[2] inventirt und ad sequestrum gezogen worden, gebührent relationiren und mich empfehlen wollen und sollen. E. Excellenz etc. gehorsamber

Neustatt, den 18-ten Novembris, a. 1701.

Franz Sigmundt Graf OW. Lamberg mp.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.

Kívül: An ein hochlöbl. Kais. Hofkriegsrath gehorsambe Relation Franz Sigmund Graffens von Lamberg etc. die vollzogene Inquisition in puncto des zur Neustatt aus dem Arrest entwichenen Ragozi und hirauf inhaftirten Haubtmann Lehmann betreffend.

32.

Bécsújhely, 1701 november 19.

A haditanács utasításai gr. Lambergnek arra vonatkozólag, hogy mikre terjessze még ki a vizsgálatot, továbbá, hogy a vizsgálat befejezésével az ítéletet az összes iratokkal együtt terjessze a császár elé.

Egyidejű hitelesített másolat.

Hoch- und Wohlgebohrner etc. Herr Graf.

Gleich wie wür ob desselben under 13. dieses angegebenen Bericht abermahlen des weittere vernomben, was sich bei der wegen der Ragozischen Flucht gehaltenen Inquisition, absonderlich gegen dem Haubt-

[1] A 34. sz. irat.
[2] A 35. sz. irat.

mann ferrers geeissert habe, also ist demselben hiemit unverhalten, wasmassen alhir concludirt worden, dass die Civilpersonen, so desthalben auch in puncto conplicitatis, oder Mitwissung-halber arrestirt worden, dem angeordneten iudicio delegato übergeben, die militares aber dahin nacher Neustatt geführt,[1] allda confrontirt, folgbahr über selbige Recht und Urthl gesprochen werden solle, gestalten dann auch inmittels der Leutenant Kerschl[2] bei dem Kopf genomben und dorthin zu führen befelcht, so dann von uns die Ordre an den Herrn Obristleuthenant gegeben worden: dass *erstlich* die Wacht alda abgelöset und anbei nach des Herrn Graffens Vorschlag die 12 berittene Dragoner mit einem Corporalen dahin commendiret werden sollen,[3] wie dann auch derer Underhaltung-halber bei dem Land die Nothdurft wird gerichtet werden. *Andertens* wird auch verordnet, dass neben denen commendirenden Ober- und Underofficirn soviel andere, neben des Regiments Herrn Obristwachtmeister mit beordert werden, welche neben Zueziehung eines andern Obristwachtmeisters zu Besetzung eines Kriegsrechts und des Herrn Graffens praesidio erfordert

[1] L'Huillier, Fischer és Scharfenstein kapitányok.

[2] A Kertzil hadnagy elfogatására vonatkozólag a *Kriegsarchiv*ban található adatok a következők:

1701. november 12. Der HKR. an den Castellischen Regts. Obstlt. Baron Reythin. (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 527. — November. No. 80.)

„Das der Leüthenandt Kirschl wegen Ragozischen Verdachts alsogleich zu arrestieren."

1701. november. Obristwachtmeister Fournier de Schamps an den HKR. (HKR. Prot. Exp. 1701. pag. 718. — November. No. 76.)

„Fournier de Schamps Johan, Castell. Dragoner Regiments Obristwachtmeister fragt sich an, ob das Regiment den Hauptman Lehmann, so den Ragoczy des Arrests entlassen, in Arrest nehmen solle, mit der Erinderung, dass der Leüthenand Kietzel schon verarrestierter seie."

[3] *1701. november 19. Der HKR. an die Hofkammer, an Grafen Breüner und an die Oesterreichische Kanzlei.* (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 535. — November. No. 121.)

„Dass die bisshero bei dem Ragozy gestandene Wacht vom Castellischen Regiment mit anderen 50 Dragoner abgelest, und denen selben 1 Corporal mit 12 berithenen Mann zuegegeben werden solle."

werden.[1] Gestalten dann Ihro Kais. Maiestät das allergnädigste Vertrauen in dessen Person und gute conduite haben und allergnädigst wollen, dass derselbe dieses Inquisitions-werk gäntzlichen ausführen und nachgehents, bedeutermassen, erst ermeltes Kriegsrecht under seinem praesidio hegen, auch das Urthl sprechen, solches aber vor dessen Execution, umb höchst erwehnter Ihrer Kais. Maiestät allergnädigste Befelch darüber vernemben zu können, weillen die Clagen und Inzichten, mithin der reatus in crimine extraordinario bestehen, mit allen Beilagen eilfertig einschiken möchte, welchem nach dann auch dem Herrn Graffen hiebei die Aussagen einiger Ragozischen Bedienten, so dann die Brief, so der Haubtmann an einen Postofficier anhero geschrieben,[2] originaliter

[1] *1701. november 19. Der HKR. an den Grafen Lamberg.* (HKR. Prot. Reg. 1701 pag. 536. — November. No. 125.)

„Auf seines vom 13-ten dises, betreffend den flichtig gewordenen Ragozy, Haubtmann Lehmann, und andere Complices, von welchen die keine militares seind, dem Judicio Delegato zu übergeben seind, über die militares aber unter seinem praesidio ein Kriegs-Recht angestellet werden solle. Notificando, was wegen der darzue erforderlichen Officier verordnet worden, etc."

1701. november 19. Der HKR. an den Castellischen Rgts. Obstlt. Baron Reythin. (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 536. — November No. 126.)

„Solle die bei dem Ragozy gestandene Wacht durch 50 Commandirte zu Fues ablesen lassen, und noch 12 Mann mit 1 Corporalen zu Pferdt zuegeben, mit diser Gelegenheit auch den Leüthenandt Kirschl dahin schickhen. — Übrigens aber, ob zwar in Criminibus exceptis der Regimenter Privilegien nit zu attendiren, doch dem Regiment die Judicatur überlassen werden, dem Obristwachtmeister und übrige zu Besezung des Kriegs-Rechts nöthige Officiers mitschickhen, und Sie an Grafen von Lamberg anweisen."

1701. november 19. Der HKR. an den Obristwachtmeister Jörger. (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 536. — November, No. 127.)

„Solle als Obristwachtmeister dem in causa der Ragozischen Flucht über den Haubtmann Lehemann et complices angeordneten Kriegs-Recht beiwohnen."

[2] Erre vonatkozik a következő adat a Kriegsarchivból:

1701. *november* 19. *Der HKR. an die Oesterreichische Kanzlei.* (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 536. — November. No. 130.)

„Communicatur des Haubtmann Lehemanns mit dem Postofficier Jordon geführte Correspondenz, umb Ihne zur Rede zu stellen."

angeschlossen werden, umb das auch daraus gezogen könne, was ferrers in desselben examen einlaufen könte, in welchen dann ratione complicitatis, wie nechsthin schon erwehnet worden, mit der Territion und denen weitern gradibus torturae wohl zusetzen wäre, darmit verlässlich zu erforschen, wie und wan diese verrätherische Verständnus angesponnen, wer der Urheber, wo sein des Haubtmanns Bruder seie, was für Brief gewesen, so ihme der Cammerdiener gebracht, was ihn bewogen und versprochen worden, auch wer weiters eigentlich so von geistlichen, als weltlichen die Wissenschaft gehabt, oder absonderlich in Beibringung der zu der fingirten Effraction befunden Instrumenten und Sailsanschlag und Hilf geleistet habe.

Dahero dann der Herr Graf hirnach des obersagten Kriegsrechts halber das behörige vorzukeren und zu beobachten von selbsten schon bedacht und nicht weniger darob sein wird, dass keiner von denen assessoribus aus dem Ort sich begebe, bis mit ratione des an Ihro K. M. abgeschickten Urthls dero allergnädigst Befelch darüber wird sein publicirt worden. In übrigen ist an der vorgekerten Inspection der Örther der Gefangenschaft gar vorsichtig und wohl beschehen, welche Vigilanz dann der Herr Graf noch weiters fort so in einer, als andern, nach bekannten Eifer vorzukeren schon wohl wissen wird. Demselben etc. Wienn, den 19. Novembris, 1701. Des Herrn etc.

N. der Röm. K. M. HKRathspraesident und Räthe.

Címzés: Dem Hoch- und Wohlgebornen Herrn Herrn Frantz Sigmund Grafen von Lamberg etc.

Collationirt etc. Actum Neustatt, den 4. Decembris 1701.

Seyfridt Leonhardt Kirchler etc. mp.

(L. S.)

33.

Bécsújhely, 1701 november 18 körül.

Kertzil András Adalbert hadnagy írásbeli vallomása.

Eredeti.

Auf allergnädigsten Befehl Aussag, was mir von der Fürstin Rakozin bewusst und ich mit meinen guethen Gewissen bekennen kann. Als ich wegen Sollicitiren des von Ihro Maiestät etc. verwilligten adjuto nacher Wienn verreisen sollte, habe mich abends beim Haubtmann Lehemann anmelden wollen, was er ferner nebst denen Briefen, so an Ihro Excellenz Herrn Cammerpraesidenten[1] und Ihro Exc. Herrn Hofcanzler[2] gegeben zu befehlen habe, den Haubtmann aber in sein Zimmer nicht angetroffen, sondern bei dem Rakoci, dahin ich gangen und ihme gesagt, ich wollte gehen die Corp expediren und weillen ich verreisen solle, mich balt zum Bett begeben. Worauf er geantwortet: Es sei noch Zeit und sagt, wann ich nacher Wienn komme, sollte ich die Fürstin heimbsuchen. Hierauf ich versetzte: Wanns erlaubt wäre, warumb nicht. Der Haubtmann saget hierauf: Hat doch uns solches niemand verbotten und weillen die Arestanten schon examiniret, können sie nichts leugnen, was sie bekandt haben. Hierauf ersuchte mich der Fürst, ich sollte der Fürstin sagen, er sei in sein Arrest frisch und gesund und erfreuet sich des jungen Prinzens[3] und wünsche der Fürstin baldige Genesung, mit Bitte, sie solle den jungen Prinzen zu dem andern geben, damit sie bei einander aufgezogen werden, auch solle sie ihme Rein- und Tockayer Wein überschicken und sollicitiren, dass er ein gelegenes Orth seines Arrests haben könnte.[4]

[1] Gr. Salburg Gottfried.
[2] Gr. Buccelleni Gyula Frigyes.
[3] 1701 augusztus 8-án Bécsben született Rákóczi harmadik fia György. *Thaly K.:* Turul. II. (1884) 92. l.
[4] Mindaz, amit Kertzil előadott, 1701 augusztusának végén történt. L. bevezető tanulmány 100—101. ll.

Da ich nun auf Wienn kommen, hat mich der geweste Taffeltäcker[1] gesehen und der Fürstin beigebracht, worauf er abendts zu mir kommen und in Nahmen der Fürstin mich ersucht, ich sollte zue ihr kommen, sie wollte gern wissen, wie ihren Fürsten ergehet. Gienge also mit ihme Taffeltäcker zu der Fürstin und verrichte obbemalte Post, wovor sie sich bedankt und hatte eine Uhr auf ihren Tisch in Papier ligend, welche sie mir offerirte, ich aber selbe nicht annehmen wollte. Saget sie: Wanns der Herr nicht annehmen will, so will ichs vor seinen Augen zerschlagen und reichet mir selbe. Darauf ich antwortete: Wie kann ich dieses Geschenk annehmen, massen ich hiervor nichts dienen kann. Antwortet aber die Fürstin: Sie verlangt nichts, aber es freuet sie die gründliche Nachricht wegen der Gesundheit ihres Herrn und bittet, ich sollte ihm sagen, dass sie auch wieder gesund sei und wird seinen Verlangen nach, aller Möglichkeicht sehen genug zue thuen und reichte abermahlen mir die Uhr, welche ich genohmen, mich bedankt und gieng ins logement. Nach empfangenen Geltern von unsern Regimentsquartiermeister habe mich wieder nacher Neustatt begeben, die Gelter ausgetheilt und dem Haubtmann beigebracht, dass ich solches Geschänk bekommen, dem Fürsten aber die obbemelte Commission in Gegenwart des Haubtmanns abgelegt.

Da ich zum andermal eben wegen der Gelter nacher Wienn gemusst, hat mir der Fürst in Gegenwart des Haubtmanns 3 Bücher, die die Fürstin sollte erkaufen, adnotierten gegeben; da ich nun ins Haus kommen zue der Fürstin, habe das Zettel der Büchern eingegeben und ohne Aufhalten, weillen Leit bei ihr wahren, weckgehen wollen. Da hat mich der Cammerdiener gebetten, ich sollte bei ihm ein Glasel Wein trincken und gieng in sein Zimmer; da ich allda gesessen, ist Ihro Excellenz Herr Hofcanzlern Lokaj mit dem Brief an die Fürstin, so ich bei Ihro Excellenz abgelegt,[2]

[1] Caraffe de Adeck dragonyos.

[2] Minthogy ezt az esetet gr. Buccelleni bejelentette a haditanácsnak, ez a hadnagy bécsi látogatásának körülményeit sürgősen tisztázandóknak ítélte. (1701 nov. 9-i utasítása. 5. sz. irat.)

kommen und mich allda gesehen, warauf ich alsobald weckgangen und mich nicht mehr angemeldet.

Trittens hat mich der Fürst einsmahl gegen Abend verlangt; da ich zue ihme kommen und befragt, was er zue befehlen habe, gab er mir zur Antwort: Es seie eine Frau und meine Freindin bei *Weissen Rössel* und begehrt mit mir zu reden, warauf ich fragte, wie er solches wüessen kann? Antwortete: der Page, wie er von Schneider gangen, hette mit ihr geredet; worauf ich mich der Nachricht bedankt und bin in die Statt gangen; da ich ins Würtshaus kommen, gienge ich über die Stiegen, klopfte an ein Zimmer an, wie ich solches aufgemacht, sehe ich eine Frau, die mir unbekannt und sagte ich: Bitt umb Verzeihung, ich bin unrecht kommen. Diese aber nennet mich bei Nahmen und sagt, ich sollte nur hineingehen. wie ich die Fürstin aus Reden erkennet, erschracke ich, fundte bei mir, dass ich betrogen seie und sehete sie an. Sie aber sagt zu mir, ich sollte Ihr die Gelegenheit machen, mit dem Fürsten zu reden. Ich antworttet: sei nicht möglich. Sie aber batte, ich kunte sie ja als meine Schwagerin hineinführen. Da beschluss ich bei mir: Du wirst ihre Gemüther und Vorhaben zue erforschen anjetzo Gelegenheit haben und sagte, sie soll mitgehen und führete sie in die Purg in mein Zimmer, als liess ich sie sitzen und gieng zum Fürsten, sprechend: Ihr Fürstl. Gnaden haben mich angeführt, anstatt meiner Freindin ist die Fürstin. Da fragt der Fürst: Wo ist sie? Gabe ich zur Antwort: In meinen Zimmer, bis dahin hab ichs gebracht, weiter will ich sie nicht führen, ohne Wüessen des Haubtmanns. Worauf er geantworttet: Ich habe dem Haubtmann schon sagen lassen und wills ihme selber sagen, dann ich werde mit einem Weib keine Rebellion anfangen und bitte ich, sollte sie auf eine kleine Weil hinauf führen. Da gieng ich unbedachtsamer in mein Zimmer und gedachte bei mir: weillen der Haubtmann öfters die an Sirmay kommende Bothen zue ihme gelassen, wird auch dies es nichts böses mir ausdeutten können und führte hierauf die Fürstin hinauf zue dem Fürsten, alwo sie bis 4 Stund verblieben und ich zur unterschidlichmahlen hinaufgangen zue sehen, was sie thuen,

haben aber gelegen und geschlafen. Da nun umb 3 Uhr nach mitternacht ware, gieng ich wieder hinauf und führte sie herab in des Taffeldecker sein Cammer und wie das Thor geöffnet worden, habe ich sie mit einen Dragoner hinaus vor die Statt, alwo sie ein Gales gehabt, bekleidet. Hierauf in etlichen Tagen hat sie dem Fürsten ein Degen-gefäss geschickt, welches er mir geschenkt.

Letztens, da ich die Erlaubnis nacher Mähren zue verreisen bekommen, hat mich der Fürst abents angesprochen, ich sollte seinen Hund mitnehmen und der Fürstin überliefern, welches ich thatte und den Hund ins Haus gebracht, sagend, dass der Fürst den Hund nicht leiden mag, weill er ihm morgendts kein Ruhe lässt, sie sollte ihm seiner Frau Schwester wiedergeben, beurlaubte mich und fuhr sodann mit Landtkutzi nacher Znaimb.[1] So viel sein meine Geschäften mit der Fürstin gewesen und weiss hier von nichts anders zue sagen und schwöre bei Gott, und verlange nicht die ewige Seeligkeit, wann ich eintziges Wort von der Conspiration des Entlassens gewusst, geredet, oder gehöret, auch nicht darvon gedacht, dass aber dieser Betrug auf mich also Zweifelsohne durch die Conspiranten geschmittet worden und ich unbedachtsammer, (da ich kein Übel daraus entstehen gedacht, auch nicht hat entstehen können) in das Ein- und Ausführen verwilliget, bitte durch das theure Blut Jesu Christi umb Verzeihen. Wann aber jemand in der gantzen Welt mit gutten Gewissen solcher Entlassung mich mitbeschuldigen kann, unterwerffe mit sodann allen Übeln. Dahero bitte nochmallens wegen diesen begangenen Fehler meiner sich zue erbarmen und in Gnaden mich armen Arestanten (der ich von Jugend an Ihro Maiestät etc. und löbl. Regiment treu und redlich in die 15 Jahr gedienet) wegen diesen einzigen Fehler zue pardonieren, welche grosse Gnad Gott der Herr zeitlich und dort ewig, umb welches ich, mein armes verlassenes Weib und Kind, die Zeit

[1] Szabadsága idején írta Wieschenauból Lehmann kapitánynak azt a levelet, mely a periratok közt található. (14. sz. irat.)

unsers Leben inbrünstiglich betten werden, belohnen wird.

Andreas Adalbert Kertzil Leutenant und der Zeit armer Arrestant.

Oldalt: Ist das Original selbst.

34.

Bécsújhely, 1701 november 10. és 18.

A Rákóczi bécsújhelyi börtönhelyiségében talált ingóságok jegyzéke.

Eredeti.

Inventarium

der Fürst Ragozischen hinterlassenen Mobilien in der Burg zu Neustatt in Arrestzimmer, so auf Befehl der von dero Röm. Kais. Maiestät mittels des löbl. kais. Hofkriegsrath deputirten Commission ihrer hochgrafl. Gnaden von Lamberg (plenario titulo) als verordneten Commissario, in Beisein der untergefertigten Herrn Zeugen ordentlich beschrieben worden.

Silber.

Ein silbernes Lavor sambt der Kantl.
Zwei kleine Tischleuchterl mit dem Lichtpuzen.
Ein Harpulver-Schachtel.
Ein silberes Halssprizl.
Ein Salzfassl.
Ein silberes Wax Leuchterl.
Ein silberes Glöckl.
Ein silberes Saiffenkuglpixen, sambt dem Fuess.
Zwei par Messer und Gabel sambt zwei Löffel.
Ein silberer Schreibzeug sambt der Strapixen.
Ein kleines contrafeite mit silberen Gefassl.
Ein türk. damascirtes Messerl, die Schal mit Rubin besetzt.

Altar-Zeug.

In einem plechenen Kastl ein compendioser Capellen-Zeug zuem Messlösen, mit einem kleinen silberen und vergoldten Kelchel.

Ein Spiegl, die Ram mit fam (?) Silber angemacht.

Leingewand.

Vier paar gewaschene Leylacher und zwei par auf den Pöttern.

Fünf Hemmeter.

Zwei weisparchete camisol.

Sechs par Schlafhosen.

Neun Tüchel und Haupttüchel.

Vier Nachthauben mit Spitzen, item ein wollene.

Sechs par paumwollene Strümpf.

Siben praune Tabacktüechel.

Drei Haarmantel.

Ein paumwollenes Halstuch sambt drei Halsbündl.

Vier Tischtüecher.

Anderthalb duzet niderländische Tischserviet.

Bei der Wäscherin stehet aus :

Fünfzehen Tischserviete.

Zwei Hemmeter.

Zwei Tischtücher.

Ein par Schlafhosen.

Ein par Strümpf.

Ein par Leilacher.

Mehr hat sich befunden drei ungewaschene Schlafhauben.

Kleider :

Ein grabtüchener Rok mit dergleichen Knöpfen.

Ein paumwollner alter Schlafrok.

Ein plaw tüchener Rock mit Seiden gefüttert und mit Gold ausgemacht, sambt Hosen und Vesti.

Ein halbe Vesti und Hosen mit Gold prambt von grünen Tuech.

Zwei leichte Parockhen.

Ein par grüen seidene Strümpf und ein par englische.

Ein altes par Pantoffel mit goldenen Frantzl.

Ein Feldpöttsattl von grünen Taffeten Fürhangen und zwei Sessl mit altgrünen Bocadel.

Auf pött zwei Mattrazen, oben ein Decken mit Silber und Gold eintragen.

Zwei Kopfpölsterl.

Ein Schreibtrühl mit geometrischen Instrumenten, der Überzug von Jaspa.

Ein schwartzes Kastel mit unterschiedlichen Mahlereien.

Bücher :

Kirchengeschicht zwei tomi in folio, sollen ins Bistumb gehörig sein.

Curs von der Architectur, französisch des Don Valier, erster Theil.

Avantieur Telemaque.

Vita Caroli V. Zwei Theil.

Tacitus, französisch, zwei Theil.

Tractat von Tempelherren, französisch.

Les Rouses innocentes.

Taciti Annales französisch.

Le homme de Cour.

Historia Anglica, französisch.

Elementorum Euclidis.

Nouveau Voyage de Italie.

Historia des röm. Reichs.

Anonimiana.

Cleopatra.

Occures mes lees de Monsieur.

Le sort de l'honeste homme.

Le Spirit de Senect.

Tractatus Geometriae.

Siben unterschiedliche kleine Tractate sambt einem Landschaftbuechel.

Officium B. V. Mariae in Futteral.

Eine Truhen in H. Hauptmanns Zimmer, inwendig grüen gefüettert, worin des Ragozische Silber gewert. Zum Beschluss seindt diese Effecten im Ragozischen Zimmer in einen Kasten und das Leingewandt in einer Truhen verspört und versigillirt worden, von dem

darzue deputirten H. Doctore Kirchler Kais. Gerichts- und Regiments Schultheissen, deme die Herrn Burgermeister, Stattobercammerer und Stattschreiber, als Zeuge beigenstanden.

Actum Neustatt, den 10. Novembris, 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp. (P. H.)

Leopold von Schwinghaimb mp. Bürgermeister als Zeug. (P. H.)

Johann Carl Perger mp. Oberstattcammerer, als Zeug. (P. H.)

Leopold Männer mp. Stattschreiber, als Zeug. (P. H.)

Ferrer hat sich beim Taffeldecker befunden:

Vier Caffee Schalch	4
Und 9 dazu gehörige Schissln	9
Mehr eine Therpixen von plech	1

Ein Flaschenkeller-Truchen, aber nur 5 Flaschen.

In der Kuchel Kupfer:

Vier Casserollpfannen kupferne	4
Runde Kessel, drei mit Dekel und ein alter	4
Pastetenoffen, eine mit Dekl, eine ohne Dekel	2
Pastetenwandel runde und lange	28
Casseroll peck zwei	2
Tortenschüssln drei	3
Ein grosses pekh	1
Ein lange Casseroll ohne Dekel	1
Schöpf und Fam-löffel zwei Stük	2
Ein warmpfann	1
Caffe und Schokilati Kante	2
Ein Wasserkante	1
Ein messenes Mörserl ohne Stempl	1
Ein eisene fritadepfann	1
Zwei Hakmesser	2

[1] Alul megjegyezve: Obstehendes Feldpöttel mit der Zugehör (doch ausser der Sessel) befündet sich bei dem Kais. Hofkriegs- und Regiments-Schultheissen, welcher gehöriger Orthen die Richtigkeit pflegen würdt.

Ein grosse eisene pfann 1
Ein preinpfann und ein preinplech zwei Stukh . 2
Plechene Gewürzlad. 1
Ein eisene Feurschauffl 1
Ein grosser Pratspiss 1
Zwei plechene Leuchterl. 2
Ein eisene Glutpfann 1

35.

Bécsújhely, 1701 november 18.

Lehmann kapitány bécsújhelyi ingóságainak jegyzéke.

Eredeti.

Specification der Hauptmann Lehmannischen Effecten:

In einem löderen Peitel hundert Ducaten, id est 400 fl.

In Münz 87 fl.

Ein Silber und zier vergolter Pecher mit dem Dekel, 2 Mark etlich loth wägend.

Ein altes, so 14 loth wägen solle, das der Tampour vom Hauptmann gehabt.

Ein silber und vergoldter Degen, der sich beim H. Fenderich befundten, jetzt weckgenommen worden.

(Oldalt megjegyezve: NB. Dieses Silber ist Ragozischen Page und nit Lemannisch befunden und von ihm Lehmann bekent worden.)

Ingleichen ein par Pistolen.

Sein Hauptmanns ordinari Kleid.

Ein plaue Schabracken von Tuech mit silbernen Porten verprambt und dergleichen Pistoll Kappen.

Etliche Hemmeter und ein Pött.

Ein schlechten rauchen Stutzen.

Ein Reistruchen, warin etliche französische Tractate und Schriften, warzu der Schlüssl weckgenommen worden.

Neustatt, den 18. Novembris, 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler mp.
(P. H.)

36.

Bécsújhely, 1701 december 1.

Kertzil András Albert hadnagy vallomásáról felvett jegyzőkönyv.

Eredeti.

Interrogatoria inquisitionalia, worüber der Leutenant examinirt worden, admonitus prius de veritate dicenda.

1. Wie Deponent heisse, wie alt, von wannen gebürtig, was Religion, verheirat, wie lang Soldat und warumben in Arrest ?

Resp.: Andreas Adalbert Kerzl, 34 Jahr alt, aus Mähren von Bettelau gebürtig, catholisch, verheirat, ein Kind, 15 Jahr Soldat, seie in Arrest komben wegen der Ragozin, die ihme angeführet.

2. Ob Deponent gleich anfangs mit der Mannschaft zu Verwachtung der Arrestanten alhir, oder wan beordert worden, auch von wem ?

Resp.: Seie gleich den anderten Tag von dem Herrn Obristen, Redin[1] als Commandant des Regiments beordert worden, den Leutenant Gena abzulösen.

3. Wie lang Deponent alda geblieben, auch mit wessen Consens er widerumb weckgangen und warumben ?

Resp.: Von lezten Maii bis lezten October Herr Obristwachtmeister[2] wegen seines s. v. Fussumpässlichkeit hätte ihm den Consens geben.

4. Wie oft Deponent während dieser Zeit zu Wienn gewesen, was er alda zu verrichten gehabt ?

Resp.: Seie dreimahl alda gewesen, von dem Haubtmann wegen der Adjutagelder beordert.

5. Wer ihm dahin zu gehen, erlaubet ?

Resp.: Seie verstanden.

[1] Br. Reythin alezredes.

[2] Fournier de Champs. (Kriegsarchiv. HKR. Prot. Exp. 1701. p. 718.)

6. Wie oft Deponent das Commando von Haubtmann Lehman eingeraumet worden, mit was Art und Weis, auch was Ursachen, zu was Zeit, wie lang es jederzeit getauret ?

Resp.: Hätte nur damahls das Commando übergeben, wann er dann und wan in die Statt gangen und einmahls krank gelegen.

7. Ob Deponent vorhin mit Ragozi nie bekant gewesen und wie ?

Resp.: Nie, ausser hier.

8. Ob er nit mit seiner Gemahlin vorhin, oder wehrender Zeit des Ragozi Arrest bekannt worden, auch münd- oder schriftlich mit ihr selbst, oder wessen Nahmen correspondiret habe ?

Resp.: Wie er zum erstenmahl nacher Wien komben, hätte Fürst bei der Fürstin eine Post abzulegen ihne ersuchet, sagent, dass er sich gesund befinde, bezieht sich im übrigen auf sein facti speciem nr. 1.[1]

9. Ob Deponent wehrend seines gehabten Commando, auch ausser dessen, oder sonst wer anderer, jemanden ohne Erlaubnis zu dem entwichenen Ragozi gelassen, soll alle benennen, zu was Zeit und wan ?

Resp.: Wuste niemand, ausser des P. Sagl und Herrn Burgermeiter,[2]

10. Deponent muss ja frei bekennen, dass ihm wohl wissent gewesen und sein muss, dass man niemand ohne special Consens zu dergleichen Gefangenen ein- und zulassen darf, warumben er dann solches gethan ?

Resp.: Hätte die Instruction gelesen, wusste auch wohl, dass verboten stunde, bezieht sich auf seine facti speciem.

11. Wie oft Deponent bei dem Ragozi geessen, allein, oder mit andern, soll alle specifisiren ?

Resp.: Auf das höchste fünfmahl ; der Haubtmann wäre allezeit anbei gewesen, einmahl auch sein Bruder, der Cornet. Haubtmann und Ragozi hätten meistentail

[1] Facti species alatt érti nov. 18-a körül benyujtott írásbeli vallomását (l. 33. sz. irat).

[2] A bécsújhelyi polgármester, Leopold Schwinghammer v. Schwingheimb.

französisch geredet; von dem Fehler, so der Hof begangen hätte, worzue der Haubtmann allezeit gelacht.

12. Wer Deponenten erlaubt in Wienn zu der Ragozi zu gehen?

Resp.: Seie oben verstanden, Haubtmann hätte gemeldet: es wäre ihnen nit verbothen zu einer verheirathen Frauen zu gehen, auch nit hingangen, wann der Haubtmann gleichfalls solches nit angestift hatte.

13. Wie oft solches berathen?

Resp.: Zweimahl und zum letzten, als er in Mähren gangen und des Ragozi Hund hineingeführt.

14. Was er mit ihr seit allezeit underredet!

Resp.: Von nichts nit, ausser was er durch sein gehabte Commission abgeleget.

15. Was Ragozin ihm Deponenten verehret und geschenckt?

Resp.: Bezieht sich auf sein facti speciem.

16. Auch was Ragozin mit ihm Deponenten jederzeit discurieret und wessen sie sich mit einander veranstaltet, sonderlich der erfolgten Entweichung halber?

Resp.: Bestättigets mit Gott, dass er kein Wort von der Entweichung gehöret, was gewusst, oder das geringste anvertraut worden.

17. Wer die Schildwacht also postirt hat, dass selbige ausser des anderten Ragozischen Arrestzimmer stehen solle?

Resp.: Erstlich wäre die Schildwacht vor des Fürsten ersten Zimmer gestanden, folgends hätte der Haubtmann ihme Deponenten gesagt, es brauchet es nit, dass selbige darinnen stehe, stelle er es nur hinaus.

18. Warumben Deponent wider das Verbot verschidene Brief ohne sigillo volante nacher Wienn von ihm Ragozi gebracht, soll sagen, an wen selbige gelautet?

Resp.: Niemand hatte er sein lebelang einen Brief gebracht, ausser Seiner Excellenz Herrn Hofcanzlern und des Haubtmanns Insigl.

19. Deponent kann nit laugnen, dass er ebenfalls an sie Fürstin Ragozin einige Brief gehabt und ihr eingehändiget, soll sagen, wie oft und was sie

Ragozin hirauf mündlich, oder schriftlich geantwortet ?

Resp.: Ingleichen sein lebenlang keinen.

20. Was Deponent von des Ragozi dessein, seiner Entweichung-halber und wohin, wissent gewesen und ist ?

Resp.: Seie ihm nichts wissent.

21. Warumben Deponent nit alsogleich, seinem Ayd und Pflicht gemäss, solches gehöriger Orthen angedeutet, auch dass er Brief an sie Ragozin heimblich gebracht, verschwigen, sondern viel lieber verrätherischer Weis correspondiret hat ?

Resp.: Wäre erst verstanden, beruft sich auf sein facti speciem.

22. Wann, wie und durch wen Deponenten kund worden die beschlossene und beschehene Ragozische Entweichung ?

Resp.: Baron Selb hätte ihm an St. Martini Abend durch seinen Cammerdiener sagen lassen.[1]

23. Wann und wie oft des Haubtmanns Bruder, der Cornet zu dem Ragozi eingelassen worden ?

Resp.: Hätte ihn einmahl bei ihm essent befunden, abents und zu Mittags-Zeit, glaube auch öffters.

24. Warumben solches Deponent nit alsogleich angedeutet ?

Resp.: Habe mit gedacht, hieraus was Übels zu enstehen.

25. Wohin und wie des Fürsten Silber weck komben ?

Resp.: Wusste zwar nit, doch einmahls, als Deponent die Losung von dem Haubtmann, der bei dem Ragozi alda geessen, abgehollet, hätte Deponent gesehen, dass der Fürst aus Zinn speisete; fragte, warumb nit mehr aus Silber, der Haubtmann hette geantwortet: die Fürstin hätte das grosse Servis Silber aus Mangl der Mittel versetzen miessen, mithin das kleine Servis alhier hinein geschickt worden.

[1] L. erre Kertzilnek 1701 november 11-én Lehmannhoz intézett levelét. (14. sz. irat.)

26. Dieser hat ja Deponenten ein Argwohn geben miessen, warumben er dann selbiges nit berichtet ?

Resp.: Habe weiter nichts gewusst, seie erst verstanden und also wahr zu sein geglaubet.

27. Wo und bei wen der Cornet, des Haubtmanns Bruder, der dem Ragozi mit durchgeholfen, als er vorhin in das Schloss komben, allezeit geschlaffen ?

Resp.: Bei ihm Deponenten.

28. Warumben dann nit bei seinem Bruder, was also sie beede, mittels solcher gemachten Gelegenheit, sowohl dieser erfolgten Entweichung, als sonsten des Fürstens halber, abgeredet und zusamben geschmitt haben ?

Resp.: Habe sein Lebenlang nit ein Wort mit ihm derenthalben geredet; der Cornet wäre allezeit bei seinem Bruder Haubtmann bis 12 Uhr nachts gebliben.

29. Ob Deponent nit einen Bixenmachermeister alhir[1] zu ihm hollen lassen und selbigen in die Gefängnus des Way geführet, warumben, zu was Ziel und End, da doch schärfist verboten gewesen, niemand, wer der auch seie, zu denen Arrestanten zu lassen ?

Resp.: Wie die Wayen ankommen, hätte des Lasclo Way vermeldet, er möchte gern ein Gewöhr machen lassen zu seiner künfigen nach Haus-reis; Deponent hätte dem Haubtmann solches erinnert, der gesagt, warumben nit. Darauf Deponent den Bixenmeister hollen lassen, und bis an die Thür des Way geführet, Way aber hätte etwas zeigen wollen, als wär der Meister die Thür gar hineingangen, das verfertigte Gewöhr sodann wäre allezeit darauf in des Deponenten Zimmer verblieben.

30. Deponent bekenne frei, erwarte keine Schärfe, was ihm von dieser Anstalt dieser Ragozischen erfolgten Entweichung wissent gewesen, was Vorschub und Hilf er darzue gethan und zwar mit allen Umbständen, soll nit das geringste verhalten ?

Resp.: Wuste nichts, beteurets mit Gott, der Haubtmann und die Fürstin miessen es selbsten bekennen und ihm Deponenten nichts hirvon wissent.

[1] V. ö. Thomas Märttl 1701 nov. 9-i vallomásával. (6. sz. irat.)

31. Deponent hat ja den Ragozi gleich wie der Hauptmann, hin und her für unschuldig ausgegeben ?

Resp.: Soviel er von dem Haubtmann gehöret, dieses hätte er nachgeredet.

32. Aus wo er solche Unschuld abnemben dörften ?

Resp.: Seie erst verstanden.

33. Deponent muss gestehen, dass die Ragozin durch ihne strafbahr- und verbotener Weis, zu dem Ragozi allein hineingebracht worden ?

Resp.: Sagt ja.

34. Deponent soll sagen, wan, mit was Lüsten und Anstalt, auch wer hirzue geholfen ?

Resp.: Bezieht sich auf sein facti speciem; hätte der Schildwacht gesagt, diese Frau wird mit dem Fürsten was reden, Deponent wurdte es bald wieder heraus hollen.

35. Wie lang dann sie Ragozin bei ihm geblieben und wie selbige widerumb also sicher herauskomben, auch wer sie ausser des Thor gebracht.

Resp.: Under der Wacht des Dragoner Ditsch hatte es hereinpracticiret[1] und geglaubt, dass dieser Ditsch nichts sagen wurde; sie wäre bis gegen 3 Uhr frühe bei dem Fürsten geblieben, hirüber hatte er sie herausgeführt.

36. Wo solche wieder aufgesessen, mit was Gelegenheit, auch von wannen hieher und wieder weckkomben, wohin sie gefahren, wer auch noch ferrer bei ihr gewesen und sonst hirinfalls Wissenschaft gehabt ?

Resp.: Bei dem *Goldener Brunn* wäre die halbgedeckte Calless gestanden, glaube ein Landgutscher gewesen zu sein, hätte niemand bei ihr gehabt, wäre gegen Sollenau gefahren und gesagt, sie seie zu Baden, fuhre wider dahin. Der junge Lehman wäre aber gleich nachgeritten; dass er aber die Ragozin hereingeführet, hätte er es zu keinem Übel ausgereitet; sagt anbei, der Riemer alhier wäre mit dem Cornet 3 Tag ehunder, als die Fürstin komben, glaube darunten nach Wienn gangen, weill ihm der Cornet die Regi-

[1] Georg Ditscher dragonyos vallomását l. a 21. sz. irat végén.

ments Carbiner-Riem zu verfertigen zukommen lassen wollen; disem setzt er bei, dass der Haubtmann allezeit die Potten zu dem Sirmay durch sein Zimmer hineingehen lassen und als ihm solches verdächtig vorkommete, hätte Deponent ein Schloss darvor gespöret, Haubtmann hätte hirüber Verdrus gezeigt und hätte das Schloss widerumb aufgespöret, vermeldent: der Sirmay miesse dardurch die Mess zu hören getragen worden.

37. Weillen also Deponent zu dergleichen verbotenen actus mit Rath, Vorschub und That geholfen, als soll er bekennen, was Anstalt hirdurch gebauet worden, dass der Ragozi folgends entweichen können, dann nit zu glauben, weillen er Deponent hirinfalls mit allen Kräfften geholfen, von dem übrigen nichts gewusst zu haben; soll kein Schärfe erwarten.

Resp.: Wüsste nichts zu sagen, ausser dass er wegen der Ragozin in dieses Spill kombete, dass er blos selbige hireingeführet.

Auf Befragen, warumben er dann solche Verdächtigkeit nit gütlich angedeutet, sagt, hätte ihm nit einfallen lassen, dass der Haubtmann dieses schändliche Stück im Schild führete, sollte es wohl gethan haben, derenthalben er dann gesündiget; Haubtmann hätte ihm allzeit geantwortet, wenn er was geantet, von Hof Brief zu haben, dass man die Arrestanten nit mortificiren, sondern nur blos die Sicherheit ihrer Person in Obacht ziehen solle, mithin allzeit in guten Gedanken gestanden.

38. Was Deponent dann zu solcher treu- und pflichtlosen That bewogen?

Resp.: Seie oben verstanden und geglaubt, weillen der Haubtmann zu dem Sirmay die zu ihm geschickte Potten und Leut hineingelassen, als wurde auch dieses nichts übles aufzeichnen.

39. Wer aller anbei interessirt und mitgeholfen, soll alle Umbständ erzellen, niemand verschonen, weniger verschweigen, damit die Schärfe folgends wider ihne vorzukheren nit noth stunde?

Resp.: In puncto der Entweichung wuste er niemand; in puncto der Ragozin wäre er allein, der sie hinein und ausgeführet.

40. Wie oft Deponent dann bei ihm Sirmay gewesen, gespillet, auch ob nit einmahl wehrender seines Commando ?

Resp.: Sagt ja, siben, oder achtmahl ; der Haubtmann hätte es erlaubt, dann Deponent nichts ohne dessen Vorwissen und einmahl, als der Haubtmann den Fürsten zum Sirmay gelassen, hätte er auch mit ihnen gespielt.

41. Deponenten ist ja wissend, dass dergleichen Vertreulichkeiten verboten und allen Argwohn nach sich ziehen, soll also abermahlen die Schärfe ihm verhüten und bekennen, was dann für Vorschub, Hilf, Rath oder That mit und durch ihne Sirmay beschehen ?

Resp.: Weder Haubtmann, weder Sirmay so verhanden, kunden befragt werden und sagen, dass er niemahls wegen der Entweichung, oder Ragozischen Unschuld was geredet.

42. Wohin Deponent die Ragozin, als er selbige den anderten Tag gantz frühe morgens von dem Ragozi abgeholet, bis das Thor der Burg offen worden, hingeführet ?

Resp.: Bezieht sich auf sein facti speciem.

43. Wie die Abred beschehen, dass sie Ragozin zu ihm in den Arrest hinein zu lassen seie, wo, auch bei und mit wem, welchergestalt sie sich und einander zu solcher Unthat verglichen und verbunden ? Was für Wort und sie bei solcher Vergleichung gebraucht und wie dieselbe aigentlich gelautet ?

Resp.: In simili und hätte niemand was gewusst, der Fürst, der Haubtmann und sein Bruder miessen es am besten wissen.

44. Was Deponent derenthalben und der erfolgten Entweichung halber empfangen und noch versprochen worden, auch was der Cornet und der Haubtmann überkommen und zu hoffen gehabt ?

Resp.: Wegen der Entweichung wusste er nichts; wegen der Ragozin Hereinführung hätte er ein silbernen Degen expost bekommen ; dem Sigmund Corporaln hätte er gleich gesagt, dass der Degen von ihr wäre, auch dem Fendrich, dass er die Uhr von ihr bekommen ; einmahls hätte Deponent bei abhollender Losung den Fürsten und den Haubtmann bei einem

Tischel Dugaten wegen sehen, der Haubtmann hätte auch ein diemand Ring gehabt, den er nach Wienn geschickt zu versetzen, durch die Haubtmannin in Baad in der Wollzeill wohnent.

45. Deponenten ist ja wissent, dass der Johann Christoph Ungar[1] Ragozischer Cammerdiener etlichmahl von der Ragozin heraus zu ihm Ragozi geschicket worden, soll sagen, was selbiger für Commissiones und Brief gehabt und wer ihm Ragozi solche beizubringen und abzulegen geholfen ?

Resp.: Dass er in der Burg gewesen, seie ihm nit wissent ; zweimal wäre dieser Cammerdiener vor die Burg komben, der Haubtmann zu ihm hinausgangen, wusste aber nit, was sie geredet ; das Schächterl, worinnen der Degen gewesen, wäre aus dem hiesigen Collegio, allwo der Cammerdiener allezeit sich befunden.

46. Deponenten ist ja ein weltlicher Geistlicher, namens Bevilaqua bekannt,[2] soll sagen, wan solcher alhir gewesen und ob er nit aus Befelch der Ragozin des Fürsten Sommerzimmer beschauet und deren sich erkundigen lassen und bei wem, auch was ihm sonsten von ihm hirinfalls wissent ?

Resp.: Kenne keinen.

47. Deponent bekenne, woher ihme bekant, dass des Ragozi Hund durch sein Halsband versteckte Brief ausser das Schloss getragen,[3] soll sagen, wohin ?

Resp.: Wusste nichts.

48. Wie oft und viel heimbliche Brief dann Deponent der Ragozin und widerumb von ihr ihm Ragozi, oder jemand andern, soll bekennen, wer der sei, gebracht ?

Resp.: Nie nit, ausser einer Zetl dreier Bücher, so die Fürstin ihme schicken sollen.

49. Wie Deponent verantworten kann, dass er nit alsogleich das gefährliche Absehen, dass der Cornet

[1] Ungerer néven is említve ; mint már említettük, Menegattival együtt 1702 nyarán nyerte vissza szabadságát. (I. k. 170. l.)

[2] Róla már megemlékeztünk a Lehmann harmadik kihallgatásáról felvett jegyzőkönyvvel kapcsolatosan. (29. sz. irat.)

[3] Rákóczi kutyájára vonatkozólag l. a bevezető tanulmány 105—106. ll.

zu Ragozischer Entweichung alhieher komben, entdecket, sondern noch anbei der Sach geholfen, sogar die Fürstin zu ihm Ragozi zu bringen und wieder weckzuführen, sich nit geschähen ?

Resp.: Von der Entweichung wusste er nichts, dass er aber die Fürstin hereingebracht, miesste angesponen gewesen sein, ihne Deponent leider, in Unglück zu bringen.

50. Deponent kann nit verhalten, ihm wissent zu sein, durch wen und wessen Anstalt die Instrumenta sambt dem Saill von 18 Clafter lang, das Gätterwerk zu brechen, als ob der Ragozi sich zum Fenster hinabgelassen haben wurde, bei und in das Zimmer gebracht worden ?

Resp.: Wusste gleichfalls nichts darvon, sondern wäre schon obgewichene Aller-heiligen weckgereiset.

51. Deponent kann nit laugnen, soll auch die würkliche verhandene Überweisung nit erwarten, dass er zum erstenmal den Ragozi durch des Haubtmann Zimmer zu dem Sirmay introduciret und geführet, soll sagen, wie er solches angeschickt, mit was Mithilf, Rath und That, zu was Ende ?

Resp.: Der Haubtmann hätte es ihm befohlen mit diesen Formalien : Ragozi möchte gern mit dem Sirmay reden, führe er solchen hinein, Haubtmann will auch darbei sein, also dass Ragozi durch des Haubtmanns in des Sirmay Zimmer, folgends zu dem Way komben und also keine Wacht sehen können. Deponent wäre gleich wieder weckgangen ; auf ferrers Befragen, warumben Deponent dann diese Gafährlichkeit nit gleich angedeutet ?

Resp.: Er hätte freilich gesündiget und solches thun sollen, doch nit glaubt, dass der Haubtmann was gefährliches tentiret.

52. Warumben er dann solches gethan ?

Resp.: Seie verstanden et dicit, dass erstemahl, als er zur Ragozin komben, wäre Deponent zum P. Wolff gangen auf Ersuchen des Haubtmanns, der ihm in Brandenburg helffen sollen. Pater Wolff hette geschriben utrum in militaribus, aut politicis. Deponenten auch gefragt, wie die Arrestanten stunden, den Haubtmann auch erinert, es wäre Ihro Maiestät

Intention nit, selbige zu mortificiren, sondern nur in Sicherheit zu halten.

53. Deponent hat ja die Ragozin in des Dragoner Caraffi de Adeck Zimmer geführet und ihm hinaus geschafft, soll die Ursach dessen geben ?

Resp.: Sagt ja, darumben ihn Dragoner hinausgeschafft, dass die Fürstin allein darinnen unbekanter sein könne.

54. Deponent kann nit laugnen, dass des Sirmay langer Bedienter, der Schreiber, gesagt hat, wann der Hoff wüsste, wass er von seinem Herrn Sirmay weis, man wurde mit ihm anderst verfahren.

Resp.: Hätte es von ihm nit gehört, doch oft gesagt, er wollte, dass dem Sirmay schon längst der Kopf abgeschlagen wäre.

55. Solches hat erstbemelter Schreiber ja auch selbst zu ihm Deponenten gesagt, soll sagen, wo und wann ?

Resp.: Seie erst verstanden.

56. Deponenten ist ja wissent, dass wann der Soldat sein Dienst threulos verrichtet, sonderlich in dergleichen Fällen, er, vermög der Kriegsarticul und allen Rechten gemäss in die Lebensstraf fallen ?

Resp.: Er weiss wohl, dass er nit recht gethan, hätte es doch zu keinem Übel ausgereitet, alles seie mit des Hauptmann Vorwissen beschehen, ausser wegen Hereinbringung der Ragozin.

57. Deponent bereuet in disen seinen also strafmässig begangenen Fehler und soll hiemit ohne allen Hinderhalt freiwillig bekennen, was ihm hirinfalls wissent ist und sein kann ?

Resp.: Wann er was wusste, wollte er es bekennen, da er auch gleich sterben miesste, im übrigen bereuet er mit weinenden Augen, dass er in disen gesündiget und nit alsogleich die ihm vorkommene Verdächtigkeit angedeutet. Der Adam Way hätte auch mit ihm Sirmay und ihm Deponenten gespillet, der Michl und Laszlo Way wären auch zum Spillen zusamben gelassen worden, auch einmal bei einander geessen. Beschliesst hiemit sein Aussag. Actum Neustatt, den 1. Decembris a. 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.

(P. H.)

37.

Bécsújhely, 1701 december 3.

Lehmann kapitány utolsó védekezése.

Eredeti.

Löbliche in Inquisitions-sachen verordnete Commission, Ihro Excellenz und Hochgeehrter Herr etc. Indem ich wegen grosser Bekümmernus und Betrübnüs meines Hertzens dieses vorbeigegangenen Unglücks et ob tale durum tractamentum in tam acerrima et miserrima captivitale mit starken Eisen und Banden gefessleter und warinnen ich mein lebtag nicht gewesen et quae omni jure aequiparatur morti, mich nicht gleich in allen expliciren können, so bringe mit wenigen mehrmahlen bei, dass ich absolute keine malitiam, vel malam intentionem, aut animum dolosum, sondern *pur und allein das intentum ob certas rationes ad observandum et augendum interesse Suae Sac. C. Rque Maiestatis bei der connivirten Entlassung des Ragozzi gehabt*[1] und erstlichen, weilen mir aus deme von Herrn Hofcantzler Excellenz im Anfang hier gehaltenen examine so viel kund, dass wieder dise von dem Longual denunciirte Leute, als Szirmay und Vay keine ausführliche convinzirliche Probe, da mir der tit. Herr Hofcantzler selbst, wie er den Szirmay examiniret, gesaget : Certe ille homo vult esse valde innocens. Darauf ich geantwortet : Freilich er saget, wann man gantz Ungerland durchgrabet,wird man nichts wieder ihn finden. Auf welches ich nach der Zeit diese Leute mit Fleiss frequentiret, umb sie recht auszunehmen, ob dann diese Leute so unschuldig, als sie vorgegeben ; auch bei mir oft betrachtet, es wäre cum summa veneratione dicendo, ne incurram legem et ut mihi detur in omnibus venia, quae ich de intentione scribo, ein grosses, wenn diese Leute mit solcher Procession auf eines eintzigen Menschen privat Denunciation, da sie sich nicht erinnern können, Longual ihr lebtag gesehen, oder mit ihm geredet zu haben und hätten sie sich dieses

[1] V. ö. erre nézve a bevezető tanulmány 120—121. ll.

ihrem Vorgeben nach pro maxima consolatione gehalten, wann man ihnen diesen so titulirten Evangelisten gezeiget hätte, wären hiher geführet worden, und als innocentes dimittiret wurden solten. Insonderheit, als man dem Ragozzi die Klagschrift zugeschicket und nicht causam coniunctam gemacht, da doch der Longual sie als complices coniunctos angegeben, sich der Szirmai zum öfftern jactiret: Jetzt sehe man, dass man nichts wider sie finden könte und dass dieses des Ragozzi Glück, dass da der Hof rebellionem ausbeuten wollte, keine complices darzu finden wüsste und wäre clar, quod illi nihil peccaverint, sed bona, die der Hoff gern haben wollte, peccaverunt, dann wann das wahr sein sollte, was der Longual alles vorgegeben, man nicht den Bischof von Kalotza und andere damahlen bei dem examine in producto catalogo abgelesene Interessirte[1] auch examiniret, den Ockolitzshani und seinen Brueder Nicolaum Szirmai in Arrest hätte und diese zu Wienn frei herumbgehen liesse,[2] da sie doch nach Longual Delation aequales et consocii sein sollten. Ja es käme ihm dieses procedere eben so vor, als einsmahls vor 30 Jahren, da hätte der Hoff auch soviel Hungaren zu Pressburg zusammen schleppen und fangen lassen und ob man gleich nichts wieder sie hätte aufbringen können, so hätte sich doch ein jeder redimiren müssen, nur damit der Hoff und die Cammer hätten Gelt bekommen. Noch mehres, er hat mir einmahl in dem Tripartito das juramentum S. Maiestatis et Regis gezeiget und darbei gefraget, an liceat pejerare (így !). Gleichsamb absque blasphemia zuerwehnen, als wann Ihro Maiestät einen Meineid gethan, dass sie wären hieher gebracht und viele dergleichen scabiose und criminal Dinge, wasswegen ich gern das contrarium bei ihm bewerkstelligen wollen und ihm des Ragozzi Flucht-Gedanken damahlen geöffnet, was er darzu sagen würde, und hiedurch, wofern nicht in einem, doch in andern des Hoffs An- und Absehen helffen zu conserviren und den alten Recht zu fangen, damit

[1] A névsort Szirmay feljegyzései őrízték meg számunkra. L. I. k. 23. sz. irat.

[2] Ebből az tűnik ki, hogy Okolicsányi és Szirmay Miklós közben jelentkeztek.

der Hoff, wann nicht in causa principali, doch per hoc incidens seinen Endzweck erreichen und Ihro Maiestät Nutzen schaffen könnte. Fals nun diese vor allerhöchstgedachte Maiestät gehegte gute Intention zum delicto zu machen und zu animadvertiren ist, so erbarme sich dessen Gott und bitte also fussfallend diesen bei so guten Gedanken geführten Fehler in Gnaden zu pardoniren, zumahlen da mir keiner beweisen kann, dass ich *einen Heller diesfalls habe*, oder mich corrumpiren lassen,[1] auch in gratiam dieser tento solches zu unternehmen. Ihro Maiestät Gnaden zu verschertzen, meine charge und Dienste zu hassardiren, mich in Unglück zu stürtzen und zu prostituiren, wäre omnium rationum expers und wollte, dass alle diese Arrestanten auf dem Blocksberg hiengen ; dann wann ich die Wacht noch etliche Jahre gehalten und dergleichen scharfe Instructiones observiret, so wäre der Hoff hinter diese Streiche mit solchen Fug und Recht schwärlich zu kommen, wie jetzo, die ich nun offenbahret und darthun will.

An Ragozzi Entweichung glaube nicht soviel soviel *(így, kétszer !)* gelegen zu sein und welchen man allezeit haben kann, wann man nur will, auch wäre dieses etwas unbegraifliches mit allem unterthänigsten Respect absque crimine zu melden, wann man sich vor Ragozzi, der nichts ist, von deme niemand dependiret und der nichts hat, sondern jetzo Gnaden- und Bettelbrod wird suchen müssen, fürchten sollte, da alle sowohl seine, als der Gemahlin pro dotalitio verschriebene Güter, als der Kindern portionen hiedurch caduc und verlustiget worden, dass also mehr Nutzen, als Schaden. In seine causam mich eine permissione nicht zu embarquiren, wäre die Frage, ob solche bereits formaliter et legaliter ventiliret und er per sententiam judicialiter pro vere convicto, confesso et condemnato erkand und publice declariret worden. Nam non statim, qui denunciatur et accusatur, est reus, sed qui legaliter convincitur, vocatur criminosus. Dass demnach meine eintzige Abzielung diese Leute, die dieses Angeben vor eine

[1] Már hivatkoztunk arra, hogy semmi közvetlen adatunk sincs arra vonatkozólag, hogy Rákóczi vagy barátai a kapitányt megvesztegették volna.

chimaeram er rebellionem imaginariam gehalten, rechtschaffen zu convinciren und das alle bereits conscribirte Güter ihro Maiestät durch diese Entweichung völlig behalten könten, zumahlen in der gantzen Weld praescribiret, dass Ihro K. M. gegen des Menschen Leben mehrere Milde, Clemenz und Barmhertzigkeit, als Schärfe hegen.

Wiewohl ich diese machinationes gern ehe mündlichen entdecket und hierinnen Rath eingezogen, man hat mich aber nicht wollen ablösen lassen, ist also mir nicht allein, sondern denenjenigen, wann es ein so grosses ist, dass his consideratis der Ragozzi weg, beizumessen, die mich nicht haben erhören wollen und beruffe mich absolute auf den einen von S. Excellenz Herr Hofcanzler his formalibus geschriebenen Brief, worinnen ich expresse protestiret, dass man ich nicht wegkäme und ein Unglück vorbeiginge, ich dieserhalben vor Gott und der ganzen Weld excusiret sein wolte; doch ist derlei Conjuncturen keinen Schaden, sondern allen Vortheil vor Ihro Maiestät Cammer und Cosstes (?) zu weege zu bringen mein Absehen gewesen, welches mehr zu belohnen, als zu bestraffen. Angesehen der Hoff, wann summa devotione dieses noch beizusetzen erlaubet, ne impingam weder durch des Wachten, noch des Longual Delation, dasjenige nicht effectuiret, was jetzo durch mich, da die Leute sich mir vertrauet, auch gern gewollt, ich sollte mit fortgehen, damit die Sachen nicht an den Tag kämen, so ich nicht gewollt, sondern, gebliben umb alles sowohl was sie dieserwegen scaliret und hindurch intendiret, zu offenbahren und ob man mir zwar objiciren will, dass mir diese Sachen nichts angefangen, so provocire ich auf eines jeden Gewissen, der hiervon Nachricht hat, ob diese Leute auf des Longual Denunciation hätten solchergestalten können convinciret werden, gestalten wir dieser Handel ex parte una, als ex parte altera, weiln ich nicht allein bei dem examine alles gehöret, was vorgekommen, sondern auch darauf diese Leute ziemblichen expisciret, welches ich jetzo bei solchem Verfahren, da man mein gutes Dessein übel auslegen will, gewünschet, dass ich es nicht gewusst, ziemlichen bekand, derowegen mein eintziges Tichten und Trachten diese Leute zu confundi-

diren und mich ein grosseres und mehreres meritum, als der Longual, daraus zu machen.

Ist nun dieses nicht wohl gethan und dass ich die Sache nicht geschickter und besser distinguiret und in allen klügere Vorkehrung gebrauchet, so bitte umb Gottes Willen, es meiner menschlichen Unvollkommenheit und Unwissenheit und dass der böse Mensch, der Szirmai meistens schuld, ich aber alles Gutes hiermit auszurichten vermeinet, auch die Zeit meiner Tage keinen Fehler begangen, zuzuschreiben, wie ich mich dann nochmahlen auf die Gnade und Barmhertzigkeit verlasse und was ich nicht gnugsamb zu meiner Defension irgendwo gleich vorzubringen weiss, bitte eine löbl. Commision, was pro defensione innocentiae mir in denen Rechten immer zustatten kommen kann, zu suppliren und vor allen diese meine gute Intention zu Vermehrung Ihro Maiestät Interresse zu behertzigen und dass dieses aus purem Eifer vor meines allergnädigsten Herrens Besten, secundum priora relata beschehen und also durchaus nicht untreu gewesen, mithin alle Dinge freiwillig angegeben und dissfalls nicht gewichen, auch solang in dem schweren Gefängnüs in Eisen und Banden liege etc. Wormit bei so oft angesuchter Barmherzigkeit mich doch nicht in die Unglück zu stürtzen und diesen mein lebtag zu erst begangenen Fehler, welchem ich in andere Weege doppelt zu redreschiren mich beeifern werde und dass ich einmahl keine üble Meinung, nam voluntas distinguit delicta, darbei gehabt, auf diesmahl nach unsers Heilandes Anleitung: Vergieb uns unsere Schuld, als wir vergeben unseren Schuldenern, zu verzeihen, anbei mich in Gnaden zu erhalten, als Einer löbl. in Inquisitionssachen verordneten Commission,

den 2. Decembris, 1701

armer in Eisen und Banden in dem
elenden Kerker scharf gehaltener gefangener

Gottf. Lehmann von Lehnsfeld.

(P. H.)

38.

Bécsújhely, 1701 december 3.

A haditörvényszék tagjainak szavazata Lehmann kapitány perében.

Eredeti.

Vota.

Beede Dragoner: Weillen die Archibusirung den Inquisito allzugut und selbiger nit wirdig, als wäre solcher mit dem Schwerd von Leben zum Tod hinzurichten und sodann in vier Theil zu virteln.

Beede Corporalen: Weillen der Inquisitus mainaidig worden und grob gesündiget, als soll ihm erstlich die rechte Hand, womit er das Ayd geschworen, abgehaut, folgends lebendig gevirtelt werden.

Beede Wachtmeister: Weillen Delinquent wider sein Commando gesündiget, selbiges nit treulich observiret, sondern alsogleich wider Ihro K. M. gehandlet, als soll er lebendig gevirtelt und die Theil auf denen Strassen ausgesteckt werden.

Beede Herren Leutenant: Haubtmann habe wider sein Instruction und Commando gesündiget, mainaidig, treulos gehandlet, wäre derenthalben durch das Schwerd zum Tod hinzurichten, sodann zu virteln, sodann die vier Theil auf die Strassen auszustecken.

Beede Herren Haubtleut: Indeme der Haubtmann wider seine Instruction und Commando gesündiget, seinen Brudern, so jünger als er, hirzue mit Rath, Hilf und That geholfen, seie selbiger erstlich mit dem Schwerd von Leben zum Tod hinzurichten, sein Leib in vier Theil zu virteln, sodann andern zum Abscheih auf die Strassen auszustecken.

Beede Herren Obristwachtmeister: Hätten das delictum wohl erwogen, reiflich befunden, dass der Delinquent wider sein Instruction und gehabtes Commando, auch alle Kriegsordnung und Articul gesündiget und weillen dergleichen Inquisiti eadem poena, qua effugiens zu bestrafen, als solle er erstlich mit dem Schwerd hingerichtet, folgends gevirtlet und dessen vier Theil auf die Strassen ausgestecket werden. Ja wann er possessionirter stund, alles das seinige zu confisciren.

Herr Praeses: Weillen dergleichen commitarienses eadem poena, qua effugiens, allen Rechten nach, billich zu belegen, als seie dieser Delinquent mit Abhauung der Hand seines gebrochenen Aids halber, sodann mit dem Schwerdt von Leben zum Todt hinzurichten, bezieht sich im übrigen auf die rationes decidendi, so in dem Sentenz einkommen sollen.

Herr Kais. Kriegs- und Regiments Schultheiss: Weillen nit allein ex processu inquisitorio, sondern per proprias delinquentis tot confessiones desuperque multoties factas confirmationes das delictum commissum zu gnügen erhellett, wie dass inquisitus wider alle Kais. Kriegsarticulos, in specie den 48. Max. Imp. II-di 45., Ferd. III-i 49, Carol. Art. 180, Peinl. Halsgerichtsordung p. 2. tit. 47. treu- und pflichtlos proditorio modo den Ragozi aus seinem Arrest zu entweichen geholfen, imo contra l. 3. §. 15. ff. de re militari praecise gehandlet, formalia in bello, qui rem a duce prohibitam fecit, aut mandatum non servavit, capite punitur: als befinde ich rechtlich zu sein, dass er Lehman, gestalten dergleichen commetarienses, seu custodes carcerum, wann selbige dem carcerato allen Vorschub ope, auxilio et consilio ad effugiendum dolose geben, eadem poena, qua effugiens promeritus, uti ex dictis articulis et juribus patet, praeter damnationen memoriae et emissionem ac

confiscationem omnium bonorum secundum l. 5. C. ad. 1. Jul. Maiestatis mit dem Schwerd vom Leben zum Tod hingerichtet werden solle und dieses ihme zu wohl verdienter Straff et in futurum andern zu einen Greil und Exempel, dem hochen Richter das ius limitandi, aggravandi, ac aggratiandi vorbehalten. Wiennerisch Neustatt, in gehechten nidergesessenen Kriegsrecht, den 3. Decembris, a. 1701.

(P. H.) Georg Frits Tragoner.
(P. H.) Joann Fridrich Schicker Corporal.
(P. H.) Johanes Gogel Wachtmeister.
(P. H.) Joachim Pfilip Diehr Lieutenant.
(P. H.) Johan Frantz Studinsky Haubtmann.
(P. H.) A. Fournier de Scechamps Obristwachtmeister.

Ezzel a névsorral párhuzamosan:
Joseph Fleishacker Tragoner (P. H.)
Martin Schneider Corporal (P. H.)
Frentz Sido Wachtmeister (P. H.)
Martin Gursky Leutenant mp. (P. H.)
Johann Wentzel von Luos Haubtman. (P. H.)
Frantz Gr. v. Jörger Obristwachtm. (P. H.)

(P. H.) Franz Sigmundt Graf u. H. v. Lamberg mp. als Praeses.

(P. H.) Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. Schultheiss mp.

39.

Bécsújhely, 1701 december 3.

A haditörvényszék tagjainak szavazata Kertzil hadnagy perében.

Eredeti.

Vota:

Beede Dragoner: Weillen Inquisit die Verdächtigkeit und gefassten Argwohn nit

geoffenbahret, hirdurch solches verhütet werden können, als seie er mit dem Schwerd hinzurichten.

Beede Corporalen: Soll offentlich durch das Schwerd hingerichtet werden.

Beede Wachtmeister: Weillen der Deliquent Wissenschaft gehabt von diesen Verdächtigkeiten, so er offenbahren sollen und die Sach verhütet werden können, auch wider Ihro K. M. gesündiget, soll mit dem Schwerd hingerichtet werden.

Beede Herren Leutenant: Hätten sein Verbrechen erwogen und befunden, dass er seiner Charge zu entsetzen und ohne Abschid von Regiment geschafft werden solle.

Beede Herren Haubtleute: Weillen Inquisit von des Haubtmann Untreu, dass selbiger wider die Instruction gehandlet, gewusst, auch den Ragozi zu den Sirmay geführt, ingleichen die Ragozin zu dem Fürsten ein- und ausgebracht, als solle er wie ein s. v. Schelm vom Regiment weckgeiaget werden.

Beede Herren Obristwachtmeister: Weillen der Leutenant alle Underschleipf gewusst und nit geoffenbahret, wider die Instruction gehandelt und gesündiget, als wäre er zu archibusiren und hirdurch vom Leben zum Tode hinzurichten.

Herr Praeses: Weillen vermög beeder Herrn Obristwachtmeister vota in denen Kriegsarticuln zwar die Lebenstraf vorgesehen, gestalten sich aber zeigete, dass er Inquisit hirzue nichts directe cooperiret und was er gethan, alles mit Wissen des Haubtmans erfolget, weillen er aber doch gleichwohlen solches offenbahren können, mithin keines praemedirten doli überwiesen stehet und also mehrers omittendo, quam committendo gesündiget, als wäre solcher cum infamia von Regiment zu verstossen und auf 6 Jahr auf ein Gränitzhaus in Eisen und Banden ad publicos

labores anzuhalten und hirdurch ad poenam extraordinariam zu verurtheilen.

Herr Kais. Kriegs- und Regiments-Schultheiss: Obzwar aus allen collectis indiciis, beschehenen gütigen Aussagen, Constitutionen nichts clare, weniger positive eingekommen, dass der Inquisit von der Ragozischen Entweichung was gewusst, oder darzue geholfen, — gleichwohl aber, weillen er laut aigner Bekantnus, sich verlohren, sonderlich wider die Instruction, sowohl die Fürst Ragozin zu ihm Ragozi ein- und auszubringen, ingleichen dass er die öfter gefasste Verdächtig-, Vertreulichkeit und Argwohn des Haubtmanns mit dessen Bruder mit ihm Ragozi nit zeitlich angedeutet, wodurch die Entweichung verhütet werden dörffen, in specie, dass Inquisit dem Ragozi zu ihm Sirmay und Way verschidenemahlen zusamben komben sehen, einfolglich regulariter wider alle Kais. Kriegsarticul, in specie art. 32. gesündiget, craft dessen vorgesehen, dass wann wer einige Verrätherei oder anders böses Stuk erkenne, solches schuldigst andeuten muss, widerigen des Thäters Straf selbst zu leiden hat, so auch in jure communi fundirt. Bart. in c. 6. ff. ad l. Pomp. de paricit. — Similiter wider ihne Inquisitum bei solchen Aggravantien expresse l. 3-a §. 15. ff. l. ad Jul. Maiest. streiten thäte, ubi statuitur, miles, qui rem prohibitam a duce fecit et mandata non servavit, capite punitur.

Doch gleichwohl ex actis et inquisitione facta sich zeiget, dass er potius ommittendo, quam committendo pecciret, auch kein dolus sich findet, welcher allezeit tamquam principale requisitum ad poenam mortis verhanden sein mus, dass er zu der Entweichung was geholfen, oder gewusst, wie dann der Haubtmann selbsten, als hierinfals principalis Delinquens, ausgesagt und vor dem gesambten Kriegsrecht ultro bekennet, inquisitum nichts ge-

wusst zu haben. Als conformire ich mich mit Herrn Praesidis voto. Actum Wiennerisch Neustatt, in dem gehechten nidergesetzten Kriegsrecht, den 3-ten Decembris, 1701.

(P. H.) Georg Frits Dragoner.
(P. H.) Ioann Fridrich Schicker Corporal.
(P. H.) Johannes Gogel Wachtmeister.
(P. H.) Jochim Pfilip Diehr Leutenant mp.
(P. H.) Johan Frantz Studinsky Haubtman.
(P. H.) A. Fournier de Scechamps Obristwachtmeister.

Ezzel a névsorral párhuzamosan:

Joseph Fleischhacker Tragoner. (P. H.)
Martin Schneider Corporal. (P. H.)
Frantz Sido Wachtmeister. (P. H.)
Martin Gursky Leutenant mp. (P. H.)
Johann Wentzel von Luos Haubtman. (P. H.)
Frantz Graf Jörger Obristwachtm. (P. H.)

(P. H.) Franz Sigmundt Graf u. Herr von Lamberg mp. als Praeses.

(P. H.) Seyfridt Leonhardt Kyrchler der Kais. etc. Schultheiss mp.

40.

Bécsújhely, 1701 december 3.

Hadbírósági ítélet Lehmann kapitány felségárulási perében.

Eredeti.

Sententia in puncto inquisitionis die den 7-ten Novembris lauffenden Jahrs beschehene Ragozische Entweichung und Violirung seines zur Neustatt ex capite criminis laesae maiestatis ac perduellionis gehabten Arrest betreffend. Derentweillen der von dem löbl. General von der Cavalleria Graf Castellischen Dragoner-Regiment pro habenda fideli custodia commandierter *Haubtmann Gottfrid Lehman von Lehensfeld* über die wider ihne (wie nemblich, als er inquisitus selbigen Tag der Entweichung ungewöhnlich mit seinem Schlafrock

vor- und nachmittag verschiedene mahlen zu ihm Ragozi gegangen, endlichen abends, als finster ware, er Haubtmann aus seinem nechst daran gehabten Zimmer komben und von der vorbemelten Ragozischen Ausgang erst gestandene Wacht ein Licht anzuzinden begehrt, die sich der gehabten Schildwacht geweigert, selbige aber gleichwohlen fortgehen miessen, mit Vermelden, er wurde schon entzwischen die Obacht selbst halten, mittels dessen dann er Ragozi aus seinem Arrest in des Haubtmanns Zimmer sich begeben, auch nach kurtzer Zeit darauf des inquisiti leiblicher Bruder under dem löbl. Montecuculischen Courassier-Regiment Cornet zum ersten, nach ihm aber zugleich Ragozi mit einem Mantlsack auf der Achsel tragent, in einem Dragoner Rock, welchen er Delinquent alhier machen lassen, verkleidter gehent, deme er Haubtmann gefolget, wordurch die Schildwachten nichts arges vermuthen können, aus der Burg in die Statt entwichen, auf die schon in Bereitschaft warthente Reitpferd gesessen und sambt seinem Pagge nebst einem Knecht durchgangen) — vorkommene verificirt befundene Inzichten, hierauf gütig formirtes Examen, endlich von selbst freiwillig anbei die anbefohlene Tortur, mit welcher man schon verfahren wollen, nit erwarthent, ultro, nebst mehrern Umbständen mündlich und schriftlich bekennet, ganz wahr zu sein, dass ihm Ragozi also aus- und durchgeholfen worden seie. Die Ausbrechung dahingegen des Gätters, auch die darzue gerichtete befundene Instrumenta, umb blos zu glauben, als ob Ragozi von hinden aus durchgebrochen wäre, nur fictitie beschehen. Wie er dann ingleichen zu dieser Entweichung und andern vorhin Gelegenheit geben, dass Ragozi mit dem Sirmay derenthalben persöhnlich correspondirt, ja sogar durch den Leutenant des Ragozi Ehegemahlin zu ihm einmahls in seinem Arrest hinein zu practicirn, auch alle an ihne Sirmay abgeschickte Potten zu selbigen ohne Scheuh zu gehen wider alle Instruction und gehabtes Commando zugelassen.

Umb willen nun sothanes pflichtlos und mainaidig von ihm Haubtman begonnenes crimen durch die angeordnete volvirte Inquisition, sonderlich zu hirunder Observirung dessen, was Ihro R. K. M. allerhöchster

Dienst, Reputation und decor erfordert, dahin gedingen, dass solches zu rechtlichen Bestraffung gezogen und geurthelt werden miesste, mithin auf allergnädigsten Befelch ged. Ihro R. K. M. mittels deroselben hochlöbl. HKR. ein ordentliches Kriegsrecht geheget worden: als ist secundum maiora durch ordentliche reifliche Erwegung der Sach, nebst allen Umbständen erkennet worden, sich auch gantz rechtlich befindet. Weillen der Delinquent wider das in ihne tam arctua causa et crimine extraordinario anvertrauten commando, quo ad custodiam, treubrechig, verrätherisch, consequenter wider alle Kais. Kriegsarticul gehandlet, die durchgehents heilsamb statuiren, dass derjenige, so einen Übelthäter nur in ordinariis delictis Hand haltet, dass selbiger hirdurch hinweck komben wurde, oder entweichen könne, poena mortis eadem qua fugiens, zu bestraffen und anzuhalten, uti formalia sonant: Kais. Kriegsartic. 48. Kais. Maxim. 2-di art. 45., Imp. Ferdinandi 3-ii art. 49. Wievil mehrers in casu praesenti nefando, wo der inquisitus sogar dolose praemeditate allen Vorschub, vermög Inquisitionsacten, wie nit weniger selbst eigener Bekantnus, gegeben und den carceratum höchst frevent-lich ausgeholfen. Welchen kais. articulis ingleichen strictissime aller anderen hochen Potentaten, Kriegsrechten und Ordnungen concordanter beifallen: Chur. Brand. Kriegsrecht tit. 18. art. 87. Hollendisch Art. 78. Schweizerisch Art. 21. Schwedisch tit. 4. von gwaltiger Ordnung § 4 et 23. tit. 23 et 24. art. 141. Dänisch art. 44 et 47. Ja auch die Carolina expresse, art. 180. Similiter die P. Halsgerichts-Ordnung part. 2. t't. 97. sancirt und bestättiget. Ja von allen criminalisten bewehret wird: Gomez tom. 3. variae resolut. cap. 10. 11. Menoch: de arbitrio jud. lib. 2. cas. 301. nr. 1. Carpf: de rebus criminalibus part. 3. qu. 111. nr. 19. Hipp de Machil. sing. 273. nr. 15. Landon pag. 73. Bart.: in c. 3 §. fin. ff. ad leg. Jul. Maj. Clar: in § fin. qu. 68. nr. 19. Farin: in praxi criminali lib. 1. tit. 4. qu. 31. plenissime in tit. de carceribus et carceratis qu. 32.

Und also zumahlen erst angezogene jura militaria, communia, sanctiones ac ordines positive dissertis verbis nach sich ziehen, dass dergleichen commetarienses, aut carcerarii, seu custodes carceratorum eadem

poena, qua effugiens promeritus, wann selbige dolose cooperiret haben, zu belegen seind, geschweigent, dass der inquisitus durchgehents wider sein gehabte Instruction und obligenden treuen Dienst gesündiget, in die poenam l. 3. § 15. ff. de re militari, ubi statuitur, dass der Soldat, so sein officium mit allen Fleiss nit verrichtet, was ihm befohlen wird, an dem Leben gestraffen werden muss, ipso iure gefallen; einfolglich er Deliquent noch anbei praeter ultimum suplicium damnationem memoriae et amissionem ac confiscationem omnium bonorum, gleich wie Ragozi, secundum l. 5. c. oder l. Jul. Maj. gestanden, rechtlich verdienet, massen docendo Carpf part. 1. crim qu. 41 nr. 89. et 92. er noch mit einer schärfferen Straf secundum statuta loci beleget werden konte, also zwar, ut in hoc scelerato crimine conatus effectu etiam non subsecuto, puniendus sit. Gigas et alii relati a Carpf : d. p. 1. crim. qu. 41 nr. 4. :

Dass er Lehman mit dem Schwerd vom Leben zum Tod hingerichtet, so dann in vier Theil zerhacket und die Viertl auf die gemeine Wegstrassen gehangen und ausgesteckt werden sollen, dem höchern judici das jus limitandi, aggravandi, ac aggratiandi allerdings vorbehalten. Actum Neustatt, durch das gesagte Kriegsrecht, den 3-ten Decembris, anno 1701.

Franz Sigmundt Graf OW. Lamberg mp. praeses

(P. H.)

Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.

(P. H.)

41.

Bécsújhely, 1701 december 3.

Hadbirósági ítélet Kertzil hadnagy felségárulási perében.

Eredeti.

Sententia in puncto inquisitionis die den 7-ten Novembris laufenden Jahrs beschehen Ragozische

Entweichung und Violirung seines zur Neustatt ex capite criminis laesae Maiestatis ac perduellionis gehabten Arrest betreffend. Derentweillen der von dem löbl. General von der Cavalleria Graf Castellischen Dragonerregiment mit der pro custodia observanda commandirte Wacht beorderter *Leutenant Andreas Adalbert Kerzil* über die wider ihn eingezogene Indicien, darüber formirtes examen selbst gütig bekennet, wie dass er dreimahl zu Wienn, da ihm der Haubtman Lehman umb die Adjutageld zweimahl anfangs hineingeschicket, bei der Ragozin gewesen und mündliche Posten von ihm arrestirten Ragozi, nemblichen, dass er sich wohl auf befindet, auch ein und andere Sachen, als Bücher und Wein zu überschicken verlanget, derenthalben er auch von ihr Ragozin ein silberne Sack-uhr geschenkter empfangen; endlich wie das auch einmahls Ragozi ihne inquisitum durch seinen Pagge hollen lassen, vermeldent, dass eine seines inquisiti Freundin in dem Würthshaus bei dem *Weissen Rössel* alhier ankommen, zu welcher er hinausgangen, so aber die Fürst Ragozin gewesen, welche ihn ersucht, sie zu ihren Eheherrn zu bringen, worein er verwilligte, auch sie abends gegen 6 Uhr hineingebracht, frühe morgens ingleichen hinaus bis zu dem *Goldenen Brunn* geführet, alwo sie aufgesessen und gegen Sollenau nach Baaden gangen; hätte auch derenthalben etliche Tag hernach zu einer Erkantnus ihme ein silbernes Degen-gefäss überschicket und von ihm Ragozi überkommen.

Ob man zwar nun wider ihne Delinquenten genauist inquiriret, dass er ebenfals zu dieser Ragozischen Entweichung ope, auxilio et consilio geholfen habe, wider selbigen aber nichts hervor komben; gleichwohl weillen er laut aigner Bekantnus sich verlohren, sonderlich wider die Instruction sowohl die Fürst Ragozin zu ihm Ragozi ein- und ausgebracht, ingleichen dass er die öfter gesehene verdächtige Vertreulichkeit, so der Haubtmann mit seinem Bruder mit ihm Ragozi höchst argwohnlich geführet, nit tempestive angedeutet, wordurch die Entweichung verhütet werden dörfften. In specie auch der inquisitus gewusst, dass Ragozi und Way zu ihm Sirmay verschiedene-mahlen zusamben komben, einfolglich regulariter wider alle kais. Kriegs-

articul in specie art. 32. gesündiget, craft dessen vorgesehen, dass wann wer einige Verrätherei, oder anders böses Stuck erkenne, solches schuldigst andeuten miesste, widerigen des Thätersstraf selbst zu leiden hätte, so auch in jure communi fundirt. Bart. in c. 6 f. ad l. Pomp. de par. 11. Similiter wider ihne inquisitum l. 3. § 15. ff. ad leg. Jul. Maj. streiten thäte, ubi statuitur, miles, qui rem prohibitam a Duce fecit et mandata non servavit, capite punitur.

Zumahlen aber ex actis et inquisitione facta sich gezeiget, dass er potius omittendo, quam committendo pecciret, auch kein dolus sich findet, welcher allezeit tamquam essentiale requisitum ad poenam mortis vorhanden sein mus, dass er zu der Entweichung was geholfen, oder gewust, wie dann der Haubtmann selbsten, als hierinfals principalis delinquens, ausgesagt und vor dem gesambten Kriegsrecht ultro bekennet, inquisitum hoc in puncto der Entweichung nichts gewusst zu haben : Als ist durch das von einem hochlöbl. kais. Hofkriegsrath anbefohlene und gehegte Kriegsrecht mit reifer Überlegung des facti, nebst allen Umbständen, secundum maiora erkennet worden, so auch von selbsten deducirter-massen, rechtlich ist : Dass er Leutenant Kerzil cum infamia vom Regiment verstossen und auf 6 Jahr nach einen Gränitzhaus[1] in Eisen und Banden ad publicos labores anzuhalten seie, dem höchern judici das jus limitandi, aggravandi ac aggratiandi allerdings vorbehalten. Actum Neustatt, durch das gehegte Kriegsrecht, den 3-ten Decembris, 1701.

Franz Sigmundt Graf OW. Lamberg
mp. Praeses.

(P. H.)

Seyfridt Leonhardt Kyrchler der
K. K. etc. Schultheiss mp.

(P. H.)

[1] Az elítélt hadnagyot Győrbe szállították büntetésének kitöltése végett. Innen váltotta ki Rákóczi 1705 végén, vagy 1706 elején. L. bevezető tanulmány 136—137. ll.

42.

Bécsújhely, 1701 december 4.

Gróf Lamberg Ferenc Zsigmond jelentése a hadbíróság működéséről.

Eredeti.

Hochlöblicher etc.

Demnach gnädig beliebet, vermög Decret *A.* ferrer anzubefehlen,[1] dass das Inquisitionswerk in puncto der Ragozischen Entweichung gänzlichen ausgeführt, nachgehents ein ordentliches Kriegsrecht sub meo paesidio geheget, das Urthl gesprochen und vor dessen Execution umb Ihro Kais. Maiestät allergnädigsten Befelch darüber vernemben zu können, selbiges mit allen Beilagen eilfertig eingeschicket werden solle: Als hab ich zu Vollziehung dessen, über die albereit schon den 18-ten abgeloffenen Novembris eingeschickte instruirte Relation,[2] respectu des Haubtmann Lehmanns ihme Delinquenten noch über etwelche Interrogatoria, ut *B.* examiniret,[3] den Leutenant auch in ordine über *C.* zu seiner Aussag angehalten,[4] beede miteinander, wo es vonnöthen standen, sub dicto *B.* confrontiret, hierauf das anbefohlene Kriegsrecht angeordnet, selbiges, quo ad omnia formalia, geheget.

Und hat man die materialia dergestalten wider beede Delinquenten in allen und jeden cum omnibus circumstantiis, der Ordnung gemäss, observirt, dass über die vota *D. E.*[5] das Urthl per maiora sub *F. G.*[6] und zwar wider den Haubtmann ad poenam mortis, wider den Leutenant aber ad poenam extraordinariam ausgeschlagen, welche ich E. E. Gunst und Freundschaft

[1] A haditanácsnak 1701 november 8-i utasítása gr. Lambergnek. (4. sz. irat.)

[2] Bécsújhely, 1701 november 18. (31. sz. irat.)

[3] Lehmann kapitány 1701 december 1-i beadványa. (37. sz. irat.)

[4] Kertzil hadnagy 1701 december elseji kihallgattatása. (36. sz. irat.)

[5] 1701 december 3-ról. (38. és 39. sz. irat.)

[6] 1701 december 3-ról. (40. és 41. számú irat.)

verlangtermassen, auf die schon obberührte eingeloffene Relation mit allen ferrern gehandelten actis et actitatis, die alle hiemit allegirt seind, mit diesen Beisatz zu schuldiger Nachricht, das beliebliche hirauf vorzukeren, weillen Haubtmann Lehmann den Sirmay, als complicem circumstantiose angegeben und constanter anbei verharret, consequenter de necesse ante executionem sententiae die confrontatio zwischen ihnen beeden beschehen miesste, durch den Herrn Kriegs- und Regiments-Schultheiss, der auf allen erforderenten Fall zugleich mündlich relationiren köndte, einsenden, überschicken und mich zu Erwartung ferrern Befelchs was in ein- und andern weiters zu thun, empfehlen wollen und sollen. E. E. etc.

Neustatt, den 4-ten Decembris, a. 1701.

gehorsambster
Frantz Sigmundt Gr. Lamberg mp.
Seyfridt Leonhardt Kyrchler etc. mp.

Kivül: An ein hochlöbl. Kais. HKRath etc. gehorsamber Bericht Franz Sigmund Graffens von Lamberg etc. das sub meo praesidio wider den Haubtman Lehman und Leutenant Kerzil ex puncto der Ragozischen Entweichung und Arrests Violirung anbefohlene, mit Überschickung aller ferrern Acten geschlossenes Kriegsrecht betreffend.

43.

Bécs, 1701 december 28.

Gr. Lamberg Ferenc Zsigmondnak és Kirchler hadbírónak jelentése Lehmann kapitány kivégzéséről és Kertzil hadnagy megkegyelmeztetéséről.

Eredetije Kriegsarchiv. HKR. 1702. Jäner, 46.

1701. december 28. Die Meldung des Hofkriegsrates Franz Sigmund Graf von Lamberg und des Regiments Schulteissen Seyfridt Leonhardt Kirchler an den HKR. betreffend *die Hinrichtung des Castellischen Rgts. Hauptmannes Gottfried Lehmann von Lehensfeld* und *Begnadigung des Leutenants Andreas Adalbert Kerzl.* (HKR. Exp. 1702. Jäner 46.)

Hochlöblicher Kaiserlicher Hof Kriegs Rath!

Ueber die von Euer Excellenz Gunst und Freundtschaft sub dato 21-ten hujus an mich nacher Neustatt ergangene Intimation,[1] dass von Ihro Röm. Kais. Maiestät confirmirte Lehmanische und Kerzlische Urthl betreffent, so ich den 22-ten ejusdem nachmittag empfangen;

Hab ich gleich altera die das Kriegs Recht zusamben komben, und zugleich ihnen beeden Delinquenten sothanes Urthl publiciren, ihme Lehman seeligen aber den Todt apertis januis, gebräuchiger massen, denunciren lassen, der auch in specie vermög des Befelchs, von Herrn Kriegs Gerichts und Regiments Schultheissen hirüber in instanti, und ferrer in loco executionis subsequenti die publice, ob er auf und über alle sein gethane Aussagen bemeltes Urthl ausstehen und selbige mit seinem Tod bestättigen wolle, befragt worden, welcher alle beede mahl, laut des anbefohlenen aufgerichten instrumenti publici hierbei *A*,[2] solches dem Ragozischen Judicio Delegato zu übergeben mit ja, ausser was er schriftlich in ein und andern mit *B*,[3] so quod substantialia nichts inventirt, revocirt hat.

Und weillen man befunden, dass er quoad salvandam suam animam particulariter ratione fidei durch Assistenz Herrn P. Wolff[4] ganz wohl disponirt gewesen:

Als ist die Execution abgewichenen Sambstag in copiosissima praesentia hominum zwischen 11 und 12 Uhr vorgenomben und dass Urthl ☉ et ☾ so wohl

[1] *1701. december 21. Der HKR. an den Grafen Lamberg.* (HKR. Prot. Reg. 1701 pag. 577. — December No. 127.)

„Auf seines vom gestrigen dato, notificatur auf was Weise an den Haubtmann Lehemann, und Leüthenandt Kirzl wegen des Ragozy Flucht die Execution zu vollziehen, die übrige Staattsgefangene ferers zu verwahren, dan denen Kriegs-Regts assessoribus eine Bezahlung zuraichen."

[2] A jelentéshez csatolt *A)* melléklet.

[3] A jelentéshez csatolt *B)* melléklet.

[4] *1701. december 21. Der HKR. an den Grafen Lamberg.* (HKR. Prot. Reg. 1701 pag. 578. — December No. 137.)

„Solle dem P. Wolff den Zutritt zu dem Delinquenten Haubtmann Lehemann, umb seine Geistliche Verrichtung üeben zu können, verstatten."

wider ihn Lehman seeligen, als den Kerzl vollzogen worden.

Es ist zwar in illa die facto executionis ein special Befelch noch eingeloffen, wie dass Ihro Röm. Kais. Maiestät ihn Leutenant quo ad difigurationem respectu der Nasenabschneidung begnadet haben : Zumahlen aber in dem Urthl nichts solches sich befunden, noch darzue condemnirt war, als ist die Gnad von selbst vergeblich angesucht worden.

Anbei mus ich auch erinern, dass er Lehmann seeliger einen lezten Willen ut *C.*[1] Holographice über sein inventirte Effecten aufgerichtet, und ihn P. Wolff gebetten bei Ihro Röm. Kais. Maiestät sovil zu effectuiren, dass solches allergnädigst approbirt und von erstbemelten P. Wolff exequirt werden möchte.

Nun quo ad 1-um, beruhet es bei Seiner Kais. Maiestät, quo ad 2-dum, so dann ist ohne Anstand, quod non detur haereditas nisi deducto aere alieno, massen dann sich albereit ein und anderer creditor herfür gethan, und thut.

Stehet also bei Euer Excellenzien Gunst, und Freundtschaft, ob nicht durch das Kriegs Schultheiss-Ambt eine kurze Convocations-commission, worzue all, und jede, so sprechen zu haben glauben, erscheinen, und ihre Forderungen sub clausula praeclusi liquidiren sollen,[2] auch zu sehen, ob die Erbschafft solvendo stehe,

[1] A jelentéshez csatolt *C)* melléklet.

[2] A Lehmann-féle hagyatékot terhelő adósságokra vonatkoznak a következő adatok a Kriegsarchivból :

1702. január 17. Der HKR. an den Rgts. Schulteissen, Seyfried Leonhard Kirchler. (HKR. Prot. Reg. 1702. pag. 21. No. 85.)

„Solle ein Edict, wegen viller Creditorn in der Lehemannischen Verlassenschaft betreffend, anschlagen, und auf ein Crida komben lassen."

1702. július. Regiments-Schulteis Kirchler an den HKR. (HKR. Pr. Exp. 1702. pag. 453. — Julius No. 143.)

„Legt das Inventarium bei des zur Neüstatt justificirten Haubtman Lehmans, mit der Errinderung, dass der P. Wolff denen Erben die Effecten zu extradiren bitte, fragt sich dahero an, wie Er sich in der Sache zu verhalten habe."

1702. augusztus. Referat des HKR-es. (HKR. Prot. Exp. 1702. pag. 530. — Augustus No. 117.)

„Referat in puncto der Verlassenschafft des zur Neustatt justificirten Haubtmann Lehemans. ob solche den Erben ausgeferttiget werden, oder dem Fisco verbleiben sollen."

oder nit, umb so dann das gehörige ergehen zu lassen, vorgenomben werden möchte. Interim aber ist dem löblichen Regiment, über gepflogene Abrechnung der schuldige Rest, deme jederzeit das jus praelationis zuestehet, laut Herrn Obrist-Wachtmeisters Quittung ut *D.*[1] abgeführet worden; so ich relationieren wollen, und sollen. Mich empfehlend

Euer Excellenz,
Gunst, und Freundtschafft

Wienn den 28. Decembris 1701.

Gehorsambster
Franz Sigmundt Graff von Lamberg m. p.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler m. p.
des Kais. Krieg Rechts und Regiments Schultheis.

Az irat külsején:

Lamberg und Kirchler berichten über das vorbeigangene Urthl und Execution des Haubtman Lehemanns und Leüthenand Kertzl vom Castellischen Dragoner Regiment und legen sein des Lehemans Testament nebst andern Beilagen mehr bei. Exped. den 17. Januar. 1702.

(Címzés:)

An

Ein Hochlöblichen Kaiserlichen
Hoff Kriegs Rath etc.
Gehorsambe Relation

Franz Sigmund Graffens von Lamberg der Röm Kais. Maiestät Cammerers, Hoff Kriegs Raths und Statt Guardi Obrist Wachtmeisters alhier.

Die mit dem Lehmann und Kerzl zur Neüstatt endlich vollzogene Execution auferlegter massen betreffend.

[1] A jelentéshez csatolt *D)* melléklet.

A *melléklet.*

Bécsújhely, 1701 december 23.

A Lehmann kapitány előtt kihirdetett ítélet szövege.

1701. december 23. Urgiecht Haubtmann Lehmanns. Publicatus den 23. Decembris 1701. in dem völligen Kriegs-Recht. Item den 24-ten alseits vollzogen worden.

Gegenwörtig aufgeführte Malefiz Person Gottfrid Lehmann von Lehensfeld und dem löblichen General der Cavalleria Graf Castellischen Kaiserl. Dragoner Regiment gewester und zu treuer Verwahrung des Fürsten Ragozi, auch der übrigen Statts-Gefangenen alhier bestelter Haubtman, 37. Jahr alt, Catholischer Religion, verheirath, aus Pomern gebürtig. Hat in seinen mit ihme vorgenombenen gütigen Aussagen, Constitutionen, und aigenhändig schrifftlichen Fassionen frei bekenet, worbei er auch confrontando durch den volvirten Inquisitions-Process wegen Violirung des von ihme Ragozi alhir zur Neüstatt ex capite criminis laesae Majestatis ac perduellionis rechtlich gehabten Arrest ein und andern überwisen stunde. Wie nemblichen er Inquisitus selbigen Tag der Ragozischen Entweichung über vorhero verschidener-mahlen mit Rath, Hilff und That gehabt, verbottenen Zusamben-Kunfften so wohl vor, als nachmittag, der Anstalt halber zu ihme Ragozi gegangen, redlichen abends als es finster ware, er aus seiner negst daran gehabten Wohnung komben und von dem erstvorbemelten Ragozischen Arrest-Zimmer postirten Dragoner ein Leicht, under dem Praetext Brieff zu sigilliren, damit Ragozi entzwischen in sein Haubtmanns Zimmer fieglich sich begeben können, zu hollen verlangt, auch unvorgesehen der Dragoner gemeldet: dass er von sein habender Schildwacht nit weichen dörffe, gleichwohlen solches thun miesse, er Delinquent wolte schon bis dahin die Obacht halten. Durch welche Gelegenheit dann er Ragozi aus seinem Arrest in des Haubtmanns Zimmer sich salvirt, folgends nach kurzer Weill sein Delinquentens leiblicher Bruder Jacob Christoph under dem

löblichen Montecuculischen Kaiserlichen Courassier-Regiment Cornet, der in allen und jeden in diser Entweichung geholffen, so schon zu disem Ende vorhero im Zimmer sich befunden, heraus komben, deme Ragozi in seinem Dragoner Rock verkleidter, auf seiner Achsel ein Mantl-Sack tragent, zugleich selbigen er Inquisitus auch ihme Ragozi, umb anbei der Schildwacht allen Argwohn zu entziehen, gefolget. Mithin durch das Thor der Burg Ragozi entwichen, auf die schon in Bereitschafft gestelte Pferd gesessen und sambt seinem Pagge in der Statt, der schon machinirten massen gewarthet, nebst einem Knecht durchgangen. Die vorgegeben Erbrechung des Gätters, als ob Ragozi aus seinem Zimmer durch das Fenster sich herab gelassen hätte, war zu einem blossen Schein beschehen, einfolglich zu solcher Entweichung allen Vorschub gegeben, und eingewilliget. Ja wider alle schärffist gehabte Instruction, Befelch, und Ordre den Ragozi, auch dessen Pagge zu einem und andern Arrestanten, in specie zu dem Sirmay höchst würcklich verdächtig so offt zusamben gelassen, bis endlichen das Ragozische effugium erfolget, diese sein verübte Miessethaten bereuet er inständig, befilcht sich Gott und seiner vorgesezten hochen Obrigkeit.

Umb willen nun sothanes pflichtlos und mainaidig, verrätherisch von ihme gewesten Haubtman begangenes Verbrechen durch die angeordnete volvirte Inquisition, zu hirunder Observirung dessen, was Ihro Kais. Maiestät allerhöchster Dienst, Reputation und decor erfordert, dahin gedigen, dass solches delictum zu rechtlicher Bestraffung gezogen, und geurtheilet werden miessen: Als ist secundum majora, durch ordentlich reife Erwegung, nebst allen mit- und eingeloffenen Umbständen der Sach, geurtheilet, erkent, von einem Hochlöblichen Kais. Hoff Kriegs Rath bestättiget und von Ihro Röm. Kais Maiestät allergnädigst confirmiret worden:

Dass der Regiments Profos den Delinquenten Gottfrid Lehman, wegen dises seines so abscheuchlichen threulosen verrätherisch begangenen Verbrechens, dem Freimann überantworten, der ihme an dem hirzu destinirten Ort auf dem offentlichen Blaz alhier mit dem Schwerd vom Leben zum Tod hinrichten, sein Leib in

vier Theil darauf zerhacken, so dann die vier Theil auf die gemeine Weegstrassen aushengen solle. Und dises ihme zu einer wohl verdienten Straff, andern aber seinesgleichen zu einem Greul, Abscheuch und Exempl.

Gott Gnad seiner armen Seel.

B *melléklet.*

Bécsújhely, 1701 december 23.

A Kertzil hadnagy előtt kihirdetett ítélet szövege.

1701. december 23. Urgiecht Leutenant Kerzls. Publicatum den 23. Decembris 1701. in dem völligen Kriegs-Recht. Item den 24. alseits vollzogen worden.(

Gegenwärtig aufgeführte Malefiz Person Andreas Adalbert Kerzl under dem löblichen Generalen von der Cavalleria Graff Castellischen Kais. Dragoner Regiment gewester und zu threuer Verwahrung des Fürsten Ragozi, auch der überigen Statts-Gefangenen alhier bestelter Leutenant, 34. Jahr alt, Catholischer Religion, verheirath, aus Mähren von Zettelau gebürtig. Hat in seiner mit ihme vorgenombenen gütigen Aussag, Constitution, aigenhändig schrifflichen Fassion frei bekenet, worbei er noch durch die Inquisition überwiesen stunde, wie dass er dreimahl zu Wienn, ohne Erlaubnus, zu der Fürst Ragozin gegangen und einige Posten von dem arrestirten Ragozi, darvor sie ihm eine silberne Sack-Uhr geschencket, zugetragen, endlich sogar sie Ragozin alhir zu erstbemelten ihren Eheherrn in sein Arrest-Zimmer Abends-Zeit hinein und frühe morgens wider heraus practicirt, darvor er mit einem silbernen Degen-gefass remunerirt worden ; nebst disen hette er viel Argwohn des effugii halber, gespiret, selbige aber nit zeitlich, noch nie angedeütet, wordurch die Ragozische Entweichung verhütet werden könen, wie dann ihme in specie bewust gewesen, wie dass Ragozi vielmahls mit den übrigen Arrestanten, sambt seinem Pagge verdöchtig, höchststrafbahr verbotener massen zusamben getretten, er auch selbsten sie zusamben geführt, einfolglich wider alle Kais. Kriegs-Articul

gehabte Instruction, Befelch und Commando, forderist Ihro Röm. Kais. Maiestät höchsten Dienst, Reputation, und decor threu-, pflichtlos gesündiget:

Als ist durch das anbefohlene und gehegte Kriegs Recht mit reiffer Überlegung der Sach, nebst aller Umbständen secundum majora erkent, solches Urtl auch von einem hochlöbl. Kais. Hoff Kriegs Rath ratificiert, von hochgedachten Ihro Röm. Kais. Maiestät gänzlichen allergnädigst confirmirt worden:

Dass er Andreas Adalbert Kerzl cum infamia, als S. V. ein Schelm, deme der Hencker auf offentlichen Recht Plaz den Degen zerbrechen und vor die Füss werfen solle, weckgestossen und auf 6 Jahr nach ein Gräniz-Haus in Eisen und Banden ad publicos labores angehalten werden solle. Dises ihme zu einer wohlverdienten Straff, einem anderen seines gleichen zu einem Abscheuh und Exempl.

C *melléklet.*

Bécsújhely, 1701 december 23.

Lehmann kapitány végrendelete.

Egyidejű hitelesített másolat.

1701. december 23. Testament des Hauptmanns Gottfried Lehmann.

Weillen nunmehro der Todt und die Stunde zu sterben verhanden, so befihle ich meine arme Seele in die allerheiligsten bluthriessenden fünf Wunden Jesu meines Erlösers und Seeligmachers und bitte Euer Hochwürden, dass mit der Disposition meines Leibes sovil müglichen, gnädig umbgegangen werde. Insonderheit den lieben meinigen, als meiner armen hinterlassenen Frauen zu schreiben, dass sie sich nicht über den Todt meiner Person bekümmern soll, der höchste Gott wird ihr Versorger, und Verthätiger sein. Da mit ihr erzeugte Kind soll sie zur Ehre Gottes auferziehen, und keinen Soldaten werden lassen. Meine Kläider, als 2 bordirte rothe Röcke und die zwei Vesten,

die eine, wie sie schon weis, von Goldstücken, die andere von goldenen Stoff, den blauen Mantl, lass ich *dem Kinde* über, nebst meiner Wäsche. Herentgegen soll meine Frau den verguldeten Becher, die Uhr und die ihr schon längst gewibdmete Niderländische Barthen auf den Peltren, nebst meiner Bett-deck und die 3 leilacher, so ich wider zuruckschicke, als auch die silberne Schärpe haben. Die übrigen Sachen, als meinen silbernen Degen, Schabrackn und Pistolen, haffter Pistolen, Bette, Paruque kan man verkauffen und alles zu Gelde machen, wie auch die zwei Sebell, Gezelt, und die 6 Zinnerne Schüssl, so bei der Frau Ederin zu Wienn und darmit meine von mir gemachte Schulden bezahlen; als erstlichen bekenne mich schuldig dem Schneider Ostermayr zu Wienn, 60. fl. Darentgegen mus er mir 2 Elln fein rothes Tuch zuruckgeben, so auch meiner Frau zu schicken. Ingleichen bin ich der Frau Ederin, wan sie das Geld haben will, 28. fl. schuldig, auch hat der Schneider ein Kühefuss vorgegeben, ich seie ihme noch 52 fl. schuldig, wann er solches iurato darthum kan, auch bezahlen. Sonsten erkenne mich zu keiner Schuld, es seie dann, das einer meine Handschrüfft und Pettschafft aufweiset und die Schuld liquidirt. Mit dem Regiments-Quartiermeister und Haubtmann Müller verstehe ich mich weiter nicht, sondern, wan er an mich etwas praetendiret, weise ich ihm auf die mir von Seiner Excellencia Herrn Generalen zu bonificiren versprochen Uncosten, so ihme schon wissend. Überdis habe ich an baaren Gelt 100 Duggaten in specie, 78 fl. in silber Geld, und 32 fl. ist mir der Lieutenant Kirtzell schuldig, so mir gleich zu erlegen anzuhalten. Und weillen man mir bei der Compagnie eine Schuld von 274. fl, so der Junge Graf Castell gemachet, zumuthen will, als ersuche Euer Hochwürden dises bei Ihro Maiestät und gehörigen Orthen dahin zuvermögen, dass selbige Schuldt derjenige, so die Compagnie wider bekombt, gutmache; anerwogen ich ohne deme 1000. fl. meinem Herrn Generalen tit. zu einer Ergözlichkeit vor die Compagnie gegeben und selbige nicht lang possediret. Solchemnach alles Geld, was nach Bezahlung meiner liquiden Schulden, so wohl der Effecten wegen, als von paaren

übrig bleibet, bitte mit denen obspecificirten Sachen meiner liebsten, als armen hinterlassenen Wittib, zu übermachen. Die Addresse kan durch einen sichern Kauffmann zu Wienn nach Breslau und von dar nach Franckfurt an der Oder an *Monsieur, Monsieur de Micrander, Major de la Guarnison de Sa Majesté Royale de Prusse et Electeur de Brandenburg etc. à Francfourt sur l'Odre* gestellt und diser ersucht werden, dass er solche Sachen, so man in gewichste Leinwanth enballiren kan, meiner Frauen und armen hinterlassenen Witwe *A Madame, Madame de Lehnsfeldin Veuve, née Rangone etc. à Colberg* zustelle und disfahls ein Recepisse abfordere und Euer Hochwürden zuruckschicke. Worauf ich mich sicher verlasse, dass alles auf dero mir zugesagtes geistliches Wort geschehen wird. Leztlichen bitte auch meiner armen hinterlassenen Wittwe ausführlich zu schreiben, sie soll sich nicht über meinen Todt bekümmern, dem Höchsten hat es so beliebet und dass dises nicht aus meiner Bosheit, sondern meinem gar zu gutten Gemüths hergerühret, dass ich hierzu bewogen worden und kan ich wider die Grosse Hand Ihro Maiestät des Kaisers nicht. Ingleichen auch dises meinem Schwager Herrn Rangone zu Stargard in Hinter-Pommern zu schreiben. Der Titl ist: *A Monsieur, Monsieur Rangone, Syndique Provincial et Directeur des Eschevins pour les Services de Sa Majesté Royale de Prusse et Electeur de Brandenburg etc. Par Berlin â Stargard en Pomeraine.* Den Tag vor meinem Absterben den 23. Decembris, 1701.

(P. H.) Gottfrid Lehemann von Lehnsfeld m. p.

Collationirt, und ist dise Abschrüfft seinem bei dennen Inquisitionsacten sich befindenten Originali ganz gleichlautend befunden worden. Actum Wienn, im Kriegs-Recht-Ambt, den 28. Decembris, 1701.

Seyfridt Leonhardt Kyrchler m. p.
(P. H.) der Kais. Kriegs-Rechts und Regiments Schultheis.

D *melléklet.*

Bécsújhely, 1701 december 26.

Fournier de Champs őrnagy nyugtatványa.

Egyidejű hitelesített másolat.

Quittung.

Von drei hundert sibenzig Gulden reinische, welche ich zu End underschriebener von Einer löbl. Kais. Inquisitions Commision, von der Gottfrid Lehmann seel. Verlassenschafft, vor dessen gehabte Compagnie, so er derselben noch richtig gepflogener Abrechnung schuldig geblieben, heunt dato par zu meinen Handen empfangen habe, worunder auch die zwei hundert siben und virzig Gulden, so er Lehman bei Antrettung seiner Compagnie, als vorhin gemachte Schulden, mit übernomben, begriffen und ich mich hingegen hirmit verreversire, sothane 247. fl. im Fall solche deren Lehmanischen Erben widerumb bonificirt und restituirt werden miesten, allezeit zuruck zu geben. Urkund meiner hirunter gestelter Fertigung. Wiennerisch Neüstatt, den 26. Decembris, 1701.

P. H.) A. Fournier de Seehamps m. p.
Obristwachtmeister.

Collationirt, und ist die Abschrüfft seinem bei denen Inquisitionsacten sich befindenden Originali ganz gleichlautend befunden worden. Actum Wienn, im Kriegs-Recht Ambt den 28. Dec. 1701.

(P. H.) Seyfridt Leonhardt Kyrchler m. p.
der Kais. Kriegs-Recht und Regiments
Schultheis.

44.

Adatok Kertzil hadnagy további sorsához.

A Kriegsarchivból vett kivonatok.

1702. február. Kertzil volt hadnagy kérvénye az UHT-hoz. (HKR. Prot. Exp. 1702. pag. 92.)

„Andreas Adalbert Kertzil Castellischer Regiments gewester Leuthenand der Zeit arrestirter im Regiments Stockhaus dahier, bitt Ihne nicht nach Raab, sonderen nach Brin, umb alda die Ihme seines Verbrechens halber ausgesezte sechs jährige Gefangenschaft auszustehen, aus innermelten Ursachen zu transferirn und einen täglichen Unterhalt zu verschaffen. — *Beschluss;* Dis Begehren hat dermahlen nicht statt. Rastinger.[1] Wien den 25. Februar 1702."

1702. március 19. Der HKR. an den Stadt-Garde Obristen, Marchese degli Obizzy. (HKR. Prot. Reg. 1702. pag. 172. No. 252.)

„Wegen Entlassung nacher Raab des alhier arrestierten Castellischen Regiments Leüthenandt."

1702. március 17. Der HKR. an der Hofkammer und Kmdt. zu Győr, Stainsdorf. (HKR. Prot. Reg. 1702. pag. 168. No. 229.)

„Dass des Castellischen Regiments Leüthenandt Kirtschl, ob Complicitatem der Ragozischen Flucht 6 Jahr nacher Raab condemniret."

1702. június ?. Gesuch des gew. Leuthnants Kertzel an den HKR. (HKR. Prot. Exp. 1702. pag. 349.)

„Andreas Adalbert Kertzill gewester Castellischer Regiments Leüthenand anjezo Gefangener zu Raab, bitt Ihme zu verstatten, dass er in dem Regiments Stockhaus dahir die ihme andictirte Straff aus unvermelten Ursachen ausstehen möge. — *Beschaidt;* Das Begehren hat dermahlen noch nicht statt. Rastinger[1]... Wien den 12. Juny 1702."

45.

Lehmann János Kristóf zászlós pere.

Lehmann kapitány öccse, János Kristóf, a Montecuccoli-vértes ezred zászlósa, Rákóczi menekülésének egyik legfontosabb tényezője volt. Innen van az, hogy mihelyt a vizsgálóbizottság tisztázta a szökés körülményeit, a haditanács első teendőjének tartotta a szökésben lévő fiatal Lehmann kézrekerítésére a szükséges intézkedéseket megtenni. Már november 11-én arra utasította gr. Montecuccoli Hercules ezredest, a vértes-ezred parancsnokát, hogy haladéktalanul nyomoztasson a zászlós után. Minthogy pedig a haditanács feltevése szerint valószínű volt, hogy a zászlós Rákóczival együtt észak

[1] A haditanács tagja.

felé vette útját, Hasslingen Tóbiás prágai katonai parancsnoknak is megparancsolták, hogy a maga részéről is tegyen meg minden lehetőt a szökevények kézrekerítésére. Lehmann zászlósnak azonban sikerült megmenekülnie, mindamellett a haditanács úgy döntött, hogy megindíttatja ellene a felségárulási pert és tekintet nélkül arra, hogy a zászlós a kibocsátott idézésre megjelenik-e az ezredparancsnokság előtt, vagy sem, — azt le is folytatja. Az ezredtörzs ekkoriban Kőszegen állomásozván, gr. Montecuccoli 1702 januáriusában összeállította a haditörvényszéket és azzal a pert letárgyaltatta, s ítéletet is hozatott. A haditanács azonban nem fogadta el az ítéletet — melyet jóváhagyás végett eléje terjesztettek —, s ezért új tárgyalásra utasította az ezredparancsnokot. Az új haditörvényszéki tárgyalás 1702 április 20-án tartatott meg.

A perre és annak előzményeire vonatkozó kivonatok és iratok a *Kriegsarchiv*vból valók.

A. *Kivonatok.*

1701. november 11. Der HKR. an den Obristen Grafen Hercules Montecuccoli. (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 525. — November No. 67.)

„Solle den Cornet Lehemann gleich aufsuchen lassen."

1701. november 12. Der HKR. an den General Tobias v. Haslingen. (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 526. — November No. 69.)

„Solle sehen den flichtig-wordenen Ragozy, und Cornet Lehemann handtfest zu machen, zu welchem Ende Ihme beeder Personen Beschreibung beigelegt wirdet."

1701. november 12. Der HKR. an den Obristen Grafen Hercules Montecuccoli. (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 526. — November No. 74.)

„Widerholte Erinderung wegen Stellung des Cornet Lehemanns und Nachforschung des Reiters, den er mitgenohmen."

1701. december 22. Der HKR. an den Obristen Grafen Hercules Montecuccoli. (HKR. Prot. Reg. 1701. pag. 580. — December No. 142.)

„Solle des wegen verrätherisch zu der Ausflucht des Ragozy gelaister Beihilf arrestirten Haubtmann Lehemanns Bruder citieren und auf den Erscheinungs-Fahl wider ihne rechtlich verfahren und anhero berichten."

1702. január 15. Kőszeg. Graf Hercules Montecuccoli an den HKR. (HKR. Prot. Exp. 1702. pag. 18.)

„Graff Hercules Montecuccoli Obrister de dato Gins, den 15. Januarii 1702. schliesset bei, dass über seines Regiments, wegen des ausm Arrest entwichenen Ragoczy flüchtig wordenen und disfals vom Regiment citirten Cornet Jacob Christoph Lehmann, gehaltenes Kriegs Recht und Sentenz, wie auch das Verhör zu des Kais. Hof- Kriegs- Rath. Ratification. Item etc. *Beschaid:* Dem Kais. General Auditoriat-Ambt dieses Kriegs- Recht umb Bericht zuezustellen. Rastinger... Wien, den 24. Jan. 1702."

1702. január 24. Der HKR. an den Obristen, Grafen Hercules Montecuccoli. (HKR. Prot. Reg. 1702. pag. 38. No. 172.)

„Antwort wegen des über den Cornet Lehemann gehaltenen Kriegs-Recht und Recommendation für den Auditor Himelgeist; solle wegen des lezteren inner denen negsten 3 Tagen die vorhin anbefohlene Verantwortung erstatten."

1702. március. A. F. Öttl an den HKR. (HKR. Prot. Exp. 1702. p. 176.)

„Antoni Joseph Öttl Kais. General Auditor in puncto des Joh. Christoph Lehmans Cornet unter dem Montecuccolischen Regiment, so zu der Entweichung des Ragoczy geholffen, damit über Ihne ein Kriegs Recht möge gehalten werden."

1702. *március 7. Der HKR. an den Regts. Schulteisen Seyfried Leonhard Kirchler.* (HKR. Prot. Reg. 1702. pag. 142. No. 90.)

„Solle einen Extract aus des justificierten Haubtmann Lehemanns gehaltenen Kriegs-Recht iene Aussagen, so den entwichenen Montecuccolischen Cornet Lehemann betreffen, extrahieren und einschicken."

1702. március 14. Der HKR. an den Obristen Grafen Hercules Montecuccoli. (HKR. Prot. Reg. 1702. pag. 162. No. 194.)

„Remittitur, das in causa Cornet Lehemanns wegen der Ragozischen Flucht gehaltene Kriegs-Recht umb die darinnen bemelten Manquementen zu emendieren."

1702. április 20. Graf Montecuccoli an den HKR. (HKR. Prot. Exp. 325. — Majus No. 271.)

„Obrister schicket das, durch Kriegs Recht gefölte Urthl und Sentenz ein, über den vom Regimente entwichenen Cornet Lehman, so an der Eliberation des in Arrest gesessenen Ragozi schuldig." — *(Az irat alább következik.)*

1702. május 26. Der HKR. an den Obristen Grafen Hercules Montecuccoli. (HKR. Prot. Reg. 1702. pag. 310. No. 275.)

„Intimatur die wegen des Cornets Lehmann eingeschickte Sentenz seie zu publizieren und zu exequiren."

B.

Kőszeg, 1702 április 20.

Gr. Montecuccoli Herkules ezredes a haditanács elé terjeszti a Lehmann Jakab Kristóf zászlós ellen hozott ítéletet mellékleteivel együtt, jóváhagyás végett.

Eredetije Kriegsarchiv, HKR. Exp. 1702 Maii, no. 271.

Hochlöblicher Kaiserlicher Hof Kriegs Rath.
Gnädig- und Hochgebittende Herrn Herrn.

Euer Excellenz und Einem Hochlöblichen Kais. HofKriegsRath ruhet annoch in gnädigen Andenken,

was dieselbe wegen des bei meinen Courassir-Regiment gewesenen, nun aber durch die Flucht meinäidig-wordenen und solchergestalt des verwürckten schwehren Lasters laesae majestatis sich schuldigemachten Cornets Jacob Christoph Lehmanns untern dato 11-ten Novembris des verwichenen 1701-ten Jahrs, zu vollziehen an mich rescribendo gelangen lassen. Wann dann nun zu gehorsamber Folgläistung Eines Hochlöbl. Kais. HofKriegsRaths das Behörige, laut Lit. **A.** et **B.**[1] vorgeschutzet worden, mithin auch von einen offentlich angestelt, in Staabsquartier zu Gins in Niederungarn den 20-ten Aprilis gegenwärtigen 1702-ten Jahrs, nach reiffer der Sachen Überlegung per majora beschlossen und der Sentenz ut Lit: **C.**[2] dahien ausgefallen, dass obgemelter Lehmann, ob commissum crimen Laesae Majestatis et desertionis 1⁰: zuenthaubten; 2⁰: in vier Theil des Leibs zu zertheilen; 3^tio: solche auf vier Galgen zu hencken; 4to: dessen Nahm zu vertiligen, nicht münder 5to: sein Haab und Gut zu confisciren seie. Dieses Urthel hingegen an der praememorirten Persohn zu dato propter fugam nicht exequiret werden kan. Als habe Einem Hochlöbl. Kais. HofKriegsRath ich solches hiemit gehorsambist relationiren und beibringen sollen, verharrende

Euer Excellenz Gnad und Freundschaft

Gehorsambistwilliger
Ercules Graf Montecuccoli mp. Obrister.

A *melléklet.*

Zu gehorsamber Folgleistung unterm 11-ten Novembris abgescheinen Jahrs 1701. an Herrn Grafen und Obristen Hercul von Montecuccoli von einem Hochlöbl. Kais. HofKriegsRath ausgefärtigten gnädigen Befelch ist der beim löbl. Montecuculischen Cuirassier-Regiment gewesten, aber durch die Flucht meinäidig gewordener Cornet Jacob Christoph Lehmann durch

[1] A jelentéshez mellékelve.
[2] A jelentéshez mellékelve.

drei gebrauchlige Citationes, laut Beilag *A*, deren jede eine 3 wöchige Frist in sich enthalten, im Staabsquartier Gins in Nider-Ungarn durch den Trompettenstoss öffentlich eingeladen und zuruckberuffen worden. Dieweillen aber besagter Jacob Christoph Lehmann diesen Einladungen nit allein dato keine Parition geleistet, sondern auch nunmehro an Tag kommen, vermög und Inhalt Extract lit. *B.* dass derselbe, als principal mit Rath, That und Bewerkstellung die Ragotzysche Entweichung von der Neustatt aus dem Kais. Arrest persönlich befördert, infolglich des schwähren Lasters belaidigter Majestät sich schuldig gemacht: als ist dieses alles einem löbl. angestölten KriegsRecht vorgetragen, der Extract auf des justificirten Lehmannischen beschehenen Aussagen alles klärlich vorgelesen, ohn die Herrn Assessores und Urtheils Sprecher der gewöhnliche Vortrag und Errinnerung beschehen, bei diesem öffentlich angestölten KriegsReicht dieser Sachen Umbstände woll zuerwegen und keinem Teil weder zu lieb noch zu lädt, sondern dergestalten wie sie es bei der hohen Kriegshoheit verantworten können, worauf dan nach Begriffen prothocollirten facto zum Votiren geschritten, wie folgt.

Classis prima: 4 gemeine Reuther:

Dieweillen dieser Cornet fluchtig vom Regiment und sich hochst straffbahr anbei (weillen den Ragotzi treulos ausgeholffen) an Ihro Kais. Maiestät vergriffen, währe er andern zu Abscheu und ihme zu wollverdinter Straff lebendig in 4 Theil zu theilen, endlich auff 4 Galgen zu henken, der Kopf auch aufzustellen und all sein Haab und Gütter zu confisciren.

Classis 2da : 2 Corporals :

In Erdappungs-fall solle erstlich enthaubten, dann in 4 Theil zertheilet und jedes auf ein Galgen gehenckt, der Kopf auf einen etwas mehr erhobenen Galgen gestekt,

seine Haab und Gütter in Röm. Reich und Kais. Gebieth confiscieret, dann sein Nahm verdilget werden, ihm zu wollverdinter Straff, anderen zum Abscheu und Exempel.

Classis 3tia : 2 Wachtmeister :

Votiren, wie die Corporalen und dass er anbei überall vogelfrei zu publiciren seie.

Classis 4ta : 2 H. Lieutenant :

Propter duplicia crimina, videlicet laesae Majestatis et desertionis, lebendig in Erdappung-fall zu viertheilen, die Theil auf die Landt-strass zu stellen, den Kopf etwas hoher und Confiscation aller seiner Haab und Gütter, Verthilgung seines Names und überall vogelfrei auszuruffen.

Classis 5ta : 2 H. Rittmeister :

Ad idem cum 2da et 3tia Classe.

Classis 6ta : H. Praeses und Auditor :

Ad idem cum dominis Capitaneis.

L. S. Leonharth Kirchberger m. p. Reither.
L. S. Georg Wyhlydal m. p. Reither.
L. S. Geörg Preysner m. p. Corporal.
L. S. Paul Klement m. p. Corporal.
L. S. Frantz Dhomas Ohée Leütenand.
L. S. Nicolao Graff Lucarini m. p. Rüttmeister.
L. S. Cristoph Pohl m. p. Reither.
L. S. Georg Pettereuh m. p. Reither.
L. S. Frantz Beher m. p. Wachtmeister.
L. S. Sigmundt Raperger Wachtmeister.
L. S. Adalbert Johann de Suenne m. p. Leithenand.
L. S. Carl Joseph Freiherr von und zu Thavonat m. p. Rittmeister.

L. S. J. S. Kobylka m. p. Rittm. und Praeses.
L. S. H. v. Himmelgeist m. p. Lieutenant und Auditor.

B *melléklet.*

Ego infrascriptus liberae regiaeque civitatis Ginsiensis Judex hisce in fidem requisitus attestor, quod Jacobus Christophorus Leehmann quondam inclyti Regiminis Montecuculiani ex Compagnia D. Capitanei Pock Vexillifer de praefato inclyto regimine profugus Buccinam ternis vicibus, tempore intermedio pro qualibet vice trium septimanarum ad comparendum et se denuo regimini sistendum ultimatio publice in hac civitate per preconem citatus et vocatus fuerit, in cujus robur et fidem hasce manu propria subscripsi et sigillo meo usuali communivi. Actum Ginsii, 6-ta mensis Aprilis, Anno 1702.

Joannes Szvetics praenotatae
Civitatis Judex m. p.
L. S.

C *melléklet.*

Sententia.

Wider Jacob Christoff Lehmann gewesenen Cornet des löbl. Graff Montecuculischen Cuirassier-Regiments (welcher unterm Vorwandt seiner Privat-angelegenheiten vom Quartier aus auf die Neustatt, dann naher Wienn geritten und von dortaus wider auf die Neu-Staatt kommen, als dann dem verarrestirt gelegenen Ragotzi mit Conniventen und Vorschub seines unlängst justificierten Bruders gewesten Castellischen Haubtmanns, mit allen Mittel an die Handt gestanden und persönlich mit ihme Ragotzi flüchtig, hierdurch als meinädiger beim Regement auch des schwähren Lasters belaidigter Majestät schuldig worden) dieweillen derselbe umb sich ettwa zu verantworten, in denen drei gebührend-beschehenen Einladungen zum löbl. obenbesagten Regement sich nit bis dato eingefunden, ist in contumaciam durch ein ordentlich versambletes Kriegs-Recht dorthin per majora beschlossen, dass der Lehmann seiner gehabter Charge verlustig, dann wegen verwirkten Lasters laesae majestatis öffent-

lich in Attrappirungs-fall, durch den Nahrichter anfangs zu enthaubten, dann in vier Theil der Leib zu zertheilen, solche auff vier Galgen und zugleich ob crimen desertionis der Kopff auf einen kleinen Galgen über deren obern Viertel darüber zu hencken, dessen Nahm zu verthilligen oder auszulöschen, auch alle seine Haab und Gütter im gantzen Römischen Reich und Kaiserlichen Landen und Gebieth zu confisciren seien. Conclusum Staabsquartier Gins, den 20-ten Aprilis 1702. Diese Urtheil, weillen ohne dem Jacob Christoff Lehmann dato propter fugam nit exequirt werden kann, ist dem löbl. Regement und wohe es sonsten nöthig, zu publiciren, dann der Nahm durch den Scharffrichter an die Justitz zu assigniren mit der Intimation, gegen nahmhaffte Recompens diesen Lehmann über kurtz oder lang, entweder todt oder lebendig zum hochlöblichen Kais. HoffKriegsRath, oder dem löblichen Montecuculischen Regement zu überbringen jedem erlaubt sein solle. Conclusum ut supra.

L. S. J. H. Kobylka m. p.
Rittm. und Praeses.

L. S. H. V. Himmelgeist m. p.
Lieutenant et Auditeur.

A FELSÉGÁRULÁSI PERREL KAPCSOLATOS BIRTOKELKOBZÁSOK ÜGYE 1701—1703

A

FELSŐGÁRDULÁSI PERNEL

KAPCSOLATOS

BIRTOKELKOBZÁSOK UGYE

1701—1703

Az 1701 április 18-án történt elfogatások a Kassán székelő szepesi kamarát érdekelték a legközvetlenebbül a hatóságok közül. Azoknak a birtokai, akiket egy szerteágazó összeesküvés, vagy nagyarányú forradalom szervezőiként és részeseiként április 18-án s a reákövetkező napokon elfogtak, vagy elfogni készültek, legnagyobbrészt a szepesi kamara hatósága alá tartozó területre estek és a kamara úgy érezte, hogy reá a jövőben fontos szerep vár. A kamara tanácsosai meg voltak arról győződve, hogy a kormány a nagy feltűnést keltő elfogatásokat csak érett megfontolás után és teljesen meggyőző bizonyítékok alapján rendelte el, az elfogatások elrendelése és végrehajtása tehát a szepesi kamara előtt egyértelmű volt a hűtlenség beigazolt tényével.

Ez a felfogás késztette a kamarát arra, hogy már 1701 április 21-én kérdést intézzen a bécsi udvari kamarához aziránt, hogy nem volna-e időszerű már most elrendelni az elfogottak birtokainak elkobzását.[1] Minthogy pedig a szepesi kamara ezidőszerinti elnöke, *báró Thavonat Albert Lajos*, Bécsben tartózkodott, a kamara őt is megkereste, hogy a fenti értelemben lépjen közbe az udvari kamaránál, mert a birtokelkobzási rendelet nagyban emelné a kincstár jövedelmeit.[2] A szepesi kamarának szolgálati buzgóságból fakadt kezdeményezése azonban Bécsben nem keltett visszhangot s br. Thavonat, miután az udvari kamarától megkapta a szükséges felvilágosításokat, sietett tájékoztatni a szepesi kamara tanácsosait arról, hogy Bécsben egyelőre hallani sem akarnak birtokelkobzásokról, mert a tényállást még nem látják tisztázottnak, a szepesi kamara tehát csak akkor gondolhat konfiskációkra, ha erre vonatkozólag Bécsből határozott rendeletet kap.[3]

Nyilvánvaló volt azonban, hogy a kormány óvatos állás-

[1] Fogalmazványa Orsz. ltár Kamarai lt. Cam. Scep. Minutae neoreg. 1701. nr. 281.

[2] U. ott nr. 282.

[3] 1701 április 28-ról. Eredetije u. o. Cam. Scep. Repraes. I. et I.

pontja mellett is foglalkozni kell az elfogatások következtében esetleg gazdátlanul maradt birtokok sorsával. Ez volt a felfogása az elfogatásokat intéző gróf Solari ezredesnek is, aki már április 24-én megbízta a szepesi kamara egyik tisztviselőjét, Vitézi Jánost a Kisszeben városában található Szirmay-javak felett való felügyelettel,[1] amihez utóbb természetesen a kamara is hozzájárult,[2] sőt most, hogy az ügyek intézése ki ne csússzék a kezéből, maga rendelte el a Szirmay István borsodmegyei birtokain található gabonaneműeknek, állatállománynak és általában mindennemű ingóságnak,[3] továbbá Szirmay István és Rákóczi Ferenc Sárospatakon őrzött borainak,[4] és végül a Lengyelországba menekült Szirmay Miklós vagyonának pontos összeírását.[5]

Minthogy az 1701 június 20—22-i kihallgatások folyamán szinte bizonyossá vált, hogy Longueval jelentései alappal bírtak s hogy legalább is Rákóczi, gróf Bercsényi Miklós és Szirmay Miklós személyét illetőleg a felségárulás ténye bizonyítottnak tekinthető, de a többiek sem oldhatók fel a részesség gyanúja alól, a kormány 1701 július 6-án, tehát ugyanazon a napon, melyen kézhez vette Eilers Jánosnak, a vizsgálatot vezető bizottság előadójának terjedelmes elaborátumát,[6] kiadta azt a rendeletet, mely az összes letartóztatottak ingó és ingatlan vagyonának összeírását és közvetlenül a szepesi kamara által leendő kezelését mondta ki.[7] E rendelet alapján a még mindig Bécsben tartózkodó br. Thavonat szepesi kamarai elnök kijelölte azokat, akikre az összeírások felelősségteljes munkáját a kamara nyugodt lelkiismerettel reábízhatja.[8] Az összeírásokat végző biztosok ilyenformán a következők lettek:

Gróf Szentiványi László, aki a regéczi, szerencsi, tokaji és sárospataki Rákóczi-uradalmak összeírását végezte.

Gróf Brankovics Pál, aki a Bercsényi-uradalmakat írta össze.

[1] 1701 április 24. U. o. Cam. Scep. Repraes.
[2] Fogalmazványa u. o. Cam. Scep. Minutae.
[3] 1701 április 28. Soldos Imrének. U. o. Cam. Scep. Minutae.
[4] 1701 május 4-ről Glandorf Ernő Antal jelentése. U. o. Cam. Scep. Repraes. I. et I.
[5] 1701 május 13. Klobusiczky Gáspárnak. U. o. Cam. Scep. Minutae.
[6] L. jelen kiadvány I. k. 155—175. ll.
[7] Fogalmazványa Kammerarchiv. Hoffinanz Ungarn 1701 júl. 6. Eredetije Orsz. ltár Kam. lt. Benignae resolutiones.
[8] Bécs 1701 július 18-ról. Orsz. ltár. Kam. lt. Cam. Scep. Repraes. I. et I. és Lymbus, series I. fasc. 64.

Rauh Jakab, aki Rákóczinak sárosmegyei és Szirmay Istvánnak és Miklósnak ugyancsak sárosmegyei birtokait írta össze.

Gundelfinger János, aki Szirmay István és Miklós zemplénmegyei birtokainak összeírását végezte.

Hlavati András teendője volt Szirmay István borsodmegyei birtokainak összeírása.

Czeles Lőrinc és *Ruprecht Miksa* végezte Vay Ádám Szabolcs, Ugocsa és Szatmár megyében lévő birtokainak összeírását. S végül

Klobusiczky Gáspár feladata volt Rákóczi munkácsi uradalmának összeírása.[1] A birtokok összeírása nem jelentette a birtokok elkobzását, mert hiszen még nem volt az ítélet, mindamellett a kormány az összeírást, illetőleg a zár alá vételt a legnagyobb gonddal végeztette. Már Thavonat is arra utasította a kamarát, hogy az összeírást végző biztosok mellé necsak esküdt jegyzők, hanem hiteles személyek is rendelendők, hogy az összeíró biztosok személyét és munkáját meggyanúsítás ne érhesse, s ha a szükség úgy kívánná, igénybe kell venni a katonai karhatalmat is.[2] Most azután, hogy megtörténtek a megbízatások, a kamara is részletes utasításokkal látta el a maga részéről is valamennyiöket[3] és egyidejűleg kieszközölte gróf Nigrelli Oktavián kassai katonai parancsnoktól a szükséges katonai karhatalmat is.[4]

A biztosok 1701 július utolsó hetében megkezdték működésüket s augusztus első hetében csaknem valamennyien készen voltak munkájokkal.[5] Az összeírás és a zár alá vétel mindenütt símán, zavar nélkül folyt le, csupán csak a borsodmegyei Szirmay-birtokok összeírása elé tornyosultak nem várt nehézségek, mégpedig nem is az érdekelt család, vagy a lakosság, hanem a budai kamara egri kirendeltségének vezetője, Penz

[1] Orsz. ltár. Kam. ltár. Cam. Scep. Minutae neoreg. 1701. nr. 347.

[2] Id. 1701 júl. 18-i leirata szerint. U. o. A fentiekre von. l. *Herzog József:* A tarcali kir. uradalom és kincstári szőlő keletkezése. Levéltári közlemények. 1923. (I.) 249—251. ll.

[3] Orsz. ltár Kamarai lt. Cam. Scep. Minutae neoreg. 1701. nr. 347. és u. o. Cam. Scep. Repraes. I. et I.

[4] Eredetije u. o. Cam. Scep. Repraes. I. et I.

[5] L. gr. Szentiványi László jelentését 1701 aug. elejéről (Orsz. lt. Kamarai lt. Neoregst. fasc. 1724 nr. 48.), Klobusiczky Gáspár jelentését 1701 aug. 5-ről (U. o. Cam. Scep. Repraes. I. et I.).

felügyelő részéről.[1] Penz felügyelő ugyanis abból indult ki, hogy Borsod megyének az a része, mely a Sajó jobbpartján fekszik, a budai kamara, illetőleg az egri kirendeltség hatósága alá tartozik, s ez alapon kilencedet és egyéb kamarai illetéket szedetett éveken át ezen a területen,[2] anélkül, hogy ez ellen más hatóságok, így pl. a szepesi kamara óvást emelt volna. Mikor azután a budai adminisztráció is megkapta a július 6-i rendeletet az elfogottak ingó és ingatlan javainak összeírására, Penz felügyelő az eddigi gyakorlatnak megfelelelően akart eljárni, s ezért személyesen jött Borsod megyébe és a Szirmay-birtokok összeírását és zár alá vételét személyesen végezte, sőt a marhaállomány nagy részét, talán nagyobb biztonság végett, Egerbe szállíttatta.[3] Ezt az eljárást a szepesi kamara magára nézve sérelmesnek találta s nem késett erről Bécsbe jelentést tenni, intézkedést és elégtételt kérve az udvari kamarától. A sok iratváltással járó vetélkedés a két kamara közt csak akkor szűnt meg, amidőn az 1701 november 19-i rendelet báró Thavonat szepesi kamarai elnököt bízta meg az összes zár alá vett, illetőleg ekkor már elkobzott birtokok kezelésével.

Báró Thavonat a beérkezett összeírásokat, melyeket a biztosok bizonyára még augusztus folyamán eléje terjesztettek, gondosan átvizsgálta. Azonban az összeírások formájával és módszerével nem volt megelégedve, miért is elhatározta, hogy a kapott adatok alapján maga szerkeszti meg az egyes uradalmak összeírását.[4] Így jöttek létre 1701 november 7-i kelettel a sárospataki, tokaji és regéczi uradalmakról szóló összeírások, melyek gazdaságtörténeti szempontból értékes források és nemcsak a szóban forgó uradalmak gazdálkodási módja tekintetében bírnak jelentőséggel, hanem a jobbágyszolgálmányok komplexumába, a lakossági, sőt a földrajzi viszonyokba is bepillantást engednek

Mikorra ezek a Thavonat-féle összeírások felérkeztek Bécsbe, akkorra már megváltozott az a szempont is, mely az udvari kamarát idáig vezette a Bécsben, illetőleg Bécsújhelyt őrzött foglyok birtokaival szemben. 1701 november 7-én

[1] Gr. Szentiványi jelentése 1701 aug. 11-ről. (U. o. Cam. Scep. Minutae neoreg. 1701. nr. 350.

[2] Penz igazoló jelentése 1701 nov. eleje. (Kammerarchiv. Hoffinanz Ungarn 1701 nov. 1.)

[3] Gr. Szentiványi id. aug. 11-i jelentése szerint. (U. o.)

[4] Br. Thavonat 1701 szept. 22-i jelentése. (Kammerarchiv. Hoffinanz Ungarn, 1701 okt. 5.)

Rákóczinak sikerült kimenekülnie a börtönből, szökését azonban a haditanács úgy értelmezte, hogy az egyértelmű a felségárulás beismerésével. A kormány ennek következtében feljogosítva érezte magát arra, hogy még az ítélet formális kimondása előtt, elkoboztassa Rákóczi összes birtokait. Így jött létre az 1701 november 19-i rendelet, mely szerint „auf die Entweichung des Fürsten Ragozi resolvirt worden ist, die Güter, so mobil, als immobil dieses Fürsten, über die bishero geschehene Conscription und Beobachtung in würklicher Sequestration... zu ziehen". Az ekként konfiskált Rákóczivagyon kezelésével az udvari kamara báró Thavonat szepesi kamarai elnököt bízta meg, tekintet nélkül arra, hogy ez a vagyon mely kamara hatósági területén fekszik.[1] Ezzel, mint már említettük, elintézést nyert a szepesi és a budai kamara közt lévő vetélkedés, de egyúttal biztosíttatott a Rákóczivagyon egységes kezelése is.[2]

Báró Thavonat nagy kedvvel és készséggel fogott új feladata teljesítéséhez. Minthogy megállapítása szerint a Rákóczi-uradalmak elhanyagolt állapotban voltak, s azonfelül sok adósság terhelte azokat,[3] Thavonat elsősorban rendet akart teremteni a birtokkezelésben, azután fokozni akarta a jövedelmezőséget és a birtokokon élő jobbágyságot intenzívebb munkára akarta fogni. Adómentesség, telepítés, út- és hídépítés voltak legsürgősebben megvalósítandó tervei, melyekben a bécsi udvari kamara is támogatta.[4] Mire azonban nagyszabású programmjának megvalósítására került volna a sor, 1703 tavaszán Rákóczi már megjelent a magyar határon, hogy kibontsa zászlaját: „Cum Deo pro patria et libertate."

[1] Fogalmazványa Kammerarchiv. Hoffinanz Ungarn, 1701 nov. 19.

[2] A bécsi udvari kamara leirata a budai adminisztrációhoz 1701 dec. 30. Orsz. ltár. Kam. ltár. Ofner. Cam. Adm. Hofbefehle 1701 dec. nr. 14. Fogalmazványa Kammerarchiv. Hoffinanz Ungarn, 1702 dec. 30.

[3] Br. Thavonat 1702 március 12-i előterjesztése. Kammerarchiv. Hoffinanz Ungarn, 1702 márc. 29.

[4] A bécsi udv. kamara leirata 1702 március 29. (Fogalmazványa Kammerarchiv. Hoffinanz Ungarn, 1702 márc. 29.) Br. Thavonat levele 1702 április 20. Kirchnerhez. (U. o. Hoffinanz Ungarn, 1702 március 29.)

46.

Kassa, 1701 április 21.

A szepesi kamara kérdése az udvari kamarához aziránt, hogy milyen intézkedéseket kíván életbeléptetni Rákóczi és a vele egyidejűleg elfogottak birtokainak elkobzása tekintetében, mert meggyőződésök szerint Rákóczinak és elfogott társainak hűtlensége nyilvánvaló.

Eredeti fogalmazvány. Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scepus. Minutae Neoreg. 1701. nr. 281.

Den 21. Aprill, 1701. Kais. Hof-Cammer.

Gleichwie Euer Excellenz und Gnaden auch Gunst und Frieden etc. Die Verarrestirung des Fürsten Rakoczy, Baron Szirmay und anderer Mitinteressirter unverhalten. Mithin dieser Process ausser allen Zweifel, ob gravissimum delictum et infidelitatis notam vollzogen sein würdet : Als haben wir uns von obligenden Ambtsweg bei einem hochlöblichen Mitl hiemit gehorsambst anfragen und ob der was etwan dieselbe in puncto confiscationis zu verordnen geruhen mögten, dero gnädigen Befelchs erwarten wollen. Uns anbei etc.

Jegyzet : A szepesi kamara ezen lépését *Herzog József* is megemlíti : A tarcali királyi uradalmi és kincstári szőlő keletkezése. Levéltári közlemények. I. (1923.) 250. l.

47.

Kassa, 1701 április 21.

A szepesi kamara megkéri Bécsben tartózkodó elnökét, báró Thavonat Albert Lajost, hogy személyesen eszközölje ki az illetékes tényezőknél Rákóczi és elfogott társai birtokai elkobzásának elrendelését.

Eredeti fogalmazvány. Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scepus. Minutae Neoreg. 1701. nr. 282.

Den 21 Aprill, 1701, Herrn praefecto.

Aldieweilen wir uns occasione incaptivationis des Fürsten Ragoczy, Baronis Szirmay und anderer Inte-

ressirter mit heutiger ordinarie bei der hochlöblichen. Kais. Hoffcammer der Confiscation halber schriftlich angefraget : Als zweiflen wir keineswegs, es werden dieselbe auch ihres hohen Orths zu Vermehrung dieser königlichen proventuum, die Confiscations-Verordnung, bei wohlerwehnt hochlöblichen. Mitel auswürken zu helfen gnädig geruhen wollen. Uns anbei etc.

Jegyzet : V. ö. *Herzog J.* id. tanulmányával : Levéltári Közlemények. I. (1923.) 250. l.

48.

Kisszeben, 1701 április 24.

Vitézy Jánosnak, a szepesi kamara egyik tisztviselőjének jelentése nevezett kamarához arról, hogy már a Szepességen is ismeretessé vált Rákóczinak és Szirmaynak elfogatása s hogy grófj Solari ezredes rendeletéből átvette a Kisszebenben található Szirmay-javak felett való felügyeletet.

Eredeti, hátlapján papírral fedett gyűrűs zárópecséttel. Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Camera Scepusiensis. Repraesentationes. 1701 ápr. 24.

Illustrissimi, magnifici, perillustres item ac generosi domini, domini et patroni gratiosissimi.

Humillimam, fidelissimorum semperque paratissimorum servitiorum meorum in gratiam illustrissimarum Dominationum Vestrarum commendationem.

Litteras inclitae Camerae de dato 19. huius, quibus mediantibus circa rumores, tumultus, occurentias et nova, si quae hic spargerentur, singulis postis informari committit,[1] 23-a eiusdem, debita cum submissione accepi. Circa Palocsam[2] quidem et Lubloviam,[3] quo 17-a huius ex commissione camerali excurreram, nulla

[1] V. ö. *Herzog József :* id. tan. Levéltári Közlemények. I. (1923.) 249—50.
[2] Palocsa h. Sáros megyében.
[3] Lubló város Szepes megyében.

penitus occurrunt, nec sparguntur, praeter inopinatam suae celsitudinis principis Rakoczii Saarossino, et domini prothonotarii Szirmay ex Szent Mihály[1] 18-va huius summo mane Eperiessinum per militiam Suae Maiestatis Sacratissimae factam deductionem, inibique in strictissimo aresto ad hoc usque tempus detentionem.

Hic porro Cibinii ex mandato Suae Excellentissimae illustrissimae Domini comitis generalis Solary[2] ego in commissis habeo, quatenus omnia et singula bona praelibati magnifici domini Baronis Szirmay in civitate Cibiniensi[3] habita, vina utpote, frumentum, cistas, aliasque res, ad suam dominationem pertinentes bene observari curem; et ne in minimo quidquam sub gravissima in me fienda animadversione distrahi permittam. Unde nec 14-ta huius appretiata persoluta, sigillata, mihique pro expeditione tricesimali per dominum Valentinum Eszenyi Göncziensem insinuata vini Szirmaiani vasa nr. 40 dimittere permittor.

Quae singula pro homagiali mea erga inclitam Cameram devotione et obligatione Illustrissimis Dominationibus Vestris tempestive perscribenda, notificandaque volui. His Illustrissimas etc. Cibinii, 24. Aprilis, anno 1701.

Illustrissimarum, etc.

servus infimus, cliens humillimus
Joannes Vitézy m. p.

Kívül: Szokásos címzés a szepesi kamarának.

[1] Sárosszentmihály h. Sáros megyében.

[2] Gr. Solari Amade ezredes, akit a haditanács Rákóczi elfogására a szükséges katonai karhatalommal kirendelt. (Bevezetés I. 39. l.)

[3] Kisszeben h. Sáros megyében.

49.

Kassa, 1701 április 26.

A szepesi kamara értesíti Vitézy Jánost, hogy a gr. Solari által tett rendelkezésekhez a maga részéről is hozzájárul.

Eredeti fogalmazvány. Orsz. Levéltár. Cam. Scepus. Minutae.

Domino Joanni Vitezy, 26. Aprilis 1701.

Circa obsigillationem rerum mobilium Szirmaianarum ex ordinatione excellentissimi domini generalis Salary factam Vestrae Dominationis informationem accepimus, ad quam Vestrae Dominationi committendum nos quoque habuimus, ut ea omnia, quae obsigillata et occupata sunt, fideliter conservare et specialiter quidem frumenti curam habere noverit.

Et quia praetitulatus dominus generalis in extradationem illius frumenti consensisset, ideo dum et quando pro eodem frumento currus comitatenses comparuerint, Vestra Dominatio idem ex integro erga quietantiam annonariae Epperjessiensis extradare noverit.

50.

Kassa, 1701 április 28.

A szepesi kamara utasítja Soldos Imrét, hogy Szirmay István borsodmegyei birtokait, az azokon található élő- és holt felszerelést, továbbá a gabonaféléket haladéktalanul írja össze s gondoskodjék a birtokok további megműveléséről.

Eredeti fogalmazvány. Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scepus. Minutae.

Domino Emerico Soldos, die 28. April. 1701.

Hisce Vestrae Dominationi committitur, quatenus acceptis his indilate ad Szirma-Bessenyő[1] et alia

[1] Szirma-Bessenyő h. Borsodmegyében, br. Szirmay István borsodmegyei birtokainak központja.

circumjacentia bona ad D. Stephanum Szirmai spectantia exire, ibidemque in omnibus eiusdem allodiaturis et locis depositionis universum frumentum tam in grano et stramine existens, quam vero omnis generis pecora aliaque universa mobilia diligenter conscribere, provisoribus autem imponere velit, quatenus omnem solertiam circa oeconomiam et inseminationem, sicuti antea, observare debeant et ne minimum quidem distrahere audeat sub gravi animadversione. Quibus peractis desuper genuinam nobis relationem transmittere noverit. In etc.

51.

Bécs, 1701 április 28.

Br. Thavonat Albert Lajosnak, a szepesi kamara elnökének utasítása a szepesi kamarához arra vonatkozólag, hogy mindaddig, míg határozott utasítást nem kap, mindenféle birtokelkobzástól tartózkodjék.

Eredeti, hátlapján gyűrűs zárópecséttel. Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scep. Repr. I. et I.

Wohlgebohrner, hoch wohlgebohrne, sonders hochgeehrte Herren. Dero Schreiben vom 21-ten dis habe rechts erhalten und daraus ersehen, dass meine hochgeehrte Herren sich bei der hochlöblichen Hoffcammer angefragt, wie sich nach beschehener Arestirung des Fürsten Ragoczi und Baron Szirmay zu verhalten, mir auch die Confiscirung bemelter Herren Guetter zugleich recommendiren wollen. Woriber zur Nachricht sovil erindere, dass man alhier ganz sicher gehen und bis nit die Sachen gnuegsamb überlegt, von keiner Confiscation heren will; dahero meine hochgeehrte Herren sich gleichfalls darvon enthalten und in keine Confiscation ohne expressen kais. Befelch einlassen wollen; imfalle auch durch die militares etwas von der Arrestirten Getraidt in die kais. Magazin geliffert wurde, ist solches durch die Proviantische

ordentlich zu übernemben und darüber zu quittiren. Wormit etc.

Wien, 28-ten Aprill, 1701

dienstschuldig
Ludwig v. Thawonath.

Kívül: Szokásos címzés a szepesi kamarához.
Ugyanott: Praesentatae 3. Maii, 1701.
Jegyzet: V. ö. *Herzog J.:* id. tanulmányával. Levéltári Közlemények. I. (1923.) 250. l.

52.

Munkács, 1701 április 29.

Klobusiczky Gáspár munkácsi harmincados jelentése a szepesi kamarához arról, hogy Szirmay Miklós Lengyelországba menekült, okát nem tudja.

Eredeti, hátlapján gyűrűs zárópecséttel. Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scepus. Repraes. I. et I.

Inclitum camerale consilium.

Gratiosam incliti consistorii commissionem super rumoribus harum partium perscribendis demisse percepi et siquidem pro nunc nulla certa de quopiam tumultu fama habeatur, praeter quosdam praedones circa Nagy Banyam latitantes,[1] nihilominus illud duxi humillime notificandum, dominum Nicolaum Szirmay statim post discessum celsissimi principis huc advenisse et hinc nihil morando ad Krajnam[2] decimationem agnorum exivisse, ac exinde relicta decima ac indispositis rebus suis (prouti ab officialibus celsissimi principis informor) equis alienis, nescitur an in Poloniam, vel per montes Bartpham versus discessisse, vel potius ad possessionem suam ab illustrissimo comite Bercseny noviter emptam profectum esse, qui licet officialibus

[1] A Pintye Gregor vezetése alatt álló rablóbandát érti, mely sokáig foglalkoztatta a hatóságokat.
[2] Krajna néven nevezték Bereg és Ung megye északi részét.

ad latus suum existentibus se sequenti die adventurum promisisset, nihilominus nec ad hodiernum adest, quod mea ductus obligatione inclitae Camerae duxi intimandum. In reliquo etc.

Munkacsini, die 29. Aprilis, 1701.

servus humillimus
Caspar Klobusiczky m. p.

P. S. Imo prouti a quaestoribus in confiniis Poloniae existentibus informor, celeri cursu relicta hic rheda et rebus suis in eadem existentibus in Poloniam discesisse, nullamque possessionem ab illustrissimo comite Bercsény emisse, qui cum habeat residentiam Bartphae, inclita Camera uberius poterit informari, quare vero eo discesserit et utrum quaepiam negotia in Polonia habeat, ignotum est.

Kívül: Szokásos címzés a szepesi kamarához.
Ugyanott: Praesentatae 4. Maii, 1701.

53.

Sárospatak, 1701 május. 4.

Glandorf Ernő Antal jelentése a szepesi kamarának Szirmay István zár alá vett borairól, továbbá arról, hogy Rákóczinak sárospataki pincéjében néhány olyan hordó bor van, melyek Oppenheimer Sámuelt illetik, aki azokat két zsidó megbízottja által őrizteti.

Eredeti, hátlapján zárópecsét nyomaival. Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scepus. Repr. I. et I.

Inclitum Camerale Consilium.
Domini, Domini ac patroni gratiosissimi.

Praemissis meis servitiis humillimis etc. Benignum incliti cameralis consilii mandatum de 2. huius debita reverentia heri percepi et vina ista domini (tit.) prothonotarii apud mercatores hic ad ulterius benignum mandatum in sequestro permanebunt. Quod autem attinet excellentissimi generalis ab Aspermont

vina, miror, quod aliquis querelam supra me deponere ausus fuerit et hisce fide mediante spondeo, quod nec aliquid in similibus somniaverim, multo minus aliqua vina detinuerim, nec hic praefatam Excellentiam vina habere scio, nec credo, illud autem humillime remonstrare possum, quod judeus Samuel Oppenheimer[1] per certum contractum cum celsissimo principe Ragotzy aliquot vasa vini hic habeat, et ab aliquo tempore duos judaeos habeat hic Pattakini eisdem invigilandi et curam habendi, nunc praefati judaei sigillum frangere et celsissimi principis homines optima vasa seligere et hinc aufferre, quo autem nescio, nec me in similibus immiscere volo, et sine commissione me in nullo negotio immitto, me ulterius favori et gratiae recommendans permaneo.

Incliti cameralis consilii.

Pattack, 4 Maii, 1701.

servus humillimus
Ernestus Antonius Glandorff.

Kívül: Ad Inclitum camerale Consilium etc. etc. etc. Cassoviam.

Ugyanott: Praesentatae 8. Maii, 1701.

54.

Kassa, 1701 május 13.

A szepesi kamara utasítja Klobusiczky Gáspárt a Lengyelországba menekült Szirmay Miklós vagyonának összeírására és őrizetére.

Eredeti fogalmazvány. Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scepus. Minutae.

Domino Casparo Klobusiczky, 13. Maii, 1701.

Informationem de rebus profugi Nicolai Szirmay apud diversos ibidem derelictis accepimus. Ratione

[1] Oppenheimer Sámuel (meghalt 1703 május) hadseregszállító és bankár; arra nézve, hogy halála milyen zavarokat idézett elő, l. Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. V. k. (Wien, 1878.) 77—78. l.

quarum Vestrae Dominationi committendum habuimus, quatinus de similibus rebus exercendam inquisitionem facere et ubi ac apud quos derelictos esse repererit, tales conscribere et prae manibus illorum (praesertim si solvendae fuerint) erga sufficientem cautionem sub conditione non abalienationis aut deteriorationis relinquere noverit etc.

55.

Bécs, 1701 július 6.

Királyi rendelet Rákóczi Ferenc, gróf Bercsényi Miklós, br. Szirmay István, Szirmay Miklós, Sándor Gáspár és Vay Ádám összes javainak zár alá vételére és közvetlen a szepesi kamara által való kezelésére.

Fogalmazványa Kammerarchiv. Hoffinanz Ungarn, 1701 júl. 6.

Eredetije, hátlapján zárópecsét nyomaival, Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Ben. Resolutiones.

Leopoldus etc.

Spectabiles etc. Praegnantibus ex rationibus e re fisci nostri regii esse dignovimus, adeoque etiam benignissime resolvimus, ut bona Francisci Rakoczy, Baronis Stephani Szirmay, Adami Vay et Caspari Sandor certis nobis notis de causis defacto in aresto detentorum, prouti et Comitis Nicolai Bercheny et Nicolai Szirmay, qui sese extra ditiones nostras clam receperunt, mobilia quidem diligenter conscribantur, invententur et usque ad ulteriorem benignisssimam dispositionem nostram intacta relinquantur, immobilia vero, quo fideliter administrentur et ne proventus eorundem dissipentur, constitutis pro administratione eorundem officialibus serio injungatur et committatur.

Quapropter fidelitatibus vestris harum serie benignissime committimus et demandamus, ut necessarium quantocius velint ac debeant instituere ordinem, quo universa praefatorum Francisci Rakoczy, Stephani et Nicolai Szirmay, comitis Bercheny, Adami

Vay et Caspari Sandor bona in regno nostro Hungariae Inferioris reperibilia et existentia, (cum ratione bonorum in patribus[1] regni nostri Hungariae superioribus situatorum requisitam incumbentiam praefecto Camerae nostrae Scepusiensis Baroni de Thavonat benigne iam dederimus[2]) mobilia quidem exacte conscribantur, invententur, et intacta relinquantur, immobilia vero diligenter administrentur, proventusque eorundem fideliter conserventur, super quibus, dum rite peracta fuerint, nobis ad manus Camerae nostrae Aulicae genuinam relationem vestram suppeditare noveritis. Executurae in eo benignam mentem et voluntatem nostram. Dabantur in civitate nostra, Viennae, die sexta mensis Julii, anno millesimo septingentesimo primo, regnorum nostrorum Romani quadragesimo tertio, Hungarici quadragesimo septimo, Bohemici vero quadragesimo quinto.

Leopoldus m. p.

Gottfriedus Henricus comes a Salburg[3].

Ad mandatum eiusdem domini imperatoris proprium.

Jacobus Andreas comes de Brandis[4] m. p.

Johann David Palm.[5]

Kívül: Szokásos címzés a magyar kamarához.

Ugyanott: Praesentatae 14. Julii, 1701.

Jegyzet: V. ö. *Herzog J.:* id. tanulmányával. Levéltári Közlemények. 1923. (I.) 250. l.

[1] Az eredeti példányban hibásan : paribus.
[2] L. az 56. sz. iratot.
[3] A bécsi udvari kamara ezidőszerint való elnöke.
[4] A bécsi udv. kamara tanácsosa.
[5] Udvari kamarai tanácsos, később a vezérhadbiztossági hivatal igazgatója és titkos előadó. 1711 február 13-án nemességet nyert, meghalt 1721-ben. (*Lukinich* I.: A szatmári béke története. 377. l.)

56.

Bécs, 1701 július 6.

Királyi rendelet br. Thavonat Albert Lajoshoz, a szepesi kamara elnökéhez az okiratban névszerint felsoroltak birtokainak haladéktalan zár alá vételére és megfelelő módon való kezelésére.

Egykorú másolata Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scepus. Repraes. I. et I. 1701. Melléklet.

Leopoldus etc.

Magnifice fidelis nobis dilecte. Posteaquam praegnantes ob rationes e re fisci regii esse benignissime dignoverimus, ut bona Francisci Rakoczy, Baronis Stephani Szirmay, Adami Vay et Caspari Sandor certis nobis notis de causis de facto in aresto detentorum, prouti et Comitis Nicolai Berchenyi et Nicolai Szirmay, qui sese extra ditiones nostras clam receperunt, mobilia quidem diligenter conscribantur, invententur et usque ad ulteriorem benignissimam dispositionem nostram intacta relinquantur, immobilia vero, ut fideliter administrentur et ne proventus eorundem dissipentur, constitutis pro administratione eorundem officialibus, serio iniungatur et committatur, hancce autem provinciam, executionemque praerecensitae benignissimae intentionis nostrae tibi concredendam esse clementer resolverimus.

Ideo fidelitati tuae harum vigore benignissime committimus et demandamus, ut necessarium quantocius velis ac debeas instituere ordinem, quo universa praefatorum Francisci Rakoczy, Stephani et Nicolai Szirmay, Comitis Bercsenyi, Adami Vay et Caspari Sandor bona in partibus regni nostri Hungariae superioribus reperibilia et existentia, mobilia quidem exacte conscribantur, invententur et intacta relinquantur, immobilia vero diligenter administrentur, proventusque eorundem, ex quibus pro nunc duo millia florenorum Rhenensium pro intertentione praenominatorum ad officium nostrum solutorium auli-

cum sunt suppeditandi, fideliter conserventur. Super quibus omnibus, dum rite fuerint peracta et si quid forte praeterea pro conservatione eorundem bonorum ordinaveris, nobis ad manus Camerae nostrae Aulicae genuinam relationem tuam suppeditare noveris. Executurus in eo benignam mentem et voluntatem nostram. Dabantur in civitate nostra Viennae, die sexta mensis Julii, anno millesimo septingentesimo primo, etc.

Leopoldus.
Gott. Hen. Com. de Salburgh.

Ad mandatum electi domini imperatoris proprium.

Jacobus Andreas de Brandis
Joannes David Palm.

Jegyzet: E királyi leiratot *Herzog J.* is felemlíti: id. tan. Levéltári Közlemények (I.) 1923. 250. l.

57.

Bécs, 1701 július 18.

Br. Thavonat Albert Lajos utasítja a szepesi kamarát a július 6-án keltezett királyi rendelet pontos végrehajtására, a biztosoknak az általa javasoltak közül való kijelölésére s arra, hogy a kijelölt biztosok az utasítások szerint járjanak el.

Egykorú másolata Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scepus. Repr. I. et I. 1701. és Lymbus. Series I. Fasc. 64.

Paria litterarum domini illustrissimi praefecti sub dato 18. Julii, 1701.

Salutem etc. Tametsi iam propriori ad quaestionem Dominationum Vestrarum, utrum in aresto existentium Francisci Rakoczy, Stephani Szirmay, aliorumque bona sequestrari debeant, iisdem reposuissem(!), quatenus benignum Suae Maiestatis Sacratissimae mandatum ea in parte praestolarentur, neque

eousque quidpiam simile attendandum esset, velut nec secus factum fuisse praesupponerem, nihilominus si per aliquam praecipitantiam contrarium accidisset, ea propter illustrissimae dominationes vestrae tenori hisce copialiter acclusi caesareo-regii clementer mihi elargiti et sonantis mandati[1] ad amussim et punctualissime se accommodando et obediendo sequestrationem bonorum hocce sensu et ordine instituere illico et absque ulla procrastinatione non intermittant, quo nec in minimo puncto benignae intentioni contraveniatur. Sperabam equidem me huic clementissimae ordinationi ex propinquiori intendere posse, at cum reditus mei tempus facile prolongari possit, idcirco ne per aliquam remoram eatenus servitium Suae Maiestatis alteretur, consultum duxi hac occasione mentem et *dispositionem* meam Illustrissimis etc. Dominationibus Vestris notificare et quidem ad sequestrationem principaliorum bonorum Rakoczianorum, signanter Regecz, Szerencz, Tokay et Patak in comitatu Zempleniensi illustrissimo domino *comiti Ladislao de Szent-Ivany*,[2] ad comitis Nicolai Bercseny vero illustrissimo domino *Joanni Paulo comiti Brankovich*,[3] similiter ad bona Rakocziana comitatus Sarossiensis, uti et Stephani ac Nicolai Szirmay in eodem comitatu habita perillustri domino *Jacobo Rau* (siquidem generosus dominus *Stephanus Kalmanczay*[4] a dycasterio commissariali abesse non posset) se conferre. Praeterea eius-

[1] 56. sz. írat.

[2] Gr. Szentiványi László tagja volt Carafa eperjesi vértörvényszékének 1687-ben; szerepével bőven foglalkozik *Grexa Gyula:* Carafa és az eperjesi vértörvényszék. Rozsnyó, 1913. 26—29. ll. — A bécsi udvar feltétlen hívei közé számította. Ezidőszerint a magyar udvari és a szepesi kamarának volt a tanácsosa. A Szentiványi-családra vonatkozólag l. *Nagy Iván:* X. 640. l.

[3] Brankovich János Pál és testvérei 1690 május 2-án neveztettek ki grófokká; János Pál 1696 június 2-a óta számfeletti magyar kamarai tanácsos volt a Kassán székelő szepesi kamaránál. L. *Thallóczy Lajos:* Az Ál-Brankovichok. Századok, 1888. 711—712. ll.

[4] *Ottlyk György* szerint (Önéletírása. *Thaly Kálmán:* Történelmi naplók 1663—1719. Budapest, 1875. 53. l.). Kálmáncsay is tagja volt az eperjesi vértörvényszéknek. Ezt egyébként Grexa is felemlíti. (id. dolg. 10. l.) — Kálmáncsayra l. jelen kiadvány I. k. 302. l. jegyzetet.

dem Stephani Szirmay uti et Nicolai in comitatu Zempleniensi generoso domino *Joanni Gundelfinger* cum aliquo ex cameralibus juratis, in comitatu porro Borsodiensi ipsius Stephani Szirmay egregio *Andreae Hlawathy* cum uno ex juratis cancellariae ac tandem ad Adam Vay in comitatibus Szabolcs, Ugocsa et Szatthmar tricesimatori Debreczeniensi egregio domino *Laurentio Czeles* cum *Maximiliano Ruprecht* Kallo-viensi annonae magistro, quemadmodum et Munka-csiensia Rakócziana egregio *Casparo Klobusiczky* loci illius tricesimatori concredere.

Quatenus autem haec sequestratio omni ex parte suspicione careat, absolute necessarium erit, ut qui-libet dominorum commissariorum (assumpto secum jurato notario cameralis) personam capitularem vel conventualem pro maiori fide ad faciem sequestran-dorum immobilium bonorum, mobilium vero con-scriptionem deducat et siquidem nonnulla bona ex sequestrandis a capitibus bonorum dissita et dissipata essent, ideo ad sequestranda similia externos officiales camerales sub strictissimo similiter, fidelissimoque pro-cedendi modo Illustrissimae ac Magnificae Domina-tiones Vestrae adhibebunt, quibus etiam peractis praedeclarati dominis commissariis adjungendi seque-strandorum bonorum interessatis hominibus vel offi-cialibus adhibitis super universis et cuiuscunque gene-ris et speciei mobilibus distinctam et genuinam con-scriptionem confectam seu ordinatum inventarium (fide-libus relationibus adjunctis mihi illico transmitten-dum) subscribent et sigillis roborabunt, ne (uti passim de confiscatoribus cameralibus opinio inolevit) aut minima suspicionis causa vel ansa extraneis sigillandi praebeatur. Quo pacto autem ulterius quoque gratio-sissimae dispositioni correspondeatur, praeprimis adju-randi erunt strictissime pro parte et fideli servitio caesareo-regio sequestrandorum bonorum priores offi-ciales, quod videlicet quicquam de proventibus pro se vel pro aliis distrahere praesument, deinde attendatur sedulo et diligenter, ut eaedem bona, praecipue vero vinea in bono statu conserventur, de reliquo nulla in bonis dispositione vel ordinatione innovata vel instituta, nisi apertissima postulaverit necessitas. Cae-

terum ratione duorum millium florenorum ulterior per me dabitur notitia, pro nunc administratione vel enumeratione eorum dilata et in suspenso relicta. Porro non esset abs re, si excellentissimus dominus generalis *Nigrelli*[1] cameraliter requireretur, quatenus occasione instituendi huius sequestri pro occurentia necessitatis exhibendam assistentiam dominis commendantibus sibi subiectis serio committeret. In reliquo etc.

Jegyzet: V. ö. *Herzog J.* tanulmányával. Levéltári Közlemények. I. (1923. 250—51. ll.

58.

Kassa, 1701 július 18 után.

A Rákóczi Ferenc és fogolytársai, nemkülönben gr. Bercsényi Miklós birtokainak zár alá vételével a szepesi kamara által megbízottak névsora.

Fogalmazványa Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Camera Scepusiensis. Minutae Neoregestratae. 1701. nr. 347. Melléklet.

Specificatio dominorum (tit.) commissariorum ad sequestranda bona modernorum arestatorum exmittendorum.

Ad bona *Rakocziana* et signanter *Regecz. Szerencs, Thokaj* et *Patak* in comitatu Zempleniensi existentia illustrissimus dominus *comes Ladislaus de Szent Ivany.*

Ad bona comitis *Nicolai Bercheny* illustrissimus dominus *comes Paulus Brankovics.*

Ad bona similiter *Rakocziana* in comitatu Saros existentia uti et *Stephani* et *Nicolai Szirmay* in eodem comitatu habita perillustri domino *Jacobo Rauh.*

Item ad bona *Stephani* et *Nicolai Szirmay* in comitatu Zempleniensi existentia dominus *Joannes Gundelfinger.*

Ad bona eiusdem *Stephani Szirmay* in comitatu Borsodiensi existentia dominus *Andreas Hlavati.*

Ad bona *Adami Vay* in comitatibus Szabolcs,

[1] Gr. Nigrelli Oktavian kassai katonai parancsnok.

Ugocha et Szatthmar dominus tricesimator Debrecziniensis *Laurentius Czeles* cum domino *Maximiliano Ruprecht.*

Ad bona *Rakocziana* Munkachiensia dominus *Casparus Klobusiczky* tricesimator Munkachiensis.

Jegyzet: V. ö. *Herzog J.* tanulmányával. Levéltári Közlemények. I. (1923.) 251. l. jegyzet.

59.

Kassa, 1701 július 18 után.

Végrehajtási utasítás a birtokok zár alá vételével megbízottak számára.

Eredeti fogalmazvány. Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Camera Scepusiensis. Minutae Neoregestratae. 1701. nr. 347.

Instructio pro N. ad sequestrandas arces et dominia N. N. deputato comissario camerali.

Quandoquidem ea sit benignissima Suae Maiestatis Sacratissimae et domini domini nostri clementissimi resolutio, uti adiecta copia docet, ut universa bona immobilia Francisci Rakoczy ac inter caetera arces et dominia Tokaj, Patak, Regecz et Szerents cum suis universis appertinentiis sequestrentur, mobilia vero fideliter et exacte invententur, conscribantur et usque ad futuram dispositionem conserventur, cum horum exequendarum provincia illustrissimo domino N. obvenerit, placebit Suae Dominationi illustrissimae itineri huic quam primum accingere, assumptaque secum una persona capitulari et uno ex iuratis Cancellariae aut officii notariis, confestim proficisci et ubi ad faciem loci devenerit:

Praeprimis et ante omnia advocatis ad se actualibus officialibus vel officiali Rakoczianis, strictissimo obligat eosdem juramento pro servitio Suae Sacratissimae Maiestatis pariterque adiuret pro fideliter ac industriose gerenda in futurum oeconomia, vineis exacte colendis, ac demum ut nihil ex proventibus sive pro se, sive pro aliis distrahant, sed omnia ad futuras dispositiones conservent.

Secundo : Convocari placeat expost tum ispanos, tum vero oppidorum et pagorum iudices, quos pariter pro servitio caesareo juramento obstringere opus erit.

Tertio non absimiliter universa bona mobilia cuiuscunque tandem generis et speciei sint inventari, fideliter conscribi facere, taleque inventarium subscriptione et sigillo suo, item personae capitularis ac jurati notarii, officialiumque et reliquorum ibidem praesentium virorum authenticatum inclytae camerae referre.

Quarto : Urbarium etiam universorum bonorum ab officialibus exigere, illudque descriptum et modo praecedenti subscriptum camerali consistorio exhibere.

Quinto : Universarum seminaturarum tam vernalium, quam authumnalium quantitatem specifice annotare, et pariter in suo reditu inclyto consistorio praesentare.

Denique sexto : In his omnibus non solum exacte, sed et caute et absque ulla suspitionis causa sub poena gravissima procedet, sine ulla temporis et rerum dispendio procedere et quam citissime fieri poterit, rem determinare, reditumque suum accelerare non gravabitur.

In simili pro singulo domino commissario etc.
De dato 6. Julii 1701.

Jegyzet : A fogalmazvány végén olvasható dátum a július 6-i királyi rendelethez (55. sz.) való tartozást jelenti.

60.

Kassa, 1701 július 23.

A szepesi kamara utasítja Prukner János Vilmos helyettes számvevőt, hogy a bécsújhelyi foglyok vagyonának zár alá vételével megbízott egyének számára a szükséges írószereket, spanyolviaszt stb. bocsássa rendelkezésre.

Eredeti fogalmazvány. Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scepus. Minutae.

Egregio domino *Joanni Gulielmo Prukner* Camerae huius Scepusiensis vice rationum magistro his com-

mittitur, quatenus manibus egregii Domini *Mathiae Fandly* antefatae huius Camerae Scepusiensis expeditoris pro necessitate sequestrationis bonorum Rakoczianorum et reliquorum Neostadii incaptivatorum de alba charta libros octo et de viliori pariter libros octo, de Hispanica caera mediam libram et quatuor ligaturis spaget inter dominos commissarios ad hanc sequestrationem exmissos distribuendum erga eiusdem quietantiam extradare noverit. Cassouiae die 23. Julii 1701.

61.

Kassa, 1701 július 23.

A szepesi kamara utasítása Fandly Mátyás kamarai kiadó számára, melynek értelmében gr. Szentiványi László tanácsos mellé nyervén szolgálati beosztást a birtokösszeírások tartamára, legyen készenlétben, hogy bármikor gr. Szentiványi rendelkezésére állhasson.

Eredeti fogalmazványa Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scepus. Minutae.

Sacratissimae etc. nomine egregio domino *Matthiae Fandly* memoratae inclitae Camerae concipistae Latino praesentibus intimandum: Quandoquidem ea benignissimo Suae Maiestatis Sacratissimae mandato universa bona Rakocziana, aliorumque pro nunc in aresto detentorum sequestranda venirent, ad quam sequestrationem deputatis commissariis unicuique unus ex subalternis officialibus adjungendus esset, proinde noverit memoratus dominus concipista se illustrissimo domino comiti *Ladislao Szent Ivany*, inclitae Hungaricae et huius Scepusiensis camerarum consiliario ad confiscanda bona Rakocziana juxta decretum Suae Dominationi illustrissimae elargitum exmisso adjunctum esse, ac ita se appromptare, ut dum et quando fuerit admonitus, illico cum praetitulato illustrissimo domino comite itineri semet accingere et ubi necessitas expostulaverit, agenda peragere possit. Quod ipsum

pro ulteriori sui directione eidem intimandum erat. Ex consilio inclitae Camerae, 23. Julii, 1701.

In simili domino Racz cum domino comite Brankovics.
In simili domino Wenceslao Slezinger cum domino Rauh.
Domino Presczinsky cum domino Hlavatthy.
Domino Szigethi cum domino Gundelfinger.

62.

Kassa, 1701 július 23.

A szepesi kamara jelentése br. Thavonat kamarai elnökhöz arról, hogy a birtokösszeírások ügyében kapott rendeleteknek eleget tett, néhány, közben felmerült kérédésben azonban elvi döntést kér.

Eredeti fogalmazványa Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scepus Minutae Neoregestratae. 1701. nr. 340.

Illustrissimo domino praefecto. 23. Julii, 1701.

Praesentibus Illustrissimae Dominationi Vestrae honorifice perscribendum voluimus, quod ratione sequestrationis bonorum in aresto detentorum personarum benignissimo Suae Maiestatis Sacratissimae mandato[1] et insimul gratiosis Illustrissimae Dominationis Vestrae ordinibus[2] perceptis sine mora eatenus obligationi nostrae satisfacturi simus, accederit nihilominus representandum, quod siquidem a tempore factae antelatarum personarum arestationis per nonnullos quorumpiam mobilium distractio facta fuisse perhibeatur, in benignissimo autem mandato caesareo de talibus inquirendis nulla fieret mentio, alias vero unice in conformitate dicti mandati procedere juberemur, an non, igitur una fidelitate de talibus quoque inquirere debeamus. Alterum vero est, quod hinc inde in bonis Rakoczianis et fors aliorum etiam arestatorum inaudiretur dari familiam penitus inutilem et non nisi diversarum expensarum erogationes causantem, quid

[1] Az 57. sz. irat.
[2] L. az 57. sz. irat szerint.

igitur cum tali, an videlicet eandem dimittere, vel quoad salarium et expensas restringere, aut qualiter accomodare debeamus, nobis pro directione nostra quam citissime (ut occasione dictae sequestrationis hoc quoque finiri possint) gratiose perscribi rogamus. In reliquo etc.

63.

Kassa, 1701 július 24.

Nigrelli Oktavian kassai katonai parancsnok rendelete az alája tartozó katonai hatóságokhoz, melynek értelmében azok a birtokösszeírást végző biztosokat támogatni kötelesek.

Eredetije, alján pecséttel. Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scep. Repr. I. et I.

Demnach einigen Räthen- und Officianten der hiesigen löbl. Ober- Ungarischen Zipser Cammer von ihren hochlöblichen Instantzien aufgetragen worden, gewüsse Güeter und Effecten zu inventiren, conscribiren und zu administrirn, als werden die hochlöbliche Commendanten und die unter meinem Commando der Zeit stehende Miliz hiermit erindert, nicht allein Vorzaigern dieses in ihre obhabende Functionen und Commissionen (schon intimirter Massen) sich nicht einzumischen, oder hinderlich zu sein, sonder viel mehrers in allem und jedem an die Hand zu stehen. Sig. Caschau, den 24. Julii, 1701.

Dero Röm. Kais. Maiestät würcklicher Cammerer, Generalfeldtzaigmaister, bestelter Obrister über ein Regiment zu Fuess und der Zeit Commandirender

General in Ober- Ungarn

Ottavio Frh. Nigrelli.

Jegyzet: Említi *Herzog J.* is id. tanulmányában. Levéltári Közlemények. I. (1923.) 251. l.

64.

Kassa, 1701 július.

A birtokok zár alá vételének és összeírásának a szepesi kamara által megállapított végleges módja.

Eredeti fogalmazványa Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scepus. Repr. I. et I. 1701. júl.

Modus confiscandi bona.

Postquam ad caput bonorum quorumlibet et possessionum perventum fuerit, convocatis officialibus quibuslibet exquirendum, quem dominum terrestrem agnoscant? Et detegendum vi decreti cameralis ob foedam notam dominorum suorum peramplius occupari debere bona pro Sua Maiestate Sacratissima et hic exagerare potest excessus et se ita...

Secundo : Juramentum strictum pro fidelitate Suae Maiestatis deponent singuli et proventus patefacient, rationesque de singulis oeconomiae generibus reddendae proponentur. Convocatis possessionibus demum pro fidelitate et obedientia Suae Maiestatis urbariali methodo stante, adjurabuntur et sic sub iisdem officialibus adjuratis ad futuram relinquendum dispositionem cameralem et urbarium confrontabitur defectus subditorum et succrescentia connotabuntur.

Tertio : Bona mobilia, cuiuscunque generis sint, praeprimis et prout moram res patitur, conscribent, nil distrahent, par duplex dabunt ad Cameram et prout ratio dictaverit, in securo loco relinquenda.

Quarto : Vina, foenum, omnis generis allodiatura in campis conscribenda et sub methodo urbariali messis, cultura vinearum futura vindemia officialium curae relinquenda, pariter araturae, agri culturae, foenisecii et quodvis oeconomicorum sub inspectionem eorundem commendandorum officialium daturi, de singulis strictam rationem.

Sexto :[1] Occasione relationis urbarialis conscrip tio rerum mobilium, inventatio, reddituum extractus sunt p aesentanda camerali consistorio.

[1] így, quinto helyett.

Septimo denique quaecunque res ubi relinquuntur, de iis quietantia et recognitio accipienda et danda nec plus, nec minus fuisse.

Octavo: Reversales ab officialibus et rem pecuniariam tractantibus accipiendae et instructio cameralis eisdem mittenda intimari.

Iuramentum posset esse tale:

Ego N. juro per Deum vivum sanctum et individuam Trinitatem unum Deum, quod ego in officio provisoratus mei occasione occupationis bonorum N. nomine Suae Maiestatis per inclitam Cameram Scepusiensem concrediti fideliter et fructuose pro posse meo me geram. Omnes proventus exigam et quo dispositus fuerit, administrabo, rationes rectas dabo et super iis emersis difficultatibus satisfaciam, obediens vero ero et dispositioni camerali obtemperabo, neque in diminutionem proventuum regiorum colludam aut facienda omittam, verum in tempore omnem allodiaturam, vindemiam et emolumentum curabo. Nihilque distraham, contentus salario ordinario.

Pro reversali.[1] Quod sic me Deus adjuvet et eius evangelium, non facerem et non obtemperarem, rationesque justas et debitas non darem, eo facto liberam in me meosque posteros fiscus regius habere possit satisfaciendi potestatem. Sic me Deus etc.

Puncta interrogatoria:

1. An sciat officialis seu N, quod ex bonis mobilibus, cuiuscunque generis sint, post emigrationem comitis aut comitissae aliquis distraxerit, donaverit vel in domum suam aliorumque reposuerit ea bona mobilia, sive sint argentea, ferrea, aurea, plumbea, gemmae sive apparatus equorum oeconomiae, sive suppelectile domus, quocunque nominis vocabulo vocitata, quid ubi esse scit, fateatur et scripta ac litteralia documenta ubi sunt.

2. Debita et credita sive pro vinis, sive ex arenda, censu, laboribus urbarialibus, sive ex educillis vini cremati, telonio, diversorio intelligantur, ubi quantumque sint, fateatur sub iuramento.

[1] E két szó beszúrva és a következő mondat törölve.

3. Nonne dominus et domina sua in terram bona aliqua clenodia, vestes et his similia per fatentem aut alios infodi curavit, ubi, quid, quantum, fateatur, si scit.

4. Quid scit de statu domini sui et eiusdem litteralibus instrumentis, quae verba audivit, quo reposita si scit, indicet.

5. De vinis, frumento, hordeo etc. an non aliquis aliquo asportavit, si scit, fateatur et quo, quantum etc. setigerae in silvis, in quibus et quot numero.

65.

Bécs, 1701 július 29.

Br. Thavonat szepesi kamarai elnök válasza a kamara július 23-i jelentésére.

Eredetije, hátlapján gyűrűs zárópecsét töredékeivel. Orsz. Levéltár. Cam. Scepus. Repr. I. et I.

Magnifice, illustrissimi, etc.

Salutem etc. Litteras praetitulatarum Dominationum Vestrarum 23° ad me emanatas condecenter percepi, ex quibus intellexi, bona quaedam mobilia a tempore factae arrestationis praescitarum personarum per nonnullos esse distracta, uti et familiam superfluam et penitus inutilem in bonis praecipue Ragoczianis interteneri, ad quas pro directione Dominationum Vestrarum significare volui, intentionem camerae Aulicae eam esse, ut praefata bona non tantum fideliter administrentur, sed et exacta oeconomia ibidem exerceatur, sicque familiae ac servi inutiles dimittendi. Et cum inaudiam plurimis ex officialibus et servitoribus Ragoczianis a longo tempore nullum salarium solutum esse, sic praetitulatae Dominationes Vestrae circa hoc quoque providebunt, quatenus dimittendis debita fiat satisfactio; quo ad bona vero alienata vel distracta omnino inquirendum et investigandum erit, per quem et quibus conditionibus abalienata sint, reoccupatione tamen supersedendum, nisi praeg-

nantes obstarent rationes, quibus de reliquo praetitulatas Dominationes Vestras ad vota diu supervivere cupiens, maneo etc.

Viennae, 29-a Julii, 701.

servitor obligatissimus
et paratissimus
Ludovicus Albertus Thawonath m. p.

Kívül: Szokásos címzés a szepesi kamarának.

66.

Gr. Szentiványi László kamarai tanácsos jelentése arról, hogy Rákóczi Ferenc tokaji, sárospataki, szerencsi és regéczi uradalmait zár alá vette és azután összeírta.

Eredetije Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. N. R. A. Fasc. 1724. nr. 48.

Relatio sequestrationis dominiorum Tokay, Patak, Szerencs et Regécz per me infrascriptum peractae.

Acceptis etenim gratiosis ordinibus illustrissimi domini domini Camerae huius praefecti (tit.),[1] seposita omni mora, illico me et quidem *die 25. mensis Julii* una cum reverendissimo domino Nicolao Krucsay abbate et capitulari[2] et domino expeditore Matthia Fandly itineri accinxi et pertranseundo *Tallyam* evocato provisore Regeczіensis dominii Stephano Szilvassy eundem unacum subiectis sibi Talyensi et Szantoviensi ispanis, locique ductore, et judicibus pro fidelitate Caesareae ac Regiae Maiestatis adjurari, existentiaque ibidem vina Rakocziana sub sigillo judaei Oppenhaimber constituta per capitularem numerari, sigillarique feci; ulterioribus oeconomicis ad reditum meum relegatis. Verum subintelligens tam hic Tallyae, quam Madini dari notabilia vina Szirmaiana dilapidationi proxima, illico ibidem per capitularem

[1] Br. Thavonat Lajos Albert.

[2] Rákóczi szabadságharca idején a fejedelem közgazdasági tanácsosa volt.

in Tallya connumerari et obsigillari feci ; erant autem vasa quindecini et medium.

Inde *die sequenti* (julius 26.) summo mane movens *Madinum*, ibidem quoque habita vina Stephani Szirmai pariter dilapidationi proxima occupavi ; inventaque sunt ibidem vasa vini quinquaginta quattuor, quae per capitularem connumerata sigillo muniri feci. Et eo facto *Tarczalinum* progressus ibidem ispanum cum loci judicibus, uti et *Tokaini* provisorem Tokaiensis dominii, dominum Adamum Borsy cum loci ductore, notario et judicibus adjuravi. Et videns res mobiles his in locis nullas dari, ulterius properavi.

Adeoque *die 27. Julii Patakinum* veniens, illico ad obsigillandos conservatoriorum fornices processi. Ac tandem *die sequenti* (július 28.) advocato provisore Jona Pataky et clavigero, ac ductore et notario, judicibusque loci eosdem solenniter adjuravi primum et sic ad inventationem rerum mobilium processi. Quae cum prae manibus domini Georgii Köressy[1] intimi aulae familiaris primariique cubicularii Rakocziani extiterint, eundem quoque sub strictissimo juramento ad omnia producenda adegi : quae qualia nam tum in Patak, tum in Szerencs reperiebantur, docet annexum authenticum inventarium sub. *A.*[2]

Ex post vero reliquos etiam servos et in specie secretarium Sigismundum Velics et J. Kéry, regestratorem Andream Kolosvary, rationum exactorem Mathiam Agara pariter ad omnia edicenda et producenda compulli. Demum perlustratis et dispositis universis et pro cultura ultima vinearum, quae sola restabat, provisione facta, soloque rationum magistro Mathia Agara cum provisore et clavigero in servitio retento, reliquos secretarios et regestratorem a servitiis ulterioribus licentiavi, praetensiones sui salarii sibi competentis edocturos et apud inclitam Cameram se eatenus insinuaturos.

Itaque abinde *die 1. Augusti* digressus *Szerencsinum*, ibidemque loci provisorem Martinum Szikszay

[1] Kőrössy Györgyre vonatkozólag l. *Thaly Kálmán* cikkét : Kőrössy György följegyzéseiből. Századok, 1888. 42—56. ll.

[2] A jelentés mellől hiányzik.

cum clavigero, ductore et judice oppidi solenniter adjuravi et inventatis, quae aderant, factaque provisione de ultimaria vinearum cultura inde *Tallyam* redii.

Ubi pariter facta dispositione tum de Tokaiensium, tum Tarczaliensium, uti et Tallyensium, Zomboriensium ac Szantoviensium vinearum Rakocziana-rum cultura, sed et de Szirmaianarum omnium vinearum tum ad Stephanum, tum Nicolaum spectantium, necessariis omnibus laboribus in pagum Fony, Regecziensis dominii provisoris residentiae locum me contuli, ubi peractis peragendis me demum *Cassoviam recepi.*

Insinuandum autem occurrit nullam penitus adfuisse pecuniam paratam apud ullos servorum Rakoczianorum, dumque percontatus fuissem, qua modalitate imminentem tertiam vinearum culturam perficere voluissent, respondebatur mihi, dominum bonorum praefectum tales pecunias per libertationem vinearum aut alicuius boni abalienationem procuraturum fuisse. Et ideo ex dictis vinis Szirmaianis Madensibus vasa triginta per polturas decem educillanda dictis bonorum Rakoczianorum fiscalium provisoribus distribui, reliquis viginti quatuor in Mad et 15 Tallyae pro cultura vinearum utriusque Szirmay relictis et per omnia sufficientibus.

Urbaria dominiorum praetactorum cum fuerint ingentis molis et tardae, aliquot septimanarum descriptionis apud manus provisorum relinqui debere pro eorum directione judicavi. Interea vero per rationum exactorem Agara extractus eorum genuinos confici feci. Quos hic praesento.

Tokaiensen quidem	sub nr. 1.
Patakiensem	sub nr. 2.
Regeczіensem	sub nr. 3.

Et Szerencsiense urbarium, quorum bonorum sola pars quarta Rakoczium concernebat sub nr. 4.

Oeconomiae utensilium domesticorum et pecorum ac pecundum inventaria praesento

Tokaini	sub nr. 5.
Patakini	sub nr. 6.
Regeczini et Tallyae	sub nr. 7 et 8.
Szerencsini	sub. nr. 9.

Ex quibus omnibus status et valor attactorum bonorum percipi, statuque et definiri facile poterit.

Quoad abalienata sub ipsa captivitate bona comperi, ex his quatuor dominiis abalienatum esse pagum *Vamos Uyfalu*, ad dominium Tokay spectantem domino *Stephano Krucsay*[1] in et pro flor. 7200 Hungaricalibus. Nec non vineam Tallyensem *Görbe* dictam in et pro circiter flor. 6000. domino *Alexandro Keczer*.[2] Quae utraquae non putavi recuperanda in instanti, cum et proventus vini constans, tempus autem vindemiae remotum sit, adeoque semper cum libuerit, occupari possint, si occupari debere adinventum fuerit, siquidem praetendant pecunias longo iam tempore se extradedisse, de superque convenisse, solam autem eorum apprehensionem nunc subsecutam fuisse. Actum locis, diebusque suprascriptis. Anno Domini 1701.

Ladislaus Ignatius comes Szent Iványi m. p.

67.

Munkács, 1701 augusztus 5.

Klobusiczky Gáspár munkácsi harmincados jelentése arról, hogy a munkácsi uradalmat zár alá vette és az előírt összeírást elvégezte.

Eredetije Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scepus. Repr. I. et I.

Inclitum Camerale Consilium.

Conscriptionem et sequestrationem *dominii Munkacsiensis et Sz. Miklosiensis*[3] vigore gratiosae inclitae Camerae commisssionis cum conventuali inchoavimus, singulos pagos juramento pro parte Suae Maiestatis obstringentes, bona vero mobilia distinctim omnia conscribentes et siquidem urbaria praedictorum dominiorum recentia sint prae manibus officialium,

[1] Krucsay István, Rákóczi későbbi udvari titkára. Életrajzi adatait l. *Thaly Kálmán*tól: Jávorka Ádám ezredes s a Forgács- és Rákóczi-levéltár c. tanulmányában. Századok, 1888. 604. l.

[2] Keczer Sándor (lipóczi) sárosmegyei alispánra vonatkozólag, l. *Thaly K.*: Gr. Bercsényi-család. II. 282. l.

[3] Szentmiklós h. Munkácstól ék. a Latorca-folyó partján.

non judicavimus opere pretium respectu immobilium nova conficere, solummodo adjecere ea, quae in iisdem urbariis anno 1699. emanatis non sunt comprehensa, uti neo-aedificatum braxatorium, officinam ferream et alios noviter obventos proventus.

Demisse quoque informamus haberi hic familiam minus necessariam, canes, qui notabiles quoque expensas causant et singulis diebus tam eadem familia, quam vero varii artifices interteneri debent, restantias suas salariales praetendunt et eousque hinc discedere nolunt. Equi etiam hic existentes multum de avena consument, itaque circa praemissa dignetur inclita Camera commissionem dare, siquidem eousque officiales quoque erunt in confuso. In reliquo nos gratiae inclitae Camerae humillime recommendantes manemus. Munkacsini, die 5. Augusti, anno 1701.

Incliti Cameralis Consilii

humillimi servi
Caspar Klobusiczky m. p.

Coram me Stephano Beöthy conventuali
S. C. de Lelesz.

68.

Kassa, 1701 augusztus 7.

A szepesi kamara jelentése br. Thavonathoz arról, hogy a birtokösszeírások folyamatban vannak s részben már be is végződtek, továbbá, hogy a budai kamara illetéktelenül beavatkozott az összeírás munkájába, melyet a szepesi kamara sérelmez.

Eredeti fogalmazványa Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Camera Scepusiensis. Minutae Neoregestratae. 1701. nr. 349.

Illustrissimo domino praefecto. 7. Aug. 1701.

Juxta nuperrimam Illustrissimae Dominationis Vestrae dispositionem Camerae huic directam[1] nos deputatos commissarios ad sequestranda bona modernorum in aresto detentorum consistorialiter expedivimus,

[1] Br. Thavonat 1701 július 18-i levele. (57. sz. irat.)

e medio quorum dominus Andreas Hlavathy registrator et concipista iam comparendo qualemnam relationem et conscriptionem nobis exhibuerit,[1] eandem Illustrissimae Dominationi Vestrae annexive transmissam communicamus. Et quamvis statuerimus universas relationes et conscriptiones simul praetitulatae Dominationi Vestrae transmittere debere, verum quia Budensis Administratio in bona Szirmaina(!) se etiam ingessit et pecora ac equos in pascuatione et territorio Fejeregyhaza[2] habita et existentes abigi curavit, uti haec ex attacta relatione conscriptioneque uberius apparebunt, sed et reliqui deputati nondum redierunt, neque relationes suas praesentarunt. Hinc volentes tempestive huic negotio providere, Illustrissimam Dominationem Vestram officiose requirendam habuimus, quatenus apud Augustam Aulam id efficere vellet, ne dicta Administratio in jurisdictionem Camerae huius et bona per consequens Szirmaiana semet ingerat, sed abacta restituat, nam oeconomia ibidem divisa bello modo administrari non poterit et aliunde de bonis sequestratis (tenore litterarum Illustrissimae Dominationis Vestrae dictante) nihil distrahendum, sed intacte omnia servanda venirent, nam dum etiam tributarius Turcis idem comitatus Borsod fuerat, a jurisdictione camerae huius ex integro dependebat.

69.

Kassa, 1701 augusztus 11.

A szepesi kamara válasza és egyúttal utasítása Klobusiczky Gáspárnak, ez utóbbinak augusztus 5-én kelt jelentésével vonatkozásban.

Eredeti fogalmazványa Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scepus. Minutae Neoreg. 1701. nr. 351.

Domino Casparo Klobusiczky 11. Aug. 1701.

Circa sequestrationem bonorum Munkacziensium et Szentmiklosiensium informationem Vestrae Domi-

[1] Hlavathy Andrásra a borsodmegyei Szirmay-féle birtokok összeírása volt bízva. (58. sz. irat.)
[2] Fejéregyháza h. Borsod megye déli részében.

nationis accepimus. Quanam urbaria prae manibus officialium existentia attinet, verum est, quod noviter confici non debent, sed ea, quae fors ibidem non continerentur, addici possunt, interim conformando, si extractu urbariali per illustrissimum dominum comitem Ladislaum de Szent Ivany sibi submisso facile redigentur. Quo ad familiam minus necessariam, judicamus tubicinem, venatorem (siquidem peczerones aliunde adessent) esse dimittendum, praeterea cocum, murarios et fabros lignarios ad braxatorium existentes, si iam perfectum foret, ita et agazonum servum ablicentiare debere. Caeterum quot nam numero hajdones et equi curules, nec non sonipedes essent, nobis perscribat, ut et de his disponere valeamus. Servos autem salaria sua pridem dantes ad Cameram esse religendos, cum quibus computus inire. Canes autem usque dum alia dispositio fiat, sub bona cura ali debebunt.[1]

70.

Kassa, 1701 augusztus 11.

Gr. Szentiványi László kamarai tanácsos panaszt emel br. Thavonat előtt a budai kamara egri felügyelője Penz ellen, aki a szepesi kamara sérelmével Rákóczi Ferencnek és a Szirmay-családnak borsodmegyei birtokait zár alá vette.

Eredeti fogalmazványa Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scepus. Minutae Neoreg. 1701. nr. 350.

Domino praefecto. 11 Augusti 1701.

Ex privatis meis per me comitem Ladislaum Szent Iványi Illustrissimae Dominationi Vestrae scriptis intelligere dignabatur, excessionum in occupatione bonorum quorundam, tum Rakoczianorum, tum Szirmaianorum domini Penz inspectoris Agriensis proce-

[1] Klobusiczky 1701. aug. 5-i jelentéséhez van mellékelve az a kimutatás, melyre a szepesi kamara fenti utasításai vonatkoznak. (Orsz. Levéltár. Kamarai lt. Cam. Scepusiensis. Repraes. I. et I.)

dendi modum, id quod hisce cameraliter iterum repraesentandum voluimus. Dictum videlicet Penz antequam erga Illustrissimae Dominationis Vestrae ordines dominus regestrator Hlavathy ad faciem bonorum Szirmaianorum devenisset, eadem universa bona (excepto solo Szent Peter oppido[1]) occupasse non solum, sed et universa ibidem reperta pecora ac pecudes Agriam abegisse. Ita etiam ex bonis Rakoczianis Onodiensi et Szerencsiensi et Tokaiensi pagos : Emőd, Szederkény et Tisza Tarján[2] apprehendisse. Et quamvis ego comes Szent Iványi haec Rakocziana loca receperim, attamen idem denuo qualiter eadem et in specie pagum Szederkény territet, ex accluso pari intelligere dignabitur Illustrissima Dominatio Vestra.

Et quia tum haec Rakocziana, quam et Szirmaiana bona in comitatu Borsodiensi pure et praecise situata huius Camerae iurisdictioni et districtui directe subjaceant, Illustrissimam Dominationem Vestram obtestamur, dignetur tum Suae authoritati, tum vero Camerae huius jurisdictioni consulere et huius protervi excessivique hominis audatiam insolentiamque remederi ; quo etiam ex capite acclusum pecorum abactorum extractum honorifice submittimus. Ac etc.

Inviandae ad postam Rudna, inde expost per postarum magistrum mittendae Semniczium.

71.

Kassa, 1701 szeptember 2.

A szepesi kamara utasítása a Rákóczi Ferenc, Szirmay István és Miklós, gr. Bercsényi Miklós és Vay Ádám birtokában lévő szőllők mindenre kiterjedő összeírására.

Eredeti fogalmazványa Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Camera Scepusiensis. Minuta Neoregestrata. 1701. nr. 375.

Domino Kapronczay, die 2. Septembris 1701.

Siquidem occasione sequestrationis bonorum Rakoczianorum aliorumque arestatorum ac etiam profugo-

[1] Sajószentpéter h. Miskolctól é.

[2] Emőd h. Ónodtól dny., Szederkény és Tiszatarján pedig ugyanattól d. a Tisza-folyó mentén fekszik.

rum nulla vinearum conscriptio facta fuerit et ob id neque status, numerusque et qualitas eiusmodi vinearum sciri possit, idcirco Vestrae Dominationi praesentibus serio committitur, quatenus assumptis penes se provisore Rakocziano Tokaiensi et juratis oppidorum Tokaj, Tarczal, Keresztur et Liszka, judicibus medio eorundem authenticam universarum vinearum, tam videlicet Rakoczianarum, quam et Stephani et Nicolai Szirmaianarum, necnon Berczinianarum et Vaianarum conscriptionem cum genuina de statu et qualitate ipsarum informatione peragere et quantocius nobis transmittere noverint.

In simili domino Homolyai, ut in Szantho, Tallia, Mád, Benye, Tolczva, Horvathi, Korlath, Boldoghkő et Fony peragi curet.

Dominus vero Nicolaus Fekete in Ujhely, Patak, Toronya.

72.

Bécs, 1701 szeptember 7.

A bécsi udvari kamara értesíti br. Thavonat szepesi kamarai elnököt arról, hogy a budai kamarát, illetőleg általa az egri felügyelőt minden illetéktelen birtokösszeírástól eltiltotta.

Fogalmazványa Kammerarchiv. Hoffinanz Ungarn. 1701 szept. 7.

Wohlgebohrner etc. etc.

Wir haben einstfällig vernommen, was derselbe unterm 1. dis wegen der durch der Erlaischen praefectum vorgenommenen Sequestration der Ragozischen und Sirmaischen in Borsoder Comitat gelegener und befindlicher Effecten an des Mittels (tit.) Herrn Praesidenten unterm 1° dises gelangent hat lassen. Und gleichwie wir mit dem Herrn Baron einer Meinung sein, dass dieses Beifahren nicht allein an sich selbsten dem ganzen Sequestrations- Werk sehr nachtheilig, sondern auch der Unmständen halber sträflich seie : Also haben wir nicht ermanglet, alsogleich dasjenige an die Cameral-Administration zue Ofen auszufertigen, warvon die

Copia hiebei liget,[1] nach welchem solcher gestalten der Herr Baron das fernere vorzukehren und wie das, was disfalls Übel geschehen, redressirt werden möchte, zu veranstalten belieben wolle. Und etc.

Wien, den 7ten Septembris, 1701.

Alul: An Herrn Baron Thavonat seniorem.[2]

73.

Bécs, 1701 szeptember 7.

A bécsi udvari kamara leirata a budai kamarához, melyben hatályon kívül helyezi az egri felügyelő által idáig végzett birtokösszeírásokat s a felügyelőnek felelősségre vonását kívánja.

Fogalmazványa Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1701 szept. 7. Eredetije, hátlapján hét, papirral fedett zárópecséttel, Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cam. Scep. Ben. Mand. 1701 szept. nr. 4.

Aus dem Extract-Schreiben des Ober-Ungarischen Herrn Cammer-Praefecti Baron von Thavonath vom 1. dises werden dieselbe des mehrern ersehen, was durch das Verfahren des Erlaischen praefecti für ein contratempo und Ungebühr sich eraignet hat, welches einerseits Ihro Kais. Maiestät Undienst und disgusto in dero höchstem Interesse nach sich ziehet und anderseits eine schwere Verantwortung ob sich hat und nach Befund der Sach eine billige und ernstliche Animadversion meritiret.

Wir haben dahero denen Herrn hiermit erinnern und befehlen wollen, alles, was in der ungebührlich vorgenomenen Sequestration durch besagten Erlaischen praefectum geschehen ist, zue annuliren und dergestalten in pristinum et integrum zue restituiren, damit dasjenige, so disfalls vorzukeren ist, durch wohlbemeldten Herrn Cammer-praefectum, welcher disfalls

[1] A bécsi udv. kamarának a budai adminisztrációhoz intézett leirata a 73. sz. alatt olvasható.

[2] A fiatalabbik: báró Thavonat Ferdinánd Ignác szintén tanácsos volt az udvari kamaránál.

durch einen specialen allergnädigsten Kais. Befehl die Incumbenz praecise hat, mit der erforderlichen guten Ordnung und Disposition vollzogen werden möge. Zu welchem Ende die Herrn nicht allein diser von uns habenden Verordnung mehrberührter Herrn Cammer-praefectum erinnern, und zu der ordentlichen Übergab und Restitution dessen, so durch den Erlaischen praefectum sequestrirt, von Güttern weggebracht oder etwa gar distrahirt worden ist, jemand benennen und an ermeldten Herrn Cammer-praefectum pro hoc casu verweisen, sondern zugleich den Erlaischen praefectum hierüber zuer Red stellen und über den ganzen Verlauf ihren Bericht uns einschicken, anbei aber auch öffters angezogenen Erlaischen praefecto befehlen sollen, sich selbsten allhier zue sistiren, damit er über das, so man ihne dieses seines Verfahrens halber verhalten wird, Red und Antwort geben und sodann das fernere darüber erwarten möge. Göttlicher Obhut etc. Wien, den 7-ten Septembris, 1701.

Alul: An die Administration zue Ofen.

74.

Bécs, 1701 szeptember 7.

A bécsi udvari kamara előterjesztése a császárnak egy olyan, Bécsben székelő rendkívüli bíróság létesítése tárgyában, melynek feladata lesz a birtokelkobzásokkal kapcsolatos birtokügyi kérdésekben a szükséges rendelkezéseket megtenni; az ügykezelés egyszerűsítése és gyorsítása végett azonban kívánatos volna Kassán is létesíteni egy, a bécsinek alárendelhető rendkívüli bíróságot.

Eredetije Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1701 szept. 7.

Allergnädigister Kaiser und Herr Herr etc. etc.

Demnach der flüchtige Frantz Rakoczy criminis laesae Maiestatis V^rae^ SS^ae^ reus declarieret und dessen Güetter bereits fiscalisch gesprochen ist, bei Eure Kais. Maiestät Hoff-Cammer eine nöthige Sache zu sein erachtet und desswegen auch mit Hungarischen Rechts-

Verständtigen consultieret worden, Euer Kais. Maiestät ein Expediens allerunterthänigst vorzutragen, wie ermelten Rakoczy Genahlin und dessen Schwester, Gräffin Aspermontin sowohl, als auch all-anderer Rakoczischen Creditoren und Praetendenten Anforderungen ausfündtig zu machen und die Praetendenten sodann hindan zuferttigen wären. Und ist dissfals beigebracht worden, dass Euer Kais. Maiestät da der Graff Frantz Nadasdy in crimine laesae Maiestatis condemnieret und dessen Güetter pro fisco eingezogen worden, sub praesidio weyland Graffens Rotthall[1] ein judicium delegatum allergnädigst angeordnet, welches judicium delegatum, derer Nadasdischen Erben und successorum sowohl, als auch derer Credits-Partheien Praetensionen, Anforderungen und Schulden revidieret, ponderieret und judicieret habe, wie zwar die noch verhandtene dissfahlige Acta das mehrere ausweisen werden.

Gleich wie nun Euer Kais. Maiestät die acta judicii delegati Rotthaliani allergnädigst ratificieret und der jezige casus erwehnten Francisci Rakoczy mit deme, so mit besagten Nadasdy sich eraignet, auf eines ankombt und die Erkandtnus derer auf die Rakoczische Güetter stellenden Praetensionen und Anforderungen durch ein solches judicium delegatum am füeglichsten beschehen könte:

Als wäre die gehorsamste Hoff-Cammer der aller untertänigsten Mainung, dass zu vollständtiger und fester Erörterung und Judicierung aller, auf ermelten Rakoczy und dessen confiscierte Güetter ankombenden Praetensionen und Forderungen, allhier zu Wien ein judicium delegatum ex dicasteriis aulicis allergnädigst anzuordnen wäre, mit diesem allerunterthänigsten Beisatz, weilen die Rakoczische creditores maistens in Oberhungarn wohnhafft und hiehero zu komben beschwährlich und kostbahr fallen wuerde, dass auch zu Caschau, als in loco Camerae Scepusiensis

[1] Rottal János grófra l. *Puuler Gyula* jellemzését: Wesselényi Ferenc nádor és társainak összeesküvése. I. k. (Budapest, 1876.) 157—159. ll. Az előterjesztésben említett rendkívüli bíróságra vonatkozólag l. *Pauler Gy.:* id. mű II. k. 119. s köv. ll.

ein judicium subdelegatum cum relatione ad judicium delegatum allergnädigst könte angestellet werden. Wann nun Euer Kais. Maiestät disen allerunterthänigsten Vortrag allergnädigst placidieren möchte, so woltte Euer Kais. Maiestät die gehorsamste Hoff-Cammer auch ratione subiectorum delegandorum, den allerunterthänigsten Vorschlag thun. Jedoch etc.

Placet.[1]

Leopoldus.

Kívül: Referat wegen allergnädigsten Verordnung eines judicii delegati in Sachen die Rakoczische Praetendenten und Credits-Partheien betreffend.

Jegyzet: Az irat mellett „ratione subjectorum delegandorum" külön lapon egy névjegyzék található, melyen a tervezett judicium delegatum tagjaiként a következő nevek olvashatók:

Pro praeside: Reichshofrath Gotthard Helfrid Graf und Herr von Welss.

Carl Gottlieb Aichbüchel báró, udv. kamarai tanácsos

Adrian Wentzel Graf von Enckevoirt birodalmi tanácsos

Johann Friedrich von Binder birodalmi tanácsos, előadó

Ignaz von Baratti udv. kamarai tanácsos

Anton Ernst Freiherr von Pettschowitz udv. kamarai tanácsos

Georg Leonhard Freiherr von Weigler a haditanács tagja és egyúttal a magy. udv. kancellária tanácsosa.

Joh. Weickhard Freiherr von Hoffmann udv. kamarai tanácsos

Julius Caesar Baron von Palazzolo birodalmi tanácsos

Georg Anton Ferschner udv. kamarai titkár.

[1] A további olvashatatlan.

75.

Bécs, 1701 szeptember 19.

A bécsi udvari kamara arra utasítja br. Thavonat szepesi kamarai elnököt, hogy a lefoglalt birtokok jövedelmének beszolgáltatása alkalmával necsak a vizsgálati foglyoknak, hanem Rákóczi feleségének szükségleteire is legyen tekintettel; egyébként véleményes jelentést kér atekintetben, hogy a Rákóczi-uradalmak korábbi kezelőit mennyiben lehetne bevonni a birtokkezelés munkájába és hogy mi az alapja a fejedelemasszony azon állításának, hogy neki Rákóczi birtokokat adományozott, melyek e szerint a zár alól feloldandók volnának.

Fogalmazványa Kammerarchiv, Hoffinanz. Ungarn. 1701 szept. 19.

Gleich wie an denselben die Verordnung gleich anfangs gestehen, dass von den proventibus der alldar in sequestrum gezogener Güther des Fürsten Rakozi und anderer seiner complicum von Zeit zu Zeit das Gelt zuer Spesirung dieser in Verhafft gezogener Leuthe anhero überschikt solle werden. Und nun die sich auch allhier befindliche Gemahlin des bedeuten Fürsten aus Mangel der Subsistenz-Mittel, welche ihr des obhandenen sequestri halber, von den Guethern nimmer zukommen kann, Noth zu leuden klaget, in welchem zue remediren die Billichkeit nebst Ihro Kais. Maiestät ällergnädigsten. Befehl erfordert: Also ersuchen wir den Herrn Cammer-praefectum in Freundlichkeit ferners und erinnern in Übermachung der anfangs verordneten Spesirungs-Gelter nicht allein zue continuiren, sondern auch jedesmahls ein mehreres in competenti summa mitzuschiken, damit darvon auch der Fürstin die Unterhaltungs-Mittel erfolgt können werden. Und weilen neben anderm mehrberührte Fürstin sich in deme gravirt zu sein befindet, dass die Oeconomie und Administration der Guether ihres Eheherrn gantz privatim von allen dessen Beampten bei dem sequestro tractirt werden, so hat man zwar einige positive Vorbescheidung hierauf zu geben noch dato aus dem Weeg gehalten. Doch aber des Herrn

Baron Gutachten vernehmen wollen, ob es praejudicirlich, oder einiger Weis nachtheilig wäre, wann der Ragozische Beampte Kezer[1] wenigst pro statu videndi et audiendi, ohne dass er die Macht hätte, etwas auf den Güthern, oder in den Administration zu schaffen, oder zubefehlen admittirt wurde und also wenigst einige Wissenschafft von deme, was in der Wirtschafft geschiehet, haben thäte. Und weilen über dieses die Fürstin vorgibet, dass unter der vorgenommenen Sequestration einige Güther begriffen sein, welche ex jure donationis a marito factae ihr aigenthumblich zugehören, auf welchen Fall und da es sich also befinden thäte, selbige von der Sequestration eximirt und der Fürstin abgetretten werden missen: Als wird sich der Herr Baron nicht entgegen sein lassen, hierüber die erforderliche Information einzuziehen und uns solche ohnverlängt zuekommen zue lassen. In dessen Erwartung etc.

Wienn, den 19-ten Septembris 1701.

Alul: An Herrn Baron Thavonat.

76.

Kassa, 1701 szeptember 22.

Báró Thavonat szepesi kamarai elnök jelentése a bécsi udvari kamara elnökének, hogy Penz egri felügyelő nem engedelmeskedett a kiadott rendeleteknek, sőt azt hireszteli, hogy a budai kamara egyenesen arra törekszik, hogy Borsod megye egy részét a maga hatáskörébe vonja, holott erre joga nincs; ő a budai kamara felfogásával szemben azonban azt vitatja, hogy régebben az egri intézőség is a szepesi kamara alá tartozott, miértis kéri ennek az állapotnak a visszaállítását.

Eredetije Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1701 okt. 5.

Ihro Excellenz, Hoch und wohlgebohrner Reichsgraf.[2]

Gnädig hochgebiettender Herr. Ich hab mit heu-

[1] Keczer Sándor sárosmegyei alispán.

[2] Gr. Salburg Gottfried Henrik, a bécsi udv. kamara elnöke.

tiger ordinarie der Hochlöblicher Hoff-cammer mit mehreren berichtet, wasgestalten unter andern der Erlauerische Cameral-praefectus Penz nicht allein bis dato nicht der jungst wegen Restitution deren in Borsoder Comität sequestrirten Güter ergangenen Verordnung gebührend Parition leisten, sondern auch noch andere, zur Herrschafft Tokay gehörige Dorffschaften occupirn, dahero ich dan umb den baldesten Erfolg und Remedirung gebührlich anlangen thuen. Und zumahlen auch verlauten will, dass die Offnerische Cameral-Administartion umb einen Theil vorgedachter Borsoder Gespanschaft zu ihrer Jurisdiction zu ziehen sich bemühen thue, da doch notorium, dass bedeiter comitatus von unerdenklichen Jahren hero allzeit zu dieser Cameral-Jurisdiction gehörig gewesen, und episcopali sede vacante die Bischoflich-Borsoder Zehent-geföll dieser Cammer administrirt worden, auch die Vöstung Szendrő, so in dieser Gespanschaft gelegen, von hiesiger Cammer aus mit Proviant versehen werden mues. Hingegen bekandt ist, mit was schlechten Nutzen die Ofnerische Administration von Ihro Kais. Maiestät wirtschaften tue und in Ansehung von derselben die nahend angelegene oeconomico-cameralia zimblich negligiret werden, leicht zu gedenken, wass fir eine Wirtschaft bei den so weit entfernten districtibus, gleich auch bei der Erlauerlichen Praefectur, zu hoffen seie, anbei in gnädige Consideration zu ziehen, wie sehr dieses Camerale wegen avellirter Salz und Kupfer-geföllen, quoad proventus Camerales, in die Enge gezogen, hingegen die erogationes vermehret werden, consequenter wan auch erwehnter Borsoder Comitats-District benomben werden solte, umb so vill weniger die Cameral Ausgaben zu bestreitten wehren.

Als ist an Euer Excellenz mein gehorsambster Anlangen hiemit dahin gnädig zu verfügen, dass oft angezogner Borsoder Gespanschaft dieser Cameral-Jurisdiction ferner incorporirt verbleiben und obererwenter Ofnerischen Administration ihren unbillichen attentatis nachtruksamb gesteiret, sondern auch die Erlauer Praefectur selbst, so vorhin ohne dem von der allhiesigen Cammer ihre Dependenz schon einmal gehabt, huic dicasterio einverleibt werden mögte mit

Versicherung, dass ich selbte Wirtschaft mit weit bessern Nutzen, als bis anhero Ihro Maiestät gewessen und mit vill bessern Facilität einzurichten und administrin zu lassen nicht unterlassen wurde. Der ich übrigens etc.

Euer Excellenz

Caschau, den 22-ten Septembris, 1701.

gehorsamber
Ludwig v. Thawonat m. p.

77.

Kassa, 1701 szeptember 22.

Br. Thavonat jelentése a bécsi udvari kamarának a lefoglalt birtokok jövedelmezőségéről, Keczer Sándor szolgálatainak igénybevételéről s végül azokról a károkról, melyek a kincstárt Penz egri felügyelő ellenállása következtében érhetik.

Eredetije Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1701 okt. 5.

Hochlőbliche Kais. Hoff-Cammer.

Gnädiger auch günstige Herrn. Es ist mir noch unter den 6-ten Julii laufenden Jahres vermitls allergnädigsten Kaiserlichen Rescripts die Ragoch—Bercsen—Szirmay- und Vaysche in diesen Oberhungarische districtu ligende Gütter pro parte fisci regii zu sequestrirn verordnet worden, deme zur gehorsambsten Folg, weillen ich dazumahlen erhöblichen Geschäfften halber zu Wienn noch nicht abkommen können, zu Gewinnung der Zeit, gewissen dieser Königlichen Cammer-Herrn miltls Räthen erwehnte sequestrationes vorzukheren mit der Instruction schriftlich verordnet habe, dass sie umb allen Argwohn zu vermeiden, personas capitulares und die vorjährige Wirtschaft-Bedienten ad hosce actus mit zuziehen, auch solchalte Herrschaftsoeconomos zur Continuation der Wirt-

schafts-Verwaltung pro parte fisci regii confirmiren und adjuriren solten.[1]

Nun habe ich zwar vermeinet einem hochlöblichen Mittel gleich nach meiner Ankunft allhier ein verlässliche Conscribirung und den aigentlichen Statum dieser ad sequestrum genombener Gütter gehorsambst einzuschiken, zumahlen ich aber die conscriptiones particulariter peractas de potiori nicht allerdings wohl eingerichtet, auch deren ein guten Theil von dem Erlauer Cameral Praefecto Penz a corpore eorundem bonorum avellirt befunden, als bin ich anjezzo in Werk begriffen und werde beflissen sein, dass ich mit nechsten über die aigentliche Bewandtnus, Geföll und Administrirung dieser Gütter mein ausfihrliche schrifliche Relation mit Annectirung deren darzu gehöriger instrumentis, gebührend einsenden könne.

Die proventus oeconomicales der Gütter betreffend, seint deren bis anhero noch wenig gefallen und mues mann auch die jenige, so der Zeit nach und nach einkomben, zur Bestreitung des Weingarts-Bau und künftigen Lesens (welches wegen Abgang des Regens und gar zu lang anhaltender dörren Zeit nicht so ergebig, als mann verhoffet hat, sein dörffte) notwendig appliciren. Es werden aber diese Einkünften absoluta vindemia und occasione der von mir vorkehrender bessern Einrichtung mit der Gnad Gottes widerumb wohl eingebracht, und meliorirt werden, auch ist eben dieses die Ursach, dass wegen bevorstehender Vindemations-geföll die Sequestrirungs-Relaxation so stark sollicitiret wird.

Was der Fürst Ragoczin spargirende Beschwernuss, als ob von Seiten dieser Cammer ihr oeconomus Alexander Kezer zur Conscribirung der Ragoczischen Gütter nicht hette mit adhibirt werden wollen, anbelangen thuet, ist ein ungleiches Angeben, in dem zwar ihme von einem und andern Mittls Rath, als Cameral-conscriptions-commissario solche Concurrenz ultro angetragen, von dem selben aber de plano depreciret worden, ja er auch nicht hette wohl zugezogen werden können, massen solche Güttern also weit-

[1] Br. Thavonat 1701 július 18-i rendelete. (57. sz. irat.)

läufig und abgelegen, dass deren Conscriptions-Verrichtung sich auf etliche Monat hinaus gezogen haben wurdte, wan dieser oeconomus Kezer aller Orten hette gegenwertig sein sollen, zugeschweigen, dass a tempore seiner Administration dem eingenombenen Bericht nach vermittls seiner Dispositionen gar schlecht gewirtschaftet worden, vill weniger nun auch stante sequestratione ihm die mit Inspection dieser Gütter anvertrauet werden könte, weilen er sich zur Cameral-Dependenz, als Sarosser Gespanschaft vicecomes, keines weegs bequemben, pro parte fisci regii das iurament nicht ablegen, oder sonst Red und Antwort wurden geben wollen.

Schlüesslichen erstatte zwar vor die wegen der von dem Erlaueren Cameral-praefecto Penz zum Praejudiz der mir anvertrauten Districtual-Jurisdiction in der Borsoder Gespanschaft verüebter Sequestrations Eingriff und Excess ergangen unter den 7-ten decurrentis mir copialiter communicirten Remedirungs und Restitutions Verordnung[1] gehorsambst auch dienstschuldigsten Danck, zumahlen aber glaubwirdige Bericht einlaufen, dass er sich nicht allein mit disem Befelch bis dato gebihrend accommodiret, sondern noch andere zur Herrschaft Tokay gehörige Dorfschaften in sequestrum gezogen habe, als werden auf nicht erfolgende schleinige Remedur nur noch grössere confusiones und dem obangezogenen Weinlesen grosse Unkost und Verhindernussen verursachet werden. Welches alles einem höchlöblichen Mittl zur Nachricht, Direction und Verfügung der weiteren Notdurf unverhalten und verbleiben wollen.

Euer Excellenz auch Gunst und Ehr.

Erlau, den 22-ten Septembris 701.

gehorsamber und dienstschuldig
Ludwig v. Thavonat m. p.

[1] L. erre vonatkozólag a 73. sz. iratot.

78.

Bécs, 1701 október 5.

A bécsi udvari kamara válasza br. Thavonat előterjesztéseire ; kívánja, hogy a jövőben Rákóczi felesége ellátásáról is gondoskodjék, az egri ügyben a szükséges erélyes intézkedések megtörténtek.

Fogalmazványa Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1701 okt. 5.

Was derselbe sowohl an des (tit.) Mittels Herrn Präsidenten, als an uns unterm 15. und 22. passato erlassen, ist von uns des mehrern vernommen worden und wird man nicht ermanglen, bei der Deputation dasjenige vorzubringen und Gelten zu machen, was der Herr Baron zue besserer Richtigkeit der alldar verwaltenden Kriegs Cassa wohl meinend und vernünftig einrathen thut. Im übrigen hat es mit den dortigen Sequestrations-Anstallen in allem sein gutes Bewenden und widerhohlen wir allein, was schon jüngsthin erinnert worden, dass nebst deme, was die Spesirung der Arrestirten erfordert, auch einige Mittel zuer Subsistenz der Frau Gemahlin des Fürsten Ragozi heraus zu remittiren sein. Wegen der zeigenden Renitenz des Erlaischen praefecti Penz ergehet eine solche Commination,[1] dass wir nicht zweiflen, er werde auf Ersehung dessen sich nicht länger aufhalten und das Sequestrirte alsogleich abtretten, das Praefecturat aber selbsten unter die alldortige Cammer zu geben, beruhet auf einer Überlegung und wird hauptsächlich auf die vollkommene und beständige Einrichtung des Ungarischen Cameralis ankommen. etc.

Wien, den 5. Octobris, 1701.

Alul : An H. Herrn v. Thavonat Cameral-praefectum zu Cassau.

[1] A 79. sz. alatt közölt udvari kamarai leirat.

79.

Bécs, 1701 október 5.

A bécsi udvari kamara leirata a budai adminisztrációhoz, melyben követeli, hogy Penz felügyelő haladéktalanul adja át a lefoglalt borsodmegyei birtokokat a szepesi kamarának, ellenkező esetben nevezett felügyelő állásától felfüggesztetik és ellene az eljárás megindul.

Eredetije Orsz. Levéltár. Kamarai lvt. Cameral Administration zu Ofen. Hofbefehle. Fogalmazványa Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1701 okt. 5.

Was wür lezthin wegen der ohnbefuegten Anmassung in sequestratione der Rakozischen und anderer Güetter, deren sich der Erlaische praefectus unterstanden und dass er darvon abstehen solle, verordnet haben, solches zeiget die zum Überfluss beiligende copia erwehnter Verordnung. Nachdeme uns aber vorkombt, dass deme noch kein Vollzug geschehen seie und wür nicht hoffen wollen, dass dissfalls der Fehler an der Administration, sondern an ihme praefecto und seiner Widerspenstigkeit hoffen thue:

Als widerhohlen wür unsere ehemahlige Verordnung und ergehet hiermit in Nahmben Ihro Kais. Maiestät an die Administration der gemessene Befehl, dass entweder mehrberührter Erlauische praefectus, was er sequestrirt, alsogleich abtretten und die Ober-Hungarische Cammer dissfalls gewähren lassen, oder von seinem Dienst suspendirt und anhero zur Verantwortung und Bestraffung seines Ungehorsambs gestellt werden solle. Die Herrn selbsten tergiversiren nicht, disem Befehl ohnverzüglich nachzukomben, widrigenfalls es ihnen auf eine empfindliche Weiss imputirt werden dörffte. Daran beschiet mehr allerhöchternent Ihro Maiestät gnädigster Willen und Mainung. Geben Wien, den 5-ten Octobris, Anni 1701.

N. der Röm. Kais. Maiestät Praesident und verordnete Hoff- Cammer-Räthen.

Kívül: Címzés a budai kamarai adminisztrációhoz.
Jegyzet: Az udvari kamarának a budai adminisztrációhoz 1701 szept. 7-én kelt leirata (73. sz. irat) mellékelve.

80.

Buda, 1701 október 13.

A budai adminisztráció jelentése a bécsi udvari kamarának, hogy az egri felügyelő ügyében a kapott parancsoknak megfelelően eljárt, a birtokokat visszaadta s a felügyelőt arra utasította, hogy Bécsben személyesen tisztázza magát az ellene emelt vádak alól.

Eredetije, hátlapján zárópecsét töredékeivel, Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1701 nov. 7.

Hochlöbliche Kais. Hoff-Cammer.

Gnädig und hochgebiettunde Herrn, Herrn. etc. etc.

Eure hochgräfliche Excellenz und Gnaden haben den de dato 2-ten abgewichenen Monat Septembris diss laufenden Jahrs in Sachen der wider den Erlauischen praefectum Pentz eingelangten Beschwerden und verordneten Abtrettung der in Sequestration genohmenen Syrmayischen Güetern, an uns ergangenen Befelch in Gnaden widerhollet; anbei die Vollzugs-Leistung bei Betrohung der Suspension des von besagten Pentz obhabenden Praefecturae Dienst, und schwere Verantwortung auferleget, worüber wür gehorsambst erindern, dass nicht allein mehr berührten Pentz die obgedachte, de dato 2-ten Septembris abgegangene Verordnung ohne Verzögerung communiciret, sondern auch ihme über die in selbigen enthaltene Beschwerde beherigen Bericht erstatten, sodan nacher Wienn sich zu verfiegen, und alda seine Verantwortung bei einer hochlöblichen Kais. Hoff-Cammer abzulegen, nachtrucklich aufgetragen, nicht weniger den Proviant-Verwalter Pekhardt die Abtrettung an die Ober-Hungarische Cammer der ermehlt Syrmaischen Güettern committiret, solches auch dem Ober-Hungarischen Camerpraefecto Herrn Baron Tavonath, wie beherig, erinderet worden, sintemahlen dan öffters erherter Pentz bereits von etlichen Tagen eingetretten und bei einer hochlöblichen Kais. Hoff-Cammer in Unter-

thenigkeit zur Ablegung seiner Exculpation sich angemeldet, nicht weniger angeregter Proviant-Verwalter Pekhardt die Einantwortung an berührte Ober-Hungarische Cammer der Ordnung nach bereits vollzogen haben wirdt. Wormit wür uns zu dero hohen Gnaden gehorsambst empfehlen. Ofen, den 13. Octobris, 1701.

Euer hochgräfflichen Excellenz und Gnaden etc.

N. der Röm. Kais. Maiestät Cameral-Administrations verordtnete Räthe etc.

Kívül: Címzés a bécsi udvari kamarához.

81.

Bécs, 1701 november eleje.

Penz János Kristóf Ferenc egri felügyelő igazoló jelentése a bécsi udvari kamarának.

Eredetije Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1701. nov. 1.

Hochlöbliche Kais. Hoffcammer,

Hochgnädig gebittende Herren Herren.

Auf Euer Excellenz und Gnaden gnädigen Befelch hab ich mich anhero verfüget[1] umb über dasjenige, so bei Euer Excellenz und Gnaden in puncto der von mir sequestrirt in der Borsoder Gespanschaft ligende Rakoczische und Szyrmaysche. Güetteren wider mich angebracht worden, mich in Unterthänigkeit zu verantworten.

Anbelangend nun, dass ich ermelte Güetter pro fisco regio sequestriret, ist allenthalben wissent, dass der Borsoder Comitat disseits der Sájo, so viel die Cameralia anbelanget, allzeit unter der Ofnerischen Cameral-Administration gestanden, wie ich dan in selben Comitat das Neuntel und andere Cameral-Gefälle jährlich eingebracht hab ; dass ich aber besagte

[1] Az igazoló jelentés Bécsben készült.

Rakozische und Szyrmaysche Guetter der löblichen Ober-Hungarischen. Cammer nicht überantwortet, ist die Ursach, dass Euer Excellenz und Gnaden an die Ofnerische Cameral-Administration diesfahls unterm 7. Septembris ergangene gnädige Verordnung mir erst den 29-ten eiusdem notificirt und eben unter einsten intimirt worden, dass die Überantwortung ermelter Rakoczischen und Szyrmayschen Güetter an die löbl. Ober-Hungarische Cammer, ich dem Erlaueren Kais. Proviant-commissario Peter Peckhardt überlassen, mich aber anhero nacher Wien begeben solle, deme auch alsogleich den gehorsamsten Vollzug gelaistet; dass mir aber sothanen hochlöblichen Kais. gnädige Hoff-Cammer Verordnung so spath zu Handen worden, würdet eine löbl. Ofnerische Cameral-Administration villeicht wissen, wan solche an sie gelanget.

Dass mir aber imputirt werden will, ich hette wider meine Pflicht bei gedachter Confiscation mir etwas zugeeignet und distrahirt, in particulari dem Herrn Erlaueren Commendanten zwei Pferd verehrt, thue mich hiermit so woll in genere, als specie erbitten, wan mir würdet dargethan werden können, dass ich das allergeringste distrahirt, oder was darvon verehrt, alles Zehenfach ersetzen und mich der Bestrafung freiwillig unterwerfen. Wie ich dan nicht nur allein, was diesen passum anbelangt, sondern mein gantze zehen jährige Bedienungszeit gar gerne untersuchen lassen will und bin versichert, dass man mit Grund und Wahrheit nicht die geringste Untreu oder unzulässliche Eigen-Nutzigkeit wider mich würdet aufbringen können; welcher gestalhen ich aber in Sequestrirung mehrbesagten Rakoczischen und Szyrmayschen Güetter verfahren, geruhen Euer Excellenz und Gnaden aus der Beilage[1] mit mehreren vernehmen.

Gelangt solchemnach an Euer Excellenz und Gnaden mein unterthenigst gehorsamtes Bitten, dieselbe geruhen, die wegen beschehenen ungleichen Angebens auf mich gefaste Ungnad fahren zu lassen und dafern einige specialiora wider mich angegeben worden, solche mir zu meiner ferrern Verantwortung in Gnaden zu

[1] L. az alább következő „Species facti"-t.

communiciren, zu gnädiger Protection mich unterthenigst gehorsambst empfehlend
Euer Excellenz und Gnaden

unterthänigster gehorsambster
Johann Christoph Franz v. Penz m. p.

Kívül: An eine hochlöbl. Kais. Hoff-Cammer unterthänig gehorsambste Verantwortung mein Johan Christoph Frantz von Penz Erlauerischen praefecti etc.

Jegyzet: Beérkezett a kamarára: 1701 november 7-én.

82.

Bécs, 1701 november eleje.

Penz egri felügyelő jelentése arról, hogy ugyanezen esztendő nyarán miképpen végezte a birtokösszeírásokat Borsod megye területén.

Eredetije Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1701 nov. 7. Penz előbb közölt igazoló jelentéséhez mellékelve.

Species facti

des in Sequestrirung deren Rakoczischen und Szyrmayschen, sich in Borsoder Comitat befundenen Güetteren gänzlichen Verlaufs.

Den 26ten *Julii* laufenden Jahrs nach erhaltenen Befelch von einer löbl. Ofnerischen Cameral-Administration bin ich Erlauer praefectus auf *Szyrmay Bessenyő* disseits der Sájo gelegenen Szyrmay, caput bonorum, welcher District alleweill zur löblichen Ofnerischen Cameral-Administration in cameralibus gehörig gewesen, kommen, unter anderen auch die Mobilien, nehmlich an Vieh zu conscribiren; nach Vollendung ein und anderens auf aldorten erhaltene Nachricht, dass die *Ménes* una *Guyla*[1] sich auf einem anderen territorio, nehmlich zu *Csát*[2] befinde, dahin kommend, selbige in Augenschein zu nehmen und aldorten befindliches Vieh

[1] Gulya.
[2] Csáth h. Mezőkeresztestől k. Borsod megyében.

zu connumeriren, vernehme von dem *Ménes Paszthor*, dass seit meiner Anwesenheit in gedachtem Szyrmay Bessenyő der gewesene Provisor den Tag vor meiner Ankunfft zwei der besten Pferde von dannen weggetrieben und mir auch die Szyrmaysche Bediente vielles Vieh, particulariter ein Zug Apfelschimmel und 6 braunen verschwiegen. Zumahlen in dem Ort Csát, obwohlen zwei Tag mich mit ein und anderen bei mir habenden Leuten die Connumeration und Consignation in specie bewerken wollen, wegen Abgang aber einer Clausur das wilde Vieh genuine und ohne Fehler in Verzeichnus nicht bringen können, die Hitz auch also gross mich wegen meiner noch angehaltenen Kranckheits Unpässlichkeit nacher Erlau begeben, und damit cautius verfahren, auch nicht mehrere Partiterei von denen Szyrmayschen. Bedienten unterschleichen möchten, deswegen von dem Erlauerischen Kais. Herrn Commendanten, ut **A.**[1] einige Soldaten mit Vorwissung meiner Instanz der löbl. Ofnerischen Cameral-Administration erhalten, selbige nebst dem Kais. Überleutter und meinem Schreiber, sowoll das verschwigene, welches nicht mehr zu finden ware, als das andere Vieh in sicheres Ort, wegen besagten Ursachen zu bringen, mit Zuziehung des Szyrmaischen provisoris ohnweit Erlau treiben und in Gegenwart dessen, sowoll das Pferd, als Horn-Vieh in Sorten, Alter und Farben distinctim aufgezeichnet, auch sothane hierbei sub **B** liegende Specification[2] und Bericht noch Zeiten vor St. Bartholomaei nechsthin einer löbl. Ofnerischen Cameral-Administration eingesendet. Hingegen ermeltes Vieh immediate post connumerationem auf die Rakoczische Antheil *Kály* und *Döbrö*[3] praesente provisore Joanne Kovacs durch die darzu bestrete Szyrmayschen Halter treiben lassen. Von welchen Orthen auch seit meiner Herauf-Rais solches alles durch den von einer löbl. Offnerischen. Cameral-Administration darzu bestelten Kais. Proviant-commissarium Peter Peckhardt einer löbl. Ober-Hungarischen Cammer würdet gehorsambst eingeantwortet worden sein.

[1] Alább következik.
[2] Szintén alább következik.
[3] Kál és Döbrő helységek Heves megyében, Egertől d.

A *melléklet.*

Eger, 1701 szeptember 30.

Wilson ezredes egri katonai parancsnok igazolja, hogy Penz felügyelő a nyári birtokösszeírások alkalmával tőle katonai karhatalmat kért.

Eredetije, alján gyűrűs pecséttel, Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1701. nov. 7.

Ich endes unterschriebener der Röm. Kais. Maiestät Obrister Commendant der Vöstung Erlau attestire hiemit, dass ein löbliche Kais. Ofnerische Cameral Administration de dato Ofen, den 23ten Julii nechsthin bei anbefohlener Sequestrirung der Ragoczischen und derer anderen cointeressirten Gütter dem auch Kais. praefecto dahier, wieder die sich etwan opponirende mit willfehriger Assistenz auf dessen Begehren zu laisten mich ersuchet hat, welches ich ihm auch auf sein Verlangen, als mir vorgetragen worden, dass die Szyrmaische Bediente in Conscribirung sonderlich des Viehes, viel verschwiegen, auch einige Pferd aus der Ménes bei Csát weg partiret und in sichere Orts zu bringen, Mannschafft zur Assistenz gegeben. Urkundte hiemit unter meiner gewöhnlichen Fertigung.

Erlau, den letzten 7-bris, 1701.

(P. H.) De Wilson.

B *melléklet.*

Eger, 1701 július vége.

A Penz egri felügyelő által 1701 nyarán Borsod megye területének egy részében végzett birtokösszeírásokról jelentés.

Eredetije Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1701 nov. 7.

Als ich von einer löbl. Kais. Offnerischen Cameral-Administration vermög eines Kais. allergnädigsten decreti befelcht worden, deren inhafftirten Francisci

Rakoczy, Stephani Szyrmay, Adami Vay etc. Güetter pro fisco regio zu apprehendiren, solchem allergnädigsten Kais. Befelch unterthänigst nachzukommen, gelange *den* 26. *Julii* lauffenden 1701-ten Jahres auf Szyrmay Bessenyő. Dieses

Szyrmay Bessenyő

ausserhalb Miskolcz in Comitat Borsod diesseits des Flusses Sajo, zu der Kais. Erlaurischen Praefectur gehörig, gelegen, so vormahlen Kellecsen genennet worden, ist das caput bonorum deren vom Stephano Szyrmay der Gegend darzugezogenen und zu einem dominio aufgerichteten Güetteren. Alhier er Szyrmay einen Maierhoff, Brauhaus und Mühlen an den ausfliessenden Armb von dem besagten Fluss Sajo erbauet und aufgerichtet. Gemeltes Brauhaus hat ein Pohlnischer Jud Salomon, sampt der Mühlen und Schanck, sowoll dahier, als auch in Miskolcz, Kereztur, Bessenyő und Vamos (so aber nicht in dem Ofnerischen District, sondern schon über den Fluss Sajo situirt und zum Praefectorat Erlau nicht gehörig gewesen) pro 1160 Gulden Hung. jahrlichen Bestandt, herentgegen werden ihme auch jahrlich 100 Caschauer Kübel Gersten gratis dargegeben.

Die Mühlen, welche 2 Stain hat und von grossen Gewässer dato völlig ruinirt, wollen sie verneuern.

Gersten.

14 Caschauer Kübel.
10 dergleichen Kübel Waitz für die Dienstbotten und Arbeitter.
2 Ochsen Waagen.
2 Pflüge mit allen Zugehörigen.

Dahir seindt:

3 Unterthanen, welche Pflüge haben.
7 Inwohner Rosnachen. Geben kein Geldt, sonder thuen wochentlich 3 Tag Robbath.
1 Schmidt, so unter denen 7 Rosnachen mitbegriffen, ist Unterthan zu Toth Szelmös.[1]

[1] Tóthselymes h. Sáros megyében.

Aussaath.

Über 100 Kübel Aussaath, so aber das grosse Gewässer mehrentheils ruinirt.

17 Kübel Waitz über Sommer.
62 Kübel Gersten.
¾ Hirsten.
9 Kübel Haiden.
7 Kübel Erbess.
3½ Linssen.

Bienenstöck.

So der Herrschaft zugehörig, seind vorhanden
alte 55
junge 63
Summa 118

Der H. Provisor hat Bezallung 50 Fl.
5 Ellen Vaillenden Tuech.
Freien Tisch.
5 Kübel Waitz } Anbau
5 Kübel Korn } Anbau
4 Kübel Gersten } Anbau

Vier Ochsenknechte, jeder 5 fl.
Kleidung.
6 Kübel Korn,
1 Kübel Waitz.
Linsen, Erbess, Haiden, Gersten, Hirsen, jeder ¼ Kübel.
5 halbe Schmaltz.
1/8 Kübel gemahlenes Saltz, oder 12 Halbe.

Zwei *condas* und 1 Bueb, wie der obigen Condition, der Bueb aber hat weniger.

Zwei *Hiertten*, der bei denen Pferden 40 Fl.
8 Kübel Waitzen.
1 Kedmen.

Die andere 2 Vieh—Hirtten jeder 8. Fl.

Vestimenta et reliqua, sicut famuli.

Jeder Knecht wird über Winter von den Herrn ein Kübel Waitzen angebauet.

Weingartten.

Dahero gehörig seind in Kereztur.

Einer ertragt 2 Vassel Wein.

Die Arbeit wirdt bezahlt mit 15 Fl.; dieses ist 3-mahl im Jahr, dan wegen des Binden 7½. Fl.

In Kelecsen der andere Weingartten; ein Arbeiter per 8. Fl. ertragt 2½ Fassel Wein.

Der dritte mit Nahmen *Király*, eine Arbeit per 28 Fl. Dem Weinzettel 4 Kübel Waitzen, 8. Fl. Geldt, blaue Hosen und ein blaue Rock.

In *Sájo Kereztur.*

Seindt 3. Wirte, einer gantzen Session.

Michael Isthvan der Richter
Egyet Marton
Doszy Georg
} geben einer 2 Vassel Wein.

Folgende einer halben Session :

Csé Gergel
Horvath Janos
} geben einer 1 Vassel Wein.

34 seind taxarii, welche annoch bis nechstkommendes Fest S. Georgii Freiheit haben, indessen kein Geldt abgeben.

Geben alle ohne Unterschied die Anbauen, davon den Zehend, ingleichen von Wein und Bienen.

Curia Bessenye.

Dahier seind folgende von einer gantzen Session :

Gregorius Fodor
Georguis Szábo
Stephanus Toth
Michael Csetsy
} jeder 2 Vassel Wein.

Folgende seind Inwohner :

Petrus Fodor
Joannes Fodor
Stephanus Hetsay
} jeder 1 Vassel Wein.

Taxarii seindt :

7, ein jeder 1 Reinthater.
12, jeder ½ Reinthater.

Compar : Andor Pall iudex et Heydo Janos.

Geben den Zehendt, welche etwas haben. Die Tax-Gelder fangen sie an zu geben nechstkommendes St. Georgii Fest.

Wachset auch Wein dahier.

Oppidum St. Peter.

Dahier seind in dem Szyrmaischen Antheil 8 Unterthanen, darunter einer *Ispan* ist, der ist frei wegen seines Diensts, die andere thuen wochentlich zu zwei oder dreimahlen Robbath, haben ihrer zwei,

jeder zwei Ochsen, im übrigen geben sie von dem Wein das Neuntel, sonst nichts.

Dan seind 30 andere, welcher jeder Taxam 1 Rheinthaler und das Neuntl vom Wein abgeben, sonsten nichts ; ist auch eine Mühle, dem Herrn gehörig, mit 2 Stainen.

Szyrmáy.

Ein Praedium oder Wüsten unterhalb Miskolcz, disseits des Flusses Sajo, zwischen lauter sümpfigen Wässeren gelegen ; hat keinen Acker, nur Wiesen, so schlecht ; daselbsten halten sich 6 arme Lent auf, welche der Herrschaft jährlich 4 Fl. sonst nichts praestiren.

Bona Rakocziana.

Szederkény.

An dem Fluss Sajo, disseits in Comitat Borsod gelegen, gehöret halb der Graff Erdödin, die andere Helfte dem General Aspermont und Rakoczy zugleich.

Ein Wirt, der 1 gantzen Pflug hat, gibt	4 Fl.
Der ½ Pflug	2 Fl.
Die keinen Pflug haben, jeder	4 Fl.
Dan von allem den Zehendt.	

Hieselbst ist ein schöner Aichwaldt, das wan die Aichel gerathen, können gegen 3000 Stück s. v. Schwartz Vieh eingelassen werden, gibt anheur wenig Aichel. Alhier ist auch ein Teich, der Herrschaft eigenthümblich. Die Inwohner dahier seind alle taxarii, geniessen vor sich die Fischerei in der Theiss.

Von allem Nutzen, der hier eingehet, kombt dem Rakoczy das 4-te Thail.

Tisza Tarjan.

Dieses Dorf ist völlig Rakoczisch, von Armalisten und taxariis bewohnet, geben im neuen Jahr in gesampt das gantze Dorf ihren Grundherren 40 Fl. Das Jahr hindurch 4 Hausen und von allen den Zehendt, im

übrigen nichts, praestiren auch kein Robbath, ligt auch im Comitat Borsod an der Theiss, alwo der einige Hausenfang ist. Hat keine Waldung.

Emőd.

In dem Comitat Borsod, 3 Meillen von Erlau entlegen, ist erst verwichenen Herbst und dieses Jahr mit Leuten besezt, deren etliche arme Unterthanen, die meisten aber taxarii und bestehet dato in 107 neuen schlecht, auf Hungarische. Mode aufgerichteten Häuseln, hat Weingartten und mittelmässige Aichenwaldung. Die Inwolmer seind schuldig den Zehendt, und der Wirt, so einen gantzen Pflug führt, 3 Fl. der einen halb, halb so viell, die übrige, so nicht Pflügen, 1 Fl. Weillen besagter Orth Emőd erst bewohnt gemacht, geben sie dato nur den Zehendt ab, worvon 2 Thail Erdődisch, 1 Theil Aspermontisch und der 4-te Thail Rakoczisch ; solchemnach auch die proventus in 4 Thail eingetheillet werden. Von Sommer-Anbau geben sie nichts.

Folgende Mobilien an Vieh.

Welche dem Stephano Szyrmay zugehörig, seind pro fisco regio apprehendirt.

In dem allodio *Szyrmay Bessenyő :*

Zug-Ochsen	nr. 10.
Kühe	„ 7.
Kälber	„ 4.

Zu *Csát* haben sich befunden in der *Ménes* oder Gestütt folgende :

	St.		
Alter schwartzer Hengst	1.	3 jähr. braune Stueten	1.
3 jähriges schwartzes Hgst	1.	Jährig braune Stueten	1.
Jähr. schwartzes Hengstl.	1.	Heurig braune Stueten	11.
Heurig schwartzes Hengstl.	1.	Alte rothe Stueten	1.
4 jähr. brauner Hengst.	2.	Alte graue Schimmel	1.
2 jähr. brauner Hengst	1.	3 jährige graue Hengste	2.
Jährig braune Hengstl.	3.	2 jährig graue Schimmel	1.
Heurig braune Hengstl.	6.	Alte graue Stueten	11.
Alte braune Stuten	19.	3 jährige graue Stueten	2.
		Heurig graues Stuetl.	1.
		3 jährig schwartz schimlichster Hengst	1.

Jähr. schwartz Schiml.— Hengst	1.
3 jähr. schwartz schiml. Stuete	1.
3 jähr. rotschiml. Hengste	2.
Alte rotschiml. Stueten	2.
Jähr. rotschiml. Stuete	1.
Heurige rotschiml. Stuete	4.
3 jährig. falber Hengst	1.
Jährig. falbes Hengstl.	1.
Heurig. falbe Hengstl.	2.
Alte falbe Stueten	5.
4 jährig. falbe Stueten	1.
Jährig. falbes Stuetl.	1.
Heurig. falbe Stuetl.	3.
3 jährig. gelber Hengst	1.
Heurig. gelbe Hengstl.	2.
Alte gelbe Stuete	1.
3 jährig. gelbe Stuete	1.
Jährig. gelbe Stuete	1.
Heurig. gelbe Stueten	2.
Alte fliegen traxichte Stueten	4.
Alte weisse Stuete	1.
Alte Tiger Stueten	3.
Heurig. Tiger Hengstl.	1.
Weiss und schwartz fleckigt heuriges Füllen	1.
Summa dieser Pferden bestehet in ein hundert und elff Stücken, id est	111 St.

Nachdeme ich in Csat dieses Vieh occupirt und conscribirt, meldete der *Menes Pasztor*, dass auch zu Bessenyő ein Zug von 6 blauschimmelen und ein Zug von 6 braunen daselbsten wären, welche sie mir in meinem Dortsein verschwiegen und dass der alte Provisor von Bessenyő den Tag vorhero, als ich auf Csat gekommen, aus der Ménes ein schöne falbe Stueten mit einem 3 jährigen falben entführet, derowegen pro cautione das Vieh nähender zur Handt zu haben die Menes in dem Comitat Heves auf Rakoczisch Dorf Kály genant, treiben lassen; solchem Raub-Gesindl aus denen Augen zu bringen, auch nachgehents gewisse Leute nacher Bessenyő zuruck gesandt, die obbesagte 2 Zugpferde zu untersuchen, welche aber bereits der Szyrmaische praefectus Georgius Sluga weg partiret und nur annoch die 6 junge und 1 alten falben, zusammen 7 Stick abgängige Pferd gefunden worden. Von welchen mir in meiner Untersuchung auch eines verschwiegen blieben.

In der *Guyla* derer Vieh Herdt zu Csát seindt folgende sampt andere der zugeführten conscribirt und occupirt worden. Nemblich:

Alter	Stier		1.
Junge	Stier		4.
Zug	Ochsen		4.
Ochsen	im 4ten	Graass	26.
	im 3.	Graass	9.
	im 2.	Graass	11.
Heurige	Kalber		12.

Alte Kühe	49.
Junge Kühe im 3-ten Graass	17.
im 2. Graass	25.
Heurige	9.
Rothe Stier von kleiner Art.	4.
Rote Ochsel von kleiner Art	5.
Dergleichen junge Kühel	15.
Summa	191 St.

Bei der s. v. Schwein Heerden seindt.

Gaiss und Böck, so mir verschwiegen worden	26.
S. v. Alte Schwein untereinander	55.
Heurige	30.

83.

Kassa, 1701 november 7.

A sárospataki uradalom összeírása.

Hivatalos másolat. Kammerarchiv, Hoffinanz. Ungarn. Ad. Exp. 1702 okt. 12.

Br. Thavonat szepesi kamarai elnök már 1701 szeptember 22-én kelt jelentésében (77. sz. irat) említette, hogy a nyár folyamán végzett birtokösszeírásokat Bécsből való visszatérése után azonnal átvizsgálta ; minthogy azonban úgy találta, hogy azok nem voltak mindenben megfelelők s hiányokat is mutattak, Thavonat személyesen átdolgozta és megfelelő formába öntötte a jelentéseket. A sárospataki Rákóczi-uradalomról szóló s alább közlendő összeírás már Thavonat munkája, de ugyancsak tőle származnak a regéczi, tokaji és munkácsi uradalmakról szóló összeírások is, melyek alább következnek.

Conscriptio arcis et dominii Patak.

Arx.

Patak ad ripam fluvii amoeni Bodrok posita, aggeribus et propugnaculis olim bene munita, iam autem aliquantum ruinata ac in certa parte propugnaculi versus occidentem in muro collapsa, continet intra moenia, interius oppidum ex aliquot domibus lapideis constans, a plaga vero orientali amplam residentiam.

Haec residentia vero habet in contignatione inferiori diversa hypocausta, fornices et cubicula, pro haidonibus, satrapis et officialibus aulae accomodata, in superiori autem contignatione 13 palatia minora fenestris cristallinis, ferreis clatris munitis adornata, praeterea tria alia palatia maiora, fornimentis vulgo *Spalier* simplicioribus obducta et tabuletis auro, diversisque coloribus depictis exornata. Item unum palatium, cuius parietes circum circa testis ex Hollandia magnis sumptibus allatis, iamque in magna parte collisis et fractis tecti haberentur.

Dantur quoque duo pensilia certis palatiis in superiori contignatione applicata cancellisque seu clatris ferreis circumdata vireta, in quorum uno sunt duae arbores: *malus Persica* et *cerasus Macedonica.*

In angulo huius residentiae habetur turris rubra ex muro duarum circiter orgiarum crasso, erecta, in eademque sacellum cum altari ruinato.

Sequuntur oppida, possessiones et praedia.

Saaros Patak.

Oppidum interius moeniis et aggeribus cinctum, pro arce et fortalicio alias reputatum, in quo praesidium quoque Suae Maiestatis Sacratissimae haberetur, cum suo suburbio seu exteriori oppido in planitie ad fluvium Bodrok situm, habet territorium vastissimum, ultra tria Hungarica milliaria extensum, solo gaudet fertili, promontoriisque pulcherrimis, maiori tamen ex parte hoc confuso rerum statu, in incultis, in quibus vinum mediocre procrearetur. Prata et pascuationes circumiacent sufficientissimae, silvas pro foco possident necesssarias.

Constat autem interius oppidum ex sessionibus liberis et exemptis integris nr. 8.
Sub taxa existentibus sessionibus integris nr. 5.
Colonicalibus desertis nr. 6.
In necessitatem domini aestimatione mediante applicatae sunt sesssiones nr. 7.
In exteriori autem oppido seu suburbio dantur

sessiones exemptae et liberae cum macello et educillo nr. 4.
Item exemptae sine educillo et macello nr. 28.
Sub taxa existentes per nobiles et libertinos cultae nr. 4¼.
Colonicales cultae et populosae nr. 23½, ⅓.
Colonicales desertae nr. 102¼.

Agros pro sessionibus excisos nullos habent, verum similes proprio aere comparare solent.

De pratis idem intelligendum.

Servitia. Oppidum interius ex integro per nobilitatem inhabitatur, ac ideo a laboribus et servitute rusticana totaliter exemptum.

In exteriori vero oppido tenerentur cum iumentis laborare pro domino terrestri hebdomadatim duabus diebus, cum autem iumentis careant, manuales labores duabus diebus in septimana exequi tenentur.

Mechanici praeterea, nemine exempto, opificio suo domino terrestri inservire debent.

Decimam frugum tam vernalium, quam autumnalium ex omnibus agris, praeter exemptos praestare obligantur.

Proveniuntque ex eadem annue circiter

tritici	cub. 127
hordei	cub. 2
avenae	cub. 2

Simulcum decima Kiss Patakiensi et Petrahoviensi, siquidem ex his locis ab olim semper simul exigeretur ac conveheretur decima.

Ex cespitali porcorum decima hic in Kis Patak et Petraho[1] proveniunt annue circiter fl. 4. 32 den.

Ex apum decima in natura alvearia 2. in pecunia per redemptionem alvearium, decimum numerum non attingentium a singulo per den. 4 infert circiter fl. 2. 56 den.

Ex promontorio cedit procreati vini quinta domino terrestri, respectu cuius imputata quoque iuxta antiquam consuetudinem quinta vini ex promontorio Petrahoviensi, provenirent annue circiter vini vasa nr. 30.

[1] Mindkét helység Sárospataktól délre fekszik.

Censum in oppido interiori ab antiquo semper a singula domo sub taxa existente solvunt in tribus solemnioribus feriis per den. 45, a sessionibus itaque 5 proveniunt fl. 2. 25 den.

In exteriori vero oppido pendunt a taxatis sessionibus annuatim simul fl. 65. 50 den.

Item taxalis vini vasculum unum.

Item cothurnorum taxalium paria 2.

Sessio vero rusticana singula solvit per fl. 1. a praescriptis sessionibus simul facit fl. 23. $83^1/_3$ den.

Praeterea pro munere quaelibet sessio, cuiuscunque tandem ea sit (exceptis mercenariis) tenetur per den. 30 concurrere, quibus simul computatis faciunt fl. 13. 20 den.

Propria domini.

Domus lapidea olim Rakocziana, iam pro parte Suae Maiestatis Sacratissimae in necessitatem anonariam tenta cum armamentario ibidem existente.

Dantur praeterea stabula murata, commoda pro equis nr. 35.

Item receptaculum curruum pro curribus domini terrestris.

Allodia 2, in quibus 4 domus dantur, possuntque ibidem quoad commoditates et situm loci interteneri pecora ultra nr. 200.

Horti habentur 2 hortenses et pomarium 1.

Agri allodiales in duabus calcaturis, capaces cubulorum circiter nr. 130.

Item in possessione Olasz[1] in tribus calcaturis capaces circiter cubulorum nr. 270.

Prata allodialia 6 procreantia foeni currus circiter nr. 500.

Vineae allodiales 2, una *Somlo hegy* dicta,

quae juxta modernum statum procreat vini vasa	accedente extraordinaria cultura
nr. 30.	400.

Et haec vinea constat ex uno integro promontorio.

[1] Olaszi h. Sárospataktól d.

Altera vinea allodialis *Mandolas* nuncupata a multis annis deserta, totaliter que desolata.

Piscina, in qua lucii, carpiones et alii pisces reperiuntur.

Diversorium annue arendatur in fl. 120. — den.

Educillum datur pro domino terrestre, in quo per annum educillantur vini vasa circiter 20.

Item cerevisiae vasa circiter 12.

Jus montanum annue infert circiter fl. 4. — den.

Item certa pensio *Aszok vám* dicta, a singulo vase vini per extraneos educendo per den. 14 praestari consueta, constituit annue circiter fl. 150. — den.

Redemptio tinnarum a cubulo vini per den. 3 computando facit fl. 4. — den.

Taxam solvunt Graeci a 3 fornicibus annue fl. 16. — den.

Mercatores autem Hungari 8 per den. 48 annuatim in summa fl. 4. 42 den.

Fodinae molarium lapidum proventus annuus importat circiter fl. 130. — den.

Item tenentur in necessitatem molendinorum molares lapides gratis administrare.

Sunt praeterea duae lapicidinae, quae nullam utilitatem domino terrestri inferunt, solummodo pro aedificiis commodae.

Macella hic dantur 2, a quibus penduntur 2 centenarii sevi vel singulum per fl. 14. 40 den. computando fl. 28. 80 den.

Molendina 2 unum navale, unius lapidis et alterum ad certam piscinam duorum lapidum, proveniunt ex utroque tritici et siliginis annue circiter cub. nr. 114.

Silvae glandiferae prohibititiae, in quibus saginari possunt porci circiter nr. 1000.

Limites cum Vjhely, Banyacska, Vadas, Komloska, Petraho, et Vajdacska terminantur.[1]

[1] Sátoraljaújhely, Bányácska és Vágás (ez utóbbi Abaúj m.) Sárospataktól é., Komlóska u. attól ny. Abaúj megyében, Petraho és Vajdácska d., illetőleg keletre fekszik.

Kis Patak.

Possessio situm et commoditates easdem habens, quas oppidum Patak, ex cuius territorio olim excisa haberetur.

Constat ex sessionibus liberis et exemptis integris nr. 39½
Sub taxa existentibus nr. 6¼, ⅛.
Colonicalibus desertis nr. 17½.
Colonicalibus cultis nr. 20⅔, ⅜.

Agros ad sessiones praecise spectantes nullos habent, sed solent certam partem territorii, quovis anno inter se dividere.

Servitia. Educunt aratra 5, cum quibus tempore araturae hebdomadatim duabus diebus inserviunt. Jumentis autem carentes, manuales labores iuxta impositionem officialium praestare tenentur, prouti et mechanici diversi hic existentes, quotiescunque necessitas efflagitaverit, opificio suo inservire debent domino terrestri.

Decimam dant frugum, cuius proventus iam superius in Saaros Patakiensi decima comprehenderetur.

Similiter quoque cespitalis porcorum et apum decimae.

Censum solvunt a sessionibus sub taxa existentibus annue in pecunia circiter fl. 22. 20 den.

Census autem subditorum a singula sessione per florenum 1, computando facit fl. 21. 37½ den.

Item in victualibus praestare tenentur annue gallinas 33 vel pro singula den. 9.

fl. 2. 97 den.

Anseres 5 vel per den. 24	fl. 1.	20	,,
Capones 14 vel per den 24	fl. 3.	26	,,
Ova 40 vel	fl. —	20	,,
Albos libones 40 vel per den 6	fl. 2.	40	,,
Agnos 4 vel per fl. 1.	fl. 4.		

In summa fl. 14. 13 den.

Hortus unus dominorum terrestrium ex tribus sessionibus constans.

Agri allodiales in duabus calcaturis capaces cubulorum circiter nr. 200.

Telonii proventus infert annue circiter
fl. 16. 36 den.

Limites cum iisdem terminantur, cum quibus oppidum Sááros Patak.

Ujhely.

Oppidum cum platea *Borsiszer* sub ipso promontorio ad fluvium Ronyva situm. Territorium habet in planitie et solum fertile, silvas pro foco et aedificiis sufficientes, pascuationesque copiosas.

Constat ex sessionibus exemptis et liberis
integris nr. 33.
Sub taxa existentibus integris nr. 7¼, ⅛.
Colonicalibus cultis integris nr. 20.
Colonicalibus desertis integris nr. 76½.

Agros habent pro sinqula sessione excisos ad cub. 2 in singula calcatura, praeter hos possident quoque alios proprio aere aquisitos.

Pratorum eadem ratio.

Servitia. Quivis subditorum tenetur unum currum foeni congregare, ad allodiales vineas 300 currus fimi devehere et partem in vinea *Somlyo* sibi denotatam et excisam excollere ; alio labore non obligantur.

Ex platea autem *Borsiszer* quilibet hospitum occasione foenicidii unum operarium per duos dies intertenere debet.

Decimam dant frugum, proveniuntque ex eadem
annue tritici et siliginis circiter cub. 125.
avenae circiter cub. 10.
Cespititia porcorum decima infert circiter
fl. 7. 74 den.
Apum vero decima circiter fl. 1. 20 den.
Promontorium, ex cuius procreatione quinta cederet domino terrestri., proveniuntque vini vasa circiter
nr. 75.
Censum a sessionibus sub taxa existentibus solvunt annuum circiter fl. 55. 40 den.
Censum vero subditorum constituit annue circiter
fl. 112. — den.
Item solvunt rustici indifferenter cum nobilibus
fl. 60. — den.

In victualibus praeterea praestant annuatim

gallinas 120 vel per den. 9	facit	fl.	10. 80	den.
anseres 36 vel per den. 24		fl.	8. 64	„
capones 36 vel per den. 24		fl.	8. 64	„
ova 150 vel		fl.	— 75	„
albos libones 120 vel per den 6.		fl.	7. 20	„
agnos 4 vel per fl. 1.		fl.	4. —	„
damas 2 vel loco harum		fl.	2. —	„
	In summa	fl.	42. 03	den.

In platea vero *Borsiszer* taxam solvunt singuli per fl. 3, proveniuntque annue circiter fl. 48. — den.
Item taxalis vini vasa nr. 3½.
Item ocrearum paria nr. 31.

Propria domini.

Curia seu residentia lapidea ex parte ruinata, exiguis tamen sumptibus reparabilis, quoad situm et capacitatem loci sat commoda.

Allodium desertum.

Agri et prata allodialia nulla.

Ius montanum infert annue cub. avenae circiter 12 et capones 12 et in pecuma fl. 14. 88 den.

Molendini 8va pars, ex quo proveniunt tritici et siliginis annue circiter cub. nr. 47.

Vineae allodiales 5, in quibus procreantur

	iuxta modernum statum vini vasa	accedente extraordinaria et meliori cultura
1 *Oremus* dicta	30	 80
2 *Varallya*	9	 15
3 *Meszelato*	3	 5
4 *Boglos*	3	 5
5 *Dersik*	3	 5

Quae duae posteriores vineae per defectum seminis dominum terrestrem devolutae, non adeo pridem vineis allodialibus applicatae.

Educillum continuum non datur, sed solum occasione nundinarum currit, educillanturque pro singulis nundinis vini vasa 4, computatis vero 4 nundinarum annualium terminis per annum educillantur

vini vasa nr. 16.
et cerevisiae vasa nr. 16.

Praeterea tenetur oppidum hocce pro singulis solemnioribus feriis 4 vini vasa educillare, per annum vero 12, aestimato singulo vase iuxta antiquam limitationem per fl. 30, quorum pretium simul constituit fl. 360. — den.

Macellum 1 , a quo lanio annue unum centenarium seri solvit, vel in pecunia fl. 14. 40 den.

Tinnarum redemptio infert annue circiter fl. 5. — den.

Telonii vero proventus fl. 33. 64 den.

Nundinalis proventus *Vásárvam* dictus, infert in pecunia fl. 10. — den.

Graeci a singulo tentorio solvunt per fl. 1. 50 den. constituit annuatim fl. 70. — den.

Praeterea ferri liberae nr. 30.

Smigmatis tabella una

Salis lapides nr. 3.

Piscium clausurae dantur 2, a potiori ruinatae.

Silva glandifera *Longh* dicta, in qua dum glandines procreantur, saginari possunt porci nr. 1000.

A schedis super libera lignatione per provisorem extradare solitis, proveniunt circiter fl. 2. 50 den.

Limites cum Bary, Borsy, Csernaho, Saaros Patak, Csergő, Toronya, et Banyacska terminantur.[1]

Kis Toronya.[2]

Possessio ad radicem promontorii sita, solum habet fertile, silvas tamen pro foco et pascuationes insufficientes.

Constat ex sessionibus liberis et exemptis integris nr. 3.

Sub taxa existentibus liberis integris nr. $4\frac{1}{2}$.

Colonicalibus cultis integris nr. $9\frac{3}{4}$.

Colonicalibus desertis integris nr. $6\frac{1}{8}$.

Agros ad sessiones spectantes non habent, verum quovis anno certam partem territorii pro inseminatione inter se sortiri proportionate consueverunt.

Pratorum similis ratio.

[1] A felsorolt helységek Sárospatak kivételével Újhelytől é. és k. fekszenek.

[2] Sátoraljaújhelytől é. fekszik.

Servitia. Uno aratro hebdomadatim duabus diebus, tempore araturae inserviunt, reliqui autem iumentis carentes manuales labores, aeque duabus diebus in septimana operantur.

Decimam frugum vernalium et authumnalium dant, proveniuntque ex eadem tritici et siliginis circiter cub. 26.

Avenae circiter cub. 12.

Cespititiam porcorum, agnorum et apum non praestant decimam.

Ex promontorio procreati vini cedit quinta domino terrestri, proveniuntque circiter vini vasa 40.

Taxa provenit hoc rerum statu a sessionibus sub taxa existentibus in pecunia fl. 34. 60 den.

Item aliqui dant loco pecuniae taxalis vini vasa nr. 3.

Item ex eadem ratione coturnorum paria 4.

Census subditorum annuus constituit in pecunia fl. 17. 50 den.

Item praestant communiter annuatim

gallinas	36	vel per den.	9.	fl. 3. 24	den.
anseres	9	vel per den.	24.	fl. 2. 16	„
capones	24	vel per den.	24.	fl. 2. 16	„
ova	60	vel		fl. — 30	„

In summa fl. 7. 86 den.

Pro feriis Paschalibus et Pentecostes agnos 6 vel per fl. 1. facit fl. 6. — den.

Pro festo natalitiorum Domini lepores 3 vel per den. 24 simul facit fl. — 72 den.

Propria domini.

Vindemialis domus desolata.

Educillum continuum propter defectuosum statum incolarum, non habent, tenentur tamen per annum 3 vini vasa in solemnioribus festivitatibus educillare, singulum vas iuxta antiquam limitationem per fl. 15 computando facit fl. 45. — den.

Juris montani proventus in avena cub. 12 et capones 12 vel in pecunia solum fl. 14. 88 den.

Limites cum Czekel, Csernaho, Bary, Vjhely, Nagy Toronya et Csergő terminantur.

Csernaho.[1]

Possessio prope ad promontorium sita, exiguum habet territorium, solum mediocris fertilitatis, silvas pro foco et aedificiis, pascuationesque necessarias.

Constat ex sessionibus sub taxa existentibus integris nr. 2.
Colonicalibus cultis integris nr. 12¾.
Colonicalibus desertis nr. 2¾.

Agros ad sessiones praecise spectantes non habent, verum quotannis agros inter se dividunt.

Pratorum similis ratio.

Servitia. Cum iumentis tempore araturae septimanatim duabus diebus inserviunt, reliqui autem aeque duabus diebus in hebdomadam manuales exequuntur labores.

Decimam frugum, quintam vini et censum dant Patribus Societatis Jesu Patakiensisbus.

Educillum vini continuum non habent, tenentur tamen annuatim 3 vini vasa educillare, aestimando singulum vas per fl. 20. iuxta antiquam limitationem facit fl. 60. — den.

Limites cum Czehe, Szölöske, Kis Bary, Vjhely, Nagy Bary et Kiss Toronya terminantur.

Ardo.[2]

Possessio prope ripam fluvii Bodrok sita, cuius territorium habetur in planitie, solumque fertile, sylvas nullas habet, pascuationes autem sufficientissimas.

Constat ex sessionibus cultis et populosis integris nr. 18½.
Desertis autem integris nr. 4.

Haec possessio antehac deserta *colonis ex Austria et aliis provinciis huc adductis* inhabitari et coli cepta, ad triennium ab omni rusticana servitute et obligatione censuum ac datiis exempta habetur.

Cuius libertatis ac immunitatis terminus circa imminentem novum annum expirabit.

[1] Sátoraljaújhelytől ék. fekszik.
[2] Sárospataktól é. fekszik.

His noviter adventitiis colonis dederunt domini terrestres boves nr. 30, praeterea quoque in victum et seminaturam necessarium frumentum, utpote tritici cub. $219^{7}/_{8}$, hordei cub. $85^{3}/_{4}$, milii cub. 32, quod frumentum iidem effluxa immunitate sensim domino terrestri refundere tenebuntur. Educentque imposterum pro laboribus dominii 6 aratra.

Braxatorium domino capitaneo Ricsanj in arendam locatum erga fl. 300. — den.

In hoc braxatorio tenentur ex hordeo dominii quovis anno praeter arendam braxare cerevisiae vasa nr. 50.

lignum tamen pro coctura horum 50 vasorum cerevisiae ex dominio administratur.

Pratum allodiale datur unum procreans foeni currus circiter nr. 52.

Molendinum hic olim erat 6 lapidum, sed iam funditus desolatum.

Educillum continuum non habent, tenentur tamen 3 vini vasa per annum educilllare, aestimando singulum vas per fl. 20, facit fl. 60. — den.

Limites cum Patak, Vjhely, Paptava et Fony terminantur.

Petraho.[1]

Possessio fluvio Bodrok adiacens, cuius territorium in planitie exiguum, solum habet fertile, lignatione ex silvis ex indultu dominorum terrestrium utuntur, pascuationes possident sufficientissimas.

Constat hic pagus ex sessionibus sub taxa existentibus integris nr. $1^{3}/_{4}$.

Cultis colonicalibus integris nr. $6^{3}/_{4}$.

Desertis colonicalibus integris nr. $9^{1}/_{2}$.

Agros ad sessiones praecise spectantes nullos habent, verum communes singulis annis inter se sortiri solent, pariter et prata.

Servitia: Educunt aratra duo pro laboribus domini terrestris hebdomadatim duabus diebus perficiendis, iumentis carentes manuales labores diebus duabus in septimana praestare tenentur.

[1] Sárospataktól d. fekszik.

Decimam frugum nullam dant.

Promontorium habent, cuius quinta iam in Patakiensi superius comprehensa haberetur.

Censum taxati 3 solvunt, unus in pecunia annuatim fl. 6. — den.

Reliqui autem duo annue dant vini vasa 1½.

Census rusticorum annuus in pecunia fl. 4. 75 den.

Item in victualibus gallinae 36 vel per den 9 simul fl. 3. 24 den.

Anseres 6 vel per d. 24	fl. 1. 44	den.
Capones 36 vel per d. 24	fl. 8. 64	,,
Ova 120 vel	fl. — 70	,,

Propria domini.

Pratum allodiale ad foeni currus nr. 48.

Educillum continuum non datur, sed tenentur per annum 3 vini vasa educillare, aestimando singulum vas per fl. 20. facit fl. 60. — den.

Piscium dantur clausurae 2, in quibus capiuntur lucii et alii pisces.

Hic piscatores pro libera pascuatione(!) solvunt annuatim fl. 8. — den.

Silvae habentur 2 glandiferae, in quibus procreatis glandinibus saginari possunt porci circiter nr. 1000.

Limites sunt communes cum oppido Patak, siquidem haec possessio ex territorio eiusdem olim excisa esset.

Kowács Vagas.[1]

Possessionis portio, solum habet mediocris fertilitatis.

Constat ex sessionibus colonicalibus desertis haec portio nr. 3½.

A quibus annue proveniunt circiter fl. 6. — den.

Usum et fructum territorii huius habet dominus terrestris communem, cum reliquis dominis compossessoribus.

Limites, cum quibus terminentur, ignorantur.

[1] Sátoraljaújhelytől ény. Abaúj megye területén.

Banyacska.[1]

Possessio inter silvas ac montes, loco sterili situata. Pascuationes habet sufficientissimas, silvasque pro foco et aedificiis necessarias.

Constat ex sessionibus cultis et populosis integris 4.
Desertis colonicalibus 4.

Agros ad sessiones praecise spectantes nullos habent, sed quotannis communes terras arabiles inter se proportionate dividere solent. Similiter et prata.

Servitia: Singulus incolarum debet unum currum foeni tempore laborum domini terrestris congregare, ab aliis sunt exempti laboribus.

Censum a singula sessione solvunt per fl. 8. — den. simul a sessionibus 4 computando facit fl. 32. — den.

Silva datur glandifera prohibititia, in qua procreatis glandinibus saginari possunt porci 300.

Observandum, quod iudices primarius et alternatus, decurio unus ac circulatores tres nec censum, nec decimam vini aut frugum pendant. Circulatores tamen cum literis domini excurrere, servitia occasione decimae praestare, necnon territorium ac silvas reambulare tenentur.

Birsagia in toto dominio ex integro domino terrestri cedunt.

Zingari septem ad hocce dominium spectantes opificio suo dominio inservire tenentur.

Pascuationes dantur in hocce dominio pro pecoribus nr. 1000.

Venatio aprorum, damarum et aliarum ferarum datur in silvis huius dominii commodissima.

Piscaturae dantur in fluvio Bodrok, item piscium clausurae in diversis locis, signanter vero in territorio Saaros Patakiensi, Ujhelyiensi, Petrahoviensi et Ardoiensi, ex quibus annuatim proveniunt circiter fl. 60. — den.

Oppida et pagi ex dominio hocce abalienati.

Oppidum *Tolcsva* et possessio *Erdő Bénye* domino Stephano Szirmay inscripta in Rhen. fl. 60,000.

Redemptio dum et quando.

[1] Sátoraljaújhely szomszédságában, attól ény.

Erdőbénye habet allodiales vineas 7, quae ad requisitionem domini Szirmay erant aestimatae ad florenos 63,000 Hung. Ibidem currit nona vini et frugum.

Labores nullos praestant, sed taxam solvunt, prout cum domino terrestri convenire possunt. Vineae praescriptae allodiales, quoad capacitatem loci procreare possunt, vini vasa 200. Sperantur hoc anno vasa 150.

Possessio *Telki Banya* in anno 1700. domino Alexandro Vas oppignorata in fl. 8000.

Habet territorium commodum, silvasque sufficientes.

Datum Cassoviae, die 7 mensis Novembris, anno 1701.

Ludovicus Albertus Thavonat.

84.

Kassa, 1701 november 7.

A tokaji uradalom összeírása.

Hivatalos másolata Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. Ad Exp. 12 Október. 1702.

Conscriptio arcis et dominii Thokaj cum incorporatis Wenceslő et Poesaj.

Dominium Thokay.

Arx Thokaj inter concurrentes fluvios Tybiscum et Bodrok erecta, cuius propugnaculum unum per aquam praeterlabentem subreptitiam dirutum, alterum vero ruinae proximum habetur, in arce hac datur Suae Maiestatis Sacratissimae praesidium.

Thokay.

Oppidum prope ripam fluviorum Tybisci et Bodrok convenientium, in radice sui pulcherrimi, vinumque praeclarum procreantis promontorii situm. Territorium habet exiguum, pascuationes insufficientes, agros fere nullos, prata communia, exundationibus aquarum

summe obnoxia, quovis anno inter incolas sortiri solita, silvas communes pro foco valde exiles.

Constat ex sessionibus exemptis et libertatis cum educillo et macello integris nr. 27¼.

Exemptis sine educillo et macello integris nr. $17^{1}/_{2}$.

Sub taxa existentibus integris nr. $17^{1}/_{6}$, $^{3}/_{8}$.

Colonicalibus cultis integris nr. $2^{2}/_{3}$.

Colonicalibus desertis integris nr. $38^{1}/_{8}$, $^{5}/_{8}$.

Agros sessionales nullos habent, nec prata, sed in vicinis praediis agriculturam exercent.

Servitia et labores nonnisi manuales dum et quando ipsis per officiales demandatur, exequentur. Piscatores tres in capiendis piscibus pro dominio operam navare tenentur. *Zingari* vero 15. tam opificio suo fabri ferrario, quam *musica tempore nundinali in educillis inservire debent.*[1]

Decimam frugum nullam dant.

Decimam et nonam vini praestare tenentur, quae anno mediocri inferret circiter vina vasa 30.

Censum subditi nullum dant, solvunt tamen a sessionibus sub taxa existentibus annue circiter fl. 120. 50 den.

Item vini censualis tinnas cir. nr. 24.

Item fabri ferrarii dant quovis anno soleas ferreas nr. 50. cum clavis solearibus.

Propria domini.

Curia in oppido ruinata, olim per praedecessores domini terrestris exstructa, alias *Nagy Curia* dicta, lapidea, quae a potiori per iniuriam temporum iam diruta et non nisi magnis sumptibus restaurabilis; penes hanc in contiguitate datur alia curia, quae nunc per officiales inhabitatur, continens in se hypocaustum muratum cum fornice, culina item et domo pistoria; datur praeterea stabulum pro 4 equis ac receptaculum curruum, in quo nunc mercenarii boves dominii intertenentur. Sunt etiam domunculae 2 arundinibus tectae

[1] Erre az adatra vonatkozólag l. *Haraszti Emil* fejtegetéseit: II. Rákóczi Ferenc a zenében. (Rákóczi Emlékkönyv. Szerk. *Lukinich Imre.* II. k. 178—179. ll.)

et modicum reparatae, item aliae tres, lapideae, aeque ruinatae et non nisi per modernos incolas pro sua competentia stramine tectae et habitationi eorundem accomodatae.

Ad hanc curiam est applicatus hortus ½ colonicalis sessionis in rem culinariam, in eodem horto datur glacialis fovea et aliquot arbores, olim hic hortus erat vivarium.

In contigua vicinitate curiae mentionatae est fundus curialis Zelemérianus nuncupatus, ex duabus sessionibus constans, in quo fundo datur cellarium lapideum.

Item mola sicca jumentaria, in arendam locata erga fl. 60. — den.

Domus libera decimalis *Palottahaz* dicta, quae occasione vindemiarum deserviret pro allodialibus et decimalibus vinis.

Sub eadem continetur cellarium muratum, capax vasorum 500 ; prope cellarium est domuncula, continens cubiculum, cameram et culinam, aedificia ruinae proxima, in qua alias educillum dominii exerceretur.

E regione praescriptae domus habetur unum cellarium ex terra erectum, oppidanis in arendam locatum erga fl. 60. — den.

Item domus Egriana dicta, lignea, habens aedificia, cubiculum cum culina, incolitur per certum inquilinum.

Subtus datur cellarium fornicatum, item aliud erutum in terra, quod arendatur in fl. 60. — den.

Agri allodiales nulli dantur.

Prata allodialia 2 ad currus foeni nr. 92.

Vineae allodiales 8, in quibus procreantur

juxta modernum statum vini vasa :		accedente meliori et extraordinaria cultura
1. Vitéz	11	 15
2. Német Szőlő	18	 50
3. Barat	19	 25
4. Hét Szőlő	24	 100
5. Szeremi	2	 12
6. Meszelató	2	 10
7. Egri	1	 6
8. Zoltar	½	 5

Vinea *Nagy Szőlő* dicta, in qua tempore fertili procreantur vini vasa nr. 100. est abalienata domino Stephano Szirmay, inscriptaque in Rhen. fl. 22,000.

Braxatorium domino capitaneo Ricsan arendatur annue in fl. 300.

Praeterea tenentur ex hordeo dominii braxare cerevisiae vasa nr. 50.

Educillum *Palotta haz* dictum, in quo per annum educillantur vini vasa nr. 25.

Sunt praeterea educilla 5 quae nonnisi ex concessa facultate dominorum terrestrium erga arendam certam annuatim currunt, utpote :

1. Vexillifer liberae compagniae Mayer dictus, pro concessa facultate solvit fl. 40. — den.
2. Matthiae Deak, qui annuatim solvit fl. 40. — den.
3. Franciscus Gross pro una angaria fl. 12. — den.
4. Rozgoniana pro sola occasione nundinarum concessa educillandi facultate dat fl. 60. — den.
5. Oppidani quoque habent ad triennium a currenti anno incipiendo concessam educillandi facultatem, pro quo domino terrestri intuitu aliorum supportandorum onerum et interventae desolationis nihil solvunt.

Proventus nauti annuatim infert domino terrestri fl. 600. — den.

Item ferri canthus nr. 40.

Item salis lapides cir. nr. 12½.

Macellum unum arendatum in fl. 12. — den.

Item uno centenario seri, seu pretio eius fl. 14. 40 den.

Ex jure montano proveniunt annue cir. fl. 3. 60 den.

Fluvii 2. Piscibus abundantes Tybiscus et Bodrok, in quibus capiuntur sturiones, carpiones, lucii etc. Piscatio non nisi tempore exundationis aquarum licita. Si vero aliquis propriis retibus piscatur, tenetur tertialitatem piscium domino terrestri dare, qui proventus hactenus ob paucitatem piscatorum erat exiguus, cessitque in rem culinariam domini terrestris, si vero alius ordo institueretur, possent annue prosperari ad minimum fl. 40. — den.

Datur hic quoque fundus diversorialis, cuius aedificium in anno 1697. combustum,[1] in hoc fundo est cellarium lapideum, praetereaque locus desertus macelli.

Limites cum oppidis Tarczal et Keresztur, possessionibus autem Zalkot, Timar, Rakamaz, Eszlar, Tisza Ladany, Csobaj et Baj terminantur.[2]

Tarczal.

Oppidum sub promontoriis situatum, cuius territorium est in solo fertili. Pascuationes possidet pro sua necessitate sufficientes, silvam autem pro foco exiguam.

Promontorio gaudet praestantiori Thokajensi, in quo *celeberrima et optima totius regni Hungariae procreantur vina.*

Constat ex sessionibus exemptis cum educillo et macello integris nr. 4¼.
Exemptis sine educillo et macello integris nr. 16¾.
Rusticanis sub taxa existentibus integris nr. 17⅞
Colonicalibus cultis integris nr. ¾.
Colonicalibus desertis integris nr. 71½.

Agri olim erant pro singula sessione excisi, iam autem a memoria hominum solet iudex cum iuratis eosdem quotannis inter incolas sortiri. Prata universa ab antiquo erant dominii, quae ex indultu officialium singulis annis inter incolas distribuuntur. Haec prata alias exundationibus aquarum summe sunt obnoxia.

Servitia et labores nonnisi manuales, iuxta dispositionem officialium praestant.

Decimam frugum ex allodialibus, nonam vero ex colonicalibus agris dant domino terrestri, cuius proventus annue facit circ. cub. nr. 60.

Ex vernali seminatura, quae falce faenaria ceditur, nulla cedit decima, sed solvunt a singulo jugere per d. 12, infert quandoque fl. 4. — den.

Decimam et nonam vini praestare tenentur, cuius proventus constituit anno mediocri circ. vasa vini nr. 40.

[1] Az 1697-i tokaj-hegyaljai zendülés alkalmával.

[2] A Tisza-f. balpartján, Szabolcs m. területén fekvő helységek.

Censum subditi multum solvunt, praeter taxatos, quorum solutio annua se extenderet ad cir.
fl. 164. — den.
Item vini taxalis unum vasculum.

Propria domini.

Curia in oppido apidea, scandulis tecta, continet unum hypocaustum bonum, cum fenestris vitreis, reliqua autem 5 sunt desolata et hactenus non nisi in necessitatem vindemialem deservientia. Cellarium ibidem fornicatum semper est calidum, capaxque vini vasorum 1000.

Allodium desolatum, cuius fundus pro nunc per incolas in hortos conversus.

Agri allodiales in duobus calcaturis ad cubulos nr. 199.

Pratum quoad capacitatem ad foeni currus 100, iam autem ob crebram aquarum exundationem potissimum inutile et nonnisi procreans foeni currus cir. nr. 12.

Vineae allodiales 11, in quibus procreantur

juxta statum modernum vini vasa :		accedente meliori et extraordinaria cultura :
1. Szarvas	100	 180
2. Marad.	3	 15
3. Kis Vanyai	4	 8
4. Ördögh	8	 12
5. Mandolas	7	 12
6. Elő hegy	6	 10
7. Nyulas	8	 60
8. Fekete hegy	2	 8
9. Nagy Bakso	7	 20
10. Király gál	15	 35
11. Nagy Váthy	10	 20

Dantur praeterea duae vineae ob denegatam decimam anno currenti pro dominio terrestri executae, in quibus procreantur.

iuxta modernum statum vini vasa :		accedente meliori et extraordinaria cultura :
1. Középhegy	4	 8
2. Szent kereszt	6	 10

Ius montanum annue infert circ. fl. 25. 42 den.

Olim hic certa pensio vini per extraneos educti *Aszokvam*[1] dicta cedebat dominio, quae tamen moderno tempore neglecta habetur, ex quo oppidum potiori ex parte desolatum nullisque jam cinctum esset aggeribus

Macellum arendatur in fl. 30. — den.

Item uno centenario sevi sen pretio eiusdem fl. 14. — den.

Educilla vini 2, in quibus annue educillantur vini vasa 40, bona autem inspectione adhibita possent educillari vini vasa nr. 80.

Educillum cremati arendatur in fl. 80. — den.

Paludes seu piscaturae sunt 5, quarum duae piscabiles in se continent carpiones, lucios et alios pisces, reliquae vero plane inutiles.

In his, cum piscatores propriis retibus piscantur, cedit piscium medietas domino terrestri, si autem retibus dominii capiunt pisces, habent exinde tertialitatem; praeterea omnes alios pisces minores infra den. 3. aestimatos, reliquum autem manet pro domino, qui proventus annue cir. duo vasa piscium infert, aestimata ad fl. 16. — den.

Limites cum oppidis Thokaj, Keresztur, Mád et Zombor, possessionibus vero Ptrügy, Baj, Csobaj et Ladany terminantur.[2]

Tisza Ladány.

Possessio in littore fluvii Tybisci situata, cuius territorium totum in planitie, solumque fertile, silvas pro foco habet exiguas, pascuationes sufficientes.

Constat ex sessionibus exemptis integris nr. 3.
Sub taxa existentibus integris nr. 30.
Colonicalibus cultis integris nr. 5.
Colonicalibus desertis integris nr. 32.

Agros singulis annis inter se distribuere consueverunt, obveniuntque unicuilibet pro una calcatura agri ad cub. 5. rata pariter ad foeni currus 5.

[1] *Szamota—Zolnai:* Magyar Oklevél-szótár. 37.

[2] Ez utóbbi négy helység Szabolcs megye területén fekszik.

Servitia cum iumentis careant, nonnisi manuales labores exequuntur.

Decimam frugum dant indifferenter rustici cum taxalibus, proveniuntque annue cir. cub. 20.

Tritici, hordei autem et avenae cir. cub. 20.

Cespititia porcorum decima observatur infertque annuatim cir. fl. 6. 50 den.

Ex apum decima cedunt fl. — 90 den.

Item in natura alvear 1.

Censum subditi nullum dant, taxati autem tenentur loco census nr. 200. currus proprii fimi ad vineam *Szarvas* dictam[1] vel alium in locum develsere (!) et insuper 20 messores totidemque collectores occasione vindemiali ad decursum unius septimanae subordinare.

Propria domini.

Agri allodiales nulli, pratum autem unum procreans foeni currus nr. 25.

Educillum arendatur in fl. 18 — den.

Silva glandifera, in qua procreatis glandinibus saginari possunt porci cir. nr. 100.

Incolae huius possessionis cum decimam cespititiam porcorum solvunt, non tenentur decima ex glandatione.

Fluvius Tybiscus intra limites territorii prohibititius, observaturque hic eadem modalitas, circa piscaturam, ut in Thokaj.

Limites cum Thokaj, Eszlar, Lök, Csobaj et Tarczal terminantur.

Tisza Tarjan.[2]

Possessio prope ripam Tybisci situata. Territorium habet exiguum, solum tamen fertile, exundationibus aquarum obnoxium, propter defectum agrorum propriorum excolunt vicina praedia. Silvas pro foco habent vilissimas, pascuationes etiam insufficientes.

[1] 1710-ben I. József király rendeletére a király számára lefoglaltatott. (*Herzog J.:* id. tan. 252. l.)

[2] A Tisza-folyó jobbpartján, Borsod megye területén fekszik.

Constat ex sessionibus exemptis et inscriptitiis integris nr. 7.
Sub taxa existentibus integris nr. 29.
Colonicalibus cultis integris nr. 2.

Agros nullos habent, praeter communes, nec prata, verum agriculturam exercent in vicinis praediis maiori ex parte.

Servitia, nec labores praestant, cum taxam solvant.

Decimam frugum dant, proveniuntque annue ex eadem

tritici cir. cub. 40.
hordei cir. cub. 12.
avenae cir. cub. 3.

Cespititiam porcorum praestant decimam inferentem annue cir. fl. 5. — den.
Ex ovium decima proveniunt fl. 2. 40. den.
Item in natura agni 3.
Ex apum decima cedunt fl. 1. 36. den.
Item in natura alvearia 3.
Censum taxati solvunt annuum fl. 40. —

Fluvius Tybiscus intra limites territorii huius prohibititius, in quo capiuntur husones, sturiones, carpiones, lucii etc, quotannis domino terrestri 3 husones administrare tenentur.

In hocce territorio certa piscatura, olim *Szeges halaszo hely* dicta, in fluvio Tybisco, per magnum incolarum laborem et operationem occludebatur, capiebanturque in hac clausura husones et alii maiores pisces in copia, quae tamen modalitas ob defectum et paucitatem incolarum pro nunc minime esset practicabilis.

Dantur praeterea paludes 7, quarum 5 per exundationem aquarum plane destructae haberentur, in reliquis autem duabus, cum clauduntur, capiuntur pisces, quorum medietas domino terrestri cedit, quando propriis retibus piscantur.

Limites cum Polgar, Keszi, Csád et Kört terminantur.[1]

[1] Tisza-Polgár Szabolcs megye területén, Tisza-Keszi, Tisza-Kürt és Csáth Borsod megye területén fekszik.

Rakomoz.[1]

Praedium trans fluvium Tybiscum ad litus paludis *Morotva* solo fertilissimo situm. Pascuationibus gaudet amplissimis, pro 2000 et ultra pecoribus deservientibus, ambitus et circumferentia territorii se extendit ultra duo milliaria Hungarica.

Propria domini.

Agri allodiales in tribus calcaturis ad cub. 1800.
Prata allodialia 2 procreantia foeni currus 400.
Agros praedii istius inseminant Thokaienses et Eszlarienses erga decimam, unde annue provenirent
tritici cir. cub. 100.
hordei cir. cub. 20.
avenae cir. cub. 11.
Silvas glandiferas habet duas, in quibus procreatis glandinibus saginari possunt porci cir. nr. 400.
Diversorium annue arendatur in fl. 150.
Paludes 3, quarum una, tantum sub glacie piscabilis, reliquae autem quandoque tempore exundationis aquarum, capiunturque in iisdem carpiones et lucii, dantur hic etiam lampretae, quae non nisi in hieme, propter locum inaccessum capiuntur. Piscatio aestivalis est vetita.
In hocce praedio olim erat oppidum, constans ex 150 sessionibus colonicalibus et praeterea una exempta.
Limites cum Thokaj, Timar, Szabolcs, Kiralytelek et Nagyfalva[2] terminantur.

Pars dominii Wencselő incorporata dominio Thokaj.

Wencselő.[3]

Possessio cuius fundus antiquus trans fluvium Tybiscum habetur, ex quo loco ante annos aliquot

[1] Rakamaz h. Tokajjal szemközt, a Tisza balpartján, Szabolcs megye területén fekszik.
[2] Szabolcsmegyei helységek Tokajjal szemközt, a Tisza balpartján.
[3] Vencsellő h. Rakamaztól é. Szabolcs megyében.

incolae, ob nimias condescensiones militares transmigrarunt, aedesque suas in insula Bodrokiensi posuerunt, ubi et de praesenti habitarent. Territorium habet in longitudine ad unum milliare extensum, silvas pro foco et pascuationes sufficientissimas, solo gaudet fertillissimo.

Constat ex sessionibus sub taxa existentibus integris nr. 28.
Colonicalibus cultis integris nr. 8.
Colonicalibus desertis integris nr. 12.

Agros ad sessiones praecise spectantes non habent, sed eosdem inter se dividere solent.

Servitia cum jumentis praestant, educuntque unum aratrum pro domino terrestri, reliqui autem labores manuales iuxta dispositionem officialium exequuntur.

Decima frugum cedit pro domino terrestri, proveniuntque inde iuxta modernum desolatum statum
tritici cir. cub. 40.
hordei cir. cub. 20.
avenae cir. cub. 20.
Ex decima cespitali porcorum cedunt cir. fl. 7. — den.
Apum vero decima infert circiter fl. 1. — den.
Censum annuum solvunt in parata fl. 56. — den.

Propria domini :

Agri allodiales 9, in tribus calcaturis ad cub. 900.
Prata 2 procreantia foeni currus circ. nr. 400.
Allodium desertum.

Silva glandifera, in qua procreatis glandinibus saginari possunt porci nr. 100.

Piscatura in fluvio Tybisco intra territorium prohibititio. Item paludes, ubi lampretae et alii minutiores capiuntur pisciculi.

Limites terminantur cum oppido Patak et possessionibus Kenézlő, Balsa, Szabolcs, Buly et Gawa.[1]

[1] Kenézlő, Balsa, Szabolcs, Buly és Gáva h. Szabolcs megyében.

Timar.[1]

Possessio trans fluvium Tybiscum ad paludem *Fekete morotva* nuncupatam sita, solum habet mediocris fertilitatis, silvas pro foco necessarias et pascuationes sufficientissimas.

Constat ex sessionibus exemptis integris	nr. 2.
Colonicalibus cultis integris	nr. 10.
Colonicalibus desertis.	nr. 20.

Agros olim possidebant sessionales excisos, quos de facto singulis annis inter se sorte mediante dividunt.

A servitiis et laboribus omnibus sunt ad tempus certum immunes, siquidem anno saltem praeterito praedium desertum incolere cepissent.

Decimam frugum, agnorum, cespitalem porcorum non dant, tenebuntur tamen eandem successu temporis praestare.

Propria domini.

Agri allodiales duo, capaces cubulorum nr. 38.

Braxatorium et molendina 2. Navalia domino terrestri nihil inferunt, siquidem per modernum dominum arendatorem noviter essent exstructa.

Silva glandifera, in qua procreatis glandinibus saginari possunt porci nr. 400.

Paludes 3 prohibititii, in quibus capiuntur lucii, carpiones et alii pisces.

Limites cum oppidis et[2] Keresztur, possessionibus vero Zalkod, Balsa, Szabolcs et Rakomoz terminantur.

Haec possessio in arendam est locata domino Ferdinando comiti a Zinzendorff[3] ad 8 annos, solvitque annue fl. 360. — den.

[1] Szabolcsmegyei h. a Tisza balpartján.
[2] Kimaradt : Tokaj.
[3] Őrnagy, utóbb ezredes ; 1710 után Érsekújvár parancsnoka. (Feldzüge des Prinzen Eugen v. Savoyen X. 104. és XII. 526. l.)

Lök.[1]

Possessionis prope ripam fluvii Tybisci, in solo fertili situatae portio. Pascuationes habet sufficientissimas, silvas autem pro foco nullas.

Constat haec portio ex sessionibus sub taxa existentibus integris nr. 11.
Colonicalibus desertis nr. 36.

Agros possident in abundantia, quos cuivis pro commoditate inseminare, prataque falce cedere licitum esset.

Servitia nulla praestant, cum omnes sint taxales.

Decimam frugum dant domino terrestri. Proveniuntque ex eadem

tritici cir. cub. 50.
hordei cir. cub. 30.
avenae cir. cub. 15.

Ovium cespitalem, porcorum et apum decima ab antiquo non tenentur.

Taxam solvunt annuam singuli per fl. 1. 80 den.

Proveniunt iuxta modernum statum et numerum taxatorum fl. 21. 80 den.

Limites, cum quibus terminentur, ignoratur.

Bőd.[2]

Praedii in planitie solo alias fertili situati portio, constans ex sessionibus colonicalibus integris nr. 64.

Terras arabiles habet abundantes, quas incolae possessionum Szent Mihaly, Dob et Dada inseminant, dantque ex iisdem decimam, cuius proventus inferret

tritici cir. cub. 70.
hordei cir. cub. 40.
avenae cir. cub. 30.

Intuitu pratorum vero solent eadem loca convenire cum officialibus, annue cir. in fl. 27. — den.

Ambitus et circumferentia huius territorii patet ad unum milliare Hungaricum.

[1] Tisza-Lök szabolcsmegyei h. a Tisza balpartján.
[2] Tisza-Löktől d. fekvő helység ; ma Bűd.

Hic lucii aliique pisces occasione exundationis aquarum capiuntur, sed alias non.

Limites cum Szent Mihaly, Dada, Lök et praedio Razony terminantur.[1]

Balsa.[2]

Possessionis portio territorium habet in planitie solo fertili, silvis pro foco et pascuationibus abundat sufficientissimis.

Constat ex sessionibus inscriptitiis integris nr. 4.
Sub taxa existentibus integris nr. 26.
Colonicalibus cultis integris nr. 4.
Colonicalibus desertis integris nr. 20.
Agros et prata in copia possident.

Propria domini.

Silva datur glandifera, in qua saginari possunt glandinibus procreatis nr. 200.

Item mola sicca per arendatorem propria pecunia comparata.

Palus datur exilis liberae piscationis.

Haec portio in arendam locata domino Georgio Kotulinszky in fl. 180. — den.

Limites cum possessionibus Szabolcs, Wencselő, Kenézlő, Timar et Rakámoz terminantur.

Hort.[3]

Praedii portio solum fertile et pascuationes sufficientissimas, cuius sessiones ob antiquam desolationem loci ignorantur.

Arendatur per vicinum oppidum Viváros, pro triennali usu et fructu territorii huius, dant domino terrestri boves 6 et vaccas mulgibiles 2 cum vitulis duobus. Arendationis praemissae terminus inchoatur a festo Sancti Georgii anni currentis.

[1] Szentmihály, Dada, Rázony h. Szabolcs megyében a Tisza f. mentén terülnek el.
[2] Szabolcsmegyei h. a Tisza mellett.
[3] Puszta Hort Hajdúböszörménytől ny.

Nec decimam, nec aliud quidpiam dant praeter praescriptam arendam.

Limites, cum praedium hocce in meditullio quasi territorii Vivarosiensis[1] locatum esset, cum nullis aliis terminantur, praeter Vivarosienses.

Téglas.[2]

Possessio integra in planitie, habet territorium sat amplum, solum fertile, silvas pro foco necessarias et pascuationes sufficientes.

Constat ex sessionibus sub taxa existentibus integris, nr. 60.

Servitia nulla, nec decimam praestant.

Taxam solvunt annuam in paratis fl. 240.

Agros et prata non habent ad sessiones praecise spectantia, sed dux loci plebeius excindere solet cuilibet agros et prata iuxta competentiam.

Propria domini.

Silvam habent propriam glandiferam ad porcos commodam cir. nr. 100.

Piscatura datur pro lampretis et minutioribus piscibus libera.

Educillum et macellum liberum, molam quoque possident siccam propriam.

Limites cum oppidis Dorogh, Beszermin, Hathaz et possessionibus Bökény ac Vifejérto terminantur.

Zelemér.[3]

Praedii portio in planitie loco fertili situata. Dantur in hoc praedio agri pro parte Rakocziana excisi, capaces cubulorum nr. 1000.

Prata vero procreantia foeni currus nr. 100.

Haec portio arendata habetur ad 6 annos oppido Beszermin, annue in fl. 120. — den.

[1] Újváros (Balmaz-) Debrecentől ny.
[2] Hadháztól é.
[3] Puszta Debrecentől é.

Limites cum oppidis Beszermin et Hatház, praediis vero Szent György et Macsi[1] terminantur.[2]

Nyiradon.[2]

Portio, cuius situs, commoditates, quantitas, qualitas et census ignorantur. Siquidem haec cum aliis portionibus dominio Ecsediensi olim semper incorporata fuisset.

Tedej.[3]

Praedii portio, ad certum lacus sita, habet amplum territorium, solum fertile et loco silvarum arundineta, pascuationes possidet sufficientes.

Sessiones portionis ob vetustam desolationem plane ignorantur.

Medietas rata huius praedii cum omnibus suis pertinentiis et utilitatibus concernit dominum terrestrem, usuaturque per incolas oppidi Haidonicalis Szent Mihaly, qui loco decimae et aliorum beneficiorum solvunt annuatim fl. 180. — den.
vel pro summa ista pecuniaria avenae cub. 230.

Altera vero medietas aequalis possidetur ab oppido Hajdonicali Nanás.

Territorii huius circumferentia et ambitus est unius milliaris, in loco palustri.

Piscationes habentur rarissimae, cum Tybiscus exundatur, suntque licitae.

Limites cum oppidis Szent Mihaly, Nánás et Polgar, item Kiraly-telek terminantur.

Pars dominii Pocsaj,[4] *incorporata dominio Thokaj.*

Hosszúpáály.[5]

Possessionis tertialitas, in planitie situata, solo gaudet fertili, silvas habet pro foco et aedificiis, pascuationesque sufficientissimas.

[1] Puszta-Szentgyörgy és Macs puszták, egymás szomszédságában Debrecentől ény.
[2] Nyíradony h. Szabolcs megyében.
[3] Hajdúnánástól ény. elterülő puszta.
[4] Pocsaj h. Diószegtől ny. Bihar megyében.
[5] Derecskétől d. Bihar megyében.

Constat haec tertialitas ex sessionibus sub taxa existentibus integris nr. 15.
Desertis autem colonicalibus nr. 9.
Hae sessiones sequestratum habent territorium, agrosque in tribus calcaturis, capaces Cassoviensium cubulorum nr. 600.
In hisce comprehenduntur quoque agri allodiales, qui ab incolis inseminantur, indifferenter erga nonam proveniuntque annue

tritici circiter	cub. 35.
hordei circiter	cub. 12.
avenae circiter	cub. 5.

Silva una glandifera praecise ad dominium Thokai spectans, penitus excisa et eradicata, succrescentes tamen habet arbusculos.
Educillum habent proprium ex annuentia domini terrestris.
Decimam cespititiam porcorum praestant, inferentem annue circiter fl. 40. 50 den.
Limites cum Monostor Paalj, Virtes, Pocsaj, Kis Fejerto, Konyár, Bagos et Bank terminantur.[1]

Szováth.[2]

Possessionis portio, in planitie et solo fertili sita, silvis pro foco caret, pascuationes autem habet sufficientes.
Constat haec portio ex sessionibus sub taxa existentibus integris nr. 2.
Desertis autem colonicalibus aeque nr. 2.
Agros habet sufficientissimos communes cum reliquis compossessoribus, poteritque quivis, quantum valet, inseminare, graminaque, pro libitu falce caedere.
Usum pascuationis et territorii possunt habere domini terrestres, pro commoditate sufficientem.
Servitia nulla, nec decimam praestant. Taxam solvunt annuam fl. 8. — den.

[1] Vértes, Pocsaj, Konyár, Monostorpályi, Bagos, Fejértó és Bánk helységek, illetőleg puszták Derecske és Diószeg vidékén. (Fejértó p. Vértestől dny., Bánk p. Debrecen m.).
[2] Hajdúvármegyei h. Debrecentől dny.

Limites cum praediis Szepes,[1] Mikepircs,[2] Derecske, Kaba et oppido Szoboszlo terminantur.

Kisfejértó.[3]

Praedii portio in solo fertili sita, silvis caret pro foco, pascuationes tamen habet commodas.

Constat haec portio ex sessionibus desertis nr. 10.

Quas praescriptas sessiones incolae oppidi Konyar usuant, dantque decimam ex frugibus ibidem procreatis, proveniunt vero ex eadem iuxta modernum statum tritici circiter cub. 8.
hordei circiter cub. 2.

Item solvunt a qualibet sessione per f. 1. 80 den. in summa fl. 18. — den.

In hocce territorio reperitur certa materia circa paludes, pro coquendo et praeparando sinigmate utilis et commoda, propter quam, ut plurimum, praescriptam taxam oppidani praememorati solverent.

Portio haec anno currenti 1701 per dominum episcopum Varadiensem via facti occupata, sub praetextu, quod ad Varadiensem episcopatum olim spectasset.

Limites cum oppido Konyárd, possessionibus Bagos, Hoszu Paalj, Monostoros Páálj, Pocsaj et Esztar terminantur.[4]

Pöspek Ladány.

Possessionis portio ad lacum in planitie sita, cuius territorii circumferentia et ambitus se ad duo milliaria Hungarica in solo fertili extenderet, pascuationes habet sufficientes, silvas autem penitus nullas, unde ligna focalia et alia necessaria ex aliis longe dissitis territoriis huc advehi debent.

Constat haec portio ex sessionibus sub taxa existentibus integris nr. 40.
Colonicalibus autem desertis integris nr. 32.

Agros pro sessionibus non habet excisos, verum

[1] Ma puszta Debrecentől d.
[2] Ma Kis- vagy Mikepércs h. Debrecentől d.
[3] Ma puszta Bihar megyében, Vértestől dny.
[4] Diószeg és Derecske közt fekvő biharmegyei helységek.

eosdem communiter inseminant, prataque inter se distribuunt.

Servitia nulla praestant, nec decimam.

Censum solvunt pro laboribus et decimam consuetam annue fl. 360. — den.

Educillum et macellum habent proprium ex indultu domini terrestris.

Ex lacu adiacente quandoque piscantur lucii et alii minutiores pisces, tempore exundationis aquarum.

Limites cum Kaba, Baránd, Vdvari, Karczak, Vjszálas et Nádudvar terminantur.

Nagy Ivan.[1]

Praedii portio, in solo fertili, pascuationes habet commodas, silvas autem nullas.

Ex quotnam sessionibus constet haec portio, ob antiquitatem desolationis nemo recordatur.

Portio haec iam a multis annis per praefecturatum Agriensem, dependentem ab administratione Budensi, a dominio Pocsaj avulsa, quae ab eadem etiam de praesenti possideretur.

Olim hanc portionem Nádudvarienses arendabant, in uno equo annorum quatuor, pro sonipede commodo, qui tamen proventus intuitu transactarum revolutionum cessit.

Limites cum Pöspök Ladány, Karczak, Viszálás et Nádudvar terminantur.

Nádudvar.

Possessionis portio, constans ex sessionibus colonicalibus desertis 2, in quorum fundis desertis plusquam 10 domus commode aedificari possent, pro iisdemque sufficientissimi agri et prata excindi valerent, habet enim territorium et pascuationes amplissimas.

Limites terminantur cum Pöspök Ladány, Karczak, Vjszálás, Vjvaros, Szoboszlo et Kaba.

[1] Heves vármegyében fekvő helység, Tiszafüredtől dk.

Kárád.[1]

Possessionis portio in loco palustri sita, ubi praeter cannabem nihil inseminari quiret.

Constat ex sessionibus taxalibus nr. 9.
Colonicalibus autem desertis integris nr. 3.

Agri sunt in lacus conversi, prata autem habent in silvis extirpatitia.

Servitia nulla praestant.

Decimam, cum nullam in hocce territorio haberent seminaturam, non dant, siquidem in locis vicinis pro necessitate sua agriculturam exercere solent.

Taxati loco census dant annuatim palos 9000, rostra 12 et furcas 12, item paria 2, ocrearum et unum currum non ferratum, duasque rotas pro aratro.

Ex praemissa taxa cedit medietas rata domino comiti ab Aspermont, ex palis autem unum mille provisoribus.

Limites cum oppido Saaros Patak et possessionibus Czigand, Ibrány et Berczel terminantur.[2]

Bökény.

Praedii portio, inter silvas, solo mediocris fertilitatis sita.

Constat ex sessionibus desertis colonicalibus nr. 13.

Agros et prata habent, non tamen pro sessionibus excisa, verum communia.

Silvas pro foco habent cum dominio communes.

Datur quoque silva glandifera, in qua procreatis glandinibus saginari possunt porci 200.

Proventus glandationis ob raram procreationem ignoratur, erat quidem haec silva in anno 1698 arendata in fl. 24., quorum medietas cesserat dominae Elisabethae Rakoczi, altera domino terrestri.

Territorium habet sufficiens, respectu pascuationis et pratorum, nunc autem inutile, nisi aliquando, cum prata in arendam locantur provenirent fl. 9. — den.

[1] Zemplén megyében, a Tisza f. jobbpartján fekvő h.
[2] Czigánd h. Zemplén megyében a Tisza f. jobbpartján, Berczel és Ibrány pedig Szabolcs megyében, a Tisza-folyó balpartján fekvő helységek.

Limites cum Téglas, Vjfejérto et oppidis Nánás ac Beszermény, Hatház terminantur.

Vj alias Fejértó.[1]

Possessionis portio, in planitie loco alias fertili situata, constat ex sessionibus colonicalibus desertis integris nr. 3.

Antehac proveniebant ex ista portione fl. 7. — den. annue, iam autem ab annis aliquot plane nullam utilitatem infert, cum sint sessiones desertae.

Territorium habet haec possessio amplum, pascuationes sufficientes et terras arabiles communes.

Limites terminantur cum Téglas et Bökény.

Vamos Ujfalu.[2]

Praedium in planitie, solo mediocris fertilitatis situm, silvas habet pro foco et pascuationes sufficientissimas.

Constat ex sessionibus exemptis integris nr. 4.

Colonicalibus desertis integris nr. 15.

Decimam frugum dant domino terrestri, qui agros huius praedii inseminant.

Promontorium hic datur, eiusque decima et nona cedit domino terrestri.

Erat hocce praedium antehac arendatum in florenis 60., percipiebaturque arenda per provisorem Patakiensem.

Agri allodiales dantur in duabus calcaturis capaces cubulorum nr. 45.

Prata autem sex, procreantia foeni currus nr. 36.

Vineae allodiales 2, quae pro moderno statu procrearent vini vasa 2.

Molendinum 1 lapidum trium, cuius proventus annue inferret circiter cub. 70. administraturque provisori Thokajensi.

Censum solvebant, cum locum incolae inhabitassent, annuum fl. 27. — den.

[1] Hadház és Nyíregyháza közt fekvő h.
[2] Tolcsvától d. fekvő h.

Juris montani proventus facit annue circiter fl. 54. — den.

Erat aliquando proventus domino terrestri ex vineis iure perpetuo venditis, ab uno floreno den. 10. cedens.

Paludes sunt 2, quae tempore exundationis aquarum abundant piscibus, ni vero occlusae fuerint, sunt inutiles.

Hoc praedium actu inhypotecatum est domino Stephano Krucsay in fl. 6000. — den.

Limites cum oppido Liszka, Erdő Bénye, Tolcsva, Saara[1] et Vés[2] terminantur.

In hoc dominio toto cedit proventus testamentariae dispositionis et birsagiorum domino terrestri, qui a tribus annis ob defectum subditorum et injuriam temporum inquietorum vix florenos 2. — den. intulit.

Pascuationes possidet dominium hocce, cum partibus incorporatis, amplissimas, adeo, ut praeter hic superius in locis diversis apposita pecora adhuc 3000 sua commoda possent habere pascua.

Venationes pro feris diversi generis dantur in hocce dominio commodisimae.

Pagi ex dominio hocce abalienati cum praediis :

Berzegh[3] praedium apud Franciscum Mallonay in hypotheca existens in fl. 2500.

Berczel, Gawa et *Paszap*[4] apud dominum Kőresy in fl. 3000.

Praedii *Szabolcs* portio apud Joannem Kery secretarium in fl. 500.

Praedium *Bánk* et praedii *Vdwar*[5] portiones quisnam usuet, ignoratur.

Monostoros Paalj occupatum per episcopum Varadiensem.

Datum Cassoviae die 7. mensis Novembris, anno 1701.

Ludovicus Albertus Thavonat.

[1] Zemplénmegyei helységek Tolcsva vidékén, attól d.
[2] Ma Vis h. Szabolcs megyében, a Bodrogköz dny. zugában.
[3] Ma Berzék h. Zemplén megye dny. sarkában.
[4] Paszab h. Szabolcs megyében, Tokajtól k.
[5] Püspökladánytól dk.

85.

Kassa, 1701 november 7.

A regéczi uradalom összeírása.

Hivatalos másolat Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. Ad. Exp. 12 October. 1702.

Dominium Regecz.[1]

Arx in monte excelso totaliter ruinata, quae olim haud contemnendi praesidii speciem repraesentabat, cuius restauratio vix aliquando ob ingentem ruinam speranda.

Thalya.[2]

Oppidum sub promontorio situm, territorium habet compendiosum, solum fertile cum elegante promontorio vina praestantiora procreante, item silvas pro foco et pascuationes necessarias.

Constat ex sessionibus liberis et exemptis	nr. $65^1/_8$.
Sub taxa existentibus	nr. $39^7/_8$.
Colonicalibus cultis	nr. 6.
Colonicalibus desertis	nr. $29^3/_4$.

Agri pro singula sessione sunt excisi ad cub. $4^1/_2$, item possident praeter hos alios extirpatitios, de pratis idem sentiendum, quae pro singula sessione ad foeni currus 3 excisa habentur.

Servitia: unum aratrum educunt in rationem domini, inquilini vero et iumentis carentes labores manuales iuxta dispositionem officialium, ordinarie hebdomadatim duabus diebus exequuntur.

Nona ex agris universis, exceptis exemptis, domino terrestri cedit, proveniuntque ex eadem imputata praedii Ratka decima annuatim

tritici circiter cub.	nr. 105.
hordei circiter cub.	nr. 7.
avenae circiter cub.	nr. 5.

[1] A regéczi vár Abaúj megye dk. részében, Gönctől dk. feküdt.

[2] Tálya város a Hegyalja vidékén.

Cespitalis porcorum decima annue infert circiter fl. 5. — den.

A vernali procreatione, quae falce foenaria ceditur, nullam dant decimam, sed, redimunt cumulum singulum den. 4., unde quandoque proveniunt fl. — 84 den.

Ex promontorio cedit nona domino terrestri, cuius proventus anno mediocri infert vini vasa circiter nr. 80.

Juris montani proventus cedit domino annue in pecunia circiter in fl. 300. — den.

In avena autem circiter cub. nr. 100.

Censum solvunt taxati annuum, iuxta conventionem cum officialibus initam fl. 336. 20 den.

Propria domini :

Curia in oppido lapidea, magna restauratione indigens, continet hypocausta 3 in superiori contignatione communo (!) atrio. Sub inferiori contignatione habetur conservatorium vinorum usque ad desecationem (!) eorundem.

A latera eiusdem curiae sunt 2 hypocausta, atrium et culina, inde receptaculum curruum, demum stabulum ruinatum alias pro equis 35 accomodatum, in medio autem areae est culina lapidea, datur quoque cellarium lapideum, capax recipiendi vini vasa nr. 112.

Ad hanc curiam spectat certum conservatorium vinorum pro vindemiali necessitate exstructum, ubi in certo cubiculo instrumenta vindemialia a potiori reponuntur. Sub hisce aedificiis est cellarium muratum, in quo commode reponi possunt vini vasa nr. 500.

Item datur tertium cellarium ex terra effossatum, cuius orificium a multis annis occlusum, ob idque capacitas eius ignoratur. Simile est 4-tum versus promontorium *Palotta hegy* dictum, totaliter ruinatum cellarium.

Agri allodiales in 2-bus calcaturis capaces, cubulorum circiter nr. 300.

Pratum allodiale 1 per frequentem exundationem aquarum ruinatum, pro statu moderno procreans foeni currus circiter nr. 6.

Vineae allodiales dantur 11, quae procrearent

	juxta statum modernum vini vasa :	accedente extraordinaria et meliori cultura vasa :	
1. Tattaj szőlő	80	120	
2. Tőkes mal	5	12	
3. Tökes mal	5	12	
4. Nagy haznos	5	25	
5. Somszegh	12	18	
6. Cserepes	3	8	
7. Hosszúnyerjes	30	6	(1)
8. Bathori Szölő	30	70	
9. Görbe	20	30	

Haec praemissa vinea est ut refertur, praeterita hyeme domino Alexandro Keczer inscripta, ac nonnisi circa initium Maii per eundem apprehensa.

	Juxta modernum statum vini vasa :	Si melior et extraordinaria cultura accederet :
10. Palota Szölő	30	vasa 40

Et haec *Jacobo Kray* notario Kesmarkensi est impignorata in fl. 4000. — den.
Annus praesens est terminus redemptionis.

	Juxta modernum statum vini vasa :	Si melior et extraordinaria cultura accederet :
11. Borkút	7	12

Est illustrissimo domino episcopo Varadiensi oppignorata et in mense Maio assignata in fl. 1000. — den.
Culturam huius anni cum propagatione per provisorem Regeczensem factam tenetur praetitulatus dominus episcopus refundere.
Vineae domini Johannis Janto 5 in promontorio hocce, 6-ta vero in Sianto situatae, propter denegatam nonam legaliter executae ad florenos 9400 aestimatae, procreant vini vasa nr. 16, quae hoc anno in mense Junio erga depositionem florenorum 2000 refusionemque expensarum in culturam usque ad tempus remissionis impensarum, necnon relaxationem debiti per dominum terrestrem contracti, quam et in liberationem earundem adhuc superaddendos florenos 2000. Rhenenses remissae, his praemissis non effectuatis, maneret ius domino terrestri easdem possidendi.

Educilla dantur in hocce oppido 2 unum in medio fori, aedificia habens murata, cum cellaria 50 vini vasorum capace. Alterum est e regione huius pariter muratum cellarium, habens pro vini vasis 20; in hisce duobus educillis per annum educillantur vini vasa circiter nr. 70.

Educillatio cerevisiae annue arendatur in fl. 70. — den.

Cremati vero in fl. 60. — den.

Quae utriusque ordinis arenda in duobus terminis numeratur domino terrestri.

Quaestores 2 solvunt annue taxam fl. 4. — den.

Lanio certus pro laboribus et servitio dat annue ½ centenarium sevi vel pretium eiusdem fl. 7. — den.

Sutor certus redimit laborem ocrearum par 3.

Macella habentur 2. lanionibus arendata in fl. 120. — den.

et medio centenario sevi crudi, vel in pecunia fl. 7. 20 den.

Braxatorium braxatori in arendam locatum erga fl. 150. — den.

Proventus *Aszok vam* dictus, penduntque extranei a singulo vasa educendo per den. 24 facit fl. 3. — den.

Mola una trium lapidum, ex qua annue proveniunt tritici cub. nr. 170.

Limites cum oppidis Szanto et Mad, possessionibus autem Golop, Ratka et Erdő Benye terminantur.[1]

Ratka.

Praedium in proxima contiguitate oppidi Thalya, solo alias fertili situm, habet promontorium exiguum, et terras arabiles copiosissimas, quae potiori ex parte per incolas oppidi Thalya inseminantur erga decimam, cuius proventus superius in decima Thalyensi comprehenderetur.

Agri allodiales praeterea hic dantur capaces cubulorum circiter nr. 115.

Prata vero allodialia procreantia foeni currus nr. 35.

[1] Szántó h. Abaúj megye déli részében; Mád h. Tályától d., Golop, Rátka és Erdőbénye helységek Tálya környékén.

Diversorium in fundo huius praedii aedificatum arendatur in fl. 100. — den.

Praeterea tenentur ex vinis domini terrestris annue educillare vasa nr. 25.

Limites cum oppido Talya, possessionibus Ond[1] et Golop terminantur.

Szanto.

Oppidum cum annexa et a iudice oppidano dependente possessione Marczinfalva, ex utraque parte inter promontoria pulcherrima, locoque fertili situatum, silvas pro foco habet exiguas, territorium compendiosum, pascuationesque pro sua necessitate sufficientes.

Constat hoc oppidum cum praescripta Marczinfalva simul ex sessionibus liberis et exemptis integris nr. 64¾

Sub taxa existentibus rusticanis integris nr. 41.

Colonicalibus cultis integris nr. 13½.

Colonicalibus desertis integris nr. 106⁷/₈.

Agros in tribus calcaturis possidet singula sessio integra excisos ad cub. 8.

Prata in Szanto nulla habentur, in Marczinfalva vero pro singula sessione ad foeni currus nr. 2.

Servitia: in toto oppido nonnisi 2 iumenta reperiuntur, ideo manuales labores iuxta dispositionem officialium exequi tenentur.

Decimam et nonam frugum dant, proveniuntque annue tritici cub. circiter nr. 80.

hordei circiter nr. 12.

avenae circiter nr. 26.

Ex cespitali porcorum decima proveniunt fl. 3. 50 den.

Ex agnorum vero circiter fl. — 25 den.

Item in natura agni circiter nr. 2.

Ex nona vini cedunt annue domino vini vasa circiter 8.

Censum taxati solvunt annue in paratis circiter fl. 121. 60 den.

[1] Ond h. Szerencstől é.

Propria domini :

Agri allodiales, tribus calcaturis ad cubulos circiter nr. 270.

Prata 2 procreantia foeni currus circiter nr. 50.

Vineae allodiales. *Agyak szölö* dicta, quae procreat

iuxta modernum statum vini vasa :	accedente cultura meliori et extraordinaria :
nr. 6	25

Item vinea executa in certo debito, seu fl. 80 — d.

Procreat iuxta modernum statum vini vasa	accedente meliori et extraordinaria cultura
nr. 2	nr. 4

Diversorium cum educillo cremati et telonio simul in arendam locatum erga fl. 200. — den.

Praeterea hic educillum domini currit, educillanturque annue vini vasa circiter nr. 25.

Datur et aliud educillum domini terrestris, in quo annue effluunt vini vasa circiter nr. 26.

Juris montani proventus annuatim infert circiter fl. 7. — den.

Macellum in oppido Szanto 1 et alterum in Marczinfalva, quae arendantur annue in fl. 70. — den.

Praeterea crudi seri ½ centenarum, vel in pecunia fl. 7. 20 den.

Liberas silvas 8 habent glandiferas, in quibus procreatis glandinibus saginari possunt porci nr. 300.

Silva etiam prohibititia dominii, datur in hocce territorio.

Limites cum oppido Thalya, Erdő Benye, Golop, Monah, Dopsza, Szent Andras, Pere, Böd, Ker, Czekehaz, Alpár et Basko terminantur.[1]

Fony.[2]

Possessio ad collem sita, territorium habet commodum, solum fertile, silvas pro foco et aedificiis necessarias, pascuationesque sufficientissimas, pro-

[1] Monok h. Zemplén megyében, a többi Abaúj megye déli végén Szántó körül fekszik.

[2] Gönctől d. Abaúj megyében.

montoria quoque satis ampla, potiori tamen ex parte inculta et desolata.

Constat ex sessionibus liberis et exemptis integris nr. 11½.
Sub taxa existentibus rusticanis integris nr. 7.
Colonicalibus cultis integris nr. 16½.
Colonicalibus desertis integris nr. 23.
Agros in 3bus calcaturis, quaelibet sessio habet ad cub. 8.
Prata vero ad foeni currus nr. 3.
Praeterea quoque habent agros extirpatitios.

Servitia : Tempore seminaturae hebdomadatim 3 diebus arare debent, praeterea quoque manuales labores iuxta impositionem officialium exequi.

Nonam frugum praestare tenentur, ex qua proveniunt annue tririci cub. circiter nr. 49.
Hordei et speltarum circiter cubuli nr. 10.
Avenae circiter nr. 10.
Ex cespititia porcorum decima proveniunt fl. 4. — den.
Ex agnorum decima vero fl. — 30 den.
et in natura agni circiter nr. 10.
Nona vini infert quandoque circiter vas 2.

Taxa solvitur a sessionibus sub taxa existentibus vigore conventionis cum officialibus initae fl. 72. 36 den.

Censum Sancti Martini solvunt subditi in parata pecunia circiter fl. 3. 34 den.

Item in victualibus pro pecore mactabili fl. 6. — den.
Mellis iust. 7 vel per den. 36. singulam fl. 2. 52 den.
Butiri iust. 7 vel per den. 36 fl. 2. 52 den.
Damas 2 vel per fl. 1. — d. fl. 2. — den.
Lepores 4 vel den. 24. fl. — 96 den.
In summa fl. 14. — den.

Item praestare tenentur a singula sessione pro tribus solemnioribus feriis per gallinas 6 vel per singula fl. — 54 den.
Anseres 3 per den. 24 fl. — 72 den.
Ova 30 vel fl. — 15 den.
A sessionibus 16½ facit in summa fl. 23. 26½ den.

Item singulis annis debent dare nova vini vasa nr. 27.

Ibidem vietor tenetur ex ligno et circulis dominii quotannis praeparare vini vasa nr. 50.

Cui pro pane dantur frumenti cub. ½.

Item vietor annuatim appromptare debet pro vasis 100 circulos, danturque eidem pro labore ¼ cub. tritici.

A lignatione permissa dant possessiones vicinae, utpote

Hecze[1] avenae	cub. 60.
Kollat[2] avenae	cub. 25.
Czekehaza avenae	cub. 10.
Hotkaienses[3] in pecunia	fl. 7 — den.
Tocsva pariter in pecunia	fl. 12 —

Propria domini.

Curia 2, unam nunc actualis provisor inhabitat, in qua cubiculum, cubile, atrium cum culina et hypocaustum pro familia datur.

In area sunt stabula pro 24 equis accommodata et unum sat magnum horreum.

Altera curia, Aspermontiana dicta, continet unum hypocaustum, atrium et culinam, in area receptaculum curruum, aedificia sunt omnia lignea.

A latere curiarum praemissarum adiacent horti exigui, unus prunetum, alter hortensis.

Allodium cum aedificiis ligneis continens cubiculum, cubile, culinam et in area accommodationem pro pecoribus, in hocce allodio respectu pascuationis et situs interteneri possunt pecora 150.

Ambae haec curiae cum allodio in commodo aedificio habentur.

Agri allodiales in tribus calcaturis ad cubulos 210.

Prata vero 3, procreantia foeni currus nr. 21½.

[1] A mai Hejce h. Gönctől d.

[2] A mai Korlát h. Vizsoly m.

[3] A mai Hotyka h. Zemplén megyében, Sárospataktól
ény.

Vineae allodiales 3, in quibus procreantur

iuxta statum modernum vini vasa :		accedente meliori et extraordinaria cultura :	
1. Muharos	1	. . . . .	8
2. Bisalmas	1	. . . . .	6
3. Felső Leget	5	. . . . .	6

Hae vineae coluntur gratis per subditos incolas possessionum Komloska, Basko, Regeczke, Mogyoroska et Fony ac ideo ob pessimam culturam extreme sunt desolatae. Observandum tamen est, quod, quamdiu vineae hae per dictos subditos coluntur, tamdiu iidem ab aliis laboribus immunitantur.

Braxatorium arendatur annue in fl. 150. —
Educillum cremati vero in fl. 12. —
Ex iure montano proveniunt circiter fl. — 96 d.

Molendinum unius lapidis infert annue circiter cubulos 4.

Educillum unum a novo anno, usque ad festum S. Michaelis, in quo educillantur circiter vini vasa 7.

Cerevisiae autem vasa 10.

Silvae glandiferae dantur 4, in quibus procreatis glandinibus saginari possunt porci nr. 500.

Praeterea habent silvas 6 proprias, in quibus dum glandines procreantur, cedit decima domino terrestri.

Venatio prohibita in Fony, Regeczke, Mogyoroska, Komloska, Basko et Horwathi vetitumque sub mulcta fl. 12. incolis, ne pelles ferinas extraneis vendant, tenentur enim pelles, lynceam, ursinam, lupinam, marturinam singulam per fl. 1., vulpinam vero den. 90. domino terrestri administrare.

Limites cum Hecze, Vilmany,[1] Visoly, Kollat, Arka,[2] Basko, Mogyoroska[3] et Regeczke terminantur.

Also Wadacz.[4]

Possessio in amoeno loco prope ad promontorium sita, territorium habet non adeo profusum, sed fertile, pascuationes sufficientes, silvas vero nullas.

[1] Gönctől dny.
[2] Boldogkőváraljától ék. fekszik Abaúj megyében.
[3] Ugyancsak Boldogkőváraljától ék., Regéckétől d. fekszik.
[4] Alsó-vadász, Szikszótól é.

Constat ex sessionibus exemptis integris nr. 3.
Sub taxa existentibus rusticanis integris nr. 3.
Colonicalibus cultis integris nr. 25.
Colonicalibus desertis integris nr. 37.
Agros singula sessio habet excisos ad cubulos nr. 6.
Prata vero ad foeni currus nr. 2.

Servitia: Cum iumentis et labores manuales, prouti demandatur, exequi tenentur.
Ex decima vini proveniunt annue circiter vasa 4.
Nonam frugum dant inferentem circiter cubul. 29.
Praeter hanc nulla alia decima tenentur.
Censum subditi nullum dant, solvunt autem taxati nobiles annuatim circiter fl. 28. 89 den.

Propria domini.

Agri allodiales in tribus calcaturis ad cubulos circiter 80.
Pratum allodiale unum, procreans foeni currus 18.
Jus montanum annue constituit circiter fl. 26. — den.

Limites cum Mezőszikszo, Vamos, Bodua, Hangus, Janosd, Kasmark et Aszalo[1] terminantur.

Felső Nowaj.[1]

Possessio ad fluvium Hernat, in valle situata, territorium habet exiguum, in solo sterili, silvas pro foco et pascuationes commodas.
Constat ex sessionibus exemptis integris nr. 3.
Colonicalibus cultis integris nr. 1½.
Desertis colonicalibus nr. 5.
Agros in duabus calcaturis quaelibet sessio integra possidet ad cubulos nr. 4.
Prata vero ad foeni currus nr. 2.

Servitia et labores manuales, prout mandatur, exequuntur.

[1] A felsorolt helységek Szikszó körül, részben Borsod megye területén fekszenek.
[1] Forrótól é. fekszik Abaúj megyében.

Nonam frugum dant, proveniuntque circiter cub. 4.
Ex cespititia decima porcorum vero circiter fl. — 40 den.
Ex agnorum decima cedunt in natura agni circiter 4.
Censum S. Martini solvunt in pecunia fl. — 25 den.
Item gallinas 3 vel fl. — 27 den.
Butiri iustam unam vel fl. — 26 den.

Propria domini.

Agri allodiales nulli habentur, prata autem 2 procreantia foeni currus circiter nr. 20.
Pratum 1 per exundationem aquarum totaliter ruinatum.
Silva glandifera pro saginandis porcis circiter nr. 150.
Silva glandifera pro saginandis porcis circiter nr. 150.
Habetur et alia silva, cuius lignatio communis, glandinationis autem proventus praecise domini.

Limites cum possessionibus Also-Novay et Garadna[1] terminantur.

Regeczke.[2]

Possessio sub monte arcensi, in valle sita, territorium habet vastum, sed solum sterile, silvas vero pro foco et aedificiis amplissimas, pascuationes commodas.
Constat ex sessionibus taxalibus integris nr. $2^5/_8$.
Colonicalibus cultis nr. $11^1/_4$.
Colonicalibus desertis nr. $8^5/_8$.
Agros quaelibet sessio habet excisos in duabus calcaturis ad cubulos nr. 4.
Prata autem foeni ad currus nr. 2.

[1] A Hernád m. Gönctől dny. fekszik.
[2] Vizsolytól ék. fekszik.

Servitia cum iumentis et manuales labores iuxta mandatum officialium exequuntur, producuntque tempore arationis ½ aratrum.

Decimam ex frugibus dant inferentem circiter cub. 6.

Ex cespitali porcorum decima proveniunt circiter fl. 3. —

Ex agnorum vero in pecunia fl. — 25 den.

In natura vero circiter agni nr. 4.

Apum decima infert circiter fl. — 25 den.

Taxa nobilium a sessionibus taxalibus annua fl. 24 —

Censum pecuniarum subditi nullum solvunt.

Dant tamen pro pecore mactabili fl. 6. — den.

Item a singula sessione gallinas 6. vel per den. 9 simul fl. — 54 den.

Anseres 3 vel per den. 24. fl. — 72 den.

Ova 30 vel fl. — 15 den.

Butiri iustam ½ vel fl. — 18 den.

Mellis iustam ½ vel fl. — 18 den.

A sessionibus $11^1/_4$ annue proveniunt fl. 19. 91 den.

Propria domini.

Agri allodiales in duobus calcaturis capaces cub. nr. 53.

Prata 4 procreantia foeni currus circiter nr. 156.

Officina vitraria, cuius annuus proventus fl. 100. —

Praeterea orbes cristallini nr. 1000.

et simpliciores nr. 1000.

Silvas habent glandiferas communes, ex quibus non nisi extranei tenentur decima.

Dantur praeterea dominii silvae 20, in quibus lignatio incolis dominii licita. Pascuationis vero glandiferae proventus solius domini. Hic palos findentes dant decimam. Praeterea tenentur in necessitatem domini praeparare annuatim palos nr. 7000.

Silva etiam prohibititia datur, lignatio vetita sub florenis 12.

Educillum currit a novo anno usque ad festum S. Michaelis, educillanturque vini vasa nr. 3.
Pro educillo cremati annue solvunt fl. 4.
Fluviolus prohibititius, in quo capiuntur trutae.
Limites cum Fony, Horwathi,[1] Komloska, Hogyka, Telkibanya et Mogyoroska terminantur.

Mogyoroska.[2]

Possessio sub monte arcensi, ad vallem situata, territorium habet sterile, silvas pro foco et aedificiis amplissimas, pascuationesque sufficientissimas.
Constat ex sessionibus exemptis integris nr. 1.
Sub taxa existentibus nr. $2^5/_8$.
Colonicalibus cultis integris nr. $11^1/_4$.
Colonicalibus desertis integris nr. $6^3/_4$.
Agros in duabus calcaturis singula sessio integra habet excisos ad cubulos nr. 4.
Prata sessionalia nulla habent, sed in silvis foenum pro necessitate sua comparare solent.
Servitia: Educunt ad labores dominii 3 aratra, quibus hebdomadatim tribus diebus inservire tenentur. Manuales autem labores tribus diebus in septimana peragere debent.
Decimam dant frugum pro domino terrestri proveniuntque ex eadem annue circiter cub. 4.
Ex cespitali porcorum decima cedunt circiter fl. 3. — den.
Et agnorum vero circiter fl. — 25 den.
Item in natura circiter agni nr. 3.
Apum decima infert fl. — 25 den.
Censum ordinarium et pro victualibus solvunt annue fl. 28. $75^1/_2$. den.
Taxam a sessionibus sub taxa existentibus annuam solvunt fl. 2. —
Item ocrearum paria nr. 12.
Item telae pro familia aptae ulnas nr. 132.

[1] A mai Erdő-Horváthi, Tolcsvától ény.
[2] Boldogkőváraljától é.

Propria domini.

Agri allodiales nulli. Prata vero 2, procreantia foeni currus nr. 8.

Braxatorium olim erat, sed iam a multis annis desertum.

Educillum vini, in quo per annum educillatur vas 1.

Pro educillo cremati solvunt fl. 4. — den.

Silvae dantur 4 glandiferae, in quibus procreatis glandinibus saginari possunt porci nr. 200.

Hae silvae sunt communes cum incolis, decimasque ex glandatione nonnisi ab extraneis praestatur.

Limites cum Fony, Basko, Horwati et Regeczke terminantur.

Komloska.[1]

Possessio in profunda valle, soloque sterilissimo situata, silvas habet pro foco et aedificiis, pascuationesque sufficientes.

Constat ex sessionibus exemptis integris nr. 1.
Sub taxa existentibus integris nr. —½.
Cultis colonicalibus integris nr. 7½.
Colonicalibus desertis integris nr. 19½.

Agros pro singula sessione in duabus calcaturis habent excisos ad cub. 4.

Prata vero ad foeni currus nr. 2.

Hae terrae et prata ob defectum incolarum et statum loci desolatum potiori ex parte incolae manent, iamque in vepres et virgulta conversa.

Servitia: Cum iumentis et labores manuales exequuntur, educuntque pro laboribus dominii aratrum unum, quo tempore araturae duabus diebus hebdomadatim inserviunt.

Vitrarius certus hic existens opificio suo inservire, praeterea quoque tempore messis et vindemiae manualem operarium statuere tenetur.

Item carbonarius certus debet in necessitate aulae carbones subministrare, iis non necessariis manualem operarium tempore vindemiae et messis ordinare.

[1] Tolcsvától ény. Abaúj megye területén.

Decimam frugum dant, proveniuntque ex eadem annue circiter cub. 5.

Ex cespititia porcorum decima cedunt circiter fl. 2 den. 40.

Ex decima agnorum vero circiter fl. — den. 25.

Apum decima infert circiter fl. — den. 30.

Ex agnorum decima proveniunt in natura agni circiter 3.

Promontorium habent, ex cuius procreatione cedit decima domino terrestri, infertque circiter vini vasa 2.

Taxam solvunt annuam a sessionibus sub taxa existentibus fl. 11 den. 80.

Censum subditi pecuniarium nullum dant, nisi in victualibus, et quidem pro pecore mactabili fl. 6 den. —.

Butiri iust. 10 vel per den. 36. fl. 3 den. 60.

Mellis iust. 10. vel per den. fl. 3 den. 60.

Damam 1 aut loco illius agnum vel fl. 1.

Lepores 2 vel per den. 24. fl. — den. 48.

In summa fl. 14 den. 68.

Item a singula sessione per annum tenentur dare gallinas 6 vel per den. 9 fl. — den. 54.

Anseres 3 vel per den. 24 fl. — den. 72.

Ova 30 vel fl. — den. 15.

A sessionibus 7½ integris proveniunt fl. 10 den. 57½.

Propria domini.

Educillum vini et cerevisiae intermissum ob desolatum locum, pro educillo autem cremati annuatim solvunt fl. 4.

Silva glandifera, magis pro aedificiis, quam glandatione apta, prohibititia.

Item aliae 8 glandiferae communes cum incolis.

Extranei tenentur decima porcorum.

Rivuli prohibititii, in quibus funduli et trutae capiuntur.

Limites cum Hogyka, Bosva, Telkibanya,[1] Regeczke, Horwathi, Nagy Tolcsva, Olaszi, Petrako et Patak terminantur.

[1] Bosva és Telkibánya Gönctől k. fekszenek.

Basko.

Possessio in valle, loco sterilissimo sita, silvas pro foco et aedificiis, pascuationesque habet amplissimas.

Constat ex sessionibus exemptis integris nr. 1½.
Sub taxa existentibus integris nr. 1½.
Colonicalibus cultis integris nr. $9^5/_8$.
Colonicalibus desertis nr. 13.

Agros in duabus calcaturis singula sessio habet excisos ad cub. 4½.
Prata vero ad foeni currus 2.

Servitia cum iumentis, prouti manuales quoque labores iuxta impositionem offcialium exequi tenentur.

Decimam frugum dant, inferentem circiter cub. 7.

Ex cespitali porcorum proveniunt decima fl. 3.
Ex agrorum decima fl. — 30 den.
Item in natura agni nr. 4.
Apum decima infert fl. — 25 den.

Censum annuum solvunt taxati nobiles a sessionibus taxatis fl. 9. 50 den.

Item paria ocrearum 8 et rotarum paria 2.

Censum rustici nullum solvunt pecuniarium, nisi in victualibus pro pecore mactabili fl. 6 — den.

Damas 3 communiter, vel vitulos 3, aut in pecunia fl. 3 — den.

Lepores 6 vel agnellos 6, aut per 24 denarios facit fl. 1 44 den.
In summa fl. 10 44 den.

Item a singula sessione gallinas 6, vel pro singula den. 9. fl. — 54 den.
Anseres 3 vel per den 24 fl. — 72 den.
Ova 30 vel fl. — 15 den.
A sessionibus $9^5/_8$ integris proveniunt fl. 13. $49^1/_8$ den.

Propria domini:

Molendinum unius lapidis sumptibus incolarum exstructum, ac ex eo ad triennium ab anno 1700. computando immune, post effluxum vero terminum redibit proventus ad dominum terrestrem.

Educillum datur, in quo per annum educillantur cir. vini vas nr. 1.

Pro educillo libero cremati annue solvunt fl. 4. — den.

Silvas habent glandiferas 2 proprias, quarum glandatio ipsos quoque concernit.

Item dantur in hocce territorio silvae duae prohibititiae, in quibus glandinibus procreatis saginari possunt porci nr. 1000.

Limites cum Horwathi, Erdő Benye, Bodokő,[1] Aisa,[2] Fony et Mogyoroska terminantur.

Horwathy.

Possessio sub promontorio sita, territorium non adeo amplum habet, solum mediocris fertilitatis, pascuationes pro sua necessitate sufficientes.

Constat ex sessionibus exemptis et liberis integris nr. 4½.

Sub taxa existentibus integris nr. 16.

Colonicalibus cultis integris nr. 10½.

Colonicalibus desertis nr. 16.

Agros habet in duabus calcaturis singula sessio ad cub. 3.

Prata autem ad foeni currum 1.

Servitia et manuales labores, iuxta dispositionem officialium, hebdomadatim duabus diebus perficiunt.

Decimam frugum nullam dant.

Ex cespititia porcorum annue proveniunt circiter fl. 5.

Item in natura porci 2.

Promontorium habent, proveniuntque respectu nonae vini vasa circiter nr. 5.

Taxam solvunt a sessionibus sub taxa existentibus annue circiter fl. 108.

Censum S. Martini solvunt subditi in pecunia fl. 5.

Item pro pecore mactabili fl. 6.

[1] Boldogkővár Abaúj megyében.

[2] Ebben az alakjában felismerhetetlen; talán Arka h., mely Boldogkővár tartozékai közé tartozott. *(Csánki D.:* Magyarország tört. földrajza. I. 197. l.)

Bytiri iustas 5 vel per den. 36. fl. 1. 80 den.
Melli iustas 5 vel per den. 36. fl. 1. 80 den.
In summa fl. 9. 60 den.

Item in victualibus a singula sessione per gallinas 6 vel den. 9. fl. — 54 den.
Anseres 3 vel per den 24. fl. — 72 den.
Ova 30 vel fl. — 15 den.
A sessionibus 10½ simul facit fl. 14 80½ den.

Vietor certus dant (!) annue loco laborum nova vini vasa nr. 25.

Sutor redimit labores cum ocrearum paribus nr. 3.

Rotarius opificio suo domino, exigente necessitate inservire tenetur.

Propria domini :

Agri allodiales quidem hic habentur ad cub. 10, qui tamen ob nimiam sterilitatem soli non inseminantur, verum inculti iamque a potiori in dumeta conversi.

Vinea una allodialis procreans vini vas ½.

Item alio Tattarin dicta, totaliter deserta.

Ius montanum extranei singuli, etiamsi, quis unam vel decem vineas possideat, aequaliter solvunt, videlicet per cub. 1. avenae, caponem 1 et libonem 1, vel pro his omnibus fl. 1 80 den., hinc proveniunt annue circiter fl. 12 70 den.

Item cum aliquis vineam iure perennali vendit, cedunt ex pretio a singulo floreno den. 10. domino terrestri.

Molendina 2 lapidum 4, utriusque annuus proventus facit cub. 36.

Mola seraria, in qua pro necessitate domini asseres scinduntur.

Silvae glandiferae prohibititiae 3, in quibus procreatis glandinibus saginari possunt porci nr. 500.

Item dantur silvae communes dominii 23, in his, dum glandines procreantur, pascua commoda habere possunt porci nr. 5000.

Educillum a novo anno, usque ad festum S. Michaelis, ubi educillantur vini vasa nr. 12.
Cremati vero educillum annue arendatur in fl. 13.
Rivulus prohibititius, in quo capiuntur truttae.
Limites cum Tolcsva, Erdő Benye, Basko, Mogyoroska, Regéczke, Telkibanya, Bosva, Hogyka, Patak et Komloska terminantur.

Legyes Benye.[1]

Possessionis in planitie, solo fertilissimo sitae portio, ex 4 sessionibus colonicalibus desertis constans.
Haec portio pro moderno statu nullum exhibet proventum domino terrestri, praeter decimam, cum agri desertarum sessionum inseminantur, ex qua decima quandoque provenirent cubuli nr. 5.
In pratis autem sessionum desertarum congregare solent foeni currus nr. 25.
Limites cum Bekecs,[2] Monok, et Megyaszo[3] terminantur.
Zingari ad dominium hocce spectantes, sunt 8, suo opificio inservientes.
Testamentarius proventus pro domino terrestri, currit in Thalya, Szanto, Fony et Horwathi.
Birsagia ex toto, cedunt domino terrestri.

Pagi abalienati ex hocce dominio:

Possessio *Vilmany* et praedium *Szikszo* cum portione *Szeplak*,[4] applicatum olim erat huicce dominio, sed per praedecessores domini terrestris abalienata, utpote:
Vilmany R. P. P. Societatis Jesu, ac Paulo Szalay.
Praedium *Szikszo-Ujfalu*,[5] Paulo Szepessy.
Portio *Szeplak* domino Stephano Soós.

[1] Szerencstől dny.
[2] Szerencstől d.
[3] Szerencstől ny.
[4] L. *Csánki D.*: Magyarország tört. földrajza. I. 218. l.
[5] Szikszó—Újfalu puszta Szikszótól dk.

Haec loca praeter possessionem Vilmany non spectabant ad hocce dominium Regeczense.

Datum Cassoviae, die 7. mensis Novembris, anni 1701.

Ludovicus Albertus Thavonat.

Jegyzet: A regéci uradalomra vonatkozik *Jármay Edit* és *Bakács István* tanulmánya: A regéci uradalom gazdálkodása a XVIII. században. Budapest, 1930.

86.

Kassa, 1701 november 7.

Báró Thavonat szepesi kamarai elnök összesített kimutatása a Rákóczi-uradalmak jövedelmezőségéről.

Eredetije Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1702 okt. 12.

Summarius proventus quatuor dominiorum Rakoczianorum, praecise masculinum sexum concernentium, ad benignum Suae Maiestatis Sacratissimae mandatum conscriptorum, Munkacsiensis cum incorporato Szent Miklosiensi, Patakiensis, Thokaiensis et Regeczіensis.

Dominii Munkacsiensis cum incorporato Szent Miklosiensi oppida et pagi vigore urbarialis obligationis iuxta modernum statum desolatum, quorum maior pars et ultra dimidium deserta ac inculta maneret, adhibita tamen industria et diligentia, omnia magis populosa reddi possent, solvunt paratae(!) hoc anno in rationem census . . . fl. 10,750·— xr.

Braxatorium etiam male provisum, tam in coemptione opportuna materialium, quam in distractione negligenti cerevisiae, tamen hoc anno inferret fl. 2500. Ex aliis crematoriis simili defectu laborantibus cedent in rationem domini fl. 416 xr. 40; in his, si industria desiderata adhiberetur, facillime duplum proferrent fructum, huius anni vero proventus insimul facit. . . . fl. 2,916·40 xr.

Ex telloniis, educillis cerevisiae et cremati in arendam elocatis, macellis, silvis focalibus et fodina molarium lapidum proveniunt hoc anno . . . . fl. 914·50 xr.

Ex allodiaturis minus exiguo numero provisis, vaccis, ovibus, porcis et volatilibus, quorum numerus, si in quadruplo proportionate ad commoditates domini augeretur, quadruplo maior etiam sperandus foret proventus, iuxta modernum statum provenient hoc anno tum ex decimis cespititia porcorum et strongali ovium. . . . . fl. 2,000·50 xr.

Dominii Patakiensis oppida et pagi similiter ultra dimidium desolati, respectu moderni eorundem status urbarialem censum hoc anno pendunt. . . fl. 502·30 xr.

Braxatoria et diversoria ob defectum mediorum in arendam elocata. Ius montanum, macella, redemptio tinnarum, nundinalis proventus, fodina molarium lapidum, educilla vini, taxa mercatorum, piscaturae, silvarum proventus focalium hoc anno inferunt. . fl. 891·40 xr.

Ex allodiis nimis exiguo numero et improportionato ad commoditates dominii, pecoribus, pecudibus ac volatilibus provisis cum decima cespititia porcorum, apum et ovium provenient hoc anno fl. 262·30 xr.

Dominii Thokay oppida et pagi pariformiter ultra ratam medietatem deserti, urbarialiter solvunt censum annue in paratis . . . . . fl. 1,697·25 xr.

A braxatoriis, diversoriis, educillis cerevisiae et cremati ob defectum mediorum in arendam locatis, macellis, proventu nauti, iure montano et piscaturis, hoc confuso rerum statu, provenirent hoc anno . . . . . fl. 1,563·52 xr.

In dominio Regecziensi oppida et pagi ultra ratam medietatem desolati censum annuum pendunt . . . . . fl. 725·40 xr.

Ex braxatoriis, diversoriis, teloniis, macellis, educillis cerevisiae et cremati ex defectu mediorum in arendam datis, silvarum focalium proventu ac officina vitraria provenient hoc anno . . . fl.	956·15	xr.
Ex allodiis iuxta statum eorundem miserum et inordinatum . . . . . fl.	405·—	xr.
Ex molendinis praemissorum quatuor dominiorum proveniunt annue cub. 1060. Item ex seminaturis allodialibus et nonis, praeter seminaturam et in exolutionem officialium cedens frumentum, vendi possunt cub. 3550, simul cub. 4610, singulum per fl. 1 xr. 30. aestimando et avenae cub. 311 per xr. 30 constituunt . . . . . fl.	7,070·30	xr.
In educillis horum quatuor dominiorum annue educillari possunt vini vasa 400, a singulo lucri per fl. 5. computando, facit . . . . . fl.	2,000·—	xr.
Ex procreatione huius anni vinearum allodialium provenere vini praestantioris vasa 700 et decimis 300 vasa, simul vini vasa 1000, mixtim praestantiora cum vilioribus aestimata, singulum vas per fl. 30 constituunt. . fl.	30,000·—	xr.
Ex decima porcorum pascuationis glandiferae provenient porci maiores et minores 607, unum per fl. 3 xr. 18 computando facit . . . . . fl.	2,003·06	xr.
Summa totius proventus facit. . . . fl.	64,660·47	xr.

Observandum autem venit, quod si in praemissis quatuor dominiis vinearum cultura competens et extraordinaria adhiberetur, eae respectu moderni status earundem vix non duplum proferent fructum, sique agricultura fertilissimis agris abundans adaugeretur. Braxatoria ob defectum mediorum in arendam elocata ordinate et fideliter

provisione in tempore facta curarentur, resque pecuaria in tam vastis territoriis pulcherrimis pascuationibus abundantibus instituerentur, educilla in statum meliorem reducerentur, molendina deserta reaedificarentur, proventus ad aliquot millia florenorum adaugeri posset. Cum de facto nonnisi naturaliter promanantes cederent in rationem domini proventus.

Ex praemisso proventu defalcantur sequentia :

1mo : Expensae in culturam ordinariam vinearum annue ad . . .	fl.	6,000·— xr.
2do : Extraordinariae in culturam earundem et aliarum necessitatum extendunt se ad	fl.	6,000·— xr.
3tio : In exolutionem officialium et subordinatorum, cedunt annue	fl.	2,660·47 xr.
Summa expensarum facit . . .	fl.	14,660·47 xr.
His subtractis a praespecificato proventu remanebunt *in rationem domini*	fl.	50,000·— xr.

Sequuntur bona et dominia quatuor sexum foemineum quoque concernentia, Szerencsiense, Onodiense, Nagy Sáárosiense et Makowiczense, quorum quartam partem dominus Rakoczi possidebat, horumque proventus sequitur modalitate infrascripta.

Dominii Szerencsiensis quartae partis maiori ex parte desertae oppidorum et possessionum incolae vigore urbarii in rationem census solvunt	fl.	260·14½ xr.
Ex piscaturis, telonio, macello, pascuationibus et educillis in quarta parte proveniunt hoc inordinato rerum statu	fl.	63·22½ xr.

Ex allodiis inadaequate ad commoditates dominii cum pecoribus pro-

visis cedent hoc anno in rationem domini . . . . . fl.	250·—	xr.
In dominio Onodiensi quarta pars ferme totaliter deserta et inculta, hoc rerum statu urbarialiter censum dat annue . . . . . fl.	310·26½	xr.
Ex arendatis educillis, piscaturis, macello et nauti proventu quarta pars constituit . . . . . fl.	154·—	xr.
Dominii Nagy Saárosiensis quarta pars oppidorum et pagorum etiam ruinatorum solvit urbarialiter . . . fl.	76·10½	xr.
Ex educillis, teloniis, molendino et decima ovium proveniunt annue fl.	156·30	xr.
Ex allodiis defectum in pecoribus patientibus provenere . . . . . fl.	140·—	xr.
In dominio Makowicensi quartae partis possessiones etiam ultra dimidium desertae annue iuxta urbarium in rationem census solvunt. . . fl.	1,876·06½	xr.
Ex arenda officinae vitrariae, molae papiraceae, braxatoriis subditorum et ollis crematoriis eorundem, educillis, molendinis et censu attaginum proveniunt . . . . . fl.	154·43½	xr.
Ex allodio destituto numero adaequato pecorum proveniunt . . . fl.	60·—	xr.
Tritici siliginis ex molendinis seminaturis allodialibus et nonis provenientis dempta seminatura et in rationem officialium cedentis deputati vendi possunt cubuli 700, singulum per fl. 1 xr. 30 computando facit. . fl.	1,050·—	xr.
Ex vineis allodialibus et decimis provenient vini vasa 30, unum per fl. 30. aestimando constituit. . . fl.	900·—	xr.
Summa totius proventus . . . fl.	5,451·34	xr.
Ex hocce proventu defalcatis in rationem expensarum ordinariarum et extraordinariarum florenis 1000–xr., remanebunt resultantes pro domino fl.	4,451·34	xr.

In his dominiis similes defectus reperiuntur, quam in prioribus, eademque melioratione, industria et dexteritate, fidelitateque in administratione indigerent hac adhibita proventus etiam vix non in duplo adaugeri posset.

Ludovicus Albertus Thavonat m. p.

87.

Bécs, 1701 november 19.

A bécsi udvari tanács arra való hivatkozással, hogy a bécsújhelyi börtönből megszökött Rákóczi birtokai most már véglegesen a Kincstár tulajdonába jutottak, megbízza br. Thavonat szepesi kamarai elnököt a Rákóczi ingó és ingatlan vagyona elkobzásával járó teendők elvégzésével és a követendő eljárásmódot illetőleg utasításokkal látja el.

Fogalmazványa Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1701 nov. 19.

Wir haben demselben nicht verhalten sollen, dass auf die Entweichung des Fürsten Ragozi resolvirt worden ist, die Güter, so mobil, als immobil dieses Fürsten, über die bishero geschehene Conscription und Beobachtung *in würkliche Sequestration* dergestalt zu ziehen, dass wie nunmehro uns obligen thut, mit denen selben nach bestem Befund zu schalten und zu walten, also darüber eine Ordnung sowohl in der völligen Übernahmb, als in derselben Wirtschaft und oeconomi eingeführet werde. Wann wie nun den Anfang bereits gemacht, dem Herrn Collegae dieses Werk, bei welchen ad doctrinam priorum exemplorum viel gutes, wann geschihet, was geschehen soll, bewürkt werden kann, zu committiren, also sezen wir den angefangenen Fuss nach und ergehet solchem nach bei nunmehero obgemeldter-massen veränderten Umbständen der Entschluss an denselben, mit dem dienstfreundlichen Ersuchen: Selbiger wolle nunmehro *die gesampte bona Ragoziana tam mobilia, quam immobilia, sovil den in Königreich Ungarn befindlich, ad manus Camerae ziehen und selbige fürtershin, als Ihro Kais.*

Maiestät Aigenthumb respiciren. Also zwar und solchergestalten, dass uns darüber ehestens eine rechte Conscription und Verzeichnus, was sich in Königreich an Ragozischen Güthern beweglichen und unbeweglichen befinde, eingeschikt, dass der Herr Collega solche bereits apprehendirt und in Verwahrung und Verantwortung habe, berichtet und deme annectiret werde, wie derselbe gutachtlich vermeinet, dass fürstershin die Wirtschafft in solchen Gütern angestellt und solche zu einer rechten Ertragnuss gebracht könten werden. In dessen Conformität wir nicht zweiflen, es werde der Herr Collega von selbsten bedacht sein, alles was Unnutz ist, abzustellen und wann unter den vorigen nöthigen Herrschafts- oder Wirtschafts-Bedienten einige Bau, so ihren Dienst nicht gewachsen, oder selbigem nicht mit der erforderlichen Sufficienz und Integrität verstunden, selbige abzuschaffen mit Bezahlung dessen, so man ihnen rechtmässig schuldig ist, abzufertigen und mit andern tauglichen auszuwechselen. Wobei wir sonderlich auch dahin reflectiren, dass der Fürst viel Pferd und eine menge von Hunden gehalten, welche ebenfalls zu beschichtigen und ihro be...[1] zu berichten sein wird, damit wir, ob und was damit zu thun werden, oder ferners committiren mögen, solche bestens suchen an Mann zu bringen. Es wird auch der Herr Collega von sebsten dahin reflectiren, dass weil die Schulden vom Fürsten Ragozy notorie gross sein, selbiger sich deren, so viel immer möglich, zu erkundigen und besonders, quod sciri et fieri potest, nachzusuchen und fundate zu bemerken habe, mit was für Summen die Güther inscribiret sein. Wobei insonderheit und distinctim die Spruch und Donationalen der Fürsten und Gemahlin des Ragozi zu specificiren sein werden. Mit welcher Occasion und Connexion wir auch dessen Gutachten und Vorschlag in ehr. requiriren und erwerken, wie es bei des Juden Oppenheimers, welcher berichteter massen, die Weinfexung alldar zu obsigilliren contrahiret hat, zu halten sein möchte; dann, woher dises Debitum zuher, wissen wir wohl, und sein dahero der Spalir und Bett, so er Jud dem Ragozi verkaufft, in gutter Obsicht zu halten.

[1] Egy szó olvashatatlan.

Der modus solvendi aber scheinet schädlich zu sein und wäre dahero dahin zu gedenken, wie der Jud zu dem seiniger nach Billichkeit kommen und darbei die Schädlichkeiten verhütet können werden, welche Erfolgen thäten, wann er Jud mit der Fexung contrahirter massen verfahren wollte, worüber was zu forderen ist, des Hern Collegae ohnbeschwerdter Gemüths-Eröffnung erwarten. Allermassen unsere Meinung dahin gehet, dass bei diser Apprehension alles ins clare gebracht, die Wirtschaff nicht deteriorirt, sondern verbessert, niemand, der ex bonis vel ob servitia etwas zu praetendiren hat, vernachthäilt, oder damnificirt, sondern alles mit bester Ordnung, recht und oeconomi tractirt werde, dementwegen wir auch das Vertrauen zu dem Herrn Collega sezen und nachdem alles, was allhir von Ragozischen Zugehörungen ist, eingezogen und inventirt sein wird, selbigem die Verzeichnuss darvon zu schiken wollen, damit dieses ganze Werk in einer Hand pleiben und der in dergleichen Fällen sonst sehr gewohnten Confusion und Verwirrung vorgebogen werde. Im übrigen etc.

Wien, den 19-ten Novembris, 1701.

Alul: An Baron von Thavonat praefecto bei den Ober-Hung. Cammer.

88.

Bécs, 1701 december 3.

A bécsi udvari kamara utasítása br. Thavonathoz Rákóczi vadászkutyáira vonatkozólag.

Fogalmazványa Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1701 dec. 3.

P. P.

Wir haben denselben nicht verhalten sollen, dass wegen der Ragozischen Jagerei ein anders, als letzhin dem Herrn Baron erinnert worden, besonders was die Jaghund oder chiens courants[1] anbelangt, geschehen

[1] Magyar formája: sinkorán.

und solche nimmer verkaufft, sondern aufbehalten und behöriger massen verpflegt werden sollen, allermassen solche von des Ertzherzogen Carls Durchleucht[1] verlangt und auf künftigen Frühling heraus gebracht werden sollen.

Welchemnach der Herr Baron disfalls das fernere vorkehren, die französische Jager und anderes, was der Fürst Ragozi bei seiner Jagerei gehalten und zu Beobachtung der Hund (welches ein oder andern Hunds-Jungen geschehen kann) nicht nöthig ist, auszahlen und abschaffen und Sorge tragen lassen wolle, damit die Hunde in gutem Stand erhalten und zu seiner Zeit hochgedachtem Ihro Durchlaucht Satisfaction gegeben werde.

Wien, den 3ten Decembris, 1701.

Alul: An Herrn Baron Thavonat nacher Cassau.

89.

Bécs, 1701 december 15.

A bécsi udvari kamara a maga részéről jóváhagyja br. Thavonatnak a Rákóczi-vagyon jövedelmeiből Rákóczival vonatkozásban tett kiadásait.

Fogalmazványa Kammerarchiv, Hoffinanz. Ungarn. 1701 dec. 15.

Wohlgebohrner etc.

Dem Herrn und Collegae möge man in Freundschaft unverhalten, was massen verwilliget worden, dass zu Abfertigung der Ragozischen Bedienten 300 Fl.

Dan dem Stattquardiae Wachtmaister, Leithenandt zur Verpflegung der Ragozischen Arrestanten 300 Fl.

Item ein monathliches Costgelt vor die Fürstin Ragozin selbsten dem Convent zum Himelporthen alhier 150 Fl.

Nicht weniger dem Costanz den halbjährigen Zins von denen von der Fürsten in Bestandt gehabten Zimmer per 376 Fl.

[1] A későbbi III. Károly magyar király, akiről ismert tény, hogy szenvedélyes vadász volt.

Zugleichen zu Ablesung der Ragozischen Pferdt, dem Haubtmann Christian Gottlib Delgen
161 Fl. 58 Xr.
Und dan dem Piqueur Dubois, so in Hungarn umb die Ragoczische chien courrant geschicket worden
40 Fl.
Zusamben aber 1327 Fl. 58 Xr.
und zwar die erstere zwei Posten, gegen dises Mitls Raths H. Paratti[1] Bescheinigung, die andere aber gegen der Enthaltung Partheien erforderlichen Quittungen von denen Cassauischen Perceptorat Geltern pahr abgefolgt und bezahlt werden sollen.

Auf welchen dan der Herr und Collega deshalben das ferrers behörige zu verfiegen und die Bezahlung abstehender Posten mit zusamben betragenden
1327 Fl. 58 Xr.
an seine geförderte, oder an die sich darumben angebendte, gegen obbesagten Quittungen beschehen zu lassen Belieben tragen wolle. So in denen Rechnungen unausgestelter passirt werden sollen.

Daran etc.

Wienn, den 15ten Decembris. 1701.

Alul: An H. Baron v. Thavonath nacher Cassau.

90.

Bécs, 1701 december 30.

A bécsi udvari kamara értesíti a budai adminisztrációt, hogy mivel császári rendelettel br. Thavonat bízatott meg az összes elkobzott birtokok kezelésével, a budai adminisztráció területén lévő ilyen természetű javak is br. Thavonat alá tartoznak s az adminisztráció tisztviselői etekintetben br. Thavonatnak vannak alárendelve.

Fogalmazványa Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1701 dec. 30. Eredetije Orsz. Levéltár. Ofner. Cam. Adm. Hofbefehle. 1701 Dec. Nr. 14.

Wohgebohrner etc.

Und ist die von ihro Ofnerischen Cameral-Administration noch unterm 3. Octobris eingesendte Conscrip-

[1] Ignac von Paratti udv. kamarai tanácsos.

tion darin ihrem District incorporirten Ragozischen, Syrmaischen und Adam Vayschen sequestrirten Güetter zu recht zuekommen. Und ob zwar solche Conscription und Sequestration der Ordnung und der Hoff-Cammer Befelch gemess vorgenomben worden, man auch nit gesinnet ist, ihro Ofnerischen Administration an ihrer Jurisdiction und sphaera activitatis etwas entziehen zu lassen, indeme aber Ihre Kais. Maiestät dem Herrn Baron von Thavonath, qua tali praescindendo von dem Ober-Hungarischen Cammer Praefecturat über die gesambte Rebellen Güetter, die Ober-Inspection allergnädigst übergeben:

Als wird, so viel in dem Ofnerischen Administrations-District von solchen Güettern situirt ist, durch dero Bediente zwar administrirt werden, sie Bediente aber, wie auch der Erlauische praefectus disfalls von Gutachten Herrn Baron von Thavonath die Ordre und Verordnung zu empfangen haben miessen. Dan hieran beschieht Ihrer Kais. Maiestät gnädigter Willen und Mainung. Geben Wienn, den 30 Decembris, Anno 1701.

N. der Röm. Kais. Maiestät Praesident
und verordnete Hof-Cammer Räthe.

Kívül: Címzés a budai kamarai adminisztrációhoz.

91.

Bécsújhely, 1702 március 2.

Hiemer Ferdinándnak, a bécsújhelyi várkastély gazdasági ellenőrének előterjesztése a bécsi udvari kamarához, melyben az ott őrzött államfoglyok szükségleteinek fedezésére, különösen pedig a foglyok és szolgáik ruha- és fehérneműjének felújítására a megfelelő összegek kiutalását kéri.

Eredetije Kammerarchiv, Bécs. Hoffinanz. Ungarn. 1702 márc. 2.

Hochlöbliche Kais. Hoff-Cammer etc. etc.

Gnädige und hochgebiettende Herren etc. etc. Nachdeme ich vom 5. Septembris nehsthin bis anhero

der alhier arrestirten Hungarischen Stats-Persohnen, Ragozi, Sirmay, drei Way und ihrer Bedienten Spesierung geführet, hat der Ragozi bis zue seiner Entweichung in Wein, Zuker, und Waxliecht laut künfftiger Auszügl etwas extra ausgenommen und empfangen, die andere aber brauchen eine Zeit hero auf Verordnung des Herrn Medici das Thee und Caffee, dabei Zuker und Limoni, die drei Way truncken auch extra fasst täglich 5 bis 6 Mass Wein mehrers über die ordinarii.

2°. Zumahlen nun dise Arrestanten ein geraume Zeit alhier, haben nicht allein ihre Bediente ihre Hemmeter, Schlafhosen, Unter- und Ober-Kleider ganz abgerissen, sondern auch die Herren selbst leiden an Beilacher, Küss- und Ziehen, Tisch- und Leingewand, auch Kleidungen grossen Noth. Ich habe zwar denen Bedienten und Köchen Hemmeter und Gattich, auch Oberlökl und Hosen, so gar nöttig gewest, verschafft, sie bitten aber auch umb die überige Nothwendigkeiten mit Vermelden, weilen sie nichts mitnohmen, noch ihnen jezt selbst helfen könnten, ob mann geruehete ihnen das Bedörfftige gnädig anzuschaffen. Welches dan auch, sowiel ich vernohmen, der commandierende Herr Hauptman an Ihro Excellenz Herrn Obristen Hoff-Canzler bereits deswegen überschrieben.

3°. So brauchet auch die Quardi seit der Ragozischen Entweichung über die vorhin bewilligte 12 Kertzen umb der ausgestelten mehreren Wachten, noch einmahl sowiel, und gehet auch bei 18 und 19 Feur sehr viel Holz auf.

Habe also nit unterlassen sollen Eur Hochgeb. Excellenz und Gnaden dises gehorsambst zu eründeren umb deroselben weiteren gnädigen Befehl, sonderlich wegen der nöttigen Kleidungen hierüber zu erwarten. Mich anbei unterthänigst empfehle.

Eur. etc.

unterthänigst gehorsambster
Ferd. Hiemer m. p.

Kívül: An die hochlöbl. Kais. Hoff-Cammer etc. etc. Unterthäniglich gehorsambstes Eründeren Ferdinandi Hiemers Rent- und Gegenschreiber zur Neustatt, etc. wegen ingemelter Arrestirten Kleider und Notturffen.

Felette: Geantwortet 2 Martii 1702.

92.

Bécs, 1702 március 4.

A bécsi udvari kamara, tekintettel a Rákóczi-vagyont terhelő kiadásokra és az azzal szemben támasztott sok igényre, hogy etekintetben tisztán lásson, felhívja az okiratban megnevezett kamarai tanácsosokat, hogy vagy az udvari, vagy pedig a katonai számvevőség közreműködésével állítsa össze a Rákóczi-vagyon pontos és szabályszerű jövedelemkimutatását.

Fogalmazványa Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1702 márc. 4.

Von der Kais. Hoffcammer dero mittls Räth H. Ferdinand Freiherrn von Thavonath,[1] H. Ignatio von Baratti[2] und H. Johann Joseph von Westenburg[3] in Freundschaft hiermit anzufiegen. Und ist denenselben vorhin wohl bekandt, was nahmhafte Unkosten auf die Unterhaltung der in dem Ragozischen reatu in Verhaft sitzenden complicum und deroselben Arrestirten Bedienten schon albereit verwendet worden, auch noch weiters erfordet werden. Zu welchem Ende zwar die von denen sequestrirten Guettern behöbende proventus gewidmet, beinebens aber auch von ein und anderem Ambt verschiedene Geldt-Posten suppeditirt worden.

Wie zumahlen aber die Sach im zimblicher Confusion noch versiret, dergestalten dass der Herr Ober-Hungarische Camer-praefectus vor seine eingeschickte Geldt-Summen noch nicht gehörig quittirt, selbige von keinem Ambt, der erforderenden Ordnung nach in Empfang genommen, noch verraittet, wie inglichen auch was von denen Ragozischen Mobilien zu dato gelest, wohin verwendet, und von wem verraitet worden, zu geniegen nicht wissendt ist, und nun aber Ihrer Kais. Maiestät Dienst erforderet, dass alles auf seine gehörige Ordnung verlaittet undt eingerichtet werde :

[1] Br. Thavonat Ferdinánd Ignác udv. kamarai tanácsos.
[2] Baratti vagy Paratti Ignác ud. kamarai tanácsos.
[3] Johann Joseph von Westenburg udv. kamarai tanácsos.

Als wollen die Herren belieben allerehestens zusamb zu tretten, wormit alle bis anhero von Ragozischen. Güttern oder Mobilien einkommene Geldter entweders von dem Hoff-, oder Kriegs-Zahlambt ordentlich in Empfang genommen verraittet und einem jeden seine gehörige Richtigkeit verschafft werden mechte, zu allaboriren. Und zu dessen Effectuirung dem Hoff-Camer Mittel rätliches Gutachten zu suppeditiren. Welche Ihnen Herrn Räthen etc.

Wienn, den 4-ten Martii, 1702.

93.

Kassa, 1702 március 12.

Br. Thavonat szepesi kamarai elnök előterjesztései az elhanyagolt állapotban lévő Rákóczi-birtokok helyrehozatala érdekében.

Eredetije Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1702 márc. 29.

Hochlöbliche Kaiserliche Hoff-Cammer.

Gnädiger auch günstige Herrn. Es wirt ein hochlöbliches Mittl aus denen gehorsambst eingeschickten conscriptionibus mehrern Inhalts ersehen haben, wie schlecht die Rakoczische fiscalische Güetter fast durchgehents und bevorab die Herschafft Tokay (welche nicht mehr als zwei Pflueg zur Nothdurff des Grunndtherrn hergeben kann) populiret seien, und zumahlen bei dem gegen Tokay über gelegenen ganz Wüsten vorhero nit mehr, als 100 Hausern besezt gewesenen Dorf Rakomos[1] wegen Abundanz deren darzu gehörigen Ackerländer, Wiesen, Waldungen und anderer Nothdurffen haubtsächlich zu wirthschafften und zu populiren wehre, wordurch dan auch sofort bei dieser Herschafft das pretium aestimationis umb ein nahmhaftes steigen und die proventus oeconomici würden melioriret werden. Zu welchem End und zulänglicher Populirung dan dieses das beste expediens wehre,

[1] Rakamaz h. a Tisza balpartján, Tokajjal szemközt.

wan nemblichen diejenige Underthanen (welche zu der Herrschafft Munkács zwar gehörig gewesen, nachgehents aber derenselben fast bis 2000 Mann, theils wegen unerträglichen Portions-Auflagen, theils auch wegen überaus grossen und schädlichen Exundationen der Latorcza und Theiss Fluss, so fast den mehresten und fruchtbaresten Theil erwehnter Herrschaffts Dörfer successivis vicibus dergestalten überschwemet, dass anjezo auf solchen territorio nichts, als lauter Unkraut wachsen thuet und gedachte Underthanen sich aus jezt angezogenen Ursachen in die benachbahrte, sonderlich Szabolczer und Byharer Gespanschaften mit Sack und Pack zu transferiren gemüessiget wordten) widerumb als erbliche Underthanen von denen possessoribus juxta leges patrias et receptam penes comitatus consuetudinem vermittls ordentlichen und landtsbrauchigen methodi zurück begehrt und mit ihrer erblichen Gerechtsamb nach den vorerwehnten Rakomos und andern werwüsteten, mit gnugsamben Grundtstücken versehenen Dorfschaften transferiret werden mögten: Also wehre zu solchem End und Facilitirung sowohl dieses Werks, als auch besserer Sicherheit solcher Underthanen haubstsächlich von nöthen und ist hiebei mein gehorsambstes Anlangen, ob Euer Excellenz auch gnädigst und freundschaftlich bei der löblichen Hungarischen Hoff-Canzlei ein kräftiges Patent auszuwirken geruhen mögten, vermög dessen, wie es auch bei denen Gespanschaften durchgehents observiret wirt, solche Underthanem zwei bis drei Jahr von denen militärischen Contributions-Auflagen, Vorspann und Durchmarch befreiet bleiben sollen, welches man zwar bei dem Comität selbst wohl auswürken könte, dieweillen aber vill Edlleit und Gespanschafts-Officir interessirt und von dergleichen Underthanen selbst besizen, als Dorff, der gute Erfolg solchen Vorhabens umb so vill schwerer von statten gehen, zugeschweigen, dass vorgedachte Patenten von bessern Nachtruck, als die Gespanschaft sein werden. Mit nochmalliger Versicherung, dass auf diese Weis, da auch die Underthanen jenseits der Theis de potiori nur Taxalisten und keine haereditarii seint, durch Revocirung und Populirung vorerwehnter

erblicher Underthanen die Herrschaft Tokay in pretio et fructu sehr hoch steigen und dem fisco zum besten haubtsächlich werden meliorirt werden. etc.

Euer Excellenz etc.

Cassau, den 12 Martii, Anni, 1702.

gehorsamber und dienstschuldigster
Ludwig v. Thavonath m. p.

94.

Bécs, 1702 március 13.

Császári rendelet a szepesi kamarához aziránt, hogy az elkobzott birtokok jövedelméből évnegyedenként 4000 frt. utaltassék ki a bécsújhelyi államfoglyok szükségleteinek fedezésére.

Fogalmazványa Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1702 márc. 13.

Leopold etc.

Wür haben auf den uns in Sachen beschehenen gehorsamsten Hoffcamer Vortrag allergnädigst bewilliget, dass zu Unterhaltung und Spesierung derer wegen Rakoczischer Conspiration allhier und in unserer Statt Wiennerischen Neüstadt arrestierten Partheien aus denen Geföhlen dererselben confiscierten Güetteren von unserem Königlichen Ober-Hungarischen Camer-Perceptoratambt quartaliter 4000 Fl. gegen Quittirung unseren Kais. Hoff-Zahlambts anhero übermachet und abgefolget werden sollen.

Als befehlen wür dir hiemit gnädigst, dass du zu gehorsamster Folge obgehört unserer allergnädigsten Resolution bei besagten unserem Ober-Hungrischen Camer-Perceptoratambt das gehörige veranstalten sollest, auf das von dorthaus quartaliter 4000 Fl. auf Hoff-Zahlmaisterische Ambts-Quittung zu obvernehmbenen Ende anhero übermachet und ausgefolget werden sollen. Daran beschieht etc. Wienn, den 13-ten Martii, 1702.

Alul: An An Oberhungarischen Camer-praefectum H. Baron v. Thavonat.

95.

Bécs, 1702 március 29.

A bécsi udvari kamara hozzájárul azon előterjesztésekhez, melyeket báró Thavonat az elkobzott Rákóczi-vagyon jövedelmezőségének emelése végett életbeléptetni kíván s az ottani lakosság terheinek könnyítését célzó intézkedések ügyében a magyar udvari kancelláriát készségesen megkeresi.

Fogalmazványa Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1702 márc. 29.

Wohlgebohrner Freiherr!

Wür haben des mehren wohl vernomben, was der Herr Collega weegen hinwiderumbigen Populirung und khönfftig sehr notabler Meliorirung deren pro fisco eingezogene Rakoczischen Güettern untern 12. huius anhero berichten und an Hand geben wollen.

Gleich wie nun in derlei Fählen die Repetirung oder Vindicirung der Unterthanen in legibus et articulis regni fundirt, der Vorschlag auch an sich selbst gar nuzlich, mithin aller Approbation würdig ist: Als werden wür uns umb so mehrers angelegen sein lassen bei der Hungarischen Hoff-Canzlei die patentes, was deren bedeute Unterthanen auf 3 Jahr von allen Contributions Laast, Vorspahn und Durchmarche der Miliz exempt sein sollen, auszuwürken, so wür dem Herrn Collegae indessen in Freundschaft Antwort hiemit anfüegen wollen und etc. etc.

Wien, 19. Martii, 1702.

Alul: An Herrn praefectum zu Caschau titl.

96.

Kassa, 1702 április 20.

Br. Thavonat levele a Bécsben tartózkodó Kirchner Gergely Vilmos kamarai könyvelőhöz aziránt, hogy sürgesse meg a magyar udvari kancelláriánál a függőben lévő s őt érdeklő ügyek mielőbbi elintézését.

Eredetije, hátlapján gyűrűs zárópecséttel. Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1702 márc. 29.

Wohl Edlgestrenger.

Sonders vielgeehrter Herr. Dessen Schreiben von 8-ten diss, sambt denen Beilagen habe rechts erhalten und zweifle nit, es werde indessen die Sach aufgemacht werden sein. Wegen des Dorffs Rakomos wolle derselbe auf alle Weiss die Expedition bei der Hungarischen Hoff-Cantzlei sollicitiren, sonsten wirt kein Unterthan daselbst verbleiben können; ingleichen seint auch selbige Expedition nach specificirte praedia, als Büd, Thedei, Szabolcs und Bökönyi zu inseriren. Die Güntzer Prüggen[2] betreffend, habe mit Fleiss ein so geringes ausgeworfen und keine Unterschid zwischen einem geladenen und ungeladenen Wagen machen wollen, damit sich niemand beschweren und keine Strittigkeiten entstehen mögen, zumahlen auch die Intention dahin abziehlet, dass man bei disen Werk kein gross Gewinn, sondern mehr des Landts Nutz und Beförderung des commercii suechen will. Es wirt gleich wohl ein zimbliches Ertragen, wan nur indifferenter alle und jede zahlen, und niemand exempt sein wirt. Womit verbleibe

Meines sonders vilgeehrten Herrn

Cassau, den 20. Aprill, Anni 1702.

dienstwilliger
Ludwig v. Thavonat m. p.

[1] Bűd, Tedej, Szabolcs helységek, illetőleg puszták Szabolcs megyében, Bökény h. Bihar megyében.

[2] Valószínűleg a Gönc és Hidasnémeti közt lévő Hernádhídról van szó, melyen a nemesek is kötelesek lettek volna br. Thavonat terve szerint hídvámot fizetni.

Kívül: Dem Wohledlgestrengen Herrn Gregori Wilhelmb Kirchner, dero R. K. M. königl. Oberhungarischen Cammer— Proviant, wie auch Berg- und MüntzBuechhaltern, meinem sonders wohgeehrten Herrn. etc.

Wienn.

97.

Bécsújhely, 1702 november 28.

Prämer János várkapitány és Hiemer Ferdinánd ellenőr jelentése arról, hogy Rákóczinak a börtönben visszamaradt ingóságait az udvari kamara rendelete értelmében kiadták Rákóczi feleségének.

Eredetije Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1703 máj. 18.

Hochlöbliche Kaiserliche Hof-Cammer etc., etc.

Gnädige und Hochgebiettende Herren etc., etc. Eur Hochgräfliche Excellenz und Gnaden haben uns unterm 20. dises Monats Novembris sub **A.** gnedigst anbefohlen lassen, dass wür entwichenen Fürsten Ragozi hünterlassene und seithero in der Spörr gewesste Mobilien seiner fürstlichen Frau Gemahlin abfolgen lassen solten. Weilen dann ihr Bedienter Cammerdiener mit solchem Befehl sich den 27. dises bei uns angemelt, als haben wür ihme solche Effecten und Mobilien sambtlich, Inhalt der Specification **B.**, so vorigem Inventari conform, eingehändiget, wie er dann solche Specification in duplo gefertiget, damit wür eine zuer gnedigen Kais. Hoff-Cammer einschicken und die andere beim Rent-Ambt aufbehalten mögen, uns dabei gehorsambst empfehlend.

Eur Hochgräflichen Excellenz und Gnaden

unterthänig gehorsambster
Johann Baptista Prämer
kais. Burggraff
Ferd. Hiemer m. p.
kais. Gegenschreiber.

A lap legaljún: 28. Novembris 1702. überschikt.

Kívül: An die hochlöbl. Kais. Hoff-Cammer etc. etc. Unterthänig gehorsambst Erunderen des Kais. Burggrafen und Gegenschreibers zuer Neustatt. Wegen ingemelt extradirten fürst- Ragozischen Mobilien.

A hátlapon: Servetur pro notitia. Den 18-ten May, 1703.

98.

Bécs, 1702 november 20.

A bécsi udvari kamara rendelete arról, hogy Rákóczi feleségének a szokásos módon kiadandók mindazon ingóságok, melyek a bécsújhelyi börtönből kimenekült ura után őt megilletik.

Másolata Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1703 máj. 18.

Unsern Gruess und alles guets zuvor. Edl etc. Denen selben ist hiemit unverhalten, wass massen der Fürstin von Ragozi ihres Ehe-Herrns bei ihnen Rendtbeambten in Verwahrung befündtliche mobilia oder Haus-Rath, deren er sich in seiner aldaigen Gefangenschaft bedienet hat und derer Wert ohne dem ein Geringes importiret, abfolgen zu lassen, verwilliget worden. Und ist dannehero der Befelch hiermit, dass er Renttmaister und Gegenhandler disem gehorsamben Vollzug laisten, und solche Ragozische Mobilien oder Haus-Rath, wie sie Namben haben mögen, ihr Frauen Fürstin gegen einer Quittung, worinnen alles Empfangene specifice benennet ist, also gleich extradiren solle, daran beschieht Ihrer Maiestät gnädigster Willen und Mainung. Geben Wienn, den Zwanzigisten Novembris, anno sibenzehen hundert und zwei.

Gotth. Graf. Salaburg
Ch. Freyherr von Aichpüchl.

Johann. v. Westenburg.

Kívül: Denen Edl vesten Johann Baptista Pränner, der Röm. Kais. Maiestät Burggrafen zur Neustatt und Ferdinand Hiemer Rent und Gegenschreibern, unsern lieben und gueten Freundten.

Wiennerisch Neustatt.

Jegyzet: A 97. sz. alatt közzétett irat **A**-val jelölt melléklete.

99.

Bécsújhely, 1702 november 27.

Jegyzéke Rákóczi Ferenc azon ezüstneműinek, fehérneműinek, ruháinak, könyveinek és konyhaedényeinek, melyek szökése után a bécsújhelyi várban visszamaradtak.

Eredetije, gyűrűspecséttel, Kammerarchiv. Hoffinanz. Ungarn. 1703 maj. 18.

Specification.

deren den 10. Novembris verwichenen 1701-ten Jahrs nach Entweichung des Fürsten Ragozi inventierten und verschlossenen Mobilien, die auf den unterm 20. Novembris dises Jahrs ergangenen gnädigen Hof-Cammer Befehl der Frau Fürstin Ragozin abgeordnetem anheunt dato überantwortet und ausgefolgt worden.

A jegyzéket, mely a Lehmann-per iratai közt is szerepel, jelen kötet 114—118. ll. már közzétettük; a két jegyzék közt vannak ugyan eltérések, minthogy azonban ezek a lényeget nem érintik, újból való közzétételét nem látjuk indokoltnak.

Dass mir vorstehene Mobilien alle sambtlich übergeben und erfolgt worden, bezeugt mein Handunterschrift und Pettschafft-Fertigung.

Neustadt, den 27. Novembris, 1702.

(P. H.) Johann Christoph Ungerer
Ihro Durchlaucht der Fürstin Ragozin
Camerdiener und Abgeordneter.

Jegyzet: A 97. sz. alatt közzétett irat **B**-vel jelölt mellékelete.

100.

Bécs, 1703 július.

Gr. Aspremont Gobertné Rákóczi Juliánna tiltakozik a gróf Bánffy György erdélyi gubernátor által igényelt ecsedi uradalomnak, vagy egyes részeinek bármi címen való elidegenítése ellen.

Eredetije Orsz. ltár. Kam. ltár. Cancellaria Austriae, 2. csomó.

Excelsa Cancellaria Hungarico Aula, Domini Domini mihi colendissimi.

Per nonnullos informor, quod his diebus dominus excellentissimus comes Georgius Banffy de Losoncz, Regni Transylvaniae gubernator, forsan Suam Sacratissimam Majestatem et per consequens excelsam Cameram Aulicam recursum fecerit, perennalitatemque dominii et bonorum Ecsediensium, portionis fratris mei de facto jure hypothecario prae manibus suis existentium, sibi appropriari, ac fors erga depositionem cujuspiam summae emere niteretur.

Quia autem ejusmodi perpetuitatis abalienatio juribus meis indubitatis, dominio et bonis in praetactis Ecsediensibus habitis summe praejudicaret, e diametro autem vigilantibus jura subvenire solerent: ideo eidem excelsae Cancellariae Regio-Hungaricae Aulicae demisse instandum esse duxi, quatenus per speciale decretum excelsam Suae Majestatis Sacratissimae Cameram Aulicam admonere, ut eadem sese a praetacta dominii et bonorum Ecsediensium perennalitatis abalienatione abstinere haud gravetur, quin imo si eatenus etiam alio ex quocunque capite sive cum praetacto domino comite Banffy, sive cum alio quocunque praementionata excelsa Camera Aulica aliquid attentare vellet, quod juribus meis directe aut indirecte de facto aut in futurum quoquo pacto praejudicare posset, solenniter eandem excelsam Cameram Aulicam prohibere ne dedignetur, quibus palam et publice contradico reclamando, reclamo protestando,

petoque litteras testimoniales autenticas mihi extradandas esse. Caeterum maneo excelsae Hungarico-Aulicae Cancellariae

ad honestatis officia obligatissima
Juliana Barbara comitissa ab Aspermont
nata principissa Rakoczi mp.

Kívül: Ad excelsam Cancellariam Hungarico-Aulicam dominos colendissimos. Humilis instantia introscriptae Juliannae Barbarae comitissae Aspermontis natae principissae Rackoczy.

Ugyanott: Praesentatae 5. Julii 1703.

II. RÁKÓCZI FERENC LEVELEI KÁROLYI SÁNDORHOZ (1708—1711)

MÁSOLATOK KÁROLYI SÁNDORNAK A GR. KÁROLYI-NEMZETSÉG BUDAPESTI LEVÉLTÁRÁBAN ŐRZÖTT LEVELESKÖNYVÉBŐL

Az alább közlendő levelek a gróf Károlyi-nemzetség budapesti levéltárából valók. A gróf Károlyi-nemzetség Rákóczi Ferenc halálának kétszázadik évfordulója alkalmából fölajánlotta e levelek közzétételi jogát a M. Tud. Akadémiának, melynek elnöksége akként döntött, hogy e levélanyag az Archivum Rákoczianum egyik legközelebbi kötetében tétessék közzé.

Rákóczi levelei az Archivum Rákoczianum II. és III. kötetében közzétett anyag kiegészítésére szolgálnak. Tartalmilag eddig sem voltak ismeretlenek előttünk, amennyiben *Márki Sándor* az ő nagyszabású és forrásértékű Rákóczi-életrajzában ezeket a leveleket Éble Gábornak, a gróf Károlyi-nemzetség akkori levéltárnokának szívességéből már fölhasználhatta, közzétéve azonban idáig még nem voltak. Az Archivum Rákoczianum anyagának kiegészítése végett hasznosnak és szükségesnek mutatkozott tehát Rákóczi többször említett leveleinek kiadása.

E leveleket, amelyek az *1708—1711. esztendőkre* vonatkoznak, csak a levélíró személye tartja össze, mert vagy Rákóczi írta személyesen, vagy pedig a fejedelmi tanács állította ki azokat. Tartalmuk természetesen a legváltozatosabb és személyi, katonai, gazdasági, vagy politikai momentumokkal állnak szoros vonatkozásban. Értékük is különböző. Igazi jelentőségük abban áll, hogy kiegészítik, illetőleg teljessé teszik a fejedelmi kancellária iktatókönyveinek az Archivum Rákoczianum II. és III. kötetében közzétett anyagát.

A levelek tartalmának könnyebb megértése végett Rákóczi levelei és a fejedelmi tanács rendeletei közé magának *Károlyi Sándornak* néhány levelét is beiktattuk. Többnyire olyanokat, melyek válaszok voltak Rákóczi fejedelemnek leveleire, vagy amelyekre maga a fejedelem adott részletesebb választ. Legértékesebbek kétségkívül azok a levelek, melyek a szatmári béke megkötésére vezetett tárgyalásokkal vannak

szoros kapcsolatban. Bennök a tárgyalásoknak néhány jelentős mozzanata került napvilágra, melyek nem módosítják ugyan lényegileg a szatmári béke megkötéséről írt tanulmányunk eredményeit, de néhány új és felhasználható adalékkal járulnak hozzá.

A leveleket betűhív másolatban bocsájtjuk közzé.

101.

Kassa, 1708 januárius 6.

Rendelet Károlyi Sándorhoz arra vonatkozólag, hogy a Szatmár megyében fekvő Szakasz helység lakosságának panaszait vizsgálja felül s hogy gondoskodjék az Erdélyből kiszorult menekültek helyzetének javításáról.

Spectabilis ac magnifice Baro, amice et fidelis nobis observandissime.

Salutem et felices rerum succesus. Micsoda panaszok légyen az nemes Szathmár vármegyei Szakasz[1] falussibéli Lakossoknak, az Előttünk repraesentaltatott és inclusive meg küldött supplicatiojokbúl bővebben meg fogja erteni kgld, mellyhez keppest is az annectált Inquisitió mellett jól meg visgáltatván a' dolgot, nem csak iuxta exigentiam rei az excedenseket méltó büntetés alá vettesse kglmed, hanem egyszersmind következésképpen az meg károsodott felyül irt lakosoknak elégséges satis factiót is impendáltasson. Azomban informáltatván az ki szorult erdelyi Rendeknek nagy nyomoruságokrúl, hogy tudni illik a' mostani árvizeknek vólta miatt rész szerint quartéllyokbúl ki nem indulhatván, rész szerint uttyokban meg rekedvén, még csak szalmabéli gazdálkodast is nem nyerhetnek az föld népétül, mint hogy az Ur Istennek illyetén itéleti minnyájunkal köz lévén, kereszténi indulatbúl is tartozásképpen szükséges azokhoz segittséggel lennünk, Kgldnek kivántuk tudtára adnunk, hogy szegényeknek illy extremitásokat értvén, a' mennyire lehet, tétessen olly rendelést, hogy az megnevezett keménység miatt

[1] Szakasz h. Erdődtől d.

mind magoknak, mind penigh marhájoknak éhel történhető halások ne következzék, és nevezetessen a' kik Máramarosban vadnak, az ott való Magazinumbúl is succurraltasson nekiek.[1] Annak felette értvén kglmed levelébül is azon Erdélyi Rendeknek nehéz öszve gyülléseket, nem láttyuk okát, magunknak is miért kellessék annyira sietnünk, kire nézve pro directione el várjuk ezentúl is az iránt való válasszát Kgldnek. Kivánván, tarcsa Isten sokáigh szerencséssen kglmedet. Datum Cassoviae, die 6ta mensis Januarii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae
amici ad officia parati

F. Rakoczi m. p.
Paulus Ráday m. p.
Stephanus Horthi[2] m. p.

Címzés : Spectabili ac magnifico Alexandro Károlyi libero baroni de Nagy Károlly, nostrorum ac confoederatorum regni Hungariae statuum exercituum generali campi marschallo et senatori, regni nostri Transylvaniae, necnon partium regni Transtybiscanarum supremo generali commendanti, inclitique comitatus Szathmariensis supremo comiti, amico nobis observando.

102.

Kassa, 1707 január 7.

Rendelet az erdélyi menekültek mustrája tárgyában.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Az mint ez előtt is egy nehány uttal irtunk Kegdnek, hogy Erdelyi ki szorult Hiveink az üdőnek alkalmatlan volta miat mind eddigis Quartelyokra nem mehettenek, melyre nézve kelletett haladni

[1] Ismeretes, hogy Rabutin császári tábornok 1707 őszén Erdélyből kiszorította a kurucokat, akik ekkor a tulajdonképpeni Erdéllyel határos magyarországi megyékben kerestek menedéket. V. ö. *Márki S. :* II. Rákóczi Ferenc. II. k. (Budapest, 1909.) 501. s köv. ll.

[2] Horthy István udvari titkár.

az Mustra napjának is, azért azon Generalis Mustra napját ujjabban determinaltuk pro 20. praesentis Januarii Tasnadnál meg lenni, mellyet minden Quartelyban lévő Varmegye és Székbeli Hiveinknek az szerént attukis értesekre, s egyszersmind megparancsoltuk, hogy valahol Iffiu Legények, vagy másként is Cseled nelkül valo Hiveink találtatnak, azok kesedelem nélkül mennyenek és kegd előtt magokat insinuallyák, kikkel az alatis operatiohoz foghat kegd. Esze Tamás Brigaderos Hívünknek[1] pedig az felső Táborra kelletvén jöni, mihelt érkezik, azonnal Nemzetes Vitezlő Bagosi Pál[2] Brigaderos Hívünk megyen helyében. Caeterum etc. Datum Cassoviae, die 7. Januarii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.
Paulus Ráday m. p.
Stephanus Horthi m. p.

Kívül a szokásos latin címzés.

103.

Kassa, 1708 január 8.

Rendelet Károlyi Sándorhoz, hogy a kecskeméti birtokra vonatkozó jogigényét törvényes úton keresse.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem et omnem prosperitatem. Mostanában a Fiscalis Joszagok felöl bizonyos conferentiát tartván, az consultatio alkalmatosságával az Bosnyák Familia

[1] Jellemzése *Markó Árpádnál:* II. Rákóczi Ferenc a hadvezér. (Budapest, 1934) 80. l. Esze Tamás volt az egyik oka annak, hogy Erdély 1707 őszén elveszett. L. *Márki S.:* II. 505. l.

[2] Bagossy Pál eredetileg császári ezredes, aki 1702-ben egy hajdúezred felállítására kapott engedélyt; mint császári ezredes a felsőitáliai harcokban kitüntette magát. (Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. IV. 51., VI. 243.) Utóbb Rákóczihoz csatlakozott. 1710-ben elhalt. V. ö. *Márki S.:* II. 192. l.

Joszagirulis[1] bizonyos consideratiok occuráltanak, reflectállyuk penig arra magunkat, hogy Anyai ágon azon Joszághoz kgdis jussat tartván, Parancsoltunk volna az Consilium Oeconomicumnak, Kecskemét várossában kgd resze excisiója véget ; ugy informaltatunk mind az által, hogy kgd egész Kecskemét várossát kivánta volna apprehendálni es hogy ahoz képpest az Annualis Censust mind kgld egeszlen, mind az Consilium meg vette legyen raitok. Noha ugyan kgdhez az haza szolgálattyában való sok érdemes jó cselekedetiért és szives buzgolkodasáért egyebek felett specialis reflexioval viseltettvén, mindaz által mivel más hasonló Iust praetendalo Felek vannak, a' kik a' Bosnyák Familiabul valo eredeteket és consequenter Condivisionalitasokat is kivánnyák remonstralni, hogy az igasságnak uttyan ne lattassunk kivöl járni, igasságosnak és illendőnek is itéllyük, hogy az fel alletandó Törvényes Táblán kgd a Fiscus ellen procedállyon, holottis az mennyiben evincaltatik, hogy kglmednek része vagyon és per directam successionem concernállya kgdet, annyiban a' Törvények rendi szerint, hogy másoknakis panaszolkodásra materiaja ne légyen, valamint mindennek igasságha ki szolgaltatásához mint Fő Iusticiariusnak kötelességünk vagyon, ugy kivánnánk el intéztetisét az praemittalt dolognak. Caeterum praetitulatam Dominationem Vestram bene valere desideramus.

Cassoviae, die 7. Januarii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis etc.

F. Rakoczi m. p.
Joannes Labsánszky[2] m. p.
Franciscus Aszalay[3] m. p.

Kívül : Szokott latinnyelvű címzés.

[1] Erre vonatkozólag l. A nagykárolyi gr. Károlyi-család összes jószágainak birtoklási története c. mű II. k. (Budapest, 1911.) 95—96. ll.

[2] Labsánszky (Lapsánszky) János fejedelmi tanácsos.

[3] Aszalay Ferenc fejedelmi tanácsosi titkár.

104.

Kassa, 1707 január 8.

Rákóczi Ferenc levele Károlyi Sándorhoz az erdélyi menekültek mustrájáról és egyéb hírekről.

Ezen levelem el küldő felben levén, veszem az kgld szolgája által küldöt levelét, az melyben az Erdelyiek gyülekezetit értem ; en mar innen noha örömest indulnék, de eléb nem indulhatok, minek elötte az Lubomirski tractaját[1] nem subscribalom, melynek instrumentumával in projecto ma ment el Radai.[2] Bercsenyi uram holnap indul innen ugyanarra, csak utolsokeppen vegezven, ugy küldik meg es igy meg tegnap uj parancsolatot kültem az erdelyiekre ; az alatis hogy az kik oda erkeztek, haszontalanul ne tölcsek az időt, meg mustraltatvan kgld ápplicállgya, az hova es mire lehet, mert semmin erőt nem vehetünk. Bagosit Generalis uram[3] mindgyart meg indittya az tracta conclusioja utan, de Esze Tamasnak még semmi hire nincs it.

Jegyzet : Az Archivum Rákoczianum II. k. 149. l. közzétett levél utóirata, mely végig a fejedelem saját kézírása.

105.

Nagykároly, 1708 január 21.

Károlyi Sándor jelentése a fejedelemhez arról, hogy az erdélyi menekültek mustráját elvégezte.

Eredetije az Aspremont—Erdődy levéltárban. Jelenleg a Magyar Nemzeti Múzeumban.

Felseges Fejedelem Nékem Nagj jo kegyelmes Uram.

Mint hogj pro 20-ma praefigalt Felséged Terminussa[4] már el mult es bizontalan vagjok jöveteleben, ide való dolgok-

[1] A levélnek ez a része arra a megállapodásra vonatkozik, melyet Rákóczi a szepesi városok lengyel helytartójával Lubomirszky György Tivadarral 1708 elején kötött. A részletekre l. *Márki S. :* II. 515—516. ll.

[2] Ráday Pál. V. ö. Arch. Rakoczianum. II. 153. l. és *Márki S. :* II. 516. l.

[3] Gr. Bercsényi Miklós.

[4] V. ö. az 1707 január 7-én kiadott s fentebb közölt rendelettel.

rul Felségedet tartozó alazatossagom szerent kivantam tudositanom, hogj az Felséged kegyelmes parancsolattja szerent már az ide gjülteknek Mustrajahoz en die 16 hujus Gencsnéll[1] hozza fogtam es mind azokat be Mustraltam, tudni illik Aranyos széket három zászlóval, Circiter személjt No. 180. Maros Szeket zászlóval No 4 Circiter személjt 200. Udvarhelj széket zászlóval No 2 Circiter személjt No 120. kiket is Toroczkai János Uram[2] Comandója alá adván, mivel Fegjverre alkalmatossok, azonnal Erdéljre bizonyos Operatióra expediáltam. Azon kivül N. Torda Vármegjének némelj rezecskéje levén, aztat is be mustraltam, de nem levén alkalmatossok olljan szolgálatra, itten várjak Felséged jövetelet mas Vármegjekbül, kibül hat, kibül het, kibül annyi sincsen s nem is hiszem jöjön, mert maga Országában sem volt az illjen mulatsághoz kedve. — Az belső hadak penigh el untak az kemeny szolgalatot és labok beli fogjatkozasok mia nagj Zugolodásokat tesznek.

Ezzel Maradok

Felségednek

Karoly die 21 Jan(uarii) 1718. Alázatos szolgaja

Karoly Sándor mp.

106.

Kassa, 1708 január 15.

Rendelet az Erdélyből menekültek, köztük Draguly ezredes erdélyi oláh katonái ugyancsak menekült családtagjainak méltányos elhelyezéséről.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Az Ellenség elött Erdéllybül ki oszlott Hiveinket és cselédeket melly nehezen lehete dislocáltatnunk a' Kisvárdai Concursus alkalmatosságával, ugy hogy azon Nemes vármegyéknek többire semmi vacans portioji fen nem maradtanak, igaz dolog ugyan jól reflectállyuk arra magunkat, mind azon által, mint

[1] Nagykárolytól dk. fekvő helység.
[2] Thoroczkay János kuruc ezredes.

hogy némellyek Máramarosban, a' kiknek onnan ki kelletett volna jőniek, benn maradtanak, némellyek pedig azon helyekben, a' holott első alkalmatossággal meg szállottanak, meg maradván rendelt quartéllyokban, ki nem oszlottanak, által láttuk, volnának olly alkalmatosságok, a' hová az Drágully[1] Regimentyének Cselédit, kiket feleseknek nem gondolhatnunk, lehet ki osztatnunk, im azért őket Kglmedhez dirigáltuk, hogy valamikint Cselédgyeknek Quartélly nélkül való létek miatt el ne kedvetlenegyenek, ellenben penig accomodatiojokra nézve annyival inkább édesíttettessenek, Kglmed Cselédgyeknek dislocatiojarúl hová hamarébb tégyen egész dispositiót, mellyet is egésszen bizunk az kgld Szép dexteritássára. Caeterum etc. Datum Cassoviae, die 15 Januarii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.
Franciscus Aszalay m. p.

Kívül : Szokásos címzés latinul.

107.

Kassa, 1708 január 18.

Rendelet arra vonatkozólag, hogy Draguly „regimente cselédi" Szaniszló nevű szatmármegyei helységben, esetleg a körülötte fekvő falvakban szállásoltassanak el.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Noha ez előtt harmad nappalis irtunk vala kgnk az Dragul Regimente cselédinek quartélyon valo accomodatiojárul, mind azon altal Bank házitul[2] magátul is meg értettük, hogy sem az ő cseledgyinek, sem Ribiczei Lászlóinak[3] ez ideig Quartély nem assignáltatott legyen. Mivel azért ugy informaltatunk, hogy mostan Szaniszló nevő falunk[4] Ecsedi Dominiunk-

[1] Draguly Farkas oláhszármazású ezredes.
[2] Bánházy István alezredes.
[3] Ribiczey László zarándmegyei alispán.
[4] Szaniszló nevű helység Nagykárolytól dny.

ban (igy !) Quartelytul öres volna, Kgd tegyen irántok oly rendelést, hogy akiket azon Falubeli Embereink interteneálhatnak, azok oda, többek penig, a' kik lehetnének, más ottan keröl olly helységekben, a' mellyekben Erdélyből kibujdosott Híveink rendeltettvén, ekkoraigh bé nem szálottanak, accomodaltatassanak. Caeterum etc. Cassoviae, 18 Januarii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.
Franciscus Aszalay m. p.

Jegyzet : Címzés hiányzik.

108.

Enyicke, 1708 január 20.

Rákóczi Ferenc Károlyi Sándornak a Lubomirszkyval megkötött egyezségről, Erdély visszafoglalására irányuló szándékáról s az ismeretlen helyen tartózkodó Esze Tamásról.

Enyiczke, 20 Januarii. 1708.

Isten minden jókkal álgya meg kgldet szivből kivánom.

Noha kgldnek sok időtűl fogvást semmi levelét nem vettem, azt mindazonáltal ugy teczczik semmi változásoknak nem tulajdonithatom, nem gondolhatván, hogy az ellenség valami operatiora fakadott vólna, már azért én is akartam kgldnek rövideden tuttára adni, hogy ma actu subscribalom az Lubomerczkinek adott assecuratoriat[1] és meg parantsolván, hogy kiki készülyön, hogy kedden minden bizonnyal meg indulok ; kgld azért menetelemet hirdetvén az Erdélyiek között, kimleltesse meg ujonnan Besztercét és Kólosvárt, hogy oda menetelemig bizonyos hírem lehessen felölök. Esze Tamas hajduja lézengve érkezik, mert nékem azt irja Generalis Uram, hogy több Esze Tamásnál harom század magával nem erkezett, Bagosi mindazon által csak indul, csak kgld sürgettettesse tovább is utánna való

[1] L. erre Rákóczi 1708 január 8-i levelét (104. sz. levél).

hajtatatását Esze Tamásnak[1] és kivánom találhassam kgldet jó egésségben.

Uram Kegyelmednek

minden jót kiváno
barátya attyafia
F. Rakoczy m. p.

Kívül: 1708, 20 Januarii.

109.

Nagykároly, 1708 január 23.

Károlyi Sándor jelentése a fejedelemhez arról, hogy az erdélyiek ellenőrző szemléjére a szükséges előkészületek megtörténtek, s hogy megbízható hírei vannak az erdélyi várakról, Esze Tamás hollétéről azonban nincs tudomása.

Eredetije a gr. Aspremont—Erdődy levéltárban. Magyar Nemzeti Múzeum.

Karolj die 23 Januarii hora vespertina 1708.

Felséges Fejedelem nekem Nagy jó Kegyelmes Uram.

Levelemnek maj napon való Expeditioja után vezem alazatossagal Felséged sub dato 20 hujus Irot kegyelmes parancsolattját, kibül Indulasára valo szándekat nagj eörömmel ertvén, kivánom, Isten hozzá szerencsessen. S noha eddigh is én mind az Erdelji Attjafiak, mind más szükseges helyeken Felséged bizonjos jövetelet hirdettem, mind az altal ex superabundanti actu is elkövetem s hogj az rend Observáltassék, Teleki Uram[2] maga is ide Erkezvén, eö kegyelme altal, ugj Kemény Simon,[3] Csaki István, Csaki László,[4] Toroczkai Istvan[5] Uraimek által (kik jelen vadnak) promulgaltatom s noha

[1] Rákóczi január 20-i levelét *Márki* is felemlíti s tartalmát is adja. (II. 520. l.)

[2] Gr. Teleki Mihály belső tanács úr, kinek tábornoki rangja volt. (*Márki:* II. 197.)

[3] Br. Kemény Simon, a fejedelem testőrparancsnoka alezredesi rangban.

[4] Gr. Csáky István tábornok-főhadbiztos, gr. Csáky László brigadéros.

[5] Id. Thoroczkay István tábornok.

Egjéb Mustrara való (azoknal kiket megh Irtam Felsegednek) nincsen, mind az által talam Gyülekeznek. S ha az nem volna is, tartom szerencs mnek, ha alázatos kötelessegem szerent Udvarolhatok Felsegednek. Nagjon Czodalkozom penigh, hogj Felséged leveleimet nem vette, holot ambar az Ellensegh nem Operalódot is, de Ezen Munkaban levő dolgokrul bővön Informaltam, kiknek alkalmatossagaval talam Unalmas is Volt nemelj Irasom, kirül alazatossan követem. Beszterczenek, Kolozvarnak Constitutiója Elöttem Constal, kirül Felségedet bizonjosson fogom Informalhatni. Esze Tamás miként ment, adgjon számot magarul, innet jól Indult, En nem tudom, kit tegjek Paztoranak, az ki hajtsa utanna mind neki, mind az többinek, mert se Vármegye, se Föld nepe nem bántja, nem hajtza, magamtul nem Erek arra is büntetni, senkit nem büntethetek, Bagossi Pall Uram is Irja, hogj Indul, de Zemplinre leven Marsutaji, ugj hiszem mint Esze ment, ez is ugj Compareál, migh öszve Gjül, böjt elö is oda lesz, az ki penigh eddigh ben hevert, pihenest kiván, kivel mikor Operálunk, Felséged bölczön altal lattja. Az ellenseg bekevel nyugszik, Erösiti magát s ha addigh nem Operált is, nyugotton fogh hozzá. Job az Isten Ezeknél, En maradok Felségednek

Mint jó kegyelmes Uramnak

Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

110.

Mád, 1708 januárius 27.

Rendelet a szatmári jezsuiták ingóságainak számbavételére.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Ugy informáltatunk, hogy az Szakmari Pater Jesuitaknak némelly helyeken maradttanak volna némű nemő res mobilissi és marhai, melyekrül az mostani oda való Pater Plebanus adhat informatiot kglnek, kikkel magát akarván segétettni, minek előtte azokat számára resolvalnank, szükséges tudnunk, mibűl álljanak azon res mobilisek és ahoz képpest vegye

resolutionkat; kgd azért vévén informatiot tölle, inquiraltassa és investigaltassa, hogy bennünket genuine informalhasson. Eandem in reliquo etc. Datum in oppido nostro Máad, 27 Januarii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.
Stephanus Krucsay[1] m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

Jegyzet: A jezsuitáknak a Rákóczi-szabadságharc alatti helyzetére l. *Márki:* többször idézett forrásművének II. k. 401—406. ll.

111.

Mád, 1708 január 27.

Bár a fejedelem úti programmjában akadályok merültek fel, az erdélyiek mustrája mégis meg fog történni, Károlyi tehát gondoskodjék a szükséges előkészületekről.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Nem kétlyük, vette kglmed Eniczkérul staffetaliter expedialt levelünket, mellybül az Tiszán túl való utazasunknak dispositioja innotescalhatot kglmednek, de minthogy Kassárul való elindulasunk az el mult szerdára haladot, akartuk kgldnek ertésére adnunk, hogy azon nap el indulván, tegnap ide szerencsessen érkeztünk, szándékozván azon, hogy hová hamaráb lehet, a' mennyire az utnak alkalmatlansági engedhetik, kglmeddel szemben lehessünk, az alat pedigh kglmed currentaliter az Erdélyi Rendeknek intimallya, hogi az el rendelt helyre[2] minden felöl confluallyanak az Generalis Mustrara. Hogi pedigh ottan magunknak, ugy udvarunknak, mellettünk lévő hadakkal edgyüt subsistentiája lehessen, az Commissariusoknak parancsollya megh Kglmed, comportaltassanak a'

[1] Krucsay István fejedelmi tanácsi titkár.

[2] Rákóczi eredetileg 1708 január 20-ra Tasnádra tűzte ki az erdélyiek szemléjét. V. ö. *Márki:* II. 520. l.

statiora szükséges provisiokat, ugi az utazasban valo statiokra is provideallyanak, hogi által költözködvén a' Tiszán, fogyatkozást ne szenvedgyünk. In reliquo etc. Datum in oppido nostro Mád, 27. Januarii 1708.

Eiusdem benevoli

F. Rakoczi m. p.
Stephanus Krucsay m. p.

Kívül : Szokásos címzés latinul.

112.

Kálló, 1708 január 31.

Rákóczi levele Károlyihoz, melyben jelzi, hogy meghívásának eleget tesz és őt meglátogatja.

Kállo 31. Januarii, 1708.

Isten minden kivánt jokkal aldgya meg kgldet szivbül kivánom.

Noha Horvat Janko urfit valasz nelkül akarám el bocsátani, magam akarván meg vinni holnap a választ, de méltán meg itiltethettem volna, ha ezen setalásom alkalmatosságával csak annyira való időtis nem vettem volna magamnak, hogy az kgld szives varakozását és házához való hivását meg nem köszönném és mivel informaltattam büven szoval az Mustra lassu keszületirűl, ugy látom, faradságomnak leg nagyob jutalma csak nem egyedül az lesz, hogy kglmeteket meg latogathatom, melyre nézve midőn tiszta szibűl szarmozot indulattal utamat követni kivánom, adgya Isten kgldet az Aszszonnyal[1] (kitis becsülettel köszöntök) talalhassam fris s jo egességben, maradván változhatatlanul

Kgldnek

minden jót kiváno
attyafia s Barattya
F. Rakoczi m. p.

[1] Károlyi Sándor felesége szalai Barkóczy Krisztina (1671—1724), kinek életrajzát *Takáts Sándor* irta meg egy nagyobb műben. (Budapest, 1910.)

Kívül : Tekentetes es Nagysagos Uram Karolyi Sandor, az Tizenharom varmegyebeli Hadaink Generalis Campi Maresallusanak, kedves uri atyankfia s Baratunknak adassék.

Karoly.

Jegyzet : Az egész levél, sőt a címzés is Rákóczi sajátkezű írása.

113.

Nagykárolyi tábor, 1708 február 2.

Rákóczi rendelete Károlyihoz aziránt, hogy legyen gondja a Nagyszebenben raboskodó Szentgyörgyi Mózes nevű katona kiváltására.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Szent György Moses nevű Kolosvári Katona ezen ügynek kezdetin az Ellenségnek bizonyos Leveleit kezünkben hozván, akkoron igirtük volt nékie specialis kegyelmességünket. Mostan penig gyámoltalan Feleségének Hozzánk tett alázatos Instantiájábul értettük tavaly tavaszszal az Ellenségtül valo elfogattatását, s Szebenben való rabságát. Kihez keppest emlitett hivünknek hozzánk meg mutatott dexteritasságért mostani sanyaru rabságában kivánván Fejedelmi kegyelmes reflexióval lenni, kegyelmednek intimállyuk, ügyekezze mentül hamaráb, az alkalmatosság adatván, más rabon ki szabadittani. Caeterum etc. Datum in castro Karoly, die 2da Februarii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczy m. p.
Stephanus Horthi m. p.

Kívül : Szokásos címzés latinul.

114.

Balkány, 1708 február 24.

A tolvajoktól kifosztott Viczei Albert ügyében nyomozás elrendelése.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Viczei Gáspár alázatos instantiájábul értettük, hogy az el mult őszszel Ellenségünknek

Erdély Országunkban valo bé nyomulása alkalmatosságával az midőn emlitett hivünk erre ki felé recipialta volna magát, az utban valamely Tolvajok éjjel rá támadván mindenibül fel praedaltak s magátis csak nem halalra kinozták ; minthogy a' mint informaltatunk, azon Tolvajok ott körül lévő helységbeliek voltanak, szorossan ki kerestetvén, érdemek szerént kemenyen meg büntettesse s edszersmind az emlitett hivünknek kárátis complanaltassa azon malefactorokkal kgld. Caeterum etc. Datum in possessione Balkány,[1] die 24. Februarii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.
Stephanus Horthi.

Kívül : Szokásos címzés latinul.

115.

Nagykárolyi tábor, 1708 február 28.

Utasítás Károlyi Sándornak, mint „Erdélyben commendirozó" és a tizenhárom vármegyebeli kuruc hadak „Generális mezei marschallusának".

Tekintetes Nagyságos Karolyi Sandor Erdélyben Commendirozo és az Tizenhárom Vármegyebeli Hadaink Generalis Mezei Marschallussának ezen Orderunk által intimaltatik : Hogy minek utánna ez elmult holnapokban Ellenségünk Erdély Országunkban penetralt volna, Fejedelmi hivatalunk és Országunkhoz valo kötelességünk azt hozván magával, hogy köz ügyünknek elő mozdittására nézve is azon Országunk viszsza nyerésében és Ellenségünk meg szégyenülésében tellyes ügyekezettel munkálódnánk, kiváltképpen való bizodalmunk lévén az kglmed Nemzetéhez eleitül fogvást mutatott buzgo szeretetiben és hadi experientiájiban, kgldt az fellyeb meg irt Országunkban a' végre expediálljuk, hogy az maga Commendirozo Generalisi authoritássa által az Hadi, Politiai és az Országunk Oeconomia-

[1] A Balkány-patak mellett feküdt, Szatmártól d.

béli dolgainak folytatását kezére véven, mind azokat maga Experientiája, Hűsége és Szereteti szerént ugy follytassa, hogy maga hasznos fáratsági által Nemzetünkért és Országunkért fel kötött fegyverünk boldogulását mind gyarapíthassa, mind ez által lejendő és Isten eo Szent Felsége kegyelme által reménlendő Országunk fel szabadulását assequalhassuk. Mellyre nézve

Primo: Ami az Hadi dolgoknak kormányozását illeti, mivel azokat ezen Orderünkel annyira circumscribalni se lehetségesnek, se szükségesnek nem láttyuk, hogy azokban történhető változásokat és az üdő s alkalmatossághoz szabható Operatiokat providealván, mind azokban kglmdnek bizonyos Punctumokat eleiben adhassunk, mind azokban engettetik kglmdnek olly tellyes authoritas, a' mely által akar Hadaink Corpusokra való elosztásaban, Portazasokban, Praesidiumok erectiojában és Harczállásokban mind azokat el követhesse, a' mellyeket a fellyeb meg' irt czélunk és ügyekezetünk el érésére hasznosnak és alkalmatosnak lenni fog itilni, maga szemellye szerént olly közép helyt maradván, az honnan ezen Téli nyugodalom és alkalmatosság szerént el osztott Hadaink szárnyaira és azoknak praeficiált és praeficialando Tisztek igazgatására reá érkezhessék; és mint hogy

Secundo: Más particularis Intimationk által meg érthette az Erdélyi Hadaink ezerekre valo reductioja iránt tett rendelésünket, mind azoknak végben viteliben hathatosson munkálódgyék, mind az Generalis Inquisitio mellett, mellynek serény végben vitele és sürgetésse kgldnek kivaltképpen incumbalni fog, ugyan azon alkalmatossággal collateralis Inquisitiokatis peragaltasson az Ezerek közzött, mind azokról, a' mellyeket szükségesnek itil lenni az felyeb emlitett Ezerek fogyatkozásainak és csonkulásinak kitanulására és kinyilatkozására.

Tertio: Mivel az Kővári Praesidium[1] Vice Kapitányságára Keczeli István hivünk resolvaltatott, annak

[1] Kővár várának 1705-ből való leltára közölve Tört. Tár. 1889. 387. l. A vár rövid történetét l. *Persián Kálmán:* Kővár krónikája. Kolozsvár, 1912. — A Farnasi Keczeli-családra, ahonnan való volt minden valószínűség szerint az itt említett Keczeli István is, l. *Nagy Iván:* VI. 140—144. ll.

instellatioja edgy arra rendelendő mustra Commissarius által a Fő Kapitány Teleki Mihály Hivünk jelen létiben véghez vitessék, mely alkalmatossággal minden az Várban levő Provisio és munitio inventáltassék és in paribus hozzánk küldettessék. A' töb Kővári dolgokrul láthat kgld sub litera D./· Groff Teleki Mihály Uri Hivünk Projectumára tött Resolutionkból. És noha

Quarto : Ezen Generalis Mustranak alkalmatosságával fel tett czélunk vala, hogy az Hűségünk mellett bujdoso minden rendek szolgait nevek szerént conscribaltatván, jobban ki tanulhattuk volna az előnkben sokszor terjesztett Hadi Tiszteink panasszit, hogy tudniillik sokan az Had viselők közzül magokat az Uri és Nemessi Rend szolgálattyára applicalták volna, de mivel azon Generalis Mustra olly modalitasokkal, a' mint kivántuk volna, veghez nem mehetett, e' következendő képpenis mind azoknak meg visgalását kegyelmed el ne mulassa, hanem a' kik ollyaknak lenni találtatnának es az Nevek az Siboi Harcz[1] után peragaltatott Mustra könyvekben fel találtatnék, azok ujonnan Ezerekhez applicaltassanak.

Quinto : Fejedelmi kötelességünk és Hivatalunk ösztönözvén továbbis, hogy valamint kegyelmességünket azokhoz mutattyuk, a' kik hűségekről meg emlékezvén, magok hivatallyát előttök viselik és abban el járnak, úgy igasságunkat tapasztaltassuk azokkalis, az kik Urokhoz s Hazájokhoz valo kötelességekrül és Nemzetünk szövetségérül el felejtkezvén, Igasságunk méltó boszszu állására ösztönöznek, valakik azért egyszer Hűségünkre és Confoederationkra hiteket le tették s töllünk el pártoltanak, fegyver alatt fogattatnak meg, minden kegyelem nélkül fegyver által veszszenek ; a kik penig kegyelmességünkhöz follyamodni akarnának, azoknakis Gratia ne adattassék, hanem ha valamely oly nevezetes dolgot cselekednének, a' mely által magokat arra érdemessé tennék ; mindazonáltal mind ezekrül kgld bennünket praevie informállyon. És mivel

Sexto : Hadakozásunk folytatása alkalmatossaga-

[1] 1705 november 11. *Markó Á. :* II. Rákóczi Ferenc a hadvezér. (Budapest, 1934.) 289—320. ll.

val régtül fogvást tapasztaltuk az Veress és Fekete Réz, avagy Sebes és Fekete Körös tartományaink Lakossinak hűségtelenségeket, és az Váradban levő Ellenségünkhöz valo hajlandóságokat, minden uton modon azon legyen kgld, hogy vagy azokat az Pap Mezei Praesidium[1] által meg zabolázza és álhatatos hűségekben meg tartatván, az Varadi mindennémű Correspondentiáktol avocallya, avagy ha ez az Hadak Distractiojok miatt véghez nem vitethetnék, azon Tartománybéli Lakosokat onnan Közép- és Külső Szolnok vármegyénkben szállittathassa s lako Helyeket és minden élődésre valo Substantiájokat porrá tettettesse, ugy mind azon által, hogy elébb azon közzöttök tanálandó Gabonából a' Sz. Jobi,[2] Aranyassi,[3] Abrudbányai és Sarkadi Profont Házakat meg töltesse.

Septimo : Az több Hadi dolgok folytatása között az Ellenseggel levelbéli Correspondentiája kglmdnek ex incumbenti sibi officio, a' menyiben szolgálatunk kiványa, szükséges lévén, aztat továbbis annak rendi s módgya szerént folytatni fogja ; kiválképpen valo vigyázással legyen mindazon által, hogy ennek alkalmatosságával mások, akármely rendben és hivatalban lévők, hasonlót kglmd tudta s engedelme nélkül ne kövessenek. E' mellé értvén a' Moldvai, Havasalföldi és Török Országi particularis Correspondentiákatis, melyeknek kemény tilalmát szolgálatunk és országunk java meg kiványa.

Octavo : Mivel penig a' Marus Vasarhellyen rendelt fizető és Mustra Mesterek azon hivatallyokban nem eléggé gyakoroltattak lévén, hibázhatnak, azért kgld mellejek adhibeallya azokhoz értő maga embereitis pro captanda informatione.

Nono : Az Országunk Politiai és Oeconomiabéli dolgai follytatására lévén mellénk rendelve az Tanács, mikis azok közzül Tekintetes Nemzetes Barcsai Mihály,[4]

[1] Papmező Bihar megyében fekszik Belényestől é.

[2] Szentjobb Bihar megyében fekvő h. Székelyhídtól d.

[3] Talán Aranyosbánya Torda vármegyében, ma Offenbánya Toroczkótól nyd.

[4] Barcsay Mihály erdélyi tanácsúr, Fejér megye főispánja. Életét l. *gr. Lázár Miklós :* Erdély főispánjai. 25—26. ll.

Toroczkai István,[1] Teleki Mihály[2] és Barcsai Ábraham[3] Tanács Uri Hiveinket és Attyánkfiait a' végre rendellyük, hogy mind azokat kgld véllek edgyütt edgy értelemmel folytassa és hogy mind azok annak rendi szerént valo Expeditioban vétethessenek, a' végre rendellyük kglmd mellé Pongrácz György Secretarius Hívünket,[4] hogy általa minden végezések prothocolaltassanak és azok végben vitelire emanalando parantsolatok expedialtassanak, az eo kglme subscriptioja és az fellyebb irt Secretariusunk nevének fel jedgyzése alatt, a' mint tudniillik az Hadi Cancellariakrol follynak az Expeditiok. És hogy az velünk valo Correspondentiak annális szorgalmatossabban follyhassanak, a' mig a Fő és Vice Posta Mester rendeltetikis töllünk, addigis Somolyomi Thordai Ferencznek[5] committaltassék a' Postaknak Administratioja.

Decimo : Mivel Barcsai Abrahám Tanács és Thesaurarius Hivünk Informatiojából azért bővenn informaltathatik kgltk az Impositioknak számárul és eddig valo praestalásárol, a' mellyeket az Ország a' Marus

[1] Thoroczkay Istvánra vonatkozólag, akiről már volt szó, sok felhasználható adat található *R. Kiss István :* II. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelemmé választása. (Budapest, 1906.) című művében.

[2] Gr. Teleki Mihály főárendátor és kővárvidéki főkapitány működéséről kiadatlan naplója a főforrás. (Másolata a M. Tud. Akadémia Tört. Bizottságának másolatgyüjteménye.) Róla *R. Kiss István* id. tanulmánya is bőven megemlékezik. Életrajzi adatai összeállítva *gr. Lázár Miklós*nál : i. m. 204—205. ll. és *Szinnyei I. :* Magyar írók. XIII. k. 1422. l.

[3] Barcsay Ábrahám hunyadmegyei főispán, kincstartó és erdélyi tanácsúr. Ő is, Barcsay Mihály is tevékeny szerepet vittek Rákóczi szabadságharcában. V. ö. *gr. Lázár M. :* id. mű 188. l.

[4] Szentmiklósi és óvári Pongrácz György ezredes, a család erdélyi ágához tartozott. *(Kővári L. :* Erdély nevezetesebb családjai. 206—207.) Rákóczi erdélyi udvari titkára. *(Márki S. :* II. 116., 461. l. Arch. Rak. III. 594. l.) *Kővári* szerint (id. mű 207. l.) utóbb báróságot nyert s „egyike azoknak, kik Rákócziak javából részesíttettek". Mindezekre vonatkozólag l. *Lukinich I. :* A szatmári béke tört. 344. l.

[5] A somogyomi Thorday-családra l. *Nagy Iván :* XI. 248—249.

Vasarhelyi Gyülésben[1] magára vállalt és repartialt, az következendő munkájok fundamentumára nézve is leg elsődszöris diligenter meg visgállyák abbol minden Vármegyére és Székekre mennyi esett? Mennyi praestaltatott? Assignaltatott? és mi s kinél legyen restantiában, hogy azon fel vetésnek normája szerént mentül hamarább az Exactiokis, az hol az üdő és az alkalmatosság meg engedi, subsequalhassanak. És mivel azon Summát az Ország fele az kereskedésre aplicalhato materialékbol, fele réz pénzül vétette fel, mivel ennek betsi tellyességgel el veszett, jobnak sőt szükségesnek is itillyük, hogy eztetis hizlalni valo marhául repartiallya kgltk, a' melly ne Török Országra küldettessék, hanem az kgld Hellenpackkal[2] valo correspondentiája által Magyar Országon által az Bétsi kére[3] hajtattassék és ugyan azokért az Hadak számára poszto szereztessék, mellyre nézve, hogy ezen marha és particularis negotiatio az Magyar Országhi Commissariatusság kereskedésével öszve ne elegyedgyen, rendellyenek eo kegyelmek mindenkor arra valo embereket, a' kik a' fellyeb emlitett marhával egész Ujvárig[4] menyenek, aztat Hellenpachnak contraquietantiak mellett, az árrárul praevie végezvén, assignallyák, az posztot percipiallyák és viszontag a' kglték rendelése szerént szállitsak Erdélyben, Vecturakkal utokban a' szegenységet nem aggravalván, hanem mindenütt pénzes furmanyosokat fogadván. És

Undecimo: Szorgalmatoskodgyék kegyelmetek abbanis, hogy az Barcsai Abrahám Uri Hivünknek ki adott parancsolatunk szerént, a' melly kész pénz az Országban eddig az Commissariusok által percipialtatott volnais, az tüllök mentül hamaréb collectaltassék és incassaltassék és ugyan azon Cassábul tsak egye-

[1] Az 1707. évi marosvásárhelyi artikulusokat *Thaly Kálmán* adta ki: Tört. Tár. 1897. 577—606. ll. L. azonfelül *R. Kiss István*nak az artikulusok kinyomatására von. tanulmányát. Századok. 1906. 570—71. ll.

[2] Báró Hellenbach János Gottfried bányagróf, Rákóczi legbizalmasabb híveinek egyike; bányagrófi tevékenységére l. *(Márki S.:* II. 253—254.*)*

[3] Quai, kiépített part.

[4] Érsekújvár.

dül az kgld Assignatioi szerént erogaltassék az extraordinaria szükségekre, ide értvén az Confiscalt Joszágok Proventussátis.

Dudecimo : A' Lineakban helyheztetett Corpusok és Hadak mellé rendeltessenek kgltek által anyi számu Commissariusok, a' mennyik szükségesek lésznek, kikis azonnal kgltek előtt hiteket le tévén, magokról reversalisokatis adgyanak és consequenter az Delinquensek ellen, ugymint Hadi Szolgák ellen az Marus Vasarhellyi Articulusok tenora szerént az Hadi törvény által procedaltasson kgltek, az Hadakozásnak follyamattya és Országunk szolgálattya semmi uttal móddal meg nem engedvén az hosszas és késedelmes Citalasu és Evocatioju Pöröknek folytatását azok ellen, a' kik Malitiájok vagy Hűségtelenségtül viseltetvén, avagy hivatallyokban negligenter procedalván, Hadaink és consequenter Országunk fogyatkozásit okozzák, kikis azért a Regulamentum és Edictumok observálására meg esküvén és directe a kgld Commendója alatt lévén, Instructiojokat kegyelmedtül vegyék ki.

Decimo tertio : Ha bizonyos okokra nézve az Hadi Corpusoknak assignált lineájában propter faciliorem exactionem az Falukra, Helységekre Regimentenként vagy seregenként kelletnékis ki osztatni, azoknak subdivisioja, repartitioja az Adjunctus Tanács Urak és Commissariusok jelen létiben legyen, ha szintén az Vitézlő rend által exigaltatnékis, szorgalmatossan quietallyák a' Szegénységet az Commissariusok és magokat viszont quietaltassák. Ha hol penig az Ellenség aszt impediálná, Hadi Tisztek recognitiojával contestaltassák, melynekis erogatiojárul és computussárul, a' Regulamentum eoket meg tanittya.

Decimo quarto : Ha penigh Thesaurariatushoz és Commissariatushoz tartozo Tisztek, ambár azok Marus Vasarhellyen articulariter denominaltattakis,[1] alkalmatlanok volnának, azok hellyiben kegyelmeddel edgyütt Tanács Uri hiveink másokat candidalván, nékunk irattassék meg és azoknak constitutioját s confirmatioját töllünk várja kgltk ; hogy ha penigh

[1] Az 1707. marosvásárhelyi országgyűlés 16. artikulusa szerint. Tört. Tár. 1897. 595. l.

azon Tisztektül valami notabilis defectusok és károk származnának, vagy következni praevidealtatnék, officiumoktul amovealtathatnak, addigis miglen felőllök a tudossitás meg lehet, usque ad ratificationem tamen nostram.

Decimo quinto : Az Hadak apro mundirungjára az Vágoknak böri rendeltetik, melyet az Hadi Tisztek percipiálván, tartozzanak abbul az alattok lévő Hadaknak csismárul provideálni.

Decimo sexto : A' mi a Szász Városokat vagy Székeket illeti, hogyha azok Isten kegyelmébül fegyverünk boldogulása által ujjonnan birtokunk alá esnek, mivel azok hozzánk és ez közönséges ügyhöz hidegebeknek tapasztaltatnak s példássabbanis hűségtelenkedtenek, azoktúl elsőbennis exigaltassék a' Marus Vasarhellyi Gyülesben repartialtatott quantum pénzül, mely ha elégséges nem volna, minthogy nemis lészen, Hogy anyivalis inkáb más, hűségeket jobban meg tarto Lakossok alteráltassanak és ezen példával az álhatatosok továbbis hűségek gyakorlasára, az álhatatlanok magok jobb meg gondolására s correctiojára indittassanak, a' Hadak szükségére ujjab quantumis vettethetik reájok, az Tanácsi rendel egyenlő teczésbül lejendő repartitio szerént ad ulteriorem deliberationem Regni superinde fiendam. És azis pénzül exigaltassék, hogy ha penigh egészszen pénzül fel szedetni lehetetlen volna, in hoc casu mint más hellyeken, marhául szedettessék, el várván arrolis kgltk tudossittását.

Decimo septimo : Mely repartitionak azon Szász Városok és Székek ha nem obtemperalnanak és ugyan azon emlitett Városok birtokunk alatt nem volnának, szabad lészen az repartialt Quantumot azon Városok és Székek Jószágin megvenni, mellyek in casu refractario égetéssel fenyegettessenek és az nem succedalván, Birájok hozattassék el ; holott penigh a' sem volna elégséges, hogy nagyob példa statualtassék, egy vagy két ollyan Falu helysége fel égettessék.

Decimo octavo : Mivel penig az füvellés alkalmatossága el következésével lehet edgy Corpusban venni az Hadakat és formalis Operatiotis indittani, nem különben ha subsistentiajára valo mediumokrol in tempore

providealnunk : Azért praeter Hiemalem intertentionem militarem is szükséges provisiot ad loca securiora sub manu öszvegyüjteni, mellyre Huszt, Kővár, Hadad, Szatmár, Ecsed, Abrudbanya, Aranyos legalkalmatosabb lesznek, Husztra, Kővárra, Hadadban Sztojka László[1] Maramarus, Kövár és Közep Szolnok Vármegyékbül providealyon ; Szatmárra, Ecsedben Ötvös Miklos,[2] Szatmár és Szabolcs s Ugocsa Vármegyekből, Abudgyra és Aranyasra Körösökbul és az honnat Isten modot mutat.

Decimo nono : Kegyelmed bé menetelivel a' mely Hellyek Ellenségtűl el vétetnek, azokban levő Fiscalitasokra és proventusokra kivántató vigyázásra Vice Praefectusunk Marjai Albert,[3] úgy a' confiscalt és confiscalandókra Székely Sigmond[4] Hivünket rendelylyük, kikis hogy az Fiscalis Joszágok Tiszteivel kegyelmed asztalára providealtassanak, kegyelmesen fogunk parantsolni.

Mind ezeket továbbá Hozzánk és ez közönséges Nemzetünk ügyéhez eleitül fogván és valosaggal sok izben contestalt igaz hüsége és buzgó szereteti szerént kegyelmed prudentiájára és dexteritassára bizván, valamit Nemzetünk és Orszagunk javára s fegyverünk boldogulására hasznosak és előmenetelesnek fel talál, hiven el követi, nem kételkedünk. Secus non facturus. Datum in castro Karoly, die 23 mensis Februarii, anno 1708.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Horthi m. p.

Kívül : Szokásos címzés magyarul. (P. H.)

Jegyzet : Rákóczinak nagykárolyi tartózkodására l. *Takáts Sándor :* Szalai Barkóczy Krisztina. 1671—1724. Budapest, 1910. 145—146. ll. és *Márki S. :* II. 520—523. ll. A most közölt utasítást tartalmilag *Márki* is ismerteti. (II. 523—524. ll.)

[1] Sztojka László Máramaros megye alispánja.
[2] Eötvös (Ötvös) Miklós főhadbiztos.
[3] Kismarjai Albert, később praefectus.
[4] Killyéni Székely Zsigmond ezredes.

116.

Tokaj, 1708 február 28.

A fejedelem megküldi Károlyinak az ugyanazon napon kelt utasításra vonatkozó kiegészítő rendelkezéseket további eljárás végett.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Az minémű Inquisitionak peragaltatását Ordere szeréntis specialiter kegyelmedre biztuk, arra denominált Inquisitorok neveit, Instructiojokat és Utrumokat his inclusis kglmdnek el küldöttük.[1] Kglmd azért meg irt Inquisitor Hiveinket edgy bizonyos Terminusra convocaltatván, elsőbennis Instructiojokat Groff Teleki Mihály Uri hivünk előttök (kinekis ezent kegyelmesen megparantsoltuk) el olvastatván, azon Inquisitiot a' szerént vitesse végben.[2] Caeterum etc. Datum in oppido nostro Tokay, 28. Februarii, 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rákóczi m. p.
Stephanus Horthi m. p.

Jegyzet: Címzés hiányzik.

117.

Tokaj, 1708 február 29.

Rendelet a lázítás gyanujában lévő Munkácsi János nevű egyénnel állítólag összeköttetésben álló parasztok feltűnés nélküli elfogattatására, illetőleg kihallgattatására vonatkozólag.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Bizonyos relatiokbul eset értésünkre, hogy Munkácsi Janos alatomban es nagy titkon Sza-

[1] Az irat mellől hiányzik.
utasítás 9. pontjával áll vonatkozásban.
[2] Az irat az 1708 febr. 28-án Nagykárolyt kelt senatusi

bolcs Vármegyei falukat járván, az parasztságot esketteti, keménnyen megh hagyván nekiek, hogy senkinek ki ne jelencsét (igy!) mire esküttenek megh, melly tellyes informatiot vehet kglmed Csaba Sigmond hivünktül, kit is szükséges, hogy kglmed magához hivattasson s magát általa informáltatván, committallya kglmed, hogy az ollyan megh esketet parasztok közzül a' javában keressen ki és lárma nékül fogion megh egynéhanyat s vigye kglmed dispositioja alá; ugy parancsollya megh pedig kgld, hogy ha lehet, eczakának idején vigye véghben parancsolattyát, vagy olly alkalmatos üdőben, hogy ne is tudgyák a' töb lakosok mi okbúl fogattatnak azok *(Rákóczi által törölve:* tudni kel mind azon által, hogy kglmed parancsolattyábul) *(Rákóczi sajátkezű betoldása:* Ez eczakának idején tolvaj kepiben meg lehetne, hogy ki ne nyilatkoztatnék, miért és kitül fogattattanak meg) magát pedig mink fogjuk Munkácsit hivatnunk s itten arestáltattyuk. El várjuk azért kglmed ez iránt valo tudositásat, hova hamarab. Eandem in reliquo etc. Datum in oppido nostro Tokaj, 29. Februarii, 17[08.]

Eiusdem amici benevoli

F. Rakoczi m. p.

Alul Rákóczi sajátkezű írásával: Ide gyüvén megkude Bercseni az Rheni palatinus nekem irot levelét, melyre boszszusagomba micsodás valaszt adtam, ime includalom mind az kettőnek pariajat kglnek.[1]

Jegyzet: Címzés hiányzik.

[1] Mind a két melléklet hiányzik.

118.

Nagykároly, 1708 március 1.

Károlyi Sándor jelentése azon intézkedésekről, melyeket a küszöbön álló erdélyi hadműveletek előtt elrendelt, vagy tervezett; továbbá véleménye néhány olyan időszerű kérdésről, melyekre vonatkozólag Rákóczi választ várt tőle.

Eredetije a gr. Aspremont—Erdődy levéltárban. Magyar Nemzeti Múzeum.

Karoly 1. Marty, 1708.

Fenséges Fejedelem Nékem Jó Kegyelmes Uram.

Az midőn T. Nemzetés Orosz Pall Generalis Uramot[1] és M. Groff Teleki Mihálj Uramot expedialtam volna, mind magatul, mind masoktul Ertettem Teleki Mihalj Uramnak nagj hajlandosagat az hadakozásra, kit Felséged maga levelébül is kegyelmesen megh Erthetet, el annyi Zelussal, hogj Szökve is kezeb el Szökni Tanacz Urasága mellől, mint sem illy Gjamoltalansagaban az Hazanak Fegjerevel, Epkéz láb levén, az Hadakban ne szolgalljon,[2] mely fügh Felséged kegyelmes resolutiojatul.

S mivel az Mustrarul el maradtaknak jövő Hetfőhöz egj hetet terminaltam, addigh Orosz Páll Uram is az Mustra Mesterel (kinek inqvisitiojárul is az Hadak közöt parancsoltam) együtt az Regimentek dolgait el vegzi, nem különben Teleki Mihály Uram Kővárban s azon Terminusra visza fogh jüni, el válik akkor. azon resolutioban fogh e maradni vagj sem?

Az alat Barcsai Abraham Thesaurarius Uram is el Erkezet, kivél Conferalván nemelj dolgokat, minek előtte töb Tanácz Urak érkeznének is (kik utban vadnak), Szekely Sig-

[1] Csicseri Orosz Pál; hadvezéri képességeire l. *Márki S.:* II. 196. l.

[2] Gr. Teleki Mihálynak, mint tanácsúrnak, tábornoki rangja volt. Rákóczi azonban azt kívánta, hogy mivel tanácsúr s ennek következtében „az hadi subordinatio alá indifferenter nem vettethetik" (1708 márc. 6-i levele. Arch. Rak. II. 178), foglalkozzék inkább a politikai kérdésekkel. (1710 ápr. 29. Arch. Rak. III. 248—250.) A kérdésre l. *Márki S.:* II. 197. l.

mond Uramot Commissariusnak Constitualtam, Hadi Regulamentumra megeskettetvén, Reversalist vettem, Egész Instructiot adtam (kikét protoculaltattam Pongrácz Uram el jöveteleig is) magat Orosz Pall Uram Corpussa melle rendéltem, ugj latom alkalmatos lészen, nem is idegen tőlle.

Az Mennyire megh irt Thesaurarius Uramtul informaltattam, Az Maros Vaszarhelyi Conclusiokon sem Epületet nem tehetünk, Egészlen Confundaltatvan, szükseges Regestrumok es reqvisitumok is nem levén, hanem gondolkoztunk ugj, hogj sepositis praeteritis, Commérciumra való Marhát in defalcationem, az kik abban restánsok es sub spe futurae bonificationis az kik azt praestaltak, fogunk repartiálni s Colligaltatni, Az el multakrul penigh Irtam mindén Tiszteknek, hogj producalljak mindén Impositakot, perceptiokot, erogatiokot és restantiákot, mi lesz bellőlle, el válik, talam valami Lument vehetek ; az Ujab Impositiot penigh (noha karos), de az töb Tanacz Urak el Erkezeseigh suspendálom, hogj azokkal is el hitethessem, hogj Confusum Chaos, holot penigh Uttjokbull visza térnének, vagj el késznének, Azért az N. Haza karaval Vitézlő rend rövidsegevel (kikét már fel biztatok az Mustrán) En sokáigh nem halasztom, hanem az Varmegjék falui Regestromát kezemhez vevén, Barcsai Urammal vegben viszem és effectualasat admaturálom Felséged engedelmebül.

Mulyko[1] praetensiojarul is Kilko[2] által Computust inealtattam, kit praesentibus includalok, mind Mariainak,[3] Pósalakinak[4] ide parancsoltam jőni, magam ellőtt Continualtatom és ki elégitetém, mint hogj penigh Kilkot is jó securitassal el bocsátottam az Contentatio ellőtt, Informatiojat el várom, mert az Törökökhöz alkalmas gjanuságom vagjon. Az mit penigh mások magoknak vasaroltatnak, s Felsegedre Imputallják, abban azokra fogom relegálni.

[1] Mulyko török hadseregszállító, aki a szállított cikkek árának megfizetését sürgette. V. ö. Arch. Rak. II. 235—36.

[2] Kilko (Chilko) Keresztély „bonorum in Transylvania et Partibus eidem annexis conscriptor". Arch. Rak. I. 37.

[3] Kismarjai Albert „bonorum fiscalium in Transylvania et Partibus eidem annexis vicepraefectus". Arch. Rak. I. 37.

[4] Pósalaki János debreczeni nótárius volt (Arch. Rak. II. 656.) ; itt a névben bizonyára tévedés van, Károlyi Pósaházi helyett írt Pósalakit. Abban a levélben, melyet Rákóczi írt Károlyinak (1708 április 11. Arch. Rak. II. 235.) Pósaházi szerepel.

Az Arany valtot Bágjonit[1] el nem küldhettém, mért az fatum megh környekezvén, maga magának tenyeret által lőtté (kivel hihető sokat apasztot) s ágjban fekszik, hanem a pinzt hadtam Horvath Gabor[2] kezéhez erga qviteantiam adni, ki is jó Instructiója mellett Toroczkaj János praesentiajaban valcza az Aranját es fogassa öszve is kenessőben s mindenekrül Testimonialist vegjen, kiben nem remenlem töb kára legjen Felségednek, mint eddigh, hanem inkáb haszna.

Török Sigmond[3] is el érkezet, ki mind eddigh sem vehette Felseged kegjelmes parancsolattját, mivel hogj Fejér Vármegjei, hihető, az parancsolat Ungh Vármegyében dirigaltatot, eő Kegyelme penigh qua Mustrae Comissarius az Comissariatussal Ugocsában volt Barcsaj Urammal, de azonnal reexpedialtam s Uttjanak admaturatiójat kemenyen megh hadtam.

Mivel az Egész Magjar Országi Hadaknak Posterungban levöknek Egj egj Taller resovaltatott Kassán és bizonjos szamu Portiokra qvartelj is adodot, kinek hire az Egész Hadak között él terjedet, hogj ezén Tiszán innet való Hadnak is valamelj Consolatiója lehessen, biztatom az Operatioban levőket az egj egj Talleral, melljet ajánlok Felséged kegjelmességében ; azon felől az melj Portiókot M. Fő Generalis Uram eö excelliája qvartelyban assignalt, azokrul Felseged és eö Nagjsága Engedelmébül töttem az Includalt Tabella Szerint való dispositiót, de mivel nekém Egész kezem alat való hadam Operatióban vagjon, qvartélyban kit küldeni nem tudok, az Gjalogh katonát, mivel nem szolgalhat, Erdemetlennek tartom, hanem megh lovasodasaigh lakjék hazanal, egje az magáét, maganak es nem az Hazanak Szolgálván és igj mint hogj az Vármegjék az praescribált portiokat in natura nem subportalljak, in vacanti vagj pinzül vagj alkalmatos Marhájul bonificalljak az Regimenteknek, melj summával is nem csak az assignált Portiok telljenek, hanem az Egész Regiment Fegjverbül, lóbul restauralódgjék, kit noha már az Vármegjékre praemitaltanak, de Felséged resolutiója nelkül effectusban

[1] Bágyoni Zsigmondra l. *Márki :* II. 256. és *R. Kiss István:* II. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelemmé választása. 55., 170., 182. stb.

[2] „Nemzetes Vitézlő Horvát Gábor nemes Máramaros vármegyei viceispán." (1707. Arch. Rak. II. 35.)

[3] Szendrői Török Zsigmond udvarnok, ebben az időben, mint a levél mutatja, „mustrae commissarius".

venni nem kivanom, melljet Fő Generalis Uramnak is transmittaltam, Onnat is várom ; nékem Czekelj elmem szerent hasznosabbnak itéltetet Ezen medium, kikre némelj N. Vármegjék mar accedalni is latatnak, hanem az Gjalogh Regimentekre az mely portiokot eö Excelliája ki adot, semmi fundusom nem maradot, azokét az Partiumbul adimpleálljam e?, vagj csak el hallgassam, Varok Feleségedtül.

Az Diószegi[1] lakos és Fegjverkezö Nemessegh Felséged Citatiojara itt nem érvén Felségedet, Egész Inqvisitióval jövének Elömbe, kik is azon Instalnak, hogj keszek Igasságokat remonstrálni és az lakosoknak sinistra delatiokat s mivel az Tanacz Urak is naponként mellém jönek, Felséged Engedelmébül itten revidealtathatik és Felségedhez cum Oppinione transmittaltatik.

Hireim egyebek nincsenek, Bethlennél[2] Sarmaságiék[3] circiter 30 Ráczot Németet vagdaltanak s fogtanak, az Rabok fateallják az Görgenjiék dicseretes magok viselését[4] és Hadi practicajok által az Nemetnek mar harom rendbeli veszedelmet. Palocsaj is már Marcherol in Nomine Domini. Én maradok

Felségednek alázatos szolgája

Karolyi Sandor mp.

P. S. Levelemnek végezte utan veszem Felséged kegyelmes parancsolattját, melynek tenora szerent, azonnal expedialtam Expressus Tisztemet Csaba Sigmond után, ki is valamiként Erkezik, tovább is continuálni el nem mulatom, errül ennél többet nem hallottam, hanem más felől Ertettém volt valamit, de mivel ki nem nyomozhattam mégh, Felségedet nem akartam vélle terhelnem, kiben actu is Munkás vagjok, Az reni Palatinus Levelének és Valaszának Comunicatiojat érdemetlen voltomra, nagj alazatossaggal veszem Felségedtül.[5] Igazán Énekelhetik rólla, hogj az sárában szállot az esze, nem latván az ellenségnek Istentelenseget, hogj minek Előtte az eö Mediatorsága által publicaltatta volna az Gjülést, már praevie subreptitie de ipso et sine ipso mindenütt promul-

[1] A biharmegyei Diószeg h.

[2] Bethlen, akkoriban még vár, Szolnokdoboka megyében.

[3] Talán ugyanaz az ifjabbik Sarmasági Zsigmond, akiről Rákóczi 1710 április 28-i levelében mint „erdélyi exulans"-ról tett említést. (Arch. Rak. III. 410.)

[4] Görgény vár ostromára vonatkozólag l. *Cserei Mihály* históriáját. 392. s köv. ll.

[5] L. Rákóczi 1708 febr. 29-i levelét.

gálta, kibül az övénél Felséged is eléb publicaltatta, in paribus. Igazán tarthattya magát és az egész asseclaij nem Palatinusnak hanem szükségh nélkül való Ensnek, néminemüségnek, mind az által Felséged válaszát olvasván, megh foghattja Orát, adgja Isten fordulljon megh Szent Pállal, s legjen Felséged Istenes kivánsága és bölcz Tanacza szerent ; ha penigh különben continuallja pallja futását, él veszti Isten abban, az mit maga kereset. Igen jónak Confirmálom, hogj Felséged Eléb Publicalta és az szabad Comparitiot is observata Clausula nem dénegalta. Az Isten és Egész keresztjén Világh ellőt Constálni fogh Felséged szivés Igjekezeti az jóra, eök pedigh az által Ördögi Conceptusokban és Intentiojokban ellenünk Mediatorostul megh torkoltatnak és Confundalodnak.

N. Erdély Országának vagjon talam 50 M. forint Kongója,[1] Felséged engedelmebül, mivel haznát nem vehetni, Ketzer Uramhoz küldeném én, kovácsoltatná öszve s valami pinzt lehetne bellőlle teremteni, most is az Törökök massában el vennék, még az Partium is anticipalhatna csak mit is Barcsaj Uram Opinioja szerint.

119.

Kassa, 1708 március 11.

A fejedelmi tanács rendelkezései a hadsereg ellátásával és felszerelésével kapcsolatosan s azonfelül néhány oly ügyben, melyekben sürgős intézkedés volt szükséges.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Kegyelmed levelét sub dato 4-ta praesentis vettük, melybül itillyük, hogy vehette kegyelmed azon notatiokat, melyeket Josika István által küldöttünk.[2] Andrássi Jeremiásdo[3] lgát a' mi illeti,

[1] A rézpénz kérdéséről l. *Márki S.* : II. 244. köv. ll. és különösen *Huszár Lajos* : A kuruckor érmészete c. tanulmányt. (Lukinich I. : Rákóczi-emlékkönyv. I. 394. s köv. ll.)

[2] L. erre Rákóczi 1708 márc. 6-i levelét. Arch. Rak. II. 179. „Tekintetes nagyságos Jósika István főemberszolgája" (Arch. Rak. II. 628.) a fejedelemnek, kisebb jelentőségű szerepet vitt a szabadságharcban. A szatmári béketárgyalások alatt Vay Lászlóval kezes volt. *(Pulay* : II. 409. *Nagy Iván* : V. 360. Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. XIII. 45.)

[3] Andrássy Jeromos életviszonyairól keveset tudunk ;

magunk részerül nem lattyuk szükségesnek lenni, hogy Passusunk mellett menyen bé Moldovában, mivel érkezvén és insinualván magát Groff Mikes Mihály Urnál,[1] tellyes securitást fog szerezni néki, jobnakis itilyük lenni, hogy nevünk alatt ne járjon ottan, hogy anyival inkáb jutalmasabban férhessen az lovak vásárlásához. Az kik penig mostani helyekbül valo ki bontakozásokkal magokat Erdélybül Moldovában recipialták, azokat ugyan Groff Mikes Mihály Uri hivünk commendoja alá bocsátottuk, kikrül tészen eo kglme Dispositiot.

Csaba Sigmond dolgát és az kezünkhöz küldött Inquisitiot[2] a' mi illeti, noha ugyan ugy láczik, hogy a' Visnyei János dolga, mindazon által méltán kételkedhetünk benne, mert esketésével nem hogy a' Szegénységet Hadakozásra és annak segedelmére, hanem inkáb az következendő bekesseggel biztattya. Mellyre nézve láttyuk szükségesnek lenni, hogy azon Munkacsi Jánost kgld megfogattassa, a' ki hellyet kevésben mult, hogy hasonló nevű Zemlény Varmegyei Perceptort meg nem fogattattunk. Keczer Sándor Districtualis Commissariusunkat[3] ide hivatván, kivántunk rendben hoznunk az Commissariatusság dolgainak folytatását, mind azon által előreis magunk altal láttuk Ötvös Miklós némely heltelen praetensiojit. Az constal elöttünk, hogy mégh a' minapi Gyülésünk alkalmatosságával tettünk vala dispositiot, hogy az Vágh mellyéki Hadak az tizenhárom Varmegyebeli restantiáival interteneáltassanak, mert külömben tellyes lehetetlenséget tapasztaltunk akkoris, hogy az ott fen erigalando Magazinumokbul subsistalhassanak, mellyis az kgld Commendoja alatt lévő Hadaknak rövidségével nem lészen, a' kik a' nyári

eleinte császári szolgálatban állott s a szatmári várban teljesített szolgálatot (1703. Arch. Rak. I. 328), utóbb azonban Rákóczihoz pártolt ; 1704-ben egy kimutatás szerint (Arch. Rak. VI. 494) századparancsnok volt.

[1] Gr. Mikes Mihályra l. *gr. Lázár Miklós :* Erdély főispánjai. 175—176. ll.

[2] A Munkácsi János üzelmeire vonatkozó vallatást ez irat függelékeképpen közöljük.

[3] Keczer Sándor volt sárosmegyei alispánra, utóbb főhadbiztosra és tanácsúrra l. *Thaly K. :* Gr. Bercsényi-család története. II. 282. l.

impositiokbul fognak intertenealtatni, mellyre bennünket inkáb a' szükség, mintsem az jó rendnek meg tartása viszen.

És mivel az szükség ugy kiványa, kiváltképpen penig az Munkácsra szállitando Annonariak szállittása, szüksegesnek láttyuk, hogy Keczer Sándor Districtussában maradgyon Bereg varmegye, melyhez járul azis, hogy végezésünk szerént nem Tokajban, hanem Patakon erigaltassék Annonaria, az honnét, mikor az szükség hozza, akar Tokaj, akár Tárkány[1] felé szállithatnak kglmd Hadai számára Annonát, lévén mellette mindenkoron a' végre rendeltetett szekerek.

E mellett nem kétlyük, még ezen Levelünk kegyelmedhez ollykor érkezik, hogy még ottan éri Mullykot, mint hogy penig el kerülhetetlen szükségünk vagyon még hat ezer végh fejér abára, kegyelmed Marjaival azon Mulyko Törököt alkuttassa meg, mentül jutalmasabban lehet, hogy hova hamaréb Magyar Országra szállittassék ki anyi számu aba leg közzeleb uton, assecuralván három fertály esztendő alatt az árának le tételérül. In reliquo etc. Datum Cassovie, 11-ma Martii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae stc.

F. Rakoczi m. p.
Stephanus Krucsay m. p.

Jegyzet : Minthogy Rákóczi 1708 március-júniusi levelezésében gyakran esik szó Munkácsi Jánosról. (V. ö. pl. Arch. Rakoczianum II. 172., 185., 197., 214., 220., 237., 274., 280., 366., 541., 595., V. 562., 580., 664. ll.), kinek titokzatos tevékenysége izgatta a fejedelmet, szükségesnek láttuk közzétenni azokat a vallomásokat, melyek ez ügyben elhangzottak. Láttuk, hogy a fejedelmi tanács 1708 febr. 29-i rendelete Károlyi Sándort bízta meg a szükséges vallatások foganatosításával, ezért maradtak meg a vallatási jegyzőkönyvek Károlyi Sándornak az Aspremont—Erdődy levéltárban őrzött levelezésében.

[1] Valószínűleg a Tisza f. mellett fekvő és Kisvárdától é. eső Kis- és Nagy-Tárkány helységről van szó.

120.

a)

Lövőpetri, 1708 március 6.

Végh István vallomása Munkácsi Jánosról.

Eredetije a gr. Aspremont—Erdődy levéltárban. Magyar Nemzeti Múzeum.

Anno 1708 6. Martij.

Lövő Petri,[1] *Végh István fassiója.*

1mo : Hol lakik, hová való, micsoda nemzet, orosz-é? magyar-é? és ki jobbágya

Ad 1um : Lövő Petriben lakik, magyar, Kopocsi Sigmond jobbágya.

2do : Az elmult napokban volt-é valami esketö ember Falujokban, az ki eötet és másokat is megheskettette volna.

Ad 2um : Nem volt Falujokban, hanem Petribül Újfaluban[2] citálta, s ott megheskette.

3tio : Nevezet szerént kinek mondotta magát azon ember, Azelőtt esmerte-é vagy sem.

Ad 3um : Munkácsi Jánosnak irta és mondotta magát. Soha többé nem ismérte.

4to : Honnat ment eő hozzájuk, hányad magával, minémü forma ember volt, eöregh-é, magass-é, vén-é, vagy ifiu, micsodás haja, bajusza, szakállos-é, vagy törsökös, minémü köntösben, titkon járt-é vagy nyilván.

Ad 4tum : Nem tudgya honnat ment Ujfaluban, másod magával volt, iffiu ember, kin ülő szemei, selypén szólló, micsodás bajuszu lehetett, estve lévén, nem vehette fel, nem igen magas, hoszú ábrázatu, ruháját nem tudhatya micsodás volt, hanem süvege zöld volt, nyilván járt, mert Ujfaluban két nap is mulatott, mégh Lónyai Istvánnak is, az mint Hallotta, Namény-

[1] Lövőpetri h. Kisvárdától dk. Szabolcs megyében.
[2] Talán Vámosújfalu Zemplén megyében ; de az is lehetséges, hogy P.-ujfalu, Lövőpetritől é.

ban[3] levelet küldött, mondván azt az levél vivő embernek, ha énnekem jó választ hosz, megh ruházlak.

5to : Hanyad magával volt, s nevezet szerént kikkel és azok benn voltak-é az munkában véllek vagy sem?

Ad 5um : Másod magával volt, de az másikának nevét nem tudgya, hanem mikor véllek beszéllett, az másik is benn volt az házban.

6to : Mi mellett és ki Parancsolattyára kivánta eöket meghesketni, látta-é levelét és pecsétyét?

Ad 6^{tum} : Mondotta ugyan, hogy Felséges Urunk Parancsolattya mellett járt volna, a mellett esketne, de eök sem levelét nem látták, sem Pecsétyét.

7mo : Kényszeritette-é ötet az hit letételre erővel, vagy haraggal, vagy édesgető szép szókkal és biztatásokkal?

Ad 7^{mum} : Felette erőszakosan nem kénszeritette, hanem mondotta s megh kell lenni édes Atyámfiai s ezzek megh eskedtek.

8vo : Mire kivánta hitit letenni, szórul szóra valya megh.

Ad 8^{vum} : Kivánta arra hitit letenni, hogy az mikre kérdendi, üdő nap előtt ki ne mondgya.

9no : Hallotta-é tőlle, hogy már több helyeken is esketett megh embereket, nevezet szerént hol, kiket.

Ad 9^{num} : Nem tudgya, sem nem hallotta tülle, hol volt, de hallotta azt hogy mondotta, néki minden falut fel kell járni és esketni.

10mo : Tött-e valamely terminust, vagy sem, az melyre hiti szerént eö készen légyen fegyverrel vagy más formában, mikor, hol és mi formában.

Ad 10^{mum} : Semmi bizonyos terminust nékik nem mondott egyebet, hanem hogy az Békességh megh van, rövid nap ki is fogjak Publicálni, de hogy valamely helyre menni kénszeritette volna, semmit sem.

[3] Vásárosnamény Bereg megyében.

11mo : Pénzt, fizetést, szabadságot vagy egyébb olly igéretet tött-é vagy sem.

Ad 11^{mum} : Pénz fizetést nem igért, hanem azt mondotta, hogy Urunk eö Felsége azt akarta volna, minthogy az Szegénységh igen megh romlott, méltó volna, hogy csak 12 napot Szolgálna, de az urak azt mondották, hogy az Szegénységhnek semmi terhe nincsen, jól vagyon.

12mo : Biztatta-é valamely erősségnek meghvételével és eö Felsége előtt annak nagy kedv nyerésével.

Ad 12 : Semmivel sem.

13° : Többen azon faluban eö rajta kivül esküttek megh, vagy sem s kik nevezet szerént, ugy körül levő helyekben.

Ad 13um : Az ő falujokbul, ugy mint Petribül, négyen voltak, maga az fatens, ugyan Varga András, Bambuska Laszlo, Végh Ferencz, tudgya, hogy az Ujfalusi Birót is megh eskette Sulyok Illyést, de véllek kiket, azt nem tudgya.

14to : Falu birájoknak és több lakosoknak hirével volt-é ezen dologh és Nemes Személy volt-é valaki közös hozzá az ki vélle társalkodott volna, vagy hitit letötte volna.

Ad 14um : Az egész Falu Birájnak tudtával mentek el négyen Ujfaluban, az citatoriát penig Petri Sigmond Nemes Ember olvasta el. De semmit sem tud benne, hogy Nemesekkel lött volna társalkodása, vagy hiteket letötték volna.

15to : Maga kérdésére azon esketőnek miként fateált és mire obligálta és kötelezte magát?

Ad 15^{tum} : Semmire nem obligálta egyébre, hanem hogy üdőnek előtte ki nem mondgya.

16to : Dolgát végezvén, onnat hová és mely felé ment és mit Parancsolt, hogy eötet hol keressék és mikor hol találllyák.

Ad 16tum : Onnét Ujfalubul hová ment, nem tudgya, hanem annak utánna egynéhány nappal Ecsedben az Magaczinumnba tartozván valamely köböl liszttel, az midőn azt meginditották volna, az falubul látnak négy lovast utánnok jőni, kit között mind magát azon esketőt, mind az társát megismérték, s már akkor egy Karabélyos is volt vélle, szokás szerént veres ruhában. Kérdezte az fatenst, merre mentek Atyámfiai? Kire felelt az fatens, bizony mi magunk sem tudgyuk, merre megyünk, Károly felé-é vagy Ecsed felé, kire felelte azon esketŏ : Gyertek erre, én is Károlyban megyek Urunkhoz.

17mo : Maga után kit s hol lévő embert nevezett, az kihez folyamodgyék és az kitül várjon, az most hol légyen?

Ad 17mum : Nihil, emlékezet sem volt arrul. Hanem hallotta Szájából az esketőnek : En tálfogója vagyok eő Felségének, és az midőn engem elbocsátott eő Felsége, tulajdon csak Ottlik uram volt eő Felségével.

18vo : Mikor. mely holnapban és napon volt nállok és nem hallotta-é tülle, mennyien vadnak már, az kik az hiteket letötték volna?

Ad 18vum : Napját bizonyossan nem tudgya, mikor volt, de nincz egy holnapja, ugy tudgya, hogy Urunk eő Felsége már itt volt akkor Károlyban.

19no : Valamely Irást nem hagyott-é nálla vagy Parancsolatot, hogy hova, mikor Gyüllyenek összve, tud-é va-

Ad 19num : Semmit sem hagyott, sem nem Parancsolt Irásban, hanem szóval azt hadta ugy, a mikrül kérdezte,

lakiket nevezni, az kik abban bővebben ottan körül, vagy más Vármegyében is valamely bizonyost tudnának.

20mo : Volt-é eö ezen Fegyverkezésben vagy Tököly Imre Fejedelem idejében Katona vagy Hajdu, ha volt, ki Ezerében?

másoknak ötszáz forint birság alatt ne mondgyák üdönek előtte.

Ad 20mum : Soha fegyver viselő sem volt, hanem mindenkor lakos, szántóvető ember.

Hoc addito, vagyon egy Karabélyos Urunk Karabélyossai közzül, helységekben lakos Oláh Sándor nevü, ki is most Urunk lejövetelekor Cselédgyéhez haza bocsáttatott, ezen fatens több társaival edgyütt az esketés után azon Karabélyoshoz hozzá mentek, s kérdezték, ösmeri azon esketö embert, s azt felelte, jól ismérem ugymond, most is láttam Urunk eő Felsége udvarnépe között.

b)

Aranyos, 1708 március 6.

Kulyka Dankó vallomásáról felvett jegyzőkönyv.

Eredetije a gr. Aspremont—Erdődy levéltárban. Magyar Nemzeti Múzeum.

Anno 1708 die 6. Martij.

1mo : Hol lakik, hová való, micsoda nemzet, orosz-é? magyar-é? és ki jobbágya.

Aranyossi Kulyka Danko fassiója Anno 1708 6. Martij.

Ad 1mum : Ugyan Aranyosson[1] lakik, Orosz ember, Ibrányi László[2] uram Árváinak jobbágya.

[1] Aranyos f. Szabolcs megyében, Vásárosnaménytól (Bereg m.) é.

[2] Ibrányi László ezredesről azt írja *Nagy Iván* (V. 216. l.), hogy a trencséni csatában (1708 aug. 3) elesett ; ez állítás téves voltát nemcsak a fenti adat mutatja, hanem *Markó Á.* kimutatása is (A trencséni csata. Pécs, 1931, 65. l.), mely szerint ez ütközetben egy kuruc törzstiszt sem esett el.

2do : Az Felső napokban volt-é valami esketö ember Falujokban, az ki eötet s másokat is megheskettette volna?

Ad 2um : Volt falujokban azon Esketö ember s megheskette az Birót negyed magával, kik között volt az Fatens is.

3^tio^ : Nevezet szerént kinek mondotta magát azon ember, az előtt ismerte-é vagy sem?

Ad 3um : Estvennet menvén falujokban, magát mondotta Urunk tálfogójának, Munkácsi Jánosnak lenni.

4to : Honnat ment eő hozzájuk, hányod magával, min - mü forma ember volt, öregh-é? magass-é? vén-é? vagy iffiu, micsodás haja, bajusza, szakállos-é? vagy torsokos, minémü köntösben, titkon járt-e vagy nyilván?

Ad 4um : Iffiu ember, kicsiny szőke bajuszu, veres ruhában, nyestes zöld kalpagja, ketten voltak ottan, hanem mondotta, más falukban is vannak Társai.

5to : Hányad magával volt s nevezet szerént kikkel és azok benn voltanak-é az munkában vélle, vagy sem?

Ad 5^tum^ : Szolgája benn volt, de mást benn lenni nem szenvedett.

6to : Mi mellett és ki Parancsolattyára kivánta megheskettetni eőket, látta-é levelét és Pecsétyét?

Ad 6^tum^ : Urunk Parancsolatyából küldöttnek mondotta magát, levelet is mutatott, az kin, az mint az fatens felvehette, Pecsét is volt.

7mo : Kénszeritette eőtet az hit letételre erővel vagy haraggal, vagy édesgető szép szókkal és biztatásokkal?

Ad 7^mum^ : Urunk Parancsolatyára szólitván eőket, megkellett eskedni.

8vo : Mire kivánta hitit letenni, szórul szóra vallja meg.

Ad 8^vum^ : Egyébre nem eskedte vagy kénszeritette, hanem hogy mit adtak s micsoda Contributiokot szedtenek tüllök edczer is másszor is, az mint jut eszében az

fatensnek, ezer forintigh való erogatiót irt, hogy töttek azon Falubeliek.

9no : Hallotta-é tülle, hogy már több helységeken is esketett megh embereket s nevezet szerént hol s kiket?

Ad 9^{num} : Hallotta az Szájából, hogy esketett volna már az Tiszán tul is, de micsoda helyeken, nem érthette senki, minden faluban el kell menni, az Szegénységh terheltetéseknek megvisgálására.

10mo : Tött-é valamely Terminust vagy sem, az melyre hiti szerént eő készen lészen Fegyverével vagy más formában, mikor, hol é miformában?

Ad 10^{mum} : Semmit nem mondott egyebet nékik, hogy az Békesség rövid nap kihirdettetik, mert már megvagyon, az földes Uraknak neveit tudakozta s felirta.

11mo : Pénz fizetést, szabadságot, vagy egyéb oly igéretet tött-é vagy sem?

Ad 11^{mum} : Semmit nem igért.

12mo : Biztat-é valamely erősségnek megvételével és eő Felsége előtt annak nagy kedvnyerésével?

Ad 12um : Nihil.

13^{tio} : Többen az faluban és rajta kivül eskedtek meg vagy sem, kik nevezet szerént, ugy körüllevő helyeken.

Ad 13um : Azon falubul az fatens volt negyed magával, a Biró Törő István, Kis László, Barta Mihály, azon Kis László és Baksa Mihályal Beszéllett leghtöbbet.

14to : Falu birájoknak és több lakosoknak hirével volt-é ezen dologh? és Nemes Személy volt-é valaki közös hozzá, az ki vélle társalkodott volna, vagy hitet letötte volna ?

Ad 14^{tum} : Az Birót negyed magával Hivatván magához, azokkal edgyütt eskette megh.

15to : Maga kérdésére azon esketőnek miként fateált és mire obligálta és kötelezte magát?

Ad 15^{tum} : Tiltotta arra erőssen hogy öt száz forint birságh alatt most ne hirdessék, mert Aratáskor meghallják ezen esketésnek okát.

16to : Dolgát végezvén onnét hová és mely felé ment és mit Parancsolt, hogy eőtet hol keressék és mikor, hol talályák?

Ad 16^{tum} : Helységekbül ugy gondolja Ujfaluban ment, de bizonyossan nem tudgya.

17mo : Maga után kit s hol lévő embert nevezett, az kihez folyamodjék és az kitül várjon, az most hol légyen?

Ad 17^{mum} : Nihil, emlékezetet sem tött arrul.

18vo : Mikor, mely holnapban és napon volt nállck és nem hallotta-é tőlle, mennyin vadnak már, az kik az hitöket letették volna?

Ad 18^{vum} : Urunk Károlyban lételekor lehetett, a mint veheti eszében a Fatens.

19no : Valamely irást nem hagyott-é nálla vagy Parancsolatot, hogy hová mikor Gyüljenek öszve. Tud-é valakiket nevezni, az kik ebben bővöbben ottan körül vagy vagy más vármegyében is valamely bizonyost tudnának?

Ad 19^{tum} : Semmit nem hagyott sem Irásban sem szóval ; Baksa Mihály és Kis László tudnak többet talám, mert eők beszéllettek többet azon esketővel.

20mo : Volt-é ezen Fegyverkezésben, vagy Tököly Imre Fejedelem idejében katona vagy hajdu, ha volt, ki ezerében?

Ad 20^{mum} : Soha sem volt Fegyverviselő, mégh soha Puskát sem lőtt ki etc. etc.

c)

Nagykároly, 1708 április 7.

Munkácsi Nagy Sándor, máskép Gombkötő vallomásáról felvett jegyzőkönyv.

Eredetije a gr. Aspremont—Erdődy levéltárban. Magyar Nemzeti Múzeum.

Anno 1708, die 7. mensis Aprilis in Karoly.

Munkacsi Nagy Sándor, alias Gombkötő Sandor vallása.

1mo : Kinek hiják, hová való, az előtt ki szolgálattyában volt s mennyi ideje hogy szólgálattyát elhadta?

Ad 1mum : Munkácsi Nagy Sandor, alias Gombkötő Sándor Munkácsi mester Ember léven, midőn Montecuculi Felséges Urunkat Munkácson felverte,[1] eő is akkor elszaladván, az után Pap Mihály által az Palóczi Fiscalis Joszágban Gondviselőnek tétettetett, annak utánna Tárkányban az Eöregh Sennyeinét szolgálta, onnat ment Pető Ferencznéhez, ottan szolgálattyát végezvén, jött Keresiné Aszonyomhoz, majd esztendőtől fogva ottan lakik Conventio nélkül mind Feleségestül, Gyermekestül Szent Mártonban.[2]

[1] Gr. Nigrelli táborszernagy, felsőmagyarországi katonai parancsnok a Montecuccoli-vértesezreddel 1703 június 25—26-án intézett támadást Rákóczi csapatai ellen, melyeket visszaszorított. (Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. V. 600—601. lapok.)

[2] Szentmárton h. Szabolcs megye északi részében.

2do : Vannak-e fiai? hány? azok ki szolgálattyában vannak és voltak ennek előtte? utolszor mikor volt fiaival?

Ad 2dum : Négy Fia vagyon : János, Istok, Sámuel, Gyurka ; János és Istók fia vagyon az Felséges Fejedelem mellett, János annak előtte penigh Pető Ferencznénél szolgált Máramarosi joszágában is, onnat eljövén, az elmult esztendőben Báttyánál Tekintetes Tóth Ujfalusi István, Nemes Ungh vármegyei Szolgabirónál töltötte idejétt, circiter Szent Mihály Nap tájban onnat eljövén, Nemes Szabolcs Vármegyében Szunyogh István mellett continuskodott(?). Hushagyó kedd előtt egy héttel jött ide Karolyban az két fiaival Jánossal és Istókkal ; Károlyban mind addigh itt volt, migh Urunk eő Felsége innet megh nem indult, akkor eő Szabolcs vármegyében ment Szent Martonban, az Fiai penigh Urunkal mentek el.

3tio : Mennyi üdős lehett a Fia és most hol vagyon? micsoda ruhában járt és micsoda abrazatu?

Ad 3t um : János Fia 21 esztendős, Istók 16, az többi tizenkétt esztendőn alul valók : hitire, lelkére vallya, hogy valami olta Károlybul el ment tülök, se nem látta, se hirét nem hallotta, sem Levelét nem vette ; Veres Anglia Dolmányban, kék Anglia mentében, zöld kalpagban hozta János fiát Károlyban. Istókot zöld Dolmányban s fejér mentében.

Munkácsi János Szőke, nagy haju, vékony Legény, ugyan

Istók fia is nagyhaju, vékony, szeme fájós, barna ifju.

4tum (sic !) : Miolta Károlyban hozta, volt-e fiaival, s hol? itt Károlyban kinek recommendálta fiait, mire, ki által és melly holnapban?

Ad 4tum : Nem volt. Elsőben is Prinyi Imre és Prinyi Adam Uraiméknak,[1] eősmérvén eő Nagyságokat, recommendálta Etekfogóságra itt Károlyban, annak utánna Hoffmester Ottlik Uramnak,[2] az midőn acceptalta volna Ottlik Uram, ugy hadta itt s Prinyi Imre Uram Dispositioja alatt is maradott itten. Munkácsi János Eöcsöstül Urunk szolgálatjára mense Februarii circa dies 18 et 19 etc.

5to : Az elmult esztendőben, de legközelebb az Uj esztendőtül fogva micsoda hivatalban foglalatoskodott Munkácsi János?

Ad 5tum : Az elmult esztendőben Szent Mihály Napig volt Ungh vármegyei Thottfalusi szolgabiró Báttya mellett, azután Szunyogh István mellett continnuskodott, karácsonytul fogva penigh addigh, migh ide nem jöttek Károlyban, Szent Mártonban voltak maga mellett.

6to : Az alatt, migh ide hozta Károlyban az Fiait, nem jártak-e karácsonytul fogva valahol? s hol, mely tájban, viszajöttökben fiai voltak-e Naményban?

Ad 6tum : Nem egyebütt, hanem Bicskei névő Praedikatorhoz Beregh Vármegyében fordult volt circa finem Januarii, de nevett az helységnek nem tudgya. Bizonyossan nem tudgya, akkor-é, de volt Naményban, hallotta az Fiaitul, mégh Lakodalomban

[1] Perényi Ádám és Perényi Imre kisebb szerepet vittek a Rákóczi-szabadságharcban ; az előbbi katonáskodott (Arch. Rak. IV. 630. és V. 276.), az utóbbi udvarnok volt. (Arch. Rak. III. 602.)

[2] Ottlyk György főudvarmester.

is volt az ott való Praedikátorral s mégh Lónyai István[1] Leányárul is beszélgetett, mondván : bizony Apám Uram szeretném én azt a Lónyai Uram leányát ; felelvén az fatens : bezzeg jó volna fiam, mert te is szegény Legény vagy, én is a' vagyok, jó volna, ha olyan hellyre eshetnél, de talán nem is kapna a' Leány rajtad ; mondván a' fia, de vagyon ott, ugymond egy böcsületes Praedikator, a' ki magára vállalta, hogy ide szerzi.

7mo : Azon dolgokat, melyleyeket a' fia akkori Naményban való létében beszéllett az odavaló Praedikátornak, jelentette-e valaha néki, parancsolatot vagy leveleket nem mutatott-e és szándékát nem nyilatkoztatta-e ki? valakinek az Fia dolgában nem irt-e?

Ad 7mum : Menyre földre esküszik, hogy soha se nem hallott, se nem látott, sem soha semmit nem jelentett néki a' fia, hanem holmi Tiszta Papirossat látott nála, a' kire néha irogatott ; maga soha senkinek Fia dolgáról signanter az Naményi Praedikátornak nem irt.

Hoc addito : Az melly Ember Méltóságos Generális Károlyi Sándor Uramtul eő Nagy ságától rendeltetett ezen Nagy-Sándor elhozására, igy referállya, hogy minek előtte directe Szent Mártonban ment volna az Kastélyban, valami ismerős Paraszt Emberhez szállott s a' midőn ezen Ember felől tudakozódott volna, azt mondgya az Paraszt Ember : Uram, Uram, miért beszéll kegyelmed itten olly világossan ! ? akkoron félre menvén mondá, hiszen a' mint az én Aszonyom pártyát fogja ezen Embernek, ha mi baja találna lenni s megtudnák, hogy én adtam ki, el kellene vesznem. Ott vagyon ugymond az kastélyban, de

[1] Valószínűleg ugyanaz, akinek leszármazási táblját *Nagy Iván* is adja. VII. 161. l.

okossan járjon Uram kegyelmed, mert nem minden Embernek mutogattya magát, kérlek Uram, ha megtérsz, másfelé mennj, hozzám bé ne térj, hogy Reám valami gyanu ne légyen.

Egy fia is vagyon ugymond annak az Embernek, de nem a szokott uton jár, a' mikor haza jön is, hanem a Tisza Szentmártonyi Kastélyhoz tartozó kert, a' mint az Tiszára kifekszik, mind két felől nagy sürü berkek lévén, ottan jár által a' Tis-án, s mindgyárt az kastélyt éri.

Azon Ember menvén Szent Mártonyban, hivattya magához az Birót, kérdi tőle: Atyámfia otthon vagyon-é Nagy Sándor uram most az kastélyban; felelé a' Biró, bizony nem tudom bizonyossan Uram, otthon vagyon-é, nincsen-é, mert tegnap az Kállai Orosz Püspök volt nála s el ment volt keresésére ő kegyelme.

121.

Nagykároly, 1708 március 19.

Károlyi Sándor jelentése a fejedelemhez az ellenség előnyomulásáról s azokról az intézkedésekről, melyeket ő tenni szándékozik.

Eredetije a gr. Aspremont—Erdődy levéltárban. Magyar Nemzeti Múzeum.

Károlj, 19. Martii 9 Ora estve 1708.

Felséges Fejedelem Nékem Nagj jó kegyelmes Uram.

Igazán nec minimus hostis contemnendus, Egész télen sarban vizben nyughatatlankodtatám, farasztám az hadat s most penigh Operatiokra distrahalom. Azonban ez Orában Erkezik egj Hadnagyom Palocsai Öcsém Uramtul[1] melj altal Izeni, hogj ma reggel 8 Orakor az ellenségh az Meszesen[2] altal jött s Krasznán[3] is innet ellenkeztenek velle, sehol se széna

[1] Br. Palocsay György, korábban császári huszárkapitány, a kurucoknál brigadéros.

[2] Meszes hegység a régi Kraszna megye és Doboka megye határán.

[3] Kraszna megye, a későbbi Szilágy megyének délnyugati része.

se szalma nem levén, már az ki katonaságh volt is, futrazsra levén, kentelenitetet Somljótul[1] Kemer[2] fele nyomulni, ezt csak Portásnak Itelem, mivel Taborát tegnap Magjar Eggregjnél[3] látták, kibül itélem továb is fogh nyomakodni. Azért az mint lehet, én is ra keszülök, az mint hogj masut semmi Provisionk nem levén, ide Tasznádhoz fogom az Egész Corpust gjüjteni, ottan lehetvén mind Szathmárul, Ecsedbül s innét Karoljbul succurálnunk, szénának, szalmának, abraknak hire sincs, de az ház fedele szintén jó. Az hadat gyüjtenem Nemettel, Magjarral mindén felől hajtatom, de ki Gjalogh vagjon, kinek az lova mint az Gereblje, haszontalan, hanem Bagosi Uramot Orderem szerencsére Ervén, ez Orában veszem levelet, megh tért az nyugattab had. Orosz Páll Uram Corpussat is várom, ha ugjan el jön s ugy lesz, mint eddigh Informáltattam, extremitást igjekeztem tentálni, de üdő nap előtt nincs haszna, az Isten mutattja megh.

Orosz Pall Uramnak Irtam vala Szántórul,[4] kire replicalt, de Felségednek kétt rendbeli Levele is levén, levelemben En bizony Isten titulusát nem is Néztem, hanem pluribus Intentus fel szakasztottam, de mi vagjon benne, ez órán sem tudom, Eörömest el sem küldeném, tartván, hogj Komám nem fogja magával el hitetni, hogj nem akaratbul szakasztatot fel, de Inkáb kivántam Felségednek alázatos megh követéssemel történt Casusomról is transmittalnom, kire mit Méltóztatik Felséged kegjelmessen parancsolni, alazatossan el várom.

De az En Czekélj Elmém szerent ezen Particularitásokon mind fen hadnék En most, hanem ha ugjan csak illj vak merő keppen jön ez az kevély ellenségh Zemplin, Aba Uj, Gömör, Borsod Vármegyében ; az mely had hever, egészlen reá forditanám, migh a felső Operatio el jün, addigh ezen altal is esném, soha sem volna job mod, mint most abban, Mert csak az lovassa vagjon, nekem penigh nehéz, mert egész telen csak strapaczerozott egész hadam, most már lova mia el oszlot Abaujban az Gjalogh, Ollyüs,[5] Ecsedi,[6] Szent Páli[7]

[1] A későbbi Szilágysomlyó h. Szilágy megyében.
[2] Kémer h. Szilágysomlyóról ék.
[3] Magyar-Egregy h. Szilágy megyében, a régi Doboka- és Középszolnok megyék határán.
[4] Szántó p. Csongrád m. V. ö. gr. Károlyi-család összes jószágainak birtoklási tört. II. 24.
[5] Eölyüs János kuruc ezredes.
[6] Ecsedi János kuruc ezredes.
[7] Szentpáli István kuruc ezredes.

ezere Lovas hadakkal egjütt, Maramarosban az Palotas ezer, el Itélheti Felséged, bizom azért bölcs Itéletire és kerem alazatossan, ne Contemnaltassék, Maradván

Felségednek Alazatos szolgaja

Károlyi Sándor mp.

P. S., levelemet az Etzaka tartóztattam, hogj talan valamelj bizonjos érkezik, de az Inclusánál Egjéb nem jövén, továb nem halaszthattam Felséged tudósítását. Az Seredi[1] Relatioját az Adjutant Csáki Laszló Uram altal maskent reportálván, ketseges vagjok benne, hanem csak Portasnak gondolom.

122.

Keménymező, 1708 március 19.

Br. Palocsay György brigadéros jelentése Károlyi Sándorhoz az ellenséges hadak megindulásáról és a vezetése alatt álló kuruc haderőknek ezzel kapcsolatos hadműveleteiről.

Eredetije a gr. Aspremont—Erdődy levéltárban. Magyar Nemzeti Múzeum.

Méltóságos Generalis Uram Excellentiának ajánlom alázatos szolgálatomat.

Portasim lévén mint Sibó, mint Karika felé, mint Zilajon[2] strásám, mely Zilaji Strások közül egy néhanjan mentek altal az Meszesen, kik ma reggel nékem bizonjossan izenték, hogj tegnap szalott az ellenségh magyar Egregyre ; az nyomon lévő portásom Kraszna és Horvátigh,[3] onnét az Meszesig szemben találkozvan az Ráczsággal, éppen Krasznán innét egj kis hidék üzték portásimat, meljre való nézve nem tudvan magamot mihez alkalmaztatnom, edgjik hire, hogj magjar Egregyhez szálott, it pedig Krasznán felöl az Meszesen által jött az Ráczságh, nem vévén siketségre az dolgot, M. Generalis Excellentia parancsolattja szerint az haddal nyomultam Margita[4] felé, megh álapodvan Kémernél, jó paripás fegjve-

[1] Br. Serédi István ; közelebbi adatok róla nem ismeretesek előttem.

[2] Zilah, Szilágy megye székhelye.

[3] Kraszna és Horvát helységek a régi Kraszna megyében, Szilágysomlyótól dk.

[4] Margita biharmegyei h. közel Szilágy megye határához.

res katonaságot hadtam Somljón kapitány Karandi Urammal, portásom is ujonnan ment Kraszna felé, melj megh tekincze, egészen az ellenségh által jöt-e Horváthinál az Meszesen, vagj csak az Ráczságh.

Sibo felé járó portásom által mit irt Serédj István Uram nékem, in inclusis Excellentiának alázatossan megh küldöttem, szóval Serédj Uram azt izente, hallotta bizonjossan, hogj holnap Csiganjihoz[1] szal az ellenségh éczakára és hogj sok élést hoztak ujonnan nékj Kolosvárul, de az csak mondás, miért hoznának nékj Kolosvárul élést, mivel elégh élést hajtott mostan maganak, az mi hadaink csak panaszolkodnak, nem élhetnek el, Kalota Szegben nem susbsistálhatnak, mivel puszta, semmit nem kaphatnak, de talált eleget az német.

Nékem mostan is portássom vagjon az Karikára,[2] ha ugjan Somljo felé szándékozik az ellenségh, M. Generalis Excellentia parancsolattja szerint Margitahoz nyomulok, conjungalvan magamat Bagosi Pal Sógor Urammal, ha ottan találom, mind azon által mindenekrül el várom M. Generalis Excellentia parancsolattját, soká már nem győzöm hajtogatni az katonaságot és őrizni, ez csak oszol, majdan csak az Zászlókal maradok, az kenyér is kár némelj magjarnak.

Somljórul megh indulván, azonnal Nagj András Hadnagj Uramot küldöttem sietve ezen hirrel Excellentiához, de kétségek lévén oda való érkezése felől, kintelenitettem ujonnan ezen levelemmel Excellentiát tudositanom.

M. Generalis Excellentia

Alazatos szolgaja Palocsaj György mp.

Keménjmezőrül 19 Martii 11 órakor délbe 1708.

Hadadba parancsoltam volt, hogj az profontal jöjenek Somljóra, de bar megh ne indulnának, hogj ellenségh kezébe ne akadnának. Somljorul az Rabokat ma reggel küldöttem Hadadba, it az népet el futamtattam.

Kívül : Méltóságos Generalis Groff Karolyi Sandor Uram Excellentiának nagj jó Uramnak alázatossan

Tasnád cito citissime
Károly
ibi ubi cito citissime

[1] Czigán h. Zilahtól é.

[2] Karika h. Szilágy megyében, a régi dobokamegyei határ mellett.

123.

Gálszécs, 1708 március 22.

Rákóczi Ferenc levele Károlyihoz a várható ellenséges hadmozdulatokról s a kuruc haderő jelenlegi helyzetéről.

Gál Sécs, 22. Martii 1708.

Isten minden Jokkal algya meg kgldt szivbül kivánom.

Tegnap estve vettem az kgld 19. irot levelét és az inclusakbul két contrariumot latván, alig tudom mit hidgyek,[1] noha az en opiniom szerint azt gondolom, hogy szerencse, ha az Er mellyekét meg nem Jarja, de bár csak azt tudnám, ha Beszterczerül el hoztae az erejét, mert ha otis ben van, N. Banyat felthetjük, hogy elül hatul veszi, ha ot nincs hada, meg jarja Varadot. S gondolkodom ugy is, hogy mivel csak bizonyos, hogy Rabutinnak[2] személye szerint fel kel menni, az mint Grabarics[3] és az vajdatul mondgya, hogy hallotta volna, sőt Hadakis mennek fel és fegyvereket az Marosra rakják, s magok a nélkül mennek az Török földen, s Cusani[4] lesz az Commando bent,

[1] Rákóczi megjegyzései Károlyi Sándor 1708 március 19-i (121. sz.) jelentésének adatára vonatkoznak.

[2] Gr. Bussy—Rabutin János Lajos lovassági tábornok és Erdély katonai parancsnoka, tulajdonosa a róla elnevezett dragonyos-ezrednek. 1642-ben született Párizsban ; eleinte Károly lotharingiai herceg szolgálatában állott, de 1683-ban mint alezredes császári szolgálatba lépett. Ettől fogva tevékeny részt vett a Magyarország, Itália és a német birodalom területén folyt harcokban. 1696 óta Erdély katonai parancsnoka volt. (Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. II. 71.)

[3] Grabarics Jakab abrudbányai inspektor.

[4] Cusani Jakab József marchese lovassági tábornok ; résztvett a zsibói ütközetben. (Feldzüge. VII. 457.) Heister visszavonulása után egyideig magyarországi főparancsnok volt (Feldzüge. XII. 534. l.), kinek nevéhez fűződik Szolnok várának bevétele. Rákóczi emlékiratai. 287. l. (Későbbi szerepére l. *Lukinich. I.* : A szatmári béke története és okirattára. 320. l.) Jellemzését olv. *Csereinél* : Históriája 396. l.

talam csak azert lármaz ez it, hogy az Maros mellyekén semire mehessen Rabutin, s talám az ő kesirője volt az, ki Jenő[1] táján laczot és nem tudván az vizek statusát, megint az pusztanak akart indulni. De mi haszna okoskodom, leg job volna ezt agyon verni. De csudálom, hogy nem informatus kgld az ide való Quartelyosokrúl, hiszen nincs 3 napnal töb, hogy beszelettem Orosz Pál és Mikhazi viceivel, nincs töb mindenikének 200 az marode és betegeséből, it mind postirumba vannak s ezeknekis nagyob resze gyalog sener[2] (!) succurs lesz belőlle, Szalai hasonlot monda, hogy Cassarul ide indultam, az többi a Nemet hadaim, az kik, tudgya kgld, micsodás statusba vannak, az karabélyosim ha mehetnenek is, még Palocsa[3] tajarul, haz fedelet abrak nelkül, kgldhez érkeznek, s ősve gyűlnek, vége lesz ot az dolognak. S mas az, hogy talám az oroszsagra nezve nem is jo őket még most le hozni, mert mostis fogatom en az papokat, az kiket lassankint kinyomoztatok. Gyaloggal lasson kgld az dologhoz, az hataba eshetik az Abrugy Banyai, az melynek addig semmi haszna ot, az meddig ez it csekar s Reménlem, ha kgld Contrahallya magát, nem fog oly kevesnek laczani az egesz Corpus, az mint most el szeledve teczik.

Orosz Pallal en csak resignaltatom Szantót, mert szanszandekkal igasságtalanságot nem tehetek, csak mar az Takármany irant, az mellyet talám ugy is meg étetik most az hadak, alkuttassa meg kgld praevie őket, inkab magamis meg tódom[4] Orosz Palnak, az ki még sem felejtheti el az minapi Leczket s ha nem olvastais, kgld alkalmasint tudhattya, mi volt az Levélben ;[5] én ugyan nem sajnálom annyira, hogy fel szakasztotta kgld, mint ő sajnalta volna, de masok példajara nezve job lesz, ha maszszor meg olvassa kgld az titulust az levél felszakasztása előt, de könnyü lesz ezt el felejteni, az mely máris csak azert jut eszembe.

[1] Borosjenő vára.
[2] Talán : schöner Succurs.
[3] Palocsa h. Sáros megyében.
[4] Bizonytalan olvasás.
[5] Célzás Károlyi Sándor 1708 március 19-i levelére.

hogy irom s kivált ha ugy bannek kgld Cusanival, mint Rabotával,[1] melyet adgyon Isten.

Kgldnek

minden jot kivam attyafia
s barattya

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: A levél végig Rákóczi sajátkezű írása.

124.

Olcsva, 1708 március 25.

Károlyi jelentése ellenséges hírekről és arról, hogy a vármegyék hangulata a sok teher miatt erősen megromlott, a parasztság körében pedig határozott földesúr-ellenes irányzat kezd helyenként lábrakapni.

Eredetije a gr. Aspremont—Erdődy levéltárban. Magyar Nemzeti Múzeum.

Oczva[2] die 25 Martii 1708.

Felseges Fejedelem Nékem Nagj jó Kegjelmes Uram.

Sub dato 19 hujus Irot levelemre való kegjelmes Valaszat Felségednek alázatos Engedelmesseggel véttem más rendbeli kegjelmes parancsolattjával Együtt, mellyre hoszas valaszal Felségedet nem terheltetém, mert csak Postan rugaszkodtam ide bizonyos Procuratiora és Plenipotentia Constitutiokért, Papirosombul Éppen kifogjtam, Sohol hirtelen sem kaphattam, dé holnap Karoly fele visza randulván, minden dolgokrul bövön fogom Felségedet Informálnom.

Az alat is az ellenségrül Irhatom, hogj magam is sok fele Oppinioban voltam az külömböző relatiokra nézve s

[1] Gr. Rabatta János József császári vezérőrnagy, aki 1704 július 4-én Szentgotthárd mellett vereséget szenvedett a kurucoktól, ami miatt hadbírósági eljárás indult meg ellene. (Feldzüge. VI. 166. l.)

[2] Olcsva h. Szatmár megye északi részében, Mátészalkától északra.

remenlvén, hogj talam tovab is ki nyomul, alkalmassint contrahaltam vala az hadakat, de az Lármazasa uttan az Almás Vizétül[1] Visza fordult, másként ha Isten el hozta volna, mint Rabatat, ezt is meg probaltam volna, mar Isten ugj adta volna e? vagj sem, nem tudom. Cusányi ezen Corpussal nem volt, hanem Montecucoli. Az Besztercze fele való Nemet is, sött mind az egesz lovas had ottan volt. Eleget Irogattam Maramarosban Bánja felé, hogj Czapjanak be Besztercze fele, de semmi sem tölt benne. Az Almás Vize mellöl es Kalota Szegbül minden Elest Kolozvarra takart el, mind az altal Palocsai Öcsém azonnal nyomában fordult és helyben szállot, Toroczkai penigh Abrugjban Uralkodik megh is, hanem az Marosson altal Czapot volt s ottan vagdaltanak valamelj Nemetekét. Jenő felől az alatt bizonyossan hoztak három felöl is, hogj Rabutin minden bizonyal el ment, az mint hogj sok Lövéseket is töttenek ottan, bizonyossab megh tudasaért Portassom vagjon oda, kit Oránként varok. Igj lecsendesedven az dologh, Az hadakat jó rendben hadtam. Az Erdélji Attjafiak Szepen bé gjülvén, Mustrájukat Inchoaltam, Continuatiojá Barcsaj Mihalj Uramra Es Domahidj Laszlora[2] biztam, s ugj randultam ide, mert ugj látom, az magamért is Törvenykeznem es Veszekednem kell. Ma ugj hiszem, az Conventualis Szemeljek el erkeznek, Ezen is altal Esem és visza megjek, s mint hogj az Vitezlő rendet féltem az szükségtül, Felséged Engedelmebül En az Mustra után csak visza bocsatom az Erdelyi attjafiakot ollj Conditioval, hogj valamihent Mezőben szallok, jelen legjenek ezén Mustrájok szerent, ki ugj hiszem, Felségednek sem leszen ellenére.

Az Dica Iránt Felséges Uram nem anyira refractariuskodtanak, hanem Egesz faluk Zaszlót Emeltenek s Emelni Igjekeztenek, hogj pinzek nem levén, lehetetlen fizetniek, hanem inkab hadakoznak s Dicajok tudodgjek fizetésekben, de az midön Az Olljanokban fele sen megh fogdoztattam volna es az Vármegje Gjülésen töb declaratioim uttan Az Marhával való bonificatiojat az Dicában megh jelentettem, mind azok salváltattanak es valamije vagjon, kesz mindenet adni jó szivél, dé pinzt nem adhat s nem refractariussagbul, hanem Azért, hogj nincsen és senkinek sem adhattja semmijét is.

Szabolcz, Ugocsa az szerént jött reám, En mindeniknek

[1] Almás patak Kolozs megyében.
[2] Domahídy László kuruc ezredes.

az szerént resolvaltam, az mint Felséged kegjelmessen Irja, csak az uttán külömböző parancsolatok ne superveniálljanak, mind az altal pinzt is, Valamit lehet, Igjekeznek Collectalni.

Occuralt ebbén az Vármegjék instantiaja, ha megh lehet-e ad privatas et particulares necessitates Comitatus valamelj summat az Dica uttán augealni ; En megh engettem, Tisztek fizetésére való Annualis egész Expensakra Egj Vármegje 3000 frt. imponalhat, kisseb Vármegje 1000 Tallérigh, de felljeb.

Occuralt az Egj hazi szemeljeknek illj serelmek, hogj az faluktul való annualis fizetesek, vagj abban adot Naturalék (mivel az parasztsag sok helyen pinzül nem fizethet) Dicaban ingrediáltanak, melljet En az finalis Computusra relegáltam, ugj hogj stolarénak Itélvén azon fizetést is, az Defalcaltathatik.

Dica Czedula Irant való Taxalast in Vestigaltam, de ezen az földön megh nem találkoztanak ollj kereskedők.

Az Zoldosok poenaját magok ki állitasat Elegge urgeáltam, de En nem hiszem, akár mi Executioval is Effectuáljuk, csak az poena 24 m. forintra Extendalodván, had adnának Inkáb Felséged kegjelmessegebül Egj nehány szaz lovát, had szolgálna az sok Gjalogh katona, az ki most hevér s az Zoldos sem lesz, ez sem.

Ezen terheket latván, En bizony altalottam az Regimenteket assignalnom, hanem ha az telet ki vonattam velek, mar mennjen uttánna ez az szep Tavasz is, az kiknek most Pihenest adtam is, csak magok hazahoz bocsatottam, Elljen magaebul, ha magáért hadakozik.

Az Partiumbul már Felséges Uram En gondom, ha szep szerént magok Oblatiójával mindén Impositio nelkül ki nem Pótlom az Palotasok Cassaját és 1000 Ökröt, csak ne Impediáltassam, már is magok offerallják magokat. De megh kell vallanom, hogj az Mezei hadnak is kellene Valahonnat, ha csak mit is, mert valamihent megh hallja, hogj oda fel adnak, bizony bajom lesz velle, mar is rebesgeti, hogj oda fel az Portiot az qvartelyban 8 forintal szedi az had, kettöt Excessusban visza ad az háta megett. Én eléggel Csendesitem, hazutolom, az mint hogj lehetetlennek is tartom, hogj az meg Engetődnék.

Az N. Vármegjém Számadásit akarván el végeztetnem, Felségedet alazatossan kérem, N. Zemplin Vármegjei Dicatióra rendeltetet Notariussom helyeben mast delegálni és kegjelmessen megh bocsatani meltoztassek, hogj Felséged

kegjelmes parancsolattja ellen megh tartoztattam, kirül kegjelmes resolutióját alazatossan el várom.

Ide fordulasommal Continuáltam Munkácsi Esketeteset,[1] mind bé hordattam az Embereket, kiknek fassiojabul az Egész dologh Declaratióját praesentibus alazatossan Includálom, Egjütt az Originalis leveleivel, talam az Irása ottan Ismeretes leszen. Az Apjaért penigh actu vagjon Egj Hadnagjom, Oránként várom. Felséged Informatióját is alazatossagal veszem, hogj ha ottan találtatnék Udvarnál, hogj Ez én szegénj Embereimet ne sanyargassam.

Ebbül En nem sokat Epithetek de mostan micsoda Változás lött az soo Iránt, nem tudom, elégh az, hogj mind az Nemessegh, mind az parasztságh igen kezdet rajta Zibongani és sok rosz szókot is kezdék hallogatni, *hogj csak megh kén az földes Urakat*[2] *ölni.* Ugj vagjon-é? actu nyomozom. Az soo penigh mint lesz, nem tudván, az elmeket is Csendesitenem nem lehet, az menyire lehetne, penigh kivannám.

Szinte mostan Erkezék megh Embérem az Consiliumtul, ugj látom, hogj csak nem boldogulhatok En az magaméban is, hát megh ha holtom történnék, maradékom micsoda remensegben lehet ; mások magok adossagit Szabadon fizetik, az enyémbül En költök, futok, fáradok, megh sincz Contentum, Felséged is kegjelmessen parancsol, — semmi, hanem ha En is valakiét veszem el s ugj Contentalom Magamat.

Az Bosnyák Jószágnak penigh hirét sem hallotta az Consilium.[3] Igj lévén porban az Igasságom. Isten áldgja megh Felségedet hozzam való kegjelmességeért és velle született Igasságáért ; verje megh az alatta való Igazságtalanokat. Nincs nehezeb, mint abban való megh akadaljoztatas.

Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

Jegyzet : Rákóczinak válaszát 1708 március 28-ról Arch. Rak. II. 211—216.

[1] Erre vonatkozik Munkácsi Nagy Sándornak 1708 április 7-i kelettel ellátott vallatási jegyzőkönyve is. (120. c. irat). Ez a Munkácsi Nagy Sándor atyja volt az iratokban többször említett Munkácsi Jánosnak.

[2] Az eredetiben aláhúzva.

[3] V. ö. a tanácsnak 1708 január 8-án kelt rendeletével. (103. sz. irat.)

125.

Olcsva, 1708 március 26.

Károlyi Sándor jelentése a fejedelemhez különféle hadihírekről, belső bajokról és nehézségekről s azonfelül egyéni sérelmeiről.

Eredetije a gr. Aspremont—Erdődy levéltárban. Magyar Nemzeti Múzeum.

Oczva die 26 Martii 1708.

Felseges Fejedelem nekem Erdemem felet való Nagj jó kegjelmes Uram.

Felseged Levelemre tött kegjelmes Valaszat[1] nagj alazatos Engedelemesseggel vettem, többet nem Irhatok, mint Irtam, kivel talam kedvetlenseget is Okozhattam. De sírt az Lelkem bennem, sír is, hogj az kit masokon magammal el nem hitethettem, magamon tapasztaltam, abban is mind az altal Felsegedhez, Hazamhoz való Igaz Magjari Verem és szeretetbeli kötelessegem menyire tartóztatta Indulatomat, Felséged ellőtt Constál, Ez uttán is Isten ne engedgje, propter privatam laesionem in publicis legh kisseb sertődest kivánjak tenni, hanem mint Ujjá szülő Igassagát folytatni kivánó Vezéremhez folyamodom, nem praecise magam dolgaiban csak, hanem sok megh keseredetekkél egjütt, kik hasonlót maj napigh is siralmasson szenvednek, nem ketelkedvén, hogj Felséged mind Ezeket bölcz Elmejevel csendessen el temetni és kinek kinek satisfactiója szerent kegjelmessen provideálni meltoztatik. Ezekrül szólhatnék eleget, de mindeneket bölcsebben által látván Felséged, el hitetem magammal, hogj nem kiván sem Gubernaltatni mástul, sem Gubernálni az Országon, Nemessegen, hanem quod aeqvum et Justum, kinek kinek Igasságot szolgáltatni, melyre hogj Isten segellje, vezerellje, valaki nem secundallja s nem kivánja, ejtse Isten az Uralkodást kivánók keze alá.

Nyavaljás Görgényiekrül szintén most Erkezik három felől jó Informatiom, kiben nem is kételkedhetni, mivel ottan levő Palotás hajduk is jöttenek Banja és Kővár Videkere,

[1] Rákóczi válasza 1708 március 18-án Gálszécsen kelt. Arch. Rak. II. 190—192. ll.

melljek referallják, hogj szegény Rátonyi[1] heljeben Zászló tartójokot valasztván, az is addigh tartotta, mig falait pora földig nem hanjatta az Ellenségh, a mellet Mináit[2] Egészlen alajuk vitte, kinek mar nem resistalhatván, Capitulálni kivantanak volna, de Gratia nem adatván, Egj Etzaka ki czaptanak s az ellenségh sánczán keresztül vágván magokat, 12 ember kárul eljöttek; kétt fele szakadván, Egj resze Moldovára, más Banya fele ment, kit továb is Investigálni fogok, ne obstante, hogj Abrugjbányai kémek által is az szerent Confirmaltatik, honnat Irják, hogj Thökölji és Móses Deák[3] ki jövetelével majd 100 szekér prédával Jövén, Kuk Lászlóék fel verték s Embereiben is feléssen Vagdaltanak le, de hogj Rabutinnak ki menételerül onnat semmit nem Irnak, Jenő felől penigh bizonjosnak Confirmallják, nem Capialhatom, migh el Eresztet portásim nem Erkeznek.

Az Arany Váltáshoz is hozzá fogtanak, de Az Szegénségh igen megh idegenyedet és ugj Irják, Tömösvára hordattatik, kit actu Investigálnak, Az Aranjat penigh Magjar forintban váltják.

Az Ellenségh penigh pinznek szüksegere nézve három mariást foljtat egy Rénus forintban.

Az Szegénségh az Partiumban élés dolgábul Igen megh fogjatkozot. Némelj hadakot már is Magazinumbul kell tartatnom, Istenemre irom, felek nagj fogjatkozástul, ha distrahaltatik Ezen kétt három Vármegje.

Actu veszem Bihar Vármegje levelet, ki jobban egj Processsusbul áll. Az 250 Commertiumra való Ökör mellé reqvisitiomra maga jó szándékábul 2000 frt. már repartiált is, az többi sem kétlem, követni fogja. N. Maramaros Vármegjét penigh Veterányi[4] által való Oppressiojában N. Erdélj Országa az én üdömben 80 m fr. sublevalta és fizette ki, actu várom

[1] Ráthonyi János kapitány, Görgény-várának parancsnoka az ostrom alatt elesett. Róla nagy elismeréssel nyilatkozik a különben Rákóczi-ellenes *Cserei Mihály.* Históriája. 392—94. h.

[2] Aknáit.

[3] Bár neve az Archivum Rakoczianumban többször előfordul (I. 520., 523., 549., 626.), közelebbit nem tudok róla.

[4] Gr. Veterani Frigyes cs. tábornok, aki 1698 szept. 22-én Lugos mellett nagy vereséget szenvedett a törököktől. (*I. Hammer:* Geschichte des osmanischen Reiches. VI. (Pest, 1830.) 611—612. Veterani levelei 1683—1685 közti évekből a M. Tud. Akadémia Tört. Bizottságának másolatgyüjteményében.

válaszokat, legh aláb arrul megh emlekezvén in medietate vel tertialitate Emlékezzenek megh az N. Hazának jó tételéről. S ugj hiszem, nem is lesznek hala adatlanok, mivel reqvisitiomra az Marhában is 400 Ökröt Igértenek, ki is olj terhes, hogj 100 Oszlás Nemességh vagjon az Vármegjében, arra esik egj Oszlásra egj pár, egy oszlásban penigh 26 Nemes ember, kapuszam is vagjon, abban is anyi szám és anyi számu ember, ebben bizony bele nem hal, csak ne Impedialtassam. Kővár, Kraszna etc. qvantum potest, anyiban succuralom, azokat sem Erőltetem, mégh is ugj hiszem, secundaltatik Felséged Intentiója.

Belljeb penigh mire Erkezem, sem az Tanacz, sem az elme nem tudhattja, mind az által Oppinioját nem praeterealom, tudván, mit tartson Instructiom s Felséged és magam kötelessége.

Kövár Iránt, régen ugj tudtam, Ketzeli pareált Felséged kegjelmes parancsolatjának, de sok Intimatioimra is el vonván magát, actu Irja Teleki Uram, hogj megh sincsen, ki mia üdejét ottan töltvén, Az Inqvisitio mind eddigh sem Continualtathatot, de már megh Irtam, hagja Barcsaira ad ulteriorem dispositionem és jöjön Károlyban, ugj hiszem, eddigh is oda Erkezet, holot is szép freqventiával az Mustra végben ment, de tartásokban nagj terhemre vagjon az szegénségh el fogjása mia.

Minemü Inventarium lött Kővárban, Felségednek Párban Includálom. Görgénynek elveszesével[1] (noha dicséretes) igen megh remült mind az Vidék, mind az Had s másként is nem defensiora való levén, Unanimi voto azt kiáltják, hánják el az ember főtt és vonják az láposban falait, kit én az Tanáczal is közlök, de azzal mind üdő mulik, csak Felséged resolutioját vehessem, szaporáb voltáért Casualiter Vulcanusnak szentelem, az uttán falaival az Lapost is töltetem.

Én mind masok által, mind magam itten való alkalmatosságomban az szegenseget expiscálom, vagjon jó, de sok vagjon rosz, kit per omnia media moderálni Igjekezem s ezen Szathmár Vármegjei Gjülésben e minap végben is vittem ; actu penigh holnapi Gjülésében is N. Szabolcs Vármegjének Effectualni el nem mulatom.

[1] A már idézett *Cserein* kívül (Hist. 392—395.) l. *Palló Albert :* A görgényi vár ostroma. „Kolozsvár" c. napilap. 1888. 239—240. sz. és különösen *Márki S. :* III. 539—542.

Szintén Levelem Continuatiójában veszem N. Vármegjenek Maramarosnak resolutioját, kirül praemittált Irásom szerent in particulari biztatasom vala, Felséged resolutiojokat az Annectált párbul megh láthattja, de Bihar Vármegjét vevén Czéljul, adhortalni fogom, qvid qvid sit, Gjermekségh másokhoz képest, levén közel Nemessel egjütt 10 m Gazda benne, ha való az Informatio.

Huszt Vára is in qvo statu legjen, Felséged ex Inclusis megh érteni meltoztatik, En rajtam ugj hiszem, semmi sem mulna, de az fundusson ha mulik, tudom Felségedtül megh nem iteltetem.

Mikes Uram is mit Irjon, Felséged láttja, az sem hoz, hanem kér, ugj az Török Országra szorultak, kik régen ki jöhettenek volna, élnénk vagj vesznénk egjütt, de ki ki medium tenuere beati.

Ketzeli és Balyika[1] Contumatiójaban mi tevő legjek, Felséged resolutiojat alazatossan el várom, másként ha in principiis megh czügedem, továb mi reménségem, ha csak az, akar ki fel Ugrik, szabadon mondgja, hogj nem cselekszi azt, az mit Felséged kegjelmessen paranczol, az mit az haza szolgalattja kiván, mi jön ki bellölle, — Szükségnek látnám az illjenben az Példát, de törvényest.

Andrássit[2] el kültem vala Kalnasi[3] Uramhoz az Mesz áráért, 500 forintnál többet nem adott, azzal haszontalan inditom.

Görögh Péterné Ládái Qvartelyban Pecsételtettenek le, ki által, nem tudom, de nyavaljas maga Instált s volt nállam, Felséged kegjelmes resolutioja szerent fel szabaditom és ki által volt lepeczétlése, alazatossan Informálom.[4]

Nemes Zemplen Vármegjében lött dolgokrul való Informatioját Felségednek alázatossággal fogom követni és az N. Vármegjéket adhortálni, ugj hiszem nem is lesznek ellenkezők mind azokban.

Az Marha Igen kezdet betegedni és veszni, de csak Isten mutatna jó időtt, reménlem megh szünne.

[1] Balyika László kuruc kapitány.

[2] Talán Andrássy Pál br. tábornok. (Thaly indexe szerint. Arch. Rak. X. 58.)

[3] Kálnásy János, a fejedelemnek munkácsi praefectusa és egyúttal sztropkói harmincados.

[4] V. ö. Rákóczi 1708 márc. 18-i levelével. Arch. Rak. II. 191. l.

Szántó Iránt való nehéz komámnak az resolutio,[1] de tudom az Igassagot, maga sem kivanja altal lépni.

Az Varadi Comendans[2] továb is moczkolódik, Rabutin is már négj levelemre nem adván valaszt, ugj latom, szegeny rabjaink nem szabadulhatnak. Itélnem Storemberget[3] és Hajsztert[4] megh Ijeszteni, Eök Uri módon, az mieink nyomorultul ne Elnének, ugj is ugj latom, csak ugj böcsülnek es szeretnek mar ők minket, mint En eőket.

Az salétrom is csak ugj folj vesztiben. Felseged kegjelmessen Comittal, de senki sem effectuallja. Én maradok Felsegednek

Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

Jegyzet: Rákóczi erre a levélre 1708 április 4-én Kassáról válaszolt. Arch. Rak. II. 225—228.

126.

Enyicke, 1708 március 28.

Rákóczi egy eset kapcsán felhívja Károlyi figyelmét arra, hogy mivel a fuvarszolgálat ellátása a hadbiztosság hatáskörébe tartozik, alantasai a vármegyéket effélével ne terheljék.

Ezen Nemes Vármegyenek Gyülése alkalmatosságával proponaltatott az is, hogy Versegi nevű Tisztye kk bizonyos Mundirungért expedialtatván, nem a Commissariatuságnál a szekerek éránt insinuálta magat, hanem a N. V. hire nélkül is hajtatot Kassara és mar egynéhány naptul fogvást ott maceralya, el nem akarván bocsatani. Mivel penig az illyetén Vecturak vi Regulamenti tolláltattak, hanem a Commissariatuság-

[1] Károlyi 1708 március 19-i levele alapján Orosz Pálról lehet szó, aki Károlyival Szántó puszta birtoka miatt ellentétben állott.

[2] Gr. Löwenburg Frigyes altábornagy (Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. X. 137.)

[3] Gr. Stahremberg Guido tábornagy, császári főparancsnok. (*Markó Á.:* i. m. 180. s köv. ll.)

[4] Gr. Heister Siegbert tábornagy.

túl administraltatniok kelletik olly formán, hogy azon Nemes Vármegyének azon Regimentnek fizetéssébül defalcáltatvan bonificáltassék, ugy gondolyuk, ezen alkalmatossággalis reflexióval lesz ezaránt kgd, ezentul penig valakik expediáltatnak, az Commissariatusság által folytassak ez illyetén Vecturák allapottyát.[1]

127.

Kassa, 1708 április 7.

A fejedelmi tanács a török kereskedők kielégítése és a kővári vár parancsnoksága kérdésében utasításokat ad Károlyinak.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Az mint informaltatunk, Erdelyi So Aknainkrol feles szamu so szállittatván le az elmult esztendőben az Fejérvári Portusra[2] Posaházi Pál administratioja alá, ugy 10 m forintokis sojért kölcsönöztetvén Marjai Albert Vice Praefectusunk által, kikből kellett volna az Creditor Törököket excontentalni, de mind eddigis elmult, mint erről Tekintetes Nemzetes Barcsai Abrahám Tanács és Thesaurarius Uri hivünk bővöb declaratiot tehet kgld elött, a' meg irt sonak árrának, ugy azon 10 m forintoknak mivoltárol akarván bizonyosan értenünk, meg irt Marjai Albert és Posaházi Pál hiveinket citáltatván magához, Kgld és Tanács Uri Hiveink elött ratiocinállyanak mind azokrol, mely szerént, ha mely kéznél pénz maradottnak lenni comperiáltatik, az meg irt Törököket abbol excontentálni kell; ha hol pedig Ratiojokbol oly difficultások emergalnak, Posaházi Pált Ratioival edgyütt küldgye Hozzánk. Groff Teleki Mihály Uri Hivünktől értvén, hogy Keczeli István az Kővári Kapitányságtol és Balyika az Porkolábságtól vonagattyák magokat, edgyütt Tanács Uri Hiveinkel kgtek denominállyon más

[1] Az Archivum Rákóczianum II. k. 211—216. lapján közölt levélhez kapcsolva, mint a levél utolsó bekezdése.

[2] Gyulafehérvárhoz tartozó telep a Maros partján, nagy kereskedelmi jelentőséggel.

alkalmatos Subjectumokat, és neveket praesentállya előnkben, addig pedig Bárczai Sigmond[1] Hivünk, és az régi Porkoláb Tisztekben maradgyanak. Az Kis Várdai Dispositio szerént az Magazinalis helyekre a' mint értettük, még kevés buza administraltatott, abbanis Commissarius Hiveink hogy jobban serénkedgyenek, nem kétlyük, kegd által ottan ottan *(igy, kétszer!)* meg intetnek. Caeterum etc. Datum Cassoviae, die 7 mensis Aprilis, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Raday m. p.

Stephanus Horthi m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

128.

Kassa, 1708 április 10.

Meghívó az ugyanazon év május 15-re Eger városában tartandó országos értekezletre, mely az adóterhek ügyét fogja rendezni.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Az Téli Quártélyok és az szükségekhez képpest Dicák szerint felvetet Impositáknak collectatioi iránt minémű dispositiók tétettenek tavali Esztendőnek vége felé itten Kassa Várossában[2] lészen jó emlekezetiben Kglmennek. Kivánván azért Vezérlő Fejedelmi hivatalunk szerint mind azoknak folytatasit és eventussit tudnunk, az egész Nemes Vármegyéknek, ugy az Várossoknakis intimáltuk, hogy *pro die decimo quinto* proxime affuturi mensis *Maii*, Anni currentis Eger

[1] Kővári kapitány volt idáig, kinek helyébe Keczeli István volt kiszemelve.

[2] Az 1707 decemberi 12-én megnyilt kassai országgyűlést érti, ahol főképp az adó rendezése foglalkoztatta a rendeket. *Márki S.:* II. 518—519. ll.

Várossába[1] authorizált Commembrumi által compareállyanak. Ahoz képpest Kglmennek is Praesentibus intimállyuk, az meg irtt napra és helyre magát conferállya, az holott azon időt érnünk engedvén Isten, Magunk is jelen leszünk, hogy további Hazánk meg maradását és czélunk bóldogúlását illető dolgokat egyenlő erővel és cooperatióval segétsuk. Eandem etc. Datum Cassoviae, 10, Aprilis, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Joannes Labsánszky m. p

Stephanus Krucsay m. p.

Kívül : Szokásos címzés latinul.

129.

Kassa, 1708 április 11.

A fejedelmi tanács arra utasítja Károlyit, hogy a Kassán fogva tartott császári kapitánynak egy „érdemes" kuruc tiszttel való kicserélését intézze el.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Rápolti relatiojából értyük, hogy Rabutin kiváltképpen kivánná azon Gránádéros Kapitánynak Szabadulását, melly itten Kassán vagyon fogva ; megh parancsoltuk azért Nemzetes Radics András[2] ide valo Commendans hivünknek, hogy a' mikor kglmed fogja azon Kapitánynak kiadását kivánni, kglmed Embereinek resignállya. Lévén penigh Erdélyben érdemes Hiveink rabságban, kglmed commutálhattya ollyanért, a' kit maga fogh kglmed gondolni és

[1] „Az Kegyelmed opinioja szerint" — írta 1708 április 6-án Bercsényinek a fejedelem. Arch. Rak. II. 230. l.

[2] Radics András a munkácsi várnak volt parancsnoka a hosszú ostrom (1685—1688) alatt ; Kassát is vitézül védelmezte Rabutin ellen 1708-ban. *(Markó Á. :* id. mű 181—182. ll.)

az többinél elébb való szabadulását itélné. Caeterum etc. Datum Cassoviae, die 11. Aprilis, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rákoczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Stephanus Krucsay m. p.

Kívül: Szokott címzés latinul.

130.

Szerencs, 1708 április 30.

A fejedelmi tanács értesíti Károlyit, hogy Barcsay Mihály tanácsurat különleges megbízatással Abrudbányára küldte.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Tekentetes 's Nemzetes Bartsay Mihálly Belső Tanács és N. Fejér Vármegyei Fő Ispán[1]. Uri Hivünket maga kevánsága szerént Abrud Banya fele Orszagunkban bé botsátottuk, hogy tehetsege szerént ottan folyo dolgainkat secundalván, legyen vigyázással. Kihez képest Kegyelmednek akarván tuttara adnunk ezen indultumunkat, ha mi olly dispositiokat tett az oda valo operatiok iránt, bennünket tudositson. Caeterum etc. Datum ex castro nostro Szerents, die ultima mensis aprilis 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Stephanus Krucsay m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

[1] Életrajzát l. *gr. Lázár Miklós:* Erdély főispánjai. (Budapest, 1889.) 25—26. ll.

131.

Szerencs, 1708 május 2.

A fejedelmi tanács tudatja Károlyival hogy Szőts János kapitányt a szétszóródott kurucok összegyüjtésére és azonfelül a rácok hadmozdulatainak megfigyelésére a Sárrét mellé rendelte.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Idejében s Hazánk hiv szolgálattyában meg élemedett Nemzetes Vitézlő Szőts Janos Kapitány Hivünk repraesentalván előttünk, hogy felőlle a' minémű dispositiot tétettünk volt az Oeconomicum Consilium által, annak effectuatioja bé nem tellyesittetett, kirőlis, mitsoda akadálybol okoztatott, Inquisitiot fogunk peragaltatni; mindazonáltal erőtlenségéhez képpest tőlle kitelhető tehetsége szerént inkáb akarván továbrais Hadi szolgálatban foglalatoskodni, mint sem magát meg vonva heverni: Erre nézve számos Ezerekből el oszlott s magokat Tolvajságra adott Vitézlő Rendeknek öszve gyüjtésekre, a végre kiadott Amnystialis Patensünk mellett meg irt Kapitány Hivünket exmittaltuk, egyszersmind a Rácz Ellenség excursiojának repressiojára parancsoltunk, hogy a' Sáár Réte mellé conferallya magát; kinek ott való létét azon Ellenség meg értvén, remenljük, annyival inkább tartozkodva lészen; hogy ha azért a' reducalt Regimentekbeli Tisztek közzülis adjungallyák magokat, Kegyelmed ne impediallya, mellyeket kivántunk Kegyelmednek ertésére adnunk a' végre, hogy ebbeli rendelesünket eleve tudhassa Kgld. Caeterum etc. Datum Szerents, 2 Maii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m p.

Paulus Raday m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

132.

Szerencs, 1708 május 2.

Rákóczi levele Károlyihoz az ellenség mozdulatairól, Kismarjai Albert erdélyi praefectus eljárásának helyességéről, a török kereskedők kielégítéséről, a menekült erdélyiek támogatásáról és végül a somlyai vár egyik tartozékának tulajdonjogáról.

Szerencs 2 Maii[1] 1708.

Isten minden jókkal álgya meg
kgldet kivánom.

Ezen levelem eddig iratván, vettem az kgld 22. költ Stafetajat is, de egész az inclusákbúl sem tuttam ki tanulni, hogy az ellenségnek Sebes Vár[2] felé legyen nyomulása, hanem tsak egyedül az Rabutin készületitt, nem is vólt nékem abban kettségem, hogy az Maroson ki ne mennyen, amerre Slic[3] is vette vólt úttyát az Sibai harcz[4] utan.

Marjai levelére nézve ujonnan is kivanom, ne praecipitallya kgld az dolgot, mert ugyanis csak az helytelen informatiónak tulajdonitom, hogy kgld válaszszát helytelennek itili, mert igen is, a mint fellyebb is irám, meg kivántam külömböztetni az ő hivatalylyat az Thesaurariatusságtul, 's nem lévén tüllem az parantsolattya sinistra informatiót supponalván, kivánta kgldet praevie informalni ; az is való, hogy ha ű demonstrállya Posahazinak ki adatott helyes parantsolatit és dispositiojit, amannak kel szamot adni, mért effectusban nem vette ; igy lévén azért a dolog, tsak kulgye kgld

[1] A levél folytatása annak a „Szerencs, 2. Aprilis 1708" kelettel ellátott levélnek, mely az Arch. Rak. II. 254—256. ll. jelent meg ; a datum azonban a Károlyi-levéltárban található példányon májusra van javítva.

[2] Sebesvár Kolozs megyében ; a török világban a Sebes-Körös völgymellékének volt a kulcsa.

[3] Gr. Schlick Lipót lovassági tábornok. Életrajzi adatait l. Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. V. 380. l.

[4] A zsibói csata 1705 nov. 11. Leírása *Markó Árpádtól* : i. m. 289—320. ll.

hozzám Posaházit, nincs ennek ennél jobb remediumja az Vasas Tincturanál. De religuo az Törökök Contentatiojában illendő köszönettel vészem az kgld faradozását és mivel congoul akarjak fel venni adósságokat, csak fizettettesse ki kgld űket az Erdélyi és az Ország Congoibul ; ha az első nem sufficiál, mert azt már nem mondhatom, hogy elég Congom ne legyen Munkátson, mellyel fogom contentaltatni Erdélyt vagy Magyar Országot ; az abárúl ime includalom Szt. Andrásinak[1] az Parantsolatott és kérem kgldet, alkuttasson kgld praevie az Törökökkel az Szekér Béréért Kecskemétig, sőt még Egerig, ha lehet, hogy azután ne sarczoltassanak kedvek szerint.

A Nemes Varmegyeket requiraltam az bujdosó Erdélyi hiveim intertentiojok irant az Egri Concursusig, aholis Communicatis Consiliis meg lassuk, mitsodás leg jobb dispositiót tehetünk irántok.

Ecsedi[2] nescit, quid petit, mert Kárász Telekét[3] Somlyoi apertinentiának 's örökös jószágomnak tudom lenni, azt penig senki sem praetendáhattya tűllem, hogy az másét nem appropiálvan, az magamét széltiben oszszam. Debreczen és a Partiumok iránt vehette, ugy tudom, már kgld eddig teczczésemet.

Kgldnek

minden jot kivano[4]

attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet : Címzés hiányzik.

[1] Szentandrási János Rákóczi ügynöke a temesvári pasánál. (Arch. Rak. II. 162., 245., 266., 400.)

[2] Ecsedi János kuruc ezredes.

[3] Szilágysomlyó tudvalevőleg a középkortól fogva Báthory-birtok volt *(Petri Mór :* Szilágy megye monografiája : II. 142. s köv. ll.). Báthory Zsófia révén került azután a Rákóczi-család birtokába. Somlyó tartozékai felsorolva *Lukinich Imre :* Erdély területi változásai. 350. l.

[4] Innen Rákóczi Ferenc kézírása.

133.

Szerencs, 1708 május 2.

A fejedelmi tanács arra utasítja Károlyit, hogy a kállai póstarablók kinyomozása érdekében tegye meg a szükséges intézkedéseket.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Nemzetes, Vitézlő Kossovics Márton Hivünk Postáink fő Directora[1] Elöttünk tett repraesentatiojából értettük, az Kallai Postának Ordinariával való jövetele alkalmatosságával lett éktelen megfoztattatását, melly miatt hogy az Nemes Haza szólgalattya az Correspondentiáknak rendes folytatasában kesedelmet ne szenvedgyen, annyival inkább félben ne szakadgyon, Kgnek Praesentibus intimállyuk, azon fosztó személlyeket serio kerestesse ki s fogattassa meg és Kis László Kallai Hadnagytúl vegyen szoros számot, Kglmed ebbéli szorgos Hazánk szolgalattyanak hátramaradásával, azon Tolvajoknak hevenyiben való persecutiojában, mi okbúl denegálta emlétet Kallai Posta Mesterünk requisitiojára maga assistentiaját. Ennek utánna peniglen szoros vigyazással légyen Kglmed efféleknek elkövetisére való alkalmatlanságok, annalis inkáb praecludáltassanak. Az Városbeli s más helység béli Lakóssoknakis meg parancsóllya, a' midőn az Tolvajoknak persecutiojara valo assistentia véget requiráltattni fognak, aztat semmiképpen denegálni, kemény animadversiónk alatt ne mereszellyék. Caeterum etc. Datum Szerencs, 2ª Maii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Krucsay m. p.

Kívül : Szokásos címzés latinul.

[1] Kossovics Márton országos póstafőigazgató.

134.

Nagykároly, 1708 május 7.

Károlyi Sándor összefoglaló válasza Rákóczinak a legutóbbi időben hozzá intézett leveleire, a legkülönfélébb ügyekről.

Eredetije a gr. Aspremont—Erdődy levéltárban. Magyar Nemzeti Múzeum.

Károlj 7 Maij 1708.

Felséges Fejedelem Nékem Nagj jó kegjelmes Uram.

Sub Dato 29 praeteriti Irot kegjelmes Levelével majd egjüt veszem Jobbara Felségednek hat rendbeli kegjelmes valaszait es parancsolatait 6-ta hujus datáltatottal egjütt, melljekre hosszas valaszszal nem kivánom Felségedet terhelnem, hanem az mik szükségesebbek, azokrul praevie alázatosson Informálván, mint hogj Egerben kegjelmes parancsolattja szerent[1] Jelen kelletik lennem, ottan az mik el maradnak, alazatossan declaralvan, kegjelmes resolutioját el fogom várni és engedelmessegel követni.

Elsőben is Mulykoék már Contentaltatván, noha el mentenek, de Felséged Levele[2] ámbár készőn erkezet is, actu Irok uttannok, remenlem Debreczenben erről[3] és azon Abában fogjatkozás nem leszen, csak az araban lehetet volna Informatiójuk. Az kongót is Bartsai Ábraham és Eötves Miklósra bizom, mind kétt részrül végezenek vellek.

Második kegjelmes parancsolattja Felségednek T. Nemzetes Bartsai Mihály Uramnak Abrugjbanyara való menetelre[4] való Indultuma, melynek En alázatossan Obtemperalok s ámbár eö kegjelme ratioit mi vitte arra, actu detegallja, de mivel az mikor Felségednek irt, velem nem Comunicálta, Azért követém Felséged kegjelmes parancsolattját, el hitetven magammal, nem is lesz kárára se Felségednek, se az Nemes Hazának.

Harmadik rendbeli kegjelmes parancsolattja Felségednek Szegény Szőcz János Apám Iránt,[5] Isten ne adja, hogj akadáljoztassam, sőt előmozdítani kesz vagjok, de nem hiszem

[1] Kassa, 1708 április 10. (128. sz. irat.)
[2] Szerencs, 1708 május 2. (132. sz. irat.)
[3] Bizonytalan olvasás.
[4] Szerencs, 1708 április 30. (130. sz. irat.)
[5] Szerencs, 1708 május 2. (131. sz. irat.)

Felséges Uram, hogj csak Százra is telljek az olljan katona és Heverő Tiszt, az ki szolgálatra ki nem hajtatot volna, az kik penigh Tolvajkodnak, ki Tiszán tul való, ki Kunsági, ki Lakos és az hadon soldost tart, az nem sokra Extendalódik. Én mind az által Informaltatván magamat véllé, valami Job, azt követem. Az Rácz[s]ágnak az eö Gyülekezéti közönséges, valamikor valahol valami kis Csapás esik, eddigh ki ütöttte volna magat, ha volna valami.

Negjedik kegjelmes parancsolattjára Felségednek Kis Lászlót arestaltattam,[1] az Posta karat refundalni parancsoltam, magától penigh számot vészek nem assistalásárul, holot mind Vármegjékben, mind az Hadak között holnaponként reiteralom azok Iránt való patentalis Intimatioimat, S továb sem mulatom el, kivánván Nemzetem Csendességét munkalodnom.

Eötödik rendbeli kegjelmes parancsolattjára Felségednek Egerben replicalni szandekozom,[2] ha Isten megh nem gátol, ad Interim Rabutin kiménetelérül s az be ménendőrül, az ujonnan fogot rabok mit fatealljanak, Felséged az Inclusabul altal erteni meltoztatik, ki ellen is hogj vagj egjütt, vagj masut valamit mozdithassunk, adgja Isten. Toroczkaj János Ugjan biztattja magát, Szegitse is Isten.

Lajos Mihályt En magamhoz hivattam volt, ki előttem hitit le tötte, hogj maga Fassioját Comprobállja,[3] kirül actu Inqviraltatok s reménlem magammal el vihetem s ámbár lattassek is az dologh czendesedni és semminek lenni, de az En szolgai kötelességem mast hozván, Igjekezem ex fundamento kitanulnom és nyomoznom.

Huszt varaban való dispositiokot, ugj tuttam, vegben mentenek, de az kapitány mit Irjon, Felséged megh láthattja, En ugjan töttem rendelest felölle, melj ki is telik, csak akarat legjen.

C ak el hiszem mind Felségednek, mind M. Fö Generalis Uramnak eö Excellentiajának, elegh baja volt s vagjon az N. Vármegjékkel, nekem legh kevéséb, mivel kevessen is vadnak, de csak bé Erem véllek, az melj nehezen Capiálják, nem kétlem, Egerben is sokan nehezen fogják megh Erteni.

[1] Szerencs, 1708 május 2. (133. sz. irat.)

[2] Rákóczi 1708 május 4-én Szerencsen kelt levelére vonatkozik. Arch. Rak. II. 258—161. ll.

[3] V. ö. Rákóczi 1708 május 2-án kelt levelével. Arch. Rak. II. 255. l.

Kis Mariai Conditioja, hivatallja, jól Constál Ellőttem,[1] Azért is az Commissariatus és Thesaurariatus közzé mind eddigh nem Egjeletettem s tovab sem czelekszem, sőtt másként is semmi Jurisdictiom nem levén rajta, sem allatta valóin, abban avatkozni sem kivánok, hanem Ezen Posaházi dolgaban, hogj Felséged az Tanacz Urakkal Authorizált, kegjelmesen parancsolt, az szerent foljtattam ; s mostan pro 10. hujus várom ide, akor sem czelekszem Egyebett, az mi Comissiomban vagjon. Én penigh nem distrahalom Embereit, hanem Az Vármegjéktül Infestaltatván, kivantam Felséged resolutioját, ha Insurgalljanak-e? vagj sem, már penigh igj értvén, továb nem megjek.

Az Ide való Nemes Vármegjék az teli Abrakkal restantiariussok levén, annak defalcatiojában adhortaltam az szegény Erdéljiek Czelédgjérül[2] való huz és kenyer béli succursusra, melljet eddigh ugj látom, az hol megh értetik, az szegensegh sem difficultalta, Ezt is penigh csak az Egri Concursusigh Intimaltam.

Levelem Vegezese uttan veszem Kilkó Levelét, Szent Andrassi megh volt[3] és igj az Törökök Expeditiojaban hatra maradas esik, hanem migh az kongón fognak egjezni és Contentáltatni, addigh Felséged Ujab Dispositioja is el érkezhetik és az szerént szakaszthatok véget velek, az alat Mariaj is, ha csak nem Impedialtatik, el Erkezik.

Ecsedi[4] si nescit quid petit, En sem tudom, mit Irtam, ha miben Felségednek alkalmatlan busitására voltam, alazatossan követem.

Ketzer Sándor Uram helyben hadta az M. Fö Generalis Uram assignatioja mellet való subdivisioját Eötvös Miklósnak, ki is alkalmassint lattatik enyi sok Lamentatio között is Effectusban menni, de migh Felségednek nem udvarolhatok és az Mustra végben nem megjen, addigh incassalva hagjom az pinzt és nem fizetetek senkinek is.

Az Inqvisitiot Groff Teleki Uram actu folytattja, tovab is Urgeálom szüntelen.

[1] L. Rákóczi 1708 május 2. Szerencsen kelt levelét. (132. sz. irat.)

[2] Rákóczi említett 1708 máj. 2-i levelére utalás. (U. o.)

[3] Rákóczi fenti levelére való utalás. (U. o.)

[4] Ugyanott.

Hatodik Levelét Felségednek az mi nezi,[1] Az kunok sinistra Informatiojára Egjebet nem Válaszolhatok, hanem megh szegény Bakó kapitány idejében, anyival inkab Monaj Páll Uramnak idejeben, Valakik kunok és ketten hármon is szolgálhatnanak, legh kisseb gondolattjuk sincsen az fel ülésre és szolgálatra, hanem más Ezerekbül való Czapongókat, Tolvajokat szedtenek fel kunok Nevezeti alat s azokkal kapitányoltattak magokat, az mint hogj az bizonyos és nyilván való, noha megh Dunán altal valo menételem alkalmatossagaval Szököt vala le szegény Bako feles katonaimmal, mind az által ezen katonák 1705, hat és hét Esztendőben is Ezeremben voltanak, sok Izben visza jövén, Mundért, fizetést itten vettenek, Kunsághoz semmi közök, szabad legenyek, sohonnaiak sokan, de noha Exemplumot is tétettem bellöllök, ugjan csak oda szijtanak az tolvajkodás kedvéért, ki világos mind Tiszan tul, mind innet való oldalon, mar egj nehany Izben Irtam Monainak, adgja kézben ; hogj nem Engedelmeskedet, En parancsoltam Hadnagjomnak, hogj erővel is hozza el, actu veszek Informatiot rolla, ha Vétkes, bünhödik, ha tisztiben járt el, senkinek nem vetet, hanem Felséged kegjelmes parancsolattjanak tött eleget, maga katonajat reducalta.

Bagosi Uramnak az Pap mezeiek ellenne mondottak,[2] kikre hadat Expedialván, az hegjekben recipiálták magokat és Egesz Ellenségeskedest töttenek, Ezek egjébre nem mehettek, hanem az helységeket, malmokot négj melföldigh el pusztitottak, Egettek Váradon belöl és hat vagj hét száz Egjelegh Marhát hajtottak, kirül Felséged mit fogh parancsolni, alázatossan el várom.

Az Partium belieknek Convocatioját[3] az Egri Terminusnak foljása mutathatja megh s mivel az levelek be vadnak ragasztva, csak magam Levelemben fogom inseráltatni.

Az Szarvassi sáncz renovatiojában[4] Tamás voltam, vagjok is, migh Portasim oda vadnak, nincs Confirmatioja,

[1] Rákóczinak 1708 május 4-én Szerencsen kelt levelére utalás. (Arch. Rak. II. 258—159. ll.)

[2] Rákóczi fenti, 1708 máj. 4-i levelére utalás. (Arch. Rak. II. 260. l.)

[3] Utalás a fejedelem említett 1708 május 4-i levelére. (Arch. Rak. II. 260. l.)

[4] Ugyanerre a levélre való utalás. U. o.

Gemsei[1] most is adot valamelj pinzt, de Egészlen mégh sem, hanem az Remunda pinzbül pótolván, már továb nem késeltetém s noha Török Sigmond[2] Draganak referallja az lovat, mind az által menyen, mind addigh valahol ocsóbban talál.

Az Competentiák heljesen ritkán szoktanak lenni,[3] hanem heljtelenül, Ez is csak olljan, de már vége vagjon.

Az Palotás Regiment tegnap ellöt ment ki Szathmárul, kinek keménj parancsolatot küldöttem Ujobban, hogj Csötörtökre ottan legjenek, az más hajduságot is Inditom.

Az Zabroniak ellen való Inqvisitiot alázatossan Includalom és kegjelmességében ajanlva magamat Maradok Felségednek

Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

134.

Szerencs, 1708 május 9.

A fejedelmi tanács utasítása Károlyinak, hogy a Moldvába induló Daniel Péter kíséretéről s a Csáki Lászlónak küldött ló elszállításáról gondoskodjék.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Bizonyos dolgainkban Nemzetes Vitézleő Daniel Péter[4] Fő Fegyverhordozó hivünket Moldvában bé küldvén, hogy annal batorságosabban Nagy Bányára és Máramarosban el mehessen, egy néhány katonát melléje adjungáltatván addig kisirtesse kgld. A minémű lovat penig általa is Ilosvai

[1] Gemsei vagy Gömbsei, kiről közelebbi adatokat nem ismerek, említve Arch. Rak. II. 228. és 260. l.

[2] Szendrői Török Zsigmond udvarnok.

[3] Rákóczi fenti (1708 május 4.) levelében említi a „Csáki László és Teleki Mihály közt az competentiá"-t ; erre céloz Károlyi.

[4] Vargyasi Daniel Péter „főfegyverhordozó" 1708 május 9-én kelt utasítása alapján (Arch. Rak. II. 262—265. ll.) indult Moldvába, hogy az oda kiszorult gr. Mikes Mihállyal az erdélyi menekültek sorsáról tanácskozzék és a fejedelmet a helyzetről megbízhatóan tájékoztassa.

Imre[1] által Tekintetes Nagyságos Groff Csáki László Brigaderus[2] és Colonellus hivünknek küldöttünk, azon lovat bizonyos alkalmatossági által küldgye kezéhez kgld. Caeterum etc. Datum in castro nostro Szerencs, die 9 Maii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Caspar Beniczky m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

135.

Darócz, 1708 május.[3]

Rákóczi levele Károlyihoz a Szemere- és Bessenyei-ezredek létszám-állapota ügyében.

Most veszem Szemere[4] és Besenyei[5] Ezereinek effectivus statusit, az első 400, az másik 373 s avval menti magát amaz, hogy kgld az hajduvárosokat, azt mondgyak, hogy kgld csak 500 limitalta, mely nincs hiremmel, melyre nézve patenst adtam az fő straza mesternek, hogy personaliter insurgaltassa őket, melyre szükséges, hogy nemel assistentiat adgyon melléje kgld, mert ennek véget kel szakasztani már egyszer, ugy az Bessenyei Ezere rendetlenséginek is.[6]

[1] Ilosvay Imre kuruc ezredes.

[2] Gr. Csáky László a fejedelem személyes barátai közé tartozott; ismeretes, hogy a zsibói ütközet alatt Csáky Lászlónak a közeli szurduki kastélyában ebédelt. (*Markó Á.:* i. m. 305. l.)

[3] Közelebbi dátum hiányzik.

[4] Szemere László kuruc ezredes, 1706-tól a tíz hajdúváros főkapitánya. (*Márki S.:* II. 170. l.)

[5] Bessenyey Zsigmond ezredes.

[6] Ez a levél, mely egészen Rákóczi sajátkezű írása, tulajdonképpen nem más, mint az Arch. Rak. II. 267—68. ll. közölt és Károlyinak szóló levél utóirata.

136.

Tasnádi tábor, 1708 június 2.

Károlyi Sándor jelentése az ellenség hadikészületeiről és arról, hogy ezekkel szemben ő milyen intézkedéseket léptetett életbe, továbbá tájékoztatása a Tasnádra gyűlt rendek hangulatáról.

Eredetije a gr. Aspremont—Erdődy levéltárban. Magyar Nemzeti Múzeum.

Ex Castris ad Tasnad 2 Juny 1708.

Felseges Fejedelem Nékem Nagj jó kegyelmes Uram.

Noha Vén Aszony és Paraszt Ember horta bizontalan hirek[1] folynak s reszeben fogot nyelv[2] relatiojából is Confirmaltatnak, mind az által, hogj ne Okoztassam, hogj Felségedet nem tudósitom, praesentibus azokrul alazatossan kivantam Informálnom.

Ez Órában veszem Borkutrul[3] Jósika Daniel[4] levelét, kiben az ellenségnek de dato 30 praeteriti Kentelke[5] s Udvarhelj között való letet Confirmállja és Egesz igjekezetét Maramarosra, kihez Katona Mihálj[6] Postán Erkezvén Szebenbül. mindenüt az Parasztságh között szabad nyeresseget kiáltatot s Embere Jósika Uramnak latta sokaknak mellé való fel kelését is, nem külömben sok fejszés Embereket is es hogj az Szászágon Gjalogh alá feles lovakat szedet s Tized napra való Elés vött volna magának.

Melljeket Csaki Laszló Öcsem is Udvarhelytül de dato 1-ma hujus az Szerént Confirmál, kinek is Portási tegnap ellött hozván négj Labanczott, azok is azt vallják, hogj az

[1] „Úgy tapasztalom, az öreg asszonyoktul kérdezik a híreket", — írta Rákóczi 1708 május 19-én kelt levelében Károlyinak. (Arch. Rak. II. 268. l.) Károlyi most ugyanezt a kifejezést használja.

[2] Fogott nyelv egyértelmű a „kém" jelentéssel.

[3] Borkút h. Máramaros megyében.

[4] Jósika Dániel kuruc dandárnok.

[5] Kentelke h. Szolnok-Doboka m.

[6] Thaly indexe szerint (Arch. Rak. X. 138.) Kővári kapitány volt. 1708 májusában elpártolt Rákóczitól, aki azt írta róla: „Katona Mihály elmenetelével egy rossz emberrel kevesebb van". 1708 május 31-ről. Arch. Rak. II. 273. l.

Nyarad mellé is jöt Teremi[1] nevü heljhez bizonjos számu Német, ki is azokhoz Igjekézet s minden Szándéka Maramarosban vagjon, hoc addito, hogj valami Bagazsiájok volt, mind Szamos Ujvárban szállitotta ne,

Ajtainak[2] penigh de dato 30 praeteriti kétt rendbeli Levelét veszem, kiben az Elsőben az Populé hirét Irja, hogj minden Órán Indul az Ellenségh reájuk, az másikban penigh azt, hogj megh is Indult volna és Felsö Banja már el szaladván, eö kegjelme is fel rakodot, az Várossal egjütt Indul.

Maramarosbul is hasonló Szándéka az ellenséghnek Confirmáltatik, de Ezek mind hallomások és bizontalanok levén, soha Elmémmel fel nem találhattam, mire kelljen fokadnom, hanem töttem illj Dispositiokat :

1mo : Rhédai Laszlót[3] jó Idején bé küldöttem Maramarosban, általa parancsolván mind az Vármegyének, mind parancsolván, sött facultást is adván, hogj az Vármegjét Dominiummal egjütt és az Erdélyieket is (mivel mégh ki nem jöttek) fel vegje, s az Passussokon resistálljon, ki könnyen 2000 Emberre reá telhetnek ha egj Iránt fognak, de az Vice Ispán Leveleibül kevés reménségh lehet hozzájuk. En ugjan az olta harom rendben is Curérjaim által keménjen parancsoltam mind magának, mind az Vármegyének, kik mindnyajan in tempore be is Erkeztenek.

2do : Innet penigh Nyuzó[4] kapitánt tegnap minémü Orderrel Expediáltam, Felséged[nek] mássát praesentibus Includálom.

3^io^ : Magam penigh Egjenesen Udvarhelj[5] és Bánya fele Indulok vala, de mivel sohol kenyér nincsen Szathmáron, Eczeden kivül, sem Szekér, Az Hadnak el Oszlásától is, az Szamos megh gatlasatul is tartván, holnap Szatmár fele Indulok s oda Szállok, az alat Nyuzótul Erkezik bizonyossab hirem s ha az Ellenségh Sibó felé talalna is jönni, kenjér heljben levén, az Szamos mellet elejben érkezem ; ha Banja fele jön is, az Szamoson hid levén, megh nem gátoltatom, az Hadat megh kenyerezvén, kétt nap oda Erek, — holot Máramarosra

[1] Nagy Teremi h. a Nyárád folyó völgyében, a régi Marosszék, a későbbi Maros-Torda vármegye területén.

[2] Ajtai Mihály, a nagybányai pénzverő vezetője.

[3] A család erdélyi ágából ; felesége Thoroczkay Mária volt. 1721-ben halt el. *Nagy Iván :* IX. 748. l.

[4] Nyúzó Mihály ezredes.

[5] Középszolnokmegyei h. Zsibótól é.

fordul az hirek Confirmált foljása szerént, ugj is akár Huszt, akár Ujváros fele[1] kétt nap eleiben megjek s az mellet Banja Vidéke, Maramarus, Ugocsa is arra szaladván, annak is Securitást szerzek.

Csáki Laszlo penigh ugjan csak Udvarheljnél marad, és ha az Ellenségh Maramaros vagj Bánja fele megjen, tehát Nyuzóval Conjungálván magát, mellém fogh jöni, ugj hiszem Istent, talám Confundálhatom.

Gjalogot En küldöttem volna Maramarosban, de mind késedelmesnek Itéltem, mind penigh az mulattatta el, hogj Bagosi Uram Bathalionjánál egjeb nem volt, hanem most Erkezet már Ecsedié, Öljüsé Abrugjrul, Gödenjé[2] az Bloqvadábul s az penig késő. Emlékezhetik Felséged reája, hogj mind Ezeket régen ex provisione megh Irtam. Érsek Uj Vár békes, ségben marat s marad is, — de az Banyaknak már megh esetha Maramarosnak is megh esik, En rólla nem tehetek se Isten, se Felséged, se mások ellőt nem okoztathatom.

Az Ellenségh szabad praedát, nyerességet kiáltván, Magjar s Oláh Természet szerént az koldus is el mász reája, az mi hadunknak se njeressége, se praedája, se provisioja, nem hogj Szaporodását, de inkább fogjását várhatom.

Actu az Vármegyék követtjei Felséged kegyelmes parancsolattjára ide Gjülvén,[3] mint hogj Maramaros senkit nem küldhetet, hanem Egj levelével Excusállja magát, ugj látom, Ezekel sem vegezhetek semmit is, Elegge dörgök-morgok, hogj noha Elegh assistentiát adtam, megh is sohol Magazinumot nem repleáltak, egj köböl Lisztet vagj buzát Felséged s magam sok parancsolatimra karáczontul fogva nem adtak, Egj fen álló Szekeret, Egj Regementnek Szekeret, Egj Vágót nem állitottanak az Egész Partium, Biharon kivül, ki is a Bloqvadához meg is administrált, egj is maga Computussát Commissariatussal nem végezte. Akasztófát, nem Vice Ispánságot Erdemelnének Comáromin[4] kivül az Egész Tisztek. Maramarosban 4000 köblöt kell vala administralni, egjet nem adot se Husztra, se másuva; Kövár vidékinek 600 kellet

[1] Újváros h. Szatmár megyében, Szinyérváraljától é.
[2] Gödény Pál ezredes.
[3] A tasnádi részgyűlés adó- és gazdasági ügyekkel foglalkozott.
[4] Komáromi Csipkés György debreceni főbíró és bihar-megyei alispán.

volna Kővárba, 300 adot, Szolnok 400, Kraszna 400 tartozot volna, egjet sem adot. Ha Szathmar, Szabolcz Vármegyébül, Ugocsábul nem provideáltam volna magam, most semmi sem volna, már mostan sine fine et discrimine kell hajtatnom, hogj pirongatom, csak halgatnak, szólni sem tudnak. Katona István és Páll s Mojsa Lászlórul Parancsoltam, vigjék fel Kővárban, Papait Tordai Fő Birót és Sárosit Munkáczra küldöm, kiket Toroczkai János hozot ki, Ezzel Felséged kegyelmességében ajánlván magamot, Maradok követvén Unalmas Irásomrul Felségednek

Alázatos Szolgája

Károy Sándor mp.

137.

Eger, 1708 június 6.

Rákóczi tájékoztatja Károlyit legközelebbi haditerveiről s őt egyúttal fokozottabb tevékenységre ösztönzi.

Ezen levelemet elvégezvén, ujonnan vettem az kgld 2 Junii irott s' lármáskodó levelét,[1] melyrül való gondolkodásim le irásában, ugy teczczik, haszontalan fárasztani elmémet, mivel ugy itélem, lesz kgldnek bizonyosabb hire ezen levelem elérkezéseig, ugy is helyeseknek látván az kgld dispositioit ; az mi Ujvár[2] meg szállását illeti, még el nem mult az nyár, hogy annak meg gátlásával dicsekedhessünk és noha most oly hirem érkezett, hogy által ment az Dunán az ellenségnek nagy része, még az innen való operatioinak sem mulatta idejét, az alatt is mindazonáltal nem a végre kivántam ide küldetni az hadat, hogy henyéllyek, hanem Isten ezen Gyűllésnek végét adván érni,[3] azonnal indulok az Vágmellyéki operatióknak megindítására, lenne mindazonáltal bizonyára kgldnek is elég hada, ha jó akarna lenni annyi számú ellenség ellen, az mennyinek ez mondatik, de az eddig folyt szokása szerint az

[1] A 136. sz. alatt közzétett levél egyes kifejezéseit érti.
[2] Érsekújvár. V. ö. *Márki S.* : II. 537. l.
[3] Az egri gyűlés leírása *Márkinál* : II. 546—47. ll.

onnan eljöttekkelis kevés vólna azon ellenség ellen, az kinek hirétül is tart, ha pedig operalni akarnak, kivánva kivánhattya az ellenség Máramaros felé való menetelit, ugyanis mihaszna vólna az had számának, ha tsak úgy mint eddig, akarnak sétálgatni; én mind ezekhez az mostani conjuncturákhoz képest tehát tsak egyedül az bator erős szivet kivánom.

Jegyzet: Ez a levélrészlet az Arch. Rakoczianum II. 274—276. ll. közölt levél utóirata.

138.

Eger, 1708 június 7.

A fejedelmi tanács rendelete Károlyinak, hogy a nagybányaiakat ért károkat vizsgáltassa meg és a vizsgálat eredményéről tegyen jelentést.

Spectabilis ac magnifice Baro, etc.

Salutem etc. Az Nagy Bányaiakon történt Casusnak alkalmatosságával minemő kárvallások estenek, mind az Ország s mind az Lakossok részérül, akarván vóltaképpen tudnunk: Kglmed rendellyen olly disinteressatus Embert, a' ki annak rendi szerint inquirálván ezen dologh iránt, lehessen tellyes Informationk. A mellett azon peragálandó Inquisitioigh az rajtok való Praetensiok Suspendáltassanak. Caeterum etc. Datum in castris nostris ad Agriam positis, die 7 Junii 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Sennyey m. p.

Stephanus Krucsay m. p.

Jegyzet: Címzés hiányzik.

139.

Eger, 1708 június 11.

A fejedelmi tanács rendelete Károlyihoz a magát kitüntetett Ribiczei Lászlónak „gyalog obersterségre" való emelése, továbbá a menekült erdélyiek rendszeres segélyezésének rendezése tárgyában.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Ribiczei Lászlónak[1] a Csucsi Szorosban[2] meg mutatott nevezetes Actiója méltó reflexioban vétetvén elöttünk, singulariter kivántunk irni felőle kgldnek, az kit is egy gyalog obersterségre érdemesnek ismérvén, hogy ily Tisztségre promoveáltattassék, resolváltuk is. Kire nézve ha modot talál kgld benne, (melyrül praevie továb valo opinioját el várjuk) azon gyalog Regimentet a Tájékárul állittattassa fel, az Honnan valok azon gyalog puskások, kikkel Ribiczei Lászlo azon Actiot tette, az kiknek valamely pénzbeli consolatiot kivánván tennünk, annak collectatiojárul parancsoltunk Tekintetes Nemzetes Barcsai Abrahám Tanács és Thesaurarius Uri Hivünknek.

Erdélyből ki bujdosott Uri, Fő, Nemesi és egyéb rendbeli Hiveink továb való intertentiojókrul a mostani concursus alkalmatosságával oly végezést tévén, hogy az Commissariatus által Nemes Ugocsa, Szathmár, Szabolcs, Bereg, Ung Vármegyék Dicaira obtingalt Naturalékbeli restantiákbul administráltassék alimentatiojok, az kiknek in concreto vagyon restantiajok in frumento cubuli Cassoviensis 30347 ½, in carne vero centen. 6374, már arrul Nemzetes Vitézleo Keczer Sandor Provincialis Fő Commissariusunknak parancsoltunk is oly modalitással, hogy mivel Maramaros fogyatkozot

[1] Ribiczey László, kiről már volt szó, zarándmegyei alispán volt. Közelebbi adatokat a levélben említett „nevezetes actio"-ról nem tudunk.

[2] Csúcs h. a régi Zaránd megyében feküdt, utóbb Arad megye nagyhalmágyi járásában.

állapottyának succurralni kivánunk és ahoz képpest hat száz oralis portiokot ezen Nemes Varmegyekre transponáltatunk, oly regulata dispositiot tégyen, hogy azon hiveink subsistálhassanak, ki is annak jób rendel lehető véghez vitelére mind az eddig lett alimentatiok investigatiojára az Commissariatus részérül expressus Commissariust fog oda küldeni, kire leg alkalmatosabnak láttuk Nemzetes Vitézlő Ötvös Miklos Districtualis Commissarius hivünket, akit is kgld singulariter arra expediályon. És mivel azon Erdélyi Hiveink portioinak bizonyos megtudása szükséges, kgld a Consiliummal edgyütt rendelyen azok részérül két alkalmatos embert, az kik a Nemes Vármegyék deputatusival és az Commissáriátussal az alimentalando Rendeket oly commode (praevia Portionum investigatione, kit kgld által kivánunk azon Nemes Vármegyék közzül, kire menyi obtingál, secundum propositionem restantiarum intimáltatni) dislocáltathassék, az mint a szükség kivánni fogja. Az itten lett determinatiokat leg kivált képpen a penznek állapottyarul, imé transmittályuk kgldnek, légyen azért abban is szorgalmatos kgld, hogy az Partiumban es egyebütt is Erdélyi Fejedelemségünk alatt, az Confoederationalis kötellesség szerint azt kivánván mind két hazabeli Nemzetünk java, ezen modalitas szerint observaltassék a pénznek cursusa, melyben hogy azon Országunkbeli Hiveink közt vagy kedvetlenség, vagy anyival inkáb valamely confusio el távoztathassék,[1] praevie kgld a consiliumban proponálya és ugyan onnan menyen ki ez iránt az intimatio azokhoz, a kikhez szükséges lészen.

Tekintetes Nemzetes Barcsai Abrahám Tanács és Thesaurarius Ur hivünk levelébül értvén, hogy Zaránd Vármegyén valamely pénzbeli restantiak haereálnanak, kgld eö kglmévül edgyütt talályon oly modalitast, a mely által azon pénz collectaltathassék, a mennyiben a Szegénységnek agravatiojára nem lészen, melybül azon Ribiczei Hajduinak tétetett valamely pénzbeli consolatiot kgld, biztatván eöket azzal, hogy Regimentek compleáltatván Mundirjok és fizetések meg lészen.

[1] Az erdélyi menekültek sorsáról *Cserei Mihály* nagy elkeseredéssel emlékezik meg. Históriája 397—398. ll.

Caeterum etc. Datum in castris nostris ad Agriam positis, die 11 Junii 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Franciscus Aszalay m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

140.

Szatmár, 1708 június 17.

Károlyi Sándor jelentése Ribiczei László előléptetésének nehézségeiről, az erdélyi menekültek segélyezéséről, az ellátási nehézségekről és egyéb, főleg adminisztratív természetű ügyekről.

Eredetije a gr. Aspremont—Erdődy levéltárban. Magyar Nemzeti Múzeum.

Szathmári Taboron 17. Junij 1708.

Felséges Fejedelem Nékem Nagj jó Kegyelmes Uram.

Sub Dato 11 hujus költ Felséged kegyelmes parancsolattját alazatos engedelmessegel vettem, Ribicsei Laszlo Uram érdeme tagadhatatlan, de hogj azon Tisztségben heljheztessem és azon hajduságbul Regimentet prosperálhassak, nem remélhető, Egészlen gjülölséges lévén előttök azon Nevezet, nagjob kárát tapasztalnám Felségednek és az N. Hazának benne.[1] Azért Felséges Uram En Czekélj Oppiniom szerént kedvessebnek és hasznossabnak is látnám, hogj Azon Csuczi, Kajani, Toth Varadgji Passussoknak[2] Fö Tisztségét Conferálná Felséged eö kegyelmének és Az mellette levő hajduságh is

[1] Károlyi javaslatát a fejedelem is elfogadta. L. 1708. június 24-i (Arch. Rak. II. 282—83.) és június 30-i levelét. (Arch. Rak. II. 285.)

[2] Csúcsról már volt szó; Kaján elnevezés alatt több, Marosnémetitől é. fekvő helység (Kis-Kaján, Kajántó) értendő. V. ö. *Csánki D.:* Magyarország történeti földrajza. V. 98—99. lapok. Tótváradja a Maros mentén fekvő h.

csak ugj adattatnék keze alá, mint azon Passussok Oltalmazására való, cum assecuratione, hogj onnat más fele nem forditatnak, remenlem mind Szaporodásokat, mind kedveket, kirül magának is vettem tegnap levelét Es Consoláltatnak is azzal, hogj mind az Fonáczi,[1] mind az Sudriczán[2] keze alat levöket keze alá adtam, már gondolnám 400 reá fognak telni, e mellet penigh Zaránd Vármegjei restantiákbul 400 forintigh assignáltattam nekik, azzal pro nunc Consolatiójuk leszen, azon kivül nyerességek is alkalmassint foogh.

Irja Ezen levelében, hogj mar az Pestis Jenőben és környékére is el hatot, felette halnak, kirül keménjen parancsoltam, hogj az Communicatiokat távoztassák.

Az Erdélji ki bujdosottak Czelédjei Intertentiojárul praevie is olljan dispositioim voltanak, meljeket csak Eötves Miklós érkezék, anyival job rendben vetetni el nem mulatok. Noha N. Maramaros Vármegyében 600 Oralis portioival alkalmasint megh foghnak nyomattatni Ezen Vármegyék, ex Consilio Desputáltak Eötves Miklós Mellé Rédai Páll[3] és Földvári Gjörgj[4] Uramékot.[5]

Az Egri Conclusumokban, az melljek az Nemes Partiumot is Concernálhatnak, azokot Intimatorie nem látták szükségesnek, hanem mivel E minapi N. Vármegyék Concursussával Felséged kegyelmes parancsolati in suspenso marattanak, tehát pro 30. hujus oda, az hol fogok Táborostul lenni, Convocáltatni fogom Felséged kegyelmes parancsolattjára Az N. Vármegyéket s az többivel egjütt proponáltatván, per formam tractatus az Tiszán innet való Vármegjékkel fogom foljtatni. Ezek az Consiliumnak igj tetzetenek, Onnat is ment ki az Expeditio. Kik most is inhaerealnának, hogj nem Ex Consilio, hanem ex Deputatione rendesseb volna az Expeditiók foljása, de En csak Felséged kegjelmes parancsolattja szerént Continuáltatom.

Az Somljai só Inspectorra való Inqvisitio már in Opere vagjon. Az Banyait penigh actu Instituálom.

[1] Fonáczi Mátyás kapitány. (Arch. Rak. I. 185.)
[2] Szudriczán István kapitány. (Arch. Rak. I. 185.)
[3] Rhédey Pál, kinek közelebbi személyi adatai nem ismeretesek előttem.
[4] Földváry György, közelebbi személyi adatai nem ismeretesek.
[5] Erre nézve l. Rákóczi 1708 június 30-i válaszát. Arch. Rak. II. 285.

M. Groff Teleki Mihálj Uram penigh már az ellötte valót el végezte, kivel Felségedhez fogh Indulni, Szóval el hiszem, Felségednek böv declaratiót fogh tenni, Itten sok Oppiniokkal vadnak, de azokkal Felségedet nem terhelem.

Mulkoéknak vettem Keczkemétrül leveleket, kit in Extractu alázatossan Includálok Felségednek s kegjelmes resolutioját el várom.[1]

Én Ezekkel az Vármegyékkel se Executióval, se Egjéb Embertelensegel nem mehetek elö. Az ki Szekereket violenter hajtatok is, mind el szökik az béresse, mind az által holnap már csak el indulok, de En se Isten, se Ember ellött oka ne legjek, ha gjalázatot vallunk, mert se Szekér, se kenyér, se föld népe, az honnat remélhetnék, migh abban tart, az kit vihetek magamal, addigh, ha mire Erkezem, Cselekszem. — Az pinznek dolga már ki terjedet, kiben Egész Idegenségét láttya ember az Varossoknak,[2] adgja Isten inducálhassuk, már ad 30 hujus az hadaknak sem adatok semmit is, mindenütt csak azt hirlelik, tul az Tiszán sem kell. En ugjan el követem, mert kivánva kivánnám. Maradván Felségednek

Alázatos szolgája

Károly Sándor mp.

P. S. Az Ölljüs Regementjét Felséges Uram már alkalmasint öszve hajtattam, de mivel M. Fö Generalis Uram Bagosi Uram levelére semmit sem válaszolt, sött most is N. Beregh Vármegyével való baját elöbbi Regementjének eö kegyelmének Comittálta, S Felséged is mégh az Ölljüssé irant teljessegel nem resolvalt, En mit tenni nem tudok. Instelláltassam-e Bagosi Uramot, vagj sem,[3] mert ezek ugj látom, az jó rendet Amplectállják eö kegyelme alat, de Limprekt[4] alat, sött akar melj idegeny keze alat is, ugj látom, megh nem állanak, Fö Tisztekért penigh szüntelen busitnak, nem külömben az Bone[5] Regementje is, kik ha továb is sus-

[1] V. ö. Rákóczi id. június 30-i levelével. Arch. Rak. II. 185—86. ll.

[2] „Jobb, hogy az városok zúgolódjanak egy darabig, mintsem az vitézlő rend", — írta erre Rákóczi fentírt levelében. Arch. Rak. II. 286. l.

[3] L. erre Rákóczi id. június 30-i levelét. Arch. Rak. II. 286. l.

[4] Limprecht János kuruc ezredes.

[5] Bóné András ezredes.

pendáltatnak, én Felséged elött ne Okoztassam, ha Ecclipsist szenvednek, mert az Méh is Anya nélkül fogjni, söt veszni Indul s nem Épülni.

Az Mundérjok is valóban kezd Szakadozni,[1] Ugj hogj kivált köpönyege tél-túl akadot, tudom jól, hogj nincsen, de mivel már 1500 Ökrött Ezen három Vármegjébül Öszve hajtattam, ne maradgjanak utol Ezek szegények, vagj talám Egészlen is a nelkül.

Az Partiumból is vagjon mar 600 ökör, kit talam csak megh is fogok fel fele Inditani. Várok minden órán mégh 500.

Ugj hiszem, alkalmasint megh ruházhatom az Hadat, csak az Commissariussok által más fele ne distraháltassék, mert mar is hallok olljat, hogj az alljassa jó lesz Vagonak, mint tavalj, kiért az szegény legénynek kevés Mundérja fogh be jöni.[2]

Andrássi Jeremiás Levelét veszem Moldovából, Felségednek alázatossan Includálom, kire megh Irtam neki, hogj ha csak Ocsobra nem akad és fel nem szabadittja az Szerdar az Vasart, Inkab csak az pinzt hozza vissza, itten is vehetek ugj s az pinz is ben marad az Orszagban.

El nem halgathatom, hirem nelkül micsoda Intentioban voltanak nemelljek ezen Larmakban Huszt vára felől,[3] hanem Felségednek alazatossan Includálom.

Az Minorität el hozattam Eperjesre, Expediáltam is, jó Lelkemmel Irom Examenjébül, hogj Ártatlan fogh lenni, mivel Pater Dominicus volt az, az ki vádoltatot volt az nem Absolvalassal. Forgatz Uramtul ugjanaz fogattatot volt megh is, s Felséged altal az Országbul is ki bocsattatott, Ez annak uttanna Esztendővel is fogattatot megh csak Ezen botránkoztató Beszédeknek vadgjara, már Felséged lassa, Ezzel tartoztam, meltoztassek kegyelmesen Iranta parancsolni, nem semmi kett Esztendőtül fogva kenjerem vizen lenni, ugj is látom, hogj Elméjében is megh bontakozot, hoszszas Irásomrul Felségedet alázatossan követem.

Szebenbül szinten mostan erkeztenek talán 38-igh való Rabok, kiknek szabadulások alkalmatosságával mit Irt legjen

[1] Rákóczi erre is válaszol június 30-i levelében. Arch. Rak. II. 286.—87. ll.

[2] Rákóczi jún. 30-i levele ezzel a kérdéssel is foglalkozik. Arch. Rak. II. 287.

[3] L. erre a fejedelem 1708 június 30-i válaszát. Arch. Rak. II. 288. l.

Cusányi, Felséged az Includált Párbul kegyelmesen megh Ertheti. Én továb is munkálódom az tülem szabadulhatokon, azon kivül nem mehetvén, alljon Felséged kegyelmességében, Ezekben is kevés hasznom, mert haló rongjos semmibül nem remundázhatom, haza megjen, othon hever, az kit En ki adok, az mindgjárt fegjvert kött Ellenem.[1]

141.

Vihnye, 1708 június 29.

A fejedelmi tanács Károlyit a Jenei Sámuel családjáról való gondoskodásra utasítja.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Az minapában Erdélybül ki bujdosott hiveinek dislocatioja végett irvan kglmednek Eger Városaban letünk alkalmatossagaval, mint hogy senkit sem specificaltunk azok közzül, noha nem kétlyük, ugyan olly singularis reflexiot observal irantok kglmed, az mint az időhöz keppest legalkalmatossabbnak intentumunk szerint itelhette, mindazonaltal azoknak szama közzül ki maradvan Nemzetes Jeney Samuel hivünk,[2] nem keves szükseget s nyomorusagot szenyvednek cseledgyei ; ahozkeppest kglmednek felölle specialiter kivantunk irni, s egyszersmind intimalniis, hogy mivel ambar szinten az illyeten bujdosasban levő hiveink dislocaltassanakis, de az helysegbeli lakosok izetlenkedese miatt az mi szamokra deputaltatikis, ugy az mint rendeltetni szokott, nem administraltatik, legyen kglmed olly kivalkeppen valo gondviseltetessel Felesége és cselédgyi iránt, hogy Nemes Zarand avagy az hol maga subsistentiajat alkalmatosabbnak jelentendi, az Partiumban akarmellyik Varmegyeben Quartelyt rendeltetvén, az mi szamokra deputaltatik, ugyan valojaban praestaltassekis, ne kentelenitessék Felesége

[1] A kiszabadult rabok ügyében Rákóczi 1708 július 9-én válaszolt Károlyinak. Arch. Rak. II. 291. l.

[2] Jeney Sámuel egy 1704 dec. elején kelt levélben azok közt szerepel, akik „kapitányságot viseltek nyakokon". Arch. Rak. I. 185.

tovább is addig nagy mertekben szenyvedett nyomorusagat erzeni. Caeterum etc. Datum in thermis Vihnyensibus, die 29 Junii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Franciscus Aszalay m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

142.

Taszári tábor, 1708 július 17.

A fejedelmi tanács utasítása a Károlyi Sándor által 1707 folyamán a hadbiztosságnak szállított szarvasmarhákért Keczer Sándor kerületi hadbiztos által fizetett vételösszeg tárgyában.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Tavalyi esztendőben az Commissariatussagnak Kegyelmed által administralt Szarvas Marhanak dolga felöl Districtualis Commissarius Keczer Sandor hivünktől informaltatván, azoknak az árra 3270 forintoknál minthogy többre nem extendaltatott, említett hivünktől többet nem is praetendalhat, residuitassanak pedig complanatiojat Hellembach János Administrator hivünktől várja Kgld. Assecuratus leven benne, hogy azon marhának az árra nem fog periclitaltatni. Caeterum etc. Datum in castris nostris ad Thaszár positis, die 17. Julii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Raday m. p.

Franciscus Aszalay m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

Jegyzet: A fejedelmi tanács utasításához van mellékelve másolatban a Keczer Sándornak ugyanezen ügyben adott utasítás is, mely a következőképpen hangzik:

Salutem, gratiamque etc. Tekintetes Nagysaghos Károlyi Sándor Generalis Urtul az Commissariatusnak administraltatott Szarvas Marha iránt Kgld informatiojat vévén, mellyeknek az ára, minthogy 3270 Forintoknal többre nem extendaltatott, intimaltuk eö kglmének, többet Kglmeden ne is praetendallyon, hanem annak residuitasat Hellenbach János Uri Hivünktül várja eö Kglme. Caeterum etc. Datum ex castris nostris Taszár[1] positis, die 16-a Julii, anno 1708.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Raday m. p.

Franciscus Aszalay m. p.

Kívül: Generoso Alexandro Keczer Consilii nostri Oeconomici Assessori et Districtuali Commissario nostro, fideli nobis dilecto.

Epperjess.

143.

Kovarc, 1708 július 19.

Tanácsi rendelet az 1707. marosvásárhelyi országgyűlés által felállított (10. tc.) bizottság újjászervezése tárgyában.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. A' Maros Vásárhelyi Gyüllés alkalmatosságával articulariter determináltatván, hogy valakik magokat valamelly jövedelemnek perceptiojában immittálták, azoktúl Gróff Mikes Mihály Uri hivünk Praesessége alatt arra rendelt exactor hiveink számot vegyenek,[2] de mind eddigh emlitett Gróff Uri hivünknek idegen Országban valo léte miatt[3] azon szám vétel nem effectuáltathatott; hogy azért azon Articularis végezés véghez is mehessen, Praesesnek surrogaltuk Tekintetes Nagyságos Kemény László Tanács Úr

[1] Taszár h. Bars megyében, Aranyosmaróttól dny.

[2] A marosvásárhelyi trónbeiktató országgyűlés (1707) XVI. articulusa. Tört. Tár. 1897. 595. l.

[3] Gr. Mikes Mihály Moldvában tartózkodott. *(Gr. Lázár M.:* Erdély főispánjai. 176. l.)

hivünket,[1] adjungálván melléje az Articularis jelen levő Személlyeken kivül Nemzetes Vitézlő Arelt János,[2] Dobozi István[3] és Hegyessi Mihály[4] hiveinket is, ugy hogy az olly számadásra obnoxialt Személlyeket Debreczenbe vagy Tecsőre convocálván és citálván, ha szintén hadi Szolgállatban vólnának is, revisis inquisitionibus, tum aliis quibusvis documentis producendis pleno cum effectu ellenek procedálhassanak. Kihezképpest kivántuk kgldnek értéssére adni, hogy ha kgld commandója alatt az Hadak között olly számadásra obnoxiusok találkoznak és meg irt substituált Praeses irása és neve alatt emanalt citatoriáját véendik, a' praefigalando terminusra ereszsze el őket kgld és a' mig dólgoknak vége nem szakad, az Hadi Szólgállatra ne adigáltassa. Caeterum etc. Datum in castris nostris ad Kovarcz[5] positis, die 19. mensis Julii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Raday m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

144.

Gimesi tábor, 1708 július 19.

A fejedelmi tanács kifogásai a Károlyitól összehívott partiumi részgyűlés határozatai ellen.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Kgld Levelét az annexive transmittált Nemes Partiumbéli Vármegyék Sibónál lett deter-

[1] Br. Kemény László a marosvásárhelyi országgyűlés által felállított erdélyi tanács tagja. Tört. Tár. 1897. 588. l.

[2] Arelt János, az erdélyi tanács tagja. Tört. Tár. 1897. 588. l.

[3] Dobozi István debreceni főbíró.

[4] A borosjenei Hegyesy-család tagja (*Nagy Iván:* V. 81.), aki 1704-ben Görgénybe menekült a kurucok elől. (*Cserei M.:* Históriája. 336.) Utóbb Rákóczihoz csatlakozott, közelebbi adatokat azonban róla nem ismerek.

[5] Kovarc h. Aranyosmarót és Gimes (Nyitra m.) közt.

minatióival[1] edgyütt vévén és Punctumunként ruminálván, akaránk tudtára adnunk Kgldnek, hogy azokat minden ő continentiáiban Magunk is approbállyuk és ratificállyuk ; mindazáltal quo ad processum celebrati concursus hibát és fogyatkozást találunk abban, hogy jóllehet Országunknak magától választatott és tőlünk confirmáltatott Praesesse légyen, még is mindazáltal annak praeteritiojával más surrogáltatott, kit ezentúl in suo authoritatis vigore maradni kivánunk. Azomban a' mi a' réz moneta cursusárul lett végzést illeti, noha kérdésben nem jöhetett annak acceptatioja, a' melly communi consensu már az elött Diaetaliter concludáltatott, és csupán csak folyásának introductioját[2] jó rendben venni, mindazáltal ujabb acceptatioját is a Nem— — gi praxis szerint tovább is akarván, ugy kivánnyuk moder— — a' Determinatio szerint a Partiumbéli Vármegyékben minden— — és edgyszersmind manutenealtassék is cursussa, mindazalta— — az Ország köz Gyülléséig suspendáltassék, oly formán, Monetanak folyása iránt semmi Publica Intimatiok s Par— — ne menynyenek, hanem, csak permissive engedődgyék és promoveal— — a commerciumoknak természeti szerint ki terjedhető Cursussa. Caeterum etc. Datum in castris nostris ad Ghimes[3] positis, die 19 Julii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

P. S. Tiszteletes Pater Csedő András, Vikári Ferencz és Szárhegyi Péter Passusunk mellett mennek Erdélyben, kik is, ha insinuállyak magokat kgld előtt, találljon modot s alkalmatosságot Erdélyben való menetele iránt.

Kívül : Szokásos címzés latinul.

[1] Károlyi Sándor június 17-i levelében (140. sz. irat) jelentette a fejedelemnek, hogy „pro 30. hujus oda, az hol fogok Táborostul lenni, Convocáltatni fogom Felséged kegyelmes parancsolatjára az nemes vármegyéket" etc. Ez a gyűlés, mint ebből a levélből látható, Zsibón tanácskozott.

[2] Itt és az alább megjelölt helyeken kb. 3 cm. hiány található az irat megcsonkítása következtében.

[3] Gimes, nyitramegyei helység, Nyitrától ék.

145.

Trebetei tábor, 1708 július 24.

A fejedelmi tanács értesíti Károlyit, hogy intézkedés történt a parancsnoksága alatt álló sereg posztószükségletének kielégítésére vonatkozólag.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Nemzetes Vitézlő Pongrácz András[1] Hívünket küldöttük Tekintetes Nagyságos Hellenpach János Bánya Várossi Administrator Hívünkhöz, hogy mind az Partiumbéli Nemes Vármegyékből küldendő Marhaknak árarul s mind penig azokért administralandó Hadaink számara való Posztóért conveniallyon, ki is mint végez, oretenus fogja kglmedet informálni. Caeterum etc. Datum in castris nostris ad Trebetthe[2] positis, die 24. Jullii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Raday m. p.

Franciscus Aszalay m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

[1] Pongrácz András zemplénmegyei jegyző, utóbb udvari hadi titkár. Pongrácz útjáról Rákóczi már 1708 július 13-i levelében is megemlékezik. Arch. Rak. II. 294. A rendelet értelmezése Rákóczitól Arch. Rak. II. 292—293. ll.

[2] Trebete v. Terbete h. Nyitra megyében, Pöstyéntől nyugatra. Megjegyzendő, hogy *Márki S.:* II. 572. s köv. ll. pontos itinerariumot ad, ugyanígy *Markó Árpád* is: A trencséni csata. Pécs, 1931. 26. s köv. ll.

146.

Trebetei tábor, 1708 július 25.

A fejedelmi tanács a munkácsi várban raboskodó Rákosi Boldizsár személyét illetőleg korábban kért tájékoztatást újból megsürgeti Károlyitól.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Munkacsi Varunkban Raboskodo Rakosy Boldisar felöl ennek előtte is irtunk vala Kgldnek, hogy Rabságának alkalmatosságáról informallyon Bennünket, ha nem azok közzül való-e, az ki egyszer hűségünktől deviáltanak, melly iránt való informatiot miért halasztott kgld eddigis, nem tudgyuk ; kihez képpest mostan ujabban alázatos Instantiája által folyamodván hozzánk, Instantiáját Kgldnek praesentibus accludáltuk a' végre, hogy az említett Rab dolgát jól investigálván Kgd, iranta való informatioját minden késedelem nélkül küldgye megh. Caeterum etc. Datum in castris nostris ad Trebete positis, die 25. Julii, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Franciscus Aszalay m. p.

Kívül : Szokásos címzés latinul.

147.

Trebetei tábor, 1708 július 30.

Rákóczi értesíti Károlyit, hogy ütközetre készül s ezért nincs módjában neki segítséget küldeni.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Kgld Levelét Courir Naláczi[1] által vévén, midőn annak continentiaira való válasz adás-

[1] Talán Naláczy György, akinek kiszabadítása a császáriak fogságából ismételten foglalkoztatta 1706 folyamán Rákóczit. (Arch. Rak. I. 519. és 542. ll.)

ban fáradozni kivánnánk, hirünkel esvén, hogy az Ellensegh Taborúnktúl nem mesze járna, olly készülettel indúlúnk ellene, hogy ámbár útban talállyuk is valahol, Isten segedelmébül megh verekedgyünk véle.[1] Mellyre nézve válaszunkat e' jövő Postára halasztván, az alattis kgld Courirját visza kivántuk küldenünk és mivel hic et nunc a' sok distractiokra nézve a segitségh küldésben módot nem látúnk,[2] vagyunk tellyes remenségben, hogy migh arra alkalmatossagh adatik, az alatt is a' hadakozasnak minden job utakon s modokon valo folytatásában semmit el nem mulat kgld, a mintis bizzuk kgld dexteritására, kivánvan örvendetes hirekkel értethessük mentül hamaréb kgldt. Caeterum etc. Datum in castris ad Trebete positis, die 30 mensis Julii 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae ad officia parati

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

148.

Kistapolcsány, 1708 augusztus 5.

Rákóczi értesíti Károlyit a trencséni csatavesztésről, melyből ő szerencsésen megmenekült s felhívja Károlyit arra, hogy a hadműveleteket erélyesen folytassa.

Kis Tapolcsan, 5 Augusti 1708.

Isten minden Jokkal áldgya meg kgldet.

El hitettem magammal, hogy mind az minapi levelem, mind az köz s szaporán járó hirek utan

[1] Erről *Márki* is említést tesz ugyanezen irat alapján. (II. 586. l.)

[2] Cserei gúnyolódással ír Károlyi 1708-i erdélyi hadjáratáról (Hist. 396—97.). Br. Kriechbaum György Erdély katonai parancsnoka volt a Károlyi ellen operáló császári haderő vezére. (Feldzüge des Prinzen Eugen v. Savoyen. X. 34. és 138. XI. 279. ll.)

ohajtva varja kgld szerencsetlen actusunkrúl valo realatiomat, mert mind az kgld hazánk dolgaink s mind személyemrűl valo gyötrelmi az roszszatis ohajtva szokták vártatni, annyival is inkab, mivel nincs kecségem benne, hogy sokan sebbe esésimet avagy halálomatis hirdettek,[1] az mely noha meg vallom, kedvesebben eset volna ily gyazba öltözöt Sorsomnál és édes Nemzetem gyalazattya szemlelesénel s veszedelménél, de mivel az mindeneket kormányozo s mindeneket szabad de igasságos itileti s akarattya szerint rendelő Istennek meg tetzet eletemet meg tartani, tengödök az szerencsétlenség és bu habjai közöt lebegő eletbe, tökeletesen remenlven annak Szent kezeitül valo vigasztalasomat, az mellyektűl eredet latogatásom ; hogy azert kgldnek mindenekrűl bűv informatioja lehessen, magát fegyverhordozomat a vegre küldöm, hogy mindeneknek Circumstantiairul informálhassa kgldet s legkivaltkeppen azokat, az kiknek szivek meg csöggedezhetnék és hazánk boldogulásaban valo Szivek habozhatna, de lassa kiki közzülök, mit cselekszik, nem első pelda igyünknek akkoron valo fel magasztaltatása, az mikor legkeveseb vala reménségünk ; én jól tudom, hogy kgld oly statusban nincsen, hogy ide segitséget küldhessen, de egyedül csak azon kérem kgldet, hogy maga operatioit ugy folytatassa, hogy mind az ket felöl egyenlő szerencsétlenseg ne érjen bennünket. Besenyei s Szemere ezereit othon fogja már eddig talalni kgld, mellyeketis maga mellé fel ültethet és az Tiszan innen valok fel ültetéserűl és ugyan addig az varmegyek fel vetelérülis mar actu folytattyuk parancsolatunkat, hiszem is Istent, hogy mivel az Dunantul valok (az honnan az ellenség minden hadait ide contrahalta vala) felyettebis iparkodnak és recentissime 500 vagtanak Sopronnal, fog időt adni Isten mindeneknek reparatiojára. Az kgld 27. Julii irot levelére pedig mi-

[1] Ismeretes, hogy a fejedelem Pandur nevű lova az ütközet folyamán felbukott és nyakát szegte, maga alá temetvén Rákóczit, aki eszméletét vesztette. A magához tért fejedelmet hű emberei Berzeviczy Ádámnak, egykori apródjának Bambutius nevű szürke lovára ültették, ugyanarra, melyen 1701 november 7-én bécsújhelyi fogságából kimenekülve, a magyar határ felé tartott V. ö. *Markó Á.:* A trencséni csata. Pécs, 1931. 58. l.

dõn első nyugodalmam alkalmatossagaval böveb valaszt kivanok kgldnek adni, az alatis maradok

kgldnek

minden jót kivánó attyafia

F. Rakoczi m. p.

Izentem Daniel[1] altal Fejervar[2] subsidialtatasárul es erõssitetésérûlis, hogy ha kgld az gyalogsághoz bizhatnék, ha pedig ez meg nem lehetne, annak Zalaknya[3] táján valo Subsistentiája is commodé esnék, az honnan hatabanis ereszkedhetne Kgld, ha Magyar ország felé akarna operálni, mert ketseg kivül valo dolognak latom, hogy az ide valo erejének Triumphúsát halván, õis fog iparkodni.[4]

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

Jegyzet: A levél, melyet Rákóczi a csatavesztést (1708 aug. 3.) követő napon írt Károlyinak, mindvégig a fejedelem saját kézírása.

149.

Balassagyarmat, 1708 augusztus 6.

Minthogy valószínűnek látszik, hogy az ellenség trencséni győzelme után folytatni fogja előnyomulását és így számítani lehet Kassának és más erősségeknek ostromára is, Rákóczi utasítja Károlyit, hogy a fenyegetett várak védelmére tegye meg a szükséges intézkedéseket.

Spectabilis ac magnifice Baro, etc.

Salutem etc. Jollehet tegnapi Levelünkbülis[5] bõven megh értette kgld a Trenchenyi harcznak szeren-

[1] Daniel Péter főfegyverhordozó ; erre mutat Rákóczinak 1708 aug. 11-i levele. Arch. Rak. II. 299.

[2] Gyulafehérvár.

[3] Zalatna bányaváros.

[4] Arra nézve, hogy mi lett a trencséni csatavesztés katonai és politikai hatása, l. *Markó Á.:* A trencséni csata című tanulmányát. (Pécs, 1931.) 66. s köv. ll.

[5] L. 1708 aug. 5-i (148. sz. a.) levelét.

csétlenségét, mindazonaltal ezen alkalmatossaggalis kivántuk továbis értetnünk kgldet, hogy ámbár orankint s naponkint reménlyük az el oszlott hadnak öszve gyülését, de mivel sok részekre széllyedett, mégh öt napoktúl fogva kevés sikerit lattyuk, annyival is inkáb, hogy az Ellenségh minden egyéb dolgait hátra tévén, láttatik nyomunkban jöni, a mintis tegnap Kis Tapolcsanyhoz érkezett[1] és jollehet sem Infanteriaja, sem Munitioja nincs, mindazáltal az törtinhető casusokrul tempestive gondolkozom, ha hogy az föld Népének s nemelly hazafiusagtalan Rendeknek el csabitására továbis aláb nyomul és valahogy némelly erősségeknekis hirtelen valo menetelivel meg vehetését itilvén, Kassa felé találllya venni uttyát, kgldnek kivantuk intimalnunk s ez Orderünk szerint serio parancsolnúnk, hogy Szent Páli[2] Ezerén kivül Bagossy, Eöllyés és a' töb Hajduságot minden idő halasztás nelkül inditsa ki a' Tisza felé kgld, hogy az által mind Kassának, mind penigh más a' táján levő Erősségeknek praesidiumárul provideálhassunk, kiketis casu in alio könnyű lészen visza commenderozni, a mintis éjel s nappal faradozván az Hadak gyüjtésében, reménlyük Isten által örvendetesb hireket irhatunk ezentúl kgldnek. Datum in oppido Gyarmath, die 6. Augusti 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae ad officia parati

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

[1] *Markó Á.:* id. tan. 70. l.
[2] Szentpáli István kuruc ezredes.

150.

Szászváros, 1708 augusztus 14.

Károlyi Sándor jelentése Rákóczihoz, melyben tájékoztatja a parancsnoksága alatt álló haderő hadműveleteiről s további szándékairól.

Szász Város 14. Augusti étzaka 1708.

Felséges Fejedelem Nékem Nagj jó kgjelmes Uram

Noha az Felsö napokban is alazatos kötelességem szerént itten való dolgokrul Felsegedet alazatosson Informaltam vala, mind az altal Emberem el kesvén s megh rekedven az ellenseg mia, nem tudom, Juthat-e Felseged kezehez, vagj sem ?

Én Nagj nehezen Daniel Péter Uram altal (ki mellöl kétt keserőt az Váradi Tolvaj az Kalota Szegen levágot s elfogot) küldött Levelet Felsegednek megh is el véttem.[1] Kivántam Volna Vidámab Orczával Látnom, mind az altal Ezzel vege nincsen az dolgoknak s hiszem Istenemet, mind Felsegedet, mint Felsegedben mindnyajunkat Consolál eö szent Felsege.

Én uttánnam is valóban uttánnam hanta az Ellensegh a Csélt, de megh eddigh Istennek hala, sem magamon, sem Portásimon szerencsetlensegh nem Eset, hanem mind Inkáb az szerencse szolgált. Thököljinek[2] kezben való letererül, ugj az

[1] Ebben tudósíttatott a trencséni harcról. (148. sz. irat.)

[2] Tököli János rác vajda, aki a császári seregekben szolgált ; e jelentés szerint újabban Károlyi fogságába került. Rákóczi nem sokkal utóbb Egerbe vitette. Erre vonatkozik Ráday Pálnak Palocsay Györgyhöz intézett következő rendelete (a Károlyi-nemzetség levéltárából vett egykorú másolat után) :

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Noha már ez elött vette legyen Kgld Parancsolatunkat Racz Tökölyinek Kassara valo kisirtetése iránt, lévén mindazon altal bizonyos dolgok, melyekrül magunk kivanunk vele beszélni, küldgye mentül hamarabb ide Egerbe Kglmed, megh hagyván az kisérő katonák Tisztjeinek, hogy ne az Csegei, hanem az Tokaji Rév felé vegye uttyát. Caeterum etc. Datum ex castris ad Agriam positis, die 18va Augusti, anno 1708.

F. Rakoczi m. p. Paulus Ráday m. p

Ráczságh szinében való el törleserül nem kétlem, Felseged alazatos Leveleimet már vétte, az olta penigh, migh az ellenségh Szamos mellet való Gvardizonjit Sebenbül való Lisztel Profunterozta, Isten jó voltabul Szász Sebessi Praesidiumját el törlöttem, Rabbá töttem, hasonló képpen mai napon Szász Városit is azza teszem vala, de Veletlenül occurálván az ellenségnek Enyedhez való Erkezése, abbul Egyebet nem Collimalhattam, hanem vagj uttannam való jövetelet, vagj penigh Abrugjnak attakérozását. Azért a dologal nem mulatozhattam, hanem per Capitulationem fel advan, az benne levött Seben fele az Havasokon altal Igazitottam. Az nép, Istennek hála, se reszemrül, se az Lakosok reszerül nem veszet, ugj mint Szász Sebesben az Szüksegtül kinszeritetve ; továb csak el hiszem az ellensegh Continualni fogja, vagj Uttánnam vagj Abrugjra Czélljját, magam gondot Viselek az Hadra s ha alkalmatossagom jó talál adatni, el sem mulatom, de szerencsere kockámot nem vetem, hanem hogj Abrugj banja töbször is gjalazatot, szokas szerént, ne valljon, Elegseges Hajduságot pro Defensione hadtam es actu is Expedialok ; Vincz[1] Várában is Praesidiumot heljheztettém, Fejér váral igen voltam sollicitus, de Pekri Uram Gjalu formára bánván velle,[2] non fuit de tempore fel tött Czelom, bár az Szászok kastéljival bantanak volna ugj, mind Felseged Varaival, s heljeivel, de azokot Igazán Irom, csak piszkaltak, továb qvo fata qvo Dii, mind az altal, ha csak Isten megh nem akar latogatni, Felseged kegjelmes parancsolattját elöttém fogom Viselni. S hogj nem mint Confusiot Causalljak, Inkáb diverticulumot teszek Besztercze fele, migh Isten Felsegedet be hozza, Conservalom az kezemben levött. Felséged Leveleit En senkinek nem Engettem megh adnj. Itten Istennek hala, semmi rosz hir nincsen, assecuralom Felségedet, ugj dissimulaltatik, hogj sok időkigh nem is leszen.[3]

Az Havas alföldi Vajdahoz es Ministerihez ezen Orán Expedialtam Expressussom által Leveleimet, meljekben Felseged hiveihez való gratiajat köszönöm, mivel az kik ki jöttek,

[1] Alvinc, Alsófehér vármegyében.

[2] Annyit jelent : fölégette. Gr. Pekry Lőrincre von. lásd *R. Kiss I.* : II. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelemmé választása. (Budapest, 1906.) 84. s köv. ll. Továbbá *Rácz Imre* : Pekrovinai gr. Pekri Lőrinc. Debrecen, 1929.

[3] Károlyi ezen levele sok új adatot tartalmaz és több tekintetben ellentétben áll *Cserei M.* tudósításával. (Hist. 396—97.)

aldgjak, magasztallják, az kik ez ellött Irogattanak, mind Hazuttanak es Felsegedet vonni akartak, ez világos.

Kilko ki jött, de nihil fecit, Egj darab Török Irást hozot az vasarlasrul, de relliqvo nihil. Karansebesben küldeném az Abáért, de nagj az Pestis, inkab halasztom. Ezzel Istennek Oltalmaban Ajanlom Felsegedet, követvén, hogj Vilagosabban nem Irok, Maradok Felsegednek

Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

151.

Egri tábor, 1708 augusztus 17.

A fejedelmi tanács tudatja Károlyival, hogy a gróf Teleki Mihályné és Domahidy László közt felmerült viszály mibenlétének megállapításával Máriássy Ádámot bizta meg.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Gróff Teleki Mihály Erdélyi Tanács Úri hivünk Házas Társa,[1] mind Nemes Szathmár Vármegye Tisztei s mind nevezett Szerint Domahidi László ellen némelly injuriák iránt panaszolkodván, azoknak investigatiójara Nemzetes Vitezlő Márjási Ádám[2] General Adjutántunkat küldöttük, mellyet kgldnek a' végre kivántunk meg irni, hogy tudhassa, micsoda dologban jár oda küldött emberünk. Caeterum etc. Datum in castris nostris ad Agriam positis, die 17 Augusti, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Raday m. p.

Franciscus Aszalay m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

[1] Gr. Teleki Mihály felesége Thoroczkay Kata volt (*Nagy Iván:* XI. 85.).

[2] Máriássy Ádám ezredes főhadsegéd, aki követte Rákóczit a száműzetésbe s aki Rákóczi József idején is szerepet vitt.

152.

Egri tábor, 1708 augusztus 18.

A fejedelmi tanács rendelete Károlyihoz, hogy nyomoztasson az idáig Rácz István zalatnai udvarbíró őrizetében lévő fontos pénzügyi természetű iratok után.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Akarván Országunkban mind Fiscalis Tisztektűl, mind Ország Contributioi Administratoritúl, kiknek Fejedelemségünk kezdetitül fogva Jövedelmek, Perceptiók és erogatiok kezeken forgottanak, arra rendelt[1] Tekintetes Nagysághos Kemény László, Arelt János, Rédei Páll, Samarjai Péter,[2] Hegyessi Mihálly és Király Samuel[3] Hiveink által Számot vétetnünk: A végre kivántatván meg irt Tiszteknek Reversalisi, extractussi és Urbariumok, ugy informáltattunk, hogy Országuukban in anno 1705. lött Consiliumunk erectiójáig, a' melly Literale Instrumentumok akkori Fiscalitasink Inspectora gróff Teleki Mihálly Uri hivünknek bé adattak és az háború idők miatt meg maradtak meg irt Inspector Uri hivünk által Nemzetes Vitézlő Királly Samuel Exactorunk kezében és viszont hasonló félelem miatt emlitett Exactorunktúl pro securiori conservatione Zalaknai Udvarbiránknak Rácz Istvánnak adattak és concredaltattak vólna és mind eddigis nála vólnának, Kgld azért azon Literale Instrumentumokat Rácz Istvánnál, ha el veszett nevét költi, Grabarics Jakab Hivünk mellé más hiteles Hazafiátis adjungálván, általok szorgalmatosan investigáltassa, sőt nem comprobalhatván Ellenség miatt való elveszéseket, magát is incaptiváltassa. Előadván penig mindeneket, pecsét alatt meg irt Uri Hiveinknek küldgye kezekhez. Cae-

[1] Ezzel az üggyel a fejedelmi tanácsnak 1708 július 9-i rendelete (143. sz. irat) is foglalkozik. Az ott közölt névsor azonban eltér attól, melyet ez az irat tartalmaz.

[2] Samarjay Péter erdélyi ítélő mester.

[3] Király Sámuel erdélyi exactor.

terum etc. Datum in castris nostris ad Agriam positis, die 18 Augusti, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.
Paulus Raday m. p.
Stephanus Horthi m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

153.

Egri tábor, 1708 augusztus 22.

A fejedelmi tanács szeptember 5-re értekezletre hívja a szenátorokat, köztük Károlyit is, hogy az Egerbe érkezett orosz cári követ bevonásával a további teendők kérdésében határozhassanak.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Jollehet ez Világon forgo állapotokat maga Szent teczésse és szabados akarattya szerint intezeő Ur Isten Attyai, bennünket dorgáló és igasságának utaira tanitó látogattássabúl, az el múlt Trentsény tájékán Ellenségünkel lett harczunkat nem annyira hadainknak veszedelmivel, mint azoknak az reméntelen Szerencstélenség miatt következett szélyl oszlássok által, nem kevés zurzavarban juttatvan, sziveinket meg szomoritotta légyen, mind azon által valamikint ebben tökélletes igasságának Nemzettséges büneinkért való gerjedezésset tapasztaltuk, ugy ellemben irgalmasságának és rajtunk szánakodó kegyelmességének is, melly szerint igaz ügyű közönséges hadakozásunkat Szent áldássa és Segedelme által boldog végre vezérli, mind fegyverünknek az Haza Dunántúl való részeiben s Erdéllyben is elősegélléssében, Szivünk örömére láthattós jeleit, sőtt a' külseő Birodalmakatis Szives Szeretettel gerjedeztetvén, Lelkünket láthatós keppen ellesztgeti és azoknak Sziveket,

Lelkeket, akarattyokat meg maradássunkra és boldogúllássunkra vezető állapotok tudtunkra adássa s velünk egyetemben való munkállodássa által fel buzditván, ügyünknek Mindenható kezére vételit muttogattya, az mintis szintén mostanában Solennis Legátióval érkezvén Hozzánk az Fölséges Muszkva Czár Követje,[1] olly dolgokat kiván velünk es az Nemes Haza Statussival communicalni, az mellyek boldogullássunknak közzellétéssét nagy mértékben illetik. Mellyekrül minek elötte in Publico a' Nemes Statussok elött publicáltatnánakis, szükséges lévén Consultálódnunk, kivántuk az Senator Urakat convocáltatnunk és bizonyos Conferentiát mentül hamaráb tartanunk, arra nézve azon Senator Uraknak concursussának napját ez Levelünk Datumától kezdvén számlálni, tizen ötödik napra[2] ide Eger Várossában rendelvén, kgldnekis adgyuk értéssére es Vezérleő Fejedelmi hivatalunk szerint intimállyukis, hogy ha az Hadi operatiok folyamattya miatt reá érkezhetnék kgld, mellyek impediálnák, bennünket az occurrentiákkal edgyütt, arrúlis tudósicson, azon napon itten meg jelenvén, olly készülettel jöjjen, hogy valameddig az szükséges Consultatiót ezen Solennis Követség meg kivánnya, itten continuuskodván, velünk együtt az Haza, Nemzetünk köz javát illettő dolgokban hellyes opinioit conferálhassa és proponálhassa. Mellyre el várván kglmedet, kivánjuk Isten hozza szerencséssen. Caeterum etc. Datum in castris nostris ad Agriam positis, die 22 mensis Augusti, 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Franciscus Aszalay m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

[1] Jemelian Ukrainzow. *Márki S.:* II. 606. l. Rákóczi 1708 aug. 22-i levele. Arch. Rak. II. 304. l.

[2] Tehát szeptember 5-re. *Márki S.:* II. 607. l.

154.

Egri tábor, 1708 augusztus 24.

A fejedelmi tanács utasítja Károlyit, hogy a Moldvából katonai szolgálatra jelentkező gr. Mikes Mihálynak az erdélyi hadműveletekben megfelelő szerepkört adjon.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Tekintetes Nagysagos Groff Mikes Mihaly Generalis es Belső Tanács Uri hivünk repraesentalta elöttünk, hogy Molduvábul ki menvén Brasso tajekán kivanna operalni az Ellenség ellen, melyet Magunkis approbálván kegyelmednek praesentibus intimalni akartuk, modificalya ugy dispositiojit, hogy az emlitett Ur hivünkel azon részen commendiroztasson.[1] De reliquo etc. Datum ex castris nostris ad Agriam positis, die 24 Augusti, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

Fr. Rakoczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Franciscus Aszalay m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

155.

Egri tábor, 1708 augusztus 25.

A fejedelmi tanács tájékoztatást kér Károlyitól a Katona István, Katona Pál és Mósa László ügyében általa elrendelt vizsgálat eredményéről.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Katona István, Páll és Mosa László dólgában a minemű Inquisitiót peragáltatott kglmed, minthogy eddigh velünk nem communicáltatott, infor-

[1] V. ö. ezzel a rendelettel Károlyi Sándornak 1708 aug. 30-i jelentését. (157. sz. irat.)

málván bennünket, azon Inquisitiot is mentül hamarébb transmittállya kgld.[1] Caeterum etc. Datum in castris nostris ad Agriam positis, die 25. mensis Augusti, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Raday m. p.

Stephanus Horthi m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

156.

Dengeleg, 1708 augusztus 25.

Károlyi jelentése az erdélyi hadmozdulatokról és legközelebbi haditerveiről.

Dengeleg[2] 25. Augusti 1708.

Felseges Fejedelem Nékem Nagj jó kegyelmes Uram.

Minek ellötte de dato 22-dik hujus kegyelmes parancsolattját vettém volna[3] is Felsegednek, ide való Occurrentiakrul Felsegedet bővön Informáltam, melljek ugj hiszem, eddigh Felseged kezehez mentenek s noha sok nyughatatlansaggal s ki gondolhatatlan heljekén az Ellensegnek megh eddigh ollj diversiókat töttem, hogj Istennek hala, nem hogj bennünk vagj Portasimban, de megh csak az Temerdeki atkozot Bagaziában is csak egj Szekeret sem kaphatot, - mind Munitiót, mind Egyebet szerencsessen el hoztam minden Emberek

[1] Károlyi Sándor még 1708 június 2-i jelentésében tett említést arról, hogy „Katona István és Páll s Mojsa László rul parancsoltam, vigyék fel Kővárban". (136. sz. irat.) A tanács most ezek sorsa iránt érdeklődik. Arra nézve, hogy miért fogattak el, Károlyinak 1708 aug. 30-i jelentése (157. sz. irat) tájékoztat.

[2] Dengeleg h. Szolnok-Doboka megyében Déstől d.

[3] Arch. Rak. II. 303—304. ll.

remenségén kivül ; hanem szinten mostan küldé Majos János, ki noha Voluntér, de töb Volunterokkal egjüt jól Viseli magát, Enjeden tul jól le Vagdalt az Labanczban s elevenen is küldött, melljek noha egjügjük, mind az altal mit valljanak, Felségednek alazatosson Includálom. Más rendbéli Portasomat ma az Tordai hidigh üzte az Rácz, de Nemetet nem latot, még nem bizonyos, ha Torda fele Indult-e maj napon, vagj Vasárhelj fele, holot Nyuzó feles haddal vagjon.

Én innet Deshez megjek, el nezem, mit akar, ha tehetem fel tött Czelomat, kiért ide farattam. Beszterczen megh probálom, dé ha ream fele talál nyomakodni, nem periclitaltatom az hadat, hanem batorságos retiradat Igjekszem tenni az Gjalogsagal, az lovast penigh utban bocsátom, mert miolta bé jöttem, szüntelen valo Operatióban levén, se fű, se széna sehol is, az buzát Gabonát nem Engedvén, bizonyára nem dicsekedhetni véllek. Az ellenségh mindenütt buzával tartja lovát, megh is rosz. Az Erdélyi hadakot Consolaltam az Szaszsagal, de mind egj, az Varmegyek voltanak közel 800, aligh vagjon 70, az Isten tarthatna, egj kenjeret katona assistentia nelkül nem vehetek, ha valahol magazinumot Erogálok is, ottan kell hadnom, Portazas nelkül nem lehet lennem, szeltiben szökik az eb agjában vagjó katona, mas modot nem találok, hanem migh az oda fel való dolgok el válnak, kitül nem tarthatok, alatomban postan ki randulok, hogj mégh az had se tudgja, Bagosi Uramot Instruálván, az dolgot reá hagjom, magam Ugj[an] Corpust verek Vármegjékbül ki Oszlottakbul, ugj Indulok Ujobban be, maskent itten heljt nehezen verünk.

Az mi az Tracta dolgát illeti[1] s arra való Armistitiumot, senki pro nunc Tanaczot nem kerd, Catoként szóllanom sem kellene, de valamint az többit jovallottam post factum levén, ezt is csak ugj jovalhatom ; nincs Lelki az Németnek, vár Valamitül s ha pihenést Enged is, - nem mi Ertünk, hanem magaért Czelekeszi. Ujvárt, Nitrát hogj Obsideálja, nem hitethetem el magammal, ha csak az sok hamis hitü Magjar reá nem Ingerli, én csak az maj Czekelj Oppiniómban Inhaereálok, Eörökké alhatatossab volt az Magjar Ezeknél, noha ez is Magjar

[1] „Az békesség tractája azért, úgy gondolom, reassumáltatni fog, melyrül actu hivatom a senator urakat", — írta Rákóczi 1708 aug. 22-i levelében (Arch. Rak. II. 304.) Károlyinak, aki most erre nézve mondja el véleményét. Hogy Magyarországban és Erdélyben egyaránt meg volt már a békevágy, arra nézve l. *Cserei M.* : Hist. 403—404. ll.

sem ottan sem itten nem lészen. Ezel tartozom hogj Continualljam...[1] Datum ut supra. Maradok Felségednek

Alázatos szolgája

Károly Sándor mp.

157.

Nagykároly, 1708 augusztus 30.

Károlyi Sándor válasza az augusztus hó második felében kapott rendeletekre, továbbá jelentése a legutóbb történt eseményekről.

Károly 30. Augusti 1708.

Felseges Fejedelem Nagj jó kegyelmes Uram.

De Dato 17, 18, 22, 24, 25, 26-dik hujus Irot kegjelmes parancsolattjait[2] Felsegednek alazatos engedelmességel jobbara egjütt Vevén, Ez szerent Igjekeztem kötelessegem szerent effectualni.

Groff Teleki Mihályné Aszonyom és Domahidj Laszlo között való dologh mar ez előtt forgot ellöttém. Domahidj Laszlónak vétkét nem tudom, hogj az Tilalmasbul ki hajtotta az Asszony Embereit s az Aszony ezért fel indulván becztelen levelet Irt, azt láttam, kire hogj Emez replicalt, roszul czelekette, de látván azt is, legh kisseb serelmét nem látom az Aszszonynak, mert megh Engette, hogj job Embér eö kegyelme az Ágjban nallanál, kiben igazat is mondot, En relegaltam mind kettöt Törvényre, ugj hiszem Felseged is nem más kepen kiván satisfactiot adni, kirül többet Irhatnék.[3] Petki Uram[4] tehet relatiot, miként bánt Joszagokkal Azon jó Aszonyom.

Az Exactoriara kivantató Leveleknek ki keresese, productiója Iteletem szerent Teleki Uramot Concérnalna s nem is lattam volna Szüksegesnek Felsegedet azzal terhelni, mind az

[1] Olvashatatlan szó.

[2] Rákóczi 1708 aug. 17-i levelét l. 151. sz. irat a. ; az aug. 18-i levelet l. 152. sz. irat alatt ; az aug. 22-i levelét l. 153. sz. irat a. és azonfelül Arch. Rak. II. 303—304. ; az aug. 24-i levelét l. 154. sz. irat a. ; aug. 25-i levelét l. 155. sz. irat alatt ; aug. 26-i levelét l. Arch. Rak. II. 306—307. ll.

[3] Erre vonatkozott Rákóczi 1708 aug. 17-i levele. (151. sz. irat.)

[4] Gr. Petky Dávid kuruc ezredes.

altal valamint Felseged kegyelmessen Comittalta, En az szerent effectualom, vagj lesz ottan vagj sem.[1]

Az Egerben való menetelem Iránt Ujab parancsolattját és Engedelmet fogom Felsegednek Várnom s az üdőhöz is igjekezem Conformálnom[2]

Groff Mikes Uramhoz Gjalutul[3] Expedialtam Boér Gábor Uramot Egesz assecuratióval s ugjan Azért Expediálom Palocsai Uramot, Csak jöne ki, de nehezen reméllem.[4]

Katona István, Páll és Mosa Laszlo Iránt Egjéb suspicionál nincsen, — hanem az hogj Confederatiora letött hitek ellen az Ellenséget be várták etc.[5] Én mind az által Inqviráltatok róllok első alkalmatossagal, de meltó volna peldat statualni; volt En Velem Felséges Uram Vármegye 200-bul álló, de nem marat abban 12, mind Széljel s haza oszlot. Enyeden, Tordán az ellenséget is sok bé várta, Gratiajat vette, s mivel taborozásra nem Erölteti, máskent is nem haborgattja, valakinek Czelédgje ide ki nincsen, nem hiszem, többé Zászló alá is jöjön, migh máskent nem lesz; — sokan kivántak volna Czelédgjeket bé vinni, de En nem engettem.

Barcsai Mihálj Uramot Abrugjon[6] hadtam Felseged parancsolattjabul. Ábrahám Igen öszve romlot, Czeledgjehez ment. Toroczkai Uram köszvényes, Szilágj Csehen[7] vagjon, Csáki László Uram Labarul el eset, Hadadban[8] Comorál, Csáki István Uramnak sem jó az lába, de meg is heljt áll, de csak maga, oda hagjván az Egesz Varmegjei, az Zászlók se kézben, — de mind ezek orvosolhatók.

Értettem Felségednek Paripáiban való sok kárát, En hozattam most valamelljeket, Egjet gondolok lenni alkalmatosnak, melljel is alázatossan kivánok Udvarolnom Felségednek. Maradvan

Felsegednek

Karolj, 30. Augusti 1708. Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

[1] Hivatkozás az 1708 aug. 18-án kelt tanácsi rendeletre. (152. sz. irat.)

[2] A fejedelmi tanács 1708 aug. 22-i rendelete alapján. (153. sz. irat.)

[3] Gyalu vára Kolozsvártól ny.

[4] A tanács 1708 aug. 24-i rendeletére felelet.

[5] L. a tanácsnak 1708 aug. 25-én kelt rendeletét. (155. sz. irat.)

[6] Abrudbánya.

[7] Szilágycseh Középszolnok (később Szilágy megyében).

[8] Hadad vára ugyanott.

Külön lapon:

P. S. Az Mundér Commissariust betegsege mia nem Expedialhattam az Posztóért, hanem Miskolczi István nevű Voluntér tisztet bocsátottam Ezen levelemmel. Occurál Thökölji Dolga[1] kirül mit Irt legjen az Varadi Commendans Kirchbaumnak, Intercipiálván, Felségednek Includálom, ugj hiszem, hogj alkalmasint fogh boszuságra Indulni vélle, mind az által Felségednek akartam jelenteni azt is, hogj ha szinten valamire hajolni kivanna is Thökölji, neki nehezen lehet hinni, mert az bizonjos, hogj eö Erette mind az kétt Patriarcha kezes az Béczi Udvarnál, kit nem hitethetek el magammal, hogj eö benne hagjon, akár mint obligalna is ide magát.

Külön lapon:

Jenő Várossát[2] az Sarkadiak[3] megh vevén, Feles Ráczot vagdaltanak s jól njertenek.

Az Szükségtül kenszeritetve 6000 Rhenus forintot kelletet adnom az hadak pinzébül Arany valtasra, meljben Consolálni kivánván az hadat, Ajtai Uramnak Irtam, de Arianussi hitire nezve[4] kentelenitettem Executióval Compellálni,[5] kirül ha Felségedet Informállja, az szerént vagjon.

158.

Eger, 1708 szeptember 16.

Rákóczi értesíti Károlyit Bezerédy Imre elpártolásáról s néhány harctéri ujságról.

Elhiszem nem kevés Csudalkozassal fogja kgld erteni, hogy Bezeredi 4 magaval tisztei közzül Labancz-

[1] L. erről Károlyi Sándor 1708 aug. 14-i jelentését. (150. számú irat.)

[2] Borosjenő Arad m.

[3] Sarkad, Bihar megyében. L. *Márki S.:* A sarkadi hajdúk. Hadtört. Közl. 1924. c. tanulmányát, mely Sarkadnak a Rákóczi-korban teljesített szerepét részletesen ismerteti.

[4] Unitárius vallás.

[5] V. ö. a fejedelmi tanács 1708 szept. 30-i rendeletével. (162. sz. irat.)

ságra indult vala[1] Soprony felé, de Antal Ur eszre vevén,[2] utanna küldöt s meg fogatta. Ezt ugyan az Dunántul irjak Sluhának,[3] de még Antaltul directe nem gyüt informatiom. Heiszter már viszsza tert Komaromhoz persecutiojától és hirdetik továbis Ujvár[4] meg szállasát, de az Bavarus motusát is hirdetik s nekem Kökenyesdi[5] irja, hogy már 4. Augusti oly közel volt az Német Taborhoz, hogy egy más elöl harcz nelkül el nem válhattak. Adgyon Isten minden jot.

Jegyzet: Az Archivum Rákóczianum II. k. 326.—27. ll. közölt levélhez Rákóczi sajátkezű utóirata az itt közzétett levél. L. azonfelül *Márki S.:* II. 622. l.

159.

Eger, 1708 szeptember 16.

A fejedelmi tanács utasítja Károlyit arra, hogy a Heves vármegyére kirótt illeték kérdését nevezett vármegyével rendezze.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Nemes Heves Varmegye Elöttünk panaszolkodik, hogy a' mely Assignatioja lett Kegyelmednek 26000 forintokig Nemes Heves Vármegyere, oly pénzül, mint az itt valo Consultatio alkalmatosságával, nem különben eszt meg elözö Kassai Concursuskor

[1] L. erre Bezerédy Imre árulásáról írt cikkemet. (Gr. Klebelsberg-magyar történetkutató intézet 1933. évi Évkönyve. Budapest, 1933 105—109. ll.)

[2] Gr. Eszterházy Antal tábornagy, aki Rákóczi levelezésében általában „Antal úr" néven szerepel.

[3] Szluha Ferenc. L. a bevezető tanulmány I. k. 129—130. ll.

[4] Érsekújvár. A vár előtt szept. 21-én jelent meg négy császári lovasezred, szept. 22-én pedig megérkezett a gyalogság is. L. *Márki S.:* II. 623. l. és Arch. Rak. II. 345. l.

[5] Kökényesdi László (Vetési) Rákóczi diplomatája, aki 1705—1715 közt Bajorországban, Franciaországban és Poroszországban képviselte Rákóczi érdekeit. Jelentéseit Fiedler Jos. adta ki: Actenstücke zur Geschichte Franz Rakoczy's und seiner Verbindungen mit dem Auslande etc. Wien, 1855—1858. két kötetben.

végeztetett, acceptalni nem kivanta, nem kivánnya, arra valo nézve kivantuk kegyelmednek intimalnunk, igazittsa el ugy ezen dolgot a' Vármegyevel, tovább altalok ne busittassunk.[1] Caeterum etc. Datum in castris nostris ad Agriam positis, die 16 Septembris 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Kántor m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

160.

Nagykároly, 1708 szeptember 19.

Károlyi Sándor magyarázatát adja a Heves vármegyével szemben fennálló ellentétek okainak, továbbá híreket közöl az erdélyi harctérről.

Károlj die 19 7^{bris} 1708.

Felseges Fejedelem Nékem Nagj jó kegjelmes Uram.

Felsegednek sub dato 16. hujus irot kett rendbeli kegyelmes Leveleit[2] tartozó alazatossaggal veszem. N. Heves Varmegjere M. Püspök Urammal[3] való vegzésem szerent szinten tegnap Expedialtam Nemzetes Verebelji Péter kapitány Uramot, kivel nékem semmi dolgom és bajoskodasom nem volna, ha suo tempore az Conclusumok szerent az assignatiot Exolválta volna, melljet hogj el mulatot és az alatt az Vitézlő rend fele Ezüst pinzül más Vármegjékre nézve affidaltatot, most mar se ezüst se réz. Felségednek bölcs Itéletire, M. Püspök Uramnak Lelke Isméretire hadtam s hagjom, miként disgustaltassek az Vitézlő rend, ki most is miben legjen, bizony Ember ki nem mondhattja, nekem magam szemeljere semmi hasznom, se karom, mert ámbár kerdest töttem is, nem magamert, hanem

[1] Az ügyre l. Károlyi Sándor 1708 szeptember 19-i jelentését. (160. sz. irat.)

[2] Arch. Rakoczianum II. 326—27. ll. és a 159. sz. a. közzétett utóirat, továbbá a 159. sz. a. közölt levél.

[3] Telekesy István. Életrajzát megírta Csanády László. (Eger, 1912.)

Istennek hala aval nem kivánok s nem is lehet dicsekednem megh Ezen Esztendőkben s ha addigh nalla nelkül sok költségimmel csudalatos kepen subsistalhattam, reménlem továb is a nélkül ki vonhatom, hanem az Országh biztatasára Regulamentumára nézve Szüksegtül kenszeritetve alsób stabalis Tisztek vadnak, kiknek lehet hogj talam fundussok is volt s Vagjon is, mint Felseged kegjelmessen Irja, de En nékem az nem Constált, most sem Constál, ha vagjon is, az kik ahoz közeleb vadnak, talam hamarab érik és azoknak jütt, már ezeknek harom esztendeje oda Vagjon mind fundussok, mind fizetések, az mint hogj az Dunan tul valok is a nélkül menének el mellöllem, ugj látom, most is ugj lészen, azokkal egjütt is nehezen gjözöm az haza Szolgálattját, a nelkül penigh nem is, M. Generalis[1] Uramnak penigh haszontalan Irok, Inkáb csak ki adom nekik, hogj semmit se Várjanak. Az Voluntersegh bizonyosson tudom, hogj Valódi Voluntér leszen rövid idő alat, mert Enyi Esztendőktül fogva nem győzi sinórral, sajnállja is degradátióját, ha eddigh rólla nem tehetet is.[2]

Hevesre ugj rugaszkodtam vala, hogj Maklarnal[3] való jötemben Bessenyei Tisztej el hitették vala, hogy Csege[4] felé el jöhetek, azomban Poroszlón[5] megh tudván, hogyj nem lehet, aval nem késtem, mivel ugj jöttem, hogj kett nap Hevesre, ha az Vén Aszony nem volt is, ide jöttem, az alat Kővári Lármárul ki tudta Felségedet nálamnál Eléb Informálni, nem tudhatom ; nyilván megh Trincsénnél megh Ijet volt azon Ember s azért larmazot itten is, kiben ha valóságh lött volna, vagj most is volna, higje Felséged, senki Postaja megh nem Előzöt Volna, de mivel Hazugságh Volt s most is az, akar kitül eset, szaporán repülhetet. Hanem Abrugj banyarul Az Ejel mi Erkezet, Felségednek includálom, addig kedvezünk az Vármegjéknek, hodj oda lesz az Vitézlő rend ; az Vármegjék penigh addigh is azert böcsültek, hogj az fegjver volt, valamikent az elidegenjedik, felénk sem jön nekünk Egj T. Nemes Vármegje is ; példa Thökölji Imre M. Fejedelem ; boldog az, ki máson tanul ; bizonj Felséges Uram, nem mind jó kedvébül devial az, az ki most botlik, hanem kedvetlensegbül és boszu-

[1] Gr. Bercsényi Miklós.

[2] Károlyi Sándor kifakadásaira l. Rákóczi válaszát 1708 szept. 21-ről. Arch. Rak. II. 333—334. ll.

[3] Mezőkövesdtől ny. Heves megye határán fekvő helység.

[4] Tiszacsege h. Szabolcs megyében a Tisza partján.

[5] Poroszló h. Heves megyében a Tisza folyó jobbpartján.

ságbul, mert valamint hogj az szeretet kötele az hitnek, bizonj az gyülölsegh, boszusagh és kedvetlensegh megh oldója annak ; ha Heves Vármegje semmit sem czelekszik, Én az Had közze sem merek menni, most is jó volna Szamos Ujvárnál az sánczolást impedialni, de nincs kivel, mert az sok hazugh hitegetésemnek nincs már helje az hadak között, most evel biztatnám, nem hiszi s méltán is.

Eötvös Miklósson s rajtam semmi sem múlik, csak az esső legjen és malom fordulljon. Qvartélyrul penigh, mint eddigh haszontalan volt gondolkoznom is, ugj mostan sincsen Elmemben, rendel Isten, mint eddigh.

Az Muszqva Követnek halálát szánakozással Ertem,[1] Felségedet penigh, hodj Isten szerencséssen hozza, kivanom, nékem az alat csak azt hadat öszve venni is Elégh dolgom.

Bezerédi Iránt[2] nehéz hinnem Felséges Uram, de nem lehetetlen ; En bizonj nem is Igen Czudálkozhatom rajta, ha ugj vagjon is, sött sokakrul gondolkozom, akartam is Felségednek irni, de mivel sokszor Irván Olljanokrul, tovább nem látom Szükségét, hogj Felségedet Országos dolgai között busitsam és Szomoritsam, az Isten azokot Confundallja, nekünk is dolgainkat jobra fordithattja, kivált ha az Felséges Bavarus Hertzeg[3] boldogul, de ambar Harcz altal az is Brabantia formában járna is, ugj sem Esem kétségben, mert Isten az Igaz ügjet, ha aláza is, el nem hagja, hanem alazasa altal magahoz tériteni kivánnya. Nem artana Felséges Uram vagj ket Companiát az Sár rete mellet Debreczen környékére bocsátani, mert se föld népével, se Armással nem tudok az katonának mit tenni. Ezzel maradok

Felsegednek

Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

[1] Ukrainzow orosz követ 1708 szept. 10-én néhány napi betegség után halt el Egerben. *Márki S. :* II. 620. l.

[2] Bezerédy Imre. L. a 158. sz. a. közölt iratot.

[3] Miksa Emanuel bajor választó (1679—1726.).

161.

Egri tábor, 1708 szeptember 22.

A fejedelmi tanács Kővár-vidék lakosságának panaszaiból arról értesülvén, hogy Károlyi túladóztatta őket, Károlyitól ez ügyben jelentést kér s addig is a behajtásokat felfüggeszti.

Spectabilis ac magnifice domine etc.

Salutem etc. Több keserves panaszai között Kővárvidékének értettük azt is, hogy kgld Tanács Úri hiveink jelenlétében repartiáltatván azon Hellységre Ezer id est 1000 Rhénes forintokat és Három Száz Commercialis ökröket, az Három Száz ökörnek Száza az után relaxáltatván, most viszont azon egyszer relaxált Száz ökröt pénzül in Summa fl. Rh. 1000 kglmed parancsolattyából executione mediante szednék a' Vidéken, ugy az már meg adott és ide fel is hajtott s által adott két Száz ökröknek némelly része helyett, kik alkalmatlanoknak praetendáltatnának, másokat szedetni parancsolt vólna kgld. Hasonlóképpen az Kapu Szám utan reájok esett Aestivalis Naturalékis azon Vidéknek meg ismért sok erogatiói és szenyvedésire lött respectusbúl egyszer el engedtettek vólna, s most viszont kgld parancsolattya szerint meg adattattani kénszerittetnének. Azért minek elötte ezekrűl kglmessen resolválnánk, efféle Impositiók s azoknak relaxatioi mint és kik által löttenek, kglmed mentül hamarébb tudósittson bennünket, el küldvén irásban az repartitioknak copiait is. Addig penig fellyebb meg irt harmadik Száz ökörnek in pecunia vel natura, úgy az Aestivalis Naturáleknak meg adását kglmessen suspendáltuk, az executió amovealtassék rulok, mig kglmed tudositásábúlis értvén, mind ezekrül kglmessen resolválunk. A két Száz ökröt penig, ha már meg adták és fel is hajtván ide, által adatott Tekintetes Nagysághos Hellembach János Administrátor Úri hivünknek, ujjabbakat tülök nem kivánhatni. Caete-

rum etc. Datum in castris nostris ad Agriam positis, die 22 7bris anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Horthi m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

162.

Szerencs, 1708 szeptember 30.

A tanács a Károlyi által Ajtai Mihálytól elvett aranyak visszaszolgáltatását kéri, megígérvén, hogy annak ellenértékét fehér pénzben megtéríti neki.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Nemzetes Vitézlő Ajtai Mihálly Felső Bányai Inspector hivünk Levelébül értyük, hogy az melly kezénél levő Aranyaknak hozzánk való küldését parancsoltuk vólt, azokat az Hadi Szükségre nézve executioval el véttette tüle[1] kgld. Mivel penigh gondollyuk, a' Hadaknak még ki nem osztotta kgld, ha meg vadnak, fejér pénzen ki fogjuk váltani, szükségünk lévén most az Aranyakra. Caeterum etc. Datum in castro nostro Szerencs, die 30 7bris anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

[1] V. ö. Károlyi Sándor 1708 aug. 30-i jelentésével. (157. sz. irat.)

163.

Szerencs, 1708 szeptember 30.

A fejedelmi tanács elrendeli, hogy a szalontaiaknak a sarkadi vár kapitánya ellen tett panaszait Károlyi vizsgálja felül s azokat orvosolja.

Spéctabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Minémű rövidségeket detegállyák panaszképpen elöttünk az Szalontai Lakossok,[1] accludált Instantiájokbúl lészen bővebb Informatioja kgldnek, kihez képpest, hogy az Instansoknak dolga accommodaltassék, nem különben edgyszeri kglmes resolutiónk manuteneáltassék, mind azok között való villongásokat el intézvén, mind pedig injurialtatásokat orvosoltatván, complanállya további panaszoknak eltávoztatására ezen dolgot. A mellett, hogy rendkivül való Vecturákkal, állapottyokhoz képpest ne terheltettessenek, lehet az iránt is illendő reflexióval hozzáiok kgld. Caeterum etc. Datum in castro nostro Szerencs, die 30 7^{bris} anno 1708.

Eiusdem Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Krucsay m. p.

P. S. Az Sarkady Kapitánynak[2] pedigh parancsollya megh kgld, ne avassa magát ezen dologban mellyhez semmi közi nincsen.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

[1] Nagyszalonta.
[2] A sarkadi vár kapitánya.

164.

Nagykároly, 1708 október 4.

Károlyi Sándor jelentése az Ajtaitól elvett aranyakról, erdélyi hírekről s arról, hogy nagy kitüntetésnek veszi, ha őt a fejedelem Nagykárolyban meglátogatja.

Felséges Fejedelem Nékem Nagj jó kegyelmes Uram.

Minek ellötte Felséged kegjelmes Levelet Vettem volna, ugj tudom, hogyj Egerbül való Visszateresem alkalmatossagaval, azonnal tudositottam vala Felségedet Azon Ajtai Aranyairul,[1] meljre noha eddigh is Felséged kegyelmes resolutióját nem Vehettem, mind az altal Conservaltam és az Hadaknak ámbár fizettettem is, de ki nem adattam, kiben Felseged megh sem fogjatkozik.

Érkezik Ujonnan T. Nemzetes Orosz Páll Uram Felséged Ujab kegyelmes Levelevel,[2] kibül latom Confirmatióját Barontys[3] menetelenek, melljet Erdéljben fogot közeleb való Rabok is bizonyitván s kevés üdött is vetvén be menetelére, megh vallom, tartok, kesedelmeskedés mia sem egyjikre, sem másikra nem Erkezünk s noha Horváth Janko altal Felséged kegjelmes maga megh alazasat alazatossan Ertettem vala,[4] de Orosz Pál Uramtul semmi bizonyost arrul nem tanulhatván, s az dolgokat is közeliteni kivánván, nem csak Ezen Levelem által, hanem szemelljemben is alazatosson fogok Felségednek udvarlani, ugj hogj hova hamarab Felséged kegjelmes dispositióit vevén, Indulhassak Hazám szolgálattjára, és nyerhessem megh Felsegedtül Pusztás Hazamhoz való maga megh igert kegyelmesseget és megh alazasat, alazatossan kérvén, se megh ne Utallja, se ne kéméllje alazatos szolgajat.

Nemes Maramaros Vármegjenek Instantiájit nem lehetvén mindenekben resolvalnom, Felségednek alazatos Engedelmességel recomendalván, Maradok

Felsegednek Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

[1] L. a tanács 1708 szept. 30-i rendeletét. (162. l.)

[2] Károlyinak 1708 október 2-ről. Arch. Rak. II. 348. l.

[3] Báró Tige János Károly ezredes, később altábornagy, aki Erdélyben operált a kurucok ellen.

[4] A fejedelem személyes látogatásáról van szó ; a fejedelem nagykárolyi tartózkodásáról l. *Márki S. :* II. 626—627. és *Takáts S.:* Szalai Barkóczy Krisztina. (Budapest, 1910.) 147. lap.

165.

Szatmár, 1708 október 28.

Meghívó az 1708 november 22-re Tállya városába összehívott országgyűlésre.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Az Haza dólgainak, további folytatására s azoknak minden útakon módakon jó rendben való kormanyozasára addig is, még Istenünk szent Segedelme által bóldógulásunkra, vezérlő fegyverünknek kivánatos czélyát, s éjjelt s nappalt egybe tévő szüntelen valo járadozasinknak és szives múnkalkodásinknak gyümölcsét vehettyük: Szükségesnek ittettük bizonyos Conventust hirdetettnünk és az Hazában Publicaltattnúnk, a' melly alatt mind közönséges javúnkra nézendő dólgokrúl consultalhassunk, mind peniglen édes Hazánkban való csendes meg maradásunkra, ugy az Hadakozásnak szükségére s következendő képpen elő segéllésére tartozo Mediumokrúl egyenlő szivel és akarattal végezhessünk. Mind ezeknek végben vitelére leg alkalmatosbnak látvan lenni ez következendő November a' vagy Sz. András Havának Huszon Kettődik napiát, következendő elégséges napokkal, melly ezen folyó Esztendőben esik: Az N. Haza Lakossinak közönségessen praefigáltuk N. Zemplén Vármegyében lévő Tállya nevő Mező Várossunkban (az holott Magunkis Isten kegyelméből Személlyünk szerint jelen leszünk) Kglmednek ahoz képpest Praesentibus értisere adni kivantuk, s egyszersmind intimálylyukis az meg irtt napon és helyen (az mennyire az mostani Hadi Conjunctúrák és Circumstantiák engedni fogják) jelen légyen, hogy egyező értelemmel és közönséges Cooperationkkal végezhessünk mindazokrul, melylyek édes Hazánk meg maradasára s az köz jónak elő segéllésére, nem külömben az Hadi Rendnekis jövendő

Subsistentiájára deserviálandók lésznek. Caeterum etc. Szattmar, 28. Octobris, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Krucsay

Kívül: Szokásos címzés latinul.

Jegyzet: Ebből az országgyűlési összehívóból *Márki Sándor* is közölt egy részletet. (II. 634. l.)

166.

Szatmár, 1708 november 2.

A fejedelmi tanács elrendeli, hogy Thoroczkay István középszolnokmegyei birtokai a „Zsoldos-adás" kötelezettsége alól mentesíttessék.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Erdelyi Tanács Uri hiveinknek Joszagokra obvenialando Soldosoknak relaxatiojat resolvalvan, azok között, minthogy az mint informaltatunk, Tékintetes Nemzetes Thoroczkai Istvan Uri hivünknek Nemes Közép Szolnok Varmegyeben lévő Joszagira obvenialt ket Soldosokért Házára Executio bocsáttatott, praesentibus kivantuk kegyelmesen intimalnunk kgdnek, hogy az emlitett hivünknek Joszágirol azon Executiot tollaltatván, továb ne kénszerittessek azon Joszagirol Soldos adásra. Caeterum etc. Datum Szathmár die 2 9^{bris}, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Georgius Pongrácz m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

167.

Szatmár, 1708 november 5.

Rákóczi utasítja Károlyit, hogy a Daniel György parancsnoksága alatt álló, egyébként azonban teljesen lerongyolódott lovasságból csak a szolgálatra alkalmasokat tartsa vissza, a többit bocsássa haza.

Szatmár, 5. 9bris 1708.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet szívből kivanom.

Noha kgldnek tegnaptúl fogvást semmi levelét nem vettem, szükségesnek láttam lenni kgldnek tudtara adni, hogy tegnap Zai[1] Referalta előtem az Daniel Györgygyel[2] Commanderozottaknak felettéb való zugolodasokat és mivel félti őket rongyosságok miat valamely Rosz cselekedettül, Sokan közzülök mezitláb nyereg nélkül lévén, jobnak itilem, hogy kgld parancsollya meg Daniel Györgynek, hogy azokat inkáb küldgye viszsza, hot így (!) sem mint valamely roszra fakadgyanak, azokat tudnia illik, az kik az Szolgalatra alkalmatlanak, kivanván.[3] halhassak jo hireket már egyszer kgldtül, maradok kglmednek

minden jót kiváno
attyafia és barattya
F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása.

[1] Zay András br. lovas gránátos ezredes.
[2] Daniel György alezredes.
[3] Ezt a levelet *Márki S.* is említi: II. 635. l.

168.

Szatmár, 1708 november 5.

A fejedelem magához rendeli Károlyi Sándort.

Szatmár, 5. Novembris 1708.

Isten minden jókkal áldgya meg kgldet szivből kivánom.

Most ujonnan vévén az kgld levelétt, valóban bánom, hogy eddig is ezen dib dább hirekre való nézve más nagyobb dolgok hátra maradásával kelletett kgldett oda küldenem, mellyre nezve már kgld jó informatiokkal és orderekkel Betlen Gáborrais reflexiót tévén,[1] gyüjjön hozzám, amint is kivanom, Isten hozza kgld szerentsésen, már én is ki rebdesvén,[2] hónap az Sár erdején levő ellenséggel leszen probam.

Kgldnek

minden jot kivano[3]
attyafia s barattya
F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: Címzés hiányzik.

[1] A Bethlen Gáborra való utalás előfordul Rákóczi 1708 nov. 2-i (Arch. Rak. II. 364.) és nov. 10-i levelében. (Arch. Rak. II. 368. l.)

[2] Célzás Rákóczi heteken át tartó betegségére. (Rákóczi 1708 nov. 2-i levele. Arch. Rak. II. 364. és *Márki S.:* II. 627. és 634. ll.)

[3] Innen Rákóczi saját kézírása.

169.

Sárospatak, 1708 november 29.

A fejedelem tájékoztatja Károlyi Sándort a különféle hírekről és az országgyűlési tárgyalásokról.

Patak, 29. Novembris 1708.

Isten minden jókkal álgya meg kgldet szibül kivánom.

Klgldnek el menetelitül fogvást háromrendbéli levelét vettem, de mivel jól tuggya kgld, hogy egy pipa dohany kiszivásra is alig vagyon időm, mindazokra igen rövideden válaszolok, mivel kgld elmeneteli után másnap reggel azonnal vettem Orosz Paal levelét, melly is bár elébb érkezet vólna, nem láttam vólna szükséget az kgld elmenetelinek, már mindazonáltal igy lévén, tsak folytassa kgld hasznos fárattságit s utazásit, noha meg vallom, itt is kivántam volna az kgld jelen létit, mivel még mostis keveset tartok az Sötér hirerül. Ötvös Miklós, azon lészek, hogy itten ne késsék, noha az mint látom, ha meg nem únnyák, lassan fogják folytatni az számadások dolgát, a melylyekre tegnap nevezének deputatusokat;[1] az mint latom, az ellenség előre kezdi az Tavalyi lármázásokat, mellyre nézve Szentiványi bé menetele igen helyesen esett. Ezek után Isten oltalmában ajánlom kgldet.

Kgldnek

minden jót kiváno[2]

attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

[1] Az országgyűlési tárgyalásoknak a levélben említett részleteire l. *Márki S.:* II. 640—41. ll.

[2] Innen Rákóczi saját kézírása.

170.

Sárospatak, 1708 november 30.

A tanács utasítása Károlyinak arra vonatkozólag, hogy a Moldvából visszatért és ezidőszerint Máramaros megyében tartózkodó székely legénységet ossza be az erdélyi haderőbe.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Tompa Miklós hivünk[1] bizonyos számu Székelyseggel Moldvából ki jövén, továb valo parancsolatunkig ekkoráig Maramarosban Subsistalt és jollehet tovabis ottan valo maradasokat kivánnók, mind az által mivel már alkalmasint meg nyugottak és máskintis egészlen többire Iffiu Legenységben vadnak, akarnánk intimalnunk Kegyelmednek, hogy továb ottan valo mulatozásokat ne engedgye, hanem orderezze őket az töb Erdélyi Hadakhoz valo menetelre mentül hamaréb. Caeterum etc. Datum Sááros Patak, die 30 mensis Novembris, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczy m. p.

Paulus Raday m. p.

Stephanus Kántor m. p.[2]

Kívül: Szokásos címzés latinul.

171.

Sárospatak, 1708 december 17.

A fejedelem megküldi Károlyinak a lezárult országgyűlés határozatait és számadásait.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Ez mostani Orszagos Gy[ülés]ben az minemű Statutumokat Condáltanak az Nemes

[1] A fejedelmi tanácsnak 1708 dec. 31-i rendeletéből (174. sz. irat) az tűnik ki, hogy Tompa Miklós háromszéki kapitány volt.

[2] Kántor István a fejedelmi tanács titkára.

Statusok, im Kglnek authentice accludállyuk,[1] annectálván mint az Pénz s élésbél——Subsidium Repartitionalis Tabelláját, mind a' Vitézlő Rend Supple[menta]tiojára Consignalt Positiokat és Kapitányok Instructioját, mind p[e]nig az Exulansok dislocatiojának Modellajátis, az mellyeketis Kgd az hol kivántattni fog, az szerint observáltasson és effectusban véttettes[sen]. Caeterum etc. Da[tum in] Saaros Patak, 17. Decembris, anno 170[8].[1]

Praetitulatae Dominationis Vestrae
amici ad officia parati

F. Rakoczi m. p.

Franciscus Aszalay.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

Jegyzet: A lap szélét a kötéskor levágták, innen a szövegben megjelölt hiányok.

172.

Munkács, 1708 december 30.

A fejedelmi tanács Máramaros megye panaszának megvizsgálására utasítja Károlyi Sándort.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Nemes Maramaros Vármegyének Előttünk repraesentalt panaszábul értvén, hogy a' melly extra registrum inquarterisatorum superflue levő Erdelyi Rendeknek ki kellet volna ekkoraig közülök menni, nagy aggravatiojokra mostanában is ott vadnak és továbrais ben maradni szandékoznak, kivántuk kgldnek intimalnunk, hogy jollehet ebbéli intentumunk nyilván vagyon tudtokra és kgld általis, nem

[1] A tállyai, illetőleg sárospataki országgyűlésre l. *Tsétsi János* krónikáját. *Thaly K.:* Történelmi Naplók. 1663—1719. Budapest, 1875. (Mon. Hung. Hist. SS. XXVII.) 373—377. ll., továbbá *Márki S.:* II. 636. s köv. ll. Az országgyűlés 1708 nov. 28-án kezdődött és december 17-én ért véget. Rákóczi tehát közvetlenül az országgyűlés befejezése után megküldte Károlyinak az országgyűlési határozatokat és a kimutatásokat.

kétlyük, megh értették, mindazáltal az Vármegye Lakossai nem akarván, avagyis már el únván vesződni vélek, hogy továb onnan való meg romlások ne következzék, ex superabundanti is találljon olly modot kgld, hogy valakik az oda való quartélyosok köze nem comprehendaltattak, továb való idő halasztas nélkül az egyszeri tött rendelés szerint ki menni kinszeritessenek. Caeterum etc. Datum in oppido Munkacs, die penultima Decembris 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae

ad officia parati

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

173.

Munkács, 1708 december 31.

A tanács utasítása Károlyi Sándornak, hogy a fogságba esett és e rendeletben névszerint felsorolt kuruc tisztek kárainak megtérítéséről gondoskodjék.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Minthogy Tekintetes Nemzetes Vay Laszlo Kapitány hivünk[1] Ezerebeli Hadnagyok, Nemes Vitezlö Balog Miklos és Komjatszégi István hiveink az fellyeb el mult napokban az Ellenség altal el fogattatván, feles karokat vallottanak és alazatos Instantiajok által hozzánk folyamattanak: Kivántuk Klgnek intimalnunk, hogy ennek előtte lett kegyelmes dispositionk szerint, minthogy azon Erdelyi Regimentyeink exolutiojara, oda valo Szasz Székekre és Varmegyekre bizonyos repartitiot tett volt kegd, a' midőn abbol valamely Collecta fog emergalni, az emlitett Hadnagyok Regimentye Tiszteinek parancsollya meg, hogy mostani károk iránt azon részből, a' mely a Regimentet illetné,

[1] Vay László 1708 november végén fogságba került. (Arch. Rak. II. 371. l.) Úgylátszik, vele együtt estek fogságba a tanácsi rendeletben olvasható hadnagyok is.

tegyenek oly dispositiot, hogy vehessenek consolatiot az Instansok. Caeterum etc. Datum Munkács, 31. Decembris anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Georgius Pongracz m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

174.

Munkács, 1708 december 31.

A tanács rendelete Károlyihoz aziránt, hogy a Máramaros megyében tartózkodó székely legénységet hogyan ossza szét.

Spectabilis ac magnificie Baro etc.

Salutem etc. Háromszéki Kapitány Nemzetes Vitézlő Tompa Miklós hivünkkel[1] kibujdosott Székely Katonák most ujobban instálván elöttünk, az mint ennek elötte, ugy ismét relegáltuk Kgldnek, kik iránt is bizonyos rendelést tévén kgld, küldgye az Aranyas Széki Sereg közzé Tekintetes Nemzetes Toroczkai János azon Székbeli Fő Kapitány hivünk keze alá; Sepsi Széki Notarius Nemzetes Vitezleo Czerják János hivünk Quartelyát pedig cselédivel édgyütt accomodaltassa az emlitett Aranyos Székbeliekkel. Caeterum etc. Datum Munkács, die 31. mensis Decembris, anno 1708.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Georgius Pongracz m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

[1] V. ö. A tanács 1708 nov. 30-i rendeletével. (170. sz. irat.)

175.

Munkács, 1709 január 3.

A fejedelem Munkácsra hívja Károlyit s egyúttal különféle katonai híreket közöl vele.

Munkács, 3 Januarii 1709.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet ezen Uj Esztendőnek minden reszeivel tiszta szivbül kivanom.

Az kgld 30. irot levelet tegnap estve vettem, ez már második it valo letemtül fogvást, de reménlem, hogy ezen tul szaporabban fognak jarni az posták, mivel még az ujvarosi vén asszzonyis kétszer meg pögdösvén az markat, el gyühetne ide 3 nap alat Karolybul, de talam azertis nem siettek, hogy semmi ollyas hireket nem hoztanak ; hogy azért az kgld levelére adando valaszra térjek, ugy reménlem, udvari hadaim, ha szintén onnan el tavosztanak is talam már eddig, de hadtanak tiszteket pro computu, van is oka, hogy Fiervil[1] Regimentye meg köszönnye az N. Vármegye szep liberalitasát. Az Servis avagy Salganum placidatiojaérth maid el küldök Csaki Istvan Urhoz, mert sub forma (?) igenis az Hegyallyara kelletet vala rendelni Fiervil Regimentjét.

Katona Palt és Istvant ki bocsathattya kgld kezességen.[2] Csak sietesse kérem Bagosi Regementjét, mert nem szeretem azon helyt sokáig üressen hagyni, mostis nagy larmájok vagyon, ujonnan polonkazni akar az Nemet, Zolnarul, Selmeczrűl, honnan mind contrahalta Palfi Janos az lovas hadakat, de nem capialom, miért szenat szalmát vitetet Zolyom fele vélek Beszterczerűl. Az armisticiumnak semmi hire. Tolvai csak 15 volt Murany allyán. Elcsudalkozám, az elöbbeni levelében hol irja kgld lenni Csicserit,[3]

[1] Fierville d'Herissy lovag, aki 1704 októbere óta egy udvari gránátosezred parancsnoka volt. *Markó Á.* : II. Rákóczi Ferenc a hadvezér c. mű 125—127. ll.

[2] L. Károlyi Sándor 1708 június 2-i jelentését (136. sz. irat) s a fejedelmi tanács 1708 aug. 25-i rendeletét. (155. sz. irat.)

[3] Csicsery Ferenc.

holot hiszen Patakon karabéllyosokat ada kgld melleje, menetelekrül pedig ugy, ez irant teendő dispositiokrul tudositsa kgl Generalis uratis, kiis hamar effectualhattya szedetéseket, en pedig maradok

kglmdnek

minden jot kivano attyafia s barattja

F. Rakoczi m. p.[1]

176.

Munkács, 1709 január 4.

A fejedelmi tanács rendelete a Máramaros megyében tartózkodó erdélyi menekültek szétosztása tárgyában korábban kiadott rendelkezésekhez való alkalmazkodásra.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Mostani alkalmatossággal értvén N. Maramaros Vármegyebéli Hiveinknek az uj dislocatio alkalmatosságával való akadállyokat és kételkedéseket, miként tudnia illik nem vévén jóll fel kegyelmes Parantsolatunknak értelmét és Intentionkat (melylyet el hittük a' Szerint adta értésekre kglmed is, valamint töllünk vötte és értette) a Kis Várdai Confluxuskor determináltatott Számban haereálnak és nem a Specificatioban, mellyben tudnia illik az ott maradandoknak Nevek Specialiter Consignáltattván, ugyan akkor Magunk Pecsétünk alatt Sub Authentico a N. Vármegyenek ki adattatott, mellyet ez uttal ujjobban e sze[rin]t r— —re — ván és Parantsolván az emlitett Vármegyek,— —nek is kivántuk tudtára és értésére adni, hogy a mint az elött való levelünkben is meg irtuk vólt, mind azon Vármegyére való Dispositioit ehez alkalmaztassa, mind pedig az kik a meg nevezett Kis Vardai Specification kivül Maramaros Vármegyébül az külsöb Varmegyékre kglmed Districtussaban kiszállanai kéntelenittettnek, hogy azoknak Számát előre megértvén és kikeresvén, Dislocatiojokrul

[1] Végig Rákóczi sajátkezű írása.

provideallyon.[1] Caeterum etc. Datum Munkáts, die 4ta Januarii, anno 1709.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Georgius Pongracz m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

Jegyzet: Az okirat egy része kiszakadva.

177.

Munkács, 1709 január 5.

A fejedelmi tanács arra figyelmezteti Károlyit, hogy mivel „az megholt Jakab zsidó" hagyatékában talált portéka Sieniawski belzi palatinus feleségét illeti, — Károlyi a portékához ne tartson igényt.

Isten minden jókkal áldgya Kegyelmedet.

Az meghólt Jakab Sidónál lévő kglmed adósságának complanatioja iránt, lévén már resolutioja kgldnek, miglen azon sequestrumban lévő portékának dólga el igazodik, várakozással, légyen kgld, annyival is inkább, mint hogy minden bizonnyal értettük, hogy azon portéka nem magáé, hanem Méltósághos Szinyóvszki Asszonyé[2] vólt, a' ki nagy Aszszony lévén, kivált illy igasságában disgustálni nem kivánnyuk. Kihezképpest is olly simpliciter azon portékának ki adása, vagy pénzre való fordítása nem lehet.

Költ Munkácson, die 5ta mensis Januarii, anno 1709.

Kegldnek jót kiván[3]

F. Rakoczi m. p.

Caspar Beniczky[4] m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

[1] V. ö. Arch. Rak. II. 437. és *Márki S.:* III. 4. l.

[2] Sieniawski Ádám belzi palatinus felesége. V. ö. Thomasivskij István tanulmányával. Századok. 1912. 123—124. ll.

[3] Ez utóbbi szavak Rákóczi saját kezével.

[4] Beniczky Gáspár, a fejedelmi tanács titkára. Naplója, mely az 1707—1710. évekre vonatkozik, e kornak egyik értékes forrása. Kiadva Rákóczi-tár. (Szerk. *Thaly Kálmán.*) Pest, 1866. I. k. 1—227. ll.

178.

Munkács, 1709 január 12.

Rákóczi fejedelem tanácskozás végett Munkácsra rendeli Károlyi Sándort.

Munkács, 12. Januarii,[1] 1709.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet szivbül kivánom.

Noha reménlem eddig vehette kgld Bercseni uram tegnap parancsolatombúl irot levelet, mind azon által ne talam azon ellenségnek motusa és idéb valo nyomulása confusiokat tégyen, minek elötte ő kglme magais arra fele mennyen, praevie egy Conferentiat kgddel akarván tartani, az lakadalmi solemnitast ezen levelemmel akaratom ellenis interturbalom, ide valo gyüvetelit sietséggel kivánván, melyis, hogy hamaráb lehessen, Szekeres lovaim Kasonyba[2] fogjak várni kgldet, kivánván Isten hozza szerencsésen kgldet.

Kgldnek

minden jót kiváno
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása.

179.

Munkács, 1709 január 22.

A fejedelmi tanács a Felsőbánya vidékén lakó falvaknak az adókivetés miatt emelt panaszairól tudósítja Károlyit.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. a Felső Bányaiakhoz[3] tartozó Falusi Lakosok s egyéb hiveink bizonyos relatiojokbul is

[1] A levél kelte bizonyára január 12.
[2] Kászony h. Bereg megyében, Beregszásztól ny.
[3] Felsőbánya város Szatmár megyében, Nagybányától k.

értvén, hogy a Nemes Vármegye semminémű erogatiojokrul Computust nem ineálván, vélek nem csak a rendes mindennemű Impositiokat felettébb is és majd két képpen exolvalták, de a sok adozásnak majd végét sem erhetik, mely miatt tellyességgel el kell pusztulniok. Kihez képest akartuk Kgldnek értésére adni, hogy azon Nemes Vármegyének a computust véllek val — — committallyon kgldme és az igaz — — ket terhelni ne engedgye. Caeterum etc. Datum Munkács, die 22 Januarii, anno 1709.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Caspar Beniczky m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

Jegyzet: Az okirat egy része kiszakadva.

180.

Munkács, 1709 február 4.[1]

A fejedelmi tanács arra utasítja Károlyit, hogy néhai Bagosi Pál generális futárának Tarpán tett lázító kijelentései tárgyában végeztessen nyomozásokat.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Néhai Nemzetes Vitézlő Bagossi Pál Generális Strása Mester Hivünktül 22da praeteriti Mensis Hozzánk küldött expressus Curier Boroveczky János, ugy informaltattunk, hogy Tarpán in Transitu

[1] A levél kelte hibás; Bagosi Pálról azt írta Rákóczi gr. Bercsényinek 1709 febr. 24-én, hogy „tegnapelőtt vettem Bagosi levelét, melyben írja az ellenségnek Sólyomkűhöz való érkezését". (Arch. Rak. II. 446.) Rákóczi ugyanaznap értesülhetett Bagosi haláláról. (Arch. Rak. II. 447.) Később csak Bagosi Lászlóról, a későbbi ezredesről lehet szó; ez Rákóczinak 1709 febr. 23-án Bagosi Pálhoz intézett leveléből következik. (Arch. Rak. II. 446.) Ennek a levélnek helyes dátuma tehát 1709 márc. 4.

a Posta Mester Házánál meg Szálván, Seditiot nemző és maga hűségtelenségét is nyilván bizonyétó beszédeket szollott volna, labefactalván mind a Vitézlő Rendeknek, mind közönségesen ott lévő lakosoknak szíveket illy szókkal : Hogy kegelmes igéreteinknek és Hajdu Városi Szabadság adásunknak is ne hidgyenek etc.[1] Fejedelmi Méltóságunknak nagy meg Sértődésével s egyszer s mind Szavaihoz hozzá tévén aztis, hogy ő bizony nem bánnya, ha mindgyárt Német Világ leszszis ; más helyekenis uttyában ezekhez hasonló s mindenféle Rendeket szomorétó s idegenétő hamis hireket és Szókat Spargalt volna. Ezeknek valóságát azért kglmed serio meg visgaltatván és ki nyomozván, a meg nevezett személyt pro mensura delicti büntetetlen ne hadgya. Caeterum etc. Datum Munkács, die 4 Februarii, anno 1709.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Stephanus Horthi m. p.

Kívül : Szokásos címzés latinul.

181.

Munkács, 1709 március 1.

Rákóczi levele Károlyihoz, melyben személyi változásokról s egyéb hírekről tájékoztatja.

Munkáts, 1 Martii, 1709.

Isten minden jókkal álgya meg kgldet.

Noha Bertsényi Ur által irattatott levelekből reméllem meg érthette kgld dispositioimat,[2] hogy mindazon által egy néhány levelére való valaszt nem adásomat idegenségnek ne tulajdonittsa kgld, ezen eddig vára-

[1] Az esetről ugyanezen levél alapján *Márki S.* is megemlékezik. III. 10. A név azonban hibás.

[2] Gr. Bercsényi 1709 febr. 22., 23. és 27-i levelei Károlyihoz Rákóczi-tár. II. 251—255. ll.

koztatott Curért,[1] semmi hirei máskint nem lévén, nem akartam válasz nélkül el bocsátani, kivánván, hogy mentül hamarább örvendetes hireket halhassak kgld felöl ; az mi az kgld legyövetelit illeti, nem hogy avval offendált vólna, meg kell vallanom, hogy kivált szegény Bagosi veletlen halála után, nagy bajoskodastul mentet meg kgld ; reméllem is, hogy legyövetelivel mindeneket rendben fog kgld hozni, amellyek ne talántán az Commanderozo Tisztek változásai miat Confusioban kezdettenek vala eredni.

Kivántam azért kgldnek tuttára adni aztat is, hogy Bagosi László az Császár Szolgálattyát[2] resignálván, Nandorfejirvárra érkezett, kihez képest szükségesnek itélem, hogy kgld néki irván, kigyöveteleit munkalóggya, hogy ha Gyalog ezeredben szolgált, Szegény Báttya ezere jó lesz számára. Teleki és Pápai[3] utazása felöl penig, ugy egyéb occurentiákrul is az midőn az kgld tudósitását várom, maradok

kgldnek

minden jót kivánó
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Kivül : Szokásos címzés magyarul.

182.

Munkács, 1709 március 15.

A fejedelmi tanács Károlyinak a császáriak fogságába esett Székely Zsigmond kiszabadítása érdekében.

Spectabilis ac magnifice Baro.

Salutem etc. Nemzetes vitézleő Székelly Sigmond[4] hivünk rabul esvén az ellenségh kezében, az cartella

[1] Beniczky Gáspár írja naplójában febr. 26-án : „Mai nap méltóságos generális Károlyi Sándor úr curirja Szécsentül érkezett az udvarhoz.“ Rákóczi-tár. I. 190. l.

[2] L. erre Rákóczinak 1709 febr. 23-án Bagosi Pálhoz intézett levelét. Arch. Rak. II. 446. l. és II. 457. l.

[3] *Márki S. :* III. 5—6. ll.

[4] Killyéni Székely Zsigmond. 1704-ben ezrede volt. (Arch. Rak. VI. 494.)

szerint considerálván utóbbi állapottyát, mivel a' mikor el fogattatott, akkor nem kapitányi tisztében, hanem a' confiscalt jószágoknak praefecturájában vólt, mint nem hadi embert, nem előbbi tisztivel egyenlő characterű rabon váltván fel, találljon modott máskint kgld ki szabadittásában. In reliquo etc. Datum in oppido nostro Munkács, die 15 mensis Martii, anno 1709.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Stephanus Horthi m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

183.

Munkács, 1709 április 14.

A fejedelmi tanács utasítja Károlyit, hogy a Nyúzó Mihály ezredének tisztjei és a jászapátiak közt felmerült viszályt kellő módon intézze el.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Minapi kgldnek tett válaszszolásunkbúl el maradott vala Levelének azon punctuma,[1] melyben Kapitány Nyúzó Mihálly hivünk Ezerebéli Tisztek és a' Jász Apátiak között lévő differenciát magában tartya vala, kivánván azon dologban tellyesebb informatiót vennünk, mellyet in trutinam fel vevén, nem láttyuk módgyát, hogy azon putativum iudicium, iudiciaria formában megmaradván, a' mellett executióban vétethessék, abbúl exemplificálható helytelen Consequentiaknak anteversiójára nézve; mindazért, hogy senki Commissiojábúl azon revisio forma Törvény nem vólt, mindenféle processusoknak penig fundamentumának kell lenni valamelly Commissionak, mind penig,

[1] „Igen idejében érkeztenek az jászok panaszai iránt az kegyelmed inclusái", írta Rákóczi 1709 április 7-i levelében Károlyinak. (Arch. Rak. II. 462. l.)

hogy ezen praetensivus processusban Nyúzó Mihálly Kapitány Tisztei, kik Actorok s Accusatorok vóltak, mind az In causam attractus Jászok vóltanak Birák, nemo autem in causa propria iudicare permittitur és igy azon Convictionak penes putativum eundem processum exequaltatni nem lehetvén, hogy ha az emlitett Ezerünkbéli Tisztek magokat tovább is iniuriátusoknak ismervén, el nem szenvedhetik, szükséges lészen suo ordine celebralandó más revisiónak lenni, kit kgld insinuállyon azon Tiszteknek. Caeterum etc. Datum Munkács, die 14 Aprilis, anno 1709.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Stephanus Kántor m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

184.

Munkács, 1709 április 29.

A fejedelmi tanács megbízza Károlyit a Béldi Zsuzsánna és egy Szolnoki nevű nemes ember közt támadt peres ügy elintézésével.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Tisza Becsen[1] lako Szolnoki nevű Nemes Embertől minemű injurialtatasa és becsülletiben valo megsértődése lött légyen Nemzetes és Nagysagos Beldi Susanna[2] Aszszonynak, Hozzank nyujtott alazatos Instantiajabol müis megértettük. Kihez képest a' midőn Kegyelmedet is foghja informalni circumstantialiter az emlitet Aszszony, Törvenyes processus szerint mentől hamareb Szolnokival valo causajat

[1] Tiszabecs h. Szatmár megyében, Ugocsa megye határán.

[2] Wesselényi Pálnak, aki 1672—1678 közt a kurucok vezére volt, az özvegye, leánya Béldi Pálnak. *(Ferenczi Miklós:* Hadadi br. Wesselényi István élete és naplója. Kolozsvár, 1910. 7—8. ll.)

decidaltassa és igazittassa el Kegyelmed. Caeterum etc. Datum Munkács, die 29 mensis Aprilis, anno 1709.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Krucsay m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

185.

Tállya, 1709 április 17.

Rákóczi a Károlyi által ígért lovak beszolgáltatását kéri.

Talya 17 Aprilis[1] 1709.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet szivbül kivánom.

Noha tellyes igyekezettel azon voltam, hogy igiretem szerint az száz lora ne legyen szükségem, az mellyet kgld igirt vala udvari hadam számára, de midőn comperiáltam volna, hogy csak Zaj Regimentje is 200 hijával van, lehetetlenséget latván ezen defectus supplealásaban, küldi azon lovak perceptiojára ezen levelemmel maga tisztit, az kinek tessék kgldnek resignáltatni azon lovakat, én pedig maradok

kgldnek

minden jót kiváno
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása.

[1] A dátum tulajdonképpen május 17-e; Rákóczi ugyanis Beniczky Gáspár naplója szerint 1709 április havában többnyire Munkácson vagy a környékén tartózkodott; ellenben ugyanazon év májusában és pedig május 13-tól 25-ig Tállyán töltötte idejét. (Rákóczi-tár. I. 198—199.)

186.

Munkács, 1709 április 29.

A fejedelmi tanács Szilvási János kérvényét további intézkedés végett átteszi Károlyi Sándorhoz, mint Szatmár megye főispánjához.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Miről Instált légyen Elöttünk Nemzetes Vitézleő Szilvási János Erdéllyi Hivünk,[1] Instantiájának transmittált párjából meg értheti Kglmed. Kglmedis azért, mint azon Nemes Vármegyének Fő Ispánnya, az dolognak valósága szerint szükség, hogy Törvényes igazitást tétessen. Caeterum etc. Datum Munkács, die 29 mensis Aprilis, anno 1709.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Krucsay m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

187.

Szerencs, 1709 június 2.

A fejedelmi tanács megküldi Károlyi Sándornak a Pápay Gáspárnak szóló levél másodpéldányát azzal, hogy gondoskodjék annak kézbesítéséről.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Jollehet a' mint minapaban concludaltuk, Nandorfejirváratt levö Papay Gaspár[2] Hivünk-

[1] Az 1704. évi gyulafehérvári országgyűlés a megyék részéről biztosnak választotta abba a bizottságba, melynek feladata volt a fiskális jószágok jövedelmeinek ellenőrzése, a hadiköltségek és a természetben való szolgáltatások előteremtése. *(R. Kiss I.:* II. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelemmé választása. 56. l.

[2] A fejedelem követe a nándorfehérvári török pasánál. Naplójegyzeteit tatárországi követségéről (1705—1706) *Thaly Kálmán* adta ki Századok. 1873. Megjegyzendő, hogy az iratban

nek egy úton a' Levelét el küldöttük, mindazon által annak lehető el tévelyedésével kivántuk Dupplicataját includalnunk knek, hogy bizonyossabban emlitett Hivünk kezeihez devenialhasson. Caeterum etc. Datum in castro nostro Szerencs, 2 Junii, anno 1709.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

188.

Szerencs, 1709 június 2.

A fejedelem Károlyi Sándor véleményét kéri arra nézve, hogy a tűzérséget mikorra és hova küldje s egyúttal felszólítja a beregmegyei utak helyrehozására.

Szerencs 2 Junii, 1709.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet szivből kivánom.

Az rendelések executiojában való faradozasának tulajdonitom, hogy elmenetelitül fogvást semmi levelét nem vettem kgldnek, mindazonaltal enis most vevén tudositását Bercseni Urnak, hogy az Artolleria már kész es indulhat, el várom az kgld oppinioját, mikorra és hova inditassék. Szükségesnek itilvén, hogy eléb ottis mindenek készen legyenek, az alat készitesse kgld az Bereg Vármegyei utakatis, mert az nagy algyukis fog-

Pápay Gáspár neve nem tévesen szerepel *Pápay János* helyett, aki tudvalevőleg 1709-ben gr. Teleki Mihállyal követségben járt Nándorfehérvárott (naplójuk kiadva *Thaly K.:* Történelmi naplók. 1663—1719. Budapest, 1875. Mon. Hung. Hist. XXVII. 177. s köv. ll.), mert Károlyinak alább közlendő június 10-i levele (189. sz. irat) pontosan tájékoztat mindkettőjük ezidőszerinti szerepéről.

ják subsequalni az kicsinyeket, errül röviddeden irok, mert tudom, által erzi kgld, mit akarok s maradok kgldnek

minden jót kivánó
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása.

189.

Olcsva, 1709 június 10.

Károlyi Sándor jelentése a fejedelemhez különféle hírekről és az általa foganatosított intézkedésekről.

Oczva die 10. Junii 1709.

Felseges Fejedelem Nékem Nagj jó kegyelmes Uram.

Minek ellötte Felseged kegyelmes levelet de dato 2-da hujus[1] Vettem Volna, már mindenekrül alazatossan Informaltam, ugj hiszem, eddigh Felsegednek kezeihez Jutottanak, magam azon Dispositio teteleim uttán Salankra fordultam vala,[2] holot nem sokat késvén, hanem N. Vármegjék difficultasait, Erdelyi Attyjafiak feles Controversiajt sopiálván, Vissza tértem, holnapi napon Csengerben szandekozom N. Vármegjém szeket restaurálni, vagj rendetlenségit, menyiben lehetne, orvosolni.

Ezen tavozasom allat külömb különbfele hazug hirek nyargalództanak Erdélyi Ellenségh felől, de tapasztalható nem Igazak levén, Felsegedet terhelni véllek nem kivántam, Az holot is megh eddigh mind Csendessen töltötte napjait az Erősségekben, hanem mostan Palocsai Öcsém mit Irjon, Felséged Includált Parbul megh lathattja, de En ennek sem adok hitelt s banom is, hogj az hadat oda farsangoltattja, kivált az Gjalogot, mind az által Szent Ivanyi Brigaderos Uram és

[1] L. a 188. sz. iratot.

[2] Erről Károlyi már június elsején kelt jelentésében írt. (Arch. Rak. II. 481.)

Almasi[1] Regimentje azt suppleállja, Bagossit töttem Comandonak,[2] noha nem az Volt volna az rendj, de mivel Iffiu vére és mégh Curazsiát nem Vesztette, az hadat sem tudgja, ha maga jól kezdi, bizonyos vagjok benne, az allatta való is secundállja, talám Isten megh áldgja.

Az itten való dispositiokban semmibül sem itéllek fogjatkozást, csak az hadbul, hogj ha az Nemetben ki nem megjen Erdéljbül s En Csanad fele is[3] Halmágj fele is distrahalom Corpussomat, az kivel az fel tött Operatiora maradok, nem leszek talám elégséges szemben, mind az által arrul meg bizonjost nem Irhatok, halasztom az Tabor revisiójara.

Szemere Uramot, Bessenyeit nem csak Ordereztem, hanem Indulnak is Oránként, de Szemere Uramnak Szoboszlai, Böszörményi seregeit kettöt itten hadtam, ugj is ki telik s megh töb tavaszi statussánál, Senyei Uram Ezerét is küldöm, de Oberstere Oberstereségétül is bucsuzik, ne hogj Brigadát vezerelne, mar holnap maga is Vezetőtt keres az Sib Vasaron s mankót az Ujhelji sokadalmon, Obers-Lajdinantjának is koporsóban fél laba, fele az kengjelben, mint jó akaratu Vén Katonának.

Bereg Vármegjei Urak jó praetextus alat keszülgetnek, annak kell Tokajra, Várdára, Surkra[4] menni, Az Masiknak Tokaj, Kalló. Onnat lesz dispositio.

Dobosinak jó kedve Indult (Isten aldgja meg) 30 m Tallerban megh nem fogjatkozunk, kit én sem allusom el, Papai Uramnak sietve kültem levelet,[5] Maradok

Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

Külön lapon:

P. S. Papai János Uram is itten leven, Communicáltam Papai Gaspar Uram levelenek parját, ugj látom kéz az menetelre, de haszontalannak tartja azon requisitum nélkül, melyrül Papai Gáspár uram Emlekezik, nem kellenne Azért azzal is készni, az minek megh kéll lenni, lenne megh, az alat penigh

[1] Almási Mihály ezredes.

[2] Bagosi László ezredesről van szó, aki, mint említettük, csak nemrégiben jött át a császáriaktól.

[3] Erre vonatkozik Rákóczi 1709 június 14-i válasza. Arch. Rak. II. 483. l.

[4] Kisvárda és Zsurk Szabolcs megyében.

[5] V. ö. Rákóczi 1709 június 2-i utasításával. (187. sz. irat.)

javallana, hogy ha csak 9 m. vagj 10. m. Ezer Tallért is praemittálnánk Fejér vára[1] mert kevés remensege Vagjon Alboérhez[2] eö kegyelmének, ha penigh innet sem providealunk, ottan is frustaltatunk, felő, Papai Gáspár Uram Consequentiájában ne incurraljunk, kirül En teszek, csak Felseged resolvallya és Valamely Embért méltoztassék subordinalni, az ki altal Effectuallyam Expeditiojat,[3] mivel En mellettem csak Njuzo Rablo s Okoskodo Karandj[4] Vagjon.

Az Szeknek megh Epitese az Szatmara valo nézve es Szamadasok, Computussok Involutiojáért haladot, hanem az sok Zür zavarokat kelle uttjára redigalnom, meddigh tart Inkab Isten tudgja.

Barkoczi Ferencz megh sincsen (?) Vette Volna itten kezhez az után követhette Volna uttját.

190.

Szerencs, 1709 június 13.

A fejedelmi tanács utasítja Károlyit, hogy rendelje el Ugocsa megyének és a Tiszántúl való megyéknek személyes felkelését.

Spectabilis ac magnifice etc.

Salutem etc. Juthat Kglmednek eszében, még Patakon létünkben Ugocsának és az Tiszán tul való vármegyéknek Personalis Insurectiojarul miképpen discurraltunk vala, hagyván azokat kglmed dispositioja alá, a' minthogy azon okbul intimationkat sem küldöttük. Mivel pedigh mi karban legyen, nem tudgyuk, Kglmednek azért mind az három vármegyére szólló levelünket accludallyuk, irván azon tenorral, valamint az Tiszán innen való vármegyéknek, mellyeknek continentiájat az includalt parbul meg láthattya Kglmed. Hogy ha azért kivántatik, adattassa megh Kglmed azon Intimatoriankat, máskint ha praevie tett immár arrul

[1] Nándorfejérvár.
[2] Alboér Ábrahám.
[3] L. erre Rákóczi 1709 június 14-i válaszát. Arch. Rak. II. 483. l.
[4] Kárándi Mihály ezredes.

dispositiot, nem láttyuk szükségesnek lenni. Mindazonaltal kivantuk Kglddel communicalnunk, hogy ha az Insurrectiotul magokat redimállyák, azon summábul, melly az mostani Szükségre fogh kivantatni, proportionate legh aláb is mennyi esik külön külön mindenik vármegyere.[1] In reliquo etc. Datum in castro nostro Szerencs, die 13 Junii, 1709.

Eiusdem etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Krucsay m. p.

Jegyzet: Külső címzés hiányzik.

191.

Sárospatak, 1709 június 20.

Rákóczi fejedelem értesíti Károlyit a legújabb katonai rendelkezésekről.

Patak 20. Junii, 1709.

Isten minden jókkal álgya meg kgldet szivbül kivánom.

Az kgld tegnap estve érkezett Curérját ma estig nem várakoztattam volna, ha Bertsényi Urat nem vártam vólna,[2] akitűl kivántam ertekezni, miben legyenek az minap Kassán tett dispositioim, mennyiben effectualtattanak, 's ugyan azok szerint tuttam, hogy az dolgok Circumstantiaira nezve az Liptoban és Sepesben lévő Commandérozottakat fel nem válthattván, Babótsai,[3] Szemere érkezése elött meg nem indúlhatott, mellyek már mind azonáltal remélvén, hogy már eddig véghez mentenek, ma ujjonnan küldettettem ujabb ordért Bertsényi Urral Babotsainak.[4] Az Arteleria is

[1] L. erre a kérdésre nézve Rákóczi 1709 június 18-i levelét. (Arch. Rak. II. 486.)

[2] Beniczky Gáspár naplója szerint gr. Bercsényi június 20-án érkezett a fejedelemhez. (Rákóczi-tár. I. 204. l.)

[3] Babócsay Ferenc dandárnok.

[4] Arch. Rak. VIII. 75. l.

Lemér[1] betegsége miat, aki nelkül ugy is nem kezdhet kgld operatiokat, talám tsak e jövő héten fog indulhatni, noha én sürgettetem, mellyet az két Gyalog Regyimentem fog kisirni, mellyet is ezen Curerja altal kivantam knek értésere adni, hogy tuthassa ez szerint dispositioit folytatni.

Kgldnek[2]

minden jot kiváno
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Kivül: Szokásos címzés magyarul.

192.

Sárospatak, 1709 július 2.

A fejedelem várja Károlyi látogatását.

Ezen levelemet usque hodie 3. Julii meg tartoztatván, ezen oraba h. 12. m. veszem, valaszolok az Kgld levelére. Isten hozza Kgldet, szívesen latom, de hamar, mert talan holnap után Bercseni urnak meg kell indulni.[3]

Jegyzet: Az Archivum Rákóczianum II. k. 497. lapján közölt levél utóirata, Rákóczi sajátkezű írása.

[1] Ugyanerről tesz említést már Rákóczi 1709 június 14-i levele is. Arch. Rak. II. 484. l.

[2] Ettől kezdve Rákóczi saját kézírása.

[3] Károlyi 1709 júl. 4-én érkezett Sárospatakra, ahonnan július 7-én tért vissza. (Beniczky Gáspár naplója. Rákóczi-tár. I. 206. l.)

193.

Sárospatak, 1709 július 7.

Utasítás Károlyinak arra vonatkozólag, hogy a nagyszőllősi lakosok és Jenei Sámuel, valamint Szudricsán István közt felmerült viszályt mielőbb intézze el, azonfelül gondoskodjék a székely testőrezred zsoldpénzének az erdélyi kincstartóság által leendő kifizetéséről.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Tuttára lehet Kegyelmednek, minemű meg bántodások s károsodasok történt légyen Nemes Ugocsa Vármegyében Nagy Szölösi Lakosok által Nemzetes Vitezlő Jenei Samuel és Szudricsan István[1] hiveinknek, Kiknekis serelmeknek Törvényes revisioja és el igazittatása véget parancsoltunk Nemes Ugocsa Vármegye Tiszteinek, ekkoráig is mindazonáltal dolgoknak effectuma fen maradván mostanis busittatunk miatta. Kire valo nézve tecczet Kegdnek kegyelmesen intimalnunk, hogy az meg nevezet Instansoktol requiraltatván, az sokszor meg nevezet Nemes Vármegyére kemenyem parancsollyon causajoknak végső el igazittatasa felöl, ugy pedig, hogy mivel ezen hiveinknekis Hadaink közzé bé kelletik sietniek, egyszersmind bujdoso voltoknakis consideratiojára nézve, a mennyiben az Haza Törvényével nem fogna ellenkezni, processusok is abbrevialtassék. Azonban az veszekedés alkalmatosságával el vet jovaikis defacto restitualtassanak, hogy továb ne kellessék általok busittatnunk.

Azonban az Nemes Székely Praetorianum Regimentnek gyakor Instantiajara akarván valamely hopénzbéli consolatiot nyujtanunk, minthogy Kis Marjai Albert Vice Praefectusunk kezénél egyéb szükségünk felet valo pénz nem találtatik, mas fundus is nem lévén, az Erdelyi Thesaurariatus által kelletik exolvaltatni, mellyetis oly moddal gondoltunk effectualtatni, hogy Kegd az emlitet Thesaurariatus Assignatioja

[1] „Mind kapitányságot viseltek nyakokon", mint azt Szappanos Istvánnak 1704 dec. 1-én Sennyei Istvánhoz írt levelében olvassuk. Arch. Rak. I. 185. l.

mellet, az mely Erdelyi Varmegye vagy Szék közeleb létével könnyeb alkalmatossagot mutat, onnan disponállya az mennyire kitelhető fizetéseknek ki potoltatasat. Caeterum etc. Datum S. Patak, die 7 Julii, anno 1709.

F. Rakoczi m. p.

Georgius Pongracz m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

194.

Sárospatak, 1709 július 12.

Fejedelmi rendelet arra nézve, hogy Károlyi Sándor utasítsa gr. Csáky Istvánt a közte és Wesselényi Pál özvegye Béldy Zsuzsanna közt Hadad birtoka miatt támadt perben az egyezkedésre.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Néhai Hadadi Vesselényi Pál[1] Özvegye Béldi Susánna panasszal repraesentált alázatos Instantiájából értvén ujonnanis, hogy az mint Ennekelötte oly Cautioval resolváltuk vólt Tekintetes Nagyságos Groff Csaki István[2] Hivünknek az Hadadi Jószágot,[3] hogy az emlitett Asszonynak Fiával ineált Contractussának de pleno et integro Satisfaciallyon ő Kglme, mégis mind ekkoráigis busittatásunknak öregbitésével annak semmi effectuma nem adatott. Kire való nézve, mivel az illyen állapotokban hólmi Tergiversatiok mellett Történt rövidségeit és hátra maradását Parancsolatunknak sajnossan Erezzük, azonban az Ország Törvényeis ahoz Suffragalván: Qui succedit in Bonis, succedit in onere, kivantuk kegyelmesen intimalnunk

[1] Wesselényi Pál, akiről már megemlékeztünk (184. sz. irat) 1694 táján halt el. (*Ferenczi Miklós:* id. tan. 8. l.)

[2] Gr. Csáky István (1667—1720) Kolozs megye főispánja; Rákóczinak hívei közé tartozott. (*Gr. Lázár M.:* i. m. 69—70. lapok.)

[3] A Wesselényi-család Báthory Istvántól kapta Hadadot, Zsibót és tartozékait. (*Deák Farkas:* A Wesselényi-család őseiről. Budapest, Akadémia. 1878. 26—27. ll.)

Kglmednek, eczer és utolszor, Parancsollyon Emlitett Gróff Csáki István Hivünknek, praeveniálni akarvan tovább való busittatásunkatt minden mencség s haladék kivül, Complánállya az praetendens Aszszony difficultásit, másként az mint Ennek elötte már iteratis Resolváltunk, egy átallyában azon Jószág nélkül el lészen ő kegyelme. Caeterum etc. Datum in castro nostro Sáárospatak, die 12 mensis Julii, anno 1709.

Praetitulatae Dominationis etc.

F. Rakoczi m. p.

Georgius Pongrácz m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

195.

Sárospatak, 1709 július 13.

Rákóczi értesíti Károlyit, hogy vele és Bercsényivel találkozni kíván.

Isten minden jokkal algya meg kgldet kivanom.

Azon hireket, mellyekrül kgld altal kevés bizonsággal tudositatom, értvén G. Bercseni uramtul, magamis mindgyart oly rendbe helyheztettem dolgaimat, hogy mellettem levő keves Bagasiamat fére küldvén, ezennel indulok, hogy magamis kgltekkel meg egygyezhessem, kedvesen veszem az kgld alatta valoi hasznos portak sok faratsagit, magamis eletemet s faradsagomat nem szanván kgltekkel együtt inkabb kivanok faradozni, mint sem Erdely felé menni. Kivanom azért lathassam kgldet fris egessegbe, maradvan

kglnek jo akarattal szolgalo

attyafia

F. Rakoczi m. p.

13. h. 5 estve.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása. A levél keltezése bizonytalan.

196.

Sárospatak, 1709 július 15.

Rákóczi utasítja Károlyit, hogy egy gyilkossági perben azonnal tartson vizsgálatot, hozasson ítéletet s annak végrehajtásáról gondoskodjék.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Nem kéttlyük az Bégányi Familia[1] minémű gyilkos ellen kivan procedálni Törvényes úton, már kglmednek alkalmassint Tudtára légyen; mind azon altal Elönkben is alázatos Instantiaval folyamodván, detegálta bőven inviolando Processusának okait, a' kit arra nézve, hogy a' gyilkosságnak mind circumstantiait, mind egiéb evidentiáját kglmed elött comprobalhassa, Szemelly szerint igazitottúnk és küldöttünk kglmedhez; ahoz keppest azon Tolvajt kglmed menten meg fogattatván és az Actorea fél Instantiajára azon Criminalis Causát revidealtattván, erga sufficientem evidentis et voluntarii homicidii probam, hogy ha condemnáltatik, Parancsollyon kglmed exequaltatásarúlis post latam sententiam mindgyárast azon gyilkosnak, Caeterum etc. Datum in castro nostro S. Patak, die 15 mensis Julii, anno 1709.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Franciscus Aszalay m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

[1] A Bégányi-család beregmegyei ősi család, melynek a szomszédos vármegyében is voltak birtokai. (*Nagy Iván:* I. 271. l.)

197.

Sárospatak, 1709 július 16.

A fejedelem tájékoztatja Károlyit az elrendelt hadrendi intézkedésekről.

Patak, 16. Julii, 1709.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Noha Isten kegyelmebül meg az Dunántúl valoknak dolgok jol foly, az mint az Anta[1] uram 2. Julii irt levelébül latom, mivel mind azon által az biztatásra szüksegek vagyon, Bottyant[2] az Jász Sotér[3] és Diak Ferenc[4] ezerével s kompokkal az Duna mellyikire rendeltem, es mivel ezen Regimentekkel az Bercseni uram Corpusa defficial, jobnak gondoltam Babocsai mellette valo hagyását és a helyet az Udvari Lovas hadam Ordodival[5] kgd mellé valo rendelesét, az kiket mihent vészem az kgd tudositasát, kgd melle küldhetek, az alatis pedig még kgdnek reajok szüksége lészen, szeretnem Rakomozhoz szallitani őket, ha kgd subsistentiajokrul rendelést tészen ; ha pedig ebbe difficultas talaltatik, még helybenis subsistalhatnak, melyrül az kgd tudositasát elvarom s maradok

kgdnek

minden jot kivano
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Kívül : Szokásos címzés magyarul.

Jegyzet : A levél Rákóczi kézírása.

[1] Antal, azaz Esterházy Antal gr., miként azt már említettük.
[2] Bottyán János tábornok.
[3] Sőtér Tamás ezredes.
[4] Deák Ferenc ezredes.
[5] Ordódy György dandárnok.

198.

Sárospatak, 1709 július 21.

Rákóczi értesíti Károlyit, hogy a nagyváradi császáriak közül megjelent előtte Orosz Farkas, kit mindaddig itt tartóztat, míg Károlyitól róla bővebb információt nem nyer.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Szent Iványi János Obersterünk passusa mellett mind eddig is Váradon ellenségünk között maradt Orosz Farkas[1] ma jelentette meg magát elöttünk itten, kiis noha azon Passusnak Tenorábul, a mint értyük, Szükségtül Viseltetvén küldetett ki Váradrul s ugy veszszük eszünkben, Kglmednek nem insinualta magát, excusalván magát Kglmed akkori Távoly létével, Parancsoltuk azért, hogy mind addig légyen itten, miglen kglmed informatioját nem vészszük; micsoda reflexioval vagyon azért Kglmed iránta, Tudósétását el várjuk, ekkoráig benn lévén, mostanis nem másként, hanem a Váradi Commendáns engedelmébül esett ki jövetele. Caeterum etc. Datum in castro nostro Sáros Patakiensi, die 21 Julii, anno 1709.

Eiusdem etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Krucsay m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

[1] Csicseri Orosz Farkas korábban Rákóczi hívei közé tartozott, de később, talán 1707 folyamán elpártolt tőle, miért is birtokait elkobozták. (Arch. Rak. II. 146. l.) Innen az a bizalmatlanság, mellyel most fogadták.

199.

Sárospatak, 1709 július 23.

Rákóczi hozzájárul Károlyi Sándornak azon javaslataihoz, melyeket főleg a parancsnoki megbízatásokra vonatkozólag terjesztett eléje.

23 Julii 1709.

Isten minden jokkal aldgya meg kgdet, szivbül kivánom.

Gyulai Istvánt[1] kgld kivánsága szerint ime küldöm s Installatiojat is azon Regimentben, az mely eddigis Nevét viselte, placidalom, annyivalis inkáb, mivel más vacantiat nem tudok, az mely néki jobban illenék. Diak Ferenczet helybe hagyom, és mivel biztattya magát kgld élessel, csak Ordodit várom, azonnal küldöm, ezekben az Tiszt nem töb, az mint kivantatik, mert jo Statusban vannak, csak még 100 lo hijával vagyok az Zai Regimentyeben,[2] de az gyalogját it hagyom sztrasálni, én ugyan az elöbbeni levelem szerint Abrahamot[3] el küldöttem Anyankhoz Gabonát kodulni, s magam mondok kgdnek minden jot kiváno attyafia s Barattya

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása.

[1] Gr. Gyulay István ezredes.
[2] L. erre Rákóczi 1709 április 17-i levelét. (185. sz. irat.)
[3] Ilosvai Ábrahám. V. ö. Rákóczi 1709 július 20-i levelével. Arch. Rak. II. 503.

200.

Rákóczi jóváhagyja Károlyi Sándornak a debreceniekkel szemben való eljárását.

Szerencs, 1709 július 27.

Szerencs, 27. Julii, 1709.

Isten minden jokkal aldgya meg Kgldet.

Az kgld 24. irot levelét még tegnap vettem és mivel már leveleimet vette kgld, csak az debreczeniek irant felelek kgldnek, az kiknek emberek el fogatatása igen jol eset, ugy az aranyaknak az katonasag közöt valo el osztása is s valoban jol esnék, ha ezzel el ugratathatnánk őket az Conditiok mellől, melyis, hogy nagyob energiaval lehessen, az embereket küldgye kgld hozzam ; tudom, hogy instantiara fognak gyüni, akkor nagyon exprobbálhatni hamisságokat, az hadtul mindazon által oltalmazza kgld őket és magais legyen azon, hogy persuadealhassa helytelenségét kivánságoknak,[1] én pedig maradok

kgdnek

minden jót kiváno
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.[1]

Jegyzet : Végig Rákóczi sajátkezű írása. Külső címzés hiányzik.

[1] Rákóczi ebben az évben 54,000 forint kölcsönt kért Debrecen városától, ennek fejében azt ígérte, hogy a várost felmenti a téli elszállásolás terhei alól, a harmincadot a régi szokás szerint fizethetik stb. A város kénytelen volt kölcsönöket felvenni, hogy eleget tegyen a fejedelem kívánságának. (*Balogh István :* Debrecen hadiszolgáltatásai a Rákóczi-felkelés alatt. Debrecen, 1935. 15. l.) Úgy látszik, hogy Károlyi, hogy a debreceni városi tanácsra nyomást gyakoroljon, annak néhány tagját őrizet alá is tétette ; Rákóczi fenti leveléből legalább erre lehet következtetni.

201.

Szerencs, 1709 július 29.

Rákóczi az erdélyi hadihelyzetre vonatkozólag kifejti nézeteit s Károlyit egyben-másban utasításokkal látja el.

Szerencs, 29. Julii 1709.

Isten minden jokkal algya meg kgldet, szivbül kivánom.

Tegnap az Salamon temploma épitetése modgyat követő embereim latogatasára gyüven, vettem az kgld levelét az ellenség viszsza térésérül, mely is sokkal különbözö levén az tegnap elöttinél,[1] mindgyart hitelt nem adtam, hanem confirmatiojat vartam, az mellyet ezen orába vettem; mi okbul viseltetve tért meg az ellenség, azt hirtelen nem conjiciálhatom, hanem ha ugy boditotta volna meg az Isten, mint eleinten Rabutint, mikor Cassa[2] elveszet, az ki Kövártul nyakrafüre mene viszsza az Vas Kapun, mikor Orlaiek[3] be gyüttek; hova s merre fordult, azt sem láthatom az kgld levelébül, hanem csak kerdését, ha Bagosinak succurralyone? talám nem refrectalya kgld magát, hogy tegnap elöt egesz taborával nem akara (s helyesenis) magamnak szerencsét igirni az Nemet Tabora ellen. S ha az Karikara[4] gyüt volna, modot sem lata benne, hogy gatolhassa szándékát, hát azota gondollyaé, hogy tabora egy reszével veghez viheti meg veretetését, avagy parancsolni fogja Bagosinak szemben allását, ego interrogavi, oly helyüt van Bagosi, az honnan retirálhattya magát s hamaráb kevéssel, mint sem sokkal Toroczko feléis haszontalan küldeni az hajdut, még bizonyos hire nem lesz kgldnek az arnotokrul,[5] kiknek ha segitség

[1] V. ö. Rákóczi 1709 július 23-i levelével. Arch. Rak. II. 505.

[2] Bizonytalan olvasás; Corta-nak is lehet olvasni, de értelmét nem tudom megállapítani.

[3] „Orlai Miklós uram ő nagysága Törökországból 500 válogatott emberrel jütt ki." stb. olvassuk egy 1704 márc. 8-i levélben. Arch. Rak. I. 112. és 211. l. Lehet, hogy Rákóczi most Orlainak itt említett, egyébként sikeres támadására gondolt.

[4] Karika h. Zsibótól d. A zsibói ütközetben (1705 nov. 11.) szerepe volt.

[5] Az arnótokra l. *Márki S.*: III. 25.

kivántatik, taborostul mennyen kgld segítségére s addig tarcsa kgld csuportoson az hadat, hogy in omnem casum keszen lehessen. Papai meg vasarnap el ment Patakrul, de ha oda erkezikis, ne praecipitállya kgld bizontalanra való küldését. Ordodi megyen. S magam maradok

kgldnek

minden jót kivano
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása.

202.

Sárospatak, 1709 július 31.

Rákóczi tudatja Károlyival XII. Károly poltavai vereségét és a francia hadak állítólagos győzelmét a Rajna-folyó mellett.

Patak, 31. Julii, 1709.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Egynehany naptul fogvást nem vevén az kgld levelet, nincs mit irnom, hanem az Moscua Győzedelmet és Svecus tellyes veszedelmét Confirmálom,[1] az kiben már ketség nem lehet; ezen Orszagunk nagy javára Czelozo hirt Subsequálta az Francia Rajna mellet valo győzedelme,[2] az melynek hirit idegen Correspondentiaimbul ma vettem; adgya Isten Confirmatiojátis rövid nap alat küldhessem; a mellet a Rabok Szabadulásaban irt nemely ordereket includalvan maradok

kgldnek

minden jót kivano
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása.

[1] Nagy Péter 1709 július 9-i poltavai diadalát érti. V. ö. *Márki S.:* III. 46.

[2] *Márki S.:* u. o.

203.

Sárospatak, 1709 augusztus 4.

A kassai apácák által egy Ibrányi-leány neveltetése fejében kívánt összeg kiutalása tárgyában utasítás Károlyinak.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Az Ibrányi kis Aszszonyt a midőn a Cassai Apáczák közzé committaltuk vala bé vétettetni, a kglmed elöttünk tött insinuatiojára akkoron assecuratiot töttünk vala, hogy a' mi Tartásától competalna, azt a' maga Jószágibul meg fizettettyük, mely iránt, mint hogy azon Apáczáktul instantialiter requiraltattunk, kihez képest kglmed tégyen olly rendelést, a' melly Száznegyven magyar forintokat praetendalnak azon Apáczák, azon Summa pénz mentül hamaréb exolvaltassék Számokra, a mellyet Tisztelendő Nagyságos Pettes András Senator és Ansariai Püspök Ur[1] fog percipialni. Caeterum etc. Datum in castro nostro Sáros-Patakiensi, die 4ta Augusti, anno 1709.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Franciscus Aszalay m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

204.

Sárospatak, 1709 augusztus 8.

A fejedelmi tanács utasítása Károlyinak az erdélyi menekültek ügyének támogatása tárgyában.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Erdély Országi exulans Hiveink látván Hazánknak sok rendbéli Szükségeit és azokhoz

[1] Pethes András egri nagyprépost, aki Rákóczi-párti volt. Működésére vonatkozólag egyes adatokat l. *Csanády L.:* Telekesy István. Eger, 1912. c. tanulmányát, továbbá *Márki S.:* II. 387—88. ll.

képpest fogyatkozásit, s egyszersmind mostani terméketlenséget is, magok jó szántából resolválták magokat, hogy a' mellyek fegyver fogásra alkalmatlanok lesznek, sustentatiojokat magok industriaia által Quártély nélkül fogják keresni Hazánkban ; noha mind azoknakis Quartélyt adatni resolvaltunk, a' kik inhabilisek az oeconomizálásra, vagy pedig ügyefogyott Özvegyek, avagy neveletlen Árvák, minthogy pedig Nemes Torda Vármegye Nemes Zemlén Vármegyében assignaltatott vólt pro Mensibus Aestivalibus, de mindazonáltal némelly okokra nézve által nem jöhetett Szabolcsból, hanem ottan maradott ekkoráig, arra nézve resolvaltuk, hogy a prima Maii ad ultimum eiusdem valami restantiája lészen azon Nemes Vármegyének, azt complanallya Nemes Szabolcs Vármegye, vévén Parancsolatunkat tovább való accommodatiojárul Nemes Zemlén Vármegye. Mellyet noha az Commissiariatusságnakis intimaltuk, mindazáltal Kegyelmednekis a' végre kivántuk értésére adnunk, hogy az iránt tudhassa dispositionkat. Caeterum etc. Datum in castro nostro Saros Patakiensi, die 8 mensis Augusti, 1709.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Krucsay m. p.

Kívül : Szokásos címzés latinul.

205.

Sárospatak, 1709 augusztus 10.

A fejedelem észrevételei Károlyinak legutóbbi leveleiről, melyek egyik-másika elkésve ért hozzá.

Patak, 10. Augusti 1709.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Minek utanna Baranyai altal el küldettem vala levelemet, estvére vettem egyszersmind kgldnek 4. levelét, mellyek között volt egy, az mely még 1. Augusti

dataltatot vala, az többi frisseb levén, altalok informáltattam az ellenség motusirul; meg vallom, dispositiokat ollyakat tet kgld, az mellyeknél jobbak nem lehetnek, csak már az Isten adgya hozzá Sz. áldását; már Liptoban, az mint ma onnan gyüt hadnagy referallya, Toletet el fogtak,[1] nosza kgldis Krichbaumt,[2] de noha az minapi dispositiok folyásárul az 9. Augusti irt s ma vet levelébe semmit sem ir kgld, azon okbul itilem, hogy minden baj nelkül ment viszsza Varadhoz. Mivel azért már az a. b. c. elmondotta kgldnek,[3] az mint latom enis rövideden egyebet nem irok, hanem quam optimum factu videbitur, facito.

Kgldnek

minden jót kivano
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Az Debreczeniek irant misereatur tui omnipotens Deus .....[4] etc. Most hozzak hirül, hogy az (!) mondgyák az pataki vén aszszonyok, hogy meg verte kgld az nemetet.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása.

206.

Sebeskörösi tábor, 1709 augusztus 13.

Károlyi Sándor jelentése a Királyhágó mellett vívott ütközetről.

Sebes Körösi Tábor, 13. Aug. 1709

Felseges Fejedelem Nékem Nagj jó kegyelmes Uram.

Egj nehánj Leveleimre való Válaszat Felsegednek de dato 10. hujus költet, alázatossan Vettem, dispositiokat jobbakat

[1] Báró Tollet Antal császári vezérőrnagyról van szó, aki 1709 aug. 4-én Liptó megyében megsebesült. (*Márki S.:* A liptói kurucok. Századok. 1909. 812. l. s főleg *Markó Árpád.*

[2] Br. Kriechbaum György Frigyes altábornagy, utóbb táborszernagy, az erdélyi császári katonai erők főparancsnoka.

[3] Erre vonatkozólag l. *Márki S.:* III. 48. l.

[4] Olvashatatlan szó.

nem Ertem fel Elmémmel, mint az minemükétt töttem, kiket mind Végben is vittem, — s az mint az Gjalogh, ugj az lovas is dispositiom szerent, mind heljben volt ; Valék is ollj reménségel, hogj az Pataki Sibillák prophetiája szerent Felségednek Kirchbaummal is udvarolhatok,[1] s Tolletén esett Szerencsével Consolálhatom Duplasson Felségedet,[2] az mint hogj az Gjalogh is jól kezdette, az lovas dicseretessen Végezte, s ha nemelj resze az hajdusagnak maga magat nem Confundálta, és a többit is el nem gazolta volna, magam is Egj Magjar Országi Melföldnyire njargalván reá értem ; de az hajduságh Confusiojaval az ellensegh Marsát Continuálta, az Katonaságh Egész setét Etzakaigh Puskázta anyira, hogj Gjalogh szállot s ugj Ostromlotta s hajtogatta. Az lovas hadban is alkalmas sebessek Estenek, Hadnagjok is, de türhető, tiz tizenött. Az Gjalogban megh nem tudom, mivel mostan szivarogh Táboromra, bövebben Informaltatván, Felsegedet tudósítom, de ma magam megh Járván az szorossokat, sehul kétt Testnél többre nem akadtam ; csak Isten Ostora volt az szokot szaladása nemeljeknek, kiért el veszik Jutalmokat. Az ellenségh Igen nagj Confusioban volt, kara Elégh mind elöl hátul. Az melj Gjalogh megh állot, ott tüzet adot ; az ki nemetet nem látot, az fel Tapotta mind Tisztjét, mindenét ; az lovas Négj Orátul fogva Dél uttan Nyolczad fél Oráigh Estve puskazta, ugj hogj az szorosson kentelenitetet bé az Erdőben hálni, holot mind Egj lábigh el veszthetük volna, de sohol Gjalogot már nem találtunk. Istennek hála az Zászlókot mind az Taboron hadtam volt most eleget hántunk Volna El. Kárunk is kevés Egjébbül, hanem hogj az Vén aszszonyok prophetia markunkban levén ki szalat, talám Isten az Liptaival akar Contentalni bennünket s ebben azért nem bocsátot elő, hogj az szerencsében egjütt el hittük volna magunkat, hála Istennek penigh igy lött ; az mivel halat, aval El nem mult, ugj hiszem nem mindenkor probal Kirchbaum illj Contemptiót.[3] Az Felséged Cavallérja[4]

[1] Károlyi Sándornak törekvése arra irányult, hogy a Nagyvárad élelmezésére jelentékeny haderőkkel sietö br. Kriechbaum táborszernagyot Nagyvárad körül ütközetre kényszerítse.

[2] L. a 205. sz. iratot.

[3] A Királyhágó mellett vívott ütközetre l. Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. XI. 278—80. Kriechbaum becslése szerint a kurucok részéről itt 8000 ember vett részt.

[4] Thaly Kálmán megjegyzése ugyanezen levélnek a M. Tud. Akadémia Tört. Bizottságának másolatgyüjteményében őrzött másolatán : A fiatal Berzeviczy Lajos.

is ki tött magáért, az lábát is megh lőtték, de nem fáj ; csuda az minemü rosz lova vagjon, hogj meg oda is megjen. Hancz Jakab megh nincsen, de ugj hiszem, az Berettyó fele nyomult. Ez uttan tanulom ki jobban s Felségedet alázatossan Informálom, hogj jobban nem lett penigh, Felségedet követem maradván

Felsegednek Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

207.

Sárospatak, 1709 augusztus 15.

A fejedelmi tanács rendelete, hogy Károlyi az ő hadtestéhez tartozó Bik-ezredbeli katonaszökevényeket példásan büntesse meg.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Nemzetes Vitezlő Bikk Lászlo Colonellus hivünk Ezeriből valo Derecskei Nyuzo Gergely, Szabo István es Ladányi István Margitatul[1] a' midőn ot lévő Hadaink az Ellenségre valo vigyázasban lettenek volna, Passus nelkul el Szököt és az Tolvajlásnak helyén lappango Katonák ellen Hadi Székünkön micsoda Törvény láttatott, az ellenek valo processust egészlen in paribus transmittálván, informaltatni fogh Kegd, minthogy Kegd Commendója alat lévő Corpusbéliek, dolgokat suspendaltuk annyiban, hogy pro Exemplo, ha ekkoraigis afféle csapangok lettenek volna, maga Corpussa mellet exequaltassa Kegd. Kire nézve meg parancsoltuk a' midőn érettek ide küldend, arra rendelendő emberei kezekhez assignállyák, constalhatvan eddig let magok viselése Kegdnel. Caeterum etc. Datum in castro nostro S. Patak, die 15 Augusti, anno 1709.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.
Paulus Ráday m. p.
Stephanus Kántor m. p.

Kívül : Szokásos címzés latinul.

[1] Margitta h. Székelyhídtól k. Bihar megyében.

208.

Munkács, 1709 augusztus 19.

Rákóczi fejedelem levele Károlyinak, melyben tudomására adja, hogy várja személyes jelentkezését.

Munkács, die 19. Augusti, 1709.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet.

Hoszszas levelére kgldnek röviden felelek, mivel mind tegnap estve büvebben irtam, mind pedig ide valo gyüvetelit remenlem s az midőn szivesen váromis maradok

kgldnek minden jot kivano
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Az actionak nem szintén oly szerencses ki menetelét, az mint reménlhettuk volna, kgldnek senki sem tulajdonithattya.[1]

Jegyzet: Az egész levél Rákóczi saját kézírása. Külső címzés hiányzik.

209.

Olcsva, 1709 augusztus 21.

Károlyi Sándor megküldi a fejedelemnek Pápai Gáspár és Csáky András jelentését másolatban, egyúttal hadihireket közöl s jelenti, hogy a fogvatartott Munkácsi János vallatása nem járt eredménnyel, ő megkegyelmeztetését javasolja.

Oczva die 21. Aug. 1709.

Felséges Fejedelem Nekem Nagy jó kegyelmes Uram.

Szinten Hazamhoz Erkezvén találom Töb leveleim között az alat jött Levelet Pápai Gáspár Uramnak,[2] melljet is megh

[1] Ez a megjegyzés a napokkal előbb lefolyt Királyhágó melletti ütközetre vonatkozik.

[2] A következő A-val jelzett melléklet.

forditván, Felségednek párban alázatosson Includálom, ebbül is ki tetzik az dologh. Csáki András Levelét is vettem, de dato Ultima praeteriti,[1] nem Irja, hogj vágtanak volna le az Törökökben, hanem csak Dragvi sebbén Esését reiterallja és az Vas kapun való létét, succursust kér s az Ördögh nem hozta akkor ki velle edgjütt, mikor Ordereztem.

Az ellensegh Kalota Szegrül Kolozsvár fele nyomult, Barczai Uramnak olljan hire vagjon, Montecuculit[2] varja magához s megh fordul, könyü szerben ki jön, hol vette, nem tudom.

Ezekre nézve En is Pápai Uramot könyü szerben Expediálom, hogj ne lattassunk negligálni az dolgot.

Ottan letemben el felejtettem Munkáczi János M.[3] Locumtenens Etek fogója félének Ujab Törvénjes revisioját, kinek is az fatensek Praedikatorostul fejére esküvén, semel lata sententia mutari non potuit, Condemnáltatot; mit tevő legjek Velle, nem tudom, már kett Esztendeje rab, egj nehanj torturán ment által, most is mindent tagad, való, Törvénj szerent megh ölethettjük, de mivel semmi gonosz nem jöt ki Lunaticussagabul, job Száz latornak el szabadulni, mint egj Ártatlannak megh halni, Felséged kegyelmes resolutioját Iránta el varom és Maradok

Felsegednek

Igaz alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

P. S. Harom rendbeli kegyelmes leveleit is talaltam Felsegednek, melyekre Valaszolnom külömben nem szükseges, hanem Az Patakon levő Tolvajokért az Táborul azonnal Expediálok etc.

[1] A **B**-vel jelzett melléklet.
[2] Gr. Montecuccoli Herkules altábornagy.
[3] V. ö. Rákóczi 1709 szept. 7-i levelével. Arch. Rak. II. 541.

A *másolat.*

Nándorfehérvár, 1709 augusztus 6.

Pápai Gáspár jelentése Károlyi Sándorhoz.

Nándor Albae 6. Aug. 1709.

M. Generalis.

Irhatom Nagyságodnak, hogj az Tatar Chamnak az Moszqvaval való Öszve kapása bizonjos, noha titkolni kivánják az Nagjai az Embereknek, de Certissimum est, hogj minden Vizi Erejét forditotta az Császár az Fekete Tengerre, Szarazon is takarodnak minden fele az hadak. Moldova felé, vagj is Buczákra es az Urumelli Beglel bék, az Sophiai Passa már Ennek ellőtte regen előre ment, az Székiben Personalissát hagjván, hogj az Egész keze alat való had olj keszen legjen, hogj miheljen parancsolattja Erkezik, azonnal Indulhasson, mind ide, mind Tömös vára parancsolat van az Várak Praesidiumja Auctiojára, vagj is Szaporitására, az Várban, ha mi hija, reparatiojarul es az el romlot palankok Ujan való fel allitasara.

Szinten tegnap vettem levelet Omer Aganak, ki is Irja, hogj most Ezerekkel nem Indulhat, mint hogj annak idejeben mind az pinz, mind az securitas kesedelmezvén, az kiknek szott adot volt is, el Oszlottanak s el hiresedvén, némelj Arnót Tisztek, az allattuk valókot el tiltották az el meneteltül, mind az altal az menyid magával lehet, most Circa 10. praesentis megh Indul és mihelyen ki mozdul, azonnal hozzam Emberet küldi, En is azonnal Postán fogom Excellentiadat tudósitani etc.

Szintén Levelem Irása között superveniála egj Bolejtaj Tiszt, kit is Ennek ellőtte Egj holnapal nagj Igjel bajal hatvanad magával költöztettem vala altal, Ez referállja, hogj az ki ment Török hadakat Dragvi és Csaki Szaszvaros alá Vivén,[1] mind le vagattak, holot nem kell vala itten az határ szélben késedelmeztetni, hanem az Passa kivánsaga szerent külljöb kellet

[1] Erre vonatkozik Csáky András alább következő s 1704 július 31-i kelettel ellátott jelentése.

volna eökett vinni, és eöket rendben vevén, eléb fizetni, s uttánna szolgaltatni ; már itten az az hire, hogj studio vagattak le eöket és igj félek, hogj dolgunkban nem sok fogh telni, El hiresedvén Ezen dologh, sött az Passa ellőtt, ha megh hallja, nem tudom, mit adgjuk számot Irantok. Az Márgai Sáncznak lete vagj nem lete áll Nagyságtokon, mert Az hadak securitására vala el végezve, és az Communicatióra, másképen arra nekik semmi szükségek.

Az Franczia Oratornak az esze Istenhez tert, az az meg teboljodot, Elméje nelkül fogva tartatik, és az Franczia Tolmácz Muszi[1] Bin küldetet az Franczia királyhoz az Orátorért.

P. G.

B *melléklet.*

Vaskapu, 1709 július 31.

Csáky András jelentése Károlyi Sándorhoz.

Copia Literarum Andreae Csáki ex Portaferrea de dato 31. July 1709 emenatarum.

Akarám Ngodnak értésére adni, hogy huszonnyolczadik Julij értvén a Szászvárosi Németnek keves voltát, alája csaptunk az kaszáló Nemetekre Dragvy kapitány Urammal edgjütt, a' kiket is el fogjittunk volna, De Szász Városrol reánk szaporodván az Labancz, s az Nemet, feliben esett a' dologh, Dragvy Uram is L[a]b[a]ban eset, az lába ikráját lőtték által, s el kellett nyomulnunk előtte az Vaskapu felé. Azért ha Nagyságod öt vagy hat száz Gyalogott nem küld az Vaskapuhoz mellém, attul tartok, nem subsistalhatunk, mert ha most bár csak két száz Gyalogunk lött volna, megh fizettünk volna Szász Városi Német Uramnak. Omér Agának csak az hirrét hallom, hogy által jött az Dunán, de semmi jelet nem láthatom, nem hiszem, hogy megh most el jőjön maga, hanem ha valami hadat küldene előre.

[1] Bizonyára Monsieur.

210.

Munkács, 1709 augusztus 22.

Rákóczi utasítása Károlyinak, — „hogy Bercsényi úr mellé időhalasztás nélkül három regimentet küldjön, tudtára adván meneteleket és maga is készüljön in Casu necessitatis".[1]

22. Augusti, 1709.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet szivbül kivánom.

Az kgld el menetelitül fogvást varván oránkent Bercseni uram tudositását, még eléb vettem az kgld levelét, melyben az Papai levelének pariaját includállya ;[2] regen deliberálta Debreczen, hogy hamis az Török, kitül ugy látom, csak szoval tartatattunk, de hiszem az dispositiok szerint csak jarjon el Pápai dolgában, de bezzeg rosz volna, ha azert erigalna praetensiot, hogy meg öli az Német, de ebben, ugy vélem, csak Papai fantasiája, hogy az Passátul fél, az Moscua hadakozas irant valo resolutioja, amint combinálom, meg az harcz elöt volt, de az csak el hitettem magammal, hogy el mulik.

Az alat vettem Bercseni ur levelétis, az ki irja, hogy de Vinnel[3] csak lármázik, Palfi nem tehet neki semmit, mert meg bodult az ország, fogyton fogy az hajduia is, Rima-Szombatot mar meg hodoltatta, melyre nézve csak szükséges, hogy fel küldgye kgld az 3 Regimentet, melynek menetelit adgya tudtára kgldis Bercseni Uramnak[4] s ugy kormányozza, hogy el menetelek lopva légyen, ne constallyon az desperáltak elöt ; jo praetextus lesz az Racz ellen való küldés, egy szoval nem szeretem az oda fent lévő alapotokat,

[1] A levél kivonatát a fejedelem sajátkezűleg jegyezte be az iktatókönyvbe. Arch. Rak. II. 520.

[2] A 209. sz. irat A-melléklete.

[3] Divény h. Nógrád m. L. Gr. Bercsényi 1709 aug. 18-i jelentését. Arch. Rak. VI. 288. l.

[4] V. ö. Rákóczi 1709 aug. 22-én Bercsényinek írott levelével. Arch. Rak. II. 520—21.

s ha Bercseni uram betegeskedése continuáltatik, az mint irja,[1] (jollehet actu akkoris az hadak közzé készült) de szerencse, ha kgldnekis nem fog szükséges lenni, oda fordulást tenni, kivált ha Hejszteris által talalna gyüni, de ez még csak praevisio, az Regimentek küldésével mind azon altal ne késsék kgld.

Kgldnek

minden jót kiváno
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokott címzés magyarul.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása. A levélnek Rákóczi által készített rövid kivonata közölve Archivum Rákóczianum II. k. 520. l.

211.

Munkács, 1709 augusztus 26.

A fejedelem Károlyinak a Bercsényinek küldendő katonai segítség nehézségeiről.

Munkács 26 Augusti estve, 1709.

Isten minden jókkal áldgya meg kgldet szivbül kivánom.

Ma mulatsagomba ki fordulván medvézni, éppen az állásban vettem az kgld levelét, az melyben az Kővári lármákrul informál[2] és kivánnya resolutiomat venni az küldendő segitség iránt; meg vallom, sok az kgld baja, az mely következet ezen sok felé való szaggatasábul, de az midőn jól considerálom az dolgot,

[1] „Addig parancsola Fölséged, beteggé tegyem magamat, hogy valójába betegeskedem, — írta gr. Bercsényi Rákóczinak 1709 aug. 18-án. Arch. Rak. VI. 289. V. ö. Rákóczi 1709 aug. 25-i levelével. Arch. Rak. II. 521.

[2] Rákóczi nem hitt azoknak a híreknek, melyek Kővárnak küszöbön álló ostromáról szóltak. 1709 szept. 4-i levele. Arch. Rak. II. 534. — Tény azonban, hogy br. Kriechbaum foglalkozott ebben az időben Kővár ostromának gondolatával. Feldzüge des Prinzen Eugen v. Savoyen. XI. 280.

nem látom lehetőnek lenni, hogy kgld annyi hadat adgyon Papai melle, mert Bercseni uramnak csak ugyan szüksiges az Succursus, mert már minap Fileknél nyomta ki helyébül Eszterhaz[1] Danielt az ellenség és nem annyira ereje vitte ezt véghez, mint az szive veszet had boldogtalansága, az mely mas had nélkül nem reparáltatik s ha már ezt Pálfi 3. 4. Regimenttel cselekszi, mit reménlhetünk? ha most eleit nem veszszük, melyre nézve csak ugyan küldgye kgld hozza az hadakat; Ordodit haszontalan oda küldeni, mert Bercseni uram nem fogja annak annyi hasznát vehetni, az többibe nem praescribalok, csak hamar és jo legyen, mert ha az kenyeres varmegyeket el veszik tülünk, nem jol lesz dolgunk, az Arnot pedig bizontalan[2] s azért annyi hadat distrahálni káros; ezt rövideden pro directione estve kivantam kgldnek tudtara adni, az töb hadak dispositioi helybe maradhatnak, en pedig maradok

kgldnek minden jot kiváno

attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása.

212.

Munkács, 1709 augusztus 27.

A fejedelmi tanács utasítása Károlyinak a kolozsmegyei menekültek elhelyezése tárgyában.

Spectabilis ac magnifice amice etc.

Salutem etc. Orszagunkbul ki bujdosott Nemes Kolosvarmegyei Rendek expressus Attyokfiait küldvén hozzank, jelentettek előttünk, minthogy az Kis-

[1] Eredetileg: Antalt, de ez a szó át van húzva. V. ö. gr. Bercsényi 1709 aug. 22-i jelentésével. Arch. Rak. VI. 295. l.

[2] V. ö. Pápai Gáspár 1709 aug. 6-i jelentésével. (209. sz. irat A-melléklete.)

vardai dislocatio szerint azon Nemes Varmegye beli rendeknek, a' mennyiben ött Száz Portioknál több nem talaltatik, Nemes Szathmár Varmegyében kelletett inquartirisaltatniok, megis mostan Nemes Szabolcs Varmegyére assignaltattak, holott mas buidoso hiveink is azert transferaltattak onnan mas Nemes Varmegyékben, hogy az koborlo tolvaiok miatt securitasok nem volt. Mellyről azert kivantunk kigyelmednek irnunk, hogy bennünket hova hamarébb informállyon es ha nem kigyelmed teczéséből lött ezen dispositio, hagyassa meg kglmed Szathmar Varmegyeben. Caeterum etc. Datum Munkács, die 27 mensis Augusti, 1709.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

213.

Szatmár, 1709 szeptember 3.

Károlyi Sándor jelentése a nagybányaiak magatartásáról és a Somkút közelében lefolyt csatározásokról.

Szathmár 3 7$^{br.}$ 1709.

Felseges Fejedelem Nékem Nagj jó kegjelmes Uram.

Szinten Mostan Erkezik Portásom Visza Nagj Bánja felől, nem külömben Ugjan Bánja Várossának Levele kétt Ember által, kik is mit Irjanak, Felsegednek alazatosson Includalom,[1] megh láthattja Felseged, legh kisseb Informatiot az ellenségr[öl] nem Irnak, sőtt Emberek altal is leg kissebbet nem Izentenek, hanem csak qvalificálván dolgokat, politizalnak; ez már második dolgok, s mind hamisságh penigh, mert tized nappal Ez ellőtt megh volt Irva, bé nem várják, keszülljenek s most is magok recognoscállják, hogj az ellőtt Való nap már megh Vittek az harczrul ment hajduk az hirét, mégh is ugjan csak

[1] 1709-ből (közelebbi datum nélkül) való levele Nagybánya városának Károlyihoz a gr. Aspremont—Erdődy-levéltárban. M. Nemzeti Múzeum.

bé várták. Debreczennek mindene Elege Vagjon, megh is harom Ora alat mind él megjen s megh felel Obligatiojanak, Ez az hamis Lelkü pénigh az Szegénjseget allegalja, megh sem megjen, holot az Szegénj könyebben el birná az Vagjonnyát s él mehetne. Lassa Felséged, Vagj mind fel szabadittyuk az Hódlásra, vagj egj se hódolljon, mert nékem Lelkém Ismeretem nem Engedi, hogj egjiket Szenvedgjen, masikat hajtsam, holot egj az Obligatio, nem tudom miként Veszük többször rea Debreczent is, illj peldákat latván. Még Ezen Varosnak sem láttam legh kisseb Igjekezetit is, de En bizonj az nyakaban gjujtottam volna. Rácz András, Gjulaj, Jósika[1] Regementjei uttanna vadnak, ha mit kaphatnának el benne. Az Levél hozok beszéllik, hogj magok az Nemetek beszeltek, mégh kuruczra, miolta ez az Fegjver Vagjon, nem akadtanak olljanra, mint most, ha csak Szaz lovassa, vagj mégh 100 Gyalogja lött Volna segitsegül, eök el vesztették volna az harczot Egeszlen s oda Vesztenek volna, károk anyi lött, hogj Ingjen remenlettek volna, magok megh vallották ; Voltanak ad summum raczal egjütt 2500, Bagosi, magam s maga es Almasi Regimentjebül 600 magokkal, Montecuculi és Graven Voltanak az Corpussal.[2] Az Levelbül Felséged megh Itelheti, melj keménj utat tött, Pinteken Indulván Visza is tért Vasárnap. Én már Zadanynal[3] tartom az Tabort, mivel csak Nyuzo Karabeljos, Zai Regementjei vadnak velem és Fervil, Detrich[4] es az töb hajduságh, migh már refocilálom eöket. Vay[5] Uram Diószegen, Karandi az Pusztán, Racz Andras az feljeb Irtakal Lavérozik Meszes[6] körül. Maradok

Felsegednek Alazatos szolgaja

Karoly Sándor mp.

P. S. Mar Ingjen sem remelhetem Kővár megh Szállását, kivált hogj kett Uttjaban nem ment kár nélkül visza.

[1] Rácz András, gr. Gyulay István, br. Jósika Dániel ezredesek.

[2] Ezek a csatározások Déstől északra, a Szamos völgyben és Somkút vidékén folytak. Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. XI. 281—82.

[3] Szatmár városától d.

[4] Fierville d'Herissy francia ezredes és Dettrich (Dietrich) István ezredes.

[5] Vay László dandárnok.

[6] Meszes hegység Zilahtól d.

214.

Munkács, 1709 szeptember 6.

A fejedelmi tanács tudatja Károlyival, hogy Nagybánya város magatartásának ügyében a fejedelmi tanács közvetlenül fog intézkedni.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Az Nagy Bányaiak rendetlen cselekedetirül való kgld Informatióját magok includál-Levelével edgyütt vettük,[1] mellyből látván Confoedet rationk ellen nyilván való járásokat, más úttyát orvoslássának nem itéllyük, Szabad Királyi Vaross Lakossi lévén s máskintis Szegénységek constál minyajunknál, hanem hogy legh elseöb Senatorialis Concursussunk alkalmatosságával az Haza Fiscusa által citáltassanak s azon modalitással vedgyék el magok cselekedeteinek jutalmát. Mindazon által, ha kgld abban más modalitást lát, vagy találhat, errül kgld Informatioját mennél eléb el várjuk.[2] Caeterum etc. Datum in castello nostro Munkacsiensi, 6. Septembris, 1709.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Krucsay m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

215.

Munkács, szeptember 18.

A fejedelmi tanács megküldi Károlyinak Bíró György és Kristóf folyamodását további eljárás végett.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Ezen két rendbéli Biró György és Biró Christoph hiveink instantiáját kivántuk kglmed-

[1] V. ö. Károlyi Sándornak 1709 szeptember 3-án kelt jelentésével. (213. sz. irat.)

[2] L. erre Rákóczi 1709 szept. 18-i levelét. Arch. Rak. II. 547. l.

nek a végre remittalnunk, hogy érdemeseknek itélvén lenni őket remuneratiora, mint hogy az Regimentek Summaja assignaltatott, abbul kglmed mind a kettőnek erdeméhez képest külön külön adatasson valamelly kölcséget, kivel magát alkalmatossá tehessék tovább való Szolgálatra. Ami penigh a denominalt Jószágnak dolgát illeti, mellyet pro grationali kivánnak, hogy ha nem valamelly Dominiumhoz valo Jószág az, hanem Fiscusunkra privatusokrul szállott, arrul és annak qualitássárul vévén kglmed informatioját, vészik resolutionkat. Caeterum etc. Datum in oppido nostro Munkács, 18 Septembris, anno 1709.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Krucsay m. p.

Jegyzet: Külső címzés hiányzik.

216.

Munkács, 1709 szeptember 18.

A fejedelem különféle hírekről értesíti Károlyit s őt egyúttal legteljesebb jóindulatáról biztosítja.

Munkacs, 18. 7bris 1709.

Isten minden jokkal áldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Tegnap el érkezvén az Botos vitézek s magamis fel menvén meg tekintésekre, csak elhülének belé, hogy az reménlet fegyver helyet kapát adának az kezekbe s noha eleintén nem tetzet vala nekiek ezen eszköz, végtire mind azon által resolválák magokat s holnap portára mennek, csak már meg ne éheztesse kgld őket.

Az minapi Barcsai Uraimek projectumát[1] holnap fogjuk az Tanácsba forgatni s az után büvebben irok

[1] Mint a 217. sz. alatt közzétett levél mutatja, az adóterheknek és szolgálmányoknak elosztási tervezetéről volt ebben szó.

kgldnek felölle, az alatt pedig nemely dolgokrul kivántam Kéri[1] uram altal izenni kgldnek, hogy annális inkáb meglathassa kgld confidens emberem izenetibül, hogy se haragtúl, se ..dtul[2] nem indittattam, hanem egyedül az bajtul kivánok menekedni s magamat az jövendöhöz alkalmaztatni, mind magam, mind kgld iránt; midőn azért kivánom, hogy kgld Szavainak hitelt adgyon, assecurálom, hogy azon lészek, hogy az Lengyel Országi arenda iránt Complaceálhassak kgldnek, mely végre e napokba fogom emberemet küldeni s maradok

kgldnek minden jót kivánó
attyafia s barattya
F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul, Rákóczi kezével.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása.

217.

Munkács, 1709 szeptember 18.

Rákóczi értesíti Károlyit Barcsay Ábrahám tervezetének elintézéséről.

Mar az Tanacsot elvégezvén, okosab vagyok s az Impositio projectumárúl is adhatok valaszt, az mellyet relegaltuk az két hét mulva tartando gyülésre, addig pedig Barcsai uram Maramarosbul praetendálhat annyit, csak az mennyi Huszt és Kővár szükségére kel, s ezzel maradok

kgldnek minden jót kivánó
attyafia s barattya
F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: Az Archivum Rákóczianum II. k. 546—547. ll. közölt levél vége, Rákóczi utólagos, sajátkezű írása.

[1] Talán Kéry János udv. levéltárnok.
[2] Olvashatatlan szó.

218.

Munkács, 1709 szeptember 19.

A fejedelmi tanács értesíti Károlyit, hogy Barcsay Ábrahámot felhatalmazta arra, hogy a Máramaros megye által beszolgáltatandó adót Kővár és Huszt várak szükségleteinek fedezésére fordíthassa.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Tekintetes Nemzetes Barcsay Abraham belső Tanács és Thesaurarius Uri Hivünk által az Impositiok végett Concinnalt Projectumot vöttük,[1] mellyet több Erdélyi Tanacs Uri Fő Tiszt és Nemes Varmegyék követtyei Hiveinkel ide Munkácsra, vagy az holott lészünk, indicalt Concursusok alkalmatosságával Communicalni kivanunk. Parancsoltunk mindaz által emlitett Thesaurarius hivünknek, az alatt is Nemes Maramaros Vármegye limitallyon olly Quantumot, kit azonnal szedettessen is, mellybül az Huszti és Kővári Praesidiumokbéli szükségek ki potoltatthassanak. Mellyet pro sui directione kivántunk kegyelmednek értésére adnunk.[2] Caeterum etc. Datum in castro nostro Munkacsiensi, die 19 mensis Septembris, 1709.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Georgius Pongracz m. p.

Kívül: A szokásos címzés latinul.

[1] L. erre vonatkozólag a 216. és 217. sz. alatt közzétett iratokat.

[2] Barcsay Ábrahám köteles volt „Máramarosban instructiója szerint való dolgait elvégezvén, személye szerint" jelentést tenni Károlyinak. Rákóczi 1709 nov. 5-i levele Károlyihoz. Arch. Rak. II. 566.

219.

Munkács, 1709 szeptember 29.

Rákóczi néhány bizalmasabb természetű ügy megbeszélése végett magához rendeli Károlyit.

Ezeket rövideden elvégezvén, sokat irnék az mostani hadakozásunk Constitutioirul, de kedvesebb s szükségeseb volna, meg vallom, ha hozzam gyühetne rövid Conferentiara kgld, mert sok nem pennara valo, mivel praevisiobul állanak s most kel rendeléseket tennünk, mert ha Antal[1] altal talál gyüni, majd minden körmünkre ég ; ha pedig kgld nem gyühetne, irja meg, de mind azon által nem vélem, hogy lehessen oly ok, az mely most impediálhassa az kgld gyövetelit, amint varom is kgldet s maradok

kgldnek

minden jót kiváno

attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet : Az Archivum Rákóczianum II. k. 552. lapján közölt levél vége, végig Rákóczi sajátkezű írása.

220.

Huszt, 1709 október 20.

Rákóczi hozzájárul ahhoz a tervhez, hogy szükség esetén Debrecent fel kell gyujtani, hogy ezzel Nagyváradnak élelmezését megnehezítsék.

die 20 8^{bris} h. 12½ noctis.

Isten minden jokkal algya meg kgldet.

Csak el hiszem nyelv fogasabul történt az ellenség sietése, melyrül orankint varok hireket, hogy tudhassam dolgomat intezni ; meg vallom, szánom Debre-

[1] A már többször említett gr. Esterházy Antal tábornagy.

czenit,[1] de mit tehetni rulla, job senkié se legyen, mind sem az ellenségé, azért, ha csak gondollya kgld, hogy maskint nem lehet, az mint nemis lehet, mindsem Varadra szallicsa, job megegetetni; kgld tudosicson mindenekrül s utamra vigyazzon, en maradok kgldnek

jot kiváno attyafia

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul. Zárópecsét.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása.

221.

Kassa, 1709 november 25.

Rákóczi Gálszécsre indul, hogy találkozzék a lengyelekkel; nagy reményekkel tekint Károlyi hadmozdulatai elé s attól a szepességi helyzet tisztázását várja.

Kassa, 25. Novembris 1709.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet szivbül kivanom.

Ezen orában indulvan Gál Szécs felé,[2] hogy az ot levő Lengyel Urakkal[3] szembe lehessek, Generalis Uramatis magammal oda viszem, de onnan viszsza küldöm ide; örömmel értem az kgld Korumpachra[4] valo menetelét, mert reménlem, jobban fog véghez menni az operatio. Palocsai[5] irja, hogy Loubomirski

[1] Debrecen Rákóczi-kori hadiszolgáltatásaira l. *Balogh István:* id. tanulmányát. (Debrecen, 1935. 12. s köv. ll.) A város felperzselésének gondolata már ez év nyarán felmerült. (Rákóczi 1709 július 23-i levele Károlyihoz. Arch. Rak. II. 506. l.)

[2] Gálszécs h. Zemplén megyében, Kassától k.

[3] Potocki lengyel tábornok és gr. Tarlo Szaniszló udvari marsall. *Márki S.:* III. 67.

[4] Krompach város Szepes megyében.

[5] Br. Palocsay György dandárnok.

minden hadával kigyüt,[1] szandéka ki tanulásában tudni fog kgld mesterkedni, de Palocsai által talám nem jo lesz, ha ot vannak az gyermekei, sőt erre tudom reflexioval lesz kgld

Kgldnek

minden jot kivano attyafia

F. Rakoczi m. p.

Kivül: Szokásos címzés magyarul.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása.

222.

Kassa, 1709 november 25.[2]

A fejedelem közli Károlyival azon ötletét, hogy Lubomirski György herceget meglepetésszerű támadással ártalmatlanná kellene tenni, azonkívül hadihírekről értesíti.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet szivbül kivánom.

Nem csudálom, hogy az nyillalás eset kgldre az vak felejtár es siket kocsis által let hurczoltatásaban, mellyet kivanom ugyan, hogy kidohányozhassa kgld, de ha továb tartana, ellyen kgld az doctor Tanácsával. Urban mit hozot, tegnapi levele altal informáltattam kgldet Bercsenyi uram által, de ezen orában vévén Okolicsani Mihaly[3] tudositását, hogy Szondeczki Son-

[1] „Csak berzenkedett Lubomirszki Késmárknál s maga bément Lublinban", írta gr. Bercsényi 1709 dec. 15-én. Arch. Rak. VI. 421. l.

[2] A levél tulajdonképpen kelet nélküli; a kelet meghatározására alapul szolgál a levél azon adata, hogy az ellenség Lőcséről Késmárkra ment. Lőcse ostromát pedig Heister Sigbert nov. 25-én, Károlyi közeledésének hírére hagyta abba. (Feldzüge. XI. 272.) Ugyanezen napon Rákóczi még Kassán volt (Beniczky naplója. Rákóczi-tár. I. 223.), tehát azonnal értesülhetett a szomszédságában történtekről.

[3] Okolicsányi Mihály államügyész, utóbb (1709) Bártfa parancsnoka. V. ö. Arch. Rak. II. 588., 603.

czon[1] secure dohanyozdogál, igen akarnám, ha kgld dispositiokat tehetne meg fogatásárul, az mellyet Paurék Bojorossal(?)[2] talám véghez vihetnének, mert az mennyire eszemben jut, nem keritet város Soncz, oda gyalogságis szükséges volna, mert körmösen kellene aggrediálni ezen dolgot; az minapi dispositiokat én semmiben nem valtoztattam s ha csak az ellenség és az kentelenség ez után nem valtoztattya, assecurálom kgldet, hogy változni nem is engedem; ma ide gyűn az Kijoviai Palatinusis,[3] azért tartoztattam meg Bercseni uramat s maradok

kgldnek

minden jot kivano

attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Már ezen levelemet el akarám küldeni, az midőn Andrasi István[4] levelébül latom Löcserül Kesmark alá valo menetelit az ellenségnek, melyre nezve latom, hogy hijaba valo leszen gondolkodni Szandecz felverésérül; de szükséges accelleralni az Lovasság Lőcsére való menetelit, noha kétséges vagyok benne, hogy az ellenség Kesmarkot bombazza,[5] ha letraval ostromot nem probalhat, mivel ugy hallom, nincs árka.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

Jegyzet: Az egész levél Rákóczi saját kézírása.

[1] Lubomirski György herceg, császári szolgálatban álló vezérőrnagy, akit „Szandeczki" néven is emlegetnek. — Sonc galiciai város, Krakkótól d.

[2] Paur Ferenc kuruc ezredes; Rákóczi talán bajorokkal akarta Sonc megtámadását véghezvitetni.

[3] Gr. Potocki I. Mihály kievi palatinus.

[4] Andrási István br. tábornok, aki 1710 febr. 13-án feladta Lőcsét a császáriaknak. (*Márki S.:* III. 85.)

[5] A levélnek ez a része valószínűleg téves, mert Heister Késmárkot már bevette, amikor Lőcse ostromára indult. (Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. XI. 272. l.)

223.

Olcsva, 1709 december 18.

Károlyi Sándor jelentése a fejedelemnek az erdélyi menekültek elszállásolásáról s különféle katonai hírekről.

Ocsva 18. Decembris 1709.

Felseges Fejedelem.

Mai napon N. Varmegyem Vici Ispanja léven nállam, altala alkalmas Informatiokat Vettem. Az Erdelyi Attyafiak ugjan dislocaltattanak Varanórul[1] küldött dispositiom szerent, de Felseged kegjelmes parancsolattja mellet (meljet külömben nem hallottam) Az Elöbenyi Qvartélyosok nyari holnaponkent való Restantiajokat nagj kemenysegel anyira nem Exigaltak, mint Exeqvaltak, hogj az mostaniaknak Evő falatjok is aligh akadot, se Executio, se assistentia semit nem vehet, se hajthat az Magazinumban. Az Qvartelyos fotostul (igy !) Lamentál, Ebben ugj látom Egjeb mod nincsen, Elljen mindenik, mint élhet, ha vagjon, Egjék, ha nincsen, koplalljon, mint lehet, Orvoslom. Detrich, Fervil Maramarosban bé mentek, Ottan is nagj az Szükségh.

Hadadi, Majos, Illosvai talám semmire sem mehetnek, Pap Mihály[2] továb lépet, talam Felséged eddigh megh Erthette Levelekbül Kivánságokat, melljet mint meltoztatik Felséged resolválni, áljon kegyelmessegeben, de az mint látom, azon njulat nem Verünk. Az Volunterok is annak örvével Széljel kalandoznak, Csoportra nem jönek, kett harom nap alat megh látom, lesznek-e valahányon.

Alazatossan kerem Felsegedet, meltoztassek kegjelmessen parancsolni, ha ugjan az dispositiók megh maradnak-e ? Mert Istenemre Irom, jól bele sem tekinthetek az dologban az Embereknek szelyel létele mia. Ecsedben is kezdettenek halni, vagjon

[1] Varanno h. Zemplén megyében, Gálszécstől é. Bercsényi szerint „az fejedelem ma csak azért lesz Varanón, hogy minket is mindkettönköt oda vár conferentiára". (1709 nov. 14-i levele. Rákóczi-tár. II. 305.) Beniczky Gáspár naplója szerint Károlyi november 16—18-án tartózkodott Varannón. (Rákóczi-tár. I. 222—23.) Károlyi dispositiója tehát e napok valamelyikén kelhetett.

[2] Papp Mihály ezredes.

majd 90 Rab, Eörömest bé bocsátanám Szegénj rabokért, mint sem itten veszenek.

Életrül is kell provideálnom, mert itten nincs remenségh. Az Bagi Magazinumot is üressen talaltam, az Comissariussát tegnap nyujtoztatták ki. Debreczent is ki akarnám Szállítani, kik ugy látom, az Fegjvertül is félnek, hódlást Emlegetnek. Várván Felséged resolutioját Maradok

Felsegednek

Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

Valamely nehány Banyai körtveljel Udvarlok Felsegednek, kivanom kölcse fris Egessegel.

224.

Homonna, 1709 december 22.

Rákóczi válasza Károlyi Sándornak december 18-án kelt jelentésére.

Homonna, 22. Decembris, 1709.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivből kivánom.

Elmenetelitül fogvást kgldnek mind vártam az kgld tudósitasát, az mellyet ez orában vettem, mellyreis Rövid levén az idő, sietseggel kivánok válaszolni.

Az Exulansok, hogy estivalis portiojokat szedik, csak kgldtűl értettem, mi mellet hihető, azt mondgyák, para[ncsola]ttya[1] mellet, mert sok izben meg mondottam nekiek, hogy ez Magyar országban nem practicaltathatik, mivel az Restantiák az Commissariatussagnak cedálnak, az Partiumban pedig Barcsai Abrahám Urnak incumbal dijudicálni, kinek mit adgyanak, habito respectu paupertatis, proinde ennél egyebet nem hiszem, hogy mutathassanak, ha nem emlékeznem rea.

Hadadi, Majos. Ilosvai mire léptek, eddig nem tudom, de avval magokat az volontirok nem excusál-

[1] Kiszakadva.

hattyák, mert vegye kgld reajok, ki mellyikét szedgye fel, nem lehet csaponganiok ; Pap Mihály mit cselekedet, még nem constál elöttem, könnyenis meg talallya, az mit esztendöktül fogvást sokszor kereset.

Detrich, Fiervil Maramarosban superallya az vacanst, melyre nezve Fiervilt ki hozhattya kgld.

Az dispositiok még tuttom s akaratombúl semmibe sem változtak ; ma adattam ki Ordodinak az parancsolatot, hogy indullyon ; Bagosinak micsoda probajanak kelletet lenni, az első, Hraboczrul[1] irt levelembül meg erthette kgld, az is jo helyen lészen ; Palocsai el ment, magam innen St. Janos napjan indulok egyenesen Peklin[2] felé, az Lengyelséget is meg inditom és ki seprem magammal ; mais expediáltam embereimet 2 m. eleibe, az ki ujonnan gyün.

Csak el hiszem, sok az kgld dolga, de menetelünket továb halasztani nem lehet ; egy az, hogy ehel halová teszszük ezt az földet, mas hogy keszen talallyuk ellenségünket, az ki közöt máris el ment hire keszületünknek ; 3dik, hogy az a had is el oszlik, az mely csuporton van.

Az Bagi Magasinumot [.....]anis[3] recommendálom kgldnek, mert az reménsége Munkácsnak, a hova máshunnan provideálni éppen nem tudok.

Debreczen hogy hódulni akar, avval megmutattya, hogy az esze is el veszet az pestisbe, az mely miat nem félhet az Nemettül, kivált ha ki szakittya kgld.[4]

En azért csak indulok, ut dixi, deliberata cito executioni mandentur, mert ha az orszagnak reménséget nem adunk, s hadainkal nem operálunk, kevés jót reménlhetünk ; a Sepesség felöl nem reparálhattyuk az dolgot, mert ot minden Confusioba van, ha amot késünk nehezeb lesz ; kgld azért csak kaszolodgyék s az Aszszony mellett jol meg melegedgyék, mert lesz

[1] Hrabocz h. Zemplén megyében Sztárától ny. Rákóczi itt tartózkodott dec. 7-től kezdve. (Beniczky Gáspár naplója. Rákóczi-tár. I. 224—25.)

[2] Bizonyára Keczer-Peklin v. Peklény, sárosmegyei helység. (V. ö. Beniczky Gáspár naplójával. Rákóczi-tár. I. 226. l. és *Márki S.* : III. 75. l.)

[3] Kiszakadva.

[4] A levél tehát, mint látható, pontonként való felelet Károlyinak december 18-i jelentésére. (221. sz. irat.)

szüksége az melegre ; az körtvélyt kedvesen vettem s maradok

kgldnek minden jót kiváno

attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet : Végig Rákóczi sajátkezű írása. Külső címzés hiányzik.

225.

Darócz, 1710 januárius 9.

Rákóczi tájékoztatja Károlyit a kuruc haderők mozdulatairól.

Darocz, 9 Januarii, h. 2. p. m. 1710.

Ist[en minde]n jokkal áldgya meg kgldet szivbül kivánom.

— — vevén az kgld levelét — —tos valamint stafeta — —net is ugy küldöttem. Csudall— —n az kgld relatiojat az hadak irant, az melybe nem kételkedem, mert tudom, mit szokot hozni Generalis nelkül való léte sokáig mind ezeknél ; mind azon által jobban adgya Isten, csak gyüjjön által kgld az Bikken, legyünk közeleb egy máshoz, temessük el hirünket, kivált minek előtte az ellenség ki nem tanul, Sandor Laszlo[1] viszsza gyüt Antal hadaiba, semmi confusio nem történt, Fén Szarunál[2] el váltak egy mástul, Antal continualta Ujvár felé uttyát, arra nézve ment volt Losonczrol el az német, az mellyet mind edgyutt — — 600-nak mondo — — hadis Isten kegyelmébül — —vek karabely — — csak kgld is — — sünk egy massal hadakat, hogy conclusio — — lesz az én szemen — —

[1] Sándor László ezredes. Kiküldetésére l. Arch. Rak. III. 3.

[2] Jászfényszaru h.

mert mezőbe quartelyozok,[1] jobban adgya Isten, én pedig maradok

kgldnek

minden jot kiváno attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása. A vonallal jelölt részek az eredetiben ki vannak szakadva.

226.

Daróc, 1710 januarius 10.

Rákóczi értesíti Károlyit a kuruc haderők elhelyezkedéséről.

Darócz, die 10. Januarii. 9. a. m. 1710.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Hala Istennek, hogy vette kgld valas[zomat], az mellyet az tegnapelötti levelére i[rtam], duplicaltam voltis már; az Antal uramrul micsoda informatiot ir Daniel uram,[2] ex inclusis meg láthattya kgld, hihető sz[ala]do katona informatioját vitték meg kgldnek.

Kgldet varom azert levele szerint az hadakkal s mar ki citáltam az Commissariusokat Egerbül, mert nékem sincs kenyerem. Csaki Mihaly orderem kivül Poroszlorul Jakohalmara, Apati, Heves s Mihaly telekére[3] szalitotta az hadakat, ő tudgya miért, elég rosz-

[1] A fejedelem itinerariumára l. *Beniczky Gáspár* naplóját. (Rákóczi-tár. I. 227. l.) Darócz nem más, mint Tibold-Darócz Borsod megyében Emőd és Mezőkövesd között.

[2] „Antal úr", mint arra már többször történt utalás, gr. Eszterházy Antal tábornagy. „Dániel úr" pedig ifj. gr. Esterházy Dániel altábornagy.

[3] Poroszló, Heves, Apáti, Jákóhalma, Mihálytelek helységek részben Heves-, részben pedig Jász-Nagykun-Szolnok megye területén. Csáky Mihály hadmozdulatára l. Arch. Rak. III. 3.

szul eset, de magokat meg boditanánk, ha ujonnan hátrab szállitanank őket.

Somogy, Balog[1] katonait hajtatassa Klgd, az temporizálás nekem könnyű, de attul félek, nehéz lesz az Lőcseieknek,[2] de őketis megsegiti az Isten, ha el nem hitetik magokkal, hogy éheznek.

Kgldnek

minden jót kiváno
attyafia

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul. Zárópecsét.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása. A zárójelben lévő betűk az eredetiben ki vannak szakadva.

227.

Daróc, 1710 január 14.

Rákóczi Ferenc a gr. Eszterházy Antalnak szóló rendelet továbbításával bízza meg Károlyit.

Darocz, 14. Januarii 1710.

Isten minden jokkal álgia kgldet, szivbül kivánom.

Vajda Andras relatiojához képpest ujab Ordereket kivánván küldeni Antal urnak,[3] imé Levelemet kgldnek a' végre includálom, hogy aztat mentül job és sietőb alkalmatossaggal Ujvarba külgye ; assecurálhatya kgld azon Tisztet avagi katonát, a kit küldeni fog, hogy faracságának jó jutalmát fogia venni, ha utyát sieteti.

Kgldnek minden jót kivano[4]

attyafia

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: Külső címzés hiányzik.

[1] Somogyi Ádám ezredes. Nem állapítható meg, hogy „Balog katonái" kihez tartoznak.

[2] Lőcse rendszeres ostroma ekkor már folyamatban volt. Rákóczit a vár sorsa érthetően nyugtalanította. L. Arch. Rak. III. 4.

[3] V. ö. Arch. Rak. III. 5. l.

[4] Innen Rákóczi saját kézírása.

228.

Tótfalu, 1710 január 16.

A fejedelem értesíti Károlyit, hogy hadaival Tótfaluba érkezett s itt rövid pihenőt tart.

Thótfalu,[1] hora 12. nocturna, die 16. Januarii, 1710.

Isten minden jokkal algya meg kgldet, szibül kivánom.

Későn érkezvén ide, elég nagy Confusióban szálitottam meg az velem valo hadat, az Artoleriarul penig semmi hirem nincsen; mivel penig az kgld levelébül értem, melly gyarlo modon secundállyak dispositionkat, leg kiváltképpen azért, hogy az faluzásbul ki fogyunk, az kenyér dolgábul nagyobb fogyatkozást ne szenyveggyünk, az hónapi rosztokolást meg engedem, de minthogy igen hátra maradna az gyalog, addig is továb mennék az lovassal honap és hogy az Artoleriat hatra ne haggyuk, honap inkább magam is itt rosztokolok, mert még arrul se vagyok bizonyos, ha az Lengyelség meg indulté ma, vagy sem. Balog István[2] katonáit (!) mint egy két százan jöttek ma mellém, holnap keresek közzülök Ujvárban valókat. A Vice Ispant kgldhez küldöttem s igen szükségesnek látnám, ha három vagy négy száz fejszét szedethetnénk vélle az katonák számára.

Kgldnek[3]

minden jot kiváno
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

[1] Tótfalu h. Heves megyében, Egertől d.
[2] Galántai Balogh István dandárnok.
[3] Innen Rákóczi saját kézírása.

229.

Cegléd, 1710 február 20.

A Károlyinak 1710 február 20-án elküldött levélhez Rákóczi utóirata.

P. S. Ezen Bertoti levelére[1] nézve bar csak egy jo Batalion jo hajdut küldhetne be kgld most idején Cassara, mert ugy latom, van oka, hogy nem szereti az praesidiumot.[2]

230.

Jászberény, 1710 február 24.

Sürgeti Károlyit, hogy a hajdu katonákat mielőbb indítsa útnak Kassa és Eperjes felé.

Az hajdunak menetele Cassa, Eperjesre feletteb is szükséges lévén, szorgalmaztassa kgld, mert félinkek az commendansok, sok rosz következhetik meg fogyatkoztatásokbul.[3]

[1] Berthóty István érsekújvári katonai parancsnok.

[2] Az Archivum Rakoczianum III. k. 36—38. ll. közölt levél utóirata. Rákóczi sajátkezű írása.

[3] Az Archivum Rakoczianum III. 49. lapján közölt levél utóirata. Az egész levél Rákóczi sajátkezű írása.

231.

Jászberény, 1710 február 25.

Rákóczi a beérkezett hírek és jelentések alapján Károlyit értesíti az ellenség mozdulatairól.

Jasz bereny, 25. Februarii, 1710.

Isten minden jokkal algya meg kgldet, szivbül kivánom.

Már ugy látom Lőcse meg vételével[1] az Bercseni Uram minap irt projectumához készülget az ellenségis, mert tegnap vettem Antal ur levelét, hogy 16 Standard Német Esztergamnál gyüt által az Dunán[2] és Szalkárul irja Mariasi,[3] hogy altal gyüt az Macskaréven,[4] Szebelében[5] voltak az Lengyelek, az Garamnak, Ipolynak árja nagy volt s ma veszem levelét Mariásinak Gödölyőrül,[6] a hova gyüt Regimentestül, csak elhiszem, semmi jo hirt nem fog hozni. Mas felöl Rozsnyorúl is rezgelődik, Sepesben is s mindennünnen s még az kgldnek egyszer jelentet titkos Correspondentiamis azt izente, hogy ellenem készül, mert mar tudgya, hanyadán vagyok s kéret, vigyazzak magamra, mert körül akarnak venni, az mellyeket kgldnek akartam sietséggel tudtára adni, bar csak Zai Regimentyét sietetné kgld és lovakat, mert az eges Svecus corpus harcra valo nem lesz öbb *harom szaznal*[7], tudom pedig az vadkerti az

[1] Lőcsét 1710 febr. 13-án Andrássy István feladta báró Löffelholz György császári altábornagynak. L. Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. XII. 495. s köv. ll.

[2] A császáriak hadmozdulataira vonatkozólag l. Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. XII. 490—92. ll.

[3] Szalka h. az Ipoly f. alsó szakaszánál. Máriássy Ádám jelentését Rákóczi 1710 febr. 20-i levelében is felemlíti. Arch. Rak. III. 37.

[4] „A Garamon az Macskaréven általtakarodott", írta Rákóczi 1710 febr. 25. gr. Bercsényinek. Arch. Rak. III. 52.

[5] Szebeléb vagy Szebeléd h. Hont megyében.

[6] Gödöllő. Ugyanerről Rákóczi id. febr. 25-i levele. Arch. Rak. III. 51.

[7] A dűlt betűkkel szedett szavak az eredetiben számjelekkel vannak írva.

mostani Succursussal Guta fele, az Szecseni Viardal[1] Gyöngyös felé fogja ki ütni orrat, meg válik, ha nem segite ki valamellyikére, én már csak lesbe leszek, bar csak az postirungba levöket ne Confundallyák. Noha az elöbbi kgld leveleire nézve, már kgldnek is reménlem utba létét, varom azért s maradok

kgldnek

minden jot kivano
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Ezen includált lisztába az szököt karabélyosok listaját includalom kgldnek, fogattassa meg kgld őket s hozza altal magával.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása. Külső címzés hiányzik.

232.

Munkács, 1710 május 18.

Rákóczi fejedelem levele Károlyihoz hadihirekről, élelmezési és fizetési nehézségekről, továbbá a pestis terjedéséről.

Munkács, 18. Maii, 1710.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Az kgld 15. irot levelében accludált ujvári hirek,[2] ugy látom, mindenekbe edgyeznek az elöbbeniekkel, az mellyeket nékemis meg irtak az Commendánsok. Antal ur is tudtomra adta vala Nyuzoék haza meneteleket, de okát csak most láttam, az executiot igenis viszsza igazithattya kgld; Ketzer Sandornakis Bercseni uram

[1] Br. Viard Péter császári vezérőrnagy, utóbb Rozsnyó parancsnoka, aki a Rákóczi szolgálatában álló lengyel és svéd csapatokat átszorította a Tiszán. Feldzüge etc. XII. 540.

[2] Érsekújvárnak a császáriak által történt körülzárása már korábban megkezdődött, de Heister Sigbert lanyhasága következtében minden nagyobb eredmény nélkül. Feldzüge etc. XII. 500. s köv. ll.

jelenletiben meg parancsoltatott, hogy hadgyon bekét az Tiszántul valo gabona imposita mashova rendelésének, mert igenis job lesz azokat Bagra, mint sem más hová szállitani. Munkacsot továbis recommendálom kgldnek, mert ha én s kgld arra gondot nem visel, előre tudom, hogy üressek lesznek az profont házak. Az Ujvári fundusba nagy fogyatkozások lesznek Bercseni uram informatioja szerint, mellyeket scripto fog meg küldeni, ma bocsátám el innen ; Czebenbül[1] csak ugyan kiment az Német, magokis recurráltak már ad gratiam, hova, még bizonyosan nem tudgyuk, leg nagyob bum az regularis hadak fizetések meg szerzése, mert igen uralkodik az nincsen az emberek szájába, szörnyen hánnyák az törvényt, az mellyet még oltalmazni, s meg nyerni kellene ; az pestis már it az varoson kezd quartélyt keresni. Szegény Budai minap az Bercseni uram hazaba betegedék meg N. Mihályt[2] s harmad napra meg hala pestisbe, valoba meg iedénk s alig várom, hogy meg szabadulhassak innen, en pedig mar csak az kgld hada gyülekezetit fogom várni.

Kgldnek

minden jót kiváno
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása. Külső címzés hiányzik.

232.

Jászberény, 1710 február 27.

Rákóczi a katonái közt észlelt csüggedésről tájékoztatja Károlyit.

Jasz Bereny 27. Februarii 1710.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivanom.

Tegnapis, mais vettem az kgld leveleit, adna Isten, sok magyar hitetné el magával az kgld oppinioját, nem

[1] Kisszeben.
[2] Nagymihály h. Zemplén megyében.

latnék annyi sok le sütöt füle farku embereket suttogva sétalni, sohajtani ; de noha igirem az passust, senki sem akar kérni s inkáb hitetlenné lesz az atkozot kurvannya, ha mennyen, kevésbe levén ugyis nagy bizodalmom, ketségem, senkiben nem sokat csalattatom meg, mert nemellyeknek az szükseg viszen rea, hogy hidgyek ; az masik levelébül kgldnek latom induló felben való létit, hozza Isten kgldet, en valoban kivánom, mert tudom, nem sokaig leszek it marakodás nelkül s maradok

kgldnek

minden jot kiváno
attyafia

F. Rakoczi m. p.

Az 3 postirungbéli nemet B. Gyarmathoz szállot, az felső Visknél[1] épitteti az hidat.

Kívül : Szokásos címzés magyarul.

Jegyzet : Végig Rákóczi sajátkezű írása.

233.

Munkács, 1710 május 20.

A fejedelmi tanács az erdélyi menekültek érdekében tett intézkedések másolati szövegét miheztartás végett megküldi Károlyinak.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Micsoda Dispositiokat tettünk vala Erdélyi bujdoso hiveink állapottyokban, noha Radványban létünkor szoval is declaráltuk vala kgldnek, hogy mindazáltal arrúl bővebb informatioja lehessen, azon bujdosó hiveinknek adott Resolutionknak párját im inclusive kgldnek transmittállyuk, tudván hogy ezen Resolutiónk szerint fogjak kglmedet némellyek meg keresni Passusaik iránt, mellyeket kgld a' szerint accomodálhat. Minthogy penig a Nyári intertentiót a'

[1] Talán a Hont megyében fekvő Visk nevű helység, az Ipoly folyó mellett, Ipolyságtól ny.

Nemes Vármegyék az Exulánsoknak communiter denegállyák, kegyelmed tégyen olly Dispositiot, hogy továbbis subsistálhassanak, mellyre nézve szükséges lészen conscribáltatniok, kik fognak ki menni és kik maradnak meg, az honnan tessék ki, mellyik Nemes Vármegyében mennyi decedál és kiknek kellessék további intertentioval succurálni. Caeterum etc. Datum Munkácsini, die 20. Maii, anno 1710.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Kantor m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

234.

Munkács, 1710 május 22.

Rákóczi válasza Károlyinak, melyben többek között arról is értesíti, hogy szándékában van őt meglátogatni.

Munkács, 22. Maii. 1710.

Isten minden jókkal álgya meg kgldet, szibül kivánom.

Noha semmi ollyas occurentiakat nem látok az kgld 19. irott levelében, azt is mindazon által nem kivánom válasz nelkül hadni, az mennyiben az készülő és felülő dolgát illeti, mellynek el halasztását, ha kgld olly hamar obtineálhatna Istentül mint én Tüllem, akár egész Campanián el halaszszam, mert meg vallom, irtózom fizetetlen idegen had közzé menni, de azt vélem, hogy rövid idő múlva az ellenség is meg fuvattattya az készülőt, ha mi halasztyuk is.

Palótsai dolga még Tüllem tellyességesen nem resolvaltatott, mellyre nézve még ugy fordúlhat, az mint leg jobnak fogjuk itilni, mivel igen is azon leszek, hogy ha az Nyirre veszem utamat, Ocsvát el ne kerülylyem, innen mindazonáltal megnem indulok, ha tsak

az szükség rá nem kényszerit, mivel meg vallom, az profont házamat is igen sajnállom fogyasztani.

Kgldnek[1]

minden jót kiváno
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Kivül: Szokásos címzés magyarul.

235.

Munkács, 1710 május 24.

Rákóczi az ellenség tényleges és valószínű hadmozdulatairól tájékoztatja Károlyit, nem leplezvén el előtte aggodalmait, melyeket a kuruc haderők állapota miatt érez.

Munkács, 24. Maii 1710.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Nem hijaban iram utolso levelemben, hogy hamar meg fujják az keszülöt, az mellyet Söter includált levelébül meg láthat és halhat kgld, ugy latom, hogy az Ipoly és Garam el foglalasa meg edgyez Ujvar obsidiója irant valo Conceptusommal, kivalt mivel Sarosbul retrahalta magat, ketség kivül oda viszi az gyalogját s igy rekeszt el Ujvártul, securitast csinál az obsidiot folytato csekély erejének. Lőcserül sok élést szallitatot Rosnyora s közönseges az hire, hogy azon várost, ugy Késmarkotis el akarja hagyni, mellyeket ha Confrontálok az Erdelyi Rabok és desertorok hireivel, csak nem el hihető, hogy Erdelyt defensioba vévén, az ki hozando Regimentekkel Pest elein akar tabort utni és Ujvár meg probalása utan Cassanál Conjungálni magat az felsővel s arra comportáltattya az magasinumot Rosnyora, az Marosi, Bacskasági Ráczságis Szegednél öszve gyülvén meg indult vala, de még nem tudták bizonyosan, merre,[2] Antal uram taborában, a hol nem csak bátran lakik az

[1] Innen Rákóczi saját kézírása.

[2] Ugyanezekről a harctéri eseményekről gr. Bercsényinek is írt 1710 május 24-én kelt levelében. Arch. Rak. III. 111. lap.

Aszszony, de minden Egerbe levő portekájátis oda akarta hozatni, de Kiser s Heves között fel vertek az Labanczok az öreg aszszonyt s Bercseni Urfi Lovasz Mesterét Rabul vitték el; ha ez nem let volna, azt gondolnam, hogy az mi felekezetünk volt, el itilheti kgld, hogy ezek mind nem derek abrazatu dolgok s megvallom, felek az Confusiotul, ha késünk, melyre nézve iparkodgyunk, ha roszis az lovunk, mert bizony hertelen Confusiotul félek, én mar csak kgldtul fogok várni, mikorra és hova gyüti az hadat, azonnal indulok Ocsvara. Tagadhatatlan, hogy mind lehetne ezekbe kesni, ha reménlhetném, hogy Szolnoknal nem Confundaltatnak, de máris hire levén, hogy Hatvanhoz akar szallani az ellenség, nem orderem szerint az 3 varos felé, de az Sajo felé keszülnek, ot penig ehel is meg halnak. Kokai, Sötér és az Jasztul bucsuzzunk, irtam ugyan, hogy ne valtoztassák orderemet, de félek, ugy ne járjak, mint Verebélynél, ez az Ellenség intentioja, csak el hiszem, de homo proponit, Deus disponit, csak mozogjunk s iparkodgyunk; remenlem, ha idején kezdgyük, meg fordithattyuk az dolgokat, ha penig csak lehetetlen volna még indulnunk, leg alab randullyon kgld egy szora hozzám s lassuk, ha erövel nem, eszszel mit cselekedhetünk. Az Ujvári fundusrul micsodás informatiot adot Bercseni Uram, ime includálom. Zamboki[1] semmire sem mehete az éllés szalitatásba, melyrül Antal urnak s talán kgldnek is, reménlem, ir.

Az Dunántul valo hadak által kéredzenek, meg vallom, jokoris esnék által menetelek, de nalunk nélkül semmi sem lesz belőlle; lattya Isten, repülnék, ha lehetne, s repiteném kgldet, mert lattya Isten, nagy Confusiótul tartok; ezeket eddig irván, érkezék Toroczkai. Hoszszu az historia, ma már kesű az idő, penig, hogy talpon van kgld, nem lesz sok dificultás az kgld projectumában, de Toroczkait el kerülöm, mert latom, csak ugy kinálkodik kgld vele, mint Szőlősivel.[2]

[1] Zsámboki Nagy István ezredes.

[2] „Nem tudom, van-é tudtára kegyelmednek: Szöllösi, az kegyelmed főstrázsamestere feleségihez jövén, együtt azzal bement Szomolnokra s jó labancz", — írta gr. Bercsényi 1710 április 14-én Károlyinak. (Rákóczi-tár. II. 339.) A fejedelem levelének megjegyzése bizonyára Szöllősi elpártolásával áll vonatkozásban.

Mivel az Ujvari levelekbül latom, hogy egesz informatioja van kgldnek az oda valo dolgokrul, azért nemis includalom Söter levelét, hanem maradok kgldnek

minden jot kivano
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: Külső címzés hiányzik. Az egész levél Rákóczi saját kézírása.

236.

Munkács, 1710 május 26.

Rákóczi hozzájárul Károlyi hadi intézkedéseihez, a kért ágyúkkal azonban nem tudja őt ellátni.

Munkacs. 26. Maii, 1710.

Isten minden jokkal aldgya kgldet, Szivbül kivanom.

Noha Toroczkai által küldött Levelemben mindenekkre resolvaltam, az kiis ez elött egy nehany oraval innen meg indult, ujonnan is kivantam approbalni az kgld 25ª irott Leveleben communicalt dispositioit; többet hat Taraczknál innen nem küldhetek fogyatkozas nélkül, mert öreg agyu eleg van, a' ki oda haszontalan, apro, az mely kivált az uj erősseghez kivantatik, nem felettebb sok, most készitik, mihent lehet, inditom, Ecsedben ugy is elég van, Szatthmarra, Károlyban hirt lőni elég, mivel ugy is az agyu nem annyira oltalmazza, mint az apro Puska, a várakat.

Az Kassai dolgokrúl bővebb informatiojat várom kglmednek, mert ez igen homalyos, tudni penig szükséges.

Nem latok modott benne, hogy Bercsenyi Uram a' gyalogsagot el küldhesse, a' kihez bár az Haza menteket is küldene kgld, mert ha az ellenseg (az mint hire vagyon) a gyalogjat Rosnyorúl ki viszi, lesz arra szükség s Rosnyo s az Banya Varossok lesz czelunk, kivalt

ha az minap irt opiniom szerint fogja folytatni operatioit.

Az Nemet rabok actu expediáltatnak.

Kgldnek[1]

minden jót kivano
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Itt a Telekek most fognak osztatatni, ha azért mig kgld mas helyt kivan, mint a' mint valasztot, küldgye idején emberet s vegyen possessiot.[2]

237.

Munkács, 1710 május 29.

Rákóczi értesíti Károlyit, hogy a helyzet nehézségei miatt nem hagyhatja el Munkácsot, egyúttal pedig aggodalmát fejezi ki a terjedő pestis bomlasztó hatása miatt.

Munkács, 29 Maii, 1710.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivanom.

Valamentire haladot sok interveniens idegen dolgaim[3] miat az kgld 26. irot levelire valo valaszom, annyivalis inkáb, mivel mind azt akartam idegen negotiatioimbul ki tanulni, ha nem okoznake utazásomban remorát, de azt látám, hogy hijába lőn indulásom projectuma, noha ugyan ambár ez nem következet volnais, de mégis hertelen nem resolváltam volna Debretzen felé való setalásomat,[4] minek előtte az had öszve nem gyűl, mert avval nem accelleraltuk volna

[1] Innen az aláírásig Rákóczi saját kézírása. Külső címzés hiányzik.

[2] L. erre Rákóczi 1710 június 2-i levelét. Arch. Rak. III. 115.

[3] L. Rákóczinak 1710 május 29-ről gr. Bercsényihez írt levelét. Arch. Rak. III. 112—113.

[4] Rákóczi fejedelem Károlyi Sándor hadtestéhez akart csatlakozni. (Arch. Rak. III. 116. l., az indítóokokra l. 1710 június 4-i levelét Bercsényihez. Arch. Rak. III. 118. l.)

az dolgot, mivel az Dunántul valo expeditióra nem csak az kel, hogy induly, hanem hogy magunk mennyünk elsőben Szolnokhoz, onnan gyövetelünk hirivel valamely motust tegyünk egy felöl s más felöl szöktessük altal az hadat, még pedig ahoz sok historia kel, még persuadeallyuk, ki miként s mivel mennyen, mert maskint csak boszszuság lesz vége, melyre nézve en mind addig it leszek, még az had csuportra nem gyül, s meg oltalmazom az pestistül[1] az magasinumot, de az emberek felöl nem felelek, mert tenapis csak meg nyillalék egy hajdunak a czombja az strazán, guga lött belölle, de már ezt kerülni hijába, fiat voluntas Dei, eleg nyukhatatlansagom, hogy Antaltul ritkan gyünek a leveleim, mert az posták Confusioba vannak, talam 3 helyüt is ki haltak s csak attul félek, hertelen ér az már előre látot Confusio, Bercseni urtul is 3mad napja semmi levelem sincs, de az idegen orszagi dolgokba torkig uszkálok.

Kgldnek minden jót kiváno
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul. Zárópecsét.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása.

238.

Munkács, 1710 június 3.

A fejedelmi tanács utasítja Károlyit a szabadságolt, vagy szétszéledt katonák egybegyüjtése alkalmával mind gyakrabban előforduló visszaélések megakadályozására, s a menekült erdélyiek ügyének felkarolására.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Nemes Maramaros Varmegyében lakos Hiveinknek egynéhány rendbéli panasszok s Instantiájok, ugy az el múlt Holnapokban azon Nemes

[1] A pestis terjedésére l. Bercsényi 1710 május 29-i levelét (Rákóczi-tár. II. 341.) és 1710 május 31-i levelét. Arch. Rak. VI. 506. l. V. ö. azonfelül *Márki S.* összefoglalását: III. 113—122.

Vármegyében történt némelly Excessusoknak Conscriptiojára expediáltatott Nemzetes Vitezlő Pongrácz György Erdélyi Secretariusunk Relatioja által repraesentáltattván Elöttünk az el szélledett Hadak csoportra való gyüjtése alkalmatosságával, nem különben az eleinten való praedára fel költ és annak utánna Haza Szállott Katonaságnak Zászlok alá való kényszergetése nevezeti alatt minemű vétkes praxis observáltassék, hogy tudniillik a' kiknek zászlok alá kellettnekis Compelláltattni magok kötelességek szerint, fizetéssel magokatt felváltván, Hadaink száma nem adaugeáltatik, ellenben penig, az kik ámbátor sokan Zászlók alá fellyebb meg irt positio szerint követelesseknek nem találtattnának is, avagy penig csonkaság, benaság avagy egyéb erőtelenségekre nezve inhabilissek (a' kik nem ollyanok, ide nem ertvén) kegyelmes Intentionk ellen háborgattatván, némelly Kereskedő Tiszteknek csak ugyan oda redeál operatiojoknak vége, hogy a' Vármegyebéli lakosok ruinatiojával Hadaink Száma nem adaugeáltatik, melly Excessusoknak meg orvoslására, a' mint ezeket kgldnek tudtara adgyuk, ugy hasznosbnakis véllyük, hogy ezeknek kikeresésére egy bizonyos emberét delegálván, Instructiojában adgya, hogy félre tévén minden Interessentiátt, végére menynyen, a' fellyebb meg irt mód szerint excedalo Had gyüjtő Tisztek Processusonként kiken mit extorqueáltanak, szép meg külömböztetéssel consignálván, mind azok közzül kik költenek volt fel eleintén a' praedára és mennyiben állyon Zászló alá s Ezerekhez való kötelességek. Ezen kivül kik mennyiben találtattnak inhabiliseknek, minemű Tisztektül vagyon Obsit Levelek, hogy ezek szerint kglmednek hiteles és difficultás kivül valo reportumott tégyen s az illyeténeknek is remedeáltassék meg bántodások, tovabbra penig meg tudvan, kiknek toláltassék Ezerekhez való Kötelességek, ezek magok Zászlajok alá adigáltassanak, a' Többinek penig ok nélkül való Sarczoltatása s ruinatioja ez által praescindáltassék.

Azomban mint hogy továbbis a' mennyiben a' mostani szűk idő s a szegény kösségnek elfogyatkozása engedi, kivánunk bujdosó Hiveink Intertentiojáról gondott viselni, Tekintetes Nemzetes Bartsai Abrahám

Erdellyi Thesaurarius és Belső Tanáts Uri Hívünkkel kglmedhez való menetelivel conferálván, az kik Móldvában való meneteltől fenn maradnak, azok iránt kivánnyon kglmed tenni olly dispositiot, hogy azoknak Intertentioja kglmed Districtussa akatt lévő Nemes Vármegyékben ez utánis kiszolgáltattassék. Caeterum etc. Datum Munkátsini, die 3 Junii, anno, 1710.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

Georgius Pongracz m. p.

Jegyzet: Rákóczi szokásos aláírása elmaradt. Külső címzés hiányzik.

239.

Olcsva, 1710 június 8.

Károlyi Sándor jelenti a fejedelemnek, hogy Barcsay Ábrahámmal nem találkozott, kéri a fejedelmet, hogy újból küldjön abból az orvosságból, melyet eddig is sikerrel használtak a pestis ellen.

Oczva, die 8. Juny 1710.

Felseges Fejedelem.

Istennek hala Szerencsesen Erkeztem Hazamhoz, holot az Szent Lelek Egy reszrül megh Szomoritot, mert Barcsai Uraimékot ne hogy itten talaltam Volna, de megh felem sem jöttenek, hanem Ábrahám Ur Apátiigh jött Vala, Onnat Maramarosban retirálta magát es igy most sem lesz az Erdélyiek dolgaban[1] semmi, vagyon penigh bajom az Regimentektül. Más felül penigh Isten megh Vigasztala Az Annectált Érkezet Levelekkel. Uram legyen aldot Szent Neved, hogy job Profeta Vagyok Drabitiusnal![2] Azt gondoltam, nem kellene ezt az Nemetet haborgatnunk, talam magaban is le tenné az fegyvert, migh Isten minket meg Erősitene és job Lábra allitana. Ezzel maradok

Felsegednek Alazatos Szolgaja

Károly Sándor mp.

[1] L. erre a fejedelmi tanács 1710 június 3-i utasítását. (238. sz. irat.)

[2] Drábik (Drabetius, Drabicius) Miklós, akit 1671-ben Pozsonyban kivégeztek, a maga korában híres volt jóslatairól. V. ö. *Kvacsala János:* Egy álpróféta a XVII. században című tanulmányával. Századok, 1889. 745—766. ll.

P. S. Bizonytalan leven M. Fő Generalis Uram eö excellentiája Oda Érkezésében, ha megh holnap Felséged kegyelmes Engedelmebül ithun mulathatok is, remenlem nem vetek vele, sok Papista rendbeli gyülvén mindenünnett Czekely Házamhoz, azokkal is Szükséges vegeznem, ottan letemben elfelejtvén, Alázatosan venném Felségedtül, ha Pestis ellen való Tincturát, Terjeket és Egyebeket meltoztatnek Felséged kegyelmesen parancsolni, mert az ki volt, Felesegem kiosztogatta, most is Egy nehány fele kérnek tülle, Istené az Dicséret, mégh Egész falum Tiszta. Semmi hijával nem Vagyok, csak hogy ezen Szent napokban Felségednek alázatos Kötelessegem szerent Czekély hajlékomban nem Udvarolhatok, hiszem Istenemet, ha Szent Lélek napjan azzal nem Vigasztalt is, Szent Háromságh napjan Szent kegyelmébül megh adgya Ernem

240.

Munkács, 1710 június 11.

A fejedelem tudatja Károlyival, hogy várja, s hogy a kért orvosságot elküldötte.

11. Junii, 1710.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Kerti és egyéb epületimet jo rendben akarván hagyni, sok az delineatiom, mivel azért reménlem, holnap szembe lehetek kglddel, csak harom szoval irok, azaz rövideden : Szivesen várom kgldet. Az Tincturat Kerire[1] biztam, hogy küldgyön, magam maradok

kgldnek

minden jot kivano
attyafia s Barattya

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: Külső címzés hiányzik. Végig Rákóczi saját-kezű írása.

[1] Talán Kéry János, a fejedelem udvari káplánja.

241.

Kápolnási tábor, 1710 július 1.

A fejedelmi tanács arra utasítja Károlyit, hogy azokat a katonákat, akik eredetileg a fejedelem palotásezredének kötelékébe tartoztak, de időközben más ezredekhez osztattak be, „előbbeni helyekre" rendeltesse vissza.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Palotas Gyalog Ezerünkből más Regimentekben felesen menvén s innen el széledvén, a' többi között kgld maga Lovas és Gyalog Ezereikbenis alkalmasint applicaltattak ; minthogy ezen Ezerünknek nagy csonkulásával es hatramaradásaval esne, ott létek pedig a' lustrabol ki tecczik, parancsollya meg kgld maga mind két Ezere Tiszteinek, hogy előbbeni helyekre erga quietantiam resignállyák, aszt hozván magaval az Hadi Regula és jo Rendtartás. Caeterum etc. Datum ex castris nostris ad Kapolnas[1] positis, die 1 Julii, anno 1710.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Kántor m. p.

Kívül : Szokásos címzés latinul.

242.

Szegipuszta, 1710 július 3.

Rákóczi tájékoztatja Károlyit legközelebbi haditerveiről s azonfelül személyi híreket közöl vele.

Szegi Puszta[2] 3. Julii, 1710.

Isten minden jókkal álgya meg kgldet, szibül kivánom.

Tele Tarisznya Török Országi levelét által küldvén kgld, egy Tarisznya Semmit Tanulék belőlök, mert

[1] Talán Puszta-Kápolna, Karczagtól é.

[2] Szegi puszta Zemplén megyében, Tokajtól é. a Bodrog folyó mellett.

az Erdélyben szandékozó nemetnek is tsak ollyan az hire, mint az Györkinek,[1] mert az mint már ez elött intercipialt levelekbül tapogattam, tsak reclutanak kel annak lenni, az mellynek menetelit hirdeti, én bizonyára menetelünknek halasztója nem lészek, akar ma indúllyak, de ha jó moddal akarjuk véghez vinni az dolgot, mivel Antal ur tsak Szombaton szándékozik el menni, Vasárnap meg eggyezhetünk Szólnoknál, bár illy hamar 's illy könnyen tehetnénk eleget az Ujvari citatiónakis, az melly hihető az includalt levéllel, az mellyet Antal Ur fel szakasztván utannam küldött vala 's tegnap gyütt viszsza, együtt iratattatott 's errül tuggya kgld, hogy még Munkátson is gondolkoztam, nem hogy most nem gondolkoznék, de fel nem érem eszemmel, ha tsak az Isten, az idő nem mutat alkalmatossagot 's majd Ordodinak is magam irok, mi tevő légyen.

Antal Ur ha tsak assignatióval contentáltathatik, azt még ma is expediáltathatom, de penzt hijjába kér Tüllem, mert Balog Gáspárnak[2] Juniusra még három ezer hatszáz hatvan forint kivántatik, Fogarasinál[3] penig mindenestül négy ezer forintnál több nincs, mellybül könnyen elitilheti kgld, hogy nékem is szintén annyi szükségem vagyon Nagy Gáborra,[4] mint kgldnek.

Ma reggel, az midőn kgld tsak Teleki ezerére kére kenyeret, nem gondolám, hogy annál több kivántassék, most értvén peniglen kivánságát Török András[5] levelebül, meg értheti kgld, hogy abban fogyatkozás nem lesz, a' Szent Miklós forrására sem szorul kgld.

Szentmiklósi[6] dolgát már én examináltam, de úgy Tapasztalom, hogy más dolog fekszik alatta, maga szegény könnyen fog számot adni másokkal, nem látom azért igazságosnak lenni, hogy ű Szenyveggyen máso-

[1] Valószínűleg a Tót-györk, vagy Hévíz-györk pestmegyei helységek valamelyikében táborozó németekről van szó.

[2] Balogh Gáspár hadi pénztárnok.

[3] Fogarassy István főpohárnokmester.

[4] Nagy Gábor, Károlyi Sándor hadsegéde.

[5] Szendrői Török András a fejedelem udvari vicemarsalja.

[6] Szentmiklósi János ezredes.

kért, de assecuralom kgldet, hogy én sem lészek feledékeny ennek remediumjárul, mivel vagyok
kgldnek

minden jót kivánó
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: Külső címzés hiányzik.

243.

Törökszentmiklós, 1710 július 3.

Károlyi Sándor jelentése a fejedelemnek különféle harctéri hírekről.

Szent Miklós[1] 3. July 1710.

Felseges Fejedelem Nékem Nagy jó Kegyelmes Uram.

Szinten az midőn Felséged kegyelmes Levele Erkezet volna, Török Országrul is akor hoznak Egy Tarisznyával,[2] mellyeket Felségednek alazatossan Includalok, nem külömben az magamnak szollo Horvath Péter[3] leveleit, kibül továb is tapasztalható, bánya az béka az deret, van kinya, hogy nem tudhattja az Moszqva követet.[4] Megh nem foghatom az Nemetnek Erdélyre való menetét, csak el kezdem hinni, hogy ki fogh jöni az kett vagj harom Regiment s ez marad helyeben. Ujvárbul is Erkezet Ordódi Uramtul[5] sine Dato Levelem, bizontalan leven, ha Felsegednek Irnak-é, ez szerent azt is praesentibus accludalom, mind Ezekre admaturálni kellenne az dolgot.

[1] Törökszentmiklós. Rákóczi 1710 július 3-án a következőket írta gr. Bercsényinek: „Károlyit hadastul lesben hattam túl a Tiszán, Törökszentmiklósnál." — Arch. Rak. III. 127. lap.

[2] Ezt a kifejezést használta Rákóczi is 1710 július 3-i levelében. (242. sz. irat.)

[3] A temesvári pasa mellett tartózkodó bizalmasa volt a fejedelemnek. V. ö. Arch. Rak. II. 400. l.

[4] Br. Urbich (Urbig) János Kristóf eleinte Dánia rezidense a bécsi udvarban. (Feldzüge etc. II. 475.), utóbb orosz szolgálatba lépvén, bécsi orosz követ lett.

[5] Ordódi György dandárnok, Érsekújvár helyettes parancsnoka.

Az szobi, györki Nemetre[1] nem kell hajtani, ha Confirmaltatik is Conjunctioja és Hidveghez[2] való jövetele ; nem jön az továb, hanem csak az füvelesért, Communicatio alkalmatossagaért, Szecsen, Nógrád Vaczhoz Való közeleb Esséhez kepest jött oda. S masik az, hogy már azon tul postirungjait hihető helyben hadta. S már killyeb megent mas rendbelit fogh Erigalni, mi az alat munkálkodgjunk. Balogh Ádám Uram annak Confirmatioja utan egy Órát se leselkedgyék, mert ha ugj Vagjon is, ha nincs is, mind egj, azzal Felséged Szandekanak nem lehet valtozni, mert Vizben haló Emberekhez hasonlók lennénk.

Ujvárban is Citálnak, Datuma nem levén, mikor telik az eöt hét, — nem tudhatom, de ha az Gjalognak felet valahova dughatnók, 10 hetigh megh érnénk meg aval, addigh üdő Változnék, talam jobban reá Erkeznenk, mint mostan az succuralasára, kirül idején Szükségh gondolkozni Felséges Uram, sok népet jó-é elvesztenünk, nincs kenjér már, vagj keves neppel jó remensegh alat továb tartanunk kenyerrel.

M. Generalis Antal Urat, ha Felseged Valamely pinzel nem Consolallya, bizonyara nagy kárban Esik, és en is alkalmas utokban leszek. Felséged kegyelmessegebül Abauj Vármegyei assignatióval is placidaltatnék, ha csak 3000 forintigh is, bizonyosson tudom, Erős Obligatoria alat vette fel masoktul s Ujvara assignaltbul remenlette Complanatióját. — Az Faczanokat megh próbálom Felséges Uram, de kenyér kellene eléb, ámbár csak 7000 lenne ma, mert Eppen a nélkül Vadnak, maradok

Felsegednek

Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

[1] Bizonyára a Szob helységhez (Hont m.) közelebb eső Tót-györk vagy Hévíz-györk pestmegyei községek valamelyikéről van szó, nem pedig a hevesmegyei Vámos-györkről.

[2] Hídvég h. Hont megyében, Drégelypalánk szomszédságában.

244.

Szalkszentmárton, 1710 július 14.

Károlyi Sándor jelentése a Dunán való átkelés előkészületeiről.

Sz. Martony[1] Iratot 14. July 1710.

Felseges Fejedelem.

Felséged kegyelmes parancsolattja s Czelom szerent kivánom Vala Borbély Gáspárt,[2] Pethőt[3] Uttjokra bocsátanom, de harom fele is bocsátván ma portásokat, azok nélkül, mivel Válogattottak, Borbély Gáspárnak nincs kedve, Palocsaj Öcsém is az Eredet szél mia idejében altal nem mehetet,[4] most is mint mehet, nem tudom. Az felmenendőkben is vadnak megh ide által, azért suspendáltam holnapig, talam Isten megh allittya ezen Szélvészt. Balogh Ádám nyughatatlankodik, semmi jót nem Várhatok, holnap által hivom,[5] jobb itten, mint ottan, tudom Felségednek is Irt, ha el Vitte, de Szükségesnek látom, Felséged az Nemes Őrségieknek,[6] kik mas Székelyek, Egy Vigasztaló Patenst Expedialtat szabadságok Iránt, ki Elejekrül álló.

Kokai[7] is alazatossan Instál Decretumaért Collonellussagarul, ki maigh sem Expedialtatot, eö penig talam negyed Vagy eötödfő már, mint feje is megh mutattja.

Az Sajkások[8] nem berzenkednek, sött remenkednek, mennel hamarab költözünk altal, mert Ehel is megh halnak,

[1] Szalkszentmárton h. a Duna közelében. Itt akart Károlyi átkelni a Dunántúlra, hogy ott támadjon a császári haderőre. *Márki:* III. 109.

[2] Borbély Gáspár ezredes.

[3] Pethő György ezredes.

[4] B.. Palocsay György volt a dunántúli hadak új főparancsnoka. (*Márki:* III. 109.) Itt a dunai átkelésről van szó.

[5] Béri Balogh Ádám brigadéros Rákóczi rendelkezése értelmében nem tartozott Palocsay parancsnoksága alá, különben a Dunántúl tartózkodott.

[6] Az Őrség Vas- és Zala megye egyik vidéke, lakói eredetileg határőri szolgálatot teljesítettek. Ezért írja itt Károlyi róluk, hogy „más székelyek".

[7] Kókai Márton.

[8] A Dunán való átkelésre l. *Márki S.:* III. 110. l. Az egész vállalatra. Feldzüge etc. XII. 528—29.

nem ad az Nemet, több sem jött fel, Ezeknek most igértem kenjeret, csak az Sajkat adnak ide költözni. Datum ut supra

Felsegednek

Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

245.

Szalkszenmárton, 1710 július 15.

Rákóczi válasza Károlyi július 14-i jelentésére a dunai átkelés előkészületeivel kapcsolatosan.

St Martoni mezőbe 15 Julii, 1710.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet szivből kivánom.

Noha ez etszaka 12 or. vettem kgld levelét,[1] az az esső, alom és az satorka csorgása halasztatták az választ. Borbely Gáspar és Petőnek helyes okai valának az mentségre, noha valoba kgldnekis vannak az elküldésre, az mely eppen nem jo volna, ha mánál továb haladna, ugy az költöztetésis, mert minden intentumunk rual, ha késnek.

Balog Adám Szelessége meg jobban fog ki tetzeni az inclusából, nem tudok vele mit tenni, mert meg ki nem tanultam fortelyát, hivatassa altal kgld, agnoscaltassa helytelenségét, ha lehet cselekedetinek, ha nem vehettyük igy eleit, keményebbekre kel fakadni vele, mert eppen nem jo lesz, ha nem corrigáltatik szertelen impetusa.

Kokainak, hihető azért jutot eszébe az Decretum, hogy most másnal latott, mert en elöttem még soha sem instált, mert azt gondolta, elég ha mások szoval montak, tudom, hogy resolváltam régen, de mikor, eszembe nem jut, de hogy masoknak iniuriat ne tegyek, az datumába neki az instellatiojával kel comprobálni, mikor resolváltam.

Az Sajkak, hogy eheznek, nem bánom, de ha

[1] Károlyi Sándor 1710 július 14-i levele. (244. sz. irat.)

kenyeret kertek tegnap, mért adatot reggel nekiek kgld vas golyobist?, csak költözzetek lelkeim, mert minden oránk draga.[1]

Kgldnek minden jot kiváno attyafia

F. Rakoczi m. p.

Most értem okat az lövődözésnek és az pattyantyusok roszszagának, nem csudalom, mert bika az, az ki futtaba tudgyon lűni agyubul.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása. Külső címzés hiányzik.

246.

Hatvan, 1710 augusztus 3.

Károlyi Sándor jelentése azokról az akadályokról, melyek őt az érsekújváriaknak élessel való megsegítésében gátolják, azonfelül személyi kérelmekről tájékoztatja a fejedelmet.

Hatvani Taborul 3. Aug. 1710.

Felseges Fejedelem.

Nem kétlem Ocskai Sandor Obester Uram által küldött Levelembül Felséged Egész Informatiot meltoztatot kegyelmessen Venni s az mint akkor Felsegednek alazatossan megh Irtam, az Ellensegh Constitutiojanak, az föld situatiojának recognitiojara Való Expeditiomat és attul való Várásomat.[2] Szintén ez Orában Erkezet mind három rendbelit ; — de az minemü helyre Vette Nagjfalu és Balogh közze,[3] Eppen nem lehetséges, külömben hanem ha aperto Marte az l ukábul ki venni és harczolni vélle, kire Emberi mód szerent elegsegesnek magamat Véllem valókkal nem Itélhetem. Az mint az relatiobul is Felséged kegyelmessen megh láthattja, mind Portásim,

[1] Az átkelés július 15-én történt. V. ö. Rákóczi 1710 júl. 16-i levele Bercsényihez. Arch. Rak. III. 131. és *Márki:* III. 110.

[2] Bizonyára arról a jelentésről van szó, melyet Károlyi a sikertelen dunántúli expeditio lefolyásáról küldött a fejedelemnek.

[3] Balog és Nagyfalu helységek egymás szomszédságában Ipolyságtól k. az Ipoly f. mellett.

kémjeim az szerent referallják, de olly helyen Vagyon, hogj az Szorossághban nappal az Strázsái mia ki sem láthattják, mostan bocsatok ollyan portat, az kin megh próbálom, ha megh üzi-e? és ha fel Vehetem dolgát, magam próbálom megh, de az Egész hadat Kordélyra nem faraszthatom, mert Ejeli nappali Esső és Sáár mia 50—60 lóbul álló Portámbanis tíz husz Katona marat el lovastul. Ez penigh ugj is Olvad az az Átkozot maga, soha megh Tábort olly szorosson nem tartottam, mint Ezt, kit az Egész föld recognoscalhat.

Eleget Töröm magamat Szegény Attyámfiain,[1] de Eppen nem látom semmi jó mógdját Igyekezetemnek, ha Szécséntül fogva az Ipoly-Torokigh valahol fogok által, mind Balogi, Pasztoi, Szobi Uttannam esik, Hajszter Nitrán Innet Ellőttem, tul Pálfi, semmire üdőm nem Engedtetik, csak szaladnom kell - s ámbár Elégh szemes élet volna is, csak meg rakodásra sem adatnék mód, anyival inkáb, hogj az Szegénységhnek Evő falattja, tarisznya Abrakja sem lehet Ezen essős idő mia, semmi sikerét nem látom azon vakmerő próbalasomnak, hanem inkáb kárunknak kárunkal való teteződését.

Gondoltam azt is, hogj Losoncz fele Bánya Városoknak mennék s onnat által Nitra, Trenczin felé, de aval is kevés sebét gyógyitom véreimnek. Én mind az altal Eletem Veszedelmével sem gondolok, csak légyen hasznokra, s Nemzetünk boldogulására akar egyiket, akar másikat elkövetem, csak Felséged kegyelmes resolutioját Vehessem, mert itten is megh Untam haszontalan heverésemet.

Gácznál az mely Gjalogh Marat Volt, Bánja Városokra ment, hihető az fogh az Ujvári Sánczokban menni. Maga penigh Hajster Bánya Városokra is Igyekezet.

Szolnoki Levéltül olta Egj level sem mehetet Ujvárban, Emberem Kémenden[2] tanálta rekedve mind, maga is Igyekezet bé vinni, de se Ejel, se nappal szeret nem tehettem, ma megh kenvén az kerekét, assecurála, hogj maga bé viszi, valamint teheti szerét; En valamit fel gondolhattam, megh Irtam, biztattam is, de Felséges Uram ha módunk nem Esik segitésekben, mitt meltoztatik Felséged szegenyeknek resolvalni, mert bizonyára ha az ellenségh fel vett statioibul nem mozdul, Emberi mod szerent kevés reszem lehet s bennünk bizvan Ártatlanul Vesznek. Ezeket illy Világosan nem Irnám, de mi-

[1] A körülzárolt Érsekújvárról van szó, melyet Károlyinak kellett volna eleséggel ellátnia. (*Márki:* III. 123.)

[2] Kéménd h. Párkánytól ény. Esztergom megyében.

vel Felséged Uttjában Volt Fő Strázsa Mesteremnek Nagy Jánosnak s hiteles emberem, az altal kivantam alázatossan repraesentálnom, kit is el Oszlot, szököt hadak akasztasara és öszve szedésére küldöttem s expediáltam.

Szeged Városának Irtam Felseges Uram az Zagjva s Eger s Tisza között való Excursiok Iránt, de hogj Szegediek Munkájára innet küldhessek? bár csak egy felé telnénk.

Az Sidóval is próbáltam, Idezésben is adtam az N Karabélyos Ezere 230 Vegh Veres Remeket azokon kivül. Az Pestieknek is Irtam, de megh Válaszom nincsen.

Valamely Szegedi Jó Balint nevü Rabot hallottam, fel akarnak nyársolni, ki megh is Erdemelné : mert az Volt az En Gjulai dicséretes minásom, de Felséged Bizonyos lehet benne, hogy Sira Geczit, Szücs Istvant, Thassit Szegedi helyébe nyársollják. Azért En suspendáltam, továb Álljon Felséged kegyelmeségében.

Pöstyényinek[1] másként vagjon dolga, mivel eö Sententia alat volt, post Gratiam datam Ujabban Ebbé lött, azon az uton mind Ignácznak,[2] neki is Vége lehet, mind az altal más rendes mediumot kellene benne keresni, kit Felséged bölcz Itéletire hagyok.

Rátki[3] Uraimék oda ala által nem mehettenek, teli lévén

[1] Pöstyéni (Pistyánszky) Gergely, a közben áruló lett Bezerédy Imrének kapitánya ; árulása miatt az ungvári tömlöcbe került. Arch. Rak. VI. 298. l. Reája vonatkozik Rákóczi 1710 aug. 5-i Károlyihoz intézett levelének következő részlete is : „Pösténvivel nem kel késni, ha ki Szabadittya Kgd, az Szecseni Rabjainkat, vétessek feje Egerbe, mert ez ugyis Szententia alat volt, csak conditionate gratiaztatot meg, jó szolgalattya reménsége alatt." (Az Archivum Rákóczianum III. 145. lapján közölt levél utóirata. Rákóczi sajátkezű írása, a Károlyi nemzetség budapesti levéltárában.)

[2] Szegedy Ignác, Bezerédynek volt az őrnagya és társa az árulásban is ; 1709 augusztusának végén azonban a kurucok elfogták. „Éppen most hozák hirit Ignácz elfogásának ; — olvassuk Bercsényinek 1709 aug. 24-i jelentésében — tegnap délután sétálni ment Ujkérivel s más kettővel Divinnél a tábor szélire, ott leskődött egy vicehadnagy 30 legénnyel Gácsbul, Isten kézben hozta az átkozottat mind az kettőt, két seb van Ignáczon, de majd lesz harmadik, elküldtem érette s faragtatom az karóját." (Arch. Rak. VI. 298.) Rákóczi azonban megkegyelmezett neki. (Arch. Rak. VI. 271.)

[3] Rátki Dániel (Salamonfai) ezredes. Rákóczi szerint azonban „Rátki Dánielék... csak kinyességbül nem kőtözhettek által". 1710 aug. 8-i válasza Károlyinak. Arch. Rak. III. 148.

az Szigetek Vigyázó hajdukkal, Patalérozó Sajkákkal, actu Gjömren táján[1] Vadnak, ide fel akarnak próbálni, kire nezve M. Antal Ur Adjutántját is oda bocsatam, mivel Felséged kegyelmes parancsolattjábul való Insinuatiojat vettem az M. Uramnak. Adgja Isten, de Tamás Vagyok mégh most benne.

Kókai Alázatossan Instál Felségednek az Decretuma Expeditiojarul, böjtben mult Esztendeje Instellatiojának. Ugjan Fö Strázsa Mesterének Káldj Ádámnak,[2] kit is nem látok felette alkalmatlannak.

Sütér[3] is Varja Felseged kegyelmes resolutiojat, Szolnoki seregei Résziben aratnak, ugy Géczi Gábor[4] katonáj, melyek Ide alá vadnak.

Az Franczia Czedulára megh nincsen Válaszom.[5] Ezzel Felséged kegyelmes parancsolattját Varván, Maradok

Felsegednek

Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

Az Pesti Impositák Compulsiojára is expedialtam.

247.

Szerencs, 1710 augusztus 8.

Rákóczi levele Károlyihoz Dévai Pál hevesmegyei alispán válaszáról és Bagossy László ezredes feleségének pestisben történt elhunytáról.

Devai Pal Devai modon[6] mondgya, hogy szollot Antal ur, mert az Insurectiorul semmit sem irt, el is hiszem, mert eszembe sem volt, ha mind azon által

[1] Bizonytalan olvasás.

[2] „Főstrázsamestereknek én decretumot nem szoktam kiadni, hanem vi regulamenti is Bercsényi úrnak competál, ahová Káldi Ádám is recurrálhat", — válaszolta a fejedelem 1710 aug. 10. Arch. Rak. III. 302. l.

[3] Sőtér Tamás ezredes. V. ö. Rákóczi 1710 aug. 5-i levelével. Arch. Rak. III. 298.

[4] Garamszegi Géczy Gábor ezredes.

[5] Rákóczi válasza 1710 aug. 5. Arch. Rak. III. 299.

[6] Dévay Pál Heves megye alispánja; „dévaj módon" Rákóczi szójátéka.

maskint volna, szeretném, ha az levél kezemhez kerülhetne, az töb dibdab historiarul többet irok első allkamatossággal.

Bagosinak csak az uj felesege halt meg,[1] de maga is ujonnan masodszor fekszik pestisbe, mert merő itilet napja van Cassán, Eperjest; Isten mencsen meg tüle, noha már tegnap egy karabelyosom gugasodék meg Szerencsen.

Jegyzet: Az Archivum Rákóczianum III. 147—148. ll. közölt levélnek végén lelvő „*Most érkezék*" kezdetű mondatot megelőző és követő bekezdések. Rákóczi sajátkezű írása.

248.

Nemesbükki tábor, 1710 augusztus 10.

Rákóczi Károlyihoz Viard császári tábornokról; továbbá válasza Károlyi néhány javaslatára és kérdésére.

P. S. Addig kerestetém Török Istvánt,[2] az ki altal akarám küldeni levelemet, hogy meg it találá az kgld 7-irot leveleis, melynek kg nagyob punctumi az hirek, bár hazudna pap uram, de ha csak az *bavarus* nem mozgattya, az lesz Viard felmenetelenek oka, hogy securusab lehessen dolgában, egesz erejet Contrahallya de *megvallom, modot nem latok succursusaba.* Viard már Rima Szombat felé ment tegnap[3] s ma az bagasiájára commenderoztam az hajdut Halmaitul.[4]

Az Commercium dolgába en nem ellenzem ezen 2000 lonak, az melyrül irok, az conveniált árán valo adasát, hanem az ez utanrúl valorúl gondolkodom.

Az Tiszantul valo dolgokrul világosaban szeretnem, hogy irna kgld, mert ot se roszszat, se jót nem

[1] Bagossy László ezredes 1710 május végén nősült meg, (Bercsényi levele Károlyihoz 1710 május 29. Rákóczi-tár. II. 341.) felesége Szalai Pál leánya volt. Bagossy, aki eperjesi parancsnok is volt, 1710 júniusában is megkapta a pestist. „Az eperjesi ifjú házasokat is odaszántam már az pestisnek" — írta június 7-én a fejedelem gr. Bercsényinek. Arch. Rak. III. 119.

[2] Telekesi Török István tanácsúr és ezredes.

[3] V. ö. Arch. Rak. III. 302., 304.

[4] Halmaj h. Abaúj megyében, Szikszótól é.

latok, az katonák hajtasaért ujonnanis küldök ma, de azt senki sem győzi, mert magyar, az töb punctumokrul maszszor felelek s maradok

Jegyzet: Az Archivum Rákóczianum III. 300. lapján közölt levél utóirata. Végig Rákóczi sajátkezű írása. A cursívval szedett szavak titkosírással vannak írva.

249.

Szerencs, 1710 augusztus 23.

Rákóczi aggodalmai Érsekújvár helyzetét illetőleg, továbbá tudósításai a kuruc haderő állapotáról.

Szerencs, 23 Augusti 1710.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Noha altal látot és várt dolognak nem oly nehéz szokot lenni történeti, könnyebben eset volna, ha az Szükség inkáb, mint sem az arultatás okozta volna Ujvár veszedelmét,[1] melynek külső segitségérül ma reggeltül fogvast napestig mind törénk fejünket s mind mondánk, hogy ez s amaz kellene, de végtire megint csak erre szorita az kentelenség, az mellyet Beleznaitul[2] büvebben meg fog kgld érteni; ha mind azon által ennélis job modot találhatna fel kgld az orankint változo coniuncturák szerint, tellyes bizodalmom vagyon az kgld személlyébe, hogy el mulatója nem lesz, mert ugyanis mivel már Isten azon erősség segitségére ketszer oly csudalatosan vezérlette kgldet, talám harmadszoris kgldnek oly modot mutat benne, az mely hosz-

[1] Ordódy Györgyöt, Érsekújvár parancsnokát a várőrség gyanúba fogta, hogy Heister Sigberttel összeköttetésben áll, miért is Beleznay János brigadéros a fejedelem elé hozta. Az új várparancsnok, Nagyszeghy Gábor dandárnok aug. 17-én tizennégynapi fegyverszünetet kötött gr. Pálffy Jánossal, aki Heistert felváltotta, s azt is megígérte neki, hogy ha ugyanazon hó 31-ig fel nem mentenék, — feladja a várat. (*Márki:* III. 127.) Ezért nevezi Rákóczi ezt a megállapodást árulásnak.

[2] Az imént említett Beleznay János brigadéros, aki az érsekújvári állapotokról személyesen tájékoztatta Rákóczit.

szas gondolkodasink utánis nem occurált, mert ha szinten aperto Marte kivánnánkis succurálni s ezennel indulhatnékis, de taborral oda alig érkeznék segitségekre.

Antal urat az midőn expedialni kivantam volna, szerencsemre előre meg visgaltatam az ezereket, *hát az melly ezernél nak (?) kelletet volna lenni, 50—60 talaltatot*[1] es igy kentelenitettem holnap estvére halasztani expeditioját.

Az Tiszán tul mindenek csendessegbe vannak, az mint az Vai uram tegnapi levelébül latom. Ketzeli nem tagadta vétkét, comperiáltatot, hogy maga biraja volt, meg szanta banta cselekedetit es mivel maskint mindeneket jo rendbe talaltak, ben hagyatot.[2] Projectallyák előttem, hogy az Josika[3] N. Banyahoz rendelt seregei had helyheztessenek az Kűvari Sanczba, mellyet placidálni fogok, ha mind azon által ez irant helyes consideratioi volnának kgldnek, ez utánis könnyű lesz meg változtatni ezen dispositiot, az kgld opinioját ertvén, az ujvariaknak sürgetesse kgld meneteleket s maradok kgldnek

minden jot kiváno
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Mivel ezen irasom után mind Bokros,[4] Beleznai és Somogyi[5] béküldeseket resolváltam s nekiek *dupla instructiot is attam*,[6] meg parancsoltam, hogy mindeneket Communicallyanak kglddel, noha maskint az Silentiumra elöttem köteleztettenek hittel, ezeken kivül menőket valogassa meg kgld. Ezek oppiniojabul és

[1] A dűlt betűkkel szedett szavak az eredetiben számjelekkel vannak írva.

[2] Keczeli Istvánt, aki kővári vicekapitány volt, „bizonyos dolgokra nézve" 1710 májusában felmentették. (Arch. Rak. III. 422.); úgylátszik, megbízhatósága tekintetében merültek fel ellene kétségek. (Arch. Rak. III. 242.) A mostani levél szerint tehát ismét visszahelyezték.

[3] Br. Jósika Dániel dandárnok.

[4] Bokros Pál ezredes.

[5] Somogyi (Somody) Ádám ezredes.

[6] A dűlt betűkkel szedett szavak az eredetiben számjelekkel vannak írva.

ujonnan meg esküdtetven őket, hogy Bokrosekat minden Instructiojok szerint követő dolgokba secundalni fogjak, ugy külgye be őket.

Jegyzet: Az egész levél Rákóczi saját kézírása. Külső címzés hiányzik.

250.

Szerencs, 1710 augusztus 26.

A fejedelmi tanács értesíti Károlyit, hogy a jászok katonáskodási kötelezettsége megfelelően rendeztetvén, Károlyi annak szellemében igyekezzék a jászokat katonáskodásra bírni.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Sok Confúsiok esvén ekkoráig a' Jászságbéli Militiának állapottyában, hogy mind azoktúl tovább meg menekedgyünk, mind penig nékiek is könnyebséget szerezzünk, mivel magok is három száz katonának ki állitására és hólnaponkint való ki fizetésére resolváltak magokat, de ellenben azoknak álhatatos meg maradásokat nem reménlhettyük, tettünk olly Projectumot az Hozzánk küldött Plenipotentiariusok eleiben, hogy a' helyett ötödfél száz Portiora való fizetest és in summa fl. Rh. 10.000 válallyanak magokra és azon más onustúl egészlen mentek legyenek. Mivel penig úgy tapasztallyuk, hogy attúl nem idegenek és magok is a Plenipotentiariusok oda Haza persuadeálni kivánnyák, ellenben penig mi az által Karabélyos Regimentünknek akarunk Fundust készitteni, kivantuk praesentibus intimálnunk kglmednek, hogy mivel azon Jászbéli Regimentet is disgustálni nem akarjuk, orderezze maga eleibe kglmed és a' dolognak mi voltát in genere tudtára adván, declárállya, hogy valakinek közzülök, akár Tisztnek, akár Gregariusnak kedve lészen a' Hadi szolgállatra, és következésképpen a' Karabélyos Regimentben való állásra, prae caeteris őket bé vétettyük, a' mint is legyen szorgos az iránt kglmed, hogy meg mustráltatván mind akarattyokat vegye, mind penig neveket annak rendje szerint bé

iratván, pro directione Nostri meg küldgye,[1] hirül miis ezentúl bővebben informállyuk de circumstantiis conventionis kglmedet. Caeterum etc. Datum in castro nostro Szerencs, die 26. Augusti, anno 1710.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.[2]

Tegnap már vettem kgldnek leveleit, az tegnapiban nem értem, mit akar kgld érteni az Csajági orderén és abbul haramlo Isten büntetésén, hanem ha azt, az mit Orderemen kivül cselekeszik etc. ezért meg erdemelné ketség kivül az büntetést, de biro nem lehetek, mivel vád nincs, az mai Viard motusát adgya értesemre, az *kit mar tegnap meg büzlöt vala, Antal Miskocznal* subsistált már azert *onnet is keveset remenlhetni*, mert az Szepesibül is gyüt segitség *mar majd mi fogunk félni tülle.*[3]

Kívül: Szokott címzés latinul.

251.

Szerencs, 1710 szeptember 28.

A fejedelmi tanács utasítása Károlyihoz, hogy az egri vár állapotáról szóló legújabb jelentést vizsgálja felül és gondoskodjék a hiányok pótlásáról; a kővári kapitányság betöltésére vonatkozólag javaslatot kér tőle, végül tájékoztatja a hadifogoly kuructisztek kicserélése ügyében megindított tárgyalásokról.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. 22. 23. és 26-ta praesentis költ három rendbéli Levelit kglmednek vettük. Jóllehet azoknak némely Punctumira már válaszszoltúnk is kglmednek,

[1] A jászok katonáskodásának rendezésére vonatkozik Rákóczi 1710 szept. 4-i levele is Károlyihoz. Arch. Rak. III. 152—153.

[2] Az aláírások elmaradtak.

[3] Az utóirat Rákóczi sajátkezű írása. A dűlt betűkkel szedett szavak az eredetiben számokkal vannak írva. Gróf Esterházy Antalnak Miskolc mellett szenvedett vereségére l. Bercsényi jelentését 1710 aug. 25-ről. Arch. Rak. VI. 606—607.

mindazáltal a' mellyek ne talán-tán resolutio nélkül maradtak vólna, kivántuk azok iránt való dispositionkat és akaratunkat újjabb válaszszolás által értésére adnunk kgldnek és nevezetessen Perényi Miklos Egri Commendans[1] hívünk Instructioját mi illeti, mivel leg közelebb el múlt napokban Colonellus Revir János[2] Hivünket expediáltuk vala Egerben az oda való dolgoknak revisiojára és fogyatkozások reparatiojára, visszá térvén onnan, relatiojabúl értettük, hogy mindeneket annak rendi szerint revideált és kivált az Ellenségnek történhető motussával pro casu defensionis minden hellyt és alkalmatosságot meg mutatott s modalitássát elméjére adta oda való Fő Commendans Hivünknek, sőt azon felül írásbéli jedzésben is hadta kezénél. Kihezképpest, hogy most ujjabb Instructiot adgyunk azon Praesidiumbéli Commendans hivünknek, szükségesnek nem láttyuk, hanem mivel annak mi voltát az Ellenségnek következendő motussa és constitutioja fogja megmutatni, kgld jól meg visgálván és revideálván azon Colonellus Revir által hagyott jedzést, a' mit szükségesnek s hasznosnak fog kgld látni, pro illius temporis circumstantia et occasionis exigentia, azokat instructionaliter superaddállya kgld. Az Kövári Commendáns dolgát nem hogy placidálni akarnánk, de inkább az iránt opinioját kivántuk kgldnek, a' mint hogy értvén mostani informatioját kgldnek, örömest Komlosi Sándor hivünket,[3] ha lehetne (ben levén már Munkács Várában is az infectio) expediálnánk helyében, mindazon által elvárjuk opinioját kgldnek, kit tudna kgld alkalmatosnak mást azon Kövári Commendantságra. Az Szécsenyi Rab Tisztek állapottya olly specialis casus mellynek absolutioja notabilis botrankozás nélkül meg nem lehetne, az történhető Consequentiák eltávoztatására azért abban pro hic et nunc jobb mediumot nem találunk, mintha kglmed Egerbül tovább küldi, ne légyen szem elött, hamarébb

[1] Perényi Miklós br. dandárnok, később egri várparancsnok. (Rákóczi Emlékiratai, 286. l.) Rákóczi nem sokra értékelte. 1710 szept. 24-i levele. Arch. Rak. III. 168.

[2] De Riviére János (Revir) francia hadmérnökezredes. (*Markó Á.:* II. Rákóczi Ferenc a hadvezér. 126. l.)

[3] Komlóssy Sándor ezredes.

el feletkeznek róla, az alatt penig kgld melle fogjuk küldeni most Súgo György[1] hivünket, hogy az Rabok negotiatioját continuállya, mivel mostani Posonyi úttyával convenialt az Császár részérül valo Cartellae Commissariussal, Romesonnal[2] az Rabok szabadúlássa fólytatásárúl, vagyon experientiaja és informatioja annak observatiojában, disputállyák edgymás közt azon Szécsényi Rab Tisztek dólgát is. Az Exulansok, ugy Géczi Gábor és Ocskai László[3] Colonellus hivünk Regimentyebeliek accomodatioja iránt kegyelmessen parancsoltúnk Darvas Ferencz Districtualis Commissárius hivünknek, transmittálván ő kegyelmének azon Lystákat, a' mellyeket kegyelmed hozzánk küldött. Emellett kivantuk azt is értéssére adnunk kgldnek, mivel Colonellus Győri Nagy János hivünknek (a' ki a' Communicatiok follytatására Egerben rendeltetett vala,) el kelletik Táborunkra jöni, hogy a' szükséges Communicatio, kivált ha az Ellenségnek leendő motussával annak Continuatiojatúl kgld is elrekesztetnék, ne interturbáltassék, kgld maga mellől küldgyön valamelly jó vigyázó Tisztet Egerben, emlitett Colonellus hivünk helyében, a' kik az ott lévő két Lovas Sereggel az Portázást és az kinek recognoscállását observálván az jó Communicatiót mind ide hozzánk, úgy más szükséges helyekre is fogyatkozás nélkül Continualhassa. Caeterum etc. Datum in castro nostro Szerencs, die 29. Augusti, anno 1710.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Krucsay m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

[1] Sugó György főszállásmester; tevékenységére a hadifoglyok ügyében l. Arch. Rak. III. 172.

[2] Romeisen János Boldizsár császári hadbírótábornok.

[3] Minthogy Ocskay László 1710 január 3-án Érsekújvárott kivégeztetett (*Thaly K.:* Ocskay László. Budapest. 1905. II. 335—337.), itt az ő neve tévesen szerepelhet „colonellus hivünk" meghatározással, öccse Ocskay Sándor neve helyett, aki ezredes volt Rákóczi seregében.

252.

Szerencs, 1710 szeptember 28.

Rákóczi jóváhagyja Károlyinak a jászok katonáskodására vonatkozólag kidolgozott tervezetét és egyúttal értesíti, hogy Gyulainét birtokigényével a törvényes útra, vagy megbízható és döntőjellegű okiratok felmutatására utasította.

Szerencs 28 7bris 1710.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, Szivbül kivánom.

Nem tudom, hol kestenek az kglmed 20-a és 21-a irott Levelei, a' mellyek csak ma érkezenek ; az elöbbeniekre azért már frissebb valaszsza lévén kglmednek, az mar hala Istennek el erkezett borokat is level nélkül ne küldgyem, csak azon punctumokra valaszolok, a' mellyekrül resolutiomat el felejtettem kglmednek, a' mint is Szira Gergelyrül approbalom az kgld projectumat ; kgld csak vegye Executioba, ugy az Jaszokat is téricse avagy conservallya eszekben, ha continualylyak jo indulatokat.[1]

Az annectalt Gyulainé panasza valóban keserves 's erős, de hogy eő kglme igassagos Resolutiommal contenta nem akar lenni, arrul nem tehetek, mert az midőn magát azon Jószág iránt insinualta volna, praevie nem tudván, az midőn Bay Mihály[2] birta, hogy praetensioja legyen hozzája, ugy conferáltam Illosvay Imrenek,[3] nem Györgynek, az mint irta s Resolutiom utan kezdette jussat allegálni, de csak dibb dább Inquisitiokkal kivanta elöttem comprobálni, azert relegaltam vagy Törvényre, vagy erőssebb documentumok productiojara s ezért panaszolkodik, hogy mindazon altal az Quartély irant megfogyatkoztatik, az már Intentiom s Parancsolatom ellen esik ; jobb tehát

[1] L. erre a fejedelmi tanácsnak 1710 aug. 26-i rendeletét. (250. sz. irat.)

[2] Bay Mihály diplomata. (*Szinyei J.:* Magyar írók. I. 723.)

[3] Ilosvay Imre ezredes ; korábbi katonai pályájára l. Feldzüge etc. VI. 172. Turul. XIV. 100., 165. l.

magát accomodáltassa kgld, mint sem contentállyak Fia kimenetelinek, kérjen ő is ollyat, az mi Tüllem lehet, meg nem fogyatkoztatom kegyelmességemben.

Az Erdelyi Nemet ugy latom, már csak Patensevel jar s mász *en it csak ugy vagyok, mint az agon ülö madar, mert az tabor 500 emberbül al s...' magam 60 ember quardiaval vagyok*[1] melyre nézve altal lathattya kglmed, melly szükséges a' vigyazas és a' tudositas.

Kgldnek

minden jot kivano

attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

253.

Szerencs, 1710 október 2.

Rákóczi aggodalmai Szolnok és Eger várak miatt.

2. Octobris 1710.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Csak azértis repiteném, ha lehetne, valasz ado leveleimet, hogy kgld latna, hogy azokkal egy orát sem kések, az mintis már reménlem, az tegnapi levelembül[2] lehet már eddig valaszsza nagy reszint azokrais, az mellyeket 30. irot levelébe ir; de tudatom, az is s ez sem lesz elég, mert se az meg haltakat fel nem támaszthatom, se az előkbül jokat nem csinálhatok. Panaszolkodik kgld, hogy ember nincs mellette, énis hasonlot irhatok[3] s kerdezi kgld, hol vannak emezek amazok, ot a hol inkáb kivanom, hogy legyenek, mint sem it, a hol ugyis nem segithetnének; en azért mindenekrűl irtam tegnap, az mellyekrül irhattam; ujonnan occurál

[1] A dűlt betűkkel szedett szavak az eredetiben számokkal vannak írva. A kipontozott hely értelmetlen betűket jelent. Külső címzés hiányzik.

[2] Arch. Rak. III. 169—172. ll.

[3] L. erre Rákóczi 1710 szept. 28-i levelét. (252. sz. irat.)

Szolnok,[1] arrulis nem disponálhatok egyébkeppen, mert nem lehet, Egerbe sincs latom az Conscriptiobul annyi, hogy maga rövidsége nelkül odais küldhessen, hanem meg az port vagy 5 mazaval lehetne szaporitani, mert most is az (így !) mondom, hogy ha csak faltörő algyut nem hoz eleibe, megoltalmazhattya, ha akarja az ben levők (így); ha faltörő algyut hoz penig, approchat csinal, job oly instructiot adni, hogy retirallya magát altal az Tiszan az praesidium s egesse fel az varat, mert az ujvari peldába latom, hogy ostromra hijaba kivánnyuk, hogy resolvallya magat az mi hajdunk, így talam hamarab talál kgld embert bele, s ha az ellenség alaja szallana, még talam Halasi Peter is segithetne oltalmaban, az Tisza tulso partjan lehetne az Regiment, talammal irom, mert latom, hogy még az jó embertis meg fogja majd tantoritani az ellenség hertelen motusa s nyomasa, mit tudunk tenni, ha hadakozasunknak nincs lelke, az az penz, az mellyel nem segithettyük hadaink szükséget, *en meg vallom szemelyemrul is* elég solicitus vagyok, mert falukon fetrengeni *nincs kivel*, kgldhez *menni akadaly leszek, hátra menve el boditom*[2] az földet, tudom mivel tartoznam hazámnak, minek utanna más egyebbel nem szolgalhatok, de az rövid idő alat ki nyilatkozando szerencsenk fénye és reménség csak most kezdi magamnak is javallani szemellyem conservatiojat; adja azért kgld ebbenis sietseggel oppinioját *es vegye az hadak elmejet*— —[3] hogy legalább azok ne bodullyanak s tudgyak igyekezetemet, az mellyet az ő elmejek szerint kivanam kormanyozni.

Kgldnek

minden jot kivano attyafia

F. Rakoczi m. p.

Eger varosát fel egetni hijába, mert az hazak avval el nem romlanak, oltalmazni nem lehet, hanem az

[1] A vár ostroma csak október 15-én kezdődött. Feldzüge XII. 534—35.

[2] A dűlt betűkkel szedett szavak az eredetiben számokkal vannak írva.

[3] Néhány szó számokkal írva, a feléjük írt betűk azonban nem adnak értelmet.

ellenseg alaja ha talal gyüni, oly Capitulatioval lehetne fel adni az varost, hogy onnan ne vijja az ellenseg az varos felöl s ha azt nem akarna placidálni az ellenseg, ugy egesse fel az Commendans tuzes golyobisokkal, ha maskint nem lehet, ez masut igy szokot practicáltatni, succedalé Hajsterre, nem tudom.

Jegyzet: Az egész levél Rákóczi saját kézírása. Külső címzés hiányzik.

254.

Szerencs, 1710 október 4.

Rákóczi megköszöni Károlyinak a névnapjára küldött bort.

Szerencs, 4. 8-bris.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Tegnap Zai altal küldöt levelét kgldnek vettem s ma Töczékiis[1] hoza edgyet, az melybül az küldöt boroknak bornemiszsza joságárul tudosit kgld, felejdékenségbül az kgld levelei közöt includálam Bercseni uramnak ezen levelétis kgldnek, talam mar Isoltal[2] kostoltat mást helyekbe, minthogy ezeket rosz bor iszsza kostolta. Csak azt csudalom, hogy be pecseteltette kgld őket, ha Nemetnek nem jok, magyarnak eppen szegyenleném ajandekozni, csak ugy banok azert velek, mint Bercseni urral, mikor valamely benna Lovamat meg szereti, en nem adom, hanem ha el viszi, nem banom; maskintis St. Ferenc poharat rosz borba nem akarnam ma meg adni,[3] de ha kel, csak jo lesz, adja Isten egessegeseb legyen, mint sem jo s minthogy penig ugyis vigyazni kel most kgldnek sokat, jo lesz talam ébrezgető bornak.

[1] A gömörmegyei Tölcséki-család egyik tagja.

[2] Isold István, mint ismeretes, együtt volt Rákóczival a bécsújhelyi börtönben. (Bevezetés. I. 43. l.)

[3] Rákóczi október 4-én tartotta névnapját, ez a kifejezés erre vonatkozik. Egyébként l. *Márki S.:* III. 133. l.

Ugy latom, Injuriát teszen kgld az én embereimnek, az midőn irja, hogy az so mérésébül tetzik ki partialitasok, holot még ennéllis nagyob mértekbe tapasztalom en abbul, hogy nincs pénzem, de csak oly praedestinationak tartom már en ezt, mint az uri hadi tisztek fogyatkozasit. S nem lat[om r]emediálhatonak, meg magam nem nevelek magamnak uj szolgákat az vének helyet, mivel az sok rosz az kevés jot roszsza teszi, énis ugy meg untam az sok nincsent, mint kgld az ...[1] s jo idején ocullarra szorulnék, ha meg ezekreis nézni s vigyazni kellene, job hat latnám ocular nelkül s lennem

kgldnek

minden jot kivano
attyafia

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása.

255.

Sárospatak, 1710 október 7.

A gazdasági tanács a Belényes- és Deszni-vidéki fejedelmi adójövedelmek behajtásában való közreműködésre hívja fel Károlyi Sándort.

Excellentissime domine etc.

Salutem etc. Már két esztendőktül fogvást hol az ellenségnek motussara, hól egyéb alkalmatlanságra nézve az Belenyessi és Dészna[2] Videki Proventussat ő Felségének az oda valo Tisztei nem administrálhattván, hogy annál inkább a' Taxának ki Szedésében Progrediállhassanak, Nagodat nagy bizodalmason kérni akartuk, a' Sarkadi Kapitanynak melléjek ren-

[1] Olvashatatlan szó.
[2] Deszni vára és tartozékai Zaránd megyében.

delendő Assistentia iránt méltóztassék Parancsolni Nagod. De reliquo etc.

S. Patak, die 7 mensis Octobris, anno 1710.

servi obligatissimi

N. N. Praeses, caeterique consiliarii

S. S. principalis et ducalis

Consilii Aulico-Oeconomici.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

256.

Sárospatak, 1710 október 11.

Rákóczi a szükséges parancsnokváltozások személyi vonatkozásairól tájékoztatja Károlyit.

Patak, 11 Octobris 1710.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Ez el mult etzaka vettem az kgld levelét, melybül latom, hogy az ellenség csak el jár az maga dolgában,[1] de meg tellyességesen semmit sem concludalhatunk motusa irant, bár csak az Szamat praeter propter tudhatnok meg azon taboroknak es az Labanczát.

Csajagi resolutioja nem igen dicsirhető,[2] meg probalom, ha Cassarais fogadasa tartya, hogy be nem megy, de oda, ha akarna, sem küldeném, én helyébe bizony most sem találok. Kik gyüttek Ujvarbul, nem tudom, N. Szegin kivül,[3] az kit Munkácsra szeretnek

[1] A császári haderő október első napjaiban véghezvitt hadmozdulataira l. Feldzüge. XII. 534—535.

[2] Csajághy János brigadéros, Szolnok várának parancsnoka.

[3] Nagyszeghy Gábor érsekújvári parancsnok a gr. Heisterrel 1710 szept. 22-én kötött egyezmény értelmében (Feldzüge. XII. 525—26.) szabadon kivonulhatott az egész őrséggel a várból; ezt az őrséget Nagyszeghy Sárospatakra vezette Rákóczihoz. V. ö. *Márki S.:* III. 134.

tenni, kik gyüttek ki, immar lassa kgld, akar kit, mert en eszemmel fel nem talalom, Dessöfi,[1] Prinyi[2] viceje jo volna, ha Egerbe el lehetnének nála nelkül, Deak Ferenczet,[3] akar tréfabul akar valosaggal irja kgld, ha maganak is kedve van, meg nem tartom kgldtűl, most actu indulo felbe vagyok *Ungvara* csak lovon, hogy expedialhassam *Bercseni urat*,[4] csak lovon kevesed magammal megyek, mindent it hagyván.

Kgldnek

minden jot kivánó
attyafia

F. Rakóczi m. p.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása. Külső címzés hiányzik.

257.

Sárospatak, 1710 október 13.

Rákóczi értesíti Károlyit az ellenségnek Eger felé való nyomulásáról s az általa elrendelt intézkedésekről.

Patak, 13 8^{bris} 1710.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Tegnap vevén estve Ungvart az kgld levelét,[5] az melybe tudosit az Ellenség Atkarhoz való szállásárúl,[6] ma reggel meg indultam oly reménséggel, hogy it talalom kgldet s eppen ezen oraba érkezvén, veszem 11. és 14. irot leveleit kgldnek; az szekereket jo lesz Kassara küldeni, ha rakottak buzával, az alat meg szürik az szölöimet s visszza térhetnek az borokért; vagy

[1] Dessewffy (Dezsőfi) Ferenc alezredes.
[2] A már említett Perényi Miklós br.
[3] Deák Ferenc ezredes.
[4] A dűlt betűkkel szedett szavak az eredetiben számokkal vannak írva.
[5] Ungvári útjára nézve l. Rákóczi 1710 október 11-i levelét. (256. sz. irat.) *Márki S.:* III. 134.
[6] Atkár hevesmegyei község, Hatvantól ék.

végezte azért kgld dolgait vagy nem, de siessen hozzam gyüni, had vehessek szobeli informatiot es disponálhassak mindenekrül. St Ivanyinak[1] mar Tornallyarul vettem levelet, 9. datallya, hogy Kereskenyit küldötte valamely actioja relatiojával,[2] de nem lattam; az Tiszantul valo hadakat hova csuportoztattya kgld? De mind ezekrül büvebben, Isten hozvan kgldet, az alat is maradok

kgldnek minden jót kiváno attyafia

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul. Az egész levél Rákóczi saját kézírása.

258.

Ungvár, 1710 október 20.

Rákóczi levele Károlyihoz Szolnok vára feladásáról s Palocsay György gondnokságának kérdéséről.

Ungvár 20. Octobris, 1710.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivből kivánom.

Többet Csudálkoznám, ha már masoknak peldaján maszszoris nem lattam volna, mit teszen az Istentül el hagyatot ember és mely csudálatosan keresi az Isten keze azokat, az kik czegéres vétkek altal s leg kivált az kevélység és gyilkosság által magokra huzzak, bar csak már Isten minket is ne büntetne Szolnok el vesztésével,[3] az melybe, ugy latom, készen volt minden dolog s nem hiszem, egy portácskajánakis (így!) fel nem adtak volna, az mint meg ide gyalazatos fejek. *(így!)*

[1] Szentiványi János brigadéros. A levélről 1710 okt. 14-i levelében is említést tesz. Arch. Rak. III. 183.

[2] Kereskényi László alezredes. V. ö. Rákóczinak 1710 okt. 15-én gr. Esterházy Dánielhez írt levelével. Arch. Rak. III. 184—185.

[3] Szolnok vára csekély ellenállás után adta meg magát. Feldzüge. XII. 534—35. *Márki S.:* III. 136.

Pauer dolgaba tekintsen kgld, mert neki penz szedés placidálva nem volt, ha intertentio adatot is, applicallya, fenyitse kgld, mentül jobban itili.

Palocsai Tutorsagaba ily dolog occuralt, hogy meg az midőn Bertotinak[1] Conferáltam valais, volt az kérdésbe, de mivel Successioját Palocsai György azon jószágban, az mely annyai, nem praetendálhattya, az Tutelájátis de stricto iure nem kivánhattya, minthogy penig hadi ember lévén, az jószágra ugy gondot nem viselhetet volna, az mint kivantatnek, azért Conferáltam vala Szegeny Bertotinak, it mind azon altal nagyob kerdes nincs, mint az Jószág Gondviselése, mert mind az kettő lelkembe fog allani, az is, ha olyra bizom, az ki gondgyát nem viselheti hadi kötelessége miat; az is nem hasznos az hazának, ha az Tutorság és jószág gondviselése miat az Palocsai Szolgalattul valo abstractiojának connivealok; én ugyan, ha ugy volnék, mint ő, jobban szeretnek el lenni nala nelkül (mivel most ugyis az testamentariusság magtalan emberre, Ketzer Sandorra van bizva, mint testamentariusra) ha mind azon altal ezen gondolkodasommal nem contentus Palocsai, tudositson kgld felőlle. En már ujonnanis csak *Munkacsot*[2] emlegetem kgldnek s maradok

kgldnek

minden jot kiváno
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Kivül: Szokásos cím magyarul.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása.

[1] Berthóti Ferenc tábornok, aki 1710-ben pestisben elnalt. (*Márki S.:* III. 121.) Birtokait a császári kormány még ugyanabban az esztendőben eladományozta. (*Lukinich I.:* A szatmári béke. 178. l.) Rákóczi a kérdésre még visszatért. Arch. Rak. III. 188.

[2] Az eredetiben számokkal írva.

259.

Ungvár, 1710 október 22.

Rákóczi megrójja Károlyinak szóló ezen levelében Perényi Miklós egri parancsnokot a gondatlan levelezés-módért.

Ezen boszszuságomban el szakasztot Perényi Miklós levelét a végre includálom kgldnek, hogy értetlen panaszszait,[1] a melyeket mindenüvé irni s firkálni szokot, a mennyiben lehet, remediálván, valaha már egyszer értethesse meg vélle, mely helytelen és illetlen az ilyetén dolgokat minden clavis nélkül firkálni azoknak, a kik commandója alá nem assignáltatot, hanem csak a hirek tudositásárul van parancsolattya.[2]

260.

Ungvár, 1710 október 24.

Rákóczi az ellenség várható hadmozdulatairól s Bercsényi lengyelországi útjáról értesíti Károlyit.

Ungvár, 24. Octobris 1710.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivből kivanom.

Szolnok fel adása irant két rendbeli levelét vettem kgldnek; már ezt előre várhattam, az Csajagi leveleit látván, penig hogy sancsocskat latot,[3] hogy csinalt az Nemet, hihető csak az favorabilis punctumat követte instructiojának, penig ha az hajdút el vitte Egerbe, az kgld Kálo körül valo subsistentiája jol

[1] Cusani császári lovassági tábornok Szolnok bevétele után Eger felé vonult; a város polgársága azonnal meghódolt előtte, a vár ellenben heteken át tartotta magát. Feldzüge etc. XII. 539.

[2] Az Archivum Rakoczianum III. 187—188. ll. közölt levél utóirata; nem Rákóczi írása.

[3] Az ostromágyúk védelmére emelt sáncmunkát láthatta, melyeket Cusani emeltetett. Feldzüge. XII. 535.

esik, noha eppen nem feltem, hogy Cusani altal Szandékozzék az Tiszán[1], hamarab jő az Erdelyinek egy resze közeleb hozzá, Viard eleget lármáz,[2] Diak Ferenczék Csepleszszekkel hol legyenek, az inclusajokbul meg érti kgld, viszsza kellene Egerbe küldeni azokat, az honnan erre nem fog folyhatni az Correspondentia, ha csak Poroszlo felé nem, ha Viard Postirungjait meg csinallya, en ezennel megyek Bercseni urral Munkacsra s holnap onnan meg inditom az urat Skolyara,[3] de meg viszsza fog gyüni, minek elötte formaliter be fog menni meszsze földre, sok még az keszület, *hatra az resolutio*, ha tudnam, hogy roszszat nem okozna, fel szentelnem az bajuszomat s fel vennem még az plundrat s kevesed magammal hamarab véghez vinnem az dolgot,[4] én már Munkacson varni fogom az kgld dispositioinak effectuatioit s maradok

kgldnek

minden jot kivano
attyafia

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása. A dűlt betűkkel szedett szavak az eredetiben számokkal vannak írva. Külső cimzés hiányzik.

261.

Munkács, 1710 november 2.

Rákóczi Ungvárra rendeli Károlyit, s egyúttal arra utasítja, hogy gondoskodjék a munkácsi vár ellátásáról és a levélben említett ingóságok további őrizetéről.

Isten kdet álgya meg szibül kivanom.

Vettem kd két rendbéli Leveleit, mellyekre most nem valaszolhatok, hanem ezennel Ungvarra menvén,

[1] Cusani Szolnok bevétele után azonnal Eger felé nyomult. Feldzüge. XII. 539.

[2] Viard hadműveleteire l. Feldzüge etc. XII. 540. l.

[3] Bercsényi lengyelországi útjára vonatkozólag l. *Márki S.*: III. 132—133., 137. ll.

[4] A levélnek ezt a részét *Márki* is idézi: III. 137. l.

oda kdnekis kivántatik magát transferalni, aminthogy olly bizonyos helyen tartoztassa kd magát, hogy mihelyen Levelemet vészi, Ungvarra jöhessen.

Eötvös Miklos Commissarius körul irtt Instructioja szerint volt olly szandékkal, hogy az Annona hozó szekereken itt körös korul a Vármegyében Dominiumba talaltato Szenat, Szalmát a Sanczon belül computallyák, melly eppen nem lehet, a midőn azon Eleseg Udvari Népünk számara deputaltatott, sőt emlekezhetik kd reá, hogy ugy discuraltam vala kddel, vegeztemis, a' Nyirségrül comportaltassék a' Szena, Szalma a Tisza partra, az honnan továb valo Szüksegre lehessen providealni, mellynekis effectuatioját tovabbrais kdnek recommendalom.

Pápai János hivünk declaratiojábul értetem, micsoda okokra s consideratiokra nézve sequestráltatta el kd Horvath Peter, Nyéki Nyékine Ládait s javait,[1] mellyet nem csak approbalok, hanem hogy tovabrais azon Sequestrum alatt legyenek, kdnek Intimalom, sőt in Casu, ha azon helynek az ellenség motusira nezve ki kellenék mozdulni, kd azon ladakat s jokat ide Munkacsi Várunkba transportaltassa. Ezzel Isten oltalmába ajánlom kdet. Munkács, 2 9^{bris} 1710

Kgldnek[2]

minden jót kivano
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

[1] Ebben az ügyben a fejedelem 1710 nov. 3-án újból írt Károlyinak. (Arch. Rak. III. 189.)

[2] Innen Rákóczi saját kézírása.

262.

Ungvár, 1710 november 3.

Rákóczi magához rendeli Károlyit s egyidejűleg arra utasítja, hogy gondoskodjék az ostromolt Eger várának kovakővel való ellátásáról.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivannyuk.

Ide Unghvarra érkezvén,[1] minek előtte kgld harom rendbéli Leveleire valaszollyunk, Szükséges kgldel maghaval szemben lennünk. Mire nézve kivantuk kglmednek értéssére adnúnk, minden dolgait jo rendben es dispositioban hagyván, siessen mentül hamaréb hozzánk jönni ide Unghvara, hogy penigh szaporabban is bizonyossabban érthesse kgld akaratunkat, két felé küldöttünk Duplicataban ezen Levelunket. Kivanom Isten hozza szerencsessen mentül hamareb kgldet. Unghvar, 3. Novembris 1710.

Kgldnek

minden jot kivano
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Az kgld Levelebül ugy latom, hogy megh nem tudgya kgld Eger bombardiroztatassat,[2] Skarbalat[3] azert, az kit Pereny Miklos relatioval hozzam ki küldött, Sz. Marton felé küldöm kgldhez, innen viszen 1500 kovát, ha meg az kgldtul rendeltetett kova be nem ment volna, Mivel ez legnagyobb szüksegek, be menetelérül azért minek előtte kgld hozzank jöjön, tegyen dispositiot. Gondolván penigh, hogy Palocsaiis kgld mellet légyen és arra pro interim hadhattya az Commandot,

[1] Rákóczi 1710 október végén Bercsényi hívására maga is Lengyelországban tartózkodott; közelebbi adataink azonban itteni tartózkodására nézve nincsenek. *Márki S.:* III. 137. és Arch. Rak. III. 188.

[2] Eger ostromának részleteire l. Feldzüge XII. 539. l.

[3] Skarbala hadnagy volt Perényi mellett. Arch. Rak. III. 189.

Vay urnakis[1] irtam, hogy jöjjön hozzam, mert ugy látom, az circumstantiakhoz keppest sok dispositionkat kel valtoztatnunk es am bár *latassok is hogy sokan vagyunk*, de majd *kettönkhez szorul minden dolog*[2] azert kel szükséges képpen kgldel szemben lennem.

Informaltatom, hogy Sugo György Zambokival[3] jöt volna ki Egerbül, ha ott hallya kgld valahol, vagy maghaval hozza kgld, vagy külgye előre ide.

Jegyzet: A levélnek mindkét példánya megvan. Az egyik levélben az utóiratot maga Rákóczi írta, de ebből hiányzik az utolsó bekezdés. Külső címzés hiányzik.

263.

Bottyán, 1710 november 17.

Károlyi jelentése a fejedelemhez a hadak állapotáról, s a tett hadrendi intézkedésekről.

Bottyán, 17. Novembris 1710.

Felseges Fejedelem

Szinten Indulásomkor Veszem Felseged kegyelmes parancsolattját, kit szivessen kivannok effectuálnom, de maj Levelembül az Constitutioját az dolgoknak bövön megh Ertheti Felséged, kikre nezve Ezen Felseged kegyelmes parancsolati nem praktikalhatok s constitutiokhoz kepest tött dispositioimnak Egészlen fel forditasara Valók. Schariér[4] az Tisza haton Egész Tarkanyigh[5] semmit sem talál Egjebet puszta Gjümölcz fanal, ha ide be jön is Bodrogh közre, szintén ugj, hanem az kastelyok körül Asztagokat, de ha azt assignál[om], hamar oda lesz sok kárral penigh, meljet mar En mind megh Irtam, hanem mivel En az Egész Mezei hadat által Ordéreztem Szent Peterivel[6] az Bodrokon, Zait[7] penigh hata

[1] Vay Ádám udvarmester, tanács úr.

[2] A dűlt betűkkel szedett szavak az eredetiben számokkal vannak írva.

[3] Zsámboki Nagy István ezredes.

[4] „Sarier regimentjét kifelejtette" — írta neki 1710 nov. 16-án a fejedelem (Arch. Rak. III. 192.), ezért Károlyi mindenekelőtt erre a kérdésre kívánt feleletet adni.

[5] Kis- és Nagytárkány helységek a Tisza m. Zemplén megyében, Lelesztől d.

[6] Szentpétery Imre borsodmegyei alispán, dandárparancsnok.

[7] Br. Zay András lovasezredes.

mege, Ebetzki Uramnak[1] csak az Exulans Tábor marad nyakaban, kirül En Eleget Végeztem E minap Kaposson,[2] kövessek s Vigjek Vegben, ha sirnak, rijnak, Felséged relegallja őket, lám hirem nelkül el tuttanak futni, anyival inkáb parancsolatomat Végben tugjak Vinni, kirül mind magoknak, mind Vármegje Tiszteinek Irtam, Chariér tehát mehet inkáb Vajna,[3] Deregnyö[4] tajara, de En nem Orderezem, mert ha mas felöl megh külömböző parancsolat Eri, Egjik Confusio masikat Eri, Kenezlő penigh most nem Chariérnek Való, Azért En csak altal küldött dispositiomat hagjom heljben, mert job annal, hoc rerum statu nem lehet ; Evel az sok Változó Orderekkel az hadnak Czoportoson Való Vetele is csak Impedialtatik, mert soha sem tudgja, hova merre mennyen, csak bolljongh, mint az Esze Veszet marha, hanem Keczer[5] jöjön, az Asztagok ne prédáltassanak, mert Szánkban lesz az Izi. Az kasteljokban ha Antal Ur Regementje nem jön, Scharieré azon praetextussal be jöhet, de Eléb kevesset hozzon, mert itten bizony nem Eszik s nem is süttet, migh nem Czepel, nem őröl. Szerdaheljt[6] megh Járván, csak bele illik 100 Dragonyos. Az hegj alljai Posterungh fel allitására penigh maj relatio szerént migh üdöm lesz, Continualom Utamat s mind Csaradaj Hidrul,[7] ugj Tiszán altal valorul, Tulsó földrül disponálhatok, mert itten se Emberem, se egjéb alkalmatossagom ; jól tudgja Felséged, hogj jobbára posta Formában jöttem. Ha penigh az Patakon maradot is uttanna menne az többinek, könyeb nekem Tokajnál által mennem, hegj allji Posterungokat fel allitanom, mint sem Ezen Menjkö földrül s fa Emberek közül disponálnom, Azért Felségedet Iterato alazatossan kerem, megh ne neheztelljen es Maradok Felsegednek

Alázatos szolgája

Károly Sándor mp.

[1] Ebeczky István tábornok, utóbb Ungvár parancsnoka, aki csak 1711 május elején hódolt meg a császáriaknak. Feldzüge. XIII. 437.

[2] Nagykapos h. Ung megyében, Ungvártól ny.

[3] Tulajdonképpen Vajan h. Bereg megye határán.

[4] Deregnyő h. Zemplén megyében.

[5] V. ö. Rákóczi 1710 nov. 16-i levelével. Arch. Rak. III. 193. l.

[6] Szerdahely község a Bodrogközben.

[7] Csarada h. a Beregszász—Vásárosnaményi országút mentén Bereg megyében.

264.

Bottyán, 1710 november 17.

Károlyi jelenti a fejedelemnek, hogy megindul hadaival, egyúttal módozatokat ajánl a fejedelem hegyaljai borainak elszállítására vonatkozólag.

Bottyán[1] 17. Novembris 1710.

Felseges Fejedelem.

Minemü Leveleim Erkezének Palocsaj Öcsémtül, ugj Eötves Miklóstul és Vizaknajtul,[2] Felsegednek alazatosson accludalom, s mint hogj nem csak mindenbül, de megh Papyrosbul is ki koptam s az delegatussok tul várnak, Azért már praemittált dispositiom szerent hagjván itten az dolgokat, En Indulok s megjek, ottan is el Vegzem. M. Antal Ur már Schariért s az többit és Exulansokat visza(?) fordította, Egjéb nincs hatra, csak Ketzer Uram jöjön s ugj az kasteljokban való had, melj Felséged resolutiojatul fügh. Szent Ivanyi, Eszterház Dániel, Beleznai,[3] Ebetzki Uraimnak és az többinek mind Irtam, Felsegednek nehezsege ne legjen reám, alazatossan kerem, mert most Vagjon üdöm tul is Végezni dolgaimot, mert batorságot adván a sogornak, majd leszen dolgom az ujoncozo Vadaszaton. Igen Akarom, hogj Munkácznak is vagjon hirevel Czekelj Oeconomiám, csak mar az költése ne lenne Ugj, mint az borok ala való szekereimnek distractioja ; melto Volna azon 57 Szekeret ki keresni, kiket Egerbül hajtattam Vala Kereszturban Felséged borai ala, azonban masok Vettek ki Deák Ferencz katonai kezebül ; lám Volt Szekér az hegj allján az Nemeth számára, csak Patakrul 150, egj Szekérre nyolcz hordót is fel tött, mászor három is sok Volt, hej mundus Mundus. Maradok

Felsegednek

Alazatos szolgaja

Karoly Sándor mp.

[1] Bottyán h. Lelesz közelében a Bodrogközben.

[2] Vizaknai neve néhányszor előfordul ugyan az Arch. Rakoczianum kötetében (II. 251., III. 195.), de közelebbi személyi adatokat nem ismerek róla.

[3] Beleznai János ezredes.

265.

Munkács, 1710 november 18.

Rákóczi levele Károlyihoz az egriek pénzbeli támogatásáról, Bottyán János özvegyének Egerből való kijöveteléről s arról a nagy rémületről, mely elfogta az embereket az ellenség előnyomulása következtében.

18. Novembris 1710.

Istén minden jokkal aldgya meg kgldet, szivből kivánom.

Eppen minek utanna Bercseni uram meg indula uttyara, csak hamar az után Érkezék az kgld 17. irot levelével N. István,[1] hala Istennek, ugy latom használt Prinyinek Scarbala által írot czedulkám, mert leg aláb már nem suppánkodik annyit s mivel szoba nem erednek, csábitasoktul sem tartok annyit. Ha valami collectált penz volna az Tiszan túl valo vármegyékből Ötvös keze alat, lehetne küldeni nekiek, de ha Prinyi okos volna, ki telhetnék az korcsmabul. Szanya Isten balgatagságát.

Az kgld Imperialis katonaja hirit bár vigye az patvar s nem is tudom fel érni eszemmel, minek gyüne annyi uj Német ide s honnan, mert az Császárnak Imperiumba 9 Regimentye nem volt.

Bottyanné ki gyövetelit én nem ellenzem,[2] de ha az Német ketség kivül Gvadanyitulis[3] meg tudván Palocsai iránt valo Szandekat, meg tartoztattya, felek Palocsainakis meg ne boditsa Szivét a Szeretet, ha maga be menve rajta veszti penig s paraszt köntösbe

[1] Nagy István, kiről Károlyi 1710 november 20-i levele (266. sz. irat) is megemlékezik.

[2] Özv. Bottyán Jánosné sz. gróf Forgách Juliánna ezidőszerint az ellenségtől körülvett várban tartózkodott, s mivel jegyese volt Palocsay Györgynek, valószínűnek látszott, hogy a császáriak nem engedik ki a várból.

[3] Gr. Gvadányi Sándor korábban Rákóczi szárnysegédje volt, akit 1710 márciusában nevezett ki alezredessé a Szentiványi János-féle ezredbe. (Arch. Rak. III. 316.) 1710 júliusában azonban a császáriakhoz pártolt. (Bercsényi 1710 augusztus elseji levele Rákóczihoz. Arch. Rak. VI. 592.)

az Nemet kezébe esik,[1] félek, ugy ne bannyanak vele az Nemetek, mint az francia király Barbesiers Generalissával,[2] az ki Bavariaba akarvan menni, paraszt köntösbe meg fogták s fel akartak akasztani, mint Spion formaba járót; erre nezve azert, ha csak még lehet, job csendeseb időt várni az szeretetre.

Mar it az lárma meg szünvén, kezdődik az en busitásom, mert ma mégis takarodik az sok futot szekér, kiki securus helyt keres,[3] fel bomlottak az assignatiok, mindenüt az saska tabor emészt, az orrom elöt fosztogatnak s az Rakosi majoromat tegnap fel vertek, asztagimat cséplik, csak 20 *katona*[4] sincs mellettem, melyre nézve csak mennék már enis valamely felé s által Rugaszkodnék az aldot Nyirre, ha tudnám, hol nincs pestis. Antal ur már ide érkezet, Chariert ujonnan is parancsoltam, hogy költözzék Szürténél,[5] de hova dislocallya kgld, nem tudom, ha az Tisza-hát puszta.

Palfi lármája csak el hiszem meg indul[6] hamár, de jo volna most elő venni az Régi projectumomat iranta, csak találnánk modot benne.

Kgldnek

minden jot kivánó
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása. Külső címzés hiányzik.

[1] Erről Rákóczi 1710 nov. 22-i levelében újból megemlékezik. Arch. Rak. III. 197.

[2] Marquis de Barbézières francia altábornagyot 1703-ban Bajorországban elfogták, amikor a bajor választóval közvetlen tárgyalásokat akart kezdeményezni; bár parasztnak volt öltözve, mégis felismerték. V. ö. Feldzüge etc. V. 147. l. *Márki S.* III. 144.

[3] A nagy félelmet meg lehet érteni, ha tudjuk, hogy időközben elesett Tokaj és Sárospatak is. *(Márki S.:* III. 142.

[4] Az eredetiben számokkal írva.

[5] Szürte h. Ung megyében, Ungvártól dny.

[6] Gr. Pálffy János, az új császári katonai főparancsnok, mint ismeretes, 1710 novemberétől fogva élénk diplomáciai tevékenységet fejtett ki a kurucok meghódolása céljából. *(Lukinich I.:* A szatmári béke története. 17. s köv. ll.)

266.

Kisvárda, 1710 november 20.

Károlyi válasza a fejedelemnek hozzáintézett nov. 18-i levelére.

Varda 20 Novembris 1710.

Felseges Fejedelem.

Kegyelmes Válaszát Felsegednek alazatosson Veszem Nagj István által, de megh vallom igen rövideden, mert itten semmi pinz nincsen, valamint ottan s Egjeb Szükségekrül penigh (meljekrül Szóval Izentenek vala), nem is Emlekezik Felseged, Fajerbergerrül[1] penigh En nem disponálhatok, pinzt nem terempthetek, várakoztatni penigh bajos, kemény Embereket sem dénominál Felseged, kit lehetne be küldeni. Fábul penigh hogj succuráljak nekik, nem Capiálhatom, ha csak frigjet nem Vett s az alat nem kapdosnak bé, arra penigh Felséged consensu (igy !) nelkül En nem Szabadithatom fel. Ugj látom pénigh, hogj az Pálfi Levele nem csak Ijesztés, hanem Valóságh is[2] s talam eddigh Egernél is Vagjon s az Debreczenyieknek is mit Irjon, Felségednek accludálom párját, azok remenkednek, hogj bocsássam Embereket hozzája, mint sem maga jöjön hozzajok, ugj látom azon volnának, maradhatnanak megh a telen tüllök, magam sem bánnám, de Felséged hire nelkül nem merem megh Engedni.

Az Imperiumbeli Katona Esküszik menyre földre, de nem tudgja, maga is ki hada. Palocsait Oránként Várom, kinek az Bavariaj historiát Eleiben adom,[3] de az minemü resolutioját Levelebül látom, Inkáb reá áll, hogj ha kézben akad, más Akasza fel, mint sem igj Ex desperatione maga akasza fel magát.

Chariért mi Véghre költözteti Felséged Szürténél, megh nem foghatom, En valamit meg Irtam Felsegednek, nem tudom Egjébüve az Tisza hati Puzta kerteknél Szallitani, Vagj az

[1] Feuerwerk, tűzmester. „Fajerbergrül avagy tüzi mesterről hijában volt nékem is disponálnom", válaszolta Rákóczi Károlyinak 1710 nov. 22. Arch. Rak. III. 196.

[2] Célzás a fejedelem 1710 nov. 18-i levelében olvasható azon kifejezésre, hogy „Pálfi lármája csak el hiszem, megindul".

[3] Barbézières marquisnak a 265. sz. iratnál említett esete.

Bodrok közi kastéljokban, ninczen job helje mint Vajna és Deregnyö tájéka, hanem ha Visza költözik Kaposnál, Zeténél, máskent az sok asztagnak, meljekrül már disponaltam, is semmi haszna, csak el fogh dulattatni.

Az Exulansokat is csak kit kit heljere kéll Vala Visza Czapni és az Assignatiokat Continualni, mert ha minden Confusioban erre Szoktattjuk, per Infinitum megjen.

Az Pestis itten Istennek hala mindenüt megh Szünt, csak nehol Szemetez, jó szivel is látna Zoltay[1] Felségedet az nyiren, de Palocsaj Levele mast tart, s ha hidat talal Tetü Várnál vetni[2] s nekünk sohol sincz, male nobiscum. Az Csarada higját Ugjan reparaltak eddigh ugj tudom. Az Leány Vári hidast[3] penigh bajos s nem is lehet Leány Várhoz fel hozni. Pálfi Lármája jövő Ujságul tetszik fel, s félek rajta, az miben most töröm az fejemet s miatta nem Vadászhatok, az ő Lármája Egészlen Evertálni fogja. Bihar Vármegje Az Árpát kéri Felségedtül, melljet Dézma Árendaban adot Volt, kire nógattja az, hogj hallják, Munkáczon már helje sincsen. Ezel Maradok

Felsegednek Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

P. S. Hangossi[4] Leleszre, Farkas Sándor[5] Zetenyben, Geczi Sigmond Botyanban, Senyei Ferencz[6] Tarkanyban, jó lenne, Zaj Uram maga vagj Szerda helyre.

[1] Közelebbi adatokat nem ismerek róla.

[2] Rákóczi 1710 október 24-i levelében olvassuk a következőket : „Nem tudom, ha nem higyjem-é el, hacsak az pestistől nem fél, ha nem a Sajó lineáját akarja-e elfoglalni az ellenség és magának Váraddal Csege vagy Tetüvárnál communicatiot csinálni által az Tiszán?" (Arch. Rak. II. 563.) Ebből következik, hogy Tetűvár a Tisza partján feküdt.

[3] Leányvár vagy Jánvár Zemplén megyében. Rákóczi 1710 november 16-i levelében a következőket írja Károlyinak : „Az tokaji kompot jó volna vagy Jánvárhoz, vagy, — ha a német ugyan csak visszament, — Kenyézlőhöz huzatni." A leányvári rév kötötte össze a Kisvárda—Zemplén közt vezető utat.

[4] Hangosi Imre ezredes.

[5] Farkas Sándor ezredes.

[6] Sennyei Ferenc br. dandárnok. A felsorolt helységek Lelesztől k. és ny. feküsznek.

267.

Dobrony, 1710 november 27.

Károlyi Sándor a fejedelemhez küldi Palocsay és Perényi leveleit.

Felseges Fejedelem.

Az midőn Szinten Innet Expediálnek Bodrogh közre, Kassára, Eperjesre, Varannora, Erkezik Palocsaj[1] es Prinyi Leveleivel Egj Tiszt Egerbül,[2] kitül hogj szóval is bövebben Informáltathassa Felséged magát, Ime az Levelekkel Egjütt küldöm, kikkel egjütt Felseged kegjelmes Resolutiojat és parancsolattját el Várom, Maradván

Felsegednek

Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

Dobrony,[3] 22. Novembris 1710.

268.

Munkács, 1710 november 22.

Rákóczi rendelete Károlyihoz a kuruc katonaság megfelelő szétosztása tárgyában.

Munkács, 22. Novembris 1710.

Ezek elvégezése után hozá elömbe Csanadi az Ecsedi szükségeket, majd azokrulis disponalok. It ezen varmegyebe mod nélkül sok levén az quartelyozó és portio, szükségesnek itilem, hogy kgld vagy 200 equitest dislocaltasson Ugocsaba az vári[4] Statiohoz, mellyrül informalvan az vice Ispán az udvari Comissariust,

[1] Ebből az tűnik ki, hogy Palocsay György mégis bement az egri várba.

[2] A vár ekkor még tartotta magát.

[3] Nagy- és Kisdobrony h. Bereg megyében, Munkácstól ny.

[4] Vári h. Ugocsa megye nyugati határának szomszédságában, Bereg megye területén fekszik.

denominálni fogja, kinek mennyit praestallyanak; e mellet Majos Janos[1] katonaja elöttem tet Instantiájárulis bövebben fogja kgldet informalni Vai uram, az kinek tétessen igassagot kgld. Labancz koborlo Rabis elég van it, disponallyon kgld felölök, had ne eggyék az kenyeret.

Jegyzet: Az Archivum Rakoczianum III. 194—197. ll. között levél utóirata. Végig Rákóczi sajátkezű írása. Külső címzés hiányzik.

269.

Munkács, 1710 november 23.

Minthogy Rákóczinak az az ötlete támadt, hogy célszerű volna Károlyi és Pálffy személyes találkozása, a részletek megbeszélése végett magához hivatta az akkor Dobronyban állomásozó Károlyit.

1710 Nov. 23. Munkács.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Alig expediálám tegnap utolso levelemet,[2] érkezék az kgld 22. irot leveleis, hogy az 9^{bris} assignáltassék Tiszántul az Katonasagnak, mivel praesidiumhoz nincs applicálva, nem ellenzem.

Viardrul semmi hirem sincs, mert ollyan Kassa, mint ha nem is volna, mert Bercseni ur semmi Communicatiót nem rendelt vala arra, senki semmit sem ir, hanem az után várok rendelt Communicatiom szerint.

Palocsai szerelme moderálása jol eset, ugy az kgld Palfi s Cusaninak irot levelei.[3]

Mivel Palfi az hajdu varosiakat Pestre citallya, még ugy tetzik, hertelen Larmájatul nem tarthatok, de meg vallom, oly vilamlas jutot eszembe, az melyre

[1] Majos János ezredes.

[2] 1710 november 22-ről. Arch. Rak. III. 194—97. Utóirata pedig 268. sz. irat.

[3] V. ö. erre vonatkozólag *Lukinich I.:* A szatmári béke tört. 23. l.

nezve kivánnam, ha kgld az Rabok szabadulása praetextusa alat szembe lehetne Palfival, melytül ha kgld nem idegen s az mostani Conjuncturak meg engedik, jo volna, ha oda rugaszkodhatnék kgld, mert bizonyos interveniált dolgokra nézve en még egy hetig el nem mehetek innen, e végre majd Dobronyra küldök egy rendbeli Szekeres lovat, had varakozzék kgldre, egy ora alat szoval többet vinnénk véghez, mint sem irasba egy hetig, kivált ily nagy materiaba,[1] en penig maradok

kgldnek

minden jot kivano
attyafia

F. Rakoczi m. p.

Ha nem gyühet kgld, irja meg Morocz adjutantomnak Dobronyba,[2] mert addig mind ot fog várakozni, mig kgldtül tudositást nem veszen.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása. Külső címzés hiányzik.

270.

Munkács, 1710 november 23.

A fejedelmi tanács arra utasítja Károlyit, hogy gondoskodjék a rendeletben felsoroltak védelméről, hogy azok akadály nélkül eljuthassanak Debrecenbe.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Nemzetes vitezlö Idősbik Pelyi Nagy András hivünk, Fiával Iffjabbik Pelyi Nagy Andras hivünkel és több hozzajok tartozó cseledgyeikkel, ismet nemelly Nemes Bars Varmegyebeli Hazánk ügye mellett eleteket le tett katonaknak Eözvedgyeikkel s Arváikkal Debreczen Varossaban e' mostani haborusagos időkben batorsagossab Subsistentiajok és inter-

[1] *Márki S.:* III. 141. l.
[2] Károlyi ezidőszerint itt tartózkodott.

tenealtatasok vegett rendeltetven Töllünk, mint hogy az tolvajoktul való Securitasra nezve kisiröket szükseges mellejek adattatnunk, Magunk ezen Földrül Kisvardaig parancsolván az innen való vitezlő Rendek közzül a' végre kivant Comitivanak menetelet, hogy azontulis batorsagossan lehessen utazasok mind az meg irt Varosba való bé költözködhetésekig, kgld is túl az Tiszan committallyon annyira való kiserök adjungaltatasa iránt, az menyi kivantató leszen, az kik az innét adott kiseröket Kis Vardaban fel váltván, Debreczenig el menyenek és fenn megirt hiveinknek s vellek edgyütt utazó Eözvegyeknek s Arvaknak, mind szemellyek s mind jószagok irant oltalmúl legyenek. Caeterum etc. Munkacs, 23. 9^{bris} 1710.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Franciscus Aszalay m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

271.

Munkács, 1710 november 29.

A fejedelem felszólítja Károlyit, hogy gondoskodjék a Perényi egri parancsnoknak szóló levél elküldéséről.

Ha Dersöfit fel találtathattya kgld, külgye be Egerbe, mert ha csak kgld nem talál, én már ki farattam gondolkodni, kit küldgyek be mast.

Jegyzet: Az Archivum Rákóczianum III. 203—204. l. közölt levél utóirata. Rákóczi sajátkezű írása.

272.

Munkács, 1710 november 30.

Minthogy Rákóczi megbízta Somogyi Pétert a tiszántúli kerület adószedői teendőivel, Károlyi gondoskodjék az említett adószedő családjának Debrecenben való elhelyezéséről.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Mivel Nemzetes Vitezlő Somogyi Peter hivünket a Tiszántúl való Districtus Perceptorságára Szunyogh István hivünk helyiben kegyelmesen delegaltuk, ahoz képest hogy Kegd az oda valo dolgokrol utban igazittsa s egész informátiot adgyon, mi Kegd mellé küldöttük; minthogy pedig Cselédgyeit Debreczenben kivánnya le tenni, hogy azok nélkül hivatallyában annál serenyebben eljárhasson, ez iránt legyen Kegd hozzája assistentiával. Caeterum etc. Datum in castro nostro Munkacsiensi, die 30 mensis Novembris, 1710.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Kántor m. p.

Kívül: Szokásos címzés latinul.

273.

Munkács, 1710 december 1.

A fejedelem Károlyi hatáskörébe utalja Huszt vára szükségletei egy részének kielégítését, egyúttal azonban figyelmezteti, hogy Keczer Sándor kerületi hadbiztosnak nem áll már módjában abrakkal ellátni Károlyi lovasságát.

Munkács, 1. Decembris 1710.

Isten minden jokkal algya meg kgldet, szivből kivanom.

Nem látván semmi ollyan nagy importantiáju dolgot az kgd két rendbéli levelében, a mellyeket ez napokban vettem, halasztottam válaszomat mind eddig, hanem az Huszthi Commendans az Várbéli Szükségrül irot levelét vevén, imé azoknak specificatiojat includálom; vas, aczél, réz lapát innen fog küldettetni, de gabonárul, borrul, palyinkárul és a többirűl Maramarosnak kell providealni s kgd az iránt is hasonlo praxissal élvén, mint itt committállya Rácz Andrásnak executioját.

Az Bodrog-közi hadaknak én majd küldök innen tültéseket, de Keczer Sándornak parancsolni az abrakrul speculativum lesz, mert még Sarier is panaszolkodik, hogy az Faluk pusztasága miatt a maga statioira is nem comportálhattya az élést, nem hogy még oda hajcson abrakot, a mint kdnek ez iránt praevie értettem vala elméjét, ha csak azért rosal ki nem telik a Nyirbül, nem hiszem más modalitással meg lehessen.

Az Papokat csak bocsáttassa el kgd Palócsaival, mert ugy látom, mondva kell tartani hamisságokat.

Pálfi az Debreczenieknek irott levelét ki felejtette kgd, én pedig készülök, mihent csak lehet, indulok is. Maradvan

kgnek

minden jót kivánó
attyafia s barattya

F. Rakoczi m. p.

Külön lapon a huszti várparancsnok következő levele:

Akartam a Méltóságos Urnak ezen fogyatkozásokat Specificatióban be adni

1. A mi keves gabonank van is, honnet tudok várni öröltetésére szekeret, mivel Tiszt Uraiméknak semmi gongyok rea, a' Joszagnak en nem parancsolhatok Instructiom ellen.
2. Fánk nincs, so keves.
3. Vas és aczél keves.
4. Agyukhoz valo réz lapatok semmire valok.
5. Bor egy csep sincs, sem Eczet.
6. Palyinka igen kevés. Dohan nincs, sem borso, kasa, lencse vagy egyeb ember taplalasára valo semmi sincs. Ezek felett valo fogyatkozasok is vadnak, mellyeket a' Meltosagos Urnak ennek előtte egy nehany izben megirtam.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

274.

Munkács, 1710 december 3.

Rendelet a Nagybányán található ólomnak Munkácsra való szállítására vonatkozólag; az utóiratban Rákóczi az ellenség újabb előretöréséről értesíti Károlyit.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Mivel a' Nagy Bányán találhato ólmot ide Munkácsy Praesidiumunk Számára és egyéb hady Szükségekre kivánnyuk egészben szállittatnunk: Ahozképest akartuk kdnek praesentibus intimálnunk, parancsollya meg az a' táján körül belül lévő Hadainknak, hogy a' midőn Tiszteink által requiráltatni fognak, elegendö Confojt rendellyenek mellejek. Caeterum etc. Ex castro nostro Munkacsiensi, 3ª Decembris 1710.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Stephanus Kántor m. p.

Ezen oraban érkeztek Huszt felöl véletlen lármám, mivel de dato 2. X^bris irja a Commendans, hogy

$\frac{m}{3}$ valo Nemet által gyüvén az Butfalvai passuson,[1] Szigethez egy melyföldnire nyomta Racz Andras ellenkező katonait; ez ha igaz, valoban nagy rosz, én is indulok azert holnap után kgldhez s ennek is még tellyes hitelt nem adok.[2]

Kívül: Szokásos címzés latinul. Az utóirat Rákóczi sajátkezű írása.

275.

Atya, 1710 december 6.

Rákóczi értesíti Károlyit „Kisvárdába való menetelé"-ről.

Atya,[3] 6. Decembris 1710.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, Szivbül kivanom.

Reménlem, már eddig érthette kgld adjutantom altal is erre valo utazásomat,[4] de mivel az kgld levelei tegnap Baktarul[5] iratattanak, expressus katonája altal is akartam tuttára adni Kis Vardaba valo menetelemet. Adgya Isten ezen boszszankodo Egri hirek közötis[6] lathassam kgldet jo egéssegbe.

Kgldnek

minden jot kiváno attyafia

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul. Végig Rákóczi sajátkezű írása.

[1] Budfalva h. Máramarosszigettől d., az Erdélyből Máramarosba vezető út mentén.

[2] A fejedelemnek igaza volt, mert 1710 dec. 12-én a következőket írhatta Bercsényinek: „Az máramarosi hír minap mentionatum vala, mert csak 40 vagy 50 emberbül álló pandúrporta lopódzott vala által valamely álutakon s szaladva ment vissza, s még Erdélyből semmi apparentiája nincs az ellenség motusának." Arch. Rak. III. 205. l.

[3] Atya h. Szatmárnémetitől ény.

[4] Rákóczi útjára vonatkozólag l. 1710 dec. 4-i levelét. Arch. Rak. III. 204.

[5] Nyírbakta.

[6] Rákóczi ekkor még nem tudta, hogy Eger vára november 30-án elesett. (Erre vonatkozólag l. *Lukinich I.:* i. m. 25. l.) Ezért írta 1710 dec. 12-én Bercsényinek, hogy Eger eladásáról „tegnapelőttig semmi bizonyosabb" híre nem volt. Arch. Rak. III.

276.

Munkács, 1710 december 28.

Rákóczi válasza Károlyi kérdéseire és javaslataira, továbbá utasításai a katonák elhelyezésére és élelmezésére vonatkozólag.

Ezen levelem pecsételése után estve vettem az 27. irattatotis; Charrier Regimentyét nem szoritom en is be, hanem Ungvár hata meget fog élödni az Turia völgyén;[1] az hajdut csak job volna be küldeni, had szoknék egy máshoz, mert igy megint el szeled; hol maradnak az farago emberek, nem tudom, de valoban volna szükség reájok, ugy sütőkreis, az kik hijával leszünk, Romajsennek[2] küldök 4 atalag jo bort, mihent oda valo szekerek gyünek ide; Palocsai dicsiretre melto, igenis bocsassuk; Andrasi[3] mihent meg mondták, hogy gyüjjön, azonnal betegge tette magat, purgatoriumot vet, ...[4] de csak fel kel ellene biztatni Danielt,[5] a ki csak hajdut, Cassat, *olmot kér*,[6] de csak azert, hogy töb legyen, nem azért, hogy eleg nem volna; az volt nalok az hire, hogy Lefelholcz[7] gyün meg egyezve Viardal az Hernad mellet, Firmond[8] Csicsvának,[9] de mentiatim, mert még Charier helybe volt Strasan.

A St. Jobi tisztartonal mondanak embereim 2 m fl.,

[1] „Sarier regimentje iránt én is valóban sollicitus vagyok, mert hamar nem örömest szoritanám bé őket, sokáig sem lehet már igy késni; ezennel küldök azért ordert néki, hogy nyomuljon az Krajnyákon erre felé," — írta 1710 dec. 26-án Károlyinak a fejedelem. (Arch. Rak. III. 208.)

[2] Romeisen János Boldizsár császári vezérhadbíró; magyarországi szerepére l. Feldzüge XVI. 99.

[3] Andrássy Pál tábornok, akiről Rákóczi 1710 dec. 16-i levelében is említést tett. Arch. Rak. III. 322.

[4] Olvashatatlan szó.

[5] Gr. Esterházy Dániel kassai parancsnok.

[6] Ez a két szó az eredetiben számokkal van írva.

[7] Br. Löffelholz-Colberg György Vilmos altábornagy, a Felső-Tisza vidékén lévő császári haderők parancsnoka.

[8] Gr. Virmond Damján Hugo császári altábornagy.

[9] Csicsva vára (ma Csicsvaalja h.) Zemplén megyében, Varannó m. ék. A vár 1710 elején megadta magát. Rákóczi 1711 január 6-i levele. Arch. Rak. III. 557. L. azonfelül a 279. sz. iratot is.

Bakainal[1] 400, szolgaltassa kerem cum securitate ide Kgld, a Serteseket csak ugyan el küldöm, mert azon kivülis van, levagni valo lesz 400 penzre, mert nem fizethetem ki maskint az udvari cseledet.

Jegyzet: Az Archivum Rákóczianum III. 209—210. ll. közölt levél utóirata, végig Rákóczi sajátkezű írása.

277.

Munkács, 1711 januarius 1.

Rákóczi az ellenség hadmozdulatairól és a kuruc csapatok elhelyezkedéséről értesíti Károlyit.

Munkács, 1 Januarii, 1711.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Ezen Uj esztendőben első irt levelemmel kgldnek hazánk szolgalattyara uj erőt és szerencsét kivánván, valaszolni akartam az kgld 29. és 30. irot leveleire, az mellyekbe elég ujság elöttem az ellenség Helmecz[2] táján valo Camperozása, mert már Bodrog közön semmi had nem levén, vagy Kataynál,[3] vagy az hidakat reparálvan Dobronynál valo létet halhatom meg az ellenségnek. Palocsai mit ir, ime includalom; mar Chariernek Dubrincsrul[4] vettem levelet, tegnap ujjab ordert kültem neki, közel lesz hozzam, jo subsistentiaja lesz, de tudom, lesz panaszis, igy levén az ellenség Varano felé valo motusa és Kassa körül vétele,[5] en bizony nem tudom, hogy megyen be, azmintis parancsoltam, mar addig el ne mennyen az hadak közül, még bizonyosan ki nem tetzik az varanai nemet dolga.

Eszterhaz Antal Regimentyet csak azért rendeltem, hogy mást nem tudok rendelni, mert máskint jól

[1] Bakai Ádám, korábban szerencsi viceprefektus.
[2] Király-Helmec h. a Bodrog közön, Zemplén m.
[3] E név nem határozható meg közelebbről.
[4] Dubrinics h. az Ung-völgyben, Nagybereznától d.
[5] Kassa tulajdonképpeni ostroma 1711 január 2-án kezdődött. Feldzüge. XII. 545. és XIII. 425. s köv. ll.

tudom, mi következhetik, ime Daniel levelétis includalom s maradok ebben az uj esztendőben

kgldnek

minden jót kiváno
attyafia s Barattya

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása. Külső címzés hiányzik.

278.

Embelyi liget, 1711 januarius 2.

Károlyi jelenti a fejedelemnek, hogy a tisztikar a további ellenállás mellett van, s hogy maga is ütközetre készül, bár tisztában van a nehézségekkel.

Embélyi Ligeten[1] 2. Januarii 1711.

Felseges Fejedelem.

Én mégh az Etzaka bé Erkeztem magam Regementemmel, de az többi megh Egj sem, noha Dispositióm megh volt, de maj napon mind itten lesznek, tegnap penigh az Egesz Tisztek nallam levén, az Uj Esztendő Pohára ellött resolutiomat s mind Irántok való reflexioimot fel tálalám nekik, kik is fel kiáltván mindnyajan resolvaltak magokat mind Várban, mind Idegeny Országra, mind Pusztára, Ligetre bujdosni, de eö Isten eöket ugj segéllje, többé Német Jobbágji nem lesznek, sem penigh Idegeny Országra eö mellette hadakozni nem mennek; Kiben Isten szentellje megh eöket.[2] Arra nezve Szintén most Expedialtatom minden Regementre, hogj qvarteljabul kiki maganak Esztendőre Való Elest takaritson bé Munkáczra, de nem tudom, mikent Effectualhatjuk, mint hogj Nagj András Hadnagjom most Erkezék Károlybul Ezen Inclusával s ha az ellenségh mar utban vagjon, Elés hajtasra nem szaggathatom az hadat, megh ma el várom s megh latom s az mi job, azt

[1] A mai Ömböly puszta Nagykárolytól ny. Szatmár megyében.

[2] Károlyi levelének ez a helye arra mutat, hogy a kuruc tisztikar ebben az időben még az ellenállás folytatása mellett foglalt állást.

Czelekszem, de én olyan resolutioval jöttem ide, hogj Isten kegyjelmébül vagj hat, vagj Vak, csak rajta megjek[1] s ha Isten megh áld, jó, ha nem, kiki tartson Eczedhez Elebb, ottan megh válik, ki gjüll öszve az Igértekben, s oda fordulhat, az hova akarja s kivántatni fogh. Bagosi Mihály[2] Dispositiom szerént Szamos közt Vagjon mind hajduságh Szaporitására, mind Eles hajtásra nezve, Lászlót[3] penigh az Sólyomköi, Szent-Jóbi hajduságnak ki hozasaval siettetem. Dohánt Diószegh tájárul 13 Szekérrel már el bocsátottam, Mada, Bátor tájárul azon kivül hajtanak, csak az Szénának s Egjéb takarmánynak bé Szállitásában ottan Beregh Vármegjében üdőt ne töltenének s Vesztenének, mert ha körmünkre Egh, az is máse leszen Egjütt. Ha penigh Felseged nallam nelkül el lehetne, mivel nincsen az haddal kit el bocsátanom, Egészlen ezen haddal csak Erdélynek mennek En, mert ha csak az Erdélyieket küldgjük, ugj Járunk Szegénjekkel, mint az Dunántul Valókkal : mind oda Vesznek, mert se Tiszt közöttök, az ki Vezérelné, se penigh nem subsistálhatnak kett Regement ellen, de ha az Egész had bé menne, az ben maradott kétt Regement felöl Széltében qvartéljozhatna. Ezzel az Confusiotul is meg menthetnők az hadat, mostani Lanken[4] Motussával penigh csak el hiszem, az tulsó had mind Felsegedhez nyomakodott, s abbul az Szükségre ottan Elegh leszen. Ezen kivül de ha magam nem megjek, Senyei Uram,[5] se más Végben nem viszi, kedvet penigh az hadnak mind egjre mind masra tapasztalom, már ha reá kell, akkor nem tudom. El várom Azért hova hamarab Felseged kegjelmes resolutioját és Maradok

Felsegednek

Alázatos szolgája

Károly Sándor mp.

[1] Károlyi tehát ekkor még a hadiszerencsére akarta bízni a kérdés eldöntését, s nem a békealkudozásokra.

[2] Bagosi Mihályról mindössze egy adat található az Arch. Rákóczianumban (III. 668.), ami arra mutat, hogy a kurucmozgalmakban csekélyebb szerepet játszott.

[3] Bagosi László ezredes.

[4] Lancken (Lankhen) Fülöp Ernő császári vezérőrnagy, a Vehlen-dragonyosezred parancsnoka ; ő győzte le Liszka mellett gr. Eszterházy Antal seregét. Lancken említett hadmozdulatára l. Arch. Rak. III. 557.

[5] Br. Sennyey István tábornok.

279.

Munkács, 1711 január 4.

Rákóczi a Fels-ezrednek Munkács felé való állítólagos közeledéséről értesítvén Károlyit, felszólítja, hogy a rendelkezésére álló hadakkal ő is közeledjék a vár felé, hogy a császáriakat ütközetre kényszeríthessék.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Az Palocsai Lármaja continuáltatik, ime includálom levelét[1] s már aztis hozták, hogy Ungvárnal lesz ma az ellenség, kit Palocsai 2 m. irs egy Patakrul gyüt desertor csak Fels[2] Regimentyének mondgya lenni, az mely nem tob 600-nal, melyre nézve, ha vakmerőségtűl viseltetvén idéb gyünne, akarnam, ha kgld közelitene ide valamely hadakkal, talam adna Isten valamely szerencsét ellenek. Charier orderem szerint idején takarodván az hegyeken, 3 melyföldnyire van ide, de nem subsistálhatván, ideb kel nyomulni s az Magasinumra fog majd Szorulni, mellyet igen banok, de nem tehetek rulla; Hangosinakis[3] parancsolom, hogy erre gyüjjön, bár csak már azért kglddel szolhatnek, maradvan

kgldnek

minden jot kivanó
attyafia s Barattya

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul. Végig Rákóczi sajátkezű írása.

[1] Megtalálható a leveleskönyvben, s a következőt tartalmazza: „Ezen oran érkezzett most Csicsva felül valo portasom, megh ellenkezvén az ellenséget, az Var allatt referallya, Barkoczy uram jó darabon eleibe ment az németnek, Csicsvát resignálta tegnap azon német, ment Homonna felé, az derék Taboratt halotta Terebesnél lenni." A levél 1711 január 2-án kelt. (Eredeti.)

[2] Gr. Fels Ferenc korábban váradi parancsnok, utóbb vezérőrnagy.

[3] Hangosi Imre kuruc ezredes.

280.

Munkács, 1711 január 5.

Rákóczi megküldi Károlyinak továbbítás végett az esztergomi bíboros-érseknek szóló levelet s egyúttal utasításokat ad neki a védelem folytatására.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Az kgld 3. Szőke altal irot levelét vevén, mivel az Cardinalis izenetit[1] rationabilisnek lattam lenni, hogy jobban meg erthesse levelemet, franciaul irtam neki s ime includalom, nem kivánván el mulatoja lenni leg kisseb dolognakis, az mely altal hazam dolgait jo vegre hozhatom s tegnap délkor veven ez irant levelet kgldnek, sok dolgaim miat csak ma expediálhatom, csak includallya Pálfinak[2] kgld, az többibe csak el járhat Comaromi[3] az Instructio szerint.

Szőke obligatoriaját ime includalom, kérem vetesse fel kgld aranyul az penzt tüle, ugy Bercseni uram 300 aranyatis és tessek el küldeni hozzam, vagy majd el hozni, ha az hadakkal veghez viszi dolgát, mert ugyis szükséges Conferalnom kglddel.

Az Varano felé ment Nemetrűl semmi hirem, Ebeczki fel valalta magara az Ungvari Commendanságot,[4] holnap expedialom.

Vai uram szalfait csak égetesse fel kgld, mert ugyis viszsza ment az Nemet, de Eszterhaz Antal ma ide gyüt, tisztei semmit sem tudtak mondani az orderek felöl Cassara, noha örömest mennek, reiterallya azért kgld nekiek az ordert; Palocsainak penig meg irtam, addig ne mennyen még Cassara, még ki nem tetzik, mit akar az Varanai Nemet, mert nem tudok kit küldeni helyébe.

[1] Keresztély Ágost esztergomi érsek, bíbornok, sachsen-zeitzi herceg, akinek Rákóczi levelet írt január 2-i kelettel. V. ö. *Lukinich* I.: A szatmári béke története. 33., 36., 37. ll.

[2] Gr. Pálffy János 1711 január 7-re érkezett Szoboszlóba.

[3] Komáromi Csipkés György debreceni főbíró, aki gróf Pálffyval a fejedelem tudtával és Károlyi megbízásából tárgyalt. (*Lukinich I.*: i. m. 32. s köv. ll.)

[4] Ebeczky István kuruc tábornok.

Nyekit jól cselekedte, hogy absolvalta kgld portekája iránt, az leveleket ki praetendallya az Karandi hadnagyán kivül, nem tudom, hanem maradok

kgldnek

minden jót kiváno
attyafia s Barattya

F. Rakoczi

Kívül: Szokásos címzés magyarul. A címzést kivéve végig Rákóczi sajátkezű írása.

Jegyzet: A levél nincs ellátva dátummal: a borítékon január 6-a van feltüntetve, ami a levél Károlyihoz való megérkezésének napját is jelentheti. Aligha tévedünk, ha a levél keltét január 5-re tesszük.

281.

Munkács, 1711 januarius 6.

Befejező része a Károlyihoz intézett és idáig csonkán közzétett levélnek Kassa ostromáról és Munkácsnak élelemmel való ellátásáról.

... mennyen é vagy sem? hogy ha fél, mennyen, ha nem fél, maraggyon és igy nem tudom, mi tévő lészen, Keczer Sandor penig ha sánta is, de még Sz. Miklósrul is el szaladt[1] az álgyu lövésekre nézve, az mellyek sűrűn hallattanak az hegyeken s kécség kivül Kassaiak vóltak.[2]

Nem tudom, meg hóltak-é vagy sem az élés, arpa és szénát hajtó katonák, mert valóba cessált ezeknek ide való hordása, senkinek is közzűlök hirét sem hallom.

Kgldnek

minden jót kiváno
attyafia s Barattya

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: Az Archivum Rákóczianum III. 557—558. lapjain közölt levél ott kiszakadtnak jelzett vége. Külső címzés hiányzik. V. ö. *Márki S.:* III. 163. l.

[1] Szentmiklós h. Bereg megyében, Munkácstól é.

[2] Mint már említettük, Kassa rendszeres ostroma jan. 2-án indult meg.

282.

Nyírbakta, 1711 januarius 6.

Károlyi Sándor jelenti, hogy gr. Pálffy János közeledik Szoboszló felé, s hírek szerint az erdélyi német haderő is felvonulóban van; utasítást kér arra vonatkozólag, hogy kezdjen-e a támadást Erdély ellen.

Bakta 6. Januarii estve 1711.

Felseges Fejedelem.

Szőke János Felseged kegjelmes Levelevel Eppen Debreczenben farszangolvan, Ez Órán Erkezik Confirmatiojával az maj napon transmittalt Pálfi Jövetelének hirével,[1] s Valamint az Böszörményi Ember referalta, Velle jött Debreczenyi Ember is ugj Confirmallja, azt adván hozza, hogj Debrecenben, Szaboszlóban és Böszörmenyben Szálván, Sarkadhoz[2] szándékoznék s Igen tudakozta, menyire lehet. Egj Szürke, más Veres, harmadik kék Lovas Regement Velle, Ebergenyi is ottan vagjon. Az Török hirt is Confirmállja. Én az Érseknek Szólló Felseged levelet Pálfinak Includaltam, Comáromi Uramnak Comittaltam.[3] Szöke Janosnal levő adosságot fel venni magam Szolgámat Expediáltam, pro securitate Nyuzónak parancsoltam, kiben fogjatkozas nem lesz, noha mar holnap Szoboszlónál kell lenni Palfinak. Az Erdélyi Nemetet is Ballához[4] Irja Comáromi, hogj Szállot ma, de nem hiszem, mert migh az Taborárul megh nem jött Emberem. Már az hadak holnap után egjütt lesznek, holnap magam is köziben Indulok. Mind Palocsainak, Dánielnek parancsoltam, de mar magam el távozván, Felséged dirigálhattja azokat Jobban. Komlósi Sándorrul is parancsoltam, ha mit el adot, hozza az árát, az kit el nem adhatot, adgja Szökének etc. Contractusra.

Most kéll Felséges Uram resolválni, ha Erdéljre menjek-e,

[1] Említettük (l. 280. sz. irat), hogy gr. Pálffy január 7-re már megérkezett Szoboszlóba.

[2] Pálffy már december derekán tárgyalásokat kezdett a sarkadi kurucokkal s azoknak szabad elvonulást, továbbá élet- és vagyonbiztonságot ígért, ha meghódolnak. Ismeretes, hogy Sarkad őrsége január 11-én meghódolt. *Lukinich I.*: i. m. 30. és 35. ll.

[3] L. Rákóczi 1711 január 5-i levelét. (280. sz. levél.)

[4] Balla h. Kraszna megyében.

Vagj sem, mert ha késünk Velle egjütt, szokás szerént nem lesz kivel, En penigh Felségedhez már nem mehetek hoc rerum statu, mert Ez az had mind gonoszra Magjaraza eddigh való Misézésemet, Szélt megjen ; hanem kerem alázatosson, hova hamarab resolvalni meltoztassék, másként, köztök lévén, hiszem Istenemet ; migh Ez megh nem Eszen ! Ezzel varván Felseged valaszat Maradok

Felsegednek

Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

283.

Munkács, 1711 januárius 7.

Rákóczi válasza Károlyinak, melyben az erdélyi hadjárat elejtését kívánja ; tájékoztatja az ellenség haditerveiről és arról, hogy halasztást nem tűrő okok miatt Lengyelországba készül.

7. Januarii 1711.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Mai levelem expeditiója után vettem ezen orába az kgld 2. Januarii irot levelét s csak abbul értem, hogy otis Larma vagyon, de mivel a 1. Januarii semmi ujjab nem érkezet, talam azis füstöt vet, kit Isten adgyon, ha ugyan csak ki gyün, jobnak latom az ellene valo szerencse probálást, mint sem az Erdelybe valo be csapást,[1] mert ha szinten el lehetvén kgld nélkül, maga menvén be, de ez az kigyüvő Regimentekis be fordulván, két közre vehetnék kgldet, vagy szaladás vagy kentelen harcz lenne a vége, s az Tavernoki Antal uram[2] his-

[1] Felelet Károlyi Sándor 1711 jan. 6-i levelére. (282. sz. levél.)

[2] Tavarnok várkastély Nyitra megyében, Nagytapolcsány közelében. 1710 februáriusában az érsekújvári őrség Tavarnok közelében elfogta a császáriak részére szánt élelmiszereket. (Feldzüge. XII. 490.) Febr. 13-án azonban a császáriak megverték a kurucokat és a zsákmány egyrészét is vissza-

toriaja lenne belőlle, melyre nézve lassa továbis kgld, mire segitheti az alkalmatosság. Penig hogy az had oly resolutioba van, az mint irja kgld s Isten tartsa meg benne,[1] *en az lengyel orszagi utat*[2] nem halaszhatom, *akar larma legyen*, akar ne, mert maskint ha csak vegere nem megyek, se nem vegzek jol az dolgokrul, *ot is keves securitast remenlhetünk.*[3]

Kgldnek

minden jot kivano
attyafia

F. Rakoczi m. p.

Az postak mely kutyaul jarnak el itilheti kgld. 2 datalt Embelybül[4] az kgld levele (igy ,) ma 7. delbe veszem.

Ezen levelemet el végezven, veszem Daniel uram 3. irot levelét, az melybe includallya Palfi orderet Virmondnak, az mely intercipialtatott, s mindenekbe illuminal, hogy tudnia illik maga 29. praeteriti fog meg indulni 3 regimenttel, Szolnoknál altalis az Erdelyivel conjugalván magát, persequalni fogja hadainkat, az alat parancsollya [...][5] ökis Cassat larmazzák sok practicával és iesztésekkel, mellyen mar tul vannak, maga csak az Tiszantul valo földet postirolvan, Eperjesre fog menni, ha bennünket tul dissipal, mellyet pro notitia jo tudni kgldnek, ennel többre nem tendal, melybe talan meg szegyeniti az Isten, ha csak szivesen resolvallya magát az had.

Kívül: Szokásos címzés magyarul. Végig Rákóczi sajátkezű írása.

szerezték. (Feldzüge. XII. 491. és Rákóczi levele 1710 febr. 16-ról. Arch. Rak. III. 28—29.) Ezek a harcok gr. Esterházy Antal irányítása mellett folytak le. (Arch. Rak. III. 31.)

[1] Célzás Károlyi 1711 január 2-i levelére. (278. sz. levél.)

[2] Rákóczi lengyelországi útjára vonatkozólag l. *Márki S.:* III. 162. s köv. ll.

[3] A dűlt betűkkel szedett szavak az eredetiben számokkal vannak írva.

[4] Károlyi 1711 január 2-i levele. (278. sz. levél.)

[5] Az eredetiben kiszakadva.

284.

Munkács, 1711 január 7.

Rákóczi értesíti Károlyit, hogy rövid tartózkodásra Lengyelországba indul; Károlyi felesége egyelőre maradjon Munkácson, ahová a fejedelem Károlyit is várja.

Munkács, 7. Januarii h. 7. m. 177.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivanom.

Ezen accludált Palocsai levelébül[1] meg fogja kgld láthatni, hogy mar innenis kezdenek szünni az Lármák es hogy ugy lesz, az mint Lefölholcz irja vala Langenek;[2] de bezzeg mas historia érkezék tegnap, melyre nezve az Aszszonyokatis meg tartoztatám még ma, mert Szinyavskine Aszszonyom[3] küldé még Desalleurs[4] levelet, aki irja, hogy az Moscua haboru declaratiojanak valoságat s Lengyel ország magais szalado félbe van az Tatar hir miat,[5] melyre nézve bár csak 2 orara kér, mennyek Skolyara,[6] ahova Dolorukitis[7] várja, melyre nézve én feletteb könnyű szerrel indulok holnap után, mert amazok sem késhetnek sokaig Skolyán és jobnak itilném it maradasat az Aszszonynak addig,

[1] A levél mellől hiányzik.

[2] Lancken (Lankhen) vezérőrnagy.

[3] Sieniawski Ádám Miklós (1702-ig belczi vajda, azután altábornnagy, 1706-ban nagyhetman; jellemzését l. *Thomasivskyj:* Századok, 1912. 124—25. ll.) felesége, szül. *Lubomirsky* hercegnő. (Arcképe *Márkinál:* II. 64.) Jellemzését adja *Thomasivskyj:* Századok, 1912. 123—24. Sieniawskiné később a bécsi udvar politikájához csatlakozott.

[4] Desalleurs, vagy Marquis des Alleurs francia politikus, aki a francia udvar megbízottja volt a porosz udvarnál, majd a portánál. Később Rákóczi mellett képviselte a francia politika érdekeit.

[5] V. ö. *Márki S.:* III. 167. s köv. ll.

[6] Skolya h. Lawocznétól é. Galiciában.

[7] Dolgoruckij Sergius hg. orosz diplomata, a cár teljhatalmú megbízottja és lengyelországi követe. Arcképe *Márkinál.* III. 164. l.

még ot nem végzek securitasárul in omni casu.[1] Sőt ha kgld it érhetne, valoba akarnám ; lesznek lovak Kaszonyba, ha it nem erne penig, az larmak csendesitésére nézve jobnak itilnem, hogy Ungvár körül temporisalna kgld, még én ot jarok, maradvan mindenüt kgldnek

minden jót kivanó
attyafia s Barattya

F. Rakoczi m. p.

Kívül : Szokásos címzés magyarul. Végig Rákóczi sajátkezű írása.

Jegyzet : Ennek a levélnek tartalmát *Márki* is adja : III. 166.

285.

Kálló, 1711 januarius 9.

Károlyi jelenti Rákóczinak, hogy szándékában áll megtámadni az ellenséget, amennyiben azonban akadályok merülnének fel etekintetben, néhány csapatparancsnokának utasításokat ad portázásra ; egyébként megnyugszik abban, hogy felesége Munkácson maradt.

Kallo 9. Januarii 1711.

Felseges Fejedelem.

De Dato 7-ma hujus reggel Irot Felseged kegyelmes levelet[2] csak Szintén Ez Órán Veszem, melj hogj ha eléb Erkezet Volna, ámbár itten mégh most kezdödgjék is az Lárma, de azonnal Felségedhez rugaszkodom vala, mint hogj penigh már ugj is ottan nem erhettem Volna Felségedet s Homonna tajan is Szünik az Lárma, nem Itéltem olljan Szükségesnek Ungvár fele valo Létemnek (így !) mint itten, mert ha most kimennék innet, megh mondatnék, addigh Esküvék, migh Ellenségh nem Volt. Lám el álla, már balra hagja Gencset, falban ruga ben-

[1] A kedvezőtlenné alakult harctéri helyzet miatt Károlyi felesége és családja el akarta hagyni Magyarország területét. L. erre nézve *Márki :* III. 163—164. *Takáts S. :* Szalai Barkóczy Krisztina. (Budapest, 1910.) 160. s köv. ll.

[2] Rákóczi 1711 jan. 7-i levele. 284. sz. levél.

nünket. Azért Im Indulok az Hadak közze, az mint az Estve Irám, ha ugj találom, mint kivánom s alkalmatossagat látom, s addig az Ellenségh nem Conjungallja magát, próbálok vagj egjiken, vagj másikán ;[1] ha penigh abban meg Irt okok mia modom nem lenne, mivel Senjei Ferencz Battjám már Visza Erkezet, egj reszet jó dispositióval reá hagjom, más reszét Nyúzóra, harmadikat Jósikára, úgj hogj portazzanak is és Conserválljak is magokat s magam azonnal Felségedhez rugaszkodom, addigh Isten Felségedet is megh hozza. Szintén Ez Orán Erkezik Halász Péter Informatiója s egjéb is, melljeket accludalok Felségednek.

Régen feltem En attul az Historiátul, kirül Felséged meltoztatik tudositani s Azért nem is kivántam Felesegemet Munkácznál továb küldeni, nem nyughatván penigh miatta, azért resolvaltam inkab Moldovára, mint másuva,[2] Az Tömösvári Török Tatár hirt is mind Azért nyomoztam S M. Fő Generalis Uramnak is megh Irtam vala s noha Szele fujt azon historiának onnan is, de actu jobban faradoztam benne, de ha már illjen bizonyos, nem Szükségh aval fárasztani Elmémet, csak Ez az Ember ne hirtelenkedik vala protelatioval, abbul az Historiábul is jót Várhatnék mégh En, kire nézve az Aszonyoknak megh tartozkodások Felséged kegyelmességébül jól Eset, reménlem Visza teresevel Felséged alkalmatossabban Consulalhattja mind azokat. Ugj látom Feleségem is csak Moldvára Czéloz s noha nagj Consideratio az Felségedé, de Változó az Fegjver. Ezzel Felseged kegyelmességében ajánlván magamat Maradok

Felsegednek

Alazatos szolgaja

Károly Sándor mp.

[1] V. ö. Károlyi 1711 január 2-i (278. sz. levél), január 6-i (282. sz. levél) leveleivel.

[2] Károlyi felesége sokáig ingadozott, hogy Moldvába menjen-e, vagy Lengyelországba ; azok a hírek, melyek arról szóltak, hogy Lengyelországot török-tatár hadak támadták meg, — a Moldvában való megtelepedést tették ajánlatossá, ahol az élet is olcsóbb volt. Rákóczi kívánsága, hogy Károlyiné egyelőre maradjon csak Munkács várában, megnyugtatta Károlyit. V. ö. *Takáts S.* : i. m. 162—163. ll.

286.

Skolje, 1711 január 14.

Rákóczi lengyelországi hírekről tájékoztatja Károlyit, egyúttal azonban kifakad „az jobbágynak és lakosnak elfajultsága" ellen, melyet az utóbbi időben otthon tapasztalt.

Skolya, 14. Januarii, 1711.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Penteken indulván Munkacsrul, az rosz utak miat csak Vasarnapra kesün estvére erkezhettem ide[1] és szerencsere noha azonnal meg tudtam resz szerint valo csendesedését az ide valo Larmának, mind azon által mas nap veven levelét Bercsenyi uramnak,[2] abbul Confirmatiojatis lattam, hogy még formaliter nem declaráltatott az haboru, mivel az követetis valamely Rabok dolgaért fogták meg, az mellyeket nem akart viszsza adni, melyre nezve továbis securitás lehet az ide valo gyövetelbe, de Jaroszloba[3] pestis kezdődvén, jobban javaltatik Ilvo,[4] ahova minap Viski[5] nem mehete az pestis miat, de már Isten jo voltábul ot meg szünt ; az mi az urakkal valo Conferentiamat illeti, szerencsétlenségemre kesün vették levelemet és igy csak e

[1] Rákóczi január 9-én indult el Munkácsról, de a rossz utak miatt csak január 11-én, egy vasárnapi napon érkezhetett meg Skolyára. *Márki S. :* III. 167.

[2] Gr. Bercsényi 1710 november 21-e óta (Arch. Rak. VI. 611.) tartózkodott Lengyelországban ; Rákóczi lengyelországi tartózkodása idején Jaroslawban (Jaroszlo) volt. (Arch. Rak. VI. 673.)

[3] Jaroslaw lengyelországi város, Przemysltől északra, a San-folyó mellett fekszik. A város szomszédságában volt a viszocskai kastély, mely a Rákóczi tulajdonában lévő jaroszlói uradalomnak volt a központja. Itt tartózkodott 1707 vége óta Rákóczi felesége, kinek számára a fejedelem külön magyar udvartartást rendeztetett be. *(Thaly K. :* Századok, 1888. 402—403. ll.)

[4] Lemberg.

[5] Viski Sámuel.

jövő hétfüre fognak érkezhetni ide, mellyet szivesen banok késedelmemre nézve.

Az kgld utolso levele Nyuzo irant még Joszagomba ert,...[1] abbul az ellenség motusa iránt semmi olyast nem latván, az melyrül nem irtam volna, valaszt nem adtam, mert bajos mar innen minden approlekért Curirt farasztanom; az embereim ellen valo panasz resz szerint melto, rész szerint meltatlan, mert ha magam nem tapasztaltam volna az Jobagynak es Lakosnak el fajultsagát, magamis ugy itilnék felölek, resz szerint aztis eleb kellö emberekben is tapasztaltam, hogy kiki örömest lakot volna Munkacson, de vagy ep hazrul, vagy minden epitő Commoditásrul gondolkozot, mert viskokat latvan az hegy oldalon, azt gondolta, csak belejek kel szállani, azok penig nem arra valok, mert az betegeknek rendeltettek és nemely szegeny legenyektül el sem vehetem, az kik véres veritékekkel epitették. Az aszszonynakis irattam bejövetelemrül, ha ot annyira premáltatik, en pedig mikent it dolgaimat el végzem, azonnal megyek, csak addigis tartoztassa kgld nemellyek elmejét, ha ki jövetelemre nézve Confusiora indultak volna.

Kgldnek

minden jot kivanó
attyafia s Barattya

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: Végig Rákóczi sajátkezű írása. Külső címzés hiányzik.

[1] Az eredetiben kiszakadva.

287.

Drohobicz, 1711 január 25.

Rákóczi értesíti Károlyit, hogy a cári miniszterekkel folytatott tárgyalások oly kedvezőek, hogy nincs többé értelme a gr. Pálffyval való alkudozásoknak; meg lehet kezdeni a támadásokat is, de ne Erdély, hanem a Duna—Tisza-köze felé.

Drohobics,[1] 25 Januarii, 1711.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivanom.

Ma egy hete, hogy meg indulék Skolyarul, oly veggel, hogy it találván igiretek szerint az Musca fejedelmeket[2] Conferentiamat el vegezven velek, kg fellyeb az mult szombaton Munkácson lehettem volna, de az Istennek csudalatos munkajának tulajdonitanom kel az egesz folyasát dolgainknak, mert annyira akadályoztattak ökis, hogy csak szerdara érkezhettek estvére és igy csötörtökön, penteken minden dolgainkat veghez vivén, midőn tegnap indultunk volna, kentelenétettünk az rettentő fergeteg es fuvások miat viszsza ternünk s azért csak ma indulok s megyek, mentül jobban mehetek, hala legyen az Istennek, az mint it vannak, az dolgokat, ha csak az idő nyerésre nem, de a vegre, hogy praecipitallyuk az dolgokat, lattya Isten, nincs szükség az *Palfival valo szembe letelre.*[3] Az aszszonyoknak it mindenüt tellyes securitások, mert nem csak azért, hogy az Tatarok portai ujonnan meg tiltattak az portatul, de 30 m. musca gyün most ujonnan erre felé s az mely dispositiokat tettek, ugy vélem, se Tatár se török nem igen buzli meg Lengyel orszagot; mind azon altal én Moldvára sem ellenzem az aszszony menetelit,[4] de

[1] Drobobic lengyel helység, a határ közelében.

[2] Dolgorukij és Galicin hercegeket érti. A velök való tárgyalásokra l. *Márki S.:* 170—71. l.

[3] V. ö. a fejedelem távollétében történt magyarországi eseményekre *Lukinich I.:* A szatmári béke története 35. s. köv. ll.

[4] L. erre Károlyi 1711 június 9-i levelét. (285. sz. levél.)

innen is ne tartson ; egy szoval mindenek jol lesznek, mert in extremitate *az musca altal is veghez vihettyuk* azt a bekesseget, az mellyet most *ot Palfi altal.* Ha otis olyan a tél, mint it, én az excursiokat es diversiokat eppen nem ellenzem, de ne *Erdelybe le,* a honnan szaporodast nem reménlhetünk, *hanem inkab a Tisza Duna közre* avagy *Szoby*[1] völgyére, az hova leg jobnak latzik, én is sietni fogok és az alatis maradok

kgldnek

minden jót kivanó
attyafia

F. Rakoczi m. p.[2]

[2] Az egész levél Rákóczi saját kézírása.

Kívül : Szokásos címzés magyarul.

288.

Gelényes, 1711 januárius 29.

Károlyi Sándor értesíti a fejedelmet, hogy gr. Pálffy János sürgeti a vele való személyes találkozást s annak helyéül Vaját tartja a legalkalmasabbnak ; tájékoztatja egyúttal a kuruc csapatok elhelyezkedéséről.

Felséges Fejedelem.

Utamban Veszem Ujab Levelét Pálfinak,[2] kit Felsegednek Includalok. Ugj látom, csak Vaját[3] njomja s ugjan Azért arra Veszem Utamat s megh nezvén az alkalmatossagot, azon leszek, disvadeálljam es csak Oczva[4] leszen, de ha le nem beszelhetem lábárul, Felségedet Szent-Péteri Uram altal fogom előre tudósitani és arrul is olljan rendelést teszek, hogj jól legjen.

[1] A dűlt betűkkel szedett szavak az eredetiben számokkal vannak írva.

[2] Gróf Pálffy Jánosnak 1711 január 25-én Károlyihoz intézett leveléről van szó. Kiadva *Pulay*tól. (II. 253—256. l.) Latin nyelvű fordítása *Pray :* Epist. proc. III. 533—37. Tartalmilag *Lukinich I. :* i. m. 41. l.

[3] Pálffy személyesen akart tárgyalni Rákóczival, s a találkozás helyéül a szabolcsmegyei Vaja községet hozta javaslatba.

[4] Olcsva-Apáti h. Szatmár megyében.

Deak Ferenc fogh az haddal Somban[1] hálni, de holnap ő is Ugornyára[2] fogh szállani.

Nagy Gábor Adjutantom Palocsairul mit Irjon, Felséged megh lathattja ; Én nem hiszem, hanem gondolnám, katona praetextussa az praeda kedveért ; megh Vizsgálom.

Ha Munkáczi Urak el nem tudták Kaszonbul hordani, el tudták már itten Pazarolni. Az száraz Malmokot nem hogj vitték bontották Volna, de hozza sem nyultanak. Az olljan Szolgaknak tudnám mivel kén fizetni, de ugj látom, csak jó az mind. Én nem kivánom Ez uttán azzal alkalmatlankodnom, hanem Maradok

Felsegednek

Gellinyes[3] 29. Januarii 3 óra dél uttán 1711.

Alazatos szolgája

Károly Sándor mp.

289.

Munkács, 1711 január 30.

Rákóczi tudatja Károlyival, hogy kész Pálffyval találkozni.

30. Januarii h. 10½. 1711.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivanom.

Ez etzaka vettem az kgld levelet Palfi Uram inclusajával, akar Vajara, akar Apatira kesz leszek el menni,[4] de meg vallom, örömesteb az kgld hazahoz ; kérem azért ne dificultallya Palfi Uramis, mert bizony oly sinceritasomat kivanom mutatni, az melybül meg lattya, hogy mind az Csaszarnak, mind Nemzetemnek, ugy magánakis szolgalni s használni kivanok ; el fogom

[1] Som h. Bereg megyében. Kászonytól ény.
[2] Ugornya h. Bereg megyében, a Tisza mellett.
[3] Gelényes h. Bereg megyében, Kászonytól d.
[4] V. ö. Károlyinak 1711 jan. 29-i levelével (288. sz. levél) és Rákóczinak 1711 jan. 29-én Bercsényihez intézett levelével. Arch. Rak. III. 569. A vajai találkozásra l. *Lukinich I.* : i. m. 44—47. ll.

azert varni az kgld tudositását s ezennel indulok s ha etzakán, de az hagyot helyre el megyek, maradvan kgldnek

minden jot kivano
attyafia s Barattya

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul. Végig Rákóczi sajátkezű írása.

290.

Gelényes, 1711 február 9.

Károlyi a maga részéről szükségesnek tartja „még az másik levél" elküldését, hogy ezzel a fegyverszünet meghosszabbítható lenne.

Gellenjes 9 Februarii 1711.

Felseges Fejedelem.

Megh Indulásom uttán sokat gondolkozván, csak Szükségesnek találom, hogj Felséged megh az másik levelet is kegyelmessen resolvalvan,[1] sok okokra nezve meltoztassék Expediálni, kit menjire lehet, admaturálni is kellene, legh alab az suspensio dilataltatnek s Igen nagj beneficiumjára lenne Munkácznak, kiben most is 40 Szán Eletet Viszen qvartélj Mesterem, mégh 300 Szánnal lenne Eletem. Azomban Szathmárra el is rugaszkodnám, mind az Magazinalis ház, mind bor Talám Csuszna bé, az alat az hó is megh Indul, nem sokat ér azon darab papiros, kárt semmit sem teszen, hasznot nagjot Importal, mert lesz üdőnk.

Gall Péter[2] Instantiáját Felsegednek alazatosson accludalom, nem hiszem Zai Uramnak volna anyi Gjalogh katonája mesze is, megh láttja Felséged, csak el Vesznek azon lovak. Ezzel Maradok

Felsegednek Alazatos szolgája

Károly Sándor mp.

[1] Mint Rákóczi 1711 febr. 11-i leveléből kitűnik, egy újabb, „méltóságos gróf Pálffy János úrnak válaszoló levél"-ről van szó. L. azonfelül Rákóczi 1711 febr. 12-i levelét is. (292. sz. irat.)

[2] Gál Péter, a szabad-hajdúk hadnagya.

291.

Salánk, 1711 február 10.

Rákóczi az ellenséges haderő mozdulatairól, s személyi ügyekről tájékoztatja Károlyit.

10 Febr. 1711.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Ezen includált levele Ebeczkinek[1] ad osztönt az irasra, hogy az Ungvar körül levő Labanczság excursioirul informaltassek kgld, irhasson iranta Ebergényinek,[2] az többit mind remediálom, s Beczának[3] Gratiát adok, nem vélem sokaig maradhassak it, melyre nezve nyerjen kgld időt magának az szankazásra,

kgldnek

minden jot kiváno
attyafia s Barattya

F. Rakoczi m. p.

Kende Laszlot[4] is el vitték hazátul s vasra verték Paloczon.

Jegyzet: Külső címzés hiányzik. A levél végig Rákóczi saját kézírása.

[1] Ebeczky István ungvári parancsnok. L. Rákóczi 1711 január 5-i levelét. (280. sz. levél.)

[2] Báró Ebergényi László császári altábornagy.

[3] Becza vagy Bocza Thaly szerint ungvidéki parasztvezér. Gróf Bercsényi leveleiben sokszor van szó róla azóta, hogy Ungvárott fogva tartották.

[4] Közelebbi adatok nem ismeretesek róla.

292.

Salánk, 1711 február 11.

A fejedelmi tanács értesíti Károlyit, hogy a salánki értekezlet elfogadta a Pálffynak szóló levél tervezetét, a levelet és másolatát egyidejűleg elküldik Károlyinak azzal, hogy azt Pálffyhoz továbbítsa.

Spectabilis ac magnifice Baro etc.

Salutem etc. Meltosagos Groff Palffy Janos Urnak valaszoló Levelünket hamareb kivantuk volna kglmed kezehez küldenünk, de Cancellarius Uram[1] és több Senator Urak s Erdélyi Tanacs Úri hiveink az utnak alkalmatlan volta miatt elebb el nem erkezhetven, csak szinten ennek elötte egy nehány orakkal communicalhattuk az Conceptust eö kglmekkel, igy is mind az altal kesőre nem haladván, ime Copiajaval edgyütt accludallyuk kgldnek, az mellyet felyül titulalt Urnak kglmed hova hamareb küldgyön meg. Caeterum etc. In possessione Salank, die 11. mensis Februarii.

Praetitulatae Dominationis Vestrae etc.

F. Rakoczi m. p.

Franciscus Aszalay m. p.

Jegyzet: Külső címzés hiányzik.

[1] Br. Semyei István tábornok.

293.

Salánk, 1711 február 12.

Rákóczi arról értesíti Károlyit, hogy a salánki értekezlet nem tartja szükségesnek egy újabb levél elküldését Pálffynak, mert azzal csak felesleges bonyodalmakat okozhatnának; azonfelül néhány újabb hírről tájékoztatja.

Salánk, 12. Februarii, 1711.

Isten minden jókkal álgya meg kgldet, szibül kivánom.

Csak ma vettem az kgld 9. irot levelét Gellinyesbül[1] és abban adatot opiniójat Communicaltam másokkal is, de közönségessen elégnek itiltetet Palfinak irot levelem, mellynek Copiáját is tegnap meg küldöttem kgldnek,[2] kivált mivel ezen uj levélnek irásával ugyis nem remélhettük vólna prolongatióját az armistitiumnak, mert az minapi levelem ugy is már fel küldettetvén Bécsbe, az Császar arra adandó válassza eztet utban érte vólna, melly által vagy az Tractára resolválla magát, vagy az Hadakozás Continuatiójára és igy az ujjabb levél irásábul Semmi változást nem várhatnánk, itt még valóban lassan gyülnek az Urak s attul félek, ha hirtelen levelem Talál gyünni, mindeneket félben kel hadnom, tsak sürgettesse azért kgld az élés szállitást in omnem eventum; ha lehet rándúllyon hozzám, ha mikor alkalmatosságát láttya.

Minden jot kivano
attyafia s Barattya

F. Rakoczi m. p.

Balyika[3] micsodás levelét küldé kezemhez az Hadadi Commendansnak, ime includalom, lehetne talam Ebergenyinek exprobralni az illyen incselkedest

[1] L. 290. sz. levél.
[2] L. Rákóczi 1711 febr. 11-i levelét. (291. sz. levél.)
[3] Balyika László kapitány.

armistitium alat; Papai Gasparis irja, hogy kezénel van az passus az abák irant, de hiszem majd talam maga megyen érette kgld.

Jegyzet: Külső címzés hiányzik. Az utóirat Rákóczi sajátkezű írása.

294.

Olcsva, 1711 február 12.

Károlyi jelentése a császáriak által a vármegyékre kivetett adókról és egyéb terhekről, továbbá néhány személyi hírről.

Ocsva, 12. Februarii 1711.

Felseges Fejedelem.

Felseged Levelet egjütt Palfi Uramnak Szolloval Veszem,[1] Szinten most Erkezvén Ebergényi Levele, kiben az 420 Or. anyi eqvi portioert urgeallja az Summát azon alkalmatossággal, Ezennel uttjara Eresztem, de az Summát ne hogj Szathmár potolta Volna, de mind az elött Vármegje is kétt Száz for. feljeb megh eddigh nem ment, honnat procurálljam, kéne az Tanácz. Gjarmaton[2] Felségednek mindene Elegh vagjon, senki nem is gondollja, hogj Szálitanák ad tutiora, Eczedben is elegh kára lön; En ugjan Irtam az Udvarbirónak, de mivel az Consiliumtul nem megjen, nem hiszem, fogadgja, Asztagh is áll még. Czimernek arrul is parancsoltam, Pálfi az Eczedit Interdicálta, de Károlji csak hordatná, ha Szánat kaphatna. Az Ersek el ment Saxoniában négj Hintóval,[3] Onnat, ugj hireltetik, Lengjel Országban fogh menni, Comarominak Emberei Irják Béczbül, Szőke Poson fele ment, Embereit küldötte az Soora, Zálogaim el mellözött, talam oda penetrált, eddigh Dragvi kész arra, az töb hadak is mind jól farsangolnak, készek ad Omnia. Ezzel Maradok

Felsegednek Alazatos szolgaja

Karoly Sandor mp.

Az Szőke János Emberének az Gulyát is meg jelenthetni.

[1] L. erre Rákóczi 1711 febr. 11-i levelét. (291. sz. levél.)
[2] Fehér-Gyarmat h. Szatmár megyében.
[3] Keresztély Ágost sachsen-zeitzi hg., esztergomi bíboros-érsek.

295.

Salánk, 1711 február 15.

Rákóczi értesíti Károlyit a salánki értekezlet befejezéséről, szeretne vele találkozni, de nem hiszi, hogy küszöbön álló lengyelországi útja miatt az lehetséges lesz.

15. Februarii 1711.

Isten minden jokkal algya meg kgldet, szivbül kivánom.

Ez elot 3 oraval vettem az kgld levelet,[1] de eleb az uj hazat akarván meg nezni, nem lehete időm az valaszolásra, az Charier Oberst-lajtinantya dolga bolondsága magának, assecurálom, nem rendelés, de nincs 5. hete, hogy az országba gyüt, maskintis szelesnek latzik, még se kgldet, se senkit nem esmer, most parancsoltatok neki, intimaltatom az Obesterének is. En valoba bannam, ha innen el kellene mennem, minek elötte szembe lennek kglddel, mar innen mind el küldem haza az urakat[2] s magam agon üllö madar formára vagyok, varom azért kgldet s maradok

kgldnek

minden jot kivanó
attyafia s Barattya

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: Külső címzés hiányzik. Végig Rákóczi sajátkezű írása.

[1] Károlyinak 1711 febr. 12-ről kelt levelére (293. sz. levél) Rákóczi külön válaszolt. „Még tegnap reggel vettem az Kegyelmed 12. datált levelét" — írta február 15-én. (Arch. Rak. III. 590—91. ll.) A fenti levél tanusága szerint Károlyi egy újabb levelet is írt Rákóczinak.

[2] A salánki értekezlet befejezését érti.

296.

Olcsva, 1711 február 15.

Károlyi jelenti Rákóczinak, hogy a függő-kérdések miatt nem meri helyét elhagyni; mihelyt lehetséges lesz azonban, sietni fog a fejedelemhez.

Oczva 15 Februarii 1711.

Felseges Fejedelem.

Minek ellötte Felseged kegyelmes Levelét Ebetzki István Uram Inclusajaval vettem Volna, már Informatus levén azon Excursiokrul, mind magának, mind ad debita Loca Irtam, nem kétlem, leszen is Orvoslása. Kende László[1] Uram penigh megh Hartleben[2] diversiojakor Esett kézben, mind az altal annak mitigatiojarul is Irok. Az mi penig Személjem Iránt Való kegyelmes parancsolatját teszi Felsegednek, alázatossa (igy !) mennék, de mind eddigh sem jövén csak egj Valaszom is se Palfitul, se Ebergényitül, felette Veszedelmesnek látom addigh továb való tavozasomat; de Valamihent Erkezik Egjiktül Vagj másiktul, azonnal Megjek. Kivánván Felségedet Szerencséssen találnom, Maradok

Felsegednek

Igaz Alázatos szolgaja

Károly Sándor mp.

[1] Rákóczi 1711 febr. 10-i levele. (291. sz. irat.)
[2] Hartleben Fülöp Mihály császári vezérőrnagy.

297.

Szentmiklós, 1711 februárius 18.

Rákóczi rendelkezései itthagyott katonái, köztük elsősorban a nemes ifjak további sorsának biztosítása végett.

St. Miklós, 18. Februarii, estve, 1711.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivanom.

Addig gondolkodám ma reggel, mirül kellessék irnom, hogy semmit el ne felejcsek, mégis el felejtem a Szegeny tarsaim dolgát, kiketis egészszen csak kgldre biztam. Haller Gabornak[1] adot orderembe s kgldnek el feleitettem irni felőlök, azok már azért csak kgldtül fognak várni s ha valamely indulása talál lenni az fegyvernek, vegye maga mellé őket kgld és segitesse oeconomiajokat parancsolatival, hogy ha valamely penzecskét szerezhetne Decsei[2] az Sóbul, osztatassék közikbe, szolgalyak hazajokat még lehet és az mint lehet kgld oldala mellett, mert lattya Isten, kesereg szivem szegenyeken, de még nem lehetet szerezni helyt nekiek, ott már azért van orderek, hogy kgldtül várjanak.

Ide gyüvén jelentette Charier, hogy az Kasonyi quartelyabul 2 Caprál es 4 köz legény el szöktenek, hihető Kis Vardába, kivanna onnan retrahalni hadait, melyre nezve már Bene[3] tajéka mind tülem, mind Antaltul ki tisztulván, dislocaltassa őket oda kgld, mert ittis már az Verchovinat[4] el kel udvarom szamara szakasztani töllök ; ugy vettem eszre még Bilke[5] tajánis

[1] Br. Haller Gábor, a nemes testőrség őrnagya (főstrázsamester). Arch. Rak. III. 360., 372., 527—28., 547. ll. Utóbb Károlyi Sándornak Klára nevű leányát vette feleségül. *Nagy Iván :* V. 35. *Márki S. :* III. 195.

[2] „Nemzetes vitézlő Décsei László só-commisarius." Arch. Rak. III. 481.

[3] Bene h. Bereg megye déli részében.

[4] Bereg megye északi részének hegyvidékét jelenti.

[5] Bilke h. Bereg megye dk. részén.

fognak subsistalhatni, eztis azert igazitsa el mentül hamarab kgld, had ne legyenek sokáig közel az ellenseghez, én penig maradok

kgldnek minden jot kivanó attyafia

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul. Az egész levél Rákóczi kézírása.

298.

Verecke, 1711 februarius 21.

Rákóczi a magyar határon Károlyira bízza a magyar ügyek vezetését; meg van arról győződve, főleg az újabb jelentések alapján, hogy „aratásra" visszatérhet.

Vereczke, 21. Februarii, delbe, 1711.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivanom.

Csak el hülék bele, az midőn ertettem Antal ur és Riviertül, hogy már kgld is desperált be érésémbe, holot még most is alig mozdulhatok innen, hatra hagyván szekereimet, de már ez meg lőn, melyre nézve meg minek elötte edes hazam hatarabul ki mennyek, *ujonnanis igaz attyafiságos baratsagtul inditatot Szivel bucsuzom kgldtul s adom kezére hazam belső dolgainak terhét,*[1] az melynek boldogulasaért hitemre enis éjt napot öszve teszek s hamarab valo el eresét annális inkáb remenlem, mivel már tegnap elöt vettem Bercseni uram levelét,[2] az melybe Doloruki fejedelem izenetibül irja, hogy gyüt Curirjok az Constantinapoli követyektül, hogy nagy pompaval kesirtetet az Iediculabul az Palatiumjába és az Török Csaszár izenetibül irta, hogy kesz Confirmalni és hoszszabitani az bekesség termi-

[1] A dűlt betűkkel szedett szavak az eredetiben alá vannak húzva.

[2] Bercsényi 1711 febr. 12-i, Jaroszlóban kelt levele. Arch. Rak. VI. 692—93.

nusat, nem hogy hadakozni akarna. Sürgetteti az Czar Bercseni uram uttyat es bizonyosnak tartya máris Doloruki az franciaval valo colligatiojat; ezek igy levén, aratasra többed magammal gyüök viszsza, mint sem megyek s elebis, ha volna mit enni adni az vendegeknek. Ime az Patenseket, az mellyekrül emlekeztem vala, includalom, az Biro Cristof és Balog Janos decretumival. Az leveleit csak Török Andrashoz[1] dirigallya kgld, az ki Skotárszkán[2] fog subsistalni én pedig valahol leszek, leszek[3]

kgldnek

tiszta atyafiui szivbül jo kivano attyafia

F. Rakoczi m. p.

Jegyzet: Külső címzés hiányzik. Az egész levél Rákóczi saját kézírása.

299.

Lemberg, 1711 március 9.

Rákóczi azokról a kedvező hírekről tájékoztatja Károlyit, melyekről Lembergben értesült; Forgách Simon anyagi segítését kéri Károlyitól.

Ilvo, 9. Martii, 1711.

Isten minden jokkal aldgya meg kgldet, szivbül kivanom.

Az hertelen olvadás és utak fel fakadása meg tartoztatván, it kéntelenitettem varni az Czar közelgetését, az kinek quardiaja mar az fele utra el érkezet és magarulis orankint varunk bizonyost, it az moscuak igen disvadeallyak a bekesseget,[4] az melyrül meg semmi hirem nincs Becsbül, ha nem hogy az most érkezet

[1] Török András, Rákóczi udvarmestere.
[2] Szkotarszka h. Bereg megyében, Alsóvereckétől dk.
[3] A levélre vonatkozólag l. *Márki S.:* III. 197. l.
[4] A cári udvar ellene van a bécsi udvarral való megegyezésnek.

angliai Peterboroug[1] nevü követnek erős instructioja vagyon, hogy arra erőltesse omnibus modis az udvart, it az sok halastok s olvadas miat eppen nem járhatni s azért haladot Dolorukival valo Conferentiam is, az melyrül minap irtam vala kgldnek ; 25. irot levelebül jo dispositioinak effectuáltatását örömmel latván, azokat igen köszönöm és az midőn hazam dolgainak szives kormanyozását ujonnanis tapasztalt hűségére es dexteritasara bizom, maradok

kgldnek minden jot kivano
attyafia s Barattya

F. Rakoczi m. p.

Forgacs[2] urat it talalván Ilvoba, kért, hogy költségtelenségin meg esvén Szivem, recommendallyam kgldnek irot levelében jelentet kivanságat, mellyetis annyivalis inkab kivantam cselekednem, hogy lattya Isten, vegső szegenységre jutot sorsa s tülem ki nem telhetik segítsége, még az Czarral szembe nem leszek.

Ezen Bíro Cristof[3] nékem küldöt orderének pariaját a vegre küldöm kgldnek, hogy az én passusommal Járok mellé adjungaltassanak azokis, az kik Bercseni uram passusával járnak, és az Commercium ne praepediáltassek s suffragallyanak az eddig kiadot passusaimis az be gyövetelre.

Az Munkácsi Kapu irant levö difficultasit kgldnek értem, de ugyan csak jobnak talalom az ujjat, mert ha annyi agyubúl nem defendaltatikis, de az accessusa nehezeb s hertelen nem irrumpalhatni ; ha etzakarul van penig az kérdés, az várbeli algyuk ugy sem defendálhattyák egygyiketis.

Jegyzet : Külső címzés hiányzik. Az egész levél Rákóczi saját kézírása.

[1] Lord Peterborough, Anglia rendkívüli követe Bécsben. V. ö. *Márki S. :* III. 204.

[2] Gr. Forgách Simon (1669—1730) tábornok. Életrajzát l. *Thaly K. :* Ghymesi gr. Forgách Simon mint író. (Tanulmányok. 211—268. ll.)

[3] A Bíró Kristófnak és Balogh Jánosnak adott decretumról Rákóczi 1711 febr. 21-i leveleiben is említést tett. *Márki S.* szerint (III. 205.) Bíró Kristóf ezredes volt, akire a határon átlépő személyek ellenőrzése volt bízva.

300.

Strij, 1711 március 23.

Rákóczi fejedelem értesíti Károlyit, hogy örömmel hallotta megérkezését és szívesen várja.

Sztri, 23. Martii 1711. 10½ óra, estve.

Isten minden jókkal álgya meg kgldet, szivbül kivánom.

Szombattul fogvást várván itt kgldet, ezen órában értem Szinyavuczkára való érkezésétt örömmel és késedelmének okát, melyre nézve hónap ebédre szivesen varom kgldet.

kgldnek minden jót kiváno
attyafia s Barattya

F. Rakoczi m. p.

Kívül: Szokásos címzés magyarul.

Jegyzet: A Stríjben Rákóczi és Károlyi közt lefolyt találkozás részleteire l. *Lukinich I.:* A szatmári béke története. 88. s köv. ll.

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

Abaposztó 381, 413, 577.
Abaposztó-szállítás 347.
Abaúj vármegye 238, 246, 270, 273, 275, 278, 279, 283, 286, 361, 513, 520.
Abel János zászlós 20, 22, 24, 34, 44, 46, 47, 50, 51, 52, 57, 96, 105, 130.
Abel János részére utasítások 34—37.
Abrudbánya város 333, 338, 364, 365, 367, 371, 378, 383, 391, 412, 421, 425.
Adó 367, 368, 391, 402, 427, 484, 577.
Adóhátralékok 395, 397, 398.
Adómentesség 177, 303, 305.
Adóterhek és szolgálmányok kivetése és behajtása 334, 335, 336, 337, 342, 343, 376, 423, 443, 444, 482, 483, 531, 551.
Agara Mátyás 202, 203.
Agyak nevű szöllő 275.
Aichbüchel C. G. báró 213, 308.
Aisa (?) h. 286.
Ajtai Mihály 390, 422, 428, 430.
Aknák 371.
Alboér Ábrahám 454.
Almás f. 367.
Almási Mihály ezredes 453, 480.
Alpár h. 275.
Alsóausztriai kancellária 14, 111, 112.
Alsófehér vármegye 412 (l. Fejér vm. alatt is).
Alsómagyarország 165, 166, 187.
Alsónovaj h. 250.
Alsóvadász h. 278.
Alsóverecke h. 582.
Alvinc vára 412.
Andor Pál bíró 230.
Andrássy István báró 488, 497.
Andrássy Jeromos 345, 399.
Andrássy Pál báró 373, 555.
Anglia 583.
Anna Erzsébet nevű leány 31, 58, 59, 68.
Ansariai püspök 467.
Antal úr l. gr. Esterházy Antal a.
Apáti h. 493, 508, 572. l. Olcsva alatt is.
Arad vármegye 394, 422.
Aranyok 428, 430, 464.
Arany Griffhez címzett bécsi fogadó 59.
Arany kappanhoz címzett fogadó 75.
Arany kúthoz c. bécsújhelyi fogadó 29, 30, 52, 82, 88, 90, 128, 148.
Aranyos h. (Szabolcs vm.) 352.
Aranyos vagy Aranyosbánya 333, 338.
Aranyosmarót 402, 403.
Aranyos-szék 322.
Aranyos-széki sereg 439.
Aranyváltás 343, 371, 422.
Archivum Rákóczianum 315, 321, 334, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 358, 369, 371, 373, 374, 375, 380,

381, 384, 386, 387, 388, 389, 393, 396, 397, 398, 399, 400, 405, 409, 416, 418, 419, 420, 423, 424, 425, 430, 434, 438, 442, 444, 446, 447, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 462, 463, 465, 476, 477, 478, 481, 483, 484, 485, 486, 487, 492, 493, 494, 496, 497, 502, 505, 506, 512, 516, 518, 519, 520, 521, 522, 524, 525, 526, 528, 534, 535, 536, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 548, 550, 554, 555, 556, 558, 561, 564, 568, 572, 578, 580, 581.
Ardó h. 244—45, 247.
Arelt János 403, 414.
Arianus hit 422.
Arka h. 278, 286.
Armalisták 231.
Arnótok 465, 474, 478.
Aspremont Gobert gr. 48, 58, 59, 60, 68, 86, 184, 231, 232, 267.
Aspremont Gobertné Rákóczi Juliánna 54, 68, 117, 212, 310, 311.
Aspremont Gobert—Rákóczi-per 80.
Aspremont-kúria 277.
Aspremont—Erdődy levéltár 321, 325, 341, 347, 348, 352, 356, 360, 362, 366, 370, 383, 389, 396, 479.
Aszalay Ferenc, a fejedelmi tanács titkára 320, 323, 324, 396, 401, 402, 405, 406, 413, 416, 417, 437, 460, 467, 550, 575.
Aszaló h. 279.
Atkár h. 533.
Atya h. 554.
Ausztria 26.
Ausztriai telepesek 244, 245.
Ágyúk 504.
Ágyúkhoz való rézlapátok 553.
Ágyúlövések 561.
Ál-Brankovicsok 190.
Ászok-vám 238, 254, 273.
Baaden város 10, 88, 90, 128, 148.
Babocsai Ferenc dandárnok 455, 461.
Bag h. 490, 491, 499.
Bagos h. 264, 265.
Bagossy László ezredes 444, 445, 453, 465, 480, 491, 519, 520, 558.
Bagossy Mihály 558.
Bagossy Pál brigadéros 319, 321, 324, 326, 361, 363, 386, 391, 398, 410, 419, 444, 446.
Bagossy-ezred 440.
Baj h. 252, 254.
Bajorok 423, 488.
Bajország 423, 544.
Bajor választófejedelem 544.
Bakai Ádám 556.
Bakács István 289.
Bakó kapitány 386.
Baksa Mihály 354, 355.
Bakta (Nyír-) h. 554.
Balassagyarmat 409, 410, 500.
Balkány h. 329, 330.
Balkány patak 330.
Balla h. 562.
Balogh h. 516, 517.
Balogh Ádám (Béri) 513, 514, 515.
Balogh Gáspár 511.
Balogh István (Galántai) dandárnok 464, 486. 494, 495.
Balogh János 582.
Balogh Miklós 438.
Balogh katonái 494.
Balsa h. 258, 259, 261.
Balyika László 373, 375, 576.
Bambuska László 350.
Baranyai 468.
Barratti Ignác udv. kamarai tanácsos 213. 298, 301.
Barát nevű szöllő 250.
Barbézières marquis 544, 545.
Barcsay Ábrahám erdélyi tanácsúr, kincstartó 334, 335, 341, 342, 343, 345, 375, 394, 395, 421, 482, 483, 484, 490, 493, 507, 508.
Barcsay Ábrahámnak adott utasítás 484.
Barcsay Mihály erdélyi ta-

nácsúr, fejérmegyei főispán 333, 334, 367, 378, 383, 421.
Barkóczy Ferenc 454, 559.
Bars vármegye 402, 549.
Barta Mihály 354.
Basko h. 275, 278, 283, 285—86, 288.
Bavaria 544, 545.
Bavarus 520.
Bay Mihály 527.
Bácskaság 502.
Bágyoni Zsigmond aranyváltó 343.
Bánffy György gr. erdélyi gubernátor 310.
Bánházy István alezredes 323.
Bánk h. 264, 269.
Bányavárosok 405, 504, 517.
Bányácska h. 238, 242, 247—248.
Bányák 391.
Bányászat (bányajog) 238, 241, 243, 251, 254, 269, 271, 275, 278, 279, 287, 290.
Báránd h. 266.
Bárczay Zsigmond 376.
Bári h. 242, 243.
Bártfa város 183, 184, 487.
Bátor (Nyír-) 558.
Báthory-birtok 381.
Báthory Zsófia 381.
Báthori nevű szöllő 272.
Becza (Bocza) parasztvezér 574.
Beher Franz 167.
Bekecs h. 288.
Belzi palatinus 442, 565.
Beleznay János brigadéros 521, 542.
Belényes h. 531.
Bene h. 580.
Beniczky Gáspár 368, 442, 444.
Beniczky Gáspár naplója 442, 446, 449, 455, 456, 487, 489, 491, 493.
Beöthy István 205.
Bercsényi Miklós gr. 174, 183, 184, 186, 188, 190, 192, 208, 209, 217, 321, 324, 340, 344, 377, 384, 385, 398, 425, 441, 443, 444, 445, 451, 455, 456, 459, 461, 476, 477, 478, 486, 487, 488, 489, 497, 498, 499, 502, 503, 504, 505, 506, 509, 512, 516, 518, 520, 524, 530, 533, 536, 537, 539, 543, 548, 554, 560, 567, 568, 574, 581, 582, 583.
Bercsényi-uradalmak 174, 192.
Bercsényi úrfi (gr. Bercsényi Miklós fia László) 503.
Berczel h. 267, 269.
Bereg vármegye 347, 349, 352, 358, 394, 398, 443, 451, 453, 460, 541, 547, 558, 561, 572, 580, 582.
Beregszász 443, 541.
Berettyó f. 471.
Berlin 160.
P. Bernhard ágostonrendi szerzetes 40.
Berthóty István érsekújvári katonai parancsnok 496.
Berthóty Ferenc tábornok 535.
Berzeviczy János Ádám, Rákóczi apródja 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 44, 45, 46, 48, 51, 52, 54, 59, 63, 67, 68, 69, 70, 74, 77, 78, 82, 85, 86, 88, 89, 91, 93, 96, 97, 98, 100, 105, 108, 116, 122, 145, 148, 156, 157, 408.
Berzeviczy Lajos 470.
Berzék (Berzegh) h. 269.
Bessenyey Zsigmond ezredes 388, 453.
Bessenyey-ezred 388, 408, 425.
Bessenyő h. 228, 230, 233.
Beszterce város (Erdély) 324, 326, 364, 367, 412, 419.
Beszterce (bánya) 440.
Bethlen Gábor erdélyi fejedelem 434.
Bethlen vára Szolnok-Doboka vm. 344.
Bettelau (vagy Zettelau, Morvaország) 123.

Bevilaqua nevű pap 94, 131.
Bezerédy Imre elpártolása (1708) 422, 423, 426, 538.
Bécs 9, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 21, 22, 25, 27, 28, 29, 30, 40, 42, 43, 47, 48, 50, 51, 57, 58, 59, 60, 62, 65, 66, 75, 78, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 90, 96, 97, 101, 102, 113, 114, 115, 123, 124, 125, 128, 131, 135, 148, 151, 154, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 168, 173, 174, 176, 182, 183, 186, 187, 188, 189, 200, 201, 209, 210, 211, 212, 214, 215, 217, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 234, 294, 296, 297, 298, 299, 301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 310, 576, 577, 582, 583.
Bécsi udvar 47, 95, 96, 104, 125, 129, 133, 135, 136, 137, 190, 206, 422, 512, 565, 582.
Bécsi quai 335.
Bécsújhely 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 37, 38, 39, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 64, 69, 70, 72, 73, 74, 76, 78, 79, 92, 105, 106, 110, 111, 113, 114, 115, 118, 121, 122, 123, 124, 133, 134, 139, 141, 144, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 157, 158, 161, 166, 168, 176, 194, 195, 294, 299, 300, 304, 307, 308, 309, 530.
Bécsújhelyi jezsuiták 7, 23, 24, 41, 72, 94.
Bécsújhelyi püspök 14.
Bécsújhelyi polgármester 16.
Bécsújhelyi vár 7.
Bécsújhelyi várkert 22.
Bécsújhelyi várnagy 13, 17, 20, 35, 36, 37, 40, 43, 70, 71, 73, 74.
Bécsújhelyi vár alkalmazottai 74—75.
Bécsújhelyi államfoglyok élelmezése és ellátása 297, 299, 300, 301, 304.
Bécsújhelyi államfoglyok őrizetére vonatkozó utasítások 35—37.
Bégányi-család 460.
Béke Rákóczi és Bécs között orosz közvetítéssel 571.
Béke ügye Rákóczi és a császár közt 576.
Békevágy 349, 419.
Béldy Pál (Uzoni) 448.
Béldy Pál leánya Zsuzsánna 448.
Bénye h. l. Erdőbénye a.
Bérlet 166, 268.
Bicskei nevű református pap 358.
Bihar vármegye 263, 265, 303, 306, 333, 344, 362, 371, 373, 391, 422, 471, 546.
Bikk László ezredes 471.
Bikk-ezred 471.
Bilke h. 580.
Binder J. Fr. birodalmi tanácsos 213.
Bíró György 481.
Bíró Kristóf 481, 582, 583.
Bírságok 247, 269, 288.
Birtokelkobzások 462.
Bisalmás nevű szöllő 278.
Blocksberg 136.
Bodókő v. Boldogkővár h. 286.
Bodrog f. 234, 235, 244, 245, 247, 248, 251, 258, 510, 540, 546.
Bodrogkeresztúr h. 252, 254, 259.
Bodrogköz 269, 540, 541, 542, 547, 552, 556.
Bodva h. 279.
Boér Gábor 421.
Boglos nevű szöllő 241.
Bojoros (?) 488.
Bokros Pál ezredes 522, 523.
Boldogkő h. 209.
Boldogkő-váralja h. 278, 282, 286.
Bolejtai tiszt 474.
Bomlás a kurucok közt 544, 563.

Bóné András ezredes 398.
Borbély Gáspár ezredes 514. 515.
Borkimérés 236, 238, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 249, 250, 251, 252, 254, 255, 262, 264, 266, 273, 274, 275, 278, 282, 283, 284, 286, 287, 290, 291, 292, 293.
Borkút h. 389.
Borosjenő vára 365, 367, 371, 397, 422.
Borospince 250, 253, 271, 273.
Boroszló 65, 160.
Boroveczky János 444.
Borsi h. 242.
Borsiszer-utca Sátoraljaújhelyt 240, 241.
Borsod vármegye 174, 175, 176, 191, 192, 206, 207, 208, 209, 215, 219, 221, 223, 225, 227, 228, 231, 232, 255, 256, 279, 361, 493, 540.
Borsodvármegyei egyházi tized 216.
Borsy Ádám 202.
Bortermelés 235, 237, 246, 248, 250, 251, 253, 268, 270, 272, 291.
Bosnyák-család 320, 368.
Bosva h. 284, 288.
Botos vitézek 482.
Bottyán h. 540, 542, 546.
Bottyán János tábornok 461.
Bottyán János özvegye grófn Forgách Juliánna 543.
Bőd h. 275.
Böheim F. C. 14.
Bökény h. 263, 267—68, 306.
Böszörmény város 453, 562.
Brabantia 426.
Brandenburg 132, 160.
Brandenburgi udvar 99.
Brandis Jakab András gr. 187, 189.
Brankovics János Pál. gr 174, 190, 192, 196.
Brassó 417.
Breslau l. Boroszló a.
Breuner Fülöp Kristóf gr. vezérőrnagy 15, 39, 41, 43, 101, 111.
Bruck város a Lajta f. mellett 39.
Brünn város 162.
Buccelleni Fr. Gy. gr. udvari kancellár 12, 13, 17, 28, 41, 42, 43, 44, 45, 66, 80, 81, 87, 90, 93, 97, 101, 114, 115, 125, 134, 136, 300.
Buchheim Ferenc Antal gr. bécsújhelyi püspök 14.
Bucsák 474.
Buda város 222, 223.
Budai kamara vagy adminisztráció 175, 176, 177, 205, 206, 207, 209, 211, 215, 216, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 266, 298, 299.
Budai kamara egri kirendeltsége 176, 207, 209, 210, 211, 215, 216, 217, 219, 220, 221, 222, 223, 225, 228, 266, 293.
Budai 499.
Budfalva h. 554.
Buly h. 258.
Bűd (Bőd) h. 160—261, 306.
Bükk h. 492.

Carafa eperjesi törvényszéke 190.
Caraffy de Adeck Jakab dragonyos 20, 21—22, 23, 25, 27, 48, 58, 74, 77, 115, 117, 121, 133.
Cardinalis l. esztergomi érseka.
Carolina (Constitutio Criminalis Carolina 1532) 62, 109.
Cartellae commissarius 526.
Cassa (Costa?) 465.
Gr. Castelli Magnus 52.
Gr. Castelli (ifj.) 159.
Castelli-dragonyosezred 7, 14, 34, 38, 39, 40, 43, 51, 57, 82, 111, 112, 144, 148, 151, 154, 155, 157, 162.
Cár (orosz-) 582, 583.
Cári miniszterek 570.
Cári udvar 582.

Cegléd 496.
Cerasus Macedonica 235.
Charrière Jakab ezredes 540, 541, 542, 544, 545, 552, 555, 556, 559, 578, 580.
Clement Hans dragonyos 76.
Colberg 160.
Confiscált jószágok felügyelete 447.
Confoederationalis kötelesség 395.
Conradt nevű dragonyos 26, 27.
Consilium bellicum l. Haditanács a.
Consilium oeconomicum l. gazdasági tanács a.
Cornet l. Lehmann Jakab Kristóf a.
Csaba Zsigmond 340, 344, 346.
Csajághy János ezredes 524, 532, 536.
Csanád h. 453.
Csanády László ezredes 424, 467, 547.
Csaroda hídja 541, 546.
Csáky András 472, 473, 474, 475.
Csáky István gr. 325, 421, 440, 458, 459.
Csáky László gr. 325, 362, 387, 388, 389, 391, 421.
Csáky Mihály 493.
Csánki Dezső 286, 288, 396.
Császári haderő 532.
Császáriak hadmozdulatai 1710 elején 497.
Csáth h. 225, 226, 227, 232, 233, 256.
Csedő András páter 404.
Csehország 24.
Cselédfizetések (kondás, pásztor stb.) 229.
Csenger h. 452.
Cserei Mihály történetíró 344, 364, 371, 372, 395, 403, 407, 412, 419.
Cserepes nevű szöllő 272.
Csergő h. 242, 243.
Csernaho h. 242, 243, 244.
Csé Gergely 230.
Csécsi Mihály 230.
Csicsery Ferenc ezredes 440.
Csicsva vára 555, 559.
Csicsvaalja h. 555.
Csobaj h. 252, 254, 255.
Csongrád vmegye 361.
Csucsi szoros Zaránd megyében 394, 396.
Csüggedés a kurucok közt 500, 502.
Cusani Jakab József marchese lovassági tábornok 364, 366, 367, 400, 536, 537, 548.
Czehe h. 244.
Czekeháza 275, 277.
Czekel h. 243.
Czeles Lőrinc debreceni harmincados 175, 191, 193.
Czerjék János 439.
Czigán h. (Szilágy vm.) 563.
Czigánd h. 267.
Czigányok 247, 288.
Czigányok (muzsikus-) 249.
Czímer 577.

Dada (Tisza-) 260, 261.
Daniel György 433.
Daniel Péter (vargyasi) 387, 409, 411.
Danzig városa 53, 63, 67, 68, 84.
Darócz h. 388, 492, 493, 494.
Darvas Ferenc 526.
Dánia 512.
Dániel úr l. gr. Esterházy Dániel a.
Deák Farkas 458.
Deák Ferenc ezredes 461, 463, 533, 537, 542, 572,
Deák Mátyás 251.
Debrecen város 262, 263, 264, 265, 381, 391, 403, 426, 464, 469, 476, 480, 490, 491, 505, 545, 549, 550, 551, 560, 562.
Debrecen kölcsöne Rákóczinak 464.
Debrecen felgyujtásának terve 485, 486.
Debrecen tanácsa 464.
Debreceni harmincados 191, 193.
Delegátusok 542.
Delgen Christián kapitány 298.

Denck Péter Pál bécsújhelyi korcsmáros 29, 30, 52.
Dengeleg h. 418.
Deputátusok 435.
Derecske h. 263, 264, 265.
Deregnyő h. 541, 546.
Dersik nevű szöllő 241.
Desalleurs marquis 565.
Dessewffy (Dezsőfi, Derzsőfi 533, 550.
Deszni vidéke 531.
Detrich (Dietrich) István ezredes 480, 489, 491.
Décsei László 580.
Dés város 419, 480.
Dévai Pál alispán 519.
Dica 367, 368, 376, 394.
Diehr Joachim hadnagy 141, 144.
Diószeg h. 263, 264, 265, 344, 480, 558.
Disznó-etetés stb. 231, 234, 236, 238, 239, 240, 243, 246, 247, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 264, 267, 271, 274, 275, 276, 278, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 290, 291, 556.
Ditscher (Ditsch) Georg dragonyos 69, 82, 128.
Divény h. 476, 518.
Dob (Tisza-) h. 260.
Doboka vármegye 360, 361, 363.
Dobosi 453.
Dobozi István 403.
Dobrony (Nagy-, Kis-) h. 547, 548, 549, 556.
Dobsza h. 275.
Dóczi György 230.
Dohány 553, 558.
Dohányzás 487, 488.
Dolgoruckij Sergius hg. 565, 570, 581, 582, 583.
Dolmány (veres anglia-) 357.
Domahídy László 367, 413, 420.
Dominicus pater 399.
Domján Elek 13.
Dorog (Hajdú-) 262.
Döbrő h. 226.
Drabitius Miklós álpróféta 508.
Dragonyosok vallomásai Rákóczi szökéséről 18. s köv. ll.
Draguly Farkas ezredes 322, 323, 473, 474, 475, 577.
Draskovich grófnő bécsi palotája 81.
Drégelypalánk h. 513.
Drohobic h. 570.
Dubois kopófalkavezető 298.
Du Bois bécsi kanonok 80.
Dubrinics h. 556.
Duna f. 386, 392, 461, 475, 497, 514.
Dunai átkelés 514, 515.
Duna—Tisza köze 570, 571.
Dunántúl 408, 415, 423, 425, 461, 503, 506, 514, 516, 558.

Ebecki István ungvári parancsnok 541, 542, 560, 574, 579.
Ebergényi László báró altábornagy 562, 574, 576, 577, 579.
Ecsed vára 323, 338, 351, 361, 390, 504, 558, 577.
Ecsedi uradalom 263, 310.
Ecsedi János ezredes 361, 381, 385, 391, 547.
Ederné 159.
Eger város és vár 176, 208, 210, 211, 215, 216, 217, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 232, 376, 381, 383, 384, 392, 393, 394, 396, 400, 411, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 421, 422, 423, 424, 427, 428, 430, 493, 495, 503, 518, 524, 525, 526, 528, 529, 530, 533, 536, 537, 539, 540, 542, 543, 545, 547, 550, 554.
Egerben tartott országos értekezlet 376, 377, 381, 385, 386, 392, 397.
Egri ház Tokajban 250.
Egri nevű szöllő 250.
Egyed Márton 230.
Egyházi személyek sérelmei 368.
Eilers János dr. 174.
Elégedetlenség 398, 445.

Ellenséggel való levelezés 333.
Elnéptelenedés 257, 258, 261, 263, 264, 266, 268, 269, 283, 288, 289, 290, 292, 293, 302, 303, 305.
Előhegy nevű szöllő 253.
Elpártolások 332, 389, 426, 462, 503, 518, 543.
Emőd h. (Borsod vm.) 208, 232, 493.
Enckevoirt A. W. gróf 213.
Enyicke h. 324, 327, 274.
Enzersdorf h. 24.
Eöllyüs János ezredes 361, 391, 398, 410.
Eötvös Miklós (Ötvös) főhadbiztos 385, 395, 397. 426, 435, 538, 542, 543.
Eperjes vár és város 89, 102, 180, 181, 399, 496, 520, 547, 564.
Erdély 310, 317, 318, 319, 322, 324, 330, 335, 342, 345, 346, 364, 371, 377, 381, 390, 395, 400, 404, 407, 414, 415, 419, 430, 453, 458, 459, 467, 502, 511, 512, 528, 537, 554, 558, 562, 563, 564, 570, 571.
Erdélyi fejedelemség 395.
Erdélyi menekültek 317, 318, 321, 322, 323, 324, 325, 327, 367, 380, 381, 385, 394, 395, 396, 397, 400, 437, 438, 441, 450, 452, 457, 467, 468, 478, 479, 489, 490, 500, 501, 507, 508, 526, 541, 542, 546.
Erdélyi kincstartóság 457.
Erdélyi rendek 318, 327.
Erdélyi tanács 403, 413, 432, 484, 575.
Erdélyi titkár 507.
Erdélyi hadak 331, 419, 430, 438.
Erdélyi hadműveletek 341.
Erdélyi hadjárat (1708) 417, 418, 419, 424—26.
Erdélyi hadihelyzet (1709) 465, 469.
Erdélyi haderő szétoszlása 421.
Erdélyi császári katonaság 452, 469.
Erdélyi várak 325.
Erdőbénye h. 209, 247, 248, 269, 273, 275, 286, 288.
Erdőd h. 317.
Erdődy grófnő 231, 232.
Erdőhorváti h. l. Horváti a.
Erdőkerülők 247.
Esterházy Antal gr. tábornagy (Antal úr) 423, 461, 485, 492, 493, 494, 497, 498, 502, 503, 506, 511, 513, 519, 522, 527, 541, 542, 556, 558, 560, 563, 564, 580, 581.
Esterházy Dániel gr. altábornagy (Dániel úr) 478, 493, 534, 542, 555, 557, 562, 564.
Esze Tamás brigadéros 319, 321, 324, 325, 326.
Eszenyi Bálint 180.
Eszlár h. 252, 255, 257.
Esztár h. 265.
Esztergom vára 497.
Esztergom vármegye 517.
Esztergomi bíboros érsek 560, 562, 571.
Ezredek létszámának pótlása 331.
Ezüstpénz 424.
Exulánsok l. erdélyi menekültek alatt.
Éble Gábor levéltárnok 315.
Élelmezési nehézségek 391, 392, 398, 399, 489, 495, 498, 513, 517, 538, 552, 553, 561.
Érmellék 364.
Érsekújvár 259, 335, 391, 392, 419, 423, 492, 494, 495, 498, 499, 502, 503, 504, 511, 512, 513, 516, 517, 521, 522, 526, 529, 532, 563.

Fandly Mátyás kiadó 195, 201.
Farkas Sándor 546.
Fácánok 513.
Fegyverszünet ügye 419, 440, 576.

Fehérgyarmat h. 577.
Fehér ló-hoz címzett fogadó Bécsújhely városában 32, 49, 76, 77, 82, 84, 88, 90, 116, 148.
Fejedelmi kancellária iktató könyve 315.
Fejedelmi tanács 315, 339, 341, 342, 344, 345, 347, 375, 377, 379, 382, 385, 387, 393, 394, 400, 401, 402, 403, 405, 406, 413, 414, 415, 417, 418, 421, 422, 423, 427, 428, 429, 430, 432, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 446, 447, 448, 450, 454, 467, 471, 478, 481, 482, 483, 484, 500, 506, 510, 523, 524, 527, 575.
Fejéregyháza h. (Borsod vm.) 206.
Fejér vármegye 333, 343, 378.
Fejszés emberek 389.
Feketehegy nevű szöllő 253.
Fekete-Kőrös f. 333.
Fekete Miklós 209.
Fekete-tenger 474.
Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen c. mű 57, 82, 185, 259, 319, 345, 356, 364, 366, 374, 380, 407, 470, 477, 480, 488, 497, 498, 512, 514, 527, 529, 532, 534, 536, 537, 539, 541, 544, 555, 556, 563, 564.
Felejtár 487.
Fels-ezred 559.
Felsőbánya város 390, 428, 443.
Felsőitáliai hadjárat 319.
Felsőleget nevű szöllő 278.
Felsőmagyarország 210, 212, 217, 221, 222, 226, 356.
Felsőmagyarországi kamara l. Szepesi kamara a.
Felsőnovaj h. 279.
Felső-Tiszavidék 555.
Fendricih l. Abel János a.
Ferdinánd (II.) magyar király 10.
Ferenczi Miklós 448, 458.
Ferschner G. A. udv. kamarai titkár 213.
Feuerwerk (Fajerberger) 545.
Fiedler Joseph 423.
Fierville d'Hérissy lovag ezredparancsnok 440, 480, 489, 491.
Fiscalis jószágok 319, 320, 338, 414.
Fiscalis jószágok ellenőrzése 450.
Fischer kapitány 111.
Fischer Georg dragonyos 82.
Fizetési nehézségek 498.
Fleischhacker Jos. dragonyos 141, 144.
Fleischmann Joh. Philipp dragonyos káplár 20, 21, 25, 45, 46, 47.
Fodor Gergely 230.
Fodor János 230.
Fodor Péter 230.
Fogarassy István 511.
Fogoly kuruc tisztek kiváltása 377, 438, 446, 447, 524, 525, 526.
Foglyok 503.
Fogott nyelv 389.
Fonáczi Mátyás kapitány 397.
Fony h. 203, 209, 245, 275, 278, 282, 283, 286, 288.
Forgách (gróf-) levéltár 204.
Forgách Simon gr. 399, 582, 583.
Forró h. 279.
Fosztogatások 329, 330, 386.
Fournier de Champs őrnagy 111, 123, 141, 144, 161.
Főgeneralis v. generális uram. l. Bercsényi a.
Földkisorsolás 252, 259.
Földkiosztás 254, 258, 262.
Földközösség 256, 264, 265, 268.
Földvári György 397.
Franciák ellen folytatott harcok 1701—1702. 57.
Francia cédula 519.
Francia hadak 468.
Francia király 475, 544.
Francia orátor 475.
Francia tolmács 475.

Franciaország 423, 582.
Francia udvar 565.
Frankfurt a. d. Oder 75, 160.
Frigyes (III.) brandenburgi választófejedelem (mint porosz király I.) 64.
Frits Georg dragonyos 141, 144.
Fuvarszolgálat 374.
Fülek vára 478.
Füvellés 337, 513.

Galicia 488, 565.
Galitzin hg. 570.
Garadna h. 280.
Garam f. 497, 502.
Gazdasági tanács 320, 333, 334, 369, 372, 379, 395, 397, 531, 532.
Gazdatiszti fizetés 229.
Gács vára 517, 518.
Gál Péter 573.
Gálszécs h. 364, 370, 486, 489.
Gáva h. 258, 269.
Geczi Zsigmond 546.
Gefähler (Gufähler) Joseph dragonyos 49, 83.
Gelényes h. 571, 572, 573, 576.
Gemsei (Gömbsei) 387.
Gena hadnagy 123.
Gencs h. 322, 566.
Geyer Christian dragonyos 18, 19, 20, 21, 44, 45.
Géczi Gábor ezredes 519, 526.
Gimes h. 403, 404.
Glandorf Ernő Antal 174, 184, 185.
Gogel Joh. dragonyos őrmester 141, 144.
Golop h. 273, 274, 275.
Gombkötő Sándor l. Munkácsi János a.
Gonzales jezsuita generális 66, 98.
Gődény Pál ezredes 391.
Gödöllő h. 497.
Gömör vármegye 361, 530.
Gönc város 180, 275, 277, 278, 280, 284.
Gönci híd 306.
Görbe nevű szöllőhegy Tálya m. 204, 272.
Görgény vára 344, 370—71, 372, 403.
Görög Péterné 373.
Görögök adója 238, 242.
Grabarics Jakab 364, 414.
Graven császári tábornok 480.
Graz város 29.
Grexa Gyula 190.
Grondecker kapitány 52.
Grosshofer Katalin 32.
Gross Ferenc 251.
Gulya 225, 233.
Gundelfinger János 175, 191, 192, 196.
Gursky Martin hadnagy 141, 144.
Guta h. 498.
Gvadányi Sándor gr. alezredes 543.
Gyalu vára 421.
Gyilkossági per 460.
Gyömren (?) 519.
Gyöngyös város 498.
Győr város 149, 162.
Győri Nagy János ezredes 526.
Győrk h. (Tót-, Hévíz-,) 511, 513.
Gyulafehérvár 375, 409, 412.
Gyulafehérvári országgyűlés (1704) 450.
Gyulai 518.
Gyulainé 527.
Gyulay István gr. ezredes 463, 480.
Gyulay-ezred 463.

Hadad vára 338, 363, 421, 458, 576.
Hadadi ezredes 489, 490.
Hadbiztosság 335, 336, 342, 343, 346, 347, 374, 375, 376, 385, 391, 394, 395, 399, 401, 402, 422, 468, 490, 493, 526, 538.
Hadi regulamentum 342.
Hadház h. 262, 263, 268.
Haditanács 8, 14, 15, 16, 17, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 43, 44, 47, 48, 51, 52, 61, 62, 63, 66, 78, 95, 101, 106, 110, 111, 112, 113, 115, 118, 123, 146, 149, 150,

151, 152, 153, 154, 156, 158, 162, 163, 164, 165, 169, 177, 180.
Hadsereg ellátása, felszerelése 345, 368.
Hagen Michael dragonyos 76.
Hainburg (Heinberg) város 81.
Hajdú (Heydo) János 230.
Hajdú vármegye 264.
Hajdúböszörmény v. 261, 262, 263, 268, l. Böszörmény a. is.
Hajdúezred 319.
Hajdúk (hajdúság) 395, 396, 397, 410, 412, 470, 476, 479, 480, 496, 519, 520, 529, 536, 555, 558, 573.
Hajdúvárosi szabadság 445.
Hajdúvárosok 388, 548.
Hajózás a folyókon 251, 259, 290, 293.
Halasi Péter 529.
Halász Péter 567.
Halászat 231, 238, 246, 247, 249, 251, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 261, 262, 263, 266, 269, 282, 284, 288, 290, 292, 293.
Haller Gábor 580.
Halmaj h. 520.
Halmágy h. 453.
Halsgerichtsordnung 62, 108, 109.
Hammer Joseph 371.
Hancz Jakab 471.
Hangos h. 279.
Hangosi Imre ezredes 546, 559.
Haraszti Emil 249.
Hartleben Fülöp Mihály császári vezérőrnagy 579.
Hasslingen Tóbiás prágai katonai parancsnok 163.
Határátlépés 589.
Határőrök 514.
Hatvan 503, 516, 533.
Haubtmann l. Lehmann Gotfried a.
Haubtmann sein Bruder l. Lehmann Jakab Kristóf a.
Havasalföldi 333.
Havasalföldi vajda 412.
Háromszék 436, 439.
Händl Georg dragonyos 19, 20, 21, 51.
Hegyalja 270, 440, 541, 542.
Hegyesi Mihály 403, 414.
Hegyesi-család (borosjenei) 403.
Heister Sigbert gr. császári tábornok 364, 374, 423, 477, 487, 488, 498, 517, 521, 530, 532.
Hejce h. 277, 278.
Hellenbach J. Gottfried báró bányagróf 335, 401, 402, 405, 427.
Hernád f. 279, 280, 306, 555.
Hessen-casseli tartomány-grófság 64.
Hetsai István 230.
Herzog József 175, 178, 179, 183, 187, 189, 191, 193, 197, 255.
Heves vármegye 226, 233, 266, 423, 424, 425, 426, 493, 495, 503, 513, 519, 533.
Hét szöllő nevű szöllő 250.
Hévíz-györk h. 513.
Hidasnémeti h. 306.
Hídvám 306.
Hídvég h. 513.
Hiemer Ferdinánd 69, 70, 71, 73, 74, 98, 299, 300, 307, 308.
Himmelpfort-gasse. (Bécsben.) 297.
Himmelgeist hadbíró 164, 167, 169.
Hintó 577.
Hispanica cera 195.
Hlavati András 176, 191, 192, 196, 206, 208.
Hofkammer l. Udvari kamara a.
Hofkriegsrath l. Haditanács a.
Hoffmann J. W. br. udv. kamarai tanácsos 213.
Hofzahlamt 302, 304.
Hollandi cserép 235.
Homolyai 209.
Homonna h. 490, 559, 566.
Hont vármegye 497, 500, 513.
Horn nevű őrmester 51, 52.

Horofski Johann Georg dragonyos 19, 20, 21.
Hort (Puszta-) 261.
Horthi István titkár 318, 319, 329, 330, 338, 339, 376, 415, 418, 428, 445, 447.
Horváth Gábor máramaros-megyei alispán 343.
Horvát Jankó 328, 430.
Horváth János 230.
Horváth Péter 512, 538.
Horváti h. 209, 278, 282, 283, 284, 286—88.
Horváti h. (Kraszna m.) 362, 363.
Hosszúnyerges nevű szöllő 272
Hosszúpályi h. 263, 265.
Hotyka h. 277, 282, 284, 288.
Hrabocz h. 491.
L'Huillier kapitány 11.
Hunyad vármegye 334.
Húshagyókedd 357.
Húskimérés 236, 238, 242, 249, 251, 252, 254, 262, 266, 273, 275, 290, 291, 292, 293.
Huszár Lajos tanulmánya 345.
Huszt vára 338, 373, 384, 391, 399, 483, 484, 485, 552, 553.
Huszt várának szükségletei (1710 dec.) 553.
Hübner genealogiai író 64.

Ibrány h. 267.
Ibrányi László 352.
Ibrányi-leány neveltetése 467.
Idegen hadak 501.
Ilosvay Ábrahám 463.
Ilosvay György 527.
Ilosvay Imre ezredes 388, 527.
Ilosvay ezredes 489, 490.
Ilyvo (Lemberg) 568, 583.
Ipoly f. 497, 500, 502, 516.
Ipolyság 500, 516.
Ipolytorok 517.
Ispán 230.
Isold István 530.
Itália 364.

Jakab nevő zsidó hagyatéka 442.
Jantó János 272.
Jaroszló (Jaraszlo, Jaroslaw) város 568, 581.
Jaroszlói Rákóczi-uradalom 568.
Javaslatok Rákóczi vagyona jövedelmezőségének fokozására 296, 302, 303, 304, 305.
Jákóhalma h. 493.
Jánosd h. 279.
Jármay Edit 289.
Jászapáti h. 447.
Jászberény 496, 497, 499.
Jászfényszaru h. 492.
Jászkisér h. 503.
Jásznagykunszolnok vármegye 493.
Jászok 447, 448, 461, 503, 523, 524.
Jászok katonakötelezettsége 523, 524, 527.
Jászság 523.
Jávorka Ádám 204.
Jedicula 581.
Jenei Sámuel 400, 457.
Jenő l. Borosjenő a.
Jezsuita-rend 288, 327.
Jégverem (glacialis fovea) 250.
Jobbágy szolgálmányok 236, 239, 240, 243, 244, 245, 247, 249, 252, 255, 256, 258, 270, 274, 276, 279, 280, 282, 283, 285, 286.
Jobbágy adózás 239, 240, 243, 246, 247, 249, 253, 255, 256, 258, 267, 274, 276, 281, 284, 285, 287.
Jordan (Jordon) póstatiszt 93, 112.
Jósika Dániel br. dandárnok 389, 480, 522, 567.
Jósika István br. 345.
Jóslatok 508.
József (I.) magyar király 7, 255.
Jörger őrnagy 112, 141, 144.
Judicium delegatum 111, 112, 152, 212, 213.
Judicium delegatum tagjai 213.
Jutalom a katonáknak 343.

Kaba h. 265, 266.
Kaján h. (Kis-, Kajántó) 396.
Kaldinger János György bécsújhelyi szabómester 33, 50.
Kalocsai érsek 135.
Kalotaszeg 363, 367, 411, 473.
Kammerarchiv (Bécs) 174, 176, 177, 186, 209, 210, 211, 214, 215, 217, 220, 221, 222, 223, 225, 227, 234, 248, 270, 289, 294, 296, 297, 298, 299, 301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 309.
Kapronczay 208.
Karabélyos ezred 351, 352, 518, 523.
Karánsebes város 413.
Karczag h. 266, 510.
Karika h. (Szilágy vm.) 362, 363, 465.
Kasmárk h. 279.
Kassa vár és város 173, 175, 178, 181, 185, 190, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 203, 205, 206, 207, 208, 211, 212, 215, 217, 220, 234, 248, 269, 270, 289, 302, 304, 305, 306, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 327, 343, 345, 347, 365, 374, 375, 376, 377, 378, 383, 409, 419, 455, 467, 486, 487, 496, 502, 504, 520, 532, 533, 547, 548, 555, 556, 560, 561, 564.
Kassai adóhivatal 238, 304.
Kassai apácák 467.
Kassai gyűlés 376, 423.
Kassai mérő és köböl 228, 264, 394.
Kasza (falx foenaria) 252, 271.
Katay 556.
Katona István 392, 417, 421, 440.
Katona Mihály 389.
Katona Pál 392, 417, 421, 440.
Katonai beszállásolások következményei 258.
Katonai karhatalom a birtoklefoglalásoknál 197.
Katonai felszerelés romlása 399.
Katonai szemle (mustra) 318, 319, 321, 322, 325, 326, 327, 328, 331, 332, 341, 367, 385.
Katonaszökevények 471, 559, 580.
Katonák (kuruc) szétszéledése 489, 490, 491, 506, 507.
Kál h. 226, 233.
Káldi Ádám 519.
Kállai orosz püspök 360.
Kálló h. 191, 328, 382, 453, 536, 568.
Kállói póstamester 382.
Kálmáncsay István 190.
Kálnási János 393.
Kántor István tanácsi titkár 424, 436, 448, 471, 501, 510, 551, 553.
Kápolnási tábor 510.
Káránd h. 267.
Kárándi Mihály ezredes 363, 454, 480, 561.
Kárászteleke h. 381.
Károly lotharingiai herceg 364.
Károly (V.) német császár 62, 109.
Károly (XII.) svéd király 82, 466.
Károly (X.) svéd király 83, 102.
Károly főherceg (III. Károly) 297.
Károlyi Sándor, Szirmay István irnoka 89, 91, 95, 97, 102, 104, 109, 110, 133.
Gr. Károlyi-nemzetség budapesti levéltára 313, 315, 380, 411, 518.
Gr. Károlyi-nemzetség jószágainak birtoklási története 320, 361.
Br. Károlyi Sándor tábornagy 315, 317, 318, 319, 321, 322, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 339, 341, 342, 344, 347, 359, 360, 362, 363, 364, 365, 369, 370, 374, 375, 377, 378, 379, 380, 382, 383, 387, 388, 389,

392, 393, 396, 398, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 409, 411, 412, 413, 415, 417, 418, 420, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 500, 501, 502, 504, 505, 506, 508, 509, 510, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 523, 524, 530, 531, 532, 533, 534, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 545, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 566, 567, 568, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 581, 582, 584.

Károlyi Sándorné szalai Barkóczy Krisztina 328, 565, 566, 567, 569.

Károlyi Sándorné a pestis elleni védekezésben 509.

Károlyi Klára 580.

Károlyi Sándornak utasítás 1708 febr. 28-ról 330—338.

Károlyi Sándornak utasítás a védelem folytatására 560.

Károlyi Sándor az erdélyi hadjáratról (1708) 418—420.

Károlyi Sándor jelentése a dunántúli vállalatról (1710) 516.

Károlyi Sándor erdélyi hadjárata (1708) 407, 412, (1709) 480.

Károlyi Sándor egyéni sérelmei 369, 370.

Károlyi Sándor a háború folytatása mellett 558.

Károlyi és Pálffy János gr. találkozása 549.

Kászony h. 443, 566, 572, 580.

Kecskemét 319, 320, 381, 398.

Keczeli (Farnosi-) család 331.

Keczeli István 331, 372, 375, 376, 522.

Keczer—Peklin h. l. Peklin a.

Keczer Sándor tanácsúr, főhadbiztos 204, 215, 217, 218, 219, 272, 345, 346, 347, 385, 394, 401, 402, 498, 535, 541, 542, 552, 561.

Kelecsény h. 228.

Kemény László br. 402, 403, 414.

Kemény Simon br. 325.

Keménymező 363.

Kende László 579.

Kenézlő h. 258, 261, 541, 546.

Kentelke h. 389.

Kenyeres vármegyék 478.

Kenyérhiány a kuruc hadseregben 513, 517.

Kenyérmező 362.

Kereskedelem előmozdítása 306.

Kereskényi László alezredes 534.

Keresztély Ágost esztergomi bíborosérsek, sachsen-zeitzi hg. 560, 577.

Keresztúr (Bodrog-) 542.

Keresztúr l. Sajókeresztúr a.

Kertzil András Adalbert hadnagy 12, 17, 28, 29, 41, 43, 51, 52, 54, 56, 57, 67, 69, 70, 74, 76, 77, 82, 86, 88, 90, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 103, 104, 106, 108, 109, 111, 112, 118, 123, 126, 145, 148, 150, 151, 152, 153, 154, 157, 158, 159, 162.

Kertzil András látogatása Bécsben Rákóczi feleségénél 12, 41, 43, 103, 114, 115, 124.

Kertzil András vallomása 100—103, 104.

Kertzil András írásbeli vallo-

mása (1701 nov. 18. körül) 114—118.
Kertzil András vallomásáról felvett jegyzőkönyv (1701 dec. 1.) 123.
Kertzil András személyi adatai 123.
Kertzil András ügyében a haditörvényszék szavazata 141—144.
Kertzil András ügyében a hadi törvényszék ítélete 147—149.
Kertzil András ügyében a haditörvényszék ítéletének kihirdetése 157—158.
Keszi (Tisza-) h. 256.
Kémer h. 361, 362.
Kéménd h. 517.
Kémkedés 544, 545.
Kéneső 343.
Kér h. 275.
Kéry János titkár 202, 269, 483.
Kéry János udv. káplán 509.
Késmárk város 272, 487, 488, 502.
Kijoviai (Kiewi) palatinus 488.
Kilenced 231, 249, 252, 264, 268, 270, 271, 272, 274, 276, 279, 280, 291, 293.
Kilko (Chilko) Keresztély összeíró 342, 382, 415.
Kincstartó 334.
Király nevű szöllő 229.
Király Gál nevű szöllő 253.
Királyhágó melletti ütközet (1709 aug.) 469—471, 472.
Királyhelmec h. 556.
Király Sámuel 414.
Királytelek h. 257, 263.
Kirchberger Leonhard 167.
Kirchler Seyfrid Leonhard 10, 12, 13, 15, 16, 17, 29, 37, 54, 56, 61, 62, 64, 69, 71, 73, 75, 77, 101, 104, 105, 106, 110, 113, 121, 122, 133, 140, 141, 143, 144, 147, 149, 151, 152, 153, 154, 160, 161, 164.
Kirchner Gergely Vilmos 306, 307.
Kisbári h. 244.
Kisfejértó puszta 264, 165.
Kispatak h. 236, 239—40.
Kissenpfening (Küstenpfennig)-cég 65, 83.
Kiss István (R.) 334, 335, 343, 412, 450.
Kiss László 354, 355, 382, 384.
Kismarjai Albert l. Marjai Albert a.
Kisszeben v. 174, 179, 180, 499.
Kistoronya h. 242—243, 244.
Kistapolcsány 407, 410.
Kisványai nevű szöllő 253.
Kisvárda 322, 347, 348, 376, 441, 453, 479, 545, 546, 550, 554, 580.
Klement Paul 167.
Klobusicky Gáspár munkácsi harmincados 174, 175, 183, 184, 185, 191, 193, 204, 205, 206, 207.
Kóbor kurucok 379, 383, 384.
Kobylka J. S. 167, 169.
Koch Michael 53.
Kocsiszín 237, 249, 271, 277.
Kohlmarkt Bécsben 58.
Kókai Márton 503, 514, 515, 519.
Kolostorok és templomok átkutatása Rákóczi után 14, 47.
Kolozs vármegye 367, 380, 458, 478.
Kolozsvár 324, 326, 329, 363, 367, 421, 473.
Kolozsvár c. napilap 372.
Kolozsváry András 202.
Komárom 423.
Komáromi Csipkés György 391, 560, 562, 577.
Komjátszegi István 438.
Komlósi Sándor ezredes, 525, 562.
Komlóska h. 238, 278, 282, 283—84, 288.
Komp 461.
Kongó pénz 345, 381, 385.
Konstantinápoly 581.
Konyár h. 264, 265.
Kopócsi Zsigmond 348.
Korlát h. 209, 277, 278.

Kossovics Márton postafőigazgató 382.
Kotulinszky György 261.
Kovakő 539.
Kovarc h. 402, 403.
Kovács János 226.
Kovácsvágás h. 246.
Kökényesdi László (Vetési) 423.
Kőrössy György 202, 269.
Kőrösiné (Keresiné) 356.
Kőszeg városa 163, 164, 165, 166, 168, 169.
Kővár vára 331, 332, 334, 338, 341, 370, 372, 375, 376, 389, 391, 392, 418, 425, 465, 477, 480, 483, 484, 522, 524, 525.
Kővár vidéke 427.
Kőváry László 334.
Közbiztonság 479.
Középhegy nevű szőllő 253.
Közép-Szolnok vármegye 333, 338, 361, 390, 398, 421, 432.
Krajna-vidék 183, 555.
Krakkó vára 488.
Kraszna h. 362, 363.
Kraszna vármegye 360, 362, 372, 392, 562.
Kray Jakab késmárki jegyző 272.
Kriechbaum György br. erdélyi katonai parancsnok 407, 422, 469, 470, 477.
Kriegsarchiv 8, 16, 34, 38, 39, 40, 43, 48, 51, 52, 111, 112, 123, 151, 152, 153, 162, 163, 164.
Kriegszahlamt 302.
Krisztina svéd királynő 83.
Kritsch Johann dragonyos 23, 24.
Kromau h. Morvaországban 57.
Krompach (Korumpach) v. 486.
Krucsay István tanácsi titkár 204, 269, 327, 328, 347, 377, 378, 382, 393, 429, 432, 449, 450, 455, 468, 481, 482, 526.
Krucsay Miklós apát 201.
Kuk László 371.
Kulyka Dankó 352.
Kúnok katonáskodása 386.
Kúnság 384, 386.
Kurucok 318, 403, 430, 470, 480.
Kurucok szétszéledése 517, 518.
Kurucok hadmozdulatai (1710) 492, 493. 494, 495.
Kuruc tisztikar az ellenállás mellett 557.
Kuruckor érmészete 345.
Külső-Szolnok vármegye 333.
Kürt (Tisza-) h. 256.
Kvacsala János 508.

Labancok 389, 419, 422, 475, 503, 532, 548, 574.
Labsánszky János 320, 377.
Ladány l. Tiszaladány a.
Ladányi István 471.
Lajos Mihály 384.
Lajta f. 39.
Lamberg Ferenc Zsigmond gr. 14, 15, 16, 17, 47, 53, 55, 61, 62, 63, 64, 65, 69, 71, 73, 92, 106, 110, 112, 113, 118, 141, 144, 147, 149, 150, 151, 152, 154.
Lamberg megbízatása Rákóczi szökése körülményeinek megállapítására 14—15, 16, 17.
Lamberg számára utasítás (nov. 12.) 61—62; (nov. 19.) 110—113.
Lamberg jelentése a Lehmann-perről 106—110.
Lancken császári vezérőrnagy 558, 565.
Latorca f. 204, 303.
Laxemburg kastély 7.
Lawoczne galiciai h. 565.
Lázár Miklós gr. 333, 334, 346, 378, 402, 458.
Lázítás 445.
Leányvár (Jánvár) 546.
Legyesbénye h. 288.
Lehmann Gottfried kapitány életrajza 7—8.
Lehmann Gottfried 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 31, 34, 51,

54, 55, 56, 57, 58, 59, 63, 64, 69, 71, 73, 74, 75, 87, 91, 92 s köv. ll., 114, 124, 129, 130, 131, 132, 133, 134—138, 139—141, 144—147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 158, 159, 160, 164, 168.
Lehmann személyi adatai 38.
Lehmann áttér a kath. vallásra 72.
Lehmann felesége (sz. Rangone) 10, 92, 131, 158, 159, 160.
Lehmann perének iratai 7, 8. s köv. ll., 106—110.
Lehmannak adott utasítások 15, 16, 39, 40, 41, 43, 44, 78, 97, 103.
Lehmann elfogatása 23, 24, 25, 42, 51, 52, 91, 107.
Lehmann első kihallgatása (1701 nov. 11.) 38—54, 58, 61, 65, 72, 79, 84, 87.
Lehmann kegyelmet kér (1701 nov. 11.) 55—56.
Lehmann vállalkozik Rákóczi felkutatására és elfogására 55, 63, 64, 85.
Lehmann második kihallgatása (1701 nov. 13. után) 64—69, 82, 87.
Lehmann újból kegyelmet kér (nov. 16.) 71—73, (nov. 17.) 79.
Lehmann írásbeli válasza a kérdő pontokra (1701 nov. 17.) 79—91.
Lehmann harmadik kihallgatása (1701 nov. 17. után) 92—100.
Lehmann harmadik kihallgatásának jegyzőkönyve 131.
Lehmann utolsó védekezése (1701 dec. 3.) 134—138.
Lehmann szigorított fogsága 62.
Lehmann ellen tortúra alkalmazása 63, 69, 89, 92, 108, 113.
Lehmann szerepe Rákóczi megszöktetésében 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 31, 32, 33, 34, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 65, 66, 67, 68, 69, 76, 78, 79, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 113.
Lehmann önzetlensége 66, 67, 87, 100, 136.
Lehmann kapitány jóhiszeműsége Rákóczi megszöktetésében 85, 91, 134, 137, 138.
Lehmann perében a haditörvényszék szavazása 139—141.
Lehmann perében a haditörvényszék ítélete 144—147.
Lehmann perében az ítélet kihirdetése 155—157.
Lehmann kivégzése 151—154.
Lehmann végrendelete 7, 153, 154, 158—160.
Lehmann hagyatéka 153, 161.
Lehmann adósságai 93, 159, 161.
Lehmann gyermeke 158, 159.
Lehmann ruhaneműje stb. 110, 122, 158—159.
Lehmann Jakab Kristóf zászlós, a kapitány öccse 18, 19, 20, 23, 24, 26, 31, 32, 33, 40, 49, 50, 53, 55, 63, 65, 66, 67, 68, 74, 75, 76, 77, 78, 81, 82, 83, 84, 88, 90, 102, 108, 113, 124, 126, 127, 128, 130, 131, 139, 143, 145, 148, 155, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169.
Lehmann pere 162—169.
Lehmann perében szavazatok 166—167.
Lelesz h. 542, 546.
Lemberg v. 568, 582 (l. Ilyvo a. is).
Lemér 456.
Lengyelek 486, 491, 495, 497, 498.
Lengyelország 19, 64, 66, 174, 183, 184, 185, 483, 536, 537, 539, 563, 564, 565, 567, 568, 570, 577, 578.
Lengyelország királya 42, 67.
Lesütött füle-farkú ember 500.

Levelezés-mód 536.
Lieutenant l. Kertzil a.
Limprecht János ezredes 398.
Lipót (I.) magyar király 10, 11, 66, 186, 187, 188, 189, 213, 304.
Liptó vármegye 455, 469, 470.
Liszka h. 209, 269, 558.
Litauer Hans dragonyos 76.
Livland 63.
Lóállomány 232—233.
Longh nevű tölgyes 242.
Longuevall Ferenc József kapitány 80, 81, 100, 134, 135, 137, 138, 174.
Lónyay István 348, 359.
Losonc v. 517.
Lovak eladása 520.
Lovas regement (szürke, veres, kék) 562.
Lovasság lerongyolódása 433.
Lóvásárlás 346, 387.
Lőcse vára 487, 488, 494, 497, 502.
Löffelholz György báró csász. altábornagy 497, 555, 565.
Lök (Tisza-) h. 255, 260, 261.
Lövőpetri h. 348, 350.
Löw Gregori dragonyos 24.
Löwenburg Frigyes gr. csász. altábornagy 374.
Lublin (Lengyelország) 487.
Lublo város Szepes megyében 179.
Lubomirszky György herceg 321, 324, 486, 487, 488.
Lubomirszky hercegnő 565.
Lucarini Nic. gr. 167.
Lugos 371.
Lukinich Imre 80, 187, 249, 334, 345, 364, 381, 535, 544, 548, 554, 560, 562, 570, 571, 572, 584.
Lunátikusság 473.
Luos Joh. Wenzel kapitány 141, 144.
Luteránus könyv Rákóczinál 52.

Macs puszta 263.
Macskarév 497.
Mada h. 558.
Magazinum 318, 346, 351, 371, 376, 391, 419, 489, 490, 491, 502, 506, 559, 573.
Magyarbél h. Pozsony megyében 90, 102.
Magyar-Egregy h. 361, 362.
Magyar határ 581.
Magyar kereskedők adója 238.
Magyar mértföld 235, 257, 260, 265, 470.
Magyar módon épített kunyhók 232.
Magyar Nemzeti Múzeum 321, 325, 341, 348, 352, 356, 360, 362, 366, 370, 383, 389, 396, 479.
Magyarország 11, 39, 50, 134, 294, 318, 335, 347, 364, 381, 409, 419, 490, 566, 570.
Magyar természet 59, 391.
Magyar törvények alkalmazása a felségárulási perekben 10, 11, 42, 43, 80, 92.
Magyar Tudományos Akadémia 315.
Magyar Tudományos Akadémia Tört. Bizottsága 334, 371, 470.
Magyar udvari kamara 187, 190.
Magyar udvari kancellária 303, 305, 306, 310, 311.
Majós János 419, 489, 490, 548.
Maklár h. 425.
Makovicai uradalom 293.
Mallonay Ferenc 269.
Malmok 228, 231, 238, 245, 250, 259, 261, 262, 268, 273, 278, 285, 287, 291, 292, 293, 572.
Malomkőbányászat 238, 290.
Malus Persica 235.
Mandulás nevű szöllő 238, 253.
Marad nevű szöllő 253.
Marczinfalva h. 274, 275.
Margita h. 362, 363, 471.
Marhaállomány 232, 233—234.
Marhakereskedés (szállítás) 335, 342, 371, 372, 401, 403, 405, 427.

Marjai (Kismarjai) Albert 338, 342, 347, 375, 380, 385, 457.
Markó Árpád 319, 332, 352, 374, 377, 380, 388, 405, 408, 409, 410, 440, 469, 525.
Maros f. 364, 365, 367, 375, 380, 396, 502.
Marosnémeti h. 396.
Maros-szék 322, 390.
Maros-Torda vármegye 390.
Marosvásárhely 333, 335, 402, 419.
Marosvásárhelyi gyűlés (1707) 335, 336, 337, 342, 402, 403.
Mayer százada 251.
Mád h. 201, 202, 203, 209, 254, 273, 326, 327, 328.
Márgai sánc 475.
Máriássy Ádám 314, 497.
Márki Sándor 315, 318, 319, 321, 325, 327, 334, 335, 338, 341, 345, 372, 376, 388, 392, 405, 407, 416, 422, 423, 426, 430, 432, 433, 434, 435, 437, 442, 445, 446, 465, 466, 467, 469, 486, 488, 491, 506, 514, 517, 521, 530, 532, 533, 534, 535, 537, 539, 544, 549, 561, 564, 565, 566, 570, 580, 582, 583.
Máramaros vármegye 318, 323, 338, 343, 357, 362, 367, 371, 373, 387, 389, 390, 391, 393, 394, 397, 430, 436, 437, 438, 439, 441, 483, 484, 489, 491, 506, 508, 522, 554.
Máramarossziget 554.
Mátészalka h. 366.
Mátyás (I.) magyar király 10, 11.
Männer Leopold városi irnok 30, 32, 59, 121.
Märtl Thomas puskaműves 28, 127.
Medvézés 477.
Megyaszó h. 288.
Melone Rudolf dragonyos 24, 25.
Menegatti jézsuita 80.
Menegatti, Rákóczi komornyikja 44, 131.
Mente (kék Anglia) 357.
Messzelátó nevű szöllő 241, 250.
Meszes-hegység 360, 362, 363, 480.
Mezőkövesd h. 225, 425, 493.
Mezőszikszó h. 279.
Méhek 229, 236, 240, 255, 258, 260, 281, 282, 284, 285, 290.
Ménes 225, 227, 232—233.
Ménes pásztor 226, 233.
Micrander porosz őrnagy 160.
Mihály István bíró 230.
Mihálytelek h. 493.
Mikepércs h. 265.
Mikes Mihály gr. 346, 373, 387, 402, 417, 421.
Mikházi 365.
Miksa Emánuel bajor választó fejedelem 426.
Minás 518.
Minorita 399.
Miskolc város 89, 228, 231, 524.
Miskolci István 422.
Modus confiscandi bona 198—200.
Mogyoróska h. 278, 282—83, 286, 288.
Mojsa (Mósa) László 392, 417, 421.
Moldva 333, 346, 371, 387, 399, 402, 417, 436, 474, 508, 567, 570.
Moldvai erdélyi menekültek 346, 387.
Monai Pál 386.
Monok h. 275, 288.
Monostorpályi h. 264, 265, 269.
Montecuccoli Herkules gr. ezredes 82, 162, 163, 164, 165, 473, 480.
Montecuccoli vértes-ezred 31, 81, 82, 145, 156, 162, 163, 164, 165, 168, 169, 356, 367.
Morocz segédtiszt 549.
Morvaország 19, 57, 117, 123, 125, 157.

Mózes deák 371.
Muharos nevű szöllő 278.
Mulyko török hadseregszállító 342, 347, 383, 398.
Mundér-commissarius 422.
Munkács 183, 184, 204, 205, 347, 356, 373, 379, 381, 392, 406, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 472, 476, 477, 478, 481, 482, 483, 484, 485, 491, 498, 499, 500, 502, 504, 505, 506, 508, 509, 511, 525, 532, 535, 537, 538, 542, 543, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 555, 556, 557, 559, 560, 561, 563, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 573.
Munkácsi harmincados 183, 193, 204.
Munkácsi kapu 583.
Munkácsi uradalom 175, 191, 193, 204, 205, 206, 234, 289—90, 303.
Munkácsi János és ügye 339, 346, 347, 348, 353, 356, 357, 358, 369, 472, 473.
Munkácsi Nagy Sándor, máskép Gombkötő 356, 359, 360, 369.
Munkácsi Nagy Sándor fiai János, Istók, Sámuel, Gyurka 357, 358, 359.
Murányalja 440.
Mustra l. Katonai szemle a.
Mustrakönyvek 332.
Mustramesterek 333, 341, 343.
Muszka cár l. orosz cár és cár a.
Müller kapitány 159.
Müller Thomas dragonyos 23.

Nagy András hadnagy 363, 557.
Nagy András (Pelyi-) 549, 550.
Nagy Baksó nevű szöllő 253.
Nagybánya 183, 364, 367, 370, 371, 387, 390, 391, 393, 397, 443, 479, 481, 522, 553.
Nagybányai körte 490.
Nagybári h. 244.
Nagyberezna h. 556.
Nagyenyed v. 412, 419, 421.
Nagyfalu h. 257, 516.
Nagy Gábor hadsegéd 511, 572.
Nagyhalmágy h. 394.
Nagyhasznos nevű szöllő 272.
Nagy Iván h. 266.
Nagy Iván 9, 190, 331, 334, 345, 352, 359, 390, 403, 413, 460, 543, 545, 580.
Nagy János főstrázsamester 518.
Nagykapos h. 541, 546.
Nagykároly v. 318, 321, 322, 323, 325, 338, 339, 341, 351, 355, 356, 357, 358, 360, 361, 363, 366, 383, 420, 421, 424, 430, 440, 504, 557.
Nagykárolyi tábor 320, 330.
Nagy kúria Tokajban 249.
Nagymihály h. 499.
Nagy Péter cár 466.
Nagysáros h. 180.
Nagysárosi uradalom 293.
Nagyszeben 329, 289, 399, 412.
Nagyszeghy Gábor 521, 532.
Nagyszombat 54, 68, 84.
Nagyszöllő nevű szöllő 251.
Nagyszöllős 457.
Nagytapolcsány h. 563.
Nagytoronya h. 243.
Nagyvárad 333, 364, 374, 386, 411, 422, 462, 469, 470, 485, 486, 546, 559.
Nagy Váthy nevű szöllő 253.
Naláczy György 406.
Nádasdy Ferenc gr. 212.
Nádasdy Ferenc örökösei 212.
Nádasdy Ferenc adósságai 212.
Nádudvar h. 266.
Nánás (Hajdú-) 263, 268.
Nándorfehérvár 446, 450, 451, 454, 474,
Nándorfehérvári török pasa 450.
Nemesbükk h. 520.
Nemes őrségiek és kiváltságaik 514.
Nemes testőrség 580.

Nesselrode (Nesselroth) Ferenc Vilmos gr. később pécsi püspök 86, 102, 103.
Neuberger Hof Bécsben 75.
Németbirodalom 364, 543, 545.
Németek (császáriak) 344, 361, 390, 417, 423, 453, 465, 480, 491, 497, 499, 500, 508, 512, 513, 514, 517, 528, 536, 542, 543, 544, 554, 557, 559, 560, 562, 563, 564.
Németek (kuruc) 365.
Német nevű szöllő 250.
Német világ 445.
Nigrelli Oktavian gr. 175, 192, 197, 356.
Nógrád vára 513.
Nógrád vármegye 476.
Nyárád f. 390.
Nyéki és Nyékiné 361, 538.
Nyíradony h. 263.
Nyírbakta h. 562.
Nyíregyháza h. 268.
Nyírség 501, 538, 544, 546, 552.
Nyitra vmegye 403, 404, 405, 563.
Nyitra vára 404, 419, 517.
Nyulas nevű szöllő 253.
Nyúzó Gergely (Derecskei) 471.
Nyúzó Mihály ezredes 390, 391, 419, 447, 448, 454, 480, 498, 562, 567, 569.

Oberhungarische Cammer l. Szepesi Kamara a.
Obizzi (degli) marchese ezredes 16, 162.
Obsit-levél 507.
Ocskay László 526.
Ocskay Sándor ezredes 516, 520.
Offenbánya v. 333.
Ohée Franz Th. 167.
Oklevélkivonat Rákóczi fogalmazásában 477.
Okolicsányi Mihály 487.
Okolicsányi Pál 66, 80, 135.
Olaszi h. 237, 284.
Oláh Sándor 352.
Oláh természet 391.
Olcsva h. 366, 370, 452, 472, 489, 501, 503, 508, 571, 577, 579.
Ólom 553, 555.
Omer aga 474, 475.
Ond h. 274.
Onod 208.
Onodi uradalom 293.
Oppenheimer Sámuel bécsi bankár 86, 184, 185, 201, 295, 296.
Ordódy György dandárnok 461, 463, 466, 478, 491, 511, 512, 521.
Oremus nevű szöllő 241.
Orbai Miklós 465.
Orosz Farkas (Csicseri) 462.
Orosz Pál (Csicseri) generális 341, 342, 361, 365, 374, 430, 435.
Orosz cári követ (1708) 415, 416, 426, 512.
Orosz hercegek 570.
Oroszok a béke ellen 582.
Orosz győzelem a svédek felett (Poltava) 466.
Orosz hadak 570.
Orosz követ a portán 581.
Orosz-török háború (1709) 474, 476, 565, 568.
Oroszság 365.
Orrcsonkítás 153.
Országgyűlési határozatok és kimutatások (Tálya-sárospataki, 1708) 436.
Orvos látogatása Rákóczinál 53.
Orvosság a pestis ellen 508, 509.
Országos levéltár. Kamarai levéltár 173, 174 175, 176, 178, 179, 181, 182, 184, 186, 188, 189, 192, 193, 195, 196, 197, 198, 200, 201, 204, 205, 206, 207, 208, 210, 221, 298, 310.
Ostermayer bécsi szabó 159.
Ostromágyúk 536.
Oszlás (divisio) 372.
Ottlyk György 190, 351, 358.
Ottó úr 75.
Ömböly (Embely) puszta 557, 564.

Ördög nevű szöllő 253.
Őrség l. Nemes Őrség a.
Öttl Antal József hadbírótábornok 164.
Ötvös Miklós 338, 341 l. Eötvös alatt is.

Pagge l. Berzeviczy János Ádám a.
Palazzolo J. C. br. birodalmi tanácsos 213.
Palló Albert 372.
Palm János Dávid 187, 189.
Palocsa h. Sáros megyében 179, 365.
Palocsay György br. 344, 360, 362, 363, 367, 411, 421, 452, 486, 487, 491, 501, 514, 534, 535, 539, 542, 543, 545, 546, 547, 548, 552, 555, 556, 559, 560, 562, 565, 572.
Palotaház 250, 251.
Palotahegy 271.
Palotaszöllő 272.
Palotás ezer 362, 387, 510.
Palotás hajdúk 370.
Palotások 368.
Papírmalom 293.
Papmező vára 333, 386.
Pap Mihály ezredes 356, 489, 490.
Paptava h. 245.
Parasztság lázítása 339, 340, 350, 354, 355, 389.
Parasztság körében földesúr ellenes hangulat 366, 369.
Partium 344, 345, 368, 371, 381, 386, 391, 395, 397, 399, 400, 403, 404, 405, 490.
Paszab h. 269.
Pataky Jónás 202.
Pauer 535.
Pauler Gyula 212.
Paur Ferenc ezredes 488.
Pálffy János gr. 104, 440, 476, 478, 517, 521, 544, 545, 546, 548, 549, 552, 560, 562, 564, 570, 571, 572, 573, 575, 576, 577, 579.
Pálóc h. 356.
Pápai nevű tordai főbíró 392.
Pápay Gáspár 446, 450, 451, 453, 454, 466, 472, 473, 474, 475, 476, 478, 577.
Pápay János 451, 453, 538.
Párizs 364.
Párkány h. 517.
Pásztó h. 517.
Peckhardt Péter élelmezési hivatalnok 222, 223, 224, 226.
Peklin v. Peklény h. 491.
Pekry Lőrinc gr. 412.
Penz János Kristóf kamarai felügyelő 176, 207, 208, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 227.
Pere h. 275.
Perényi (Prinyi) Imre 358.
Perényi Ádám 358.
Perényi Miklós br. egri parancsnok 525, 533, 536, 539, 543, 547, 550.
Perger Joh. Carl 30, 32, 59, 121.
Persián Kálmán 331.
Pest város 502, 518, 519, 548.
Pest vármegye 513.
Pestis 397, 413, 491, 498, 499, 505, 506, 508, 509, 519, 520, 525, 535, 546, 568.
Peterborough angol követ 583.
Pethes András egri nagyprépost 462.
Pethő György ezredes 514, 515.
Petky Dávid gr. 420.
Pető Ferencné 356, 357.
Petraho h. 236, 238, 245—46, 247, 284.
Petri Mór 381.
Petri Zsigmond 350.
Pettereuh Georg 167.
Pettschowitz A. E. br. udvari kamarai tanácsos 213.
Pékműhely 249.
Pénz kurzusa 395, 398.
Pénz szűke 523, 531, 543, 545.
Pichl kereskedő 75, 93.
Piegell kereskedő 83.

Pintye Gregor rablóvezér 183.
Pipadohány 435.
Plundra 537.
Pock kapitány 168.
Pocsaj h. 248, 263, 264, 265, 266.
Pohl Christoph 167.
Polgár (Tisza-) h. 256, 263.
Poltavai csata (1709 július 9.) 466.
Pomerania 7, 38, 155.
Pongrácz (szentmiklósi és óvári) család erdélyi ága 334.
Pongrácz András 405.
Pongrácz György titkár 334, 342, 432, 439, 442, 458, 459, 484, 507, 508.
Poroszló h. 425, 493, 537.
Poroszország 423.
Poroszország királya 64, 67, 84, 160.
Porosz udvar 565.
Porta (török) 565, 570.
Portások (portázás) 333, 361, 362, 363, 367, 371, 386, 389, 411, 418, 419, 459, 479, 482, 514, 516, 517, 526, 559, 564, 567.
Portus (Gyulafehérvár m.) 375.
Pósaházi János 342.
Pósaházi Pál 375, 380, 381.
Pósalaki János jegyző 342.
Póstamester 208, 334, 445.
Póstarablás 382.
Pósták 440, 506.
Posztó a hadak számára 335, 405, 422, 518.
Potocki lengyel tábornok 486, 488.
Pozsony város 11, 90, 91, 102, 508, 526, 577.
Pozsonyi vésztörvényszék (1671) 135.
Pölzl Mihály levélhordó 60.
Pöstyén 405.
Pöstyéni (Pistyánszki) Gergely 518.
Pray György 571.
Prämer (Prännер) János bécsújhelyi várnagy 73, 74, 307, 308.
Prämer Carl Christoph 74.
Presczinsky szepesi kamarai hivatalnok 196.
Preysner Georg 167.
Profontházak 333, 499.
Prukner János Vilmos 194.
Pruner György 58, 60.
Przemysl vára 568.
Ptrügy h. 254.
Puchenauer Johann dragonyos 106.
Pulay János 345, 571.
Purgatorium 555.
Pusztakápolna h. 510.
Püspökladány h. 265, 266, 269.

Quartélyozás ügye 376.

Rabatta János gr. császári vezérőrnagy 366, 367.
Rabok 363, 384, 399, 400, 406, 430, 466, 490, 502, 505, 518.
Rabok kiváltása 329, 549.
Rabutin császári tábornok 358, 364, 365, 367, 371, 374, 377, 380, 384, 465.
Rabutin dragonyos ezred 364.
Radics András 377.
Radvány h. 500.
Rajna f. 466.
Rajnai bor 114.
Rajnai palatinus 340, 344, 345.
Rakamaz h. 252, 257, 259, 261, 302, 303, 306, 461.
Rangone, Lehmann kapitány sógora 160.
Raperger Sigmond 167.
Rastinger, a haditanács tagja 162, 163.
Rauh Jakab 175, 190, 192, 196.
Rácz szepesi kamarai hivatalnok 196.
Rácz András ezredes 480, 552, 554.
Rácz Imre 412.
Rácz István 414.
Ráczok 344, 476.
Rácz katonák 362, 363, 379, 384.
Ráczság 412, 419, 422, 502.

Ráczok patriarkája 422.
Ráday Pál 318, 319, 321, 376, 378, 379, 388, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 411, 413, 415, 417, 418, 436, 439, 444, 445, 447, 448, 451, 471, 479, 484.
Rákóczy György (I.) erdélyi fejedelem 83.
Rákóczy György (II.) erdélyi fejedelem 83, 102.
Rákóczi-család birtokai 381.
Rákóczi Erzsébet 267.
Rákóczi Ferenc (II.) gyermekei 54, 84.
Rákóczi Ferenc fia György (114), József (413).
Rákóczi Emlékiratai 364, 525.
Rákóczi Önéletrajza 7, 13, 18, 20, 21, 23, 26, 40, 51, 53, 66, 68, 80.
Rákóczi-levéltár 204.
Rákóczi leveleskönyve 559.
Rákóczi a zenében 249.
Rákóczi Ferenc személye majdnem minden oldalon előfordulván, a lapszámonként való feltüntetést mellőzhetőnek véltük.
Rákóczi Ferenc felesége 38, 41, 42, 45, 46, 53, 54, 64, 65, 67, 69, 70, 80, 81, 82, 84, 85, 90, 93, 94, 97, 98, 101, 103, 114, 115, 116, 117, 124, 125, 126, 129, 130, 131, 132, 136, 157, 212, 214, 218, 220, 568.
Rákóczi felesége a bécsújhelyi börtönben 63, 69, 74, 76, 77, 78, 82, 86, 88, 90, 97, 98, 106, 116, 117, 128, 129, 130, 132, 133, 142, 143, 145, 148, 157.
Rákóczi feleségének ajándéka Kertzil hadnagynak 130, 131, 148, 157.
Rákóczi feleségének vagyoni igényei 295, 308, 309.
Rákóczi feleségének eltartása a Rákóczi-vagyon jövedelméből 297, 307.
Rákóczi börtönhelyisége 10, 114.
Rákóczi börtönhelyiségének ablakai 41, 44.
Rákóczi börtönhelyiségének megváltoztatása 13, 41, 114.
Rákóczi evőeszközeinek és ételeinek megvizsgálása 40.
Rákóczi őrízete 12, 13, 18, 42, 98, 103, 125.
Rákóczi levele feleségéhez 12, 13, 42, 125, 126.
Rákóczi levelezése a börtönből 42, 131.
Rákóczi hangoztatja ártatlanságát 39, 53, 67, 79, 80, 81, 83, 84, 89.
Rákóczi szökésének körülményei 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 40, 41, 44, 46, 47, 61, 65, 66, 67, 76, 77, 78, 79, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 95, 96, 107, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 142, 143, 145, 147, 148, 150, 155, 156, 157, 163, 164, 166, 168.
Rákóczi újból való elfogatására intézkedések 14, 15, 16.
Rákóczi ezüstneműje 27, 48, 49, 54, 58, 59, 60, 66, 67, 68, 71, 78, 86, 94, 98, 118, 120, 126, 309.
Rákóczi házi oltára 119.
Rákóczi fehérneműi 119, 120, 309.
Rákóczi ruhái 119—120, 309.
Rákóczi könyvei 120, 309.
Rákóczi kávéskészlete 121.
Rákóczi konyhaedényei 121—122, 309.
Rákóczi lovai 68, 82, 104, 295, 298, 408, 421.
Rákóczi dohányzása 86, 102, 103.
Rákóczi gyűrűje 86.
Rákóczi órája 104.
Rákóczi ingóságai 110, 118—122, 301, 307, 308, 309.
Rákóczi bécsújhelyi kutyája 54, 117, 125, 131.
Rákóczi birtokainak zár alá vétele, illetőleg elkobzása 173. s köv. ll., 177, 178,

179, 182, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 200, 201—204, 207, 208, 209, 218, 294—296.
Rákóczi borsodmegyei birtokai 225, 226, 227, 231. s köv. ll.
Rákóczi sárosmegyei birtokai 175, 190, 192.
Rákóczi munkácsi uradalma 175, 191, 193.
Rákóczi sárospataki borai 174, 184, 185.
Rákóczi tályai borai.
Rákóczi hegyaljai borai 542.
Rákóczi szőllői (Tarcal, Tálya, Tokaj, Zombor, Szántó) 203 209.
Rákóczi uradalmainak jövedelmezősége 289—294, 301—2.
Rákóczi uradalmainak kezelési módja 214.
Rákóczi uradalmain lévő alkalmazottak 200, 203, 205, 207, 214, 295, 297.
Rákóczi francia vadásza 297.
Rákóczi vadászkutyái 205, 207, 295, 296, 297, 298.
Rákóczi hitelezői 212, 213.
Rákóczi adósságai 295.
Rákóczi bajusza 537.
Rákóczi névnapja 530.
Rákóczi nemes testőrsége 580.
Rákóczi betegsége (1708) 434.
Rákóczi személyének kimélése 529.
Rákóczi magára hagyatottsága 528, 544.
Rákóczi készülődése Erdélybe (1709) 459.
Rákóczi itinerariuma (1710) 493.
Rákóczi francia levele 560.
Rákóczi a trencséni ütközetről 407—109., 410, 415.
Rákóczi megsebesülésének híre 408.
Rákóczi Pandur nevű lova 408.
Rákóczi Bambutius nevű lova 408.
Rákóczi levelei Károlyi Sándorhoz (1708—1711) 313—584.
Rákóczi látogatása Károlyinál 430.
Rákóczi találkozása gróf Pálffy Jánossal 571, 572, 573.
Rákóczi levele a császárhoz 576.
Rákóczi Károlyira bízza a magyar ügyek vezetését (1711 febr. 21.) 581.
Rákóczi ungvári útja 533.
Rákóczi lengyelországi útja 505, 539, 563, 564.
Rákosi Boldizsár 406.
Rákosi major 544.
Rápolti 377.
Ráthonyi János kapitány 371.
Rátka h. 270, 273.
Rátky Dániel (Salamonfai) ezredes 518.
Rázony h. 261.
Regéci uradalom 174, 176, 190, 192, 193, 201, 203, 234, 270. s köv. ll. 272, 289, 290, 291.
Regécke h. 278, 280—82, 283, 284, 288.
Remonda-pénz 387.
Rendkívüli bíróság birtokügyi kérdésekben 211, 212.
Reythin báró alezredes 38, 39, 43, 112, 123.
Rénus forint értéke márjásban 371.
Réz monéta kurzusa 404.
Rézpénz (l. Kongó a. is) 335, 345, 424.
Rhédey Pál 397, 414.
Rhédey László 390.
Rhédey-család erdélyi ága 390.
Rheni palatinus 340.
Ribiczei László zarándmegyei alispán 323, 394, 395, 396.
Ricsány kapitány 245, 251.
Riedelspergerné 28.
Riemerstrasse Bécsben 75.
Rimaszombat 476, 520.
Ritter földrajzi lexikona 57.
Rivière János (Revir) francia hadmérnök-ezredes 525, 581

Robot 228, 230, 232, 236, 239, 243, 245, 247, 252, 254, 258, 270, 274, 276, 279, 280, 282, 283, 285, 286.
Romeisen János Boldizsár császári hadbírótábornok 526, 555.
Ronyva f. 240.
Rottal János gr. 212.
Rozgonyi-féle borkimérés 251.
Rozsnyó v. 497, 498, 502, 504.
Rudna h. 208.
Ruházkodása a seregnek 337.
Ruprecht Miksa 175, 191, 193.
Rusznyákok (Rosnacken) 228.

Sabl jezsuita 92.
Sajkások 514, 515, 519.
Sajó f. 176, 223, 225, 228, 231, 503, 546.
Sajókeresztúr h. 209, 228, 229, 230.
Sajószentpéter h. 208, 231.
Salamon lengyel zsidó 228.
Salamon temploma 465.
Salánk h. 452, 574, 575, 576, 578.
Salánki értekezlet 575, 576, 578.
Salburg Gottfried Henrik gr. 114, 187, 189, 215, 308.
Salganum placidatioja 440.
Salm-ezred 92.
Samarjai Péter 414.
Sambold (Samold) Borbála özvegyasszony 26, 31—32, 49.
San f. 568.
Sarkad vára 333, 422, 429, 562.
Sarmasági Zsigmond 344.
Saussinger Hans fuvaros 58.
Saxonia 577.
Sándor Gáspár 186, 187, 188.
Sándor László ezredes 492.
Sára h. 269.
Sárosi 392.
Sáros megye 175, 179, 180, 204, 215, 219, 228, 346, 365, 491, 502.
Sárospatak és vára 174, 184, 185, 209, 234—35, 236, 237, 238, 239, 240, 242, 244, 245, 246, 247, 258, 267, 268, 277, 284, 288, 347, 435, 436, 437, 441, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 466, 467, 468, 469, 471, 473, 531, 532, 533, 541, 542, 544, 559.
Sárospataki sibillák 470.
Sárospataki uradalom 176, 190, 192, 193, 201, 202, 203, 234—48, 289, 290.
Sárospataki jezsuiták 244.
Sárrét 379, 426.
Sáskatábor 544.
Sägl (Sagell) János jezsuita 41, 45, 46, 54, 80, 86, 92, 94, 96, 103, 124.
Scarbala (Skarbala) hadnagy 539, 543.
Scharfenstein kapitány 191.
Scheiber Simon káplár 18, 45.
Schicker Joh. Fr. dragonyos-káplár 141, 144.
Schirer Simon dragonyos 45.
Schlick Lipót gr. csász. lovassági tábornok 380.
Schneider Martin dragonyos-káplár 141, 144.
Schwenck Joh. puskamester 38.
Schwingheim Leopold bécsújhelyi polgármester 16, 30, 32, 33, 34, 41, 59, 60, 61, 62, 75, 107, 121, 124.
Sebes-Körös f. 333, 380.
Sebes-Körösi tábor 469.
Sebesvára 380.
Seidlitz (Seydlitz) kapitány br. 81, 82.
Selb br. alezredes 57, 126.
Selmecbánya 208, 440.
Sennyey Ferenc 546, 567.
Sennyey István br. 393, 453, 457, 558, 575.
Sennyeyné 356.
Sepsiszék 439.
Sereni-dragonyosezred 57.
Serédi István br. 362, 363.
Sianto 272.
Sido Frentz őrmester 141, 144.
Sieniawski Ádám belzi palatinus 442, 565.

Sieniawski Ádám felesége 442, 565.
Sigmond dragonyos káplár 130.
Sinkorán kutya 296, 298.
Sira Geczi 518.
Skolye (Skolja) h. 537, 565, 568, 570.
Slezinger Vencel 196.
Só 580.
Sóaknák (erdélyi) 375.
Solari Amade gr. ezredes 39, 174, 179, 180, 181.
Soldos Imre 181.
Sollenau h. 128, 148.
Sólyomkő vára 444, 558.
Som h. 572.
Sómérés 531.
Somkút h. 479, 480.
Somlóhegy nevű szőllő 237, 240.
Somlyó l. Szilágysomlyó a.
Somogyi (Somody) Ádám ezredes 494, 522.
Somogyi Péter 551.
Somogyomi Thordai-család 334.
Somorja (Somerein) h. 54, 68, 91.
Somszeg nevű szőllő 272.
Sonc (Sac) galiciai város 488.
Soós István 288.
Sopron város 97, 408, 423.
Sőtér Tamás ezredes 435, 461, 502, 503, 504, 519.
Spalier 25, 295.
Spanyolfal Lehmann kapitány szobájában 53, 83.
Stabális tisztek 425.
Stahremberg Guido gr. tábornagy 374.
Stainsdorf győri parancsnok 162.
Stájerország 18.
Stargard h. Pomerániában 160
Standard 497.
Státusok 416, 437.
Stäz h. 26.
Stockerau v. 24.
Strij h. Galiciában 584.
Studinszky Joh. Franz kapitány 141, 144.
Suenne, Adalbert Johann de-, 167.
Sugó György 526, 540.
Sulyok Illés 350.
Svédek 466.
Svéd hadtest 497, 498.
Svédország 53, 64, 83, 84, 88.
Svédország bécsi követe 82, 102.
Svédország királya 42, 67, 82, 102.
Szabad legények 386.
Szabó György 230.
Szabó István 471.
Szabolcs h. 257, 258, 259, 261, 269, 306.
Szabolcs vármegye 175, 191, 192, 252, 254, 257, 258, 259, 260, 261, 263, 269, 303, 306, 338, 340, 348, 352, 356, 357, 367, 372, 392, 394, 425, 453, 468, 479, 571.
Szakasz h. 317.
Szalai 365.
Szalay Pál 288, 520.
Szalay Pál leánya Bagossy Lászlóné 520.
Szalka h. 497.
Szalkszentmárton h. 514, 515.
Szalonta (Nagy-) h. 429.
Szamos f. 390, 412, 480.
Szamosköz 558.
Szamosújvár 390, 426.
Szamota István 254.
Szandecki v. Szondecki (Sandec város Galiciában) Lubomirszky György hg. neve 487, 488.
Szaniszló h. 323.
Szappanos István 457.
Szarvas várának erődítései 386.
Szarvas nevű szőllő 253, 255.
Szatmár vármegye 175, 191, 193, 317, 318, 323, 366, 372, 391, 392, 394, 413, 443, 448, 450, 452, 454, 479, 489, 557, 571, 577.
Szatmár vára 330, 338, 346, 361, 387, 390, 396, 431, 432, 433, 434, 479, 480, 573.
Szatmári béke 315, 316, 345.
Szatmári jezsuiták 326, 327.

Szatmárnémeti 554.
Számadások felülvizsgálata 435.
Szántó h. 201, 209, 273, 274, 275, 288.
Szántó-puszta (Csongrád vm.) 361, 365, 374.
Szárhegyi Péter 404.
Szászok 389, 412, 419.
Szász városok és székek 337, 438.
Szászsebes 412.
Szászváros 411, 412, 474, 475.
Szebeléb vagy Szebeléd h. 497.
Szebeni havasok 412.
Szederkény h. 208, 231.
Szeged város 502, 518.
Szegedi Jó Bálint 518.
Szegedy Ignác 518.
Szeges halászó hely 256.
Szegipuszta 510.
Szemere László ezredes 388.
Szemere-ezred 388, 408, 453, 455.
Személyes felkelés elrendelése 454, 455.
Szenátorok 415, 416, 419, 467, 481, 575.
Szendrő vára 216.
Szent András hava 431.
Szentandrás h. 275.
Szentandrási 385.
Szentandrási János 381.
Szent Ferenc pohara 530.
Szentgotthard 361.
Szentgyörgy-nap 261.
Szentgyörgyi puszta 263.
Szentgyörgyi Mózes 329.
Szent Háromság napja 509.
Szent István-templom Bécsben 80.
Szentiványi János brigadéros 435, 452, 462, 534, 542, 543.
Szentiványi László gr. kamarai tanácsos 174, 175, 176, 190, 192, 195, 201, 204, 207, 208.
Szent János napja 491.
Szentjobb 555, 558.
Szentjobbi prófontház 333.
Szentkereszt nevű szöllő 253.
Szent Lélek napja 509.
Szent Márton h. 356, 357, 358, 359, 360, 539.
Szent Márton adója 276, 280, 286.
Szent Mihály napja 278, 282, 288, 357, 358.
Szentmihály (Sárosszentmihály h.) 180.
Szentmihály h. 260, 261, 263.
Szentmiklós h. 204, 561, 580.
Szentmiklósi Rákóczi uradalom 204, 206, 289, 290.
Szentmiklós forrása 511.
Szentmiklósi János ezredes 511.
Szent Pál 345.
Szentpáli István ezredes 361, 410.
Szentpéteri Imre ezredes 540, 571.
Szepes vármegye 179, 455, 486, 497, 524.
Szepes-puszta 265.
Szepesi kamara 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 192, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 205, 206, 207, 208, 209, 212, 214, 215, 216, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 234, 289, 294, 299, 302, 304, 307.
Szepesi Kamara latin fogalmazója 195.
Szepesi városok 321.
Szepesség 179, 486, 491.
Szepessy Pál 288.
Szerdahely h. 541, 546.
Szerdár 399.
Szerencs h. 288, 378, 379, 380, 382, 383, 384, 385, 386, 388, 428, 429, 450, 451, 454, 455, 464, 465, 519, 520, 521, 523, 524, 526, 527, 528, 530, 556.
Szerencsi uradalom 174, 190, 192, 193, 201, 202, 208, 292—93.
Szerémi nevű szöllő 250.
Szécsény h. 446, 498, 513, 517, 518, 526, 529.

Székelyek 514.
Székelyhíd vára 333.
Székelység 436, 439.
Székely testőrezred 457.
Székely Zsigmond (Kilyéni) 338, 341, 446.
Szénégetés 283.
Széplak h. 288.
Szigethi, a szepesi kamara hivatalnoka 196.
Szikszay Márton 202.
Szikszó h. 278, 279, 288, 520.
Szikszóújfalu h. 288.
Szilágy vármegye 360, 361, 362, 363, 421.
Szilágycseh h. 421.
Szilágysomlyó 361, 362, 363, 380, 381, 397.
Szilágyi Sándor 83.
Szilézia 23.
Szilvássy István 201.
Szilvássy János 450.
Szinyavucka h. 584.
Szinnyei József 334, 527.
Szinyérváralja h. 39.
Szira Gergely 527.
Szirma h. 231.
Szirma—Bessenyő h. 181, 225, 226, 228—230, 232.
Szirmay-birtokok 174, 181, 207, 208, 209, 217, 222, 223, 224.
Szirmay István br. nádori ítélőmester 11, 52, 55, 63, 66, 68, 69, 77, 78, 80, 85, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 108, 109, 110, 129, 130, 132, 133, 134, 135, 136, 142, 143, 145, 148, 151, 156, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 186, 188, 203, 208, 209, 228, 247, 248, 251.
Szirmay István és Lehmann kapitány 89, 90, 91, 95, 102.
Szirmay István borsodmegyei birtokai 174, 175, 176, 181, 182, 191, 192, 206, 207, 208, 209, 225, 227, 228, s köv. ll., 230, 232, 233, 299, 300.
Szirmay István sárosmegyei birtokai 175, 179, 180, 190, 192.
Szirmay István zemplénmegyei birtokai 175, 191, 192, 209.
Szirmay István borai 184, 201, 202, 203.
Szirmay Miklós 66, 80, 135, 174, 183, 185, 186, 188, 203, 207, 208, 209.
Szirmay Miklós sárosmegyei birtokai 175, 190, 192.
Szirmay Miklós zemplénmegyei birtokai 175, 191, 192, 209.
Szkotarszka h. 582.
Szluga György 233.
Szluha Ferenc 423.
Szob h. 513, 517, 571.
Szoboszló (Hajdú-) 265, 266, 453, 560, 562.
Szofiai basa 474.
Szolnok vára 364, 503, 506, 511, 517, 528, 529, 532, 534, 536, 537, 564.
Szolnok-Doboka vármegye 344, 389, 418.
Szolnoki ezredes 519.
Szolnoki nevű nemes 448.
Szomolnok h. 503.
Szovát h. 264.
Szőke János 560, 562, 577.
Szökések a seregből 518.
Szökött katonák 498, 502.
Szőllőművelés 229, 237, 250, 253, 268, 272, 275, 278, 284, 286, 287, 291, 292.
Szőllő-nevek 204, 237, 241, 250, 253, 272, 275, 278, 287.
Szőllősi főstrázsamester 503.
Szőllőske h. 244.
Szőts János kapitány 379, 383.
Sztára h. 491.
Sztojka László 338.
Sztropkó 373.
Szudricsán István kapitány 397, 457.
Szunyogh István 357, 358, 551.
Szurduk h. 388.
Szűcs István 518.
Szürte h. 544, 545.

Szvetics János kőszegi bíró 168.

Tafeldecker l. Caraffa de Adeck a.
Takáts Sándor 328, 338, 430, 566, 567.
Tamáskodni 386, 519.
Tarcal h. 202, 203, 252—54, 255.
Tarcali szöllők 253.
Tarcali királyi uradalmi és kincstári szöllő 175, 178.
Tarló Szaniszló gr. lengyel udv. marsall 456.
Tarpa h. 444.
Tasnád h. 319, 327, 361, 363, 389.
Tasnádi gyűlés (1708) 389, 391, 397.
Taszár h. 401, 402.
Tatai szöllő nevű szöllő 272.
Tattarin nevű szöllő 287.
Tatár kán 474.
Tatárok 565, 567, 570.
Tavarnok 563.
Tavaszi vetés 252, 271.
Tálya város 201, 202, 203, 209, 270—73, 274, 275, 288, 431, 449.
Tállyai szöllő 204.
Tályai országgyűlés (1708 nov. 22.) 431, 435, 436, 437.
Támadások megkezdése a kurucok részéről (1710 januarius) 570, 571.
Tárkány (Kis, Nagy-) h. 347, 356, 540, 546.
Tedej h. 263, 306.
Telekessy István egri püspök 424, 467.
Teleki Mihály erdélyi kancellár 9.
Teleki Mihály gr. tanácsúr 325, 332, 334, 339, 341, 375, 385, 387, 398, 413, 414, 420, 446, 451,
Teleki Mihály gr. naplója 334.
Teleki Mihályné grófnő Thoroczkay Kata 413, 420.
Teleki Mihály gróf ezrede 511.
Telepítés 177, 244, 245, 302, 303, 304, 305.
Telkibánya h. 248, 282, 284, 288.
Temesvár 371, 474, 567.
Temesvári pasa 381, 512.
Terebes h. 559.
Teremi (Nagy-) h. 390.
Természetben való adózás 427.
Tetűvár 546.
Técső v. 403.
Téglás h. 262, 268.
Thallóczy Lajos 190.
Thaly Kálmán 64, 114, 190, 202, 204, 335, 346, 373, 389, 437, 442, 450, 451, 470, 526, 568, 574, 583.
Thassi 518.
Thavonat Albert Lajos báró szepesi kamarai elnök 173, 174, 175, 176, 177, 182, 183, 187, 188, 189, 196, 200, 201, 205, 207, 209, 210, 211, 214, 215, 217, 218, 219, 220, 222, 234, 248, 269, 289, 294, 296, 297, 298, 299, 301, 302, 304, 305, 306.
Thavonat Carl Joseph br. 167.
Thavonat Ferdinánd Ignác br. udv. kam. tanácsos 210, 301.
Thesaurariátus 380, 385.
Thomasivskij István 442, 565.
Thordai Ferenc (Somogyomi) postamester 334.
Thoroczkay István 325, 334, 452.
Thoroczkay János ezredes 322, 343, 367, 384, 392, 421, 439, 503, 504.
Thököly Imre fejedelem 352, 355, 425.
Tibolddaróc h. 493.
Tige János Keresztély br. császári ezredes 430.
Timár h. 252, 257, 259, 261.
Tinctura és terjék a pestis ellen 509.
Tisza f. 231, 232, 248, 251, 252, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 263, 267, 302, 303, 328, 343, 347, 360, 410, 425, 498, 518, 529, 537, 538, 540, 541, 546, 550, 572.

Tiszabecs h. 448.
Tiszacsege h. 425, 546.
Tiszacsegei rév 411.
Tiszafüred h. 266.
Tiszahát 544, 545.
Tiszaladány h. 252, 254—55.
Tiszatarján h. 208, 231, 255—256.
Tiszáninnen 397, 408, 454.
Tiszántúl 318, 327, 354, 384, 386, 398, 454, 494, 520, 522, 534, 540, 543, 548, 551, 564.
Tisztek fizetése 368.
Titkos írás 521, 522, 524, 528, 529, 533, 535, 536, 537, 540, 544, 564, 571.
Titkos levelezés 497.
Titkos tanács 54, 94.
Tizedfizetés 230, 231, 232, 236, 239, 240, 243, 244, 245, 249, 252, 253, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 264, 265, 266, 267, 268, 271, 273, 274, 276, 278, 279, 280, 281, 282, 284, 285, 286, 288, 293,
Tizenhárom vármegye 329, 330, 346.
Tógazdaság 231, 242, 247, 256, 261, 266.
Tokaj vára 209, 248, 249, 250, 254, 255, 257, 268, 269, 302, 339, 340, 347, 453, 510, 541, 544.
Tokaji uradalom 174, 176, 190, 193, 201, 202, 203, 204, 208, 209, 216, 219, 234, 257, 263, 264, 289, 290, 302, 304.
Tokaji uradalom összeírása 248. s köv. ll.
Tokaji szöllők 250—51.
Tokaji bor 102, 114, 248, 252.
Tokaji Nagy Kúria 249.
Tokaji Palotaház 250, 251.
Tokaji rév 411.
Tokaji komp 546.
Tokaj-hegyaljai zendülés (1697) 252.
Tolcsva (Nagytolcsva néven is) 209, 247, 268, 269, 277, 282, 283, 284, 288.
Tollet Antal br. csász. vezérőrnagy 469, 470.
Tolmács 12, 28.
Tompa Miklós 436, 439.
Torda v. 419, 421.
Tordai híd 419.
Torda vármegye 322, 333, 468.
Tornallya h. 534.
Toroczkó v. 333, 465.
Toronya h. 209, 242.
Torstensohn svéd tábornok 83.
Tortura alkalmazása Lehmann nevében 63, 473.
Tótfalu h. 495.
Tót-györk h. 513.
Tóth István 230.
Tótselymes h. 228.
Tótújfalusi István 357.
Tótváradja 396.
Tőczéki 530.
Tőkésmál nevű szöllő 272.
Tököli János rác kapitány 371, 411, 422.
Tölcséki-család 530.
Tölgyes erdő 231, 232, 238, 242, 246, 247, 255, 257, 258, 259, 261, 262, 264, 267, 275, 278, 280, 281, 283, 284, 286, 287.
Törő István 354.
Török András (Szendrői) udv. vicemarsall 511, 582.
Török István (Telekesi) tanácsúr 520.
Török Zsigmond (Szendrői) udvarnok 343, 387.
Török császár 581.
Török föld 364, 373.
Török flotta 474.
Török hódoltsági terület 206.
Török kereskedők 375, 389, 381.
Törökország 333, 335, 465, 510, 512.
Törökök 11, 80, 342, 345, 385, 473, 474, 476, 562.
Törökszentmiklós h. 512.
Törvénykezési eljárás gyorsítása 457.
Trebete h. 405, 406, 407.
Trencsén v. 84, 91, 517.
Trencséni ütközet (1708 aug. 3.) 352, 405, 407, 408, 409, 410, 411, 415, 425.

Tripartitum 52, 92, 135.
Tsétsi János krónikája 437.
Turia-völgye 555.
Tűzérség 451, 495, 504.
Tyrnau l. Nagyszombat a.

Udvarhely h. (Szilágy m.) 389, 390, 391.
Udvarhelyszék 322.
Udvari h. 266, 269.
Udvari hadak 440.
Udvari hadak számára lovak 449.
Udvari gránátos ezred 440.
Udvari lovas had 461.
Udvari kamara (Hofkammer) 135, 173, 177, 178, 179, 182, 187, 189, 200, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 294, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 304, 305, 307, 308, 309, 310.
Ugocsa vármegye 175, 191, 193, 338, 343, 367, 391, 392, 394, 448, 454, 457, 547.
Ugornya h. 572.
Új-esztendő pohara 557.
Újfalu (Puszta-) 348, 350, 351, 355.
Újfejértó h. 262—268.
Újhely (Sátoralja-) h. 209, 238, 240—42, 243, 244, 245, 246, 247.
Újhelyi sokadalom 453.
Újkéri 518.
Újságolvasás a bécsújhelyi börtönben 41.
Újszállás (Kis-) h. 266.
Újváros (Balmaz-) 261, 262, 266.
Újváros h. (Szatmár vm.) 391, 440.
Ukrainzow Jermelian cári követ (1708) 416, 426.
Ulászló (II.) magyar király 11
Ung f. völgye 556.
Ung vármegye 183, 343, 357, 358, 394, 541, 544.
Ungvár 518, 533, 534, 536, 537, 538, 539, 541, 544, 555, 559, 560, 566, 574.
Ungvidéke 574.
Ungarisch-Brod v. 23.
Ungarthor Bécsújhelyt 106.
Ungar-Vorstadt Bécsújhelyt 106.
Ungerer (Unger) I. Chr. 131, 309.
Urbán 487.
Urbariumok 414.
Urbich (Urbig) J. Kristóf bécsi orosz követ 512.
Urumeli bég 474.
Utak 451.
Utasítás Rákóczi vagyonának elkobzására 294—96.
Utasítások a bécsújhelyi államfoglyok őrizetére 35—37
Utasítás a birtokok zár alá vételére 191—192, 193—194, 196, 197, 198—200, 200—201, 205, 217—18.
Üvegablakok 235, 253, 281.
Üveggyár 281, 283, 291, 293.

Vadaskert (vivarium) 250.
Vadászat 247, 261, 276, 278, 285, 293.
Vadkert h. 497.
Vaja h. 571, 572.
Vajai találkozás Rákóczi és gr. Pálffy közt 571—73.
Vaján (Vajna) h. 541, 546.
Vajda András 494.
Vajdácska h. 238.
Varanno h. 489, 547, 555, 556, 560.
Varga András 350.
Vaskapu 465, 473, 475.
Vasmegye 514.
Vas Sándor 248.
Vasas tinctura 381.
Vay Ábrahám 9.
Vay Ádám 9, 26, 28, 44, 66, 68, 69, 96, 97, 99, 104, 105, 127, 132, 133, 134, 143, 148, 540, 548, 560.
Vay Ádám birtokai 175, 186, 187, 188, 191, 192, 208, 209, 217, 228, 299, 300.
Vay Erzsébet 9.
Vay Kata 9.
Vay László 9, 26, 66, 68, 127, 133, 300, 345, 438, 480, 522.

Vay László felesége gr. Teleki Bóra 9.
Vay Mihály 9, 26, 44, 46, 66, 68, 133, 300.
Vay Péter 9.
Vác v. 513.
Vág f. 346.
Vágmelléki hadműveletek (1708) 392.
Vágás h. 238.
Vámos h. 228, 279.
Vámosgyörk h. 513.
Vámosújfalu h. 204, 268—69, 348.
Várad l. Nagyvárad a. is.
Váradi császári parancsnok 462.
Váradi püspök 265, 269, 272.
Váralja nevű szöllő 241.
Vári h. 547.
Vármegyei követek 484.
Vármegyék hangulata 366.
Vásárlások 399.
Vásárosnamény h. 349, 352, 358, 359, 541.
Vásárosnaményi prédikátor 359.
Vásárvám 242, 290.
Vehlen-dragonyos ezred 558.
Velics Zsigmond 202.
Vencsellő h. 248, 257—58, 261.
Verchovina 580.
Verebély h. 503.
Verebélyi Péter kapitány 424.
Verecke 581.
Versegi nevű tiszt 374.
Veterani Frigyes gr. 371.
Veterani Frigyes levelei 371.
Végh Ferenc 350.
Végh István 348.
Vértes h. 264, 265.
Viard Péter br. császári vezérőrnagy 498, 520, 524, 537, 548, 555.
Viczei Albert 329.
Vihnye 400, 401.
Vikári Ferenc 404.
Vilmány h. 278, 288, 289.
Virmond csász. tábornok 555, 564.
Vis (Vés) h. 269.
Visk h. 500.
Viski Sámuel 568.
Visnyei János 346.
Visszaélések a katonák fogadásában 507.
Viszocskai kastély 568.
Vitéz nevű szöllő 250.
Vitézi János kamarai tisztviselő 174, 179, 180, 181.
Vizafogás (Hausenfang, huso) 232, 256.
Vízaknai 542.
Vizsoly h. 277, 278, 280.
Voluntérok 419, 422, 425, 489, 490.

Wagner és felesége 54, 59, 68, 86.
Warmgreu dragonyos 70.
Watthofen h. 57.
Weigler G. L. br. a haditanács tagja 213.
Wellmann Imre 80.
Welss G. H. gróf 213.
Wesselényi-család 458.
Wesselényi Ferenc nádor 212.
Wesselényi István br. 448.
Wesselényi Pál kuruc vezér 448, 458.
Wesselényiné Béldi Zsuzsánna 448, 458, 459.
Westenburg J. J. 301, 308.
Wieden, Bécs egyik kerülete 75.
Wien l. Bécs a.
Wiener-Neustadt l. Bécsújhely a.
Wieschenau (Visnova) h. Morvaországban 56, 57, 109, 117.
Wilson egri ezredes 227.
Wolff jezsuita 66, 99, 132, 152, 153.
Wollzeile Bécsben 75, 92, 131.
Wurmbrandt Gottfried dragonyos 23, 24.
Würzburg v. 25.
Wyhlydal Georg 107.

Zabroniak 387.
Zagyva f. 518.
Zala megye 514.
Zalatna v. 409, 414.
Zalkod h. 252, 259.
Zaránd vármegye 323, 394, 395, 397, 400, 531.

Zay András br. ezredes 433, 449, 530, 540, 546.
Zay András ezrede 463, 480, 497, 573.
Zehrerné 75.
Zelemér h. 262.
Zeleméri 250.
Zemplén h. 546.
Zemplén vármegye 175, 190, 191, 192, 267, 269, 275, 277, 326, 346, 348, 361, 368, 373, 405, 431, 468, 486, 489, 491, 499, 510, 540, 541, 546, 555, 556.
Zendt Nicolaus dragonyos 26, 27, 58.
Zettelau (v. Bettelau) 157.
Zétény h. 546.
Zilah h. 362, 363, 480.
Zinzendorf Ferdinánd gróf 259.
Zinzendorf Theodor 86.
Znaim város 117.
Zolnai Gyula 254.
Zoltai 546.
Zólyom vár 440.
Zombor h. 254.
Zsadány h. 480.
Zsámboki Nagy István ezredes 503, 540.
Zsibó h. 362, 363, 390, 403, 455, 465.
Zsibói ütközet (1705 nov. 11.) 332, 364, 380, 388, 465.
Zsibói gyűlés (1708) 403, 404.
Zsibvásár 453.
Zsidó 518.
Zsidók 184, 185.
Zsoldos-adás kötelezettség 432.
Zsolna 440.
Zsoltár nevű szöllő 250.
Zsurk h. 453.

TARTALOM.

Lap

LEHMANN GOTTFRIED KAPITÁNY FELSÉGÁRULÁSI PERÉNEK IRATAI. 5

1. Bécsújhely, 1701 június 15. Lehmann kapitány jelentése új foglyok érkezéséről 9
2. Bécsújhely, 1701 augusztus 8. Lehmann kapitány jelentése Rákóczi börtönhelyiségéről és arról, hogy Rákóczi állandóan ártatlanságát hangoztatja . . . 10
3. Bécs, 1701 szeptember 16. Gróf Bucceleni udvari kancellár levele Lehmann kapitányhoz, melyben egy eset kapcsán arra figyelmezteti, hogy Rákóczi őrizete tekintetében pontosan teljesítse kötelességét 12
4. Bécs, 1701 november 8. A haditanács utasítja gróf Lamberg Ferenc Zsigmondot, hogy igyekezzék minél pontosabban felderíteni Rákóczi szökésének körülményeit 14
5. Bécs, 1701 november 9. A haditanács pótló utasításai gróf Lambergnek a vizsgálat lefolytatására vonatkozólag. 16
6. Bécsújhely, 1701 november 9. A Rákóczi Ferenc szökése napján a bécsújhelyi várkastélyban szolgálatot teljesítő dragonyosok vallomásai 18
7. Bécsújhely, 1701 november 9. Denck Péter Pál bécsújhelyi korcsmáros vallomása 29
8. Bécsújhely, 1701 november 10. Sambold Borbála vallomása 31
9. Bécsújhely, 1701 november 10. Grosshofer Katalin cselédleány vallomása 32
10. Bécsújhely, 1701 november 10. Kaldinger János György szabómester vallomása 33
11. Bécsújhely, 1701 november 10. Új utasítások a bécsújhelyi államfoglyok őrizetére vonatkozólag . . . 34
12. Bécsújhely, 1701 november 11. Lehmann kapitány első kihallgatásáról felvett jegyzőkönyv 38
13. Bécsújhely, 1701 november 11. Lehmann kapitány kegyelemért könyörög gr. Lamberg útján a császárnál 55
14. Wieschenau, 1701 november 11. A szabadságon lévő Kertzil hadnagy levele Lehmann kapitányhoz . 56

Lap

15. Bécsújhely, 1701 november 12. Pruner György fuvaroslegény vallomása Rákóczi ezüstneműjének Bécsbe való szállíttatásáról 58
16. Bécsújhely, 1701 november 12. Anna Erzsébet nevű leánynak vallomása a Rákóczi apródja utasítására Bécsbe szállított ládáról 59
17. Bécsújhely, 1701 november 12. Pölzl Mihály levélhordó vallomása a Bécsbe szállított ládáról 60
18. Bécsújhely, 1701 november 12. A haditanács utasítása a foglyok őrizetére és a vallatások folytatására, arra való hivatkozással, hogy a császár nagyon érdeklődik az ügy iránt 61
19. H. n. 1701 november 13. körül. A haditanács által megállapított kérdések, melyekre, esetleg tortura alkalmazásának árán is, választ várt a kapitánytól 63
20. Bécsújhely, 1701 november 13. Lehmann kapitány levele gr. Lamberghez, melyben vallomása kiegészítéseként közli, hogy emlékezete szerint Rákóczi Danzigba készült ; újból kijelenti, hogy vállalkozik Rákóczi kézrekerítésére. 63
21. Bécsújhely, 1701 november 13. után. Lehmann kapitány második kihallgatásáról felvett jegyzőkönyv 64
22. Bécsújhely, 1701 november 16. Hiemer Ferdinánd jelentése a vizsgálóbizottsághoz arról, hogy miket észlelt a bécsújhelyi várban Rákóczival kapcsolatban 69
23. Bécsújhely, 1701 november 16. Lehmann kapitány kegyelmet kérő levele gróf Lamberghez 71
24. Bécsújhely, 1701 november 16. (Egyidejű hitelesített másolat.) Prämer János bécsújhelyi várkapitány nyilatkozata arról, hogy sem ő, sem családja nem állott összeköttetésben Lehmann kapitánnyal s terveiről sem volt tudomásuk. 73
25. Bécsújhely, 1701 november 16. A bécsújhelyi vár alkalmazottainak vallomásáról szóló jegyzetek . . 74
26. Bécsújhely, 1701 november 16. Tanuvallatások Rákóczi feleségének október 24-i bécsújhelyi tartózkodására vonatkozólag 76
27. Bécsújhely, 1701 november 16. Azon kérdések, melyekre vonatkozólag a vizsgáló bizottság (vagy talán a haditanács) határozott és félre nem magyarázható írásbeli választ várt a kapitánytól 78
28. Bécsújhely, 1701 november 17. Lehmann írásbeli válasza a feltett kérdésekre 79
29. Bécsújhely, 1701 november 17. után. Lehmann kapitány harmadik kihallgatásáról felvett jegyzőkönyv 92
30. Bécsújhely, 1701 november 17. Vallatások Rákóczi feleségének október 24-i bécsújhelyi látogatására vonatkozólag 106
31. Bécsújhely, 1701 november 18. Gr. Lamberg Ferenc Zsigmond jelentése a Lehmann ellen folytatott vizsgálat eredményeiről 106

Lap

32. Bécsújhely, 1701 november 19. A haditanács utasításai gr. Lambergnek arra vonatkozólag, hogy mikre terjessze még ki a vizsgálatot, továbbá, hogy a vizsgálat befejezésével az ítéletet az összes iratokkal együtt terjessze a császár elé 110
33. Bécsújhely, 1701 november 18 körül. Kertzil András Adalbert hadnagy írásbeli vallomása 114
34. Bécsújhely, 1701 november 10. és 18. A Rákóczi bécsújhelyi börtönhelyiségében talált ingóságok jegyzéke 118
35. Bécsújhely, 1701 november 18. Lehmann kapitány bécsújhelyi ingóságainak jegyzéke 122
36. Bécsújhely, 1701 december 1. Kertzil András Albert hadnagy vallomásáról felvett jegyzőkönyv . . . 123
37. Bécsújhely, 1701 december 3. Lehmann kapitány utolsó védekezése 134
38. Bécsújhely, 1701 december 3. A haditörvényszék tagjainak szavazata Lehmann kapitány perében . 139
39. Bécsújhely, 1701 december 3. A haditörvényszék tagjainak szavazata Kertzil hadnagy perében . . 141
40. Bécsújhely, 1701 december 3. Hadbírósági ítélet Lehmann kapitány felségárulási perében 144
41. Bécsújhely, 1701 december 3. Hadbírósági ítélet Kertzil hadnagy felségárulási perében 147
42. Bécsújhely, 1701 december 4. Gróf Lamberg Ferenc Zsigmond jelentése a hadbíróság működéséről . . 150
43. Bécs, 1701 december 28. Gr. Lamberg Ferenc Zsigmondnak és Kirchler hadbírónak jelentése Lehmann kapitány kivégzéséről és Kertzil hadnagy megkegyelmeztetéséről 151
44. Adatok Kertzil hadnagy további sorsához 162
45. Lehmann János Kristóf zászlós pere 162

A FELSÉGÁRULÁSI PERREL KAPCSOLATOS BIRTOKELKOBZÁSOK ÜGYE 1701—1703. 171

46. Kassa, 1701 április 21. A szepesi kamara kérdése az udvari kamarához aziránt, hogy milyen intézkedéseket kíván életbeléptetni Rákóczi és a vele egyidejűleg elfogottak birtokainak elkobzása tekintetében, mert meggyőződésök szerint Rákóczinak és elfogott társainak hűtlensége nyilvánvaló . . . 178
47. Kassa, 1701 április 21. A szepesi kamara megkéri Bécsben tartózkodó elnökét, báró Thavonat Albert Lajost, hogy személyesen eszközölje ki az illetékes tényezőknél Rákóczi és elfogott társai birtokai elkobzásának elrendelését. 178
48. Kisszeben, 1701 április 24. Vitézy Jánosnak, a szepesi kamara egyik tisztviselőjének jelentése nevezett kamarához arról, hogy már a Szepességen is ismeretessé vált Rákóczinak és Szirmaynak elfogatása s hogy gróf Solari ezredes rendeletéből átvette a

Kisszebenben található Szirmay-javak felett való felügyeletet . . . . . Lap 179
49. Kassa, 1701 április 26. A szepesi kamara értesíti Vitézy Jánost, hogy a gr. Solari által tett rendelkezésekhez a maga részéről is hozzájárul 181
50. Kassa, 1701 április 28. A szepesi kamara utasítja Soldos Imrét, hogy Szirmay István borsodmegyei birtokait, az azokon található élő és holt felszerelést, továbbá a gabonaféléket haladéktalanul írja össze s gondoskodjék a birtokok további megműveléséről 181
51. Bécs, 1701 április 28. Br. Thavonat Albert Lajosnak, a szepesi kamara elnökének utasítása a szepesi kamarához arra vonatkozólag, hogy mindaddig, míg határozott utasítást nem kap, mindenféle birtokelkobzástól tartózkodjék 182
52. Munkács, 1701 április 29. Klobusiczky Gáspár munkácsi harmincados jelentése a szepesi kamarához arról, hogy Szirmay Miklós Lengyelországba menekült, okát nem tudja 183
53. Sárospatak, 1701 május 4. Glandorf Ernő Antal jelentése a szepesi kamarának Szirmay István zár alá vett borairól, továbbá arról, hogy Rákóczinak sárospataki pincéjében néhány olyan hordó bor van, melyek Oppenheimer Sámuelt illetik, aki azokat két zsidó megbízottja által őrízteti. 184
54. Kassa, 1701 május 13. A szepesi kamara utasítja Klobusiczky Gáspárt a Lengyelországba menekült Szirmay Miklós vagyonának összeírására és őrízetére 185
55. Bécs, 1701 július 6. Királyi rendelet Rákóczi Ferenc, gróf Bercsényi Miklós, br. Szirmay István, Szirmay Miklós, Sándor Gáspár és Vay Ádám összes javainak zár alá vételére és közvetlen a szepesi kamara által való kezelésére 186
56. Bécs, 1701 július 6. Királyi rendelet br. Thavonat Albert Lajoshoz, a szepesi kamara elnökéhez az okiratban névszerint felsoroltak birtokainak haladéktalanul zár alá vételére és megfelelő módon való kezelésére. 188
57. Bécs, 1701 július 18. Br. Thavonat Albert Lajos utasítja a szepesi kamarát a július 6-án keltezett királyi rendelet pontos végrehajtására, a biztosoknak az általa javasoltak közül való kijelölésére s arra, hogy a kijelölt biztosok az utasítások szerint járjanak el 189
58. Kassa, 1701 július 18. után. A Rákóczi Ferenc és fogolytársai, nemkülönben gr. Bercsényi Miklós birtokainak zár alá vételével a szepesi kamara által megbízottak névsora 192
59. Kassa, 1701 július 18. után. Végrehajtási utasítások a birtokok zár alá vételével megbízottak számára 193
60. Kassa, 1701 július 23. A szepesi kamara utasítja Prukner János Vilmos helyettes számvevőt, hogy

Lap

a bécsújhelyi foglyok vagyonának zár alá vételével megbízott egyének számára a szükséges írószereket, spanyolviaszt stb. bocsássa rendelkezésre 194

61. Kassa, 1701 július 23. A szepesi kamara utasítása Fandly Mátyás kamarai kiadó számára, melynek értelmében gr. Szentiványi László tanácsos mellé nyervén szolgálati beosztást a birtokösszeírások tartamára, legyen készenlétben, hogy bármikor gr. Szentiványi rendelkezésére állhasson 195

62. Kassa, 1701 július 23. A szepesi kamara jelentése br. Thavonat kamarai elnökhöz arról, hogy a birtokösszeírások ügyében kapott rendeleteknek eleget tett, néhány, közben felmerült kérdésben azonban elvi döntést kér 196

63. Kassa, 1701 július 24. Nigrelli Oktavian kassai katonai parancsnok rendelete az alája tartozó katonai hatóságokhoz, melynek értelmében azok a birtokösszeírást végző biztosokat támogatni kötelesek 197

64. Kassa, 1701 július. A birtokok zár alá vételének és összeírásának a szepesi kamara által megállapított végleges módja 198

65. Bécs, 1701 július 29. Br. Thavonat szepesi kamarai elnök válasza a kamara július 23-i jelentésére . . 200

66. Gr. Szentiványi László kamarai tanácsos jelentése arról, hogy Rákóczi Ferenc tokaji, sárosptaki, szerencsi és regéczi uradalmait zár alá vette és azután összeírta 201

67. Munkács, 1701 augusztus 5. Klobusiczky Gáspár munkácsi harmincados jelentése arról, hogy a munkácsi uradalmat zár alá vette és az előírt összeírást elvégezte 204

68. Kassa, 1701 augusztus 7. A szepesi kamara jelentése br. Thavonathoz arról, hogy a birtokösszeírások folyamatban vannak s részben már be is végződtek, továbbá, hogy a budai kamara illetéktelenül beavatkozott az összeírás munkájába, melyet a szepesi kamara sérelmez 205

69. Kassa, 1701 augusztus 11. A szepesi kamara válasza és egyúttal utasítása Klobusiczky Gáspárnak, ez utóbbinak augusztus 5-én kelt jelentésével vonatkozásban 206

70. Kassa, 1701 augusztus 11. Gr. Szentiványi László kamarai tanácsos panaszt emel br. Thavonat előtt a budai kamara egri felügyelője Penz ellen, aki a szepesi kamara sérelmével Rákóczi Ferencnek és a Szirmay-családnak borsodmegyei birtokait zár alá vette 207

71. Kassa, 1701 szeptember 2. A szepesi kamara utasítása a Rákóczi Ferenc, Szirmay István és Miklós, gr. Bercsényi Miklós és Vay Ádám birtokában lévő szőllők mindenre kiterjedő összeírására 208

72. Bécs, 1701 szeptember 7. A bécsi udvari kamara

értesíti br. Thavonat szepesi kamarai elnököt arról, hogy a budai kamarát, illetőleg általa az egri felügyelőt minden illetéktelen birtokösszeírástól eltiltotta . . . . . Lap 209

73. Bécs, 1701 szeptember 7. A bécsi udvari kamara leirata a budai kamarához, melyben hatályon kívül helyezi az egri felügyelő által idáig végzett birtokösszeírásokat s a felügyelőnek felelősségre vonását kívánja. 210

74. Bécs, 1701 szeptember 7. A bécsi udvari kamara előterjesztése a császárnak egy olyan, Bécsben székelő rendkívüli bíróság létesítése tárgyában, melynek feladata lesz a birtokelkobzásokkal kapcsolatos birtoküygyi kérdésekben a szükséges rendelkezéseket megtenni; az ügykezelés egyszerűsítése és gyorsítása végett azonban kívánatos volna Kassán is létesíteni egy, a bécsinek alárendelhető rendkívüli bíróságot 211

75. Bécs, 1701 szeptember 19. A bécsi udvari kamara arra utasítja br. Thavonat szepesi kamarai elnököt, hogy a lefoglalt birtokok jövedelmének beszolgáltatása alkalmával necsak a vizsgálati foglyoknak, hanem Rákóczi feleségének szükségleteire is legyen tekintettel; egyébként véleményes jelentést kér atekintetben, hogy a Rákóczi-uradalmak korábbi kezelőit mennyiben lehetne bevonni a birtokkezelés munkájába és hogy mi az alapja a fejedelemasszony azon állításának, hogy neki Rákóczi birtokokat adományozott, melyek e szerint a zár alól feloldandók volnának 214

76. Kassa, 1701 szeptember 22. Báró Thavonat szepesi kamarai elnök jelentése a bécsi udvari kamara elnökének, hogy Penz egri felügyelő nem engedelmeskedett a kiadott rendeleteknek, sőt azt híreszteli, hogy a budai kamara egyenesen arra törekszik, hogy Borsod megye részét a maga hatáskörébe vonja, holott erre joga nincs; ő a budai kamara felfogásával szemben azonban azt vitatja, hogy régebben az egri intézőség is a szepesi kamara alá tartozott, miértis kéri ennek az állapotnak a visszaállítását 215

77. Kassa, 1701 szeptember 22. Br. Thavonat jelentése a bécsi udvari kamarának a lefoglalt birtokok jövedelmezőségéről, Keczer Sándor szolgálatainak igénybevételéről s végül azokról a károkról, melyek a kincstárt Penz egri felügyelő ellenállása következtében érhetik 217

78. Bécs, 1701 október 5. A bécsi udvari kamara válasza br. Thavonat előterjesztéseire; kívánja, hogy a jövőben Rákóczi felesége ellátásáról is gondoskodjék, az egri ügyben a szükséges erélyes intézkedések megtörténtek 220

79. Bécs, 1701 október 5. A bécsi udvari kamara le-

irata a budai adminisztrációhoz, melyben követeli, hogy Penz felügyelő haladéktalanul adja át a lefoglalt borsodmegyei birtokokat a szepesi kamarának, ellenkező esetben nevezett felügyelő állásától felfüggesztetik és ellene az eljárás megindul . . . Lap 221

80. Buda, 1701 október 13. A budai adminisztráció jelentése a bécsi udvari kamarának, hogy az egri felügyelő ügyében a kapott parancsoknak megfelelően eljárt, a birtokokat visszaadta s a felügyelőt arra utasította, hogy Bécsben személyesen tisztázza magát az ellene emelt vádak alól . . . 222

81. Bécs, 1701 november eleje. Penz János Kristóf Ferenc egri felügyelő igazoló jelentése a bécsi udvari kamarának 223

82. Bécs, 1701 november eleje. Penz egri felügyelő jelentése arról, hogy ugyanezen esztendő nyarán miképpen végezte a birtokösszeírásokat Borsod megye területén 225

83. Kassa, 1701 november 7. A sárospataki uradalom összeírása 234

84. Kassa, 1701 november 7. A tokaji uradalom összeírása 248

85. Kassa, 1701 november 7. A regéczi uradalom összeírása 270

86. Kassa, 1701 november 7. Báró Thavonat szepesi kamarai elnök összesített kimutatása a Rákóczi-uradalmak jövedelmezőségéről 289

87. Bécs, 1701 november 19. A bécsi udvari tanács arra való hivatkozással, hogy a bécsújhelyi börtönből megszökött Rákóczi birtokai most már véglegesen a Kincstár tulajdonába jutottak, megbízza br. Thavonat szepesi kamarai elnököt a Rákóczi ingó és ingatlan vagyona elkobzásával járó teendők elvégzésével és a követendő eljárásmódot illetőleg utasításokkal látja el. 294

88. Bécs, 1701 december 3. A bécsi udvari kamara utasítása br. Thavonathoz Rákóczi vadászkutyáira vonatkozólag 296

89. Bécs, 1701 december 15. A bécsi udvari kamara a maga részéről jóváhagyja br. Thavonatnak a Rákóczi-vagyon jövedelmeiből Rákóczival vonatkozásban tett kiadásait 297

90. Bécs, 1701 december 30. A bécsi udvari kamara értesíti a budai adminisztrációt, hogy mivel császári rendelettel br. Thavonat bízatott meg az összes elkobzott birtokok kezelésével, a budai adminisztráció területén lévő ilyen természetű javak is br. Thavonat alá tartoznak s az adminisztráció tisztviselői e tekintetben br. Thavonatnak vannak alárendelve 298

91. Bécsújhely, 1702 március 2. Hiemer Ferdinándnak, a bécsújhelyi várkastély gazdasági ellenőrének előterjesztése a bécsi udvari kamarához, melyben az

ott őrzött államfoglyok szükségleteinek fedezésére, különösen pedig a foglyok és szolgáik ruha- és fehérneműjének felújítására a megfelelő összegek kiutalását kéri 299
92. Bécs, 1702 március 4. A bécsi udvari kamara, tekintettel a Rákóczi-vagyont terhelő kiadásokra és az azzal szemben támasztott sok igényre, hogy e tekintetben tisztán lásson, felhívja az okiratban megnevezett kamarai tanácsosokat, hogy vagy az udvari, vagy pedig a katonai számvevőség közreműködésével állítsa össze a Rákóczi-vagyon pontos és szabályszerű jövedelemkimutatását 301
93. Kassa, 1702 március 12. Br. Thavonat szepesi kamarai elnök előterjesztései az elhanyagolt állapotban lévő Rákóczi-birtokok helyrehozatala érdekében . 302
94. Bécs, 1702 március 13. Császári rendelet a szepesi kamarához aziránt, hogy az elkobzott birtokok jövedelméből évnegyedenként 4000 frt. utaltassék ki a bécsújhelyi államfoglyok szükségleteinek fedezésére 304
95. Bécs, 1702 március 29. A bécsi udvari kamara hozzájárul azon előterjesztésekhez, melyeket báró Thavonat az elkobzott Rákóczi-vagyon jövedelmezőségének emelése végett életbeléptetni kíván s az ottani lakosság terheinek könnyítését célzó intézkedések ügyében a magyar udvari kancelláriát készségesen megkeresi 305
96. Kassa, 1702 április 20. Br. Thavonat levele a Bécsben tartózkodó Kirchner Gergely Vilmos kamarai könyvelőhöz aziránt, hogy sürgesse meg a magyar udvari kancelláriánál a függőben lévő s őt érdeklő ügyek mielőbbi elintézését 306
97. Bécsújhely, 1702 november 28. Prämer János várkapitány és Hiemer Ferdinánd ellenőr jelentése arról, hogy Rákóczinak a börtönben visszamaradt ingóságait az udvari kamara rendelete értelmében kiadták Rákóczi feleségének 307
98. Bécs, 1702 november 20. A bécsi udvari kamara rendelete arról, hogy Rákóczi feleségének a szokásos módon kiadandók mindazon ingóságok, melyek a bécsújhelyi börtönből kimenekült ura után őt megilletik 308
99. Bécsújhely, 1702 november 27. Jegyzéke Rákóczi Ferenc azon ezüstneműinek, fehérneműinek, ruháinak, könyveinek és konyhaedényeinek, melyek szökése után a bécsújhelyi várban visszamaradtak. . 309
100. Bécs, 1703 július. Gr. Aspremont Gobertné Rákóczi Juliánna tiltakozik a gróf Bánffy György erdélyi gubernátor által igényelt ecsedi uradalomnak, vagy egyes részeinek bármi címen való elidegenítése ellen 310

II. RÁKÓCZI FERENC LEVELEI KÁROLYI SÁNDORHOZ (1708—1711).

Lap 313

101. Kassa, 1708 január 6. Rendelet Károlyi Sándorhoz arra vonatkozólag, hogy a Szatmár megyében fekvő Szakasz helység lakosságának panaszait vizsgálja felül s hogy gondoskodjék az Erdélyből kiszorult menekültek helyzetének javításáról. . . . 317
102. Kassa, 1707 január 7. Rendelet az erdélyi menekültek mustrája tárgyában 318
103. Kassa, 1708 január 8. Rendelet Károlyi Sándorhoz, hogy a kecskeméti birtokra vonatkozó jogigényét törvényes úton keresse 319
104. Kassa, 1707 január 8. Rákóczi Ferenc levele Károlyi Sándorhoz, az erdélyi menekültek mustrájáról és egyéb hírekről 321
105. Nagykároly, 1708 január 21. Károlyi Sándor jelentése a fejedelemhez arról, hogy az erdélyi menekültek mustráját elvégezte 321
106. Kassa, 1708 január 15. Rendelet az Erdélyből menekültek, köztük Draguly ezredes erdélyi oláh katonái ugyancsak menekült családtagjainak méltányos elhelyezéséről. 322
107. Kassa, 1708 január 18. Rendelet arra vonatkozólag, hogy Draguly „regimente cselédi" Szaniszló nevű szatmármegyei helységben, esetleg a körülötte fekvő falvakban szállásoltassanak el. 323
108. Enyicke, 1708 január 20. Rákóczi Ferenc Károlyi Sándornak a Lubomirszkyval megkötött egyezségről, Erdély visszafoglalására irányuló szándékáról s az ismeretlen helyen tartózkodó Esze Tamásról. 324
109. Nagykároly, 1708 január 23. Károlyi Sándor jelentése a fejedelemhez arról, hogy az erdélyiek ellenőrző szemléjére a szükséges előkészületek megtörténtek, s hogy megbízható hírei vannak az erdélyi várakról, Esze Tamás hollétéről azonban nincs tudomása 325
110. Mád, 1708 január 27. Rendelet a szatmári jezsuiták ingóságainak számbavételére 326
111. Mád, 1708 január 27. Bár a fejedelem úti programmjában akadályok merültek fel, az erdélyiek mustrája mégis meg fog történni, Károlyi tehát gondoskodjék a szükséges előkészületekről 327
112. Kálló, 1708 január 31. Rákóczi levele Károlyihoz, melyben jelzi, hogy meghívásának eleget tesz és őt meglátogatja 328
113. Nagykárolyi tábor, 1708 február 2. Rákóczi rendelete Károlyihoz aziránt, hogy legyen gondja a Nagyszebenben raboskodó Szentgyörgyi Mózes nevű katona kiváltására 329
114. Balkány, 1708 február 24. A tolvajoktól kifosztott Viczei Albert ügyében nyomozás elrendelése. . . 329
115. Nagykárolyi tábor, 1708 február 28. Utasítás

Károlyi Sándornak, mint „Erdélyben commendirozó" és a tizenhárom vármegyebeli kuruc hadak „Generális mezei marschallusának" . . . . . Lap 330
116. Tokaj, 1708 február 28. A fejedelem megküldi Károlyinak az ugyanazon napon kelt utasításra vonatkozó kiegészítő rendelkezéseket további eljárás végett 339
117. Tokaj, 1708 február 29. Rendelet a lázítás gyanújában lévő Munkácsi János nevű egyénnel állítólag összeköttetésben álló parasztok feltűnés nélküli elfogattatására, illetőleg kihallgattatására vonatkozólag 339
118. Nagykároly, 1708 március 1. Károlyi Sándor jelentése azon intézkedésekről, melyeket a küszöbön álló erdélyi hadműveletek előtt elrendelt, vagy tervezett ; továbbá véleménye néhány olyan időszerű kérdésről, melyekre vonatkozólag Rákóczi választ várt tőle 341
119. Kassa, 1708 március 11. A fejedelmi tanács rendelkezései a hadsereg ellátásával és felszerelésével kapcsolatosan s azonfelül néhány oly ügyben, melyekben sürgős intézkedés volt szükséges 345
120. *a)* Lövőpetri, 1708 március 6. Végh István vallomása Munkácsi Jánosról 348
b) Aranyos, 1708 március 6. Kulyka Dankó vallomásáról felvett jegyzőkönyv 352
c) Nagykároly, 1708 április 7. Munkácsi Nagy Sándor, máskép Gömbkötő vallomásáról felvett jegyzőkönyv 356
121. Nagykároly, 1708 március 19. Károlyi Sándor jelentése a fejedelemhez az ellenség előnyomulásáról s azokról az intézkedésekről, melyeket ő tenni szándékozik 360
122. Keménymező, 1708 március 19. Br. Palocsay György brigadéros jelentése Károlyi Sándorhoz az ellenséges hadak megindulásáról és a vezetése alatt álló kuruc haderőknek ezzel kapcsolatos hadműveleteiről . . 362
123. Gálszécs, 1708 március 22. Rákóczi Ferenc levele Károlyihoz a várható ellenséges hadmozdulatokról s a kuruc haderő jelenlegi helyzetéről 364
124. Olcsva, 1708 március 25. Károlyi jelentése ellenséges hírekről és arról, hogy a vármegyék hangulata a sok teher miatt erősen megromlott, a parasztság körében pedig határozott földesúr-ellenes irányzat kezd helyenként lábrakapni 366
125. Olcsva, 1708 március 26. Károlyi Sándor jelentése a fejedelemhez különféle hadihírekről, belső bajokról és nehézségekről s azonfelül egyéni sérelmeiről. 370
126. Enyicke, 1708 március 28. Rákóczi egy eset kapcsán felhívja Károlyi figyelmét arra, hogy mivel a fuvarszolgálat ellátása a hadbiztosság hatáskörébe tartozik, alantasai a vármegyéket effélével ne terheljék 374
127. Kassa, 1708 április 7. A fejedelmi tanács a török

kereskedők kielégítése és a kővári vár parancsnoksága kérdésében utasításokat ad Károlyinak. . . . Lap 375
128. Kassa, 1708 április 10. Meghívó az ugyanazon év május 15-re Eger városában tartandó országos értekezletre, mely az adóterhek ügyét fogja rendezni. 376
129. Kassa, 1708 április 11. A fejedelmi tanács arra utasítja Károlyit, hogy a Kassán fogva tartott császári kapitánynak egy „érdemes" kuruc tiszttel való kicserélését intézze el 377
130. Szerencs, 1708 április 30. A fejedelmi tanács értesíti Károlyit, hogy Barcsay Mihály tanács urat különleges megbizatással Abrudbányára küldte 378
131. Szerencs, 1708 május 2. A fejedelmi tanács tudatja Károlyival, hogy Szőts János kapitányt a szétszóródott kurucok összegyüjtésére és azonfelül a rácok hadmozdulatainak megfigyelésére a Sárrét mellé rendelte. 379
132. Szerencs, 1708 május 2. Rákóczi levele Károlyihoz az ellenség mozdulatairól, Kismarjai Albert erdélyi praefectus eljárásának helyességéről, a török kereskedők kielégítéséről, a menekült erdélyiek támogatásáról és végül a somlyai vár egyik tartozékának tulajdonjogáról 380
133. Szerencs, 1708 május 2. A fejedelmi tanács arra utasítja Károlyit, hogy a kállai postarablók kinyomozása érdekében tegye meg a szükséges intézkedéseket 382
134a. Nagykároly, 1708 május 7. Károlyi Sándor összefoglaló válasza Rákóczinak a legutóbbi időben hozzá intézett leveleire, a legkülönfélébb ügyekről 383
134b. Szerencs, 1708 május 9. A fejedelmi tanács utasítása Károlyinak, hogy a Moldvába induló Daniel Péter kíséretéről s a Csáki Lászlónak küldött ló elszállításáról gondoskodjék. 387
135. Darócz, 1708 május. Rákóczi levele Károlyihoz a Szemere- és Bessenyei-ezredek létszám-állapota ügyében 388
136. Tasnádi tábor, 1708 június 2. Károlyi Sándor jelentése az ellenség hadikészületeiről és arról, hogy ezekkel szemben ő milyen intézkedéseket léptetett életbe, továbbá tájékoztatása a Tasnádra gyűlt rendek hangulatáról 389
137. Eger, 1708 június 6. Rákóczi tájékoztatja Károlyit legközelebbi haditerveiről s őt egyúttal fokozottabb tevékenységre ösztönzi 392
138. Eger, 1708 június 7. A fejedelmi tanács rendelete Károlyinak, hogy a nagybányaiakat ért károkat vizsgáltassa meg és a vizsgálat eredményéről tegyen jelentést 393
139. Eger, 1708 június 11. A fejedelmi tanács rendelete Károlyihoz a magát kitüntetett Ribiczei Lászlónak „gyalog obesterségre" való emelése, továbbá a

menekült erdélyiek rendszeres segélyezésének rendezése tárgyában . . . . . Lap 394
140. Szatmár, 1708 június 17. Károlyi Sándor jelentése Ribiczei László előléptetésének nehézségeiről, az erdélyi menekültek segélyezéséről, az ellátási nehézségekről és egyéb, főleg adminisztratív természetű ügyekről 396
141. Vihnye, 1708 június 29. A fejedelmi tanács Károlyit a Jenei Sámuel családjáról való gondoskodásra utasítja 400
142. Taszári tábor, 1708 július 17. A fejedelmi tanács utasítása a Károlyi Sándor által 1707 folyamán a hadbiztosságnak szállított szarvasmarhákért Keczer Sándor kerületi hadbiztos által fizetett vételösszeg tárgyában 401
143. Kovarc, 1708 július 19. Tanácsi rendelet az 1707 marosvásárhelyi országgyűlés által felállított (10. tc.) bizottság újjászervezése tárgyában 402
144. Gimesi tábor, 1708 július 19. A fejedelmi tanács kifogásai a Károlyitól összehívott partiumi részgyűlés határozatai ellen 403
145. Trebetei tábor, 1708 július 24. A fejedelmi tanács értesíti Károlyit, hogy intézkedés történt a parancsnoksága alatt álló sereg posztószükségletének kielégítésére vonatkozólag 405
146. Trebetei tábor, 1708 július 25. A fejedelmi tanács a munkácsi várban raboskodó Rákosi Boldizsár személyét illetőleg korábban kért tájékoztatást újból megsürgeti Károlyitól 406
147. Trebetei tábor, 1708 július 30. Rákóczi értesíti Károlyit, hogy ütközetre készül s ezért nincs módjában neki segítséget küldeni 406
148. Kistapolcsány, 1708 augusztus 5. Rákóczi értesíti Károlyit a trencséni csatavesztésről, melyből ő szerencsésen megmenekült s felhívja Károlyit arra, hogy a hadműveleteket erélyesen folytassa . . . 407
149. Balassagyarmat, 1708 augusztus 6. Minthogy valószínűnek látszik, hogy az ellenség trencséni győzelme után folytatni fogja előnyomulását és így számítani lehet Kassának és más erősségeknek ostromára is, Rákóczi utasítja Károlyit, hogy a fenyegetett várak védelmére tegye meg a szükséges intézkedéseket . 409
150. Szászváros, 1708 augusztus 14. Károlyi Sándor jelentése Rákóczihoz, melyben tájékoztatja a parancsnoksága alatt álló haderő hadműveleteiről s további szándékairól 411
151. Egri tábor, 1708 augusztus 17. A fejedelmi tanács tudatja Károlyival, hogy a gróf Teleki Mihályné és Domahidy László közt felmerült viszály mibenlétének megállapításával Máriássy Ádámot bízta meg 413
152. Egri tábor, 1708 augusztus 18. A fejedelmi tanács rendelete Károlyihoz, hogy nyomoztasson az idáig Rácz István zalatnai udvarbíró őrizetében lévő fontos pénzügyi természetű iratok után 414

Lap

153. Egri tábor, 1708 augusztus 22. A fejedelmi tanács szeptember 5-re értekezletre hívja a szenátorokat, köztük Károlyit is, hogy az Egerbe érkezett orosz cári követ bevonásával a további teendők kérdésében határozhassanak 415
154. Egri tábor, 1708 augusztus 24. A fejedelmi tanács utasítja Károlyit, hogy a Moldvából katonai szolgálatra jelentkező gr. Mikes Mihálynak az erdélyi hadműveletekben megfelelő szerepkört adjon . . 417
155. Egri tábor, 1708 augusztus 25. A fejedelmi tanács tájékozást kér Károlyitól a Katona István, Katona Pál és Mósa László ügyében általa elrendelt vizsgálat eredményéről 417
156. Dengeleg, 1708 augusztus 25. Károlyi jelentése az erdélyi hadmozdulatokról és legközelebbi haditerveiről 418
157. Nagykároly, 1708 augusztus 30. Károlyi Sándor válasza az augusztus hó második felében kapott rendeletekre, továbbá jelentése a legutóbb történt eseményekről 420
158. Eger, 1708 szeptember 16. Rákóczi értesíti Károlyit Bezerédy Imre elpártolásáról s néhány harctéri ujságról 422
159. Eger, 1708 szeptember 16. A fejedelmi tanács utasítja Károlyit arra, hogy a Heves vármegyére kirótt illeték kérdését nevezett vármegyével rendezze . 423
160. Nagykároly, 1708 szeptember 19. Károlyi Sándor magyarázatát adja a Heves vármegyével szemben fennálló ellentétek okainak, továbbá híreket közöl az erdélyi harctérről 424
161. Egri tábor, 1708 szeptember 22. A fejedelmi tanács Kővár-vidék lakosságának panaszaiból arról értesülvén, hogy Károlyi túladóztatta őket, Károlyitól ez ügyben jelentést kér s addig is a behajtásokat felfüggeszti 427
162. Szerencs, 1708 szeptember 30. A tanács a Károlyi által Ajtai Mihálytól elvett aranyak visszaszolgáltatását kéri, megígérvén, hogy annak ellenértékét fehér pénzben megtéríti neki 428
163. Szerencs, 1708 szeptember 30. A fejedelmi tanács elrendeli, hogy a szalontaiaknak a sarkadi vár kapitánya ellen tett panaszait Károlyi vizsgálja felül s azokat orvosolja 429
164. Nagykároly, 1708 október 4. Károlyi Sándor jelentése az Ajtaytól elvett aranyakról, erdélyi hírekről s arról, hogy nagy kitüntetésnek veszi, ha őt a fejedelem Nagykárolyban meglátogatja 430
165. Szatmár, 1708 október 28. Meghívó az 1708 november 22-re Tállya városába összehívott országgyűlésre 431
166. Szatmár, 1708 november 2. A fejedelmi tanács elrendeli, hogy Thoroczkay István középszolnokmegyei birtokai a „Zsoldos-adás" kötelezettsége alól mentesíttessék 432

Lap

167. Szatmár, 1708 november 5. Rákóczi utasítja Károlyit, hogy a Daniel György parancsnoksága alatt álló, egyébként azonban teljesen lerongyolódott lovasságból csak a szolgálatra alkalmasokat tartsa vissza, a többit bocsássa haza 433
168. Szatmár, 1708 november 5. A fejedelem magához rendeli Károlyi Sándort 434
169. Sárospatak, 1708 november 29. A fejedelem tájékoztatja Károlyi Sándort a különféle hírekről és az országgyűlési tárgyalásokról 435
170. Sárospatak, 1708 november 30. A tanács utasítása Károlyinak arra vonatkozólag, hogy a Moldvából visszatért és ezidőszerint Máramaros megyében tartózkodó székely legénységet ossza be az erdélyi haderőbe 436
171. Sárospatak, 1708 december 17. A fejedelem megküldi Károlyinak a lezárult országgyűlés határozatait és számadásait 436
172. Munkács, 1708 december 30. A fejedelmi tanács Máramaros megye panaszának megvizsgálására utasítja Károlyi Sándort 437
173. Munkács, 1708 december 31. A tanács utasítása Károlyi Sándornak, hogy a fogságba esett és e rendeletben névszerint felsorolt kuruc tisztek kárainak megtérítéséről gondoskodjék 438
174. Munkács, 1708 december 31. A tanács rendelete Károlyihoz aziránt, hogy a Máramaros megyében tartózkodó székely legénységet hogyan ossza szét 439
175. Munkács, 1709 január 3. A fejedelem Munkácsra hívja Károlyit s egyúttal különféle katonai híreket közöl vele 440
176. Munkács, 1709 január 4. A fejedelmi tanács rendelete a Máramaros megyében tartózkodó erdélyi menekültek szétosztása tárgyában korábban kiadott rendelkezésekhez való alkalmazkodásra 441
177. Munkács, 1709 január 5. A fejedelmi tanács arra figyelmezteti Károlyit, hogy mivel „az megholt Jakab zsidó" hagyatékában talált portéka Sieniawski belzi palatinus feleségét illeti, Károlyi a portékához ne tartson igényt 442
178. Munkács, 1709 január 12. Rákóczi fejedelem tanácskozás végett Munkácsra rendeli Károlyi Sándort 443
179. Munkács, 1709 január 22. A fejedelmi tanács a Felsőbánya vidékén lakó falvaknak az adókivetés miatt emelt panaszairól tudósítja Károlyit. . . . 443
180. Munkács, 1709 február 4. A fejedelmi tanács arra utasítja Károlyit, hogy néhai Bagosi Pál generális futárának Tarpán tett lázító kijelentései tárgyában végeztessen nyomozásokat 444
181. Munkács, 1709 március 1. Rákóczi levele Károlyihoz, melyben személyi változásokról s egyéb hírekről tájékoztatja 445

Lap

182. Munkács, 1709 március 15. A fejedelmi tanács Károlyinak a császáriak fogságába esett Székely Zsigmond kiszabadítása érdekében 446
183. Munkács, 1709 április 14. A fejedelmi tanács utasítja Károlyit, hogy a Nyúzó Mihály ezredének tisztjei és a jászapátiak közt felmerült viszályt kellő módon intézze el 447
184. Munkács, 1709 április 29. A fejedelmi tanács megbízza Károlyit a Béldi Zsuzsánna és egy Szolnoki nevű nemes ember közt támadt peres ügy elintézésével 448
185. Tállya, 1709 április 17. Rákóczi a Károlyi által ígért lovak beszolgáltatását kéri 449
186. Munkács, 1709 április 29. A fejedelmi tanács Szilvási János kérvényét további intézkedés végett átteszi Károlyi Sándorhoz, mint Szatmár megye főispánjához 450
187. Szerencs, 1709 június 2. A fejedelmi tanács megküldi Károlyi Sándornak a Pápay Gáspárnak szóló levél másodpéldányát azzal, hogy gondoskodjék annak kézbesítéséről 450
188. Szerencs, 1709 június 2. A fejedelem Károlyi Sándor véleményét kéri arra nézve, hogy a tűzérséget mikorra és hova küldje s egyúttal felszólítja a beregmegyei utak helyrehozására 451
189. Olcsva, 1709 június 10. Károlyi Sándor jelentése a fejedelemhez különféle hírekről és az általa foganatosított intézkedésekről 452
190. Szerencs, 1709 június 13. A fejedelmi tanács utasítja Károlyit, hogy rendelje el Ugocsa megyének és a Tiszántúl való megyéknek személyes felkelését 454
191. Sárospatak, 1709 június 20. Rákóczi fejedelem értesíti Károlyit a legújabb katonai rendelkezésekről 455
192. Sárospatak, 1709 július 2. A fejedelem várja Károlyi látogatását 456
193. Sárospatak, 1709 július 7. Utasítás Károlyinak arra vonatkozólag, hogy a nagyszőllősi lakosok és Jenei Sámuel, valamint Szudricsán István közt felmerült viszályt mielőbb intézze el, azonfelül gondoskodjék a székely testőrezred zsoldpénzének az erdélyi kincstartóság által leendő kifizetéséről 457
194. Sárospatak, 1709 július 12. Fejedelmi rendelet arra nézve, hogy Károlyi Sándor utasítsa gr. Csáky Istvánt a közte és Wesselényi Pál özvegye Béldy Zsuzsanna közt Hadad birtoka miatt támadt perben az egyezkedésre 458
195. Sárospatak, 1709 július 13. Rákóczi értesíti Károlyit, hogy vele és Bercsényivel találkozni kíván . 459
196. Sárospatak, 1709 július 15. Rákóczi utasítja Károlyit, hogy egy gyilkossági perben azonnal tartson vizsgálatot, hozasson ítéletet s annak végrehajtásáról gondoskodjék 460

Lap

197. Sárospatak, 1709 július 16. A fejedelem tájékoztatja Károlyit az elrendelt hadrendi intézkedésekről . . 461
198. Sárospatak, 1709 július 21. Rákóczi értesíti Károlyit, hogy a nagyváradi császáriak közül megjelent előtte Orosz Farkas, kit mindaddig itt tartóztat, míg Károlyitól róla bővebb információt nem nyer 462
199. Sárospatak, 1709 július 23. Rákóczi hozzájárul Károlyi Sándornak azon javaslataihoz, melyeket főleg a parancsnoki megbizatásokra vonatkozólag terjesztett eléje. 463
200. Rákóczi jóváhagyja Károlyi Sándornak a debreceniekkel szemben való eljárását 464
201. Szerencs, 1709 július 29. Rákóczi az erdélyi hadihelyzetre vonatkozólag kifejti nézeteit s Károlyit egyben-másban utasításokkal látja el. 465
202. Sárospatak, 1709 július 31. Rákóczi tudatja Károlyival XII. Károly poltavai vereségét és a francia hadak állítólagos győzelmét a Rajna-folyó mellett . 466
203. Sárospatak, 1709 augusztus 4. A kassai apácák által egy Ibrányi-leány neveltetése fejében kívánt összeg kiutalása tárgyában utasítás Károlyinak . . 467
204. Sárospatak, 1709 augusztus 8. A fejedelmi tanács utasítása Károlyinak az erdélyi menekültek ügyének támogatása tárgyában 467
205. Sárospatak, 1709 augusztus 10. A fejedelem észrevételei Károlyinak legutóbbi leveleiről, melyek egyik-másika elkésve ért hozzá 468
206. Sebeskörösi tábor, 1709 augusztus 13. Károlyi Sándor jelentése a Királyhágó mellett vívott ütközetről 469
207. Sárospatak, 1709 augusztus 15. A fejedelmi tanács rendelete, hogy Károlyi az ő hadtestéhez tartozó Bik-ezredbeli katonaszökevényeket példásan büntesse meg 471
208. Munkács, 1709 augusztus 19. Rákóczi fejedelem levele Károlyinak, melyben tudomására adja, hogy várja személyes jelentkezését 472
209. Olcsva, 1709 augusztus 21. Károlyi Sándor megküldi a fejedelemnek Pápai Gáspár és Csáky András jelentését másolatban, egyúttal hadihíreket közöl s jelenti, hogy a fogvatartott Munkácsi János vallatása nem járt eredménnyel, ő megkegyelmeztetését javasolja. 472
210. Munkács, 1709 augusztus 22. Rákóczi utasítása Károlyinak, — „hogy Bercsényi úr mellé időhalasztás nélkül három regimentet küldjön, tudtára adván meneteleket és maga is készüljön in Casu necessitatis“ 476
211. Munkács, 1709 augusztus 26. A fejedelem Károlyinak a Bercsényinek küldendő katonai segítség nehézségeiről 477
212. Munkács, 1709 augusztus 27. A fejedelmi tanács utasítása Károlyinak a kolozsmegyei menekültek elhelyezése tárgyában 478

213. Szatmár, 1709 szeptember 3. Károlyi Sándor jelentése a nagybányaiak magatartásáról és a Somkút közelében lefolyt csatározásokról . . . . . Lap 479
214. Munkács, 1709 szeptember 6. A fejedelmi tanács tudatja Károlyival, hogy Nagybánya város magatartásának ügyében a fejedelmi tanács közvetlenül fog intézkedni 481
215. Munkács, szeptember 18. A fejedelmi tanács megküldi Károlyinak Bíró György és Kristóf folyamodását további eljárás végett 481
216. Munkács, 1709 szeptember 18. A fejedelem különféle hírekről értesíti Károlyit s őt egyúttal legteljesebb jóindulatáról biztosítja 482
217. Munkács, 1709 szeptember 18. Rákóczi értesíti Károlyit Barcsay Ábrahám tervezetének elintézéséről 483
218. Munkács, 1709 szeptember 19. A fejedelmi tanács értesíti Károlyit, hogy Barcsay Ábrahámot felhatalmazza arra, hogy a Máramaros megye által beszolgáltatandó adót Kővár és Huszt várak szükségleteinek fedezésére fordíthassa 484
219. Munkács, 1709 szeptember 29. Rákóczi néhány bizalmasabb természetű ügy megbeszélése végett magához rendeli Károlyit 485
220. Huszt, 1709 október 20. Rákóczi hozzájárul ahhoz a tervhez, hogy szükség esetén Debrecent fel kell gyujtani, hogy ezzel Nagyváradnak élelmezését megnehezítsék. 485
221. Kassa, 1709 november 25. Rákóczi Gálszécsre indul, hogy találkozzék a lengyelekkel ; nagy reményekkel tekint Károlyi hadmozdulatai elé s attól a szepességi helyzet tisztázását várja 486
222. Kassa, 1709 november 25. A fejedelem közli Károlyival azon ötletét, hogy Lubomirski György herceget meglepetésszerű támadással ártalmatlanná kellene tenni, azonkívül hadihírekről értesíti 487
223. Olcsva, 1709 december 18. Károlyi Sándor jelentése a fejedelemnek az erdélyi menekültek elszállásolásáról s különféle katonai hírekről 489
224. Homonna, 1709 december 22. Rákóczi válasza Károlyi Sándornak december 18-án kelt jelentésére . 490
225. Darócz, 1710 január 9. Rákóczi tájékoztatja Károlyit a kuruc haderők mozdulatairól 492
226. Daróc, 1701 január 10. Rákóczi értesíti Károlyit a kuruc haderők elhelyezkedéséről 493
227. Daróc, 1701 január 14. Rákóczi Ferenc a gr. Eszterházy Antalnak szóló rendelet továbbításával bízza meg Károlyit 494
228. Tótfalu, 1710 január 16. A fejedelem értesíti Károlyit, hogy hadaival Tótfaluba érkezett s itt rövid pihenőt tart 495
229. Cegléd, 1710 február 20. A Károlyinak 1710 febr. 20-án elküldött levelhez Rákóczi utóirata 496
230. Jászberény, 1710 február 24. Sürgeti Károlyit,

hogy a hajdú katonákat mielőbb indítsa útnak Kassa és Eperjes felé . . . . . Lap 496
231. Jászberény, 1710 február 25. Rákóczi a beérkezett hírek és jelentések alapján Károlyit értesíti az ellenség mozdulatairól 497
232a. Munkács, 1710 május 18. Rákóczi fejedelem levele Károlyihoz hadihírekről, élelmezési és fizetési nehézségekről, továbbá a pestis terjedéséről . . . 498
232b. Jászberény, 1710 február 27. Rákóczi a katonái közt észlelt csüggedésről tájékoztatja Károlyit . . 499
233. Munkács, 1710 május 20. A fejedelmi tanács az erdélyi menekültek érdekében tett intézkedések másolati szövegét miheztartás végett megküldi Károlyinak 500
234. Munkács, 1710 május 22. Rákóczi válasza Károlyinak, melyben többek között arról is értesíti, hogy szándékában van őt meglátogatni 501
235. Munkács, 1710 május 24. Rákóczi az ellenség tényleges és valószínű hadmozdulatairól tájékoztatja Károlyit, nem leplezvén el előtte aggodalmait, melyeket a kuruc haderők állapota miatt érez . . 502
236. Munkács, 1710 május 26. Rákóczi hozzájárul Károlyi hadi intézkedéseihez, a kért ágyúkkal azonban nem tudja őt ellátni 504
237. Munkács, 1710 május 29. Rákóczi értesíti Károlyit, hogy a helyzet nehézségei miatt nem hagyhatja el Munkácsot, egyúttal pedig aggodalmát fejezi ki a terjedő pestis bomlasztó hatása miatt . 505
238. Munkács, 1710 június 3. A fejedelmi tanács utasítja Károlyit a szabadságolt, vagy szétszéledt katonák egybegyüjtése alkalmával mind gyakrabban előforduló visszaélések megakadályozására s a menekült erdélyiek ügyének felkarolására . . 506
239. Olcsva, 1710 június 8. Károlyi Sándor jelenti a fejedelemnek, hogy Barcsay Ábrahámmal nem találkozott, kéri a fejedelmet, hogy újból küldjön abból az orvosságból, melyet eddig is sikerrel használtak a pestis ellen 508
240. Munkács, 1710 június 11. A fejedelem tudatja Károlyival, hogy várja s hogy a kért orvosságot elküldötte 509
241. Kápolnási tábor, 1710 július 1. A fejedelmi tanács arra utasítja Károlyit, hogy azokat a katonákat, akik eredetileg a fejedelem palotásezredének kötelékébe tartoztak, de időközben más ezredekhez osztattak be, „előbbeni helyekre" rendeltesse vissza 510
242. Szegipuszta, 1710 július 3. Rákóczi tájékoztatja Károlyit legközelebbi haditerveiről s azonfelül személyi híreket közöl vele 510
243. Törökszentmiklós, 1710 július 3. Károlyi Sándor jelentése a fejedelemnek különféle harctéri hírekről 512
244. Szalkszentmárton, 1710 július 14. Károlyi Sándor jelentése a Dunán való átkelés előkészületeiről . . 514

Lap

245. Szalkszentmárton, 1710 július 15. Rákóczi válasza Károlyi július 14-i jelentésére a dunai átkelés előkészületeivel kapcsolatosan 515
246. Hatvan, 1710 augusztus 3. Károlyi Sándor jelentése azokról az akadályokról, melyek őt az érsekújváriaknak élessel való megsegítésében gátolják, azonfelül személyi kérelmekről tájékoztatja a fejedelmet 516
247. Szerencs, 1710 augusztus 8. Rákóczi levele Károlyihoz Dévai Pál hevesmegyei alispán válaszáról és Bagossy László ezredes feleségének pestisben történt elhúnytáról 519
248. Nemesbükki tábor, 1710 augusztus 10. Rákóczi Károlyihoz Viard császári tábornokról ; továbbá válasza Károlyi néhány javaslatára és kérdésére . 520
249. Szerencs, 1710 augusztus 23. Rákóczi aggodalmai Érsekújvár helyzetét illetőleg, továbbá tudósításai a kuruc haderő állapotáról 521
250. Szerencs, 1710 augusztus 26. A fejedelmi tanács értesíti Károlyit, hogy a jászok katonáskodási kötelezettsége megfelelően rendeztetvén, Károlyi annak szellemében igyekezzék a jászokat katonáskodásra bírni 523
251. Szerencs, 1710 szeptember 28. A fejedelmi tanács utasítása Károlyihoz, hogy az egri vár állapotáról szóló legújabb jelentést vizsgálja felül és gondoskodjék a hiányok pótlásáról ; a kővári kapitányság betöltésére vonatkozólag javaslatot kér tőle, végül tájékoztatja a hadifogoly kuructisztek kicserélése ügyében megindított tárgyalásokról 524
252. Szerencs,1710 szeptember 28.Rákóczi jóváhagyja Károlyinak a jászok katonáskodására vonatkozólag kidolgozott tervezetét és egyúttal értesíti, hogy Gyulainét birtokigényével a törvényes útra vagy megbízható és döntőjellegű okiratok felmutatására utasította . 527
253. Szerencs, 1710 október 2. Rákóczi aggodalmai Szolnok és Eger várak miatt 528
254. Szerencs, 1710 október 4. Rákóczi megköszöni Károlyinak a névnapjára küldött bort 530
255. Sárospatak, 1710 október 7. A gazdasági tanács a Belényes- és Deszni-vidéki fejedelmi adójövedelmek behajtásában való közreműködésre hívja fel Károlyi Sándort 531
256. Sárospatak, 1710 október 11. Rákóczi a szükséges parancsnokváltozások személyi vonatkozásairól tájékoztatja Károlyit 532
257. Sárospatak, 1710 október 13. Rákóczi értesíti Károlyit az ellenségnek Eger felé való nyomulásáról s az általa elrendelt intézkedésekről 533
258. Ungvár, 1710 október 20. Rákóczi levele Károlyihoz Szolnok vára feladásáról s Palocsay György gondnokságának kérdéséről 534
259. Ungvár, 1710 október 22. Rákóczi megrója Károlyinak szóló ezen levelében Perényi Miklós egri parancsnokot a gondatlan levelezés-módért . . . 536

260. Ungvár, 1710 október 24. Rákóczi az ellenség várható hadmozdulatairól s Bercsényi lengyelországi útjáról értesíti Károlyit . . . . . Lap 536
261. Munkács, 1710 november 2. Rákóczi Ungvárra rendeli Károlyit s egyúttal arra utasítja, hogy gondoskodjék a munkácsi vár ellátásáról és a levélben említett ingóságok további őrizetéről 537
262. Ungvár, 1710 november 3. Rákóczi magához rendeli Károlyit s egyidejűleg arra utasítja, hogy gondoskodjék az ostromolt Eger várának kovakővel való ellátásáról 539
263. Bottyán, 1710 november 17. Károlyi jelentése a fejedelemhez a hadak állapotáról s a tett hadrendi intézkedésekről 540
264. Bottyán, 1710 november 17. Károlyi jelenti a fejedelemnek, hogy megindul hadaival, egyúttal módozatokat ajánl a fejedelem hegyaljai borainak elszállítására vonatkozólag 542
265. Munkács, 1710 november 18. Rákóczi levele Károlyihoz az egriek pénzbeli támogatásáról, Bottyán János özvegyének Egerből való kijöveteléről s arról a nagy rémületről, mely elfogta az embereket az ellenség előnyomulása következtében . . 543
266. Kisvárda, 1710 november 20. Károlyi válasza a fejedelemnek hozzáintézett nov. 18-i levelére . . . 545
267. Dobrony, 1710 november 27. Károlyi Sándor a fejedelemhez küldi Palocsay és Perényi leveleit . 547
268. Munkács, 1710 november 22. Rákóczi rendelete Károlyihoz a kuruc katonaság megfelelő szétosztása tárgyában 547
269. Munkács, 1710 november 23. Minthogy Rákóczinak az az ötlete támadt, hogy célszerű volna Károlyi és Pálffy személyes találkozása, a részletek megbeszélése végett magához hívatta az akkor Dobronyban állomásozó Károlyit 548
270. Munkács, 1710 november 23. A fejedelmi tanács arra utasítja Károlyit, hogy gondoskodjék a rendeletben felsoroltak védelméről, hogy azok akadály nélkül eljuthassanak Debrecenbe 549
271. Munkács, 1710 november 29. A fejedelem felszólítja Károlyit, hogy gondoskodjék a Perényi egri parancsnoknak szóló levél elküldéséről 550
272. Munkács, 1710 november 30. Minthogy Rákóczi megbízta Somogyi Pétert a tiszántúli kerület adószedői teendőivel, Károlyi gondoskodjék az említett adószedő családjának Debrecenben való elhelyezéséről 551
273. Munkács, 1710 december 1. A fejedelem Károlyi hatáskörébe utalja Huszt vára szükségletei egy részének kielégítését, egyúttal azonban figyelmezteti, hogy Keczer Sándor kerületi hadbiztosnak nem áll már módjában abrakkal ellátni Károlyi lovasságát 552
274. Munkács, 1710 december 3. Rendelet a Nagy-

bányán található ólomnak Munkácsra való szállítására vonatkozólag; az utóiratban Rákóczi az ellenség újabb előretöréséről értesíti Károlyit . . Lap 553
275. Atya, 1710 december 6. Rákóczi értesíti Károlyit „Kisvárdába való menetelé"-ről 554
276. Munkács, 1710 december 28. Rákóczi válasza Károlyi kérdéseire és javaslataira, továbbá utasításai a katonák elhelyezésére és élelmezésére vonatkozólag 555
277. Munkács, 1711 januarius 1. Rákóczi az ellenség hadmozdulatairól és a kuruc csapatok elhelyezkedéséről értesíti Károlyit 556
278. Embelyi liget, 1711 januarius 2. Károlyi jelenti a fejedelemnek, hogy a tisztikar a további ellenállás mellett van s hogy maga is ütközetre készül, bár tisztában van a nehézségekkel 557
279. Munkács, 1711 január 4. Rákóczi a Fels-ezrednek Munkács felé való állítólagos közeledéséről értesítvén Károlyit, felszólítja, hogy a rendelkezésére álló hadakkal ő is közeledjék a vár felé, hogy a császáriakat ütközetre kényszeríthessék 559
280. Munkács, 1711 január 5. Rákóczi megküldi Károlyinak továbbítás végett az esztergomi bíborosérseknek szóló levelet s egyúttal utasításokat ad neki a védelem folytatására 560
281. Munkács, 1711 januarius 6. Befejező része a Károlyihoz intézett és idáig csonkán közzétett levélnek Kassa ostromáról és Munkácsnak élelemmel való ellátásáról 561
282. Nyírbakta, 1711 januarius 6. Károlyi Sándor jelenti, hogy gr. Pálffy János közeledik Szoboszló felé s hírek szerint az erdélyi német haderő is felvonulóban van; utasítást kér arra vonatkozólag, hogy kezdjen-e támadást Erdély ellen 562
283. Munkács, 1711 január 7. Rákóczi válasza Károlyinak, melyben az erdélyi hadjárat elejtését kívánja; tájékoztatja az ellenség haditerveiről és arról, hogy halasztást nem tűrő okok miatt Lengyelországba készül 563
284. Munkács, 1711 január 7. Rákóczi értesíti Károlyit, hogy rövid tartózkodásra Lengyelországba indul; Károlyi felesége egyelőre maradjon Munkácson, ahová a fejedelem Károlyit is várja 565
285. Kálló, 1711 januarius 9. Károlyi jelenti Rákóczinak, hogy szándékában áll megtámadni az ellenséget, amennyiben azonban akadályok merülnének fel e tekintetben, néhány csapatparancsnokának utasításokat ad portázásra; egyébként megnyugszik abban, hogy felesége Munkácson maradt . 566
286. Skolje, 1711 január 14. Rákóczi lengyelországi hírekről tájékoztatja Károlyit, egyúttal azonban kifakad „az jobbágynak és lakosnak elfajultsága" ellen, melyet az utóbbi időben otthon tapasztalt . 568
287. Drohobicz, 1711 január 25. Rákóczi értesíti Károlyit, hogy a cári miniszterekkel folytatott tár-

gyalások oly kedvezőek, hogy nincs többé értelme a gr. Pálffyval való alkudozásoknak ; meg lehet kezdeni a támadásokat is, de ne Erdély, hanem a Duna—Tisza-köze felé . . . . . Lap 570

288. Gelényes, 1711 január 29. Károlyi Sándor értesíti a fejedelmet, hogy gr. Pálffy János sürgeti a vele való személyes találkozást s annak helyéül Vaját tartja a legalkalmasabbnak ; tájékoztatja egyúttal a kuruc csapatok elhelyezkedéséről . . 571

289. Munkács, 1711 január 30. Rákóczi tudatja Károlyival, hogy kész Pálffyval találkozni 572

290. Gelényes, 1711 február 9. Károlyi a maga részéről szükségesnek tartja „még az másik levél" elküldését, hogy ezzel a fegyverszünet meghosszabbítható lenne 573

291. Salánk, 1711 február 10. Rákóczi az ellenséges haderő mozdulatairól s személyi ügyekről tájékoztatja Károlyit 574

292. Salánk, 1711 február 11. A fejedelmi tanács értesíti Károlyit, hogy a salánki értekezlet elfogadta a Pálffynak szóló levél tervezetét, a levelet és másolatát egyidejűleg elküldik Károlyinak azzal, hogy azt Pálffyhoz továbbítsa 575

293. Salánk, 1711 február 12. Rákóczi arról értesíti Károlyit, hogy a salánki értekezlet nem tartja szükségesnek egy újabb levél elküldését Pálffynak, mert azzal csak felesleges bonyodalmakat okozhatnának ; azonfelül néhány újabb hírről tájékoztatja 576

294. Olcsva, 1711 február 12. Károlyi jelentése a császáriak által a vármegyékre kivetett adókról és egyéb terhekről, továbbá néhány személyi hírről . 577

295. Salánk, 1711 február 15. Rákóczi értesíti Károlyit a salánki értekezlet befejezéséről, szeretne vele találkozni, de nem hiszi, hogy küszöbön álló lengyelországi útja miatt az lehetséges lesz 578

296. Olcsva, 1711 február 15. Károlyi jelenti Rákóczinak, hogy a függőkérdések miatt nem meri helyét elhagyni ; mihelyt lehetséges lesz azonban, sietni fog a fejedelemhez 579

297. Szentmiklós, 1711 február 18. Rákóczi rendelkezései itthagyott katonái, köztük elsősorban a nemes ifjak további sorsának biztosítása végett . 580

298. Verecke, 1711 február 21. Rákóczi a magyar határon Károlyira bízza a magyar ügyek vezetését ; meg van arról győződve, főleg az újabb jelentések alapján, hogy „aratásra" visszatérhet . . . 581

299. Lemberg, 1711 március 9. Rákóczi azokról a kedvező hírekről tájékoztatja Károlyit, melyekről Lembergben értesült; Forgách Simon anyagi segítését kéri Károlyitól 582

300. Strij, 1711 március 23. Rákóczi fejedelem értesíti Károlyit, hogy örömmel hallotta megérkezését és szívesen várja. 584

TARTALOM.

	Oldal
1. Lehmann Gottfried kapitány felségárulási perének iratai.	5—170
2. A felségárulási perrel kapcsolatos birtokelkobzások ügye 1701—1703.	171—312
3. II. Rákóczi Ferenc levelei Károlyi Sándorhoz (1708—1711.)	313—584
4. Név- és tárgymutató	585—618
5. Tartalom	619—640

